

FATİHA **ile fetih**

Yılmaz DÜNDAR

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Eüzü Billahi mineş şeytanir raciym
Bismillahir Rahmanir Rahiym.

FATİHA **ile fetih**

Yılmaz DÜNDAR

Ekim 2016
Ankara

FATİHA
ile fetih

Yılmaz Dündar

ISBN: 978-605-5142-12-4

Beşinci Baskı

Ekim 2016

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ	7
GİRİŞ.....	11
1. Bölüm	
BİSMİLLAHİR RAHMANİR RAHIYM.....	77
2. Bölüm	
EL-HAMDÜ LİLLAHİ RABBİL ÂLEMİYN.....	139
3. Bölüm	
ER-RAHMAN'İR RAHIYM.....	151
4. Bölüm	
MÂLİKİ YEVMIÐ DİYN	153
5. Bölüm	
İYYAKE NA'BUDU VE İYYAKE NESTA'İYN	285
6. Bölüm	
İHDİNAS SIRÂTAL MÜSTAKIYM	513
7. Bölüm	
SIRATALLEZİYNE EN'AMTE ALEYHİM ĞAYRİL MAĞDÛBİ ALEYHİM VE LADDAALLİYN	539
8. Bölüm	
ÂMİN.....	553

SUNUŞ

Salât “Diyn”in direği, mü’minin miracıdır. “Fatiha”sız salât olmaz, noksan olur. “Amentü Billahî ve Rasûlihi” diyen mü’min için salât hayat tarzı olunca, Fatiha da onun biricik müracaat kitabı ve kurtuluş duası olur. Kurtuluş kapısının açılmasına vesile olabilecek en alt sınır ise, mü’minin salâtta Fatiha’yı okurken “Mâliki YevmidDiyn” ve “İyyaKE na’budu VE iyyaKE nesta’iyn” ayetlerini o anda yaşayabilmesidir. Bu kitapçıkta “Talib” için, bu en alt sınırı oluşturabilmek adına, bir paylaşım sunulmaktadır. İnşaAllah, salât hayat tarzımız olur; kurtuluş kapımız açılır ve Rabbim biz inanan kullarını rızasına dahil ediverir (Âmîn).

Yılmaz DÜNDAR

*Eüzü Billâhi mineş Şeytanir Raciym,
Bismillahir Rahmânir Rahıym.*

“Bismillahir Rahmânir Rahıym

ElHamdü Lillahi Rabbil Âlemiyn.

ErRahmânir Rahıym.

Mâlikî Yevmid Diyn.

İyyaKE na'budu VE iyyaKE nesta'iyn.

İhdinas Sırâtal müstakıym.

Sırâtalleziyne en'amte aleyhim,

Ğayril mağdûbi aleyhim

Ve laddaaalliyn.”

Âmîn

*“Rahmân ve Rahıym olan Allah adıyla
“Hamd” âlemlerin Rabbi olan Allah'a
aittir.*

Rahmân ve Rahıym'dir.

“Ceza Günü”nün Mâlik'i/Melik'idir.

*Sadece sana kulluk ederiz ve sadece
senden yardım isteriz.*

Bizi sırât-ı müstakıyme hidayet et.

Ki o, in'amda bulunduklarının yoluna.

*Gazabına uğrayanların ve saparak şirk
koşanların yoluna değil.”*

Âmîn

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ①
الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ②
الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ③ مَا لَكَ يَوْمَ الدِّينِ ④
إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ ⑤
اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ ⑥
صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ
الْمَغضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ ⑦

GİRİŞ

VARAKA'YA GİDİŞ

Efendimiz sallallahu aleyhi vesellem bir gün mübarek eşlerine şöyle dedi: *Ya Hatîce, tenhada yalnız kaldığım zaman bir sesleniş işitiyorum, bir ses duyuyorum. Vallahi, bu bir emirdir diye onun emir olmasından korkuyorum.* Hz. Hatice radiyallahu anh: *Allah'a sığınırım, Allah korusun. Allah'tan sana korkulacak bir şey geleceğini sanmıyorum. Çünkü sen emaneti sahibine verirsin, akrabana iyilik yaparsın, doğru ve güvenilir sözlüsün* dedi. Sonra Hz. Ebu Bekr radiyallahu anh efendimiz geldi, o an Efendimiz (SAV) orada değildi. Hz. Hatîce radiyallahu anh bu olayı Hz. Ebu Bekr radiyallahu anh'e anlattı ve "Muhammed'le beraber Varaka'ya gidin" dedi. Efendimiz (SAV) gelince Hz. Ebu Bekr radiyallahu anh, Rasûlullah Efendimiz (SAV)'in mübarek ellerini tuttu ve "Haydi Varaka'ya gel, bizimle Varaka'ya yürü" dedi. Efendimiz (SAV) "sana kim söyledi?" diye sorunca Hz. Ebu Bekr radiyallahu anh; "Hatîce" dedi. Beraber Varaka'ya gidip meseleyi anlattılar. Efendimiz (SAV); "Tenhada yalnız kaldığımda arkamdan 'ya Muhammed, ya Muhammed' diye seslenildiğini işitiyorum, işitince de kaçıp kala-

balığa karışıyorum, uzaklaşıyorum” dedi. Bunun üzerine Varaka; “Bu kez öyle yapma. Seslenen tekrar geldiğinde söyleyeceğini tamamlayıncaya kadar dur ve olanları gel bana haber ver” dedi.

SÛRE’NİN İNZAL OLUŞU

Efendimiz (SAV) yalnız kaldığı bir anda yine o sesi işitti, bu sefer bekledi. O ses şöyle diyor-du; “ya Muhammed, de ki: *Bismillahir Rahmânir Rahıym ElHamdü Lillahi Rabbil Âlemiyn. ErRahmânir Rahıym. Mâlikî YevmidDiyin. İyya-KE na’budu VE iyyaKE nesta’iyn. İhdinas Sırâtal Müstakiym. Sırâtalleziyne en’amte aleyhim, Ğay-ril mağdûbi aleyhim Ve laddaalliyin.*”

O ses ayrıca “La ilahe illallah” da dedi.

Efendimiz (SAV) doğruca Varaka’ya gide-rek olanları anlattı. Varaka dinleyip şöyle dedi: “Müjde, müjde! Şahitlik ederim ki; Sen, Meryem oğlu İsa’nın müjdelediği Zat’sın! Sen Musa’nın Namus’u gibi bir Namus üzerindesin! Ve Sen mürsel Nebilerdensin! Ve Sen cihad yapmakla emr olunacaksın! Eğer o güne yetişirsem mu-hakkak senin yanında cihada katılırım.”

Rivayetlere göre, tamamı inzal olan ilk sûre Fatiha’dır. İnzal olan ilk ayetler İkra’ Sûresi’nin ilk ayetleridir, inzal olan ilk sûre ise Fatiha’dır.

Varaka, cahiliye şartlarındaki o günlerde hris-tiyanlığı kabul etmiş bir zat idi. İbranice biliyor ve İncil’den bazı konuları İbranice kaleme alıyordu. Ancak bu olaylar sırasında çok ihtiyarlamış ve

âmâ olmuştu. Aradan çok geçmemişti ki vefat etti. O vefat ettiğinde Efendimiz sallallahu aleyhi vesellem'in şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Andolsun ki, o keşişi üzerinde ipek elbiseler olduğu halde cennette gördüm. Çünkü o bana iman etmiş ve tasdik etmişti.”

Varaka, Efendimiz sallallahu aleyhi vesellem'in “Allah Rasûlü” olduğunu bilmişti. Nasıl bildiğinin ipuçlarını Kur'an'dan öğrenelim:

“O kendilerine kitab verdiklerimiz O'nu (Rasûlullah'ı) oğullarını tanır gibi tanırırlar. Onlardan bir fırka bilerek Hakk'ı gizler.” (Bakara-146)

“O kendilerine kitab verdiklerimiz var ya, O'nu (Rasûlullah'ı) kendi oğullarını tanıdıkları gibi tanırırlar. Nefslerini hüsrana uğratanlar, işte onlar iman etmezler.” (En'am-20)

“Meryem oğlu İsa dedi ki: Ey, İsrailoğulları! Muhakkak ki ben size Allah Rasûlüyüm. Tevrat'tan, önümde olan için bir tasdikleyici ve benden sonra gelecek ismi Ahmed olan bir Rasûl'ü müjdeleyici olarak irsal olundum. Onlara beyyineler ile gelindiğinde; 'bu apaçık bir sihirdir' dediler.” (Saff-6)

Demek ki o günkü şartlarda, İncil'i incelemiş, sadık dürüst bir hristiyan, Efendimiz (SAV)'i oğlunu tanıdığı gibi tanır. Varaka'nın Efendimizi teşhis etmesi bu yüzden şaşılacak bir şey değil.

Bu tanımayı Efendimiz (SAV) şöyle anlatıyor: “Tevrat'taki isimim Ahyed'dir; çünkü ben ümmetimi ateşten uzaklaştırırım. Zebur'daki isimim El-

Mahiy'dir; çünkü Allah benimle, putlara kulluk yapanları silmiştir. İncil'deki ismim Ahmed ve Kur'an'daki ismim Muhammed'dir; çünkü ben, sema ve arz ehli arasında Mahmûd'um."

SÛRE'NİN İSİMLERİ

Fatiha Sûresi'nin ayet ve hadislerden kaynaklanan ve her biri sûrenin bir özelliğini ifade eden isimlendirilişleri vardır.

- *Fatihât'ül Kitab*: İlk inen sûre ve Kur'an'daki ilk sûre olduğu için *Kitabın Başı* mânâsına *Fatihât'ül Kitab* olarak isimlendirilmiştir. Aynı mânâ kısaltılarak "El Fatiha" denilmiştir. Biz de dilimizde ona "Fatiha" diyoruz.

- *Es-Salât*: Üzerinde en çok duracağımız isim Es-Salât'tır. Çünkü Fatiha ve Salât öyle iç içedir ki... Bu ayrılmazlığı anlatan bir hadisi Hz. Ebu Hureyre radiyallahu anh anlatıyor:

Rasûlullah (SAV) buyurdular; "Kim Fatiha-i Şerîfe'yi okumadan salât ikame ederse, bilsin ki bu salât noksandır, noksandır, noksandır."

Bu hadisi paylaştığında dinleyenlerden birisi Ebu Hureyre radiyallahu anh'e soruyor: "İmam'ın arkasındaysak ne yapacağız?" Şu cevabı veriyor: "Yine de sen içinden oku, sen yine de oku."

Fatiha'nın "salât" olarak tanımlandığı bir diğer hadisi de yine Hz. Ebu Hureyre radiyallahu anh anlatıyor ve biz sûrenin bir isminin de "Es-Salât" olduğunu bu hadisten öğreniyoruz:

“Ben Rasûlullah (SAV)’in şöyle dediğini işittim: Allah Teâlâ Hazretleri bir kudsi hadiste buyurdu ki; Ben Salât’ı kulumla kendi aramda iki kısma böldüm; yarısı bana ait, yarısı da ona...”

Hadiste “salât” Fatiha kıraati mânâsına geçtiği için “Es-Salât” ismini bu hadisten çıkarıyoruz. Hadisin devamı o kadar anlayabileceğimiz basitlikte ki... Ama hadisteki mânâları derinlemesine incelediğimizde o basitlik arkasında o kadar derin ve o kadar çok mânâ taşıyor ki... Göreceğiz inşaAllah. Hadis-i kudsinin tamamı şöyle:

“Salât’ı kulumla aramda iki kısma böldüm; yarısı bana yarısı da ona aittir. Kul “ElHamdû Lillahi Rabbil Âlemin” deyince Allah; “kulum Hamd’ın Bana ait olduğunu bildi” der. “ErRahmânir Rahîm” deyince Allah; “kulum Bana senâda bulundu” der. “Mâlikî YevmidDiyin” deyince Allah; “kulum beni azametim ve şânımla bildi” der. “İyyaKE na’budu VE iyyaKE nesta’iyn” deyince Allah; “bu benimle kulum arasındadır, kuluma istediğini verdim” der. “İhdinas Sırâtal müstakıym. Sırâtalleziyne en’amte aleyhim, Ğayril mağdûbi aleyhim ve laddaalliyn” deyince Allah; ‘bu da kulumundur, ona istediği verilmiştir’ der.”

“Hamd” kelimesinin kullanımında yapılan bir hataya dikkat çekmek istiyorum. “Nasılsınız?” sorusuna “hamd olsun” cevabını sık duyarız, dilimize çok yerleşiktir. Ama “hamd olsun” doğru bir ifade değildir, aslında “hamd olsun” demenin bir mânâsı yoktur, böyle bir cevap yoktur. “Hamd” olacak bir şey değildir, “geçmiş olsun”

der gibi bir şey de değildir. Kur'an meallerinde de "hamd olsun" diye bir mânâ yoktur. Bu yüzden hadisteki cümleyi Biiznillah şöyle yazdık: Kul "ElHamdû Lillahi Rabbil Âlemiyn" deyince, Allah "*kulum Hamd'ın Bana ait olduğunu bildi*" der. "ElHamdû Lillahi Rabbil Âlemiyn" ayeti de böyledir: *Hamd âlemlerin Rabbi Allah'a aittir*. Hamd'ı böyle meallendirmek gerekiyor. Bu meali, bu manayı fark ettiğinizde "hamd olsun" demek size anlamsız gelir. "Hamd olsun" anlam hatası taşıyan bir ifadedir, kullanmamak gerekir.

Yaşarken ayet ve hadis kullanma alışkanlığı bizim için öyle önemlidir ki, bu yüzden kendimize; *yaşantımda ve konuşmalarımda ne kadar Kur'an ayeti kullanıyorum* diye sormalıyız. Eğer buna dikkat eder, yaşadığımız olayla ilgili ayeti kullanırsak; bir kere hayatta kullandığımız ayetleri artırmış oluruz, ayetlerle yaşamamak gibi bir hatadan da kurtulmuş oluruz. Peki, bu prensibi *Hamd* ile ilgili olarak uygulamaya nasıl başlarız?

Ayetteki orijinal ifadeyi söyleyerek; "Elhamdû Lillah" diyerek! Yaşarken kullanacağınız ayetler artsın istiyorsanız, "hamd olsun" demekten-se orijinalini söyleyin, "ElHamdû Lillahi Rabbil Âlemiyn" deyin, "ElHamdû Lillah" deyin. Hem hata yapmamış hem de ayeti kendi nuruyla söylemiş olursunuz. Ayetlerin orijinallerinde *kendi nuru* vardır! Çünkü o Allah'ın sözü; Kelâmullah. Onun kendine has bir nuru var. Ayetlere "Allah'ın Sözü" olarak bakar ve o niyetle söylerseniz o nur çok farklıdır. Ayetlerin kendine has nuru vardır, Efendimiz (SAV)'in söylediğinin nuru ayrıdır, in-

sanların normal konuşmalarının şekli ve enerjisi farklıdır. Dolayısıyla, “ElHamdü lillah” dersek hata yapmamış ve ayetin nurundan yararlanmış oluruz.

FATİHA-SALÂT İLİŞKİSİ

Salât Fatiha Sûresi’nin bir amel boyutudur. “Salât ikamesi” yalnızca seccadeye mahsus değil de bir hayat tarzı olarak değerlendirilebilse onu Fatiha’nın bir amel boyutu olarak görebiliriz.

Bir fikri canlı tutacak ve sürdürülebilir yapacak şey o fikre uygun davranış ortaya koymaktır. Fikrin o fikre uygun davranışlardan ayrı olmadığını gösteren “fikir ve davranış ayrılmazlığı” bir disiplin oluşturur. Bunun için ise, önce canlı tutmaya çalıştığımız fikri iyi bilmeliyiz ki o fikre uygun davranışlar ortaya koyabilelim.

Bizim canlı tutmaya çalıştığımız fikir, bizim ana fikrimiz ÂMENTÜ BILLÂHİ’dir. Bu yüzden Âmentü Billâhi’yi ve ona uygun davranış olan SALİH AMEL’i nakış gibi işleyeceğiz.

Bir fikri anlamak, canlı tutmak, yükseltmek amacıyla yapılan iş AMELdir. Yaşantınız bir fikre uygun fiillerden oluşuyorsa o fikir sizde hayat bulur, o fikir ancak böyle canlı kalır.

Ana fikrimiz olan Âmentü Billâhi için olmazsa olmaz olan Fatiha’dır ve onun bir amel boyutu olan Salât’tır. Zaten Fatiha’yı anlamamızı sağlayacak amel yalnızca salâttır! Bu yüzden önemle ikisini göreceğiz; Fatiha ve Salât.

İMAN-SÂLİH AMEL AYRILMAZLIĞI

Eüzü Billâhi mineş Şeytanir Raciym, Bismillahir Rahmânir Rahiym. “Ya eyyühelleziyne amenun, Aminû Billâhi: Ey iman edenler, Billâhi ile (Billâhi idrakı ile) iman edin.” (Nisa-136)

Ayet uyarıyor: *Ey, iman edenler! Ey, iman etmek isteyenler! Ey, “iman ettim” diyenler, iman ettiğini zannedenler, “Billâhi” diyerek inanın.* Bu uyarı yüzünden ana fikrimiz Âmentü Billâhi’dir. Bu yüzden Âmentü Billâhi’yi canlı tutacak amel-ler çok önemlidir ki ona Salih Amel diyeceğiz. Billâhi anlamındaki imanı sürdürülebilir ve yükseltilir yapacak şey yalnızca sâlih ameldir. Kişi Billâhi iman ile doğru yola girer. Girdiği bu Hakk Yol’da ilerlemesi sâlih amel ile. Bu bir ayrılmazlıktır, “AMENU ve AMİLUS SALİHATİ” olarak tanımlanır. Bu ayrılmazlığın önemli bir amacı vardır; *kader bilincini radyAllahu anhum ve radû anHU (onlar Allah’tan, Allah da onlardan razı) noktasına ulaştırmak, kulu Râdiye ve Mar-dıye idrakına yerleştirmek.*

Bu ayrılmazlığı anlamak üzere bir örnek verelim. Eğer “sâlih amel” araba sürmekse, arabanın doğru yolda olması “amentü Billâhi ve RasûliHİ”dir. Siz Âmentü Billâhi ve RasûliHİ idrakıyla iman etmekle arabanızı Hakk Yol’a yerleştirmiş olursunuz. Eğer bulunduğunuz caddeyi önemsemeden, adresinize dikkat etmeden yalnızca araba sürmeye odaklanırsanız yanlış yerde araba sürüyor olabilirsiniz ki o durumda tüm gayretler boşa gider. Önce doğru caddeye gire-

ceksiniz, sonra o caddede caddenin kurallarına uygun araba kullanacaksınız. Bu yüzden, önce doğru idrakta olduğumuzdan emin olmalıyız.

Doğru cadde Hakk Yol'dur ve oraya giriş yalnızca Âmentü Billâhi ve RasûliHî ile, ilerlemek ise Sâlih Amel'ledir, amelle ilerlenir. Yola giriş Âmentü Billâhi ile mesafe almak Sâlih Amel ile! Ayetlerde bu yüzden ikisi beraberdır. Bu yüzden, *Amenû ve Amilus Salihati* ifadesi hedefe ulaşan başarılı bir hayatın da tarifidir. Bu tarifi hedefi, *kader bilincini Râdiye, Mardiye noktasına taşımak ve o noktada geri dönüşsüz hale getirmektir.*

Mutlaka anlamamız ve idrak etmemiz gereken önemli iki şey var; Kelime-i Tevhid'e yüklenen mânâ ve Kader Bilinci. Amenû ve Amilus Salihati ayrılmazlığı bu yüzden şu önemi de taşır; Kelime-i Tevhid'i Billâhi idrakıyla kabul ile yapacağınız ameller salih amel olur ve ancak onlar kader bilincinizi "radıyAllahu anhum ve radû anHU" noktası'na taşır, kader idrakınızı ancak onlar o noktaya oturtur. Bu nokta, Beyyine Sûresi'nde geçen "*Râdiye ve Mardiye*" idrakıdır; "*onlar Allah'tan, Allah da onlardan razı*" halidir. İman ve sâlih amel işte seni bu idrak noktasına, bu hayat tarzına götürüp orada sabitliyor...

Seyr-i Sülûk'a girmiş talib için Râdiye ve Mardiye yolun çok önemli duraklarıdır. Ama bu duraklar yalnızca doğru yoldadır, siz doğru idrakla seyrindeyseniz bu duraklar karşınıza çıkar, yanlış caddede o duraklar yoktur. Cadde yanlışsa arabayı istediğiniz kadar güzel kullanın, o durakları

göremezsiniz... Hal böyle olunca, önce “Âmentü Billâhi” tanımını çok önemsenmelidir: *Âmentü Billâhi ne demektir, bunu doğru biliyor muyum, bunu doğru uyguluyor muyum? Bu nedir ve ben ne durumdayım?* Bu soruları kendinize ısrarla, tatmin oluncaya, mutmain oluncaya kadar sormalı ve araştırmalısınız, mutlaka! “Şöyle duymuştum” diyerek olmaz! İçinizde küçücük de olsa ikilemler varsa olmaz! Neden olmadığını ayetle göreceğiz. Hiçbir ikilem olmamalıdır, ikilem bırakmayacaksınız. Her ikilem cehennem biletidir, her bir ikilem cehenneminizi artırır. Ne kadar ikilem, o kadar cehennem! O biletlelerin hepsini yırtıp yok edeceksiniz, yok etme gayretiyle yaşayacaksınız. “Buna talibim” diyen, önce Âmentü Billâhi tanımını çok önemsemelidir. Çünkü “Âmentü Billâhi” dışındaki inanış biçimleri tamamen şirk kapsamındadır, Hakk Yol dışında girilen yanlış caddelerdir. Yol yanlışsa amelle ilerlemek mümkün olmaz, bu kesin!

“Muhakkak ki; Allah, kendisine şirk koşulmasını mağfiret etmez. Ondan başkasını dilediği kimseler için mağfiret eder. Kim Allah’a şirk koşarsa, gerçekten azim bir günah olarak iftira etmiş olur.” (Nisa-48)

Ayetteki kişi kime iftira ediyor? Allah’a! İnsanlara değil, Allah’a! İş Allah ile ilgilidir, insanlarla değil! Hedefin “iyi kul” olmaksızın Allah’a iftira etmeyeceksin. İnsanlara iftira etmemek zaten bu kapsamdadır, “Allah’a İftira Etmemek” başlığı altındaki konulardan birisi de insanlara iftira et-

memektir. Hedefin “Allah’a iftira etmemek” ise diğerleri kendiliğinden o kapsamdadır.

“Muhakkak ki, Allah şirk koşulmasını mağfiret etmez. Ondan başkasını, dilediği kimse için mağfiret eder. Kim Allah’a ortak koşarsa, gerçekten uzak bir sapıklığa düşmüştür.” (Nisa-116)

“Bu Allah hidayetidir. Kullarından kimi dilerse onunla hidayet eder. Eğer onlar dahi şirk koşarlarsa yaptıkları ameller boşa gider.” (En’am-88)

Ayet diyor ki; *eğer onlar dahi şirk koşarlarsa, elbette yaptıkları tüm ameller hiç olur, boşa gider!* Hitap kime? Bize! Siz dahi! Eğer siz de şirk koşarsanız yaptığınız tüm ameller boşa gider!

“Andolsun ki, sana ve senden öncekilere (şöyle) vahyolundu: Yemin olsun ki, şirk koşarsan kesinlikle amelin boşa gidecek ve hüsrana uğrayanlardan olacaksın.” (Zümer-65)

Yemin ederek bizi uyaran Allah! Bu bizi çok korkutmalıdır. *“Yemin olsun, eğer şirk koşarsan amelin boşa gidecek ve kesinlikle hüsrana uğrayanlardan olacaksın”* ayetini duyduğun halde Âmentü Billâhi tanımını nasıl önemsemezsin? “Âmentü Billâhi” diyerek iman etmenin ne demek olduğunu nasıl önemsemezsin? Mutlaka bunu öğrenmelisin, bunu sana öğretecek kişinin yakasına yapışmalısın. Düşün ki rahatsızsın, bir hastalığın var ve çaresini de birisi biliyor. Birisinde ilaç var da vermiyorsa ne yaparsın? Yakasına yapışırsın, “öleceğim, ver şu ilacı” dersin. Bu geçici dünya için böyle davranan sen, sonsuz hayat

için nasıl davranmalısın? Farket lütfen, sonsuz hayatın için reçete; önce “Âmentü Billâhi”nin tarifini bilmektir, önce onu bulacaksın! Aksi halde amellerin boşa gider.

“Be’simizi gördüklerinde; ‘Allah’a O’nun Tekliği ile iman ettik ve O’na ortak koştuğumuz şeyleri küfrettik’ dediler.” (Mü’min-84)

“Fakat be’simizi gördüklerinde iman etmeleri onlara fayda vermedi. Bu, Allah’ın kulları hakkında geçmiş sünnetidir. Ve kâfirler orada hüsrana uğradı.” (Mü’min-85)

“Be’simiz” kelimesinin bir mânâsı da “şiddetimiz” demektir, “Emr’imiz” demektir, “geri dönülmez uygulamamız” demektir: Geri dönülmez uygulamamızı gördüklerinde iman etmeleri onlara fayda vermedi! Tipik örnek firavun’dur. Hz. Musa aleyhisselam’ın peşinden “ben de denizden geçerim” deyip yürürken denizin iki yakası kavuşunca “iman ettim” diyor ama o iman kabul edilmiyor. “Hakikati apaçık gördükten” sonraki kabul iman olarak kabul görmüyor. Şunu önemseyin lütfen: “İman ettim” deyip sözleşme kabul edildikten sonra “uygun fiiller” ortaya konulmuyorsa imanın yani kabulün bir değeri kalmamaktadır. İmanın sâlih amelle böyle büyük, böyle önemli bir ilişkisi var. Bu yüzden sâlih amelsiz iman geçersizdir! “Âmentü Billâhi” çok önemlidir ama onu geçerli kılacak şey “sâlih amel”dir. Bunu Kur’an’dan öğreniyoruz:

“Bedeviler ‘iman ettik’ dedi. De ki; siz iman etmediniz, fakat ‘müslüman olduk’ deyin! İman

henüz kalblerinize dâhil olmamıştır. Eğer Allah'a ve onun Rasûlü'ne itaat ederseniz Allah amellerinizden hiçbir şey eksiltmez. Muhakkak ki; Allah, Ğafurun Rahıym'dir." (Hucurat-14)

"Mü'minler ancak şu kimselerdir ki, 'Âmentü Billâhi ve RasûliHi' derler, sonra da şüpheye düşmezler. Ve Allah yolunda mallarıyla ve nefsleriyle de mücadele ederler. İşte bunlar sâdıkların ta kendileridirler." (Hucurat-15)

"İman ve salih amel" ayrılmazlığını idrak ettiren bu ayetlerin o döneme ait öyküleri de var, ancak konumuz genişlemesin. Siz ayetlerin o öykülerine de bakarsanız olayı daha mânâlı anlar, daha güzel görürsünüz inşaAllah.

Hucurat 14 "İnandık" diyenleri, Hucurat 15 ise "Billâhi kapsamında" inananları anlatıyor. Böylece, Allah'a ve Rasulüne Billahi kapsamında imanın farkını görüyoruz. Bu fark yüzünden "Âmentü Billâhi" deklarasyonu ve yaşantısı hep ana gündemimizdir.

"Amennâ/inandık" diyenler cemaatle birlik-teler, yani müslüman olmuşlar, cemaatle amellere katılıyorlar. Ama dikkat edin; cemaatle birlikte oldukları halde amelleri kabul edilmiyor, "Siz inandık demeyin, müslüman olduk deyin" diye de uyarılıyorlar. Yani; siz amellerle meşgulsünüz ama inanmadınız! Peki, inananlar kimler? Onlar "Âmentü Billâhi ve RasûliHi" diyenlerdir. Onlar bu mânâda inanırlar, hiç şüpheleri de yoktur, bu konudaki ikilemlerini yok etmişlerdir; buldukça yok ettikleri için ikilemleri kalmamıştır...

Ayetle bize fark ettirilen bir önemli şey de şudur: “Âmentü Billâhi” demekle ne demiş olacağınızı araştırmalı ve seni tatmin edecek net tanıma ulaşmalısınız; sana bunu tanımlayacak şeyi, kişiyi bulmalısınız; eğer ahireti önemsemekte sâdık isen, Sırât-ı Müstakıym’e talib isen!

“Kim izzet irade ediyorsa, izzet bütünüyle Allah’ındır. Tayyib kelimeler O’na suûd eder, urûc eder, sâlih amel onu ref’ eder. Seyyiat’ı mekr yapanlara gelince, onlar için şiddetli bir azab vardır, bunların mekri boşa çıkar.” (Fatır-10)

Meallerde çok Türkçeleştirilerek verilmiş olan mânâların yanlış anlaşılmasından korktuğumuz için biz o kadar Türkçeleştirmedik, sebeplerini söyleyeceğim. Mesela: “Seyyiatı mekr yapanlara gelince” ifadesindeki “seyyiat” kötülük şeklinde meallendiriliyor. Orijinali “seyyiat” olan o ifadenin yerine “kötülük” yazıldığında kast edilen asıl mânâ anlaşılabilir. Günlük dilde de “seyyiat” denince kötülük anlaşıldığı için, kişi meali okuduğunda onu hayatında bildiği kötülük ile ilişkilendirerek mânâlandırır, ayetteki “seyyiat” kelimesiyle kastedilen mânâdan perdelenir, yeterince anlayamaz, kavrayamaz, ayeti öterler; “Ben kötülük yapmıyorum, kötülükle meşgul değilim” diye ayeti öterler. Konu ilerleyince ne demek istediğimiz daha anlaşılır hale gelecektir inşaAllah. “Seyyie” kelimesinden öncelikle şu anlamı çıkarmalıyız: SEYYİE batıl davranışlardır, seyyie yalnızca budur! Ona “kötülük” dediğinizde, kişi onu beşeri kavram ve münasebetlerle ilişkilendiriyor ve “ben kimseye kötülük yapmıyorum”

diyor. “Seyyie”nin esas mânâsı bâtil davranışlardır; Allah’a karşı *Allah Yokmuş Gibi* yaptıklarıdır, öyle yaşadıklarıdır...

Ayette; “Kim izzet irade ediyorsa, izzet bütünüyle Allah’ındır” buyruluyor. Bu beyanı ise şöyle anlamalıyız: Esfele Safiliyn şartlarında izzet, kudret peşinde koşmak seni ancak feth-i zulmanî’ye ulaştırır. Eğer izzet/kudret peşinde esfele safiliyn şartlarıyla koşuyorsan elde edeceğin şey feth-i zulmanî’dir. Bu durumda yakalayacağın kudreti ancak bâtil’i hâkim kılmak için kullanırsın ki bu davranışın karşılığı da şiddetli azab olur:

“Onlar için şiddetli azab vardır ve bir de mekrin boşa çıkar!” Yani Hakk için kurduğun tuzakların boş olduğunu anlarsın, Hakk Yol’undaki saptırma gayretlerin boşa çıkar. Bu gerçek tüm çıplaklığıyla Vel Asr Sûresi’nde vardır: *Onlar zamanlarını boşa harcamış olurlar!* Bu yüzden Fatır-10 uyarıyor: İzzet/kudret tamamen Allah’ın elindedir, Allah’ındır. Birimsellikle (kendini müstakil ve muhtar kabul eden bir idrakla) buna ulaşamazsın. Bunu fark et!

Peki, bu gerçeği fark eden ne yapar? “La havle ve La kuvvete illa Billâh” der. Eğer “İlla Billâh” der ve gereğini yaşama gayretine girersen senin tanımın farklı olur: “La havle ve La kuvvete illa Billâh” diyen bu idrak bir durum tespitidir ve bu idrakta bulunan nefis bir Tayyib Kelime’dir. Fatır-10 seni o zaman böyle tanımlar; Tayyib Kelime.

Ayetteki “tayyib kelime”ye mealler “güzel söz” diyor. Ama biz aynen yazdık. Çünkü: “Seyyie” yerine “kötülük” nasıl olmuyorsa, “tayyib kelime” yerine “güzel söz” de ayette yeterli olmaz, mânâ anlaşılamaz. “Tayyib Kelime”yi tarif ettik, gördük ki; *güzel söz ve Tayyib Kelime* başka başka şeyler, farklı mânâlar. Tayyib Kelime’ye “güzel söz” dersiniz kişinin aklına normal yaşantıdaki süslü, edebi, şiirsel sözler gelir. Oysa değil! Tayyib Kelime çok başka bir şey! Bu yüzden, eğer bir Arap da Kur’an okurken ayetlere normal hayatında kullandığı mânâlarla bakarsa o da aynı hataya düşer ve anlayamaz. Çünkü normal hayata ait mânâları da aynı kelimelerle ifade ediyor. Hangi inanışta olursa olsun bir Arap kötü davranışlara “seyyie” diyor, güzel sözlerle “tayyib kelime” diyor. O şimdi normal hayatındaki o mânâları alır Kur’an’a koyarsa, kendi dilinde olan Kur’an’ı o da anlayamaz. Şunu unutmamalıyız: Kur’an Arapça harf ve kelimelerledir ama Vahy o kelimelerin mânâsını Rabça yapar; harfler şeklen Arapça’dır ama mânâlar Allah’a aittir, yaşadığınız normal hayattaki mânâlar değildir. Kur’an’ı anlayabilmek için buna hep dikkat etmeliyiz.

Burada biz “tayyib kelime”nin bu ayet kapsamındaki mânâsını söyledik, onu bu ayet çerçevesinde tanımladık. Bu tanımlama anlamlardan yalnızca birisidir: “*La havle ve La kuvvete illa Billâh*” diyerek güç ve kuvvetin Allah’a ait olduğunu itiraf edip bir durum tespiti yapan bu söz tayyib kelime’dir. Bu sözü söyleyen, bu durum tespitini yapan idrak, bu idrakta bulunan nefis de

bu ayette “tayyib kelime” olarak tanımlanmıştır. Tayyib kelime, sâlih amelin Allah’a yükselteceği bu nefstir. “La havle ve La kuvvete illa Billâh” tespiti yapan idrakın bulunduğu nefsin, yani tayyib kelime’nin Allah’a yükselmesini sağlayacak şey sâlih amel’dir, harekettir. Yalnızca durum tespiti yapmak, yani sadece “La havle ve La kuvvete illa Billâh” demek yetmez! Bu sözün bir anlam ifade etmesi, işe yaraması ve yerine ulaşması için bu tespite uygun amel, bu söze uygun yaşantı, bu ana fikirle uyumlu davranış gerekiyor.

İbrahim Sûresi 24 ve 26. ayetlerde Allah bize *Tayyib Kelime* ve *Habis Kelime* tanımlarını anlayabilelim diye mesel verir.

“Görmedin mi Allah nasıl mesel yaptı? Tayyib Kelime aslı sabit ve fer’i (üstü, dalı, hâsılası) Sema’da Tayyib Şecere gibidir.” (İbrahim-24)

Tayyib Kelime’nin nefs-i levvame süreci ile ilişkisi üzerinden bir açıklama yapıyoruz. Nefs-i Levvame Kur’an’da üstüne yemin edilen nefs halidir, bu nedenle de müslüman için çok önemlidir. Nefs-i Levvame’ye girmiş nefs *Âmentü Billâhi ve RasûliHi* demiş nefstir. Nefs-i Levvame sürecine girip *“Âmentü Billâhi ve RasûliHi”* demiş bu nefsin kökü Kalb’tedir, bu yüzden kökü sabit ve sağlamdır. *“Âmentü Billâhi ve RasûliHi”* idrakını geri dönüşsüz yaşamaya başlamış ve hayatını bu idrakla sürdüren nefsin kalbi/kalıbı marazdan temizlenmiştir, o kalb hastalıktan kurtulmuştur. Marazdan kurtulup rahatlamış bu kalb *kalb-i selim*dir, o artık *selim kalb* olmuştur. Bu nefsin kökü işte bu selim kalbte sabit ve sağlamdır.

Böyle bir kalbin fikir ve fiilleri beyinden yayılan komutlarla hayata/meyvaya dönüşürken, görünür hale gelirken çok farklı olur... Ayette tasvir edilen Tayyib Şecere'yi, o ağacı fark ettiniz mi? Bu yüzden Tayyib Kelime Tayyib Şecere gibidir; kökü sağlam, dalları meyveleri güzel bir ağaç gibidir. Bize bu misali veriyor ki bunları anlayalım.

“Her ayetin iç içe yedi bâtinî mânâsı vardır” hadisi kapsamında mânâların konumuza uygun olanını inceliyoruz. Konumuz FATİHA ile fetih, dolayısıyla bu kapsamdaki mânâları alıyoruz. TAYYİB KELİME'yi anlamamız için bir ağaç tarif ediliyor: Aslı, kökü, yeri sağlam, üstü de semaya çıkmış, yani meyveleri, ürünleri var. O böyle temiz bir ağaçtır, tayyib şeceredir. İbrahim Suresi 24. ayette tarif edilen bu nefsi bir düşünün... Bu nefis “Âmentü Billâhi ve RasûliHî” demiş, bu cümleye uygun da fiiller ortaya koyuyor. Bu gayretteki nefis nefis-i levvamededir ve bu nefis öyle önemlidir ki! Bir kişi eğer Nefs-i Levvame'yi anlar, idrak eder ve oraya girerse kartvizitinde “Veli Gibidir” yazar, o kişi veli gibi muamele görür. Bu yüzden onun öyle halleri vardır ki veliden üstündür... “Veli Gibi” olduğu için veliden üstün halleri olur... Bu ayet işte o nefsi, o ağacı tarif ediyor: O nefis ağacının ilhamını aldığı kök kalbtir, bu yüzden kökü sağlamdır. Kalb-i Selim haline gelmiş kökten gelen suyla beslenen o ağacın dalları (fikirleri) semadan (beyinden) hayata dönüşür; o kalbten gelen fikirler beyinden fiile dönüşür. Bu öyle bir ağaç ki ismi Tayyib Şecere! İnşirah kitapçığımız hep bu konuyu anlatır...

Yaradanımız bize *habis kelime* ve *habis şecereyi* de öğretiyor, merhametiyle; zor günde korkanlardan olmayalım, tedbirimizi alalım diye.

“Habis Kelime’nin meseli de Arz’ın fevkinden kesip koparılmış (kökü yok), sebatı (istikrarı) olmayan *habis şecere gibidir.*” (İbrahim-26)

“Âmentü Billâhi ve RasûliHî” diyen ve bu imana göre fiiller ortaya koymaya çalışan, kendini ıslah etme gayretindeki nefsi *Nefs-i Levvame* ve *Tayyib Kelime* olarak gördük. *Habis Kelime* ise, “Varım ve Muhtarım” diyen Sözde Tanrılık İddiası’ndaki idrakı yüzünden kalbi maraz kaplı nefis halidir. Kalb marazla kaplı olduğu için bu nefis kalbten beslenemez. Bu yüzden “şerr” yani “habis” olan bu hal *kökü olmayan ağaç gibidir.* *Tayyib Şecere* ile tasvir edilenin aksine *Habis Şecere* denilen bu ağacın kökü/aslı yoktur! Ayetten anlıyoruz ki o ağacın kalble ilişkisi yoktur, kalb onunla ilişkisini kesmiştir. Çünkü onun Allah’la ilişkisi kesiktir. Bu ağacın kalble ilişkisinin olması için senin Allah’la ilişkinin olması lazım. Sen düşünce ve davranışlarınla Allah’a; “Sen varsın ama ayrıca ben de müstakil olarak varım ve muhtarım” dedin. Böyle demekle, böyle düşünmekle sözde tanrılığını ilan etmiş oldun. Öyle olunca da Allah seninle, kalbinle ilişkiyi kesti. İnsanların birbirlerine “seni kalbimden sildim” demeleri gibi, sen öyle bir davranış yaptın ki seni kalbinden sildi. Kul öyle bir iddiada bulundu, öyle bir davranış yaptı ki Allah onu kalbinden sildi; Allah kendisini o kulun kalbinden sildi; böylece “ağacın kökü yok” denilen hal oluştu. Ağacın kökü

olmayınca ne olur? Kurur! Bu ağaç, sadrda nefsin şerri rüzgârına kapılmıştır, Hakk'tan beslenemez, Kalb ile irtibatı kopuktur; bu haliyle Habis Şecere'dir! Habis Kelime olarak tanımlanan "nefsin şerri"nin hâkim olduğu bir sadrın beyninden ancak batıl meyveler/davranışlar çıkar. Beyninden Hakk davranışlar çıkaramayan bu durumun bir ağaç manzarası olarak adı Habis Şecere'dir: Pis kokulu, kuru bir ağaç! *Nefsin Şerri habis kelimedir, hayatı da habis şeceredir, o öyle bir ağaçtır.* Biraz fark etmişizdir inşaAllah.

Âmentü Billâhi ve RasûliHi kapsamındaki bütün durum tespitleri ve bu durum tespitlemini yapan nefis olan tayyib kelime'nin Allah'a ulaşması; ilerlemesi, yükselmesi, O'nu kâle alması sâlih amelle gerçekleşir. Bu sebepten ayetlerde tayyib kelime'nin hali "amenû ve amilus salihati"dir...

Tayyib Kelime gruplarının çok önemli bir özelliği vardır; onlar Asr Sûresi gereği zamanı doğru kullanırlar. Bu yüzden de *Hüsrana Uğramayanlar Grubu*'nu oluştururlar. Öyleyse, Asr Sûresi'ni bu vesileyle ve dua amacıyla zikredelim:

Eüzü Billâhi mineş şeytanir raciym, Bismillahir Rahmânir Rahıym. "Vel Asr! İnnel İnsâne le fiy husr! İlleleziyne âmenû ve amilus sâlihâti Ve tevâsav BilHakki Ve tevâsav BisSabri." Sadakallâhul Azıym (Amin).

"(Hakikat şudur ki), her kişi kazandıklarına karşı bir rehindir." (Tur-21)

Kişiyi rehin alan kazanç nedir, o kazanılan nedir? Rehlin oluş nedir ve nasıl oluşur?

“O gün, her nefis hayr kapsamında ne amel yaptıysa ve hayr dışı ne amel yaptıysa onu hazır bulacaktır.” (Âl’u İmran-30)

“Amel edenlerin eciri ne güzeldir.” (Âl’u İmran- 136)

“Bilsin ki, insan için kendi çalışmasından başka bir şey yoktur.” (Necm-39)

“Geçmiş günlerde (dünyada) amelden takdim ettiklerinize mukabil yiyin için.” (Hâkka-24)

“Muhakkak ki bu sizin için bir cezadır. Sa’yiniz (imanınıza uygun gayretleriniz) karşılığını bulmuştur.” (İnsan-22)

“Yaptığınız çalışmalardan dolayı, afiyetle yiyin ve için.” (Murselat-43)

“O gün insan yaptıklarını hatırlar.” (Nâziât-35)

“Çalışmalarının karşılığından hoşnut olmuştur.” (Ğaşiye-9)

“Kim zerre ağırlığında bir hayr yaparsa onu görür.” (Zilzal-7)

“Kim zerre ağırlığında bir şer yaparsa onu görür.” (Zilzal-8)

“Keşke buradaki hayatım için bir şeyler yapıp gönderseydim der.” (Fecr-24)

Bu ayetlerin önemli ortak noktası ahiretteki muamelenin insanın amellerinin karşılığı olarak cereyan ettiğidir.

Efendimiz (SAV) buyurmuşlardır ki: “Mükafat, yapılan gayret miktarıncadır.”

Ahiret muamelesi insanın amellerinin karşılığı olarak cereyan ettiği için bu ve benzeri ayetlerde “bu sizin amellerinizin karşılığıdır” denir. *Doğru düşünüyor ve doğru anlıyor olmanızın karşılığı olarak bunları size veriyoruz* denmez; *doğru yaptığınız için veriyoruz!* Zaten doğru inanmak zorundasın, o ön koşul! Ön koşulu gerçekleştirmişsen muhataplık başlar, artık göreceğin karşılık ameline bağlıdır, muamele amelinle ilgilidir. Ayetlerdeki ilk uyarıyı, “İmanınız Âmentü Billâhi şeklinde değilse ameliniz boşa gitmiştir” uyarısını önemsemeden, “görecekleriniz amellerinizin karşılığıdır” uyarısına odaklanıp amel sınıfına giren davranışları en ince noktasına kadar çok sıkı takip eden kişi, “Aminû Billâhi” uyarısını ötelemiş ve perdelenmiş olur. “Âmentü Billâhi idraki ile iman” olmazsa olmaz önşarttır ve bu önşart için bize bir uyarı var: Öyleyse, “Doğru iman nasıldır, acaba doğru inanıyor muyum?” deyip konunun hak ettiği araştırmayı ve duayı yapmalısın. Değilse gerçekten perdelenirsin! Amel için gösterilen gayret ve titizlik aynıyla “Âmentü Billâhi kapsamında iman” noktasında da gösterilmelidir, Billahi iman mutlaka önemsenmelidir.

İman-Amel ayrılmazlığı kapsamında günümüzde de önemini koruyan bir amel çeşidini o halden korunma ve sığınma duasıyla paylaşalım:

“Onların El-Beyt’in indindeki salâtları ıslık çalmak ve el çırpırmaktan başka bir şey değildir.

O halde, gerçeği inkâr etmenizden ötürü tadın azabı!” (Enfal-35)

Günümüzde, bugün de yaşanan bir hal! O günlerde Kâbe’yi tavaf eden bir grup var, bu işi alkışlarla, el çırparak yapıyorlar. Günümüzde, cenazelerini alkışla defnedenleri düşününce o günkü küfrün bugünkü izleri insanı korkutuyor! Aynı uygulama ve aynı insan tipi günümüzde de var! Muhafaza buyuruver Allahım. Bu korkunun peşine müjdeyi de aramalıyız, çünkü korku varsa müjde de vardır ve aslında ikisi iç içedir. Lütfen şu müjdeye dikkat edin: *O günkü küfrün, o insanların izi bugün nasıl var ise, Efendimiz (SAV)’in yanındakilerin de izi vardır! Ve inşaAllah öyleyizdir. İnşaAllah öyleyizdir...*

Efendimiz (SAV)’in tebliğ ettiği Risalet ve Nübüvvet’in ikisi de ihmal edilmeksizin önemsenmeli, yaşarkenki olaylar “Risalet ve Nübüvvet açısından doğrusu nedir?” diye ayet ve hadisler çok iyi araştırılarak, çok gayret sarf edilerek ele alınmalıdır. Efendimiz (SAV) Rasûl’dü ve Nebi idi. Efendimiz bize Risalet’te ve Nübüvvet’te bulundu. Risalet’te bulundu, nasıl inanacağımızı öğretti; Nübüvvet’te bulundu, nasıl yaşayacağımızı öğretti. Eğer bunlardan yalnızca birini öğrenir, önemser de diğerini bırakırsak Efendimiz’in öğrettiklerinin bir kısmını önemsiyor ve yapıyor oluruz. Yalnızca “nasıl yapacağımız”ı veya yalnızca “nasıl inanacağımız”ı önemseyip öğrenmekle yetinirsek olmaz, Risalet ve Nübüvvet birlikte ele alınmalıdır. Şuna lütfen dikkat edelim: Risalet ve Nübüvvet’i konu alan farklı kitaplar oku-

yabilir, farklı yerlere gidebilir, farklı dini açıklamalar dinleyebilirsiniz. Ama mutlaka kendinize önce şunu sorun; ben nasıl inanacağım? Önce bu önemlidir. Sonra “nasıl yapacağım?” deyin. Bir yerde daima bunlardan birisinin önemi ele alınıyor, diğeri öteleniyorsa olmaz! Hep “nasıl yapacağın” konuşuluyorsa, bu araba sürmek gibidir, yetmez. Arabanın doğru caddede olması gerekiyor ki gayretin hedefe ulaşsın. Doğru adresi bilmek, arayıp bulmak, orada olduğumuzdan emin olmak şarttır, sonra ilerlemek gerekir. Doğru adres Âmentü Billâhi ve RasûlîHî’dir, gereği ise Efendimizin uygulamalarıdır. Bu yüzden Risalet ve Nübüvvet’i kesinlikle Kur’an’dan ve hadislerden öğrenmeliyiz. Müslümanın işi nedir? Araştırmak! Müslüman daima çalışır, araştırır. Siz zaten İslam’ı önemsemekle okur-yazar olmaya başladınız, daha önce önemsemiyordunuz! Ama şimdi bir sınavınız varmış gibi çalışıyorsunuz. Elbette bir sınavınız var: Mâliki YevmidDiyin Sınavı!

MÂNÂ ÇAKIŞTIRMA YÖNTEMİ

Bu çalışmaları yaparken, ayet ve hadisleri incelerken uygulayacağımız teknikler var. Kur’an’ı ve İslamiyet’i anlamakta, Tevhid idrakını yakalamakta dikkat edilecek şeylerden birisi; bir ayette verilen mânânın bir başka ayetin mânâsıyla tezat teşkil etmemesidir. Bir ayetin meali diğer ayetin meali ile çelişmemelidir, çünkü Kur’an’da birbiriyle çelişen bir mânâ olması muhaldir. Tezat içeren bir mânâyı yol açmadan Kur’an ayet-

lerini anlamak için ise şu çok önemli şartı taşımak gerekiyor: *Kur'an manzarasının tamamını doğru ve tam görebiliyor olmak!* Kur'an ayetlerini anlayabilmek ve o hali yaşayabilmek için bu özellikte olmak şarttır.

Bu kapsamda, ilhamını Tevhid anlayışından alan bir yöntem var; mânâ çakıştırmak! Bu tekniği normal yaşantıda bulamazsınız, Kur'an'a ait bu teknik beşeri bir iz taşımaz. Ve siz Tevhid'den ilham alan bu tekniği uyguladıkça, ona alıştıkça o sizi tevhid idrakına daha da bağlar, tevhid idrakını size çok kolaylaştırır. Bu teknikle bir ayetin birden çok mânâsı çakıştırılabilir. Efendimiz (SAV)'in "*Kur'an ayetlerinin yedi bâtınî mânâsı vardır*" açıklaması çerçevesinde bakarsanız bu tekniği öğrenmek çok önemli ve öncelikli hale gelir. Peki, biz bu tekniği uygulayabilir miyiz? Hem de çok kolay! Kur'an'da zor bir şey yoktur. Kur'an'da ve İslam'da mü'min için zor hiçbir şey yoktur. Zor ve karışık gibi gelse de değildir, sadece biraz gayret, biraz sevmek yeterlidir.

Mânâ çakıştırma tekniğini nasıl uygulayacağımızı bir olayla anlatmaya çalışalım. Bir ayetin bildiğiniz bir meali vardır. Birisi size geldi ve "O ayetin mânâsı aslında şöyleymiş, hocamız onun mânâsını şöyle açıkladı" dedi. Baktınız, hakikaten söylediği doğru, çok da anlamlı. Hemen "hangisi yanlış?" diye düşünmeye başlarsınız ki yanlış budur: *Yeni bir mânâ görüldüğünde önceki mânâyı yanlış zannetmek asıl yanlıştır.* Mânâların ikisi de doğrudur. Öğrendiğiniz yeni mânâ sizi "bir önceki mânâ yanlış" sonucuna götürmemelidir.

Ayetin yeni bir mânâsını öğrenmeniz, öncekinin yanlış olduğu anlamına gelmez, bu çok önemlidir. Bu yüzden, her iki mânâyı veya daha fazla mânâ fark edilmişse hepsini çakıştırmayı öğrenmeliyiz; mânâ çakıştırmayı gerçekleştirebilmeliyiz. Bu yöntemi hayatımızdaki kavramlara da uygulayabiliriz. Mesela tüm evreni çakıştırmalıyız. Tüm evreni çakıştırsak yok olur; tevhid olur. Tevhid çakıştırmaktır. Bu yüzden Kur'an'a ait bu tekniği öğrenmeli ve uygulayabilmeliyiz. Bu teknik bilinmezse yeni bir mânâ ile, yeni bir meal ile karşılaşıldığında "öyle değil böyleymiş" diye şaşırır dururuz. Oysa yeni Hakk mânâlar karşısında mânâların hepsini kabul eden ve çakıştıran bir duruş şarttır. Bu duruşumuz sadece ayetler için değil, hadisler ve sünnet ehli zatların açıklamaları için de geçerlidir. Onların cümlelerinde de mânâları, yorumları, yaklaşımları çakıştırmak Tevhid'e en uygun iştir. Çünkü Hakk açıklamaların ikisi, üçü, ne kadar varsa hepsi gerçektir, doğrudur. Onları çakıştırmak hepsini içeren, hepsine uygun yeni bir mânâ oluşturmamızdır. Diyelim ki sünnet ehli âlim zatların bir konudaki düşüncelerini okudun, hepsini anlamaya çalış, çıkardığın mânâları çakıştır, tevhid et, cem' et; o açıklamaların sadece birini doğru sanma! Diğerini de *sünnet ehli bir âlim* söylemiş, niye yanlış olsun? Yeri gelmişken şöyle bir hassasiyeti dikkatinize sunayım: Bir ayete meal verilirken parantez içerisinde ayrıca bir meal daha yazmak tehlike oluşturur. Bir meal verip yanına parantez içerisinde başka bir meal yazmak, sanki ilk meal

değil de parantez içine yazılan ikinci meal doğru gibi bir algıya, bir kanaate yol açarsa olmaz.

Mânâ Çakıştırma Tekniği uygulanırken, bir ayetin en zâhiri mânâsından başlanarak derinliğine doğru tüm mânâlar çakıştırılarak hepsini içeren yeni bir mânâ oluşturulmalıdır. En zâhiri mânâdan itibaren açılan veya karşılaşılan derinlikli tüm mânâlar çakıştırılıp, onların her birini içeren yeni bir mânâyâ ulaşılmalıdır. Çünkü bir üst mânâ önceki mânâları zaten içerir, en azından o mânâları reddetmeyen bir durumu vardır. Bu teknik bir ayetin derinlemesine mânâlarını çakıştırmak için kullanılabileceği gibi farklı ayetleri çakıştırıp bir üst mânâyâ ulaşmak için de kullanılabilir. Ancak şu kural hep geçerlidir: Ulaşılan yeni mânâ çakıştırılan mânâları yok etmez.

Bir başka ip ucu da şudur: *Durum tespitlerinde veya keşif bilgilerinde de mânâlar çakıştırılarak üst ve kavrayıcı mânâlara ulaşmak, Tevhid ile ufku sınırsızlaşmış kalb ve beyinler uğraşısıdır...*

İnsan-29 ve İnsan-30 ayetlerini bu kapsamda hatırlayalım: Bu ayetlerde iki farklı dil vardı; Ulûhiyet Dili, Kesret Dili. Onları anlayabilmek için uluhiyet gerçeğiyle kesreti çakıştırmamız önemlidir. İnsan-29. ayet kesret dili ile, İnsan-30. ayet uluhiyet dili ile bir açıklamadır. Bunu fark etmeden beşeri gözle bakan onları zıt zanneder; oysa aynı şeylerdir. Onları cem etmeyi, ikisini bir kabul etmeyi öğreneceksiniz. Daha önceki kitapçıklarımızda İnsan-29 ve İnsan-30 ayetlerinin mânâlarını çakıştırırken, dikkat ettiyseniz her bir ayet kendi kulvarında derinlikli mânâlarının

çakışmasıyla bir noktaya gelmişti; her biri için ulaştığımız mânâları çakıştırarak özellikle kader anlayışı ve uygulanmasında yeni bir ufuk oluşturmıştık. Ulaşılan bu yeni hal sindirildiğinde bu yeni mânâya bir boyut açılır, bir derinlik kazandırılır ki bu bize Muhtariyeti Tercih Gücü mekanizmasını açar. Bu cümleler size karışık gibi gelsin, konu ilerledikçe mânâ açılacaktır inşaAllah. Mânâ Çakıştırma Tekniği ile ilgili daha somut örnekleri “İyyaKE na’budu VE iyyaKE nesta’iyen” bölümünde göreceğiz.

Bu tekniği neden gündeme getirdik? Bu yöntemi gündeme getirme nedenlerimizden birisi, konumuz kapsamındaki bir hedefimizle ilişkilidir: Mânâ Çakıştırma Tekniği’ni Fatiha’nın ayetlerinde ve surenin tamamında uygulayıp, yeni ve derin mânâlar edinip, bu mânâları salâtlarımızda değerlendirmeye, yaşamaya çalışacağız. Bir hedefimiz bu: Fatiha Sûresi’nde öyle bir hale ulaşacağız ve öyle bir mânâ oluşturacağız ki Fatiha’yı onbeş saniyede okusak bile mânâların tümünü o süre zarfında ve bir seferde yaşayabilecek bir zihin elde edeceğiz. Böyle bir zihni elde edebilmek için o bilgileri yan yana getirmelisin ve tek mânâ yapmalısın. İnşaAllah yapacaksın...

“Mânâ” kelimesini özellikle kullanıyoruz, neden? “Mânâ” cümlelerle, kelimelerle tam ifade edilemez, yazılamaz. Siz zihninizde öyle mânâlar oluşturursunuz ki cümleye dökülemez, çünkü mânâdır; yani beşeriyetinizin [vehim yapınızın] üstündedir. Mânâları vehim yapınızla cümle yapamazsınız, onlar sizin vehmî yapınızla cüm-

le olmaz, çünkü mânâdır. Aslında ayetlerdeki cümleler de öyledir, mânâyâ ulaşabilmek için beşeri cümlelerle birer ipucudur. O ipucunu son durak sanmayın; o ipuçlarıyla mânâyâ, mânâlara ulaşılır. *Mânâ* dememizin çok önemli bir sebebi de Kendini Hissetme Duygusu'dur. *Kendini Hissetme Duygusu'nun esas yaşantısı mânâdır, onun yaşantısı mânâdır.* Biz mânâları çakıştırarak Tevhid'e, Tevhid idrakına ulaşmaya çalışıyoruz.

Mânâ Çakıştırma'ya vereceğim şu cümle talib için önemli bir ipucu, önemli bir tefekkür konusudur. Giriş bölümünde olmamız nedeniyle henüz açmayacağımız, daha sonra genişleteceğimiz bu cümleyi şimdilik zihnimizin bir yerine not edelim: *Yaratılanların birbirlerine karşı var oldukları şu âlemde, tefekkür ile bu "var" dediklerinin aslında "yok" olduğunu tam kavradığını düşündüğünde, hatta gördüğünde birden hepsi "var" olur! Bu kez "var" oldukları ile yola çıkarsın, "yok" olur! Sen "yok" ile yok olurken birden "var" olursun. Oysa "var" olarak ulaştığın mânâyı, "yok" olarak ulaştığın mânâ ile çakıştırıp, "var"ın aslında "yok"luğu mânâsını, "yok"un aslında varlığı mânâsını çıkarabilirsen Kısır Döngü biter, Fikir'de dinginlik, Doğru'da Bir'lik zuhur eder...*

İSLAM'I SAHİBİNDEN ÖĞREN

İslamiyet'i ve açıkladığı sistemi sahibinden öğrenmelisin. Sahibi'nden öğrenmezsen çok yanlış bir yoldasın demektir. Sahibi'nin açıklamaları sana "avam" geliyor da inancı ve yaşantısı

Muhammedî olmayanların açıkladıkları fikirlerle yolunu bulmaya ve tatmin olmaya çalışıyorsan, başka felsefelerle amel etmek için uğraşıyorsan yine çok yanlış bir yoldasın demektir. Kur'an, bu durumdaysan yanlış yolda olduğunu ve İslamiyet'ten nasibinin olmayacağını söylüyor! Neden böyle bir uyarı yaptık? Günümüzde başka felsefeleri merakla okuyanlar ve onlardan yardım umanlar var! "Şu düşünür şöyle demiş, şu şöyle bir açıklama yapmış, şöyle bir deneyim yaşamış" deyip, Muhammedi olmayan düşünce tarzları kendisine daha cazip gelenler var! Bu uyarımız, İslamiyet'i hatır için varmış gibi gören zihniyetleredir. Sesleniyoruz: Zihnimizdeki o tür yönelişleri yok edelim!

Rabbimiz buyuruyor: "Bu benim Müstakıym Sırat'ımdır, ona tabi olun! Başka "sebil"lere tabi olmayın, (çünkü) sizi Allah'ın yolundan elde edeceğinizden ayırır. İşte bilfiil korunasınız diye Allah size onu vasiyet etti." (En'am-153)

Allah vasiyet ediyor! Allah'ın vasiyet etmesi öyle önemli bir vurgu ki... Vasiyet etti ki: *Benim yolumdan başka yollara bakma! O yollarda fayda var zannedersin, o faydalar seni Allah yolunun faydasından mahrum eder! Öyleyse:*

"Rabbinizden size inzal olunana tabi olun. DûniHi (müstakil ve muhtar oldukları zannıyla oluşturduğunuz) velî'lere tabi olmayın. Ne kadar da az tezekkür ediyorsunuz!" (A'raf-3)

Eğer "tezekkür" edip etmediğini anlamak istiyorsan kendine bir bak: O'nun dışı var zannıy-

la, yani d niHi algıyla oluşturduğun veliler sana daha popüler mi geliyor? Eğer  yleyse mekr içindesin demektir. “Onların yazdıkları da aynı şeyleri anlatıyor. Uyguluyorum, çok faydasını görüyorum” diyorsan tuzağa d ş yorsun. “İn-sanlara ayet ve hadis okuduğumda dinlemiyorlar. İslamiyet dışı inanışlara sahip düşünür ve felsefecilerin cümlelerini söylediğimde dikkat çekici oluyor, konuyu daha bir dikkatli dinliyorlar” diyorsan zaten o tuzağa düşmüşsün demektir! Unutma: *O felsefelerde faydalı gibi görülen bilgiler olsa bile onların tanrısal faydası sana Allah yolunun faydasının yolunu kapatır.* Allah’ın öğrettiği dışındaki bilgi ve düşünceler sana faydalı gibi görünüyorsa dikkat et! Onlar “Varım ve Muhtarım”  er evesindeki tanrısal faydalardır. Onlara sarılırsan Hakk Yol’un faydasından perdelenirsin, uzak kalırsın, yol sana kapanır!

Lütfen şuna da çok dikkat edin: Ayet ve hadislerde hakikatin a ıklanışının bir formatı vardır ve şudur: Hakikati açıklayan cümleler, yani hakikati anlatma yöntemi imansızların takdirini kazanmayı hedeflemez! Kur’an ve hadislerde hakikati açıklayan cümleler ve yöntem, imansızların takdirini kazanmak gibi bir hedef içermez. Eğer bir yöntem imansızlara hoş görünmeyi hedefliyorsa bu sunuş, bu yöntem Kur’an’ın anlatış tarzı değildir. Bazı anlatışlar vardır; daima inananları kınarken arada kalmışları okşar, uzaktakilere ise gülümser! Bu Kur’an’ın anlatışı, tarzı ve yöntemi değildir! *Kur’an’ın anlatış tarzı imanlının imanını, k firin küfrünü artırır.* İnanmayanlara hoş

görünmek için kurulan cümleler Kur'an'a uygun tarz değildir. İnanmayanlardan aferin bekleyerek İslamiyet'i onlara güzel göstermeye çalışmak boş iştir. Enerjini, gücünü inanana harcamalısın!

“Bir sûre inzal edildiğinde onlardan kimisi ‘bu hanginizin imanını artırdı?’ der. İman edenlere gelince onların imanını artırmıştır, onlar müjdeleşip seviniyorlardır.” (Tevbe-124)

“Mü'minler şu kimselerdir ki, Allah zikredildiğinde onların kalbleri korkar ve onlara O'nun ayetleri tilavet edildiğinde onların imanlarını artırır ve Rablerine tevekkül ederler.” (Enfal-2)

“De ki: O'nu Ruh'ul Kudüs, senin Rabbinden Bil-Hakk indirmiştir; iman edenlere sebat vermek ve müslimler için de hudâ ve müjde diye.” (Nahl-102)

“Bu (Kur'an) insanlar için basiretler (sünnettullahı fark edebilme idrakı), iman sahibi bir kavim için ise (ayrıca) bir hudâ (hidayete rehber) ve rahmettir.” (Casiye-20)

“Eğer onu a'cemiy (Arapça olmayan) bir Kur'an kılsaydık, elbette; 'Ayetleri tafsil edilmeli değil miydi? (Kur'an) a'cemiy (Arapça olmayan), (Rasûl) Arabiy (Arapça konuşan) mı?' derlerdi. De ki: 'o iman edenler için hudâ ve bir şifa'dır.' İman etmeyenlere gelince, onların kulaklarında bir vakr (ağırlık) vardır ve o onlara bir körlüktür. (Bu nedenle sanki) onlar uzak bir mekândan nida olunurlar.” (Fussilet-44)

“Kalblerinde hastalık olanlara gelince, onların pislğine pislk katıp artırmış ve onlar kâfir oldukları halde ölmüşlerdir.” (Tevbe-125)

“Onlara ayetlerimiz apaçık deliller halinde tilavet edildiğinde, kâfir olanların vechlerinde MÜNKER’i tanırısın. Neredeyse kendilerine ayetlerimizi tilavet edenlere saldıracaklar. De ki: Size ondan daha şerri haber vereyim mi? Nar! Allah onu kâfir olanlara va’d etmiştir. O ne kötü dönüş yeridir.” (Hac-72)

“Andolsun ki, Rabbinden sana inzal olunan onlardan çoğunun küfür ve tuğyanını artırır.” (Maide-68)

“Andolsun ki, şu Kur’an’da (hakikati), temsillerle (türlü anlatım yollarıyla) açıkladık ki tezekkür etsinler. Fakat bu, onların (kâfirlerin) ancak nefretini arttırıyor.” (İsra-41)

“De ki: Semavat’ta ve Arz’da ne oluyor bir bakın! O ayetler ve uyarmalar iman etmeyen kavme fayda vermez.” (Yunus-101)

Efendimiz (SAV) buyuruyorlar: “Kim Kur’an’ı okur da, başka birine kendisine verilenden daha üstün bir şey verilmiş olduğunu düşünürse Allah’ın büyüttüğünü küçük saymış olur.”

“Allah indinde Kur’an’dan daha üstün bir şefaetçi yoktur; ne Rasûl, ne Nebi, ne bir melek!”

Kur’an’ı, Kelam’ı tanıtan bu hadisler de tefekkürümüzde ve hayatımızda yer alır inşaAllah.

İSLAM'A UYGUN AMEL KAVRAMI

Kur'an ve Hadis'te bize öğretilen hayat tarzı içerisinde İslam'a uygun amel kavramına şöyle de yaklaşmak gerekir: Allah kuluna ne vermişse, ne veriyorsa, kulun bunları karşılığını Allah'tan bekleyerek Allah için vermesi AMELdir. Makbul ameli böyle de tanımlayabiliriz. Tabi bu cümle *Allah için vermek* tanımını gündemimize getirir.

Allah Ehadus Samed'dir; bir "şey"e ihtiyacı olmayandır; O'nun bir "şey"e ihtiyacı var ve sen de onu veriyorsun gibi bir hal düşünülemez. O halde *Allah için vermek* nedir? Allah'ın verdiklerini kullanarak Allah'tan uzaklaşmamandır, Allah'ın verdikleriyle "Varım ve Muhtarım" iddiasını sağlamlaştırmamandır, Allah'ın verdikleriyle insanları Allah'ın yolundan engellememendir. Allah'ın verdikleriyle, Allah'ın yoluna ve yolundakilere ters bakmamandır, onlara buğz etmemendir.

Allah yoluna ve yolundakilere ters bakmak, buğz etmek ĞİLL'dir, Ğıll ile cennete girilmez! İnşirah kitapçığında bunu detaylı gördük. Allah'ın yoluna ve yolundakilere ters bakarken cennet olmaz. Siz size ters bakanı evinize almak istemiyorken Allah'a, Allah'ın yoluna ters bakarak, Allah'a inananlara buğz ederek nasıl cennete gireceksiniz? Kalbinizde bu Ğıll varken cennet yoktur.

Şunu önemseyelim: Meallerde "Ğıll" için "kin ve nefret" yazılırsa yeterli olmaz, onu Allah'la ilişkilendireceksiniz. İnançsız birisi kin ve nefreti silerse, kinsiz yaşarsa cennete girecek midir?

Allah'a ters bakıyorsan, Allah'ın kurallarından, inananlardan rahatsız oluyorsan sende ğıll var demektir; sadırda ve kalbte ğıll olması budur. Ğıll taşıyan Allah'ın verdiklerini kullanarak Allah'a ters bakar. Ondaki ğıll silinmeden cennet olmaz, ğıll varsa cennet yoktur!

Ğıll'ın bir tarifi de Allah için vermemektir. *Sende ğıll olduğça sen Allah için veremeyeceksin.* Böylece sâlih amelin bir tanımı ile daha karşılaşmış olduk: Allah'ın verdiklerini Allah için vermek; karşılığını Allah'tan bekleyerek vermek SALİH AMEL'dir. Bu tanımla birlikte Talib için çok önemli bir de ipucu oluşur:

İLK ADIMI ATMAK

Mutlaka ilk adımı atmalısın. FATİHA ile feth'i yakalamada bu çok önemli bir ipucudur. İlk adımı atmalısın, kıpırdamalısın ve kendine sormalısın; yoksa ben "doğruyu yapacak irade yok ama yanlış yapacak cesaret çok"lardan mıyım?

Mutlaka ilk adımı atmalısın. Bu kapsamda, bir işi yaparkenki hedefine ulaşmak için hedefinle ilgili esmaları kendinde tespit edip kullanmalı, hatta onları tüketmelisin. Diyelim ki hedefin bir günahı kurtulmak, tespit ettiğin bir batıl davranıştan, bir günahından kurtulmak istiyorsun veya bir takva amel tespit ettin onu yapmak istiyorsun; hedefin her ne ise onunla ilgili esmaları kendinde tespit edip onları kullanmalı ve tüketmelisin. Bu yöntem tahmin edemeyeceğiniz kadar önemlidir! Sen o esmaları kullanmaya

başlamadan, hatta onları tüketip zorlanmadan o esmalarla ilgili destek gelmeyebilir. Tanımladığımız bu usul, zikrullah çalışması yapan talib için çok önemli bir tariftir: *Öncelikle yapman gereken zikrullah, sahip olduğun esmayı ihşa etmendir, onu maksimum değerlendirmendir.* Şöyle örneklersek daha iyi anlaşılacaktır. Herhangi bir konuda bir hedefiniz var ve size ilgili esma zikirleri önerildi, o zikirleri yapıyorsunuz. Esas zikrullah bu değildir, bunun maalesef faydası olmaz! Zikrullah'ın böyle olmadığını ve ne olduğunu "Sen Tanrı mısın?" kitapçığında detaylarıyla anlattık. Önce Nefs-i Levvame'ye girmek, doğru adreste ikamet etmek şart. "A" Takdim Formu'yla, yani "Varım ve Muhtarım" idrakıyla, Sözde Tanrılık İddiası'yla yapılan zikir ne olursa olsun, Allah'tan uzaklaştırır; senin iddiacı yanlarını kuvvetlendirir, bu da Allah'tan uzaklaşmana yol açar. Kul için Zikrullah ancak "Âmentü Billâhi ve RasûliHi" bilinciyle faydalıdır. Bu idrakla zikrullah nasıl yapılır, inşaAllah göreceğiz.

SENDEKİ ESMA'LARI İHSÂ ET

Efendimiz (SAV) buyuruyor: "Allah'ın yüzden bir noksan, doksandokuz ismi vardır, onları ihşâ eden cennete gider."

Hadisi çok iyi anlayıp öyle ilerleyelim. Hadisteki *doksandokuz*, "tane, adet, sayı" değildir. Şunu da ifade edelim; kitaplarda rastladığınız ve bu hadise eklenmiş gördüğünüz "doksandokuz esma listesi" hadiste yoktur, onlar sonradan yan-

yana getirilmiştir, hadisin orijinali bu kadardır: Allah'ın yüzden bir noksan doksandokuz ismi vardır, onları ihsâ eden cennete gider.

Hadiste geçen “doksandokuz” birçok mânâyı içerir ki o mânâları bulmalı ve çakıştırmalısın. Çünkü: Rasûller, Nebiler ve özellikle Rasûlullah (SAV) Efendimiz bir cümle söylemişse o cümle birçok mânâyı içerir, onu bir tek mânâyı bağlarsanız olmaz. “Doksandokuz” Halifetullah'ın Ana Dosyaları olarak bilinen doksandokuz isim mânâsıdır; bir de sonsuz sınırsız demektir. Sayı söyleyerek çokluk ifade etmeyi biz de kullanırız, “binlerce” deriz, “binbir surat” deriz. Bunlar adet mânâsında olmayıp “sayılamayacak kadar çok” demektir. Hadiste vurgulanan bir diğer husus bu isimleri ihsa edenin cennete gideceğidir. “Bunları ihsa eden cennete gider” diye okuyunca kişi hemen eline tesbihi alıyor, bu isimleri saymaya başlıyor. Hiç mi faydası yok? Elbette var. Bir küp altını döküp her gün saymak gibi bir faydası var; eliniz altına değmiş olur. Ama o altınları kullanmadıkça gerçek faydayı elde etmiş sayılmazsınız. “İhsa etmek” yalnızca saymak değil ki. İHSÂ ETMEK değerlendirmektir, kıymetini bilerek saymaktır. Böyle düşündüğünüzde, bir esmayı saymak onu ihsâ etmektir, yani onu arayıp bulmak ve değerlendirmektir, kullanmaktır. ESAS ZİKRULLAH budur, yolu da şudur: Kendinize bir hedef koyduğunuzda, önce o hedefle ilgili esmayı kendinizde bulacaksınız. Onu bulup kullanmanız, sizdeki o esmayı kıpırdatmanız Esas Zikrullah'tır ve gerçek sayma, gerçek İHSÂ bu-

dur. Bir yere oturup esmaları saymak onları “ihşâ etmek” değildir, kıpırdamak gerekiyor, kıpırdamadan olmaz! O esma hareket etmeden sevap kazanamazsınız. Allah, esmaları hareket etsin diye dünyaya gönderdi, onlar zaten kıpırdamadan duruyorlardı. Fark edin, onlar kıpırdamadan duruyorlardı. Hareket etsinler diye gönderildikleri halde onları niye hapsediyorsunuz? Esas zikrullah onları Allah için kullanmandır. Sendeki esmayı ihşa etmen, değerlendirmen, maksimum kullanman zikrullahın başlama noktasıdır, esas zikrullah onları kullanmakla başlar. Hem de sanki Muhtarmışsın Gibi kullanman gerekiyor. Sendeki mevcut esmaları sanki muhtarmışsın gibi sonuna kadar kullanmalısın. Bunu yaparsan, zorlandığın yerde seni Allah takviye eder.

HER AN TERCİHTESİN

Dünya hayatının her anı, kesintisiz, her en küçük anı Hakk veya Batıl yönünde bir tercihtir. Dünya hayatı tercih üzerine kuruludur. Her an bir tercihtesiniz, her an! Makine sürekli çalışıyor; ne tercih ettin, ne tercih ettin. Her an çalışan bir tercihmatik var! Tercih ettiğin ya Hakk’dır, ya Batıl! Ya zerre kadar Hakk, ya zerre kadar Batıl. Bu yüzden, zerre kadar Hakk’ın karşılığını da, zerre kadar Batıl’ın karşılığını da göreceksin; Zilzal 7, 8. Onun için her düşüncende, her halinde, her fiilinde Hakk yolu tercih edip sürekli Rabbine yönelik yaşamak gerekiyor. Bir kere *Rabbime yöneldim* demekle iş bitmiyor, her an yöneleceksin.

“Muhakkak ki bu bir öğüttür. Dileyen Rabbi-ne bir yol edinir.” (İnsan-29)

“Rabbimize yönelin ve size azab gelmeden önce O’na teslim olun. Sonra yardım olunmaz-sınız.” (Zümer-54)

İnsan-29 ve benzer mânâdaki ayetleri değerlendirdiğimizde, seni tercih durumunda bırakan an ve olaylar senin için *İnsan-29 Kavşakları*’dır. Bu konuda “İnsan-29 Kavşakları” adlı Tefekkür Şemamız’a bakabilirsiniz. Sürekli bir kavşakta-sın. Sürekli kavşakta olan kim? Muhammedî olan! Fark budur, başkası bunun farkında değildir. Çünkü o bâtıla dönmüş, yanlış rotaya girmiş otomatik pilota da bağlamış, sürekli o tarafa uçuyor, yeni bir tercih yapmıyor! Tercihini yapmış, rotayı cehenneme bağlamış, yaşayıp gidiyor. Ama Muhammedî olan öyle değil; o her an yeni tercihte! “Her an” çok önemli. Bu yüzden her an korkun! Bu yüzden ölüm ânı çok önemlidir! Az önce tercih etmiş olabilirsin, hemen yine tercih etmezsen kaybedersin. *Hayat “her an tercihte-sin” hâli üzerine kuruludur. Ve bu hayatta senin bu tercihi nasıl kullandığın önemlidir.* Tercih etmenin ve sonucunu yaşamanın en güzel örneklerinden birisi Fetih Sûresi’ndedir, mü’minlerin kalblerindeki tercih ve sonuçları anlatılır:

“Andolsun ki; Allah, mü’minlerden, o ağacın altında sana biat ettiklerinde razı oldu; onların kalblerinde olanı bildi de üzerlerine sekîne inzal etti ve kendilerine feth-i kariyb(i sevab olarak) verdi.” (Fetih-18)

Mü'minler kalblerindeki bu tercihleri doğrultusunda ilk adımlarını atmışlar ve Efendimiz (SAV)'e, savaşa gideceklerine ve savaştan kaçmayacaklarına dair biat etmişlerdir ve onların bu ilk adımlarından Allah razı olmuştur. Tercihlerini tam mânâsıyla yerine getirememeye korku ve endişesi içinde iken mü'minlere verilen mükâfat ise; tüm endişeleri, ikilemleri ve beceriksizlikleri yok eden bir SEKİNE İNZALİ ve sevab olarak da FETH-İ KARİYB olmuştur.

Tercih ve İnfak arasında sıkı bir irtibat vardır. Bu önem yüzünden tercih-infak ilişkisini ele alacağız. “Allah yolunda infak”ın ne olduğu bilinmezse infak hayat bulamaz. İNFAK Allah’ın sana verdiklerini Allah için vermen, esmaları Hakk Yol’u tercih için değerlendirmendir. Esas zikrullah olan bu infak sâlih amel için elzemdir.

“Yoksa Allah içinizden cihad edenleri belli etmeden, sabredenleri ortaya çıkarmadan cennete gireceğinizi mi sandınız?” (Âl-u İmran; 142)

“İnsanlar fitneye düşürülmeksizin, “iman ettik” demeleriyle bırakıliverileceklerini mi sandılar?” (Ankebut-2)

Sistem daima tercihe zorluyor. Tercihiniz belli olmadan, Rabbinize olan yönelişinizdeki sebatınız görülmeden, yalnızca “inanıyorum” demekle cennet olmuyor: Sürekli Hakk yolu tercih et!

“Muhakkak ki Rabbin, cehalet ile kötülük yapıp sonra bunun arkasından tevbe edip (Rabbine yönelip), (hallerini de) ıslah edenlerden yadır. Muhakkak ki Rabbin, onlardan (Rabbini

tercih edip durumlarını düzeltmelerinden) sonra Ğafurun Rahiym'dir." (Nahl-119)

"Onlar bir fahşâ işlediklerinde yahut nefslere zulmettiklerinde hemen Allah'ı hatırlayıp düşünürler, (böylece) günahları için mağfiret isterler. Kim mağfiret eder günahları? Ancak Allah. Ve (onlar) yaptıkları yanlışlarda bile bile ısrar etmezler." (Âl-u İmran; 135)

Bu ayetten anlıyoruz ki; bâtil bir davranışın hemen akabinde tercihini belirtmen ve hemen af dilemen gerekiyor. Ayet böyle öğretiyor: Onlar bir fahşâ'ya düşmüşlerse, utanılacak bir iş yaparlarsa yahut nefslerine zulmetmişlerse, bâtil bir davranışta bulunurlarsa, Allah Yokmuş Gibi davranırlarsa bunu fark ettiklerinde hiç vakit geçirmeden hemen Allah'ı düşünür, Allah'ı hatırlar ve bu yaptıkları için af, mağfiret isterler. Lütfen merhameti izleyin: "Niye yaptınız?" demiyor, "neden yapıyorsunuz?" demiyor, "yapmamalısınız" demiyor! Dünyadasın, yapmak zorundasın, günah işleyeceksin. Ancak, günaha düşünce, günah işlediğinde Allah'ı unutma çabuk dön, vakit geçirme, çabuk ol diyor. Bu hal en alt sınırdır. Günah işledin mi hemen Allah'ı hatırla, vakit geçirme, hemen tercihini yap! Çünkü ayet "hemen" diyor: Onlar vakit geçirmez, hemen tercihlerini yaparlar. "Allahım" derler, hemen af isterler. Eğer yanlışlarını fark etmişlerse, tesbit etmişlerse yanlışta bile bile ısrar etmezler.

Konulara böyle değinip başlıklar halinde, kısa geçiyoruz; hepsi birer ana başlık olmalarına rağ-

men bir iki cümleyle geçiyoruz ve ayetlerin yalnızca konumuzla ilgili zâhirine bakıyoruz.

“İnsanın Kendindeki Esmayı Nasıl Tespit Edeceği” de bir ana başlıktır. Kendindeki esmayı tesbit edeceksin ve onu ihsâ edeceksin ama nasıl? O esmalar senin hayatındaki nelerdir ve onları nasıl tespit edeceksin? Önce şunu fark ederek: Sen, sendeki esmalara başka isimler veriyorsun. “Şu karakterdeyim, şöyleyim, şu özelliğim var” diye kendini tarif ederken tarif ettiklerinin hepsi aslında birer esmadır. Önce bunu fark etmemiz, idrak etmemiz ve şöyle başlamanız gerekiyor. Onlar birer esma olmasına rağmen, sen tespit ettiğin o vasıflara, o özelliklere orijinal ismini veremiyorsan, mesela “Mürid” diyemiyorsan bile şimdilik kendi verdiğin isimlerle de olsa o esmaları tespit et ve kullan. Şimdilik ona kendi verdiğin ismi söyle; “irademi kullanacağım” de ama yeter ki o özelliği kullan. Yani önce kendinde var olanı zorla, kendindeki *iradeyi* tüket. Kendindeki Halîm esmasına henüz orijinal ismiyle yaklaşmamış olabilirsin, olsun, şimdilik ona *hoşgörü* de ve onu Allah’ı tanımada kullan. Kaderle didişmeme hali olan Halîm esmasına şimdilik *hoşgörü* de ve kullanmaya böyle bir başla. Ama sonra mutlaka onların orijinal ismini de öğren ve kullan. Orijinal isimleri kullanmak önemlidir. Siz isminizin yanlış kullanılmasından memnun olur musunuz, size farklı bir isimle hitap edilmesine razı olur musunuz? Tam da bu yüzden esmanın orijinalini, asıl ismini kullanır hale gelmeyi önemseyin. Şimdilik hoş görülmeniz ise şuna

benzer: Yeni biriyle tanışırsınız, isminizi şaşıır, farklı bir şey söyler, gülümsersiniz, “öğrenecek” der, o halini hoş görür, kabul edersiniz. Çünkü sonra sizi tanıyınca şaşırmayacağını bilirsiniz. Siz de şuan farklı isimlerle bile olsa o esmaları tespit edip kullanın, kullanmak için kendinizi zorlayın. Onları kullanmak infaktır, zikrullahtır! Onları kullanın, hatta zorlayın. Önce var olanı vermeli, desteği son noktada istemelisiniz. Elbette onu da vermek için...

“Muttakiler (bâtıla düşmemek için korunanlar) kendilerine rızık olarak verdiklerimizden infak ederler.” (El Bakara-3)

Müttakileri bu özellikleriyle bildiren başka ayetler de mevcuttur. Ayetteki “infak”ı yerine oturtabilmek için, normal hayattan bir örnek verelim. Hatta bu örnek para olursa konu çok daha iyi anlaşılır. Hayr yapmak istiyorsunuz ve bir miktar da paranız var. Ama kendi paranıza hiç dokunmuyorsunuz, sürekli “Allahım para ver de infak edeyim, hayr yapayım” diyorsunuz. Komik değil mi? Cebinizde para var ama siz elinize tesbihi almış; “Allahım para ver, Allahım para ver de infak edeyim” deyip duruyorsunuz. Bu zikirle meşgulsünüz ama cebinizde para duruyor. Böyle zikrullah olur mu? Önce cebindeki parayı kullanmandır zikrullah! Allah yolunda vereceksin ve yine vermek için de Allah’dan isteyeceksin. Allah diyor ki; verirsen daha çok veririm. Neyinin artmasını istiyorsan onu ver. Cebindeki parayı verirsen daha çok verecek. Cebinde o duruyor, sen; “Allahım hayr yapmak istiyorum,

para ver” diyorsun. Zikrullah ile, Esmâ’ül Hüsna ile Allah’tan yardım istiyorsun ama sendekini kullanmıyorsun. Köşende oturmuşsun, “ver de yapayım Allahım” diyorsun. İş böyle değil, mekanizma öyle çalışmıyor! Nasıl? Önce tercihin belirteceksin ve tercihin doğrultusunda sendeki esmayı kıpırdatacaksın, böylece esas zikrullahı yapmış olacaksın. Bunu yapar da zorlarsan, zorlanırsan sendeki bittiğinde, tükendiğinde sana gerekli destek gelir. Tabi bu zor bir sınavdır...

Bu zor sınavı yaşayanlardan birisi elbette bir Rasûldü; Hz. Eyyub aleyhisselam. Hep gayret etti, hep dayandı, hep dayandı. Nihayet dilinde bir yara oluşunca “Allahım, Seni zikredemiyorum” dedi. Son noktayıydı, son noktaya kadar hep gayret etti. O son noktada destek geldi ve şifa buldu, hiçbir şeyi kalmadı. Çünkü hastalığı veren de, kaldıran da Sahibi! “Ol” dedi hasta oldu, “Ol” dedi hastalık kalktı! Hepsi Allah için çok kolay: Çünkü O; *inneHU Aziyzün Hakiym*.

Tercih ve İnfak’la ilgili bu işleyişi bir örnek- le de anlamaya çalışalım. Birisi size bir konuda yapması gerekeni sorduğunda; “otur, şu kadar sayıda şunu tekrarla” mı diyorsunuz, yoksa o işle ilgili özelliklerini çalıştırmasını, yeteneklerini kullanmasını, gayret etmesini mi öneriyorsunuz? Şöyle gayret et, şu şekilde yap diyorsunuz. Çalışmaksa “çalış”, yürümekse “yürü”, koşmaksa “koş” diyorsunuz, yani ona yapacağı bir fiil öğüt-lüyorsunuz, “köşene çekil” demiyorsunuz. “Çok zor bir sınavım var, ne yapacağım?” diyene, “git yat” demiyorsunuz. “Git çalış, gayret et, kendi-

ni zorla” diyorsunuz. “Tam çalışmaya oturunca uykum geliyor” diyene, “zorla kendini, zihnini açacak bir şeyler iç” diyorsunuz. Allah yolunda da aynı öneriyi yapmıyorsanız, “Eline tesbih al, zikir çek, otur bekle” diyorsanız olmaz! Bu bir ironi değil mi? *Normal hayatla ilgili bir iş olunca davran, gayret et, bu yolda olunca otur zikir çek. Olmaz! Davranılacaksa, bir gayret gösterilecekse bu asıl Allah yolunda olmalıdır. Esas gayret Allah yolu içindir ve onun adı Sâlih Amel’dir.*

Ayetler “siz sa’yiniz, yaptığınızın karşılığını bulacaksınız” der, “yatmanızın karşılığı” demez. “Yatmak” da yanlış anlaşılmasın, bazen yatmak da gayrettir. Bu gayrete girenin yatması da gayrettir, o âlimin uykusu nafil ibadetten hayırlıdır. Gayret yerine uyku, uyku yerine gayret olursa o yanlıştır. Yerinde kullanılırsa uyku da gayret olur. “Tercih ve İnfak” sisteminin nasıl çalıştığını açıkladık. Paranızı verirsiniz, paranız tükenince Allah’dan istersiniz. Esmalar da öyledir, önce sizdeki esmaları kullanacaksınız. Böyle yapınca yürümüş olursunuz; siz yürürseniz Allah size koşar. “Kulum bana yürürse, ben ona koşarım” müjdesi şimdi somutlaştı mı, daha iyi anlaşıldı mı? Ama siz, hiç yürümeden “Allahım koş bana” diyorsunuz. Sistem siz yürüdükten sonra çalışıyor!

TÖVBE, HİCRET, TERCİH

“Allah’ın (kabulünü) üzerine aldığı tövbe, ancak cehalet ile bâtil bir davranış yapıp, sonra çok geçmeden tövbe edenler içindir. İşte Allah

bunların tövbesini kabul eder. Ve Allah alîmen hakîm'dir." (Nisa-17)

"Yoksa, bâtılda ısrar eden, (nihayet onlardan) birine ölüm gelip çattığında "işte şimdi tövbe ettim" diyenlerinki değildir. İşte onlar için elîm bir azab hazırladık." (Nisa-18)

Bu ayetleri amele çevirebilmek için çok basit bir *mânâ dikkati* gerekiyor. O yüzden ayetlerdeki "tövbe"yi iyi tanımlamalıyız. TÖVBE Rabbine dönüş demektir, Hakk Yol'u tercih demektir. Böyle bakarsanız, "Rabbimize dönüş"ü çok kolay çözümlersiniz. Nisa-17 tövbeyi açıklıyor: *Allah'ın kabulünü üzerine aldığı tövbe, cehalet ile bâtıl bir davranış yapıp sonra da çok geçmeden tövbe edenler içindir.* Yanlış bir şey yaptığında çok geçmeden Rabbini tercih edenlerin dönüşünü Allah kabul eder. Demek ki, tövbe etmek TERCİH yapmaktır, bir tercih belirtmektir. Tövbe cümleleri tercih belirten, tercih belirttiğin cümlelerdir: "Allahummağfirliy; beni bağışla Allahım" deyip af dilersin, sonra da tercihin belirtsin; "Estağfirullah el aziym ve etubu ileyh; O'na döndüm." "Sana döndüm" diyerek tercihin belirtiyorsun.

"Muhakkak ki; Rabbin, fitneye maruz bırakıldıktan sonra hicret edenlerin, sonra mücahede edenlerin ve sabredenlerin yanındadır. (Onlardan sonra da) Rabbin muhakkak ki Ğafurun Rahıym'dir." (Nahl-110)

Ayetteki "fitne ve fitneye düşürülmek" tabirlerine de bakalım, çünkü çok önemli. FİTNE başka ayetlerde de geçer ve *ikilem* mânâsınadır. Bir konuda ikilem olması *fitne* demektir. Peki, ikile-

me neden düşürülüyorsunuz? İkileme düşürülmen doğruyu bulabilmen içindir, eğer şüphedeysen de sapman içindir, o ikilem yüzünden kayıp gitmen içindir. Bir elek sallanıyor, düşenler ve kalanlar olacak. Elek sallanır, yani ikilem sunulur ki kişi tercihini belirtsin, tercihini görsün. Bu anlam çokluk âleminin dili olup bizim anlamamız içindir. İmtihan/ikilem kul öğreysin diyerdir.

Fuad analiz ve sentezden sorumlu *kalbî görüş* işlevidir, analiz sentez yapar. Hakk yolda çalışabilirse *Basiret'e* sebeptir. Bir fitne oluştuğunda, yani Hakk yolla ilgili bir ikilem oluştuğunda Fuat devreye girer. Eğer kulda Lüb aktifse ondaki Tevhid Nuru sayesinde, Lüb'ün sağladığı ışık sayesinde fuad o ikilemi yok eder; Hakk Yol'u ikilemden sıyrır, böylece kul kazanır. İkilemden sıyrılmakla kul hicret yapmış olur; ikilemden kurtulan kişi o konuda tercihini yapmış ve hicret etmiş olur.

Tövbe bir tercihtir. *Hicret* te bir tercihtir ama tövbeden farklıdır: HİCRET tövbenin ilerisi olup geri dönüşsüz tercihtir, tam tercihtir. Kişi hicret edip gittiğinde geri dönüşü yoktur. Hicret'i *tam ve geri dönüşsüz tercih* diye tanımlarsanız hayatın nasıl bir tercih üzerine kurulu olduğunu görür, ayetlerin bizi nasıl uyardığını daha bir fark edersiniz. Tercihi böyle yapıp hicret edenler için Allah Ğafurun Rahıym'dir; Nahl-110. Yani Fuad'ı kullanıp analiz sentez yaptın, gayret ettin, doğruyu buldun ve hicret ettin, yürüdün. Artık sana verilecek in'amlar, ikramlar vardır, şimdi sana lutfedilecektir: "Rabbin muhakkak ki Ğafurun Rahıym'dir" ifadesi bir manasıyla da budur.

Şimdi Vel Asr Sûresi'ni bu kapsamda hatırlayalım: *"Hakk'ı tavsiye ederler ve Sabr'ı tavsiye ederler."* Hakk'ı tavsiye, tercihinin Hakk yol için yap demektir. Sure diyor ki: Tercihini Hakk yol için yap ve Rabbinin hükmünü bekle; sabret!

"Ve mağfiret isteyin Rabbinizden. Sonra ona tövbe edin ki ecel-i müsemma'ya kadar sizi güzel bir faydalanma ile faydalandırsın ve her fazilet sahibine karşılığını versin. Eğer yüz çevirirseniz sizin için büyük bir günün azabından korkarım." (Hud-3)

"Erkekten veya diğiden (olsun), kim mü'min olarak sâlih amel işlerse, elbette biz ona tayyib bir hayat yaşatırız. Ve onlara yaptıklarının daha güzeli ile ecirlerini veririz." (Nahl-97)

"O kâfir olanlar: 'Ona Rabbinden bir ayet, bir mucize inzal edilmeli değil miydi?' derler. De ki: Muhakkak ki Allah, dilediğini saptırır. Kendisine dönüp yöneleni de hidayet eder." (Ra'd-27)

"Ancak iman eden, tövbe eden ve sâlih amel yapan müstesna. İşte Allah onların seyyiatını hasenata tebdil eder. Allah Ğafuran Rahıym'dir." (Furkan-70)

"Rablerine icabet edenlere Hüsna vardır. O'na icabet etmeyenlere gelince, eğer ki arzda-kilerin tamamı ve onunla beraber bir misli daha onların olsa, elbette onu fidye verirlerdi. Hesabın kötüsü işte onlar içindir. Onların barınakları cehennemdir. Ne kötü yataktır o!" (Ra'd-18)

Ayetler duyurdu: Hakk Yol'u tercih ederseniz Allah sizi dünya hayatında güzel yaşatıyor,

bâtıldan koruyor. Ayetteki “güzel yaşatır” ifadesini de doğru anlamak ve iyi tanımlamak gerekiyor. “Güzel yaşatması” size dünyanın servetini verir mânâsına değildir. “Güzel” kelimesini, “Güzel ve Çirkin” tanımlarının konu edildiği 22. Tefekkür Şemamızdaki gibi anlamalıyız.

Ey, Talib Kardeşim! “GÜZEL” ve “ÇİRKİN” tanımları düşüncenin her alanında, tam anlamıyla ve geri dönüşsüz değişmeli; DUA ise, yerini bulmalıdır.

“Sözde Tanrı” iddiası sonucunda görülen, “Ben de tanrılığım çerçevesinde MÜLK, GÜÇ ve HÜKÜM sahibiyim” yaşantısı; Tanrı formatında yaşayanın DUYGULARINI oluşturur. Yani “DUYGULAR”, tanrının mülkünde gücüyle oluşturulmuş hükümlerdir. Ancak, “Mülk Allah”dır, “Güç Allah”dır ve “Hüküm Allah”dır. Ayetlerini yaşayabilenler, bu tanrısal duygulardan alınabilirler. Sözde Tanrı iddiasında bulunan, işte bu tanrısal duygularla kendisine ait olan “GÜZEL” ve “ÇİRKİN” tanımları yapar ve fiziksel olarak da bu tanımlara göre yaşamak ister. Zaman zaman kendi tanrısal duygularını içerisindedir. “GÜZEL” ve “ÇİRKİN” tanımlarını da yeniden gözden geçirebilir ve kendisinin bu konularda uygunlaştığını, tecrübe kazandığını da savunur.

Aynı zamanda yaratıldaki şu özellik de devrededir: “GÜZEL” i GÖSTERMEK, “ÇİRKİN” i ÖRTMEK. Bu durumda, sözde Tanrı iddiasındaki kendi duygularıyla tanımladığı GÜZEL’i göstermek, sergilemek ve ÇİRKİN’i örtmek, gizlemek davranışının içerisinde bulur kendisini. İnsanların kendilerine göre, özellikle fiziksel özelliklerini delirmişcesine ve kendilerinde haz oluşturur tarzda sergilemeleri, çirkinliklerini gizlerken huzur bulmaları da bu sebeptendir. Sözde Tanrı iddiasındaki kendi tanımındaki bir GÜZEL’i kaybedebileceğinden korkarsa gizleyebilir, ama sergileyebilmek için de cıdırır.

Eğer, GÜZEL ve ÇİRKİN tanımları tanrısal duygulardan arınır ve Allah’ın ayetlerinde yaptığı tanımlara kavuşursa doğru yol da bulunmuş olur. Allah indinde ÇİRKİN, ancak Allah’a eş ve ortak koymak ve bu hale uygun davranışları içeren yaşama biçimidir. GÜZEL ise, Billâhi anlamında iman ve bunun gereği davranışları içeren yaşama biçimidir. Eğer, Kul’daki Güzel ve Çirkin tanımları Allah indindeki hale kavuşursa; bu durumda, Kul yine Çirkin’i örtmek ve Güzel’i göstermek özelliği sonuçu, Allah yokmuş gibi davranmanın, Allah’ın varlığını örtmeye yönelik olan her türlü halin çirkinliğine İKAN olur ve bu çirkinliği örtmek, yok etmek için çirpını. Böylece; GÜZEL’i göstermek ve ÇİRKİN’i örtmek özelliği de hakettiği yerde kullanılmış, tanrısal kullanımdan arındırılmış olur. GÜZEL’i yaşamamanın hazzı, ÇİRKİN’i yok etmenin huzuru NEFS’i zulmeden kurtarmış olur. Kesretin esaretinden kurtulmak ve onu örtmek bu noktadan sonra işin ruhuna uygun olarak yerini bulmuş olur. GÜZEL ve ÇİRKİN tanımları aslına ulaşmadan bu hal mümkün olmaz. Gerçek ÇİRKİN örtölünce, gerçek GÜZEL sebest kalır, yani HÜR olur.

Dünyaya inen insanın, yapısına verilen ve ulaşabilmesi için önu açık olan yeteneklerine müracaatı İNSAN SÜRESİ-29. Ayet gereğince dir. Bu müracaatta insan beyni büyük rol oynar. Beynin gücünden yararlanmak; böylece, sınırsız gücünü fark edebilmek her insan için açık bir yol olup, bu hallerin hiç birisi MUHAMMEDİ anlayıştaki DUA değildir. DUA, ancak İNSAN SÜRESİ-30. Ayetin idrakı kapsamında gerçekleştirilebilir. DUA’nın “KADER” gerçeğiyle doğrudan ilişkisi vardır. Kader gerçeğine uymayan cümleler duanın safiyyetini olumsuz etkiler. Bu sebeptendir ki; Kader gerçeği ne derecede yaşanabiliyorsa, Allah indinde KUL’u değerli yapan DUA da o nispette ortaya çıkar.

“Güzel ve Çirkin” tanımları düşüncenin her alanında tam anlamıyla ve geri dönüşsüz değişmelidir. Allah indinde GÜZEL; Billâhi anlamında iman ve bunun gereği davranışları içeren hayat tarzıdır. Eğer siz bu “güzel” tanımının farkında

olarak Hakk Yol'u diler ve tercih ederseniz Allah sizi dünya hayatınızda da güzel yaşatır. Yani: Siz fazilet sahibi olursanız, yani daha fazlasını yapar da tövbeyi hicrete çevirirseniz, amelinizde yetenin fazlasını/nafilesini yaparsanız Allah karşılığını size fazlasıyla verir; sizi güzel yaşatır...

Hakk Yol'u tercih için kendilerine iman yetmeyenleri, bir mucize görürlerse inanacaklarmış gibi olağanüstü olaylar isteyenleri Allah dilerse saptırır ve hiçbir yardımcı bulamazlar. Oysa Hakk Yol'u tercih edene hidayetini ulaştırır. Ra'd-27'den Hidayet ile ilgili çok önemli bir tespit öğreniyoruz: *Hidayetin ulaşması için tercihinin Hakk Yol'a yapman lazım!* Tercihini Hakk Yol'a yapar da Rabbine yönelirsen, diyor ki; Rabbine yönelenlere hidayetini ulaştırır. Oysa, sana hidayetini ulaştırdığı için sen Rabbine yöneliyorsun. Aslında böyle olmasına rağmen birbirini tetikleyen nasıl bir merhamet, nasıl bir rahmet içerisinde olduğunu gör. Sana bir şey verdi, sen onu Allah için harcadın; öyle yaptığın için sana çok büyüğünü veriyor, hazinesini veriyor. Sen Rabbin tercih ediyorsun, sana hidayetini ulaştırıyor; sana hidayet gelince sen Rabbin daha kuvvetli tercih ediyorsun; böyle bir döngüye giriyorsun. Sonra ne oluyor? Sonra Allah, Rabbin tercih edenlerin "A" Takdim Formu" halini "B" Takdim formatına çevirir; Furkan-70: İman eden, tövbe eden ve sâlih amel yapanların "A" formatını "B" formatına çevirir; yani günahlarını sevaba dönüştürür. Senin "asıl günah"ını, günah işleyen yapın olan "A Takdim Formu" formatını, yani

seyyiatını “B” formatına, hasenata çevirir. Bu müjde icabet edenler içindi. İCABET EDENLER; iman eden, tövbe eden ve sâlih amel yapanlardır; Rabbini tercih edenlerdir. Onlar için durum böyle güzelken icabet etmeyenler için nasıl ki? İcabet etmeyenler; tercihini Hakk Yol’dan yana yapmayanlardır. Onlar, Büyük Gün’ün azabını görünce öyle bir dehşet yaşayacaklar ki! Ra’d-18 onlar için; *“Yaşayacakları o dehşeti eğer şimdi bilselerdi, dünyadaki herşey onların olsa ve bir o kadar daha olsa, kurtulmak için hepsini vermek isterlerdi”* buyuruyor, merhametiyle öğretiyor...

Rabbini tercih edenler için çalışan sistemi anlatan şu üç ayete de bakalım.

“Ey iman edenler, eğer siz Allah’a yardım ederseniz, O size yardım eder ve ayaklarınızı sabit kılar.” (Muhammed-7)

“İşte onlara, sabrettikleri için ecirleri iki kere verilir. Bunlar seyyieyi hasene ile yok ederler. Ve kendilerini rızıklandırdığımız şeyden infak ederler.” (Kasas-54)

“Ve onlar ki infak ettiklerinde israf etmezler, cimrilik de etmezler, onun arasında bir kavamdır.” (Furkan-67)

Ey iman edenler, eğer Allah’ın verdiklerini Allah yolunda, karşılığını Allah’tan umarak, Allah için verirsiniz O size destek verir; daha çoğunu verir; engellerinizi kaldırır; bâtıla geri dönüşünüzü engeller, Hakk Yol’daki kararlılığınızı artırır. Allah’ın verecekleri için Allah’ın hükmünü bek-

leyin ve bu amaçla sabredin. Bu davranışınızdan dolayı Allah size hem dünyada, hem ahirette verir! Ayrıca; iman eden, Rabbini tercih eden bu kullar, esfele safiliyn hallerini Hakk Yol'un kural-ları ve öğütleriyle, Sözde Tanrılık İddiası içermeyen fiillerle ıslah ederler. Bu amaçla, kendilerini rızıklandırdığımız şeyleri onlara Allah'ın verdiği bilinciyle infak ederler; bu rızıkları kesinlikle söz-de tanrılık iddiasına fiil teşkil edecek şekilde kul-lanmazlar. Onlar "Bil-Kıst" davranırlar.

"*Seyyieyi hasene ile yok ederler*"ı biraz açma-mız gerekiyor. Rabbini tercih edenlerin, yöne-lenlerin, yani mağfiret isteyip, tövbe edip, ter-cihini Hakk Yol'da belirtenlerin bir özelliği var-dır: *Onlar seyyieyi hasene ile yok ederler*. Seyyie ve hasene kavramlarını hatırlayalım. HASENE; Billâhi anlamında iman ve bunun gereği duygu, düşünce ve davranışlardır. Muhammedi yolda "iyi ve iyilik" bunlardır. SEYYİE; "Varım ve Muh-tarım" idraklı, Sözde Tanrılık İddiası içeren her türlü haldir. Biz onlara yeri gelir "BÂTIL" deriz, "VEHMİN ZULMETİ" deriz, "NEFSİN ŞERRİ" de-riz. Allah indinde *kötülük, şer ve seyyie* onlardır.

"Seyyie" ile mücadele ederken, onu yok eder-ken şuna dikkat etmeliyiz. Ayet diyor ki, onlar seyyieyi hasene ile yok ederler; Rablerine yö-nelenler seyyieyi hasene ile yok etme yolunu tercih ederler. Onlar kendilerindeki "A" Takdim Formu"ndan kaynaklanan duygu, düşünce ve davranışları kendi bildikleri gibi yok etmeye ça-lışmazlar, onları Allah'ın ve Rasûlü'nün öğrettiği şekilde "hasene ile" yok ederler. Bu neden çok

önemlidir? Çünkü seyyie kapsamındaki haller seyyie ile de onarılabilir, seyyie yine seyyie ile sözde arındırılabilir, onarılabilir. Biz ona, normal tanrısal yaşantı içerisinde EHVEN-İ ŞER deriz. Birisi bir şerri daha az şerli bir şeye dönüştürürse, onu daha az şerle onarırsa o ehven-i şer olur, az şerli olur. Tanrısal hayat içerisindeki herşey Kur'an'a göre "ŞER"dir. Siz o şerri dünya kurallarıyla onardığınızı zannettiğinizde, çok şerli bir şeyden az şerli bir şeye, ehven-i şerr'e ulaşmış olursunuz. Oysa Rabbine yönelenler böyle yapmazlar, onlar bâtıl davranışları Hakk Yol'un kurallarıyla yok ederler, bâtıl davranışları yine bâtıl yoldaki kurallarla yok etmeye, onarmaya çalışmazlar. Onlar seyyieyi hasene ile yok ederler.

Meal yapılırken, eğer seyyieye "kötülük", haseneye de "iyilik" denirse ve ayete "onlar kötülüğü iyilikle yok ederler" mânâsı verilirse, insanlar bunu normal yaşantıları içerisindeki mânâda anlarlar ve birbirlerine iyilik yaparak kötülükleri yok ettiklerini zannederler. Ayette kastedilen o değildir. Birisi size bir kötülük yaptığında, sizin iyilik yapıp, kötülüğü iyilikle yok ediyorum demeniz değildir, sizden istenen bu değil. Sizdeki bâtıl hali, bâtıl fiil ve davranışları Hakk Yol'un kurallarıyla yok etmeniz isteniyor, önerilen bu! Seyyie'nin nasıl yok edileceği ayet ve hadislerle bildirildiğine göre, başka yöntemler Hakk Yol'un faydasını kaldırır, Hakk Yol'dan mahrum eder.

Sen aslında "seyyieyi hasene ile yok etme"ye çalışmakla, yani seyyieyi Hakk Yol'un kurallarıyla yok etmeye gayret etmekle ne yapıyorsun? Sen-

deki özellikleri çalıştırıyorsun, ihsâ ediyorsun! Bunu yapmakla sendeki esmaları kıpırdattın, onları değerlendirmeye başladın. Sen, sendeki seyyieyi/bâtıl davranışları Hakk Yol'un kurallarıyla öğretildiği şekilde yok etmeye, fonksiyonsuz kılmaya çalıştığında ESMALARI İHSÂ etmiş oluyorsun, sana verilenleri, sendekileri İNFAK etmiş oluyorsun, ZİKRULLAH yapmış oluyorsun. Böylece Furkan-70'le verilen müjdeyi de hak ediyorsun: *Allah, senin "A" Takdim Formu'nda olan halini bir anda "B" Takdim Formu'na çevirir. Seni "artık kendisi için hiçbir korku ve mahzunluk olmayan nefs"e çevirir. Sonuç budur: Senin seyyieni hasenata dönüştürür.* Bu mekanizma şöyle çalışır: Sendeki seyyieleri hasenata çevirirken önce gayret eden sensin. Sonra senin için gayret edilir ve senin seyyie formatın hasenata çevrilir. Yani sen senin için yaparken, senin için yapılmasını hak edersin. Ama senin için yapılmasını hak etmen için, önce senin yapman gerekiyor. Neyi? Esas zikrullahı, yani infakı!

"Ve yine onlar; Rab'lerinin vechini taleb ederek sabredenler, salâtı ikame edenler, kendilerini rızıklandırdıklarımızdan gizli ve aleni olarak infak edenler ve seyyieyi hasene ile yok edenler, işte yurdun sonu onlarındır." (Ra'd-22)

"Seyyie'yi hasene ile yok etmek"le şu da olur:

"Hasene seyyie ile müsavî olmaz. Sen en güzel ile def'et. Hemen görürsün ki seninle onun arasında bir düşmanlık olan kimse, sanki sımsıcak bir velî'dir." (Fussilet-34)

Öğüdümüzü aldık: İnfak yaparken onlar israf etmezler, cimrilik de yapmazlar, “ORTA YOL”u takip ederler, orta bir kavam tuttururlar. Şimdi öyle bir örnekle devam edeceğiz ki hayatımıza farklı bir pencere açacak inşaAllah:

“Görmedin mi şu kimseleri ki fısıldaşmaktan nehy olundular, sonra kendisinden nehy olundukları şeye döndüler; günah, şirk, düşmanlık, öfke ve Rasûl’e isyan etme ile ilgili fısıldaşıyorlar. Yahudiler sana geldiklerinde, Allah’ın seni selamladığı şekilde selamlamıyorlar. Ve kendi nefslerinde ise, “dediğimiz dolayısıyla Allah bize azab etmeli değil miydi” derler. Cehennem yeter onlara! Ona maruz kalacaklar. Ne kötü dönüş yeridir o!” (Mücadele-8)

Bu ayetin inzali öncesi yaşanan bir olay var: Yahudiler ve onları taklit eden kâfirler, Efendimiz (SAV)’e kelime oyunu yapıyorlar, O’nu görünce selam veriyormuş gibi davranıp “Es Sâmu aleyke” diyorlar. Selâm veriyor gibi, “Allah’ın Selam’ı üzerine olsun” der gibi ama “sana ölüm olsun” diyorlar. Efendimiz *Aleyhis Salâtü ves Selâm’a* selâm veriyormuş gibi yapıp alay ediyorlar. Bunu fark eden Efendimiz Sallallahu Aleyhi Vesellem onlara, yalnızca “Aleyküm” diyor.

Birisi size Selâm verdiğinde en azından “ve aleyküm Selâm” dersiniz, böylece “Selâm hem bana hem sana olsun” demiş olursunuz. Dili bilenlerden öğrendiğimize göre, oradaki “Ve” kelimesine dikkat etmek gerekiyor. Eğer “Ve” demezseniz, dilbilgisine göre “sana olsun” mânâsı

oluşur diyorlar. Bu durumda siz; “sana olsun” demekle Selâm’ı almamış oluyorsunuz. “Ve” ile söyler, “ve aleyküm Selâm” derseniz, “Selâm sana da bana da olsun” diyerek karşılık vermiş oluyorsunuz. O yüzden Efendimiz (SAV) onlara “Ve” demeden “aleyküm” diyor. *Ve aleyküm* değil *aleyküm*! Yani: Bu temenniniz size olsun! Rasûlullah bu kadar söylüyor.

Ancak bu durumu Hz. Aişe radiyallahu anha validemiz de fark ediyor. Rasûlullah (SAV)’e anlayamayacağımız şekilde kuvvetle âşık Hz. Aişe radiyallahu anha bunu fark edince böyle söyleyenlere dönüp; “*Aleykümü’s sâ’m ve leanekümüllah ve ğadıbe aleyküm*” diyor: *Ölüm size olsun, Allah size la’net ve gadab etsin.* Dediği bu! O hırsıyla böyle cevap veriyor. Bunu işiten Efendimiz (SAV) Hazreti Aişe’ye buyuruyor ki: “Ya Aişe, Allah gereğinden fazla söyleyeni sevmez.”

Nasıl bir ders! Bir yanda Rasûlullah, bir yanda O’nu alaya alanlar ve bir yanda Rasûlullah Efendimiz sallallahu aleyhi vesellem’i korumak için eşi! Rasûlullah sallallahu aleyhi vesellem’e olan o aşkıyla, onu o kadar kıskanan bir eşi olarak Hazreti Aişe radiyallahu anha validemiz kızarak iki kelime ekliyor. Ama Efendimiz “Allah gereğinden fazla söyleyeni sevmez” buyuruyor. Bu uyarı normal yaşantımız için çok önemli bir çizgidir: Eş ilişkilerinde, çocuk ilişkilerinde, güçlü ve söz sahibi olanın, o an haklı olanın birkaç söz söyledikten sonra, yani ne söylediği anlaşıldıktan sonra devam etmesi doğru değildir. Söylediği söz anlaşıldığı halde karşıdakini ufalarcasına de-

vam etmeyi, hâlâ devam etmeyi dinimiz yasaklamıştır: *Allah gereğinden fazla söyleyeni sevmez!* Bu hadiste Efendimiz sallallahu aleyhi vesellem, bize ORTA YOL'u tavsiye ediyor. Efendimiz, bu uyarısıyla bizi AŞIRILIK'tan, İSRAF'tan men etmiştir! Diyelim ki birisi, Efendimiz sallallahu aleyhi vesellem'e yapılan bir yanlış hakareti görüyor ama vurdumduymaz davranıyor, içinden memnun olmasa bile sesini çıkarmıyor. Böyle davranan "CİMRİLİK" yapmış olur. Fazla söylediğinde israf etmiş, hiç bir şey söylemediğinde cimrilik yapmış oluyorsun! Demek ki; haklıyken, Hakk bir açıklama yapıyorken, Hakk'la ilgili bir şey söylüyorken de yeteri kadar söyleyeceksin. Gereğinden fazla söyleyeni, müsrif olanı Allah sevmez! Susup hiç söylemez de Hakkı saklarsan bu sefer cimrilik yapmış olursun, o da doğru olmaz; orta yolu yakalaman gerekiyor. Bu yalnızca konuşmayla ilgili bir örnekti. Bunu hayatımızın her anına, her olayına yaymalıyız.

Bu hadiste bize günlük yaşantıda dikkat etmemiz gereken bir husus da öğretiliyor: Hakk olanı söyle, doğruyu söyle, ama sözlerin ve tavırlarla onu söylediğin kişinin Zât'ını öteleme! *İki önemli nokta: Hakk olanı söylemek ama kişinin Zât'ını ötelememek!* Birisine Hakk olan cümleyi söylerken onu öyle söylüyorsun ki karşıdakinin Zât'ını öteliyorsun, onu hiç ediyorsun, eziyorsun! Efendimiz bize "böyle yapmayın" diyor; "Hakkı söyleyin ama insanı ötelemeyin, insanın Zât'ını öteler hale düşmeyin" diye uyarıyor. Çünkü; insanlar belli etmeseler de doğru söyleyeni

tasdik ederler, kendilerini yani zat'larını öteleyene ise tepki duyarlar. Onların tasdik ettikleri orta yol iken, tepki duydukları davranış israf'tır; orta yolu tasdik eder, israfa tepki gösterirler! Doğruyu saklamaya "CİMRİLİK" dedik, doğruyu saklarsan cimrilik yapmış olursun. Doğruyu saklamayacağım diye gereksiz çıkışlar yaparsan o da "İSRAF" olur. Doğru'nun söylenmesi esfele safiliyn'e yönelikken, öteleme Zat'a yöneliktir ve tehlikelidir. Ötelenmeye gösterilen tepkiyi doğruya karşı tepki zannederseniz, "Doğruyu söylüyorum ama kişi doğrunun söylenmesinden rahatsız oluyor" diye düşünür, yanılırsınız.

Bir önemli nokta da şudur: Öteleme sessiz de yapılabilir. Bu sessiz öteleme gözlerden okunur! Bu yüzden, halk arasında "gözler kalbin aynasıdır" denir. "Gözler beynin aynasıdır" dememişler. Kişi israfı gözleriyle de yapabilir, karşısındakini bakışlarıyla öter. Oysa; "ötelemek, hidayet ve gazap" Allah'a aittir, sen yapmaya kalkarsan sözde tanrılık iddiasında bulunmuş olursun.

SALİH AMEL, SALÂT, FATİHA

"Âmentü Billâhi ve RasûliHİ" idrakı ile Hakk Yol'a giren kulu bu yolda ilerletecek şey sâlih ameldir, sebep salih ameldir. Bir kulu bu yolda sâlih amelleri ayakta tutacaktır. İmanı sâlih amel ayakta tutar, sâlih amelleri ise salât ayakta tutar, onu ayakta tutan şey ise salâttır. Sâlih ameli hayata hâkim kılmanın olmazsa olmaz şartı salât ikamesidir. Çok önemli, lütfen dikkat edelim:

“Âmentü Billâhi ve RasûliHî” diyerek Hakk Yol’a giren müslümanın bu yolda ilerlemesine sebep olan sâlih amelleridir, onu bu yolda sâlih amel ayakta tutar ve ilerletir. Bu işin olmazsa olmaz şartı ise salât ikamesidir. Salât ikamesinin olmazsa olmazı da Fatiha Sûresi’dir.

“Muhakkak ki salât, mü’minlerin üzerine vaktitlenmiş bir yazıdır.” (Nisa-103)

Salât mü’min için belirli vakitlerde ikame edilmek üzere farz olunmuştur. Ayetten, salâtın “vakitli bir farz” olduğunu ve bütün insanlara değil “yalnızca mü’minlere” farz olduğunu öğreniyoruz. Mü’minlere ve vakitle ilgili bir farz!

Salâtın bir boyutu da şudur: Salât yıkayıcıdır; mü’minin esfele safiliyn yapısından kaynaklanan kirlerini temizler, devamlı... Dünya yaşantısı esfele safiliyn havuzunda durmaktır, o kirli havuzda yaşamaktır. İnsanı bu kirden hiçbir şey kurtaramaz, iyi insan olmak bile! İyi insan olsanız bile temizlenemezsiniz! Çünkü salâtsız iyi insan bile Hakk Yol için kirdir. Salâtsız temizlik mümkün değildir. Dünyada olmak esfele safiliyn havuzunda durmaktır. Yüzmesen bile bu kirli havuzdasın, fark et! Kıpırdamasan bile üstünde havuzun kiri var. Bu kiri ancak salât temizler.

“Gündüzün iki tarafında ve geceden zülfelerde salâtı ikame et. Muhakkak ki, hasenat seyyiatı giderir. Bu, Allah’ı zikredenler için bir hatırlatmadır.” (Hud-114)

Müjdeliyor: Şirk içermeyen amellerden oluşan sevab, şirk içeren davranışlardan oluşan gü-

nahı giderir. Salât ikame ederken oluşan sevab seni temizliyor; fahşa'yı ve münker'i men ediyor:

“Kitaptan sana vahyolunanı tilavet et ve salâti ikame et. Muhakkak ki, salât fahşadan ve münkerden men eder. Elbette ki Allah Zikr-i Ekber'dir. Allah ne iş ettiğinizi bilir.” (Ankebut-45)

Efendimiz (SAV) bir gün sordu: “Birinizin evinin avlusunda bir nehir aksa da, o kişi onun içinde günde beş sefer yıkansa, acaba bedeninde hiç kir kalır mı?” Sahabe; “hiçbir şey kalmaz ya Rasûlallah” deyince, buyurdular: “Salât ikamesi de böyledir. Suyun kiri pası gidermesi gibi o da günahları giderir.”

“Muhakkak ki, insan çok hırslı, aceleci, cimri ve sabırsız yaratılmıştır. Ona bir şer dokunduğunda sabırsız davranıp feryat edip bağırandır. Ona hayr dokunduğunda ise hayrın yerini bulmasına ziyadesiyle mani olandır. Ancak salât ikame edenler böyle değildir ki onlar salâtlarında dâimdirler.” (Me'aric;19-23)

Salât ehlini gördünüz mü, onların nasıl açıklandığını gördünüz mü?

Salât ikamesi sırasında bizi temizleyen bir çok süreç çalışır. Allahu 'alem, bu hallerden birisi Tahıyyat'tadır. Et-Tahıyyatü okurken “*es Selâmü aleyna ve ala ibadillâhi's sâlihıyn*” derken hiç farkında olmadığımız çok önemli bir infak yapıyoruz, dünya ve ahiret hayatımızda çok değerli bir rızık olan Allah'ın Selamı'ndan infak yapıyoruz. Belki de farkında olmamanın lütfunu ya-

şıyoruz. Farkında olsak belki de vermeyeceğiz! Biz Selâm'ın nasıl bir ikram, nasıl bir dünya ve ahiret rızkı olduğunu bilmiyoruz, ne olduğunu bilmeden Selâm'ı söyleyip geçiyoruz. Biz sadece dünya mallarına, onların saklanması veya infakına alışıkız, bu yüzden Selâm nimetini ve onu infâk etmenin mânâsını fark edemiyor olabiliriz. "Selâm" nedir, "Allah'ın Selâmı" ne demektir bir düşünün lütfen. Ve şu anı da düşünün: Mirac'ta Rabbi O'nu selamlayınca Efendimiz (SAV); "Es selâmü aleyha ve ala ıbadillahis salihıyn" diyor. O noktada, o anda infak! O hali yaşarken Rabbinden gelen Selâm'ı hemen infak ediyor: Biz de tahıyyatta o infakı yapıyoruz. *Bu, salâтта temizlenmemize vesile olan bir infaktır, Allahu 'alem. Allahu 'alem, salâttaki bir diğer temizlenme de tahıyyatta Kelime-i Şehadet okurken gerçekleşir, o anda da temizleniyoruz.* Tahıyyat'ta okuduğumuz Kelime-i Şehadet en değerli şehadetlerdendir. Bazı meşrepler oraya bazı hareketler getirmiştir, "şu hareketi yapacaktım" desin de o farkındalığa bürünsün diye! Tahıyyat'taki Kelime-i Şehadet'e çok dikkat edelim, bizim için en değerli Kelime-i Şehadet odur, Allahu 'alem. Tahıyyat'taki Selâm'ın infakına ve Kelime-i Şehadet'e dikkat etmekle çok faydalar yakalarız inşaAllah...

ÖLÜME HAZIRLIK

Salât kapsamında bir de şu duayı paylaşalım: Salât ikamesini tamamlayıp kalkacağınızda secdeye gidin. Secdeye gitmenin tehlikeli olduğu

güneşin henüz doğduğu, henüz battığı veya tam tepede olduğu anlar değilse lütfen secdeye gidin ve af dileyin, tövbe edin, Allah'tan merhamet isteyin... Sonra deyin ki; Allahım, eğer Emr gel-diye canımı vermeye hazırım. Bunu her salâtın sonunda yapın; dolayısıyla, salât için seccadeye giderken sonrası için bir plan yapmazsınız. Çünkü ölmek için gittiniz! Bu öneriyi normal tanrısal hayattakilere anlatsak psikolog ve psikiyatrlar “bunlar motoru sıyırmış” der. Tabi o onların dünyasının motoru bizle ilgili değil! Bırakın onlar ölümden tanrısal olarak korksunlar, korkmakta haklılar da! İnananlar ölümlle ilgili tanrısal korkularını yenmek için ölümlle yüzleşirler. Nihayet geldiğinde, ölüm onlar için “kavuşmak ve bayram” olur. Bu yüzden, her salâtın peşine secdeye gidin, o an emr gelmişse öleceğinizi düşünerek secdeye gidin. Eğer ölüm emri gelmişse ne geri ne ileri gidebilir. “Secdede dua çok makbul, şimdi ölürsem...” gibi düşünüp korkmayın. Nisa-78; “Ölüm emri gelmişse sağlam burçlarda olsanız da sizi bulur” diyor. O yüzden, “ölümü çağırmış olmayayım” gibi bir endişeye girmeyin, Emr gelmişse ölürsünüz. Ama siz o anda gelecekmiş gibi ölüme hazır olun, öyle davranın. Secdeye gidip af dileyin, tövbe edin. Ölüm anında ne söylemek istersiniz? Kelime-i Şehadet! Söyleyin. “Allahım, hazırım” deyip Kelime-i Şehadet’te bulunun ve emri bekleyin. Gelmişse hayrlı olur inşaAllah. Biraz beklediniz, baktınız ki ölüm emri o an gelmemiş, o zaman şöyle deyin: *“Alâ hazihîş şahâdeti nahyâ ve aleyhâ nemûtu ve aleyhâ nüb’asü inşa-*

Allah: Allahım ben hazırdım, Kelime-i Şehadet'ini de lutfettin getirdim ama ölüm emrin gelmemiş. "Biiznillah hayat" emrin gereği yaşamaya devam ediyorum. Beni, az önce Biiznillah şehadette bulunduğum hal ile yaşat. Ve beni o şehadet üzere öldür ve o şehadet üzere yeniden dirilt." Emr gelmemişse bu duayı yap, kalk, hayata, yani tercihine Rabbine yönelerek devam et. Bu bir fiili duadır. Demek istiyorsun ki; Allahım ne olursun emrin gelince beni secdede aliver. Rabbin kabul buyurur, olur inşaAllah; tertemiz ölürsün. Salâti tamamlamışken, secdedeyken, tövbeni yapmışken, Kelime-i Şehadet'li, abdestli... Böyle ölmenin sayfalarca müjdesi var... Bu dua salâtını da olumlu etkiler, dosdoğru ikame etmene yardımcı olur. Buna alışırsan ölüm için hazırlık da yapmış olursun. Çünkü senin için her salât yeni bir ölüm antrenmanı olur. Salâta gelirken geride bir iş bırakmamaya, ölüme hazır gelmeye çalışırsın. İnan bu davranış seni çok güzelleştirir. Tanrısal ölüm korkusundan kurtulursun. Ayrıca bir hadisi de hayatınıza katmış olursun. Efendimiz (SAV) buyuruyor: "Ölümü çok hatırlayınız..."

SALÂTTA FATİHA OKURKEN

Salâtlarda Fatiha'nın okunuşuna dikkat etmek ilk iş olmalıdır. Bu kural Mushaf'a bakarak yüzünden okurken de geçerlidir; tane tane okumaya çok özen göstermeliyiz. Fatiha Sûresi ayetleri her harfine özen gösterilerek tane tane okunmalıdır. Okurken acele etmeyin. Fark edin

ki, doğrunun çabuk yapılması ile acele yapılması başka şeylerdir. Birisi senin için para sayarken acele etse yüreğin daralır; “acele etme, yanlış sayacaksın” dersin. Haklısın. Ama bu titizlik daha fazlasıyla salât için olmalıdır. İşlere gösterdiğin titizliği düşündüğünde son sırada salât gelmesin. Rabbimiz uyarıyor: *Siz salâtın ne muhteşem bir şey olduğunu bilmiyor musunuz?* Salât’ın en üst sırada olmasına, en titiz yaptığımız şey olmasına gayret edin. Biz salâtı işlerin arasına sıkıştırıyoruz. Oysa işleri salâtlarımızın arasına sıkıştırmalıyız. Talib kardeşim, salât ikamesindeki titizliğin dünyaya ait hiç bir titizlikten geri olmasın. Önceliğimiz Fatiha’yı tane tane ve bilincinde olarak okumayı zorlanmadan başarmaktır! Salâta “âmin” deyince Fatiha’nın bittiğini fark eden halden kurtulmalıyız. O kadar rutin olmuş ki salât, beden namazda zihin normal hayatta. Olmaz!

Buraya kadar Fatiha’nın “es Salât” ismiyle ilgili tefsir kapsamındaki bilgileri paylaştık. Şimdi Sûre’nin diğer isimlerine de kısaca değinelim:

- *Sûret’ül Hamd*
- *Ümmü’l Kur’an, Ümmü’l Kitab*
- *Sûre-i Dua*
- *Sûre-i Şükür*
- *El-Vâfiye, El-Kâfiye*: Bu iki isim de “tam” ve “tam olan” mânâsındır.
- *El-Esas*: Fatiha’nın bir ismi de Esas’tır.

- *Kenz*: Fatiha Sûresi *Kenz*'dir, yani *Hazine*'dir. İçinde çok önemli, çok değerli bilgiler bulunduran bir sûre olduğu için bir adı da *Kenz*'dir.

- *Es-Seb'ul Mesânî*.

“Andolsun, biz sana Seb'i Mesani'yi, Senâ edilen Yedi'yi ve Kur'an-ı Azim'i verdik.” (Hicr-87)

Efendimiz (SAV) buyurur: “Senâ edilen yedi, salâtların her rekâtında tekrar edilen Fatiha'dır.”

- *Tâlimul Mes'ele*: Tâlimul Mes'ele demek, neyi nasıl isteyeceğini öğrenmek demektir. Neyi nasıl isteyeceğimizi bize Fatiha öğretir. Mesela, “Seyyie'yi Hasene ile yok etme” yöntemini Esfele Safiliyn format bilemez. Bunun için yeni bir bilgi gerekmektedir ki onu bize Fatiha öğretir.

- *Sûre-i Şifa*: Fatiha şifa sûresidir, Şâfiye'dir. Fiziksel hastalıklar ve kalb dokusu hastalıkları için şifa niyetiyle tavsiye edilir. Özellikle ve önemle, psikolojik hastalıklar diye bilinen “A” Takdim Formu’nun oluşturduğu kaoslardan kurtulmada, kalbten marazın giderilmesinde ilaçtır, Kalb-i Selim’e kavuşmak isteyen bir reçetedir.

Lütfen Fatiha Sûresi’ni çocuklarınıza sevdiren, öğretin, okutun, onları Fatiha’ya alıştırmaya teşvik edin. Farz salâtların üç ve dördüncü rekâtlarında zammi sûre yok diye oraları “sadece Fatiha okunuyor” gibi bir psikoloji ile hızlı geçiyor olabiliriz, geçmeyin. Sırf Fatiha olan o rekâtları Fatiha ile konsantre olarak değerlendirin. “El-Fatiha” diyen Fatiha okuma davetlerini önemseyin, o anlar çok önemli fırsatlardır. Yaşarken kırk bin adet

Fatiha okumak bilenler tarafından önemsenmiş ve önerilmiştir. Sabah salâtlarından önce kırk bir Fatiha okumak, faydalarını görmek ve içindeki bilgilerin sende açılması açısından tavsiye edilir.

Efendimiz (SAV) Hz. Ali'ye buyurmuşlardır ki:

“Ya Ali, şu beş şeyi yapmadan yatma. Kur'an-ı Kerim'in hepsini okumadan, dört bin dirhem sadaka vermeden, Kâbe'yi ziyaret etmeden, cennette yerini hazırlamadan, küs olduğun biriyle barışmadan yatma!” Hz. Ali radiyallahu anh: Ya Rasûlallah, bu nasıl mümkün olabilir diye merakla sorunca Efendimiz (SAV) devam etti: “Üç kez İhlâs Sûresi'ni okursan Kur'an-ı Kerim'i hatmetmiş gibi olursun. Dört kez Fatiha Sûresi'ni okumakla dört bin dirhem sadakaya eşit bir iş yapmış olursun. On kez “La ilahe illallahu vahdehu la şerike leh, lehül mülkü ve lehül hamdü yuhi ve yümit ve Hüve Hayyün la yemut, ebeden biyedihil hayr ve Hüve ala külli şeyin kadîr” demen Kâbe'yi ziyaret gibidir. On kez “Ve La havle ve La kuvvete illa Billâhil aliyyil aziym” demen cennette yerini hazırlamana vesile olur. On kez “Estağfirullah el-Aziym elleziy La ilahe illa HU, el-Hayyu'l Kayyûm ve etûbu ileyh” deyinince de dargın olduğun bir kimseyle barışma mükâfatını elde edersin.”

Böyle bir girişten sonra, artık Fatiha'nın ayetlerini tefekküre ve incelemeye başlıyoruz. Konumuz Fatiha Sûresi, hedefimiz *FATİHA ile fetih*. Rabbimizin lütfu ile “fetih” penceremiz açılmış olur inşaAllah.

1.

BİSMİLLAHİR RAHMANİR RAHIYM

“Besmele” Fatiha Sûresi’nin ilk ayetidir. Her dile mecburen çevriliyor, Türkçe’ye de. Dilimize “Rahman ve Rahıym olan Allah Adıyla” şeklinde tercüme ediliyor, öyle meallendiriliyor.

Aslında “Allah, Rahman ve Rahıym” isimlerinin mânâsını tam vermek mümkün değildir. Allah, Rahman, Rahıym esmaları orijinal halleriyle kullanıldığında bile mânâlarına tam ulaşamıyorken onları bir de Türkçeleştirmeye kalktınız mı mânâdan çokça uzaklaşırsınız. Bu yüzden, ayetleri meallendirirken iyice Türkçe’ye çevrilmiş meal değil de, mümkün olduğunca tercüme kokan bir formatı tercih ediyoruz, çok Türkçeleştirilmiş mealleri pek tercih etmiyoruz.

Bu tercihin ilk nedeni, mümkün olduğunca esas mânâdan uzaklaşmamak, ikinci önemli nedeni ise ayette geçen Anahtar Kelimeler’dir. Orada öyle anahtar kelimeler var ki Kur’an okurken ve dinlerken o Anahtar Kelimeler’i fark etmeli-

yiz. Bu nedenle de, yani Kur'an'dan kopmamak için de çok Türkçeleştirmiyoruz. Mealler kullanılan dile çok fazla çevrilince kişiyi Kur'an'dan uzaklaştırır ve sonuçta meal ayrı Kur'an ayrı gibi olur. Halbuki okurken ve dinlerken ayetleri bir yerinden tanıyabilmek, hissedebilmek lazım. Bu yüzden, bizim ayeti tanımamızı ve hissetmemizi sağlayacak *anahtar kelimeler* olmalıdır. İmam efendinin arkasında bir farz salâti ikame ederken okuduğu ayetleri tam ezbere bilmiyor olsak bile o ayetleri bazı yerlerinden yakalayabilmeliyiz ki Kur'an'dan kopmayalım. Onun için orijinalinden uzaklaşmamaya özen gösteriyoruz.

NEDEN “EHAD ve SAMED” ADINA DEĞİL?

Yeri gelince geniş göreceğimiz şu kudsi hadis-teki müjdeden küçücük bahsedelim: “İnsanlar, onlara olan merhametimi bir şeyle ölçmek, bilmek istiyorlarsa, merhametimin onlara ne kadar bol olduğunu anlamak istiyorlarsa onlara Ramazan Ayı’nı ve İhlâs Sûresi’ni verdim.” Demek ki İhlâs Sûresi bizim için bu kadar önemli! Öyle buyuruluyor: Ramazan Ayı ve İhlâs Sûresi onlara öyle bir merhametindir ki... Neden acaba?

İhlâs Sûresi’nde Allah en önemli vasıflarından bahseder; *O Allah Ehad’dır, Samed’dır* der. Böyle olmasına rağmen dikkat edin Besmele “Ehad ve Samed olan Allah’ın adıyla” değildir, “Rahman Rahıym olan Allah’ın adıyla”dır. Peki biz Besmele’de Ehad ve Samed vasıflarını kullanamaz mıyız? Kullanabiliriz. Eğer Besmele’nin

mânâsını “adıyla” diye düşünüyorsanız *Ehad ve Samed olan Allah’ın adıyla* da, *Hayy Kayyum olan Allah’ın adıyla* da diyebilirsiniz, fark etmez! Besmeleyi “Adıyla” mealinde söylüyorsanız herhangi bir esmayı oraya getirebilirsiniz. Bu kanaatimiz bir ayetten kaynaklanıyor. Zaten, yöntemimiz Kur’an ne diyorsa o’dur! Hep, daima Kur’an’dan öğreneceğiz; başka bir yerden, başka birisinden değil! Bir konuda Rabbimizin ne buyurduğunu Kur’an’dan öğrenebiliriz. Ama sadece Mushaf’ı alarak Kur’an incelemekle Allah’ın ne dediğini tam öğrenemeyiz, Rasûlünü de incelemeliyiz; Kur’an’ı incelemek, Rasûlünü dinlemek demektir. Efendimiz (SAV)’i görmezden gelerek Kur’an incelemek ve anlamak mümkün olmaz! *O olmadan da Kur’an’ı anlayabileceğini* sanmak çok büyük gaffettir. Bir şeyi Kur’an’dan öğrenmek için O’nu getireni dinlemek şarttır. Bu yüzden, Efendimiz (SAV)’i dinlemek ve bize açtığı alandan Kur’an’ı öğrenmeye çalışmak, yöntemimizin ana dayanaklarındandır.

Besmele’ye mânâ olarak “*Rahman ve Rahıym olan Allah’ın ADIYLA*” dersiniz, Rahman ve Rahıym esmalarının yerine başka vasıfları da koyabilirsiniz; mesela “*Ehad ve Samed olan Allah adıyla*” diyebilirsiniz. Bunu Kur’an söylüyor:

“De ki: (İster) “Allah” diye çağırın, (ister) “Rahman” diye çağırın. Hangisi ile çağırırsanız Esmâ-ül Hüsna O’nundur.” (İsra-110)

Allah’a sesleneceğinizde ister Allah ister Rahman deyin, fark etmez, hepsi O’nun ismidir.

Bütün kanunlar, o kanun isimleri, bütün vasıflar O'nundur, hangisiyle seslenirseniz olur. Eğer seslenecekseniz, "adıyla" diyecekseniz böyledir. "ADIYLA" demek seslenmek demektir! Ama eğer siz Besmele'ye "adıyla" değil de, "Rahman ve Rahıym olan Allah ADINA" diye bakarsanız iş değişir. *"Adıyla" istediğiniz gibi seslenebilirsiniz, ama "ADINA" istediğiniz gibi olmaz!* "Adına" dediğiniz zaman Halifetullah özelliğiniz devreye girer. Artık Halife'siniz; O'nun adına, O'nun namına iş yapacaksınız; istediğiniz ismi seçemezsiniz. Çünkü kulsun ve bir kapasiten var. "Adıyla" derken Allah'ın istediğin ismini seçip o isimle seslenebilirsiniz ama "Adına" dedin mi O'nun adına davranacaksın demektir, herhangi bir vasfı seçemezsin. Çünkü kapasiten sınırlı. Sen Allah'ın Ehad ve Samed vasfını ortaya koyabilir misin? Mümkün değil! Sen Ehad ve Samed vasıflarıyla davranabilir misin? Kapasiten ve sendeki vasıflar buna yeter mi? Besmele bu yüzden, Allah'ın merhametini görebilmek için çok önemli bir ipucudur. "ADINA" davranabilmemiz için bize Besmele'de *Rahman ve Rahıym* isimleriyle onu öğretiyor. Besmele'deki *Rahmanur Rahıym* "Rahman ve Rahıym olan Allah ADINA" noktasına gelebilmeniz için vardır. Çünkü ADINA dediniz mi ADINA davranmanız gerekir. "Adıyla" idrakındaki Besmele'yi sözle söyleyebilirsiniz ama "Adına" öyle değil. O sözden ötedir, kesinlikle bir kıvam, bir hal gerektirir. Allah ADINA davranabilmen için kazanman gereken vasıflar vardır, kazanılması gereken vasıflar konusu önemlidir.

“Ehad ve Samed” isimleri Allah’ın tenzih mertebesi isimleridir, Zat isimleridir; bu isimlerle bir kulun ahlâklanması mümkün değildir, o hale giremezsin, o halle ahlâklanamazsın! Haline bürünemeyeceğin o Allah isimleriyle “Adına” iş de yapamazsın, Ehad ve Samed olan Allah “Adına” davranamazsın. Ehad ve Samed olan Allah “Adıyla” yapabilirsin ama “Adına” yapamazsın. İşte bu yüzden, “Adına” iş yapabilmen için Allah sana merhamet ediyor, kapı açıyor; “Rahman ve Rahıym olan Allah Adına” noktasına gelebilme imkânı sağlıyor. Merhametiyle! Çünkü bir insan *Ehad ve Samed Allah Adına* davranamaz. Öyleyse “Adına” ne demek, biraz anlamaya çalışalım.

“Adına” noktasına gelmiş bir mübarek düşünün. Hali, yaşantısı *Rahman Rahıym Allah Adına* olan bu mübarek için Besmele, Allah’ın “KÜN/OL” demesinden ona lütufta bulunmasıdır. Önemle anlamaya çalışalım ki bu tanıma göre Besmele’den Rabbani gücün açığa çıkması söz konusudur. Allah o mübareğe “Kün” demesinden lütufta bulunduğu için onun “Bismillah” demesi “Kün” demek gibidir.

Besmele’nin üç tezahürü görülür: Nefsine Zulmedenler’in Besmelesi, Mutediller’in Besmelesi ve Mukarrebun’un Besmelesi. Besmele’nin ilk tezahürü henüz nefse zulümden kurtulamamış Nefs-i Levvame halinde olanlarda görülür, diğer nefse zulmedenlerde bu tezahür görülmez. Bu nefse zulüm halinde olanlar Allah’a yönelişi doğru yapmış ama ilişkilerinde nefse zulümden henüz kurtulamamış olanlardır. Bunlar Nefs-i Lev-

vameye girmişlerdir. Nefs-i Levvame'de olan kul, "Aminû Billâhi" çağrısını işitip "Âmentü Billâhi" demiş ve sâlih amel işlemek için gayrette olandır, hem de deli gibi. Sâlih amel gayretinde olan bu grubun hali "amilus salihati"dir. Bunlar sâlih amel gayretindedirler; ancak, idrakta ve yaşantıda geri dönüşsüz bir noktaya ulaşamadıkları için nefsine zulmedenler sınıfındadırlar. Bu önemli bir gruptur, nefse zulmü yaşayan diğer gruplarla karıştırılmasın. İşte bu grubun bir Besmele hali var, Mutediller'in ve Mukarrebun'un da Besmele halleri var. Bu üç gruba ait "üç tezahür" aslında üç ana yaşantıdır. Bunların her birinin kendi içinde de değişen yaşantılar vardır ama ana kolonlar bunlardır: Bir; Nefs-i levvamede olmak kaydıyla nefsine zulmedenlerin Besmele hali ve yaşantısı. İki; Mutediller'in Besmele yaşantısı. Üç; Mukarrebun'un Besmele tezahürü.

Hali, yaşantısı Rahman Rahıym olan "Allah Adına" olan için, Besmele Allah'ın "KÜN" demesinden ona lütufta bulunmasıdır.

"Dedi ki: Binin onun içine! Onun (geminin) akıp gitmesi de durması da Bismillah ile. Muhakkak ki, benim Rabbim elbette Ğafurun Rahıym'dir." (Hûd-41)

Hazreti Nuh aleyhisselam ve gemisi anlatılıyor. Allah'ın izniyle kurtardıkları o gemideler ve geminin tüm hareketleri Nuh aleyhisselam'ın Besmelesi ile! "Bismillah" diyor duruyor, "Bismillah" diyor yürüyor; yani "KÜN" emrinden lütuf yaşıyor...

Bir küçük not: Hazreti Nuh aleyhisselam'ın gemisinden esinlenerek bâtinî mânâda öğreniyoruz ki; *hakikat denizinde nefis gemisinin keşfi, fethi, her hareketi "Bismillah" iledir!*

Süleyman aleyhisselam Sebe melikesine bir mektup yazıyor, onu ve ülkesini İslam'a davet ediyor; mektub başlangıcı olarak Besmele'yi kullanıyor. Bu ayette de o Besmele yer alıyor.

"Muhakkak ki; o Süleyman'dandır ve muhakkak ki o Bismillahir Rahmânir Rahıym (ile) dir." (Neml-30)

Hz. Ebu Hureyre (ra)'den rivayetle Efendimiz (SAV) buyurdular: "Fatihatü'l Kitab yedi ayettir; bunların başı Bismillahir Rahmânir Rahıym'dir."

Besmele'deki Rahmânir Rahıym insanla ilgili ve insan için iken ilk harf olan "B" tüm hakikati temsil eder. Allah'a ait Ehad ve Samed isimleri ve diğer hakikatler, Tevhid bilgileri hepsi ilk harf olan o "B" harfinin temsiliyeti içerisindedir. Demek ki, Bismillahir Rahmânir Rahıym'i sadece "Rahmânir Rahıym" ile sınırlamamalıyız. Evet, "Rahmânir Rahıym" bize bir lütuftur, kendisiyle ahlâklanabileceğimiz bir ikramdır, "Adına" okuyabileceğimiz bir anahtardır, bu yolda kullanabileceğimiz böyle bir imkândır ama Besmele'nin başındaki "B" harfi bildiğimiz bilmediğimiz tüm mânâları; Tevhid'i, Allah'ın Ehad ve Samed hakikati dahil tüm bilgileri içerir bir özelliktedir, onun öyle bir temsiliyeti vardır. Bu özelliği yüzünden, Besmele'yi dilde söylemekle bile, tüm o mânâları sözle/kelimeyle ifade etme imkânı bize veriliyor,

bilelim bilmeyelim böyledir. Besmele'nin başındaki "B"yi söylemekle temsil ettiği tüm bilgi ve mânâları söyleme fırsatını Allah bize lütfediyor.

Efendimiz (SAV) buyurdu: "Semâvî kitaplarda mevcut herşey Kur'an-ı Azimüşşân'da; Kur'an-ı Kerim'deki herşey Fatiha-i Şerif'te; Fatiha-i Şerif'teki her husus BismillahirRahmânirRahıym'de mevcuttur. Bunun gibi Besmele-i Şerif'in esrarı da Nokta'dadır." (Hadis).

"B" harfinin noktası hususunda Hazreti Ali kerremellahu vechehu'nun da şöyle söylediği rivayet olunur: "Kur'an'ın sırrı Fatiha'da; Fatiha'nın sırrı Bismillah'ta; Bismillah'ın sırrı da "B" harfindedir. Ben de o "B"nin altındaki Nokta'yım."

"B" harfindeki Tevhid bilgisi ve İhlâs hakikatlerini içeren mânâyı biz önemli üç yerde kullanırız, farkında olalım olmayalım. İmanımızı ve idrakımızı temsil eden bu üç yer; "Bismillah" derken, "Âmentü Billâhi" derken ve "Amentü Bil Kaderi" derkendir. Çünkü Allah'a doğru inanabilmek için "B"nin taşıdığı özellikler gerekir. "Bismillah" derken Allah ismini mânâlarıyla ortaya koyabilmek için, "Âmentü Billâhi"de imanımızı ortaya koymak için, "Amentü Bil Kaderi"de inandığımız kaderin ne olduğunu tarif etmek için "B"nin özellikleri gerekir. Mesela, "Amentü Bil Kaderi" derken "bu bilgilerin Sahibi'nin kaderine teslimim" diyoruz, farkında olalım olmayalım.

Besmele feth eden, açan ve tamamlayandır. Bu yüzden sûre başlarında ve ayetlere başlarken o sure, o ayet bize açılsın diye kullanırız. Ancak

Kur'an kıraatinde kural, okumaya "Eüzü" ile başlamaktır. Besmele'yi bir anahtar olarak kullanıp sûreyi onunla açarız ama kıraate "eüzü" ile başlanır; Eüzü şarttır! Ayeti açmak istemiyorsan Besmele'yi söylemeden de okuyabilirsin. Anahtar kullanmazsın, içini bilmeden okumuş olursun, bal sevgini kavanoz yalayarak yaşamış olursun. Yararlanmak istiyorsan Besmele ile ayete gireceksin. Besmele ayrı bir edebdir ve o edeb şu hadisle öğretilmiştir: *Besmelesiz iş noksan kalır!* Oysa Kur'an kıraat ederken şart olan Allah'a sığınmaktır: "Kur'an kıraat ettiğinde şeytan-ı raciym'den Allah'a sığın." (Nahl-98)

Demek ki önce Allah'a sığınacaksın! Ayetin öğüdü bu! Okumaya başlarken "şeytandan Allah'a sığınman" ayetle emredildi, önerildi. Bu sığınma ne için gerekiyor?

"Ve böylece her Nebi'ye ins ve cin şeytanlarını düşman kıldık." (En'am-112)

Ayetlerin birçok mânâsından ilgili olanı aldığımızı, kullanılan mânâyı o ayetin tek mânâsı zannetmemek gerektiğini hatırlayalım; ayetlerin konu ile odaklı mânâsını gözetiyoruz. Ama verilen mealin, oluşan mânânın diğer ayetlerle ve o ayetin diğer mânâlarıyla ters düşmemesi gerekiyor. Ve bir de ayetlerin zâhiri mânâları üzerinden yürüyoruz, bâtinî mânâları çok gündeme getirmiyoruz. Çünkü zâhiri mânâları anlamadan, sindirmeden, önemseyip kabullenmeden bâtinî mânâlar açılmaz. Zâhir'i önemsemeyen, anlayıp sindirmeden bâtinî mânâları görmek, bâtinle il-

gilenmek, kişiyi “zâhiri mânâ çok da önemli değil, onu geçebiliriz” anlayışına sürükler ki insan ve cin şeytanların verdiği bir ikilem, bir öneri de budur! Önce zâhiri anlayıp kavrayacağız, bâtının kapısı o zaman açılır. Sonra bir ilerisi, sonra bir ilerisi... sistem böyle çalışır, kapı böyle açılır. Hemen en ileri bâtınî mânâyı öğrenmeye çalışman kendine bütün kapıları kapatman demektir. Sırayla! Duysan, görsen bile sırayla! İşte biz de bu mekanizmaya uygun hareket etmek için, önce ayetlerin zâhirî mânâlarını ve mânânın da konumuzu ilgilendiren kısımlarını ele alıyoruz. Ve bu mânânın diğer mânâlarla ters düşmemesi gerektiğini söylüyoruz.

Hem insandan hem cinden şeytanlar var ve her Nebi'ye bunlar düşman kılınıyor. Sahibi söylüyor! Bilin ki Nebi'ye düşman kılınanlar, Nebi'ye iman etmişlere de düşmandır; “Nebi” ona iman edenleri de içine alır. Zaten ayetteki *“ins ve cin şeytanlarını onlara düşman kıldık”* ifadesi Nebi'ye iman edenler içindir. “Nebi'ye düşman kıldık” cümlesindeki mânâ öncelikle Nebi için değildir, Nebi'ye inananlar içindir; “Nebi'nin açıkladıklarına, getirdiklerine iman ettim” diyenler içindir. Kim bu imanı deklare ederse onu yakalayacak insan ve cin şeytanlarını hazır ettik, ona düşman kıldık. Neden? İmanın pekişmesi için! İmanın dilden kalbe inmesi için! Fuad'ın Kalb'te o imanı analiz sentez edip kendi ürünü, kendi malı haline getirmesi için! Bu yüzden, Nebi'den imanî bir bilgiyi duyan kulu, cin ve insan şeytanlar hemen tereddüde düşü-

rür, ikileme sevk eder. O da “gerçekten öyle mi, şöyle mi?” derken ya sapar veya o bilgiyi tasdik eder. Tasdik ederse o bilgi artık onun kendi malı olmuştur. Demek ki bu imanı deklare ettiğinde onu tasdik etmen veya sapman için, bu iki hali birbirinden ayırman için cin ve insan şeytanlar hazırdır. Ve onların yöntemleri “ikilem”dir, imanını deklare eden kulu tereddüde düşürmektir. Bu bize Nas Sûresi ile de anlatılır:

“De ki; (insan Allah’ı andığında) onların sadr-larına vesvese veren ve hep pusuda bekleyen cin ve insan şeytanlarının şerrinden; insanların Rabbine, insanların Melik’ine, insanların İlah’ına sığınırım.”

Kişi üç tür şeytani hücum altındadır, sana üç tür şeytani hücum vardır. Birisi cin şeytanların insanın sadrına verdiği vesvesedir. Bu yalnızca vesvesedir. Ayetlerde şeytan kendisi itiraf eder; “ben vesveseden başka bir şey yapamam, bir gücüm yok” der. Demek ki, cin yapısındaki şeytanların dış kaynaklı vesvesesi var, bu bir. Diğer insan şeytanları ve onların hücumudur. Bunlar hem dış kaynaklı vesvese verirler, hem de fiilleriyle sizi yanılsa sürüklerler. Dikkat edin, cinden bir şeytan sizi fiilleriyle kandıramaz. Ama insan şeytanlar sizi fiil ve davranışlarıyla kandırır. Ama en tehlikeli şeytan bu da değildir. İnsanın kendi esfele safiliyn yapısı en tehlikeli şeytandır. O da şeytan yapılıdır, şeytani etkilidir ve en tehlikeli şeytan insanın bu yapısıdır. Cinnî şeytanların sadra verdiği vesvese, onların insandaki bu şeytani yapıyı dürtmesidir. İnsan kaynaklı şeytanlar

da vesvese ve fiilleriyle o şeytani yapıyı dürterler. İşi kaynağından çözmek istiyorsan kendindeki bu şeytani yapıyı yok et. Onu yok edersen dışarıdan vesvese vereceklerin sendeki tesir noktasını yok etmiş olursun; böylece hepsi iflas eder, hiç biri sana tesir edemez. Sendeki odak durdukça mutlaka bir şeytan çıkacaktır, o şeytanları da tek tek uğraşmakla yok edemezsin. Sendeki şeytanî kaynağı yok edersen işi bitirirsin, asıl şeytanı, büyük şeytanı yok edersen kurtulursun. Bunun için iki şey yapacaksın, şimdi onu göreceğiz.

Ayet “Allah’a sığın” diyerek ne yapacağımızı bize öğretiyor: “Kur’an okumaya başlarken Allah’a sığın.” Senin haberin yok ama Kur’an’a yöneldin mi, onu eline aldın mı bir tehlike belirir. Bu iş dünya işleri gibi değil. Dünya işlerini eline aldığında şeytan sevinebilir, hatta seni kandırmasına gerek de kalmaz, çünkü sen onu geçmiş olabilirsin. Ama Kur’an’ı eline aldın, sistem çalıştı, düşmanlar hücumla geçti, bu yüzden hemen Allah’a sığın. Rabbimizin bu uyarısını fark edince insan “Allah’a sığınmak nedir ve Allah’a nasıl sığınılır?” diye merak ediyor. Sığınışın birisi dille söylemekleedir; *“Euzü Billâhi mineş şeytanir raciym; Allahım, raciym olan şeytandan sana sığınırım”* demekleedir. Yanına Besmele de koyabiliriz. *“Euzü Billâhi mineş şeytanir raciym”*in gücü öyle yüksektir ki... Ancak şuna lütfen dikkat edin; insan bu cümleyi söylemesine rağmen yine de şeytana uyuyor, bu nasıl bir iştir? Bu kadar güçlü, bu kadar tesirli bir sığınışta bulunuyor ama yine de yanlışı yapıyor, bu nasıl oluyor? Demek

ki senin şeytani halin sana yapılan yardımı etkisizleştiriyor, yeniyor; sendeki şeytan öyle güçlü ki sana gelen yardımı bastırıyor. Bir set çekmişsin, o set “euzü Billâhi” sığınışını etkisiz kılıyor. Bu yüzden, sığınmanın yolunu yöntemini iyi bilmek ve yerine getirmek gerekiyor. “Euzü Billâhi” diyerek dille sığınıyoruz ama bu sığınma yetmez, bir de yapmamız gereken vardır. Yapmamız gereken şu iki aşamadır: İlk yapacağımız, “Allahım bana yardım et” diyerek yardım istemektir. Fatiha’da bunu da öğreneceğiz; “yalnız (senden) yardım isteriz” diyeceğiz. Diğer ise, Allah’ın öğütlerine sığınmaktır; şeytandan sakınmak, Allah’ın öğütlerine sığınmaktır. Şöyle düşünün: Bir hastalıktan korunmanız için doktor size yapmanız gerekenleri söyledi, “Şunları yap, uygularken bir zorlukla karşılaşırsan beni ara” dedi. Sen dediklerini hiç yapmaz da hep doktoru ararsan, doktor sana ne yapsın? Önce dediklerini yapmalısın.

Allah dilerse elbette herşeyi yapar. Ancak insanın şöyle bir özelliği vardır, sistemde insan için özel bir hal vardır ki onu detayıyla “İyyaKE na’budu VE iyyaKE nesta’iyn” bölümünde göreceğiz. *Sendeki bu özellik yüzünden; öyle olur ki istersin ama Allah sana “karışmam” der. Bu nokta insan için çok önemlidir. Bunu ayetleriyle göreceğiz, insan işte o noktayı “emanet” olarak yüklen-di! “O nokta”dan dağ taş herşey korktuğu halde insan onu yükledi! İnsanın yüklendiği o noktayı geniş olarak göreceğiz inşaAllah.*

Yapacağımızın birisi şudur: “Euzü Billâhi min- neş şeytanir raciym” deyip her işimiz için yardım

istemek. Daima yardım isteyen pozisyonda yaşamalıyız. Halimiz, beden dilimiz Allah'a karşı öyle bir hale gelsin ki hep yardım isteyen pozisyonda olsun. Bu dil bize Kur'an'da öğretilir; mesela "kibirli yürümeyin" denir. Bu duruşu şöyle bir misalle anlatmak kolay olur inşaAllah. Zenginlerin arasına yoksulları getirdiniz, zenginler onlara yardım edecek, o ortamda kibirli yürüyen bir yoksul olabilir mi? Yardım bekleyen, biraz sonra kendilerine yardım edilecek o yoksullar nasıl dururlar, nasıl yürürler? Anlaşıyor değil mi? Bu manzaradan ders almak gerekiyor. Ayet bize; *"Veren Allah'ın dünyasındasın, yerleri delemezsindir! Delemezsindir! Mütevazî yürü, yeri delemezsindir! Vereni unutma!"* Bu uyarıyı duyunca insan nasıl olur, nasıl durur, nasıl yürür... Vücudun dik dursun ama Allah'a karşı boynunu bük. Vücudunun duruşu önemli değil, içinden Allah'a karşı bük boynunu, bük, bük... dile, dilen... İşte yardım talep etmek böyle bir haldir ve bu hal hep olmalıdır, yaşantının böyle olmalıdır. Boynu bükük bu halinle "Allahım sana sığınyorum" de, "euzü Billâhi mineş şeytanir raciym" de. Ama sadece bu sığınışla yetinme, çünkü yetmez, öğütlerine uyarak da O'na sığın! Unutmayın; Kur'an bizim için bir öğüt ve bir zikirdir.

"Muhakkak ki, O Kur'an-ı Kerim'dir. Korunmuş/saklı bir kitaptadır. O'na arınıp tahir olanlardan başkası dokunamaz." (Vakı'a; 77-79)

"Doğrusu O zikri Biz indirdik, Biz! Ve muhakkak onun koruyucuları Biz'iz." (Hicr-9)

Öğrendik ki; Kur'an Kerim bir kitab, saklı bir kitab, Kitab'ta saklı bir kitab, korunan bir kitab. Kur'an'ın Kerim olması, bize fark edemeyeceğimiz ikramlarda bulunacağının göstergesidir.

Bu ayetlerin şimdiki konumuzla ilgili mesajı, ona arınıp tahir olanlardan başkasının dokunamayacağıdır. Dokunacak olursa uyarıyor: Muhakkak onun koruyucusu Biz'iz! Kur'an'ın nasıl korunduğunu anlayabiliyor muyuz? Allah muhafaza buyursun, birisi müdahale etmek, değiştirmek, onu tahrif etmek isterse Allah uyarıyor: O'nun koruyucusu Biz'iz! Bunun bir mânâsı Kur'an'ı bu tip müdahalelerden korumaktır. Bir diğeri de içindeki bilgilerin korunmasıdır. Yani, Allah hazinesini koruyor, layık olmadığı halde okuyan onu açamıyor; Tahir değil de okuyorsan onu Allah koruyor. Böylece okuyor ama hazineyi açamıyorsun. Esas önemli mânâ budur; Kur'an'ın bilgisinin saklı, korunuyor olması budur. Sadece ilk mânâyla yetinirsek "tahrif etmiyoruz" der kenara çekiliriz, ayetten yararlanamayız. Hedefin o sandığı açmaksa, korunmuş olan o bilgiye talip-sen önce tahir olmalısın. Çünkü tahirsen o sandığı açabilirsin, hazinenin anahtarları sana tahir olunca, hanîf olunca veriliyor. Aksi halde o bilgiler korunmuştur. Bizim size "zâhiri mânâ" dediğimiz bu bilgileri bile, kişi tahir değilse, okusa da anlayamaz! Hatta anlayamadıkları için öyle şeyler söylerler ki... Anlayamayanların neler söylediklerini de Kur'an'dan öğreniyoruz: "Aynısını biz de yazarız, hatta daha iyisini yazarız" derler, böyle düşünürler, bu mânâyı gelecek işler yaparlar.

Böyle diyenler için; “toplanın, bir ayetini yazın da görelim” gibi cevaplar vardır. Allah bizi öyle bir şey söylemekten, o mânâya gelebilecek hal ve hareketlerden muhafaza eylesin. Öyle düşünenlere verilen cevabı anlamakta zorlanıyor olabiliriz, bu tarz bir cevap bize garip geliyor olabilir ama gerekiyor. Tahir olmayanın anlayamayacağı bilginin size açılmasını istiyorsanız tahir olun. Başka yolu yok; tahir olacaksınız, öyleyse tahir olun! Bilin ki; Tahir olmadan Hanîf olamazsınız, Hanîf değilseniz de Din’e yaklaşılamazsınız. Tahir ve Hanîf olarak Din’e yaklaşabilmek için ise, öncelikle Sözde Tanrılık İddiası’ndan sıyrılacaksınız. Çünkü bu iddia KİR’dir, bu kirden sıyrılacaksınız. Ondan sıyrılırsanız TAHİR olursunuz. O kirden nasıl sıyrılırız? İmanını deklare ederek bu yola gidersin, sonra da fiillerinle bu deklarasyonu yaşamaya başlarsın. Yolu budur. Tabi, tümü hemen başarılamaz, o bir hayat, o bir ömür. Ama hemen yapabileceğin şey imanını deklare etmektir. Öyleyse duruşunu hemen ilan et: *“Allahım Sözde Tanrılık İddiası’nı reddediyorum. Ben böyle bir şey olmaksızın sana iman ediyorum”* de! Sonra da nasıl davranacağını, buna uygun nasıl yaşayacağını öğren ve bu imana göre yaşamaya gayret et. Bu yoldaki kişinin hayatı zaten budur: Hep gayret edeceksin ve gittikçe hızlanacaksın...

Bu iş için sana yardımcıları vardır. Çok önemli bir yardımcın Abdest’tir. Dolayısıyla, tahir olmak için arınma talebini, kirden sıyrılma talebini abdest ile de tesbit et, göster! Abdest bu işin göstergesidir. Bu ayetin yalnızca zâhiri ile yetinenler

“O’na abdestsiz dokunulmaz” idrakında kalırlar. Abdest bir hedef değil bir göstergedir! Abdest tahir olmanın göstergesidir. Siz abdestli olmakla “ben tahirim” diyorsunuz. Abdest alırken tahirliğinizle ilgili noktaları Allah’ın emrine uygun ıslatıyor veya toprakla teyemmümlüyorsunuz. Lütfen onu “fiziksel temizlik” gibi düşünmeyin. Aksi halde toprakla teyemmüme ne diyeceğiz? Abdest ve teyemmüm çok önemli, çok ilahî, çok yüksek birer temsildir; Âmentü Billâhi demiş olmanın temsidir, “tahirim, tahir olmaya çalışıyorum” demenin temsidir, “Amilus Salihati” halinin temsidir. Bu haliyle *abdest, Billâhi İman ve Sâlih Amel’in kapısı, işareti, rozeti, simgesi ve parolasıdır, o olmadan olmaz!*

Edeb gereği, ona abdestin yoksa elinle dokunma ama ayetin “dokunmayın” uyarısındaki asıl maksattan da perdelenme. Ayet bize; “Tahir değilseniz, hanif değilseniz Kur’an’a dokunmayın; yani Kur’an’ın mânâlarına dokunmayın” diyor. Dokunma, yani konuya, ayetin mânâsına dokunma, manasına karışma, elleme, işimize karışma, kurcalama; bu konulara girmek istiyorsan önce tahir ol da gel. Ayet böyle demektedir. Kur’an’ı tutmak, öğrenmek, anlamak için tahir olmak gerekiyor, öyleyse nasıl tahir olunur bilmeliyiz ve o gayrete girmeliyiz. Bunun için, önce Allah’a kendini eş koşmayan bir imanda olacaksın! Sonra o imanı temsil eden rozeti takıp, abdest alıp sâlih amelde bulunacaksın. İman’ın rozeti abdesttir, sâlih ameldir. Bu senin hayatın haline geldiğinde Besmele’yi eline al ve o anahtarla

hazineyi aç. Besmele artık senin için açan ve feth edendir. Çünkü Efendimiz (SAV) buyurdular ki:

“Bismillahir Rahmânir Rahim her kitabın anahtarıdır.”

“Besmele ile başlamayan iş başarıya ulaşmaz.”

“Bismillah ile başlamayan işler güdük kalır.”

Gerçek “Var”ın, Yaratan’ımızın insan tarafından tanınabilmesinde, anlaşılabilmesinde, insanın O’na seslenebilmesinde, bütün bu yaptıklarından huzur duyabilmesinde, mutlu olabilmesinde “ALLAH” ismi gerekli ve önemlidir; bütün bunlar “ALLAH” ismiyle olur, bütün bunları kul “ALLAH” ismiyle başarır. Gerek tenzih mertebelerini gerekse teşbih mertebelerini ifade için kullanılan sıfat ve isimler “ALLAH” ismi içindedir. Allah’ın tenzih mertebelerini ifade eden sıfatlar, teşbih mertebelerini ifade eden isim ve sıfatlar hepsi “ALLAH” isminde cem’dir.

Paragrafımızı açıklamaya çalışalım: Bir ârif bir idrak noktasına gelse ve geldiği hal gereği sesli olarak “HU” diye seslense, bir başkası da duyup ona; “kime seslendin?” dese, “Allah’a seslendim” der. Oysa “HU” dedi. Çünkü “HU” Allah’ındır. Hepsini kapsayan bir mânâ olduğu için “HU” demesine rağmen sorulunca “Allah” der. Veya “Ya Rahman” dese ve kime seslendiğini sorsanız o yine; “Allah’a seslendim” der. HU ve RAHMAN Allah’a yani Uluhiyet’e ait iki uçtur: “HU” tenzih’le, “Rahman” teşbih’le ilgilidir. Kelime-i Tevhid’e ALLAH ismiyle ilgili olarak dikkat edil-

diğinde bazen “La ilahe illallah” bazen “La ilahe illa HU”yu fark ederiz. Ama hiçbir zaman “La ilahe illa Rahman” demeyiz. Çünkü Rahman, Allah ismine ait tüm özellikleri içermez, Allah’a ait kimliği tümüyle kapsamaz. Kimlik, hüviyet bunlardır; HU ve ALLAH. Bu yüzden insanın, Allah isminden başka bir yoldan Yaratan’ına ulaşması imkânsızdır. Bu konuda Allah’ın kendisini kuvvetle tanıttığı, kimliklendirdiği bir ayet vardır:

“Muhakkak ki; Ben, (evet) Ben Allah’ım!”
(Ta-Ha; 14)

ALLAH; tenzih ve teşbih mertebelerine ait mânâların çakıştırıldığı; hem tenzihi hem teşbihi tam barındıran ve koruyandır. Bu yeni mânâ insanın akıl erdirebileceği bir kimlik oluşturur. Bu kimlik mertebesine “Ulûhiyet” denir. Bu mertebeye sahibinin ismi ALLAH’dır. Bu kimlik Allah’ın bize merhametini yakalayacağımız bir şeydir. Kendini anlayabilmemiz için sesleneceğimiz öyle bir kimlik oluşturuyor ki hem tüm tenzih mertebelerini hem tüm teşbih mertebelerini içeriyor, hem de insan aklı o seslenişi alabiliyor, insan ona akıl erdirebiliyor. Aksi halde bize “Ehad” sıfatı mecbur edilse, önümüze o sıfat konulsa aklımız almaz, onu anlayamayız, kavrayamayız. ALLAH ismi insanın akledebileceği, akılla yönelebileceği, seslenebileceği bir isimdir. Bu önemine binaen tanımını tekrar edeyim: *Tenzih ve teşbih mertebesine ait mânâlar çakıştırılıp, harmanlanıp bir ve tek mânâ yapılsa, o mânâları barındıran yeni bir mânâ oluşur ki; bu, insanın akıl erdirebileceği bir kimlik oluşturur. Bu kimlik mertebesi ULÛHİYET*

olup bu mertebe sahibinin ismi de ALLAH'tır. O'nun Ulûhiyet mertebesindeki ismi Allah'tır. Talib işte bu mertebeye akıl erdirmeye yolunda yapacağı tefekkür, ibadet ve diğer yakînleştirici gayret ve fiiller sonucunda, teşbih mânâlarıyla seslenmeyi kendisi için "kesret günahı" görür. Yani "Allah" isminden yararlanarak tefekkürle, ibadetlerle, öğrendiği yakînleştirici işleri yerine getirmekle bir hale, bir noktaya gelir ki işte bu haldeyken Allah'a kesret isimleri olan Hayy, Kayyum, Kadir gibi çokluğa ait isimlerle seslenmekten çekinir, utanır, o isimlerle seslenmek ona çokluk/kesret gibi gelir, "şirk" duygusu verir, bu yüzden utanır. Bu mahcubiyetle, şirk duygumdan arınmış olarak Allah'a sesleneyim diye sesleneceği bir ifade arar; bu arayışta karşısına tenzih mertebesi çıkar, tenzihle seslenirse mahcubiyet duygusundan kurtulacaktır. Ancak tenzih'i de tadamaz. Şöyle: Biz "Allahım sen Ehad'sın, Samed'sin" deriz ama bu hali yaşayarak söyleyemeyiz, onu bir ayetten öğrendiğimiz için söyleriz. Oysa talib şunu istiyor: Bir hale geleyim ki geldiğim halin seslenişi O olsun, o halin seslenişinde bana şirk gibi gelen kesret isimleri olmasın. İşte o, bu halle Ulûhiyet içerisinde "HU" ismine ulaşır, "HU"yu bulur. Ulûhiyeti kimliklendirmek için yalnızca "HU" der, "O" der. Talib kişi herşeyi içeren Allah ismine iman ederek çıktığı bu yolda Âmentü Billâhi yönelişiyle ilerlerken "HU" ismine hal ile ulaştı. Fakat "HU" dediği bu hal Allah ismini ortadan kaldırmaz. Allah ismi, "HU" seslenişi de dahil tüm seslenişleri içerir. Çünkü Al-

lah isminin, yani Ulûhiyet'in hem tenzihe hem teşbihe bakan yanları vardır: Tenzihe bakan pencere HU, teşbihe açılan kapı Rahman'dır. İkisi de insanın idrakı içindir, insanın seslendirebileceği halin sesleridir. "HU" derken idrak tenzih noktasına kadar gelmiştir. Oradan teşbihe bakar ve onları şemsiyesi altında gördüğü mertebeye de "RAHMAN" diye seslenir. Çünkü teşbihtekiler tümüyle Rahman şemsiyesi altındadır. Ama teşbih de tenzih de Ulûhiyet kimliği içerisinde ve Ulûhiyet kimliğinin damgası, mührü de "Allah" ismidir.

Bu işin seyr-i sülüğunda çalışma yapan bir arkadaşımıza kolaylık olsun diye bu anlattığımızı üç cümlede özetleyelim: Konuya "La ilahe illallah" zikri ile başlanır. Ama bu başlayış tavsiyelerle olan bir başlama değildir, kendisi hal ile başlar. Kişi o hali bekler de başlarsa daha iyi olur. Bunu genellikle tavsiyelerle yapıyorlar ve sonuçta kişi "uğraştım ama olmadı" diyor. Çünkü "kıvam" önemlidir. Fırının derecesi pişirdiğinin kıvamına göre, yani pişene göre ayarlanır. Pişirmeyi düşündüğün malzemenin haline bakacaksın, fırının havasını, kıvamını ona göre ayarlayacaksın... Ama genellikle iş öyle olmuyor, fırını görmeyen uzaktaki birisi, fırına bakmadan "fırını şu ısıya ayarla" diyor. O zaman da orada pişen başka bir şey oluyor, uygun bir ürün çıkmıyor. Her ürün için fırını ayarlamak gerekiyor.

Kıvamında "La ilahe illallah" zikri yapan öyle bir hale gelir ki geldiği bu noktada kendiliğinden "La ilahe illa HU" der. Onun yeni halinin sesle-

nişi artık budur; kendini alamaz ve “HU” der. Bir utanç alır onu ve mahcubiyetle “La ilahe illa HU” der. Bunu derken “La ilahe illallah” demeyi bırakır mı? Hayır! Ulaştığın hiçbir nokta, geride gibi olan sana ait hiçbir noktayı silmez, ancak “cem” eder. “Ben orayı geçtim, orayı sildim” diye bir şey yoktur, öyle bir şey olmaz. Yeni mânâlar, yeni noktalar öncekileri cem eder, içine alır, hiçbir zaman silmez. Bu hali yaşadı, sonra ne olur? Sonra “La ilahe” de demez, bu da ona “kesret” gelir, artık yalnızca “HU” der. Dikkat edin, “La ilahe” dediğinizde reddettiğiniz bir şey var, yani “La ilahe”de bir kesret mânâsı var. Ama “La ilahe” bile demeyen halde iken reddettiğiniz bir şey bulamazsınız. Talib artık reddedecek bir şey bulamaz, bulamadığı için de “La ilahe” demez. Bu hali yaşayan “La ilahe” gerçeğini silmiş olur mu? Hayır! O hakikat onda duruyor. Ama onun kendine ait öyle bir hukuku var ki o şimdi “La” diyecek bir şey bulamıyor. Lütfen dikkat edelim, bütün bu yaşadıkları ona aittir, bu hislerini ve yaşadıklarını birisine tavsiye edemez, aksi halde karşıdakinin düzenini bozar, yaşadığı hal onun kendi hukukudur, bu hislerini ve yaşadıklarını başkasına öneremez; kendisi yalnızca HU diyebilir, bunu başkasından bekleyemez.

Yalnızca “HU” diyen talib şunu da fark eder; *ben bunu zaten diyormuşum, nefes alırken ve verirken HU hiç sekmiyormuş meğer* der. Eğer fark ederseniz, bu olay merhameti göreceğimiz bir husustur; hiç fark etmeseniz bile hep “HU” zikrindesiniz; alırken HU, verirken HU... Bilir de

farkında olarak yaparsan nimetlerinden yararlanırsın. Zaten o zikirdesin.

Ulûhiyet'in tenzih mertebesinin en değerlisi Ehadiyet'tir ki buraya "EHAD" deriz. Ulûhiyet'in dilemesiyle nüzullerin evveli olarak Ehadiyet'ten Vahidiyet belirir ki oraya da "VAHİD" deriz.

Bu iki cümle izi bulunsun diye yazıldı. Ehad ve Vahid'i "Sen Tanrı mısın?" kitapçığında detaylı anlatmıştık.

Allah'ın dilemeleri zıtlarıyla belirince TEŞBİH başlar, artık KIYAS vardır. Ulûhiyet burada insanın akıl erdirebileceği imkânları sunar, çünkü insan akıllı kıyasla anlar. Teşbih mertebesi bizim için bu yüzden önemlidir. Biz tenzihi anlayamayız. Kıyaslayamadığımız için! Bu yüzden, nihayet gelir "HU" istasyonunda dururuz. Oraya da zaten kıyaslaya, kıyaslaya ama kıyasları terk ede, terk ede geldik. Kıyaslayıp kıyası terk ederek, kıyaslayıp terk ederek "HU"ya geldik. İnsanın anlayabilmesi (ukl edebilmesi) kıyasladır, akıl edebilme yöntemi kıyastır. Bu yüzden teşbih mertebesi bizim için bir imkândır. Allah'ın diledikleri zıtlarıyla belirince başlayan bu teşbihle/kıyasla birlikte insanın akıl erdirebileceği sistem oluşur ve akıl erdirdiği için insan buraya iman eder; buraya "Âmentü Billâhi" der.

İsim ve sıfatların hakikatleriyle zâhir olması ise Rahmaniyet mertebesini oluşturur, buraya RAHMAN deriz. Teşbih mertebesi içerisinde artık vücut bulmaya başlayacak mânâların, isim ve sıfatların kendilerine ait hakikatlerle belirme-

leri, mânâdan öte hakikatlerini de göstermeye başlamaları yeni bir mertebedir; Rahmaniyet'tir, "Rahman" dediğimizdir. *Rahman ismi öyle bir mertebedir ki neredeyse Ulûhiyet ismi gibidir ama Ulûhiyet değildir; Ulûhiyet'in kesrete/zâhire doğru açılan kapısıdır.* Bu yüzden, Rahman isminin kapsamı, üstünde teşbih elbisesi olan Ulûhiyet özelliklerindedir. Rahman teşbih elbisesi giymiştir ama içinin özellikleri Ulûhiyet yapısındadır, içini incelesen ona Ulûhiyet dersin, o aslında teşbih elbisesi giymiş Ulûhiyet kimliğidir. *Ulûhiyet'in tenzih mertebelerine doğru açılan kapısı ise tenzih elbisesi giymiş olan "HU" ismidir.*

Allah'ın İlmullah'ta dilediği mânâlardan ef'al âleminde vücut bulmasını dilediği mertebe Rububiyet'tir; yani mânâların suretlenmesini gerektiren esmaların mertebesi Rububiyet'tir ki buraya "RAB" deriz. Tenzih'ten Teşbih mertebesine, oradan kesret âlemine, ef'al âlemine, suretlerin olduğu yere, yani vücut bulmuş mânâların olduğu yere geldik. Onların vücut bulmasını gerektiren mertebe ve yönetim, o vücutların dizaynı "Rab" dediğimiz Rububiyet Mertebesi'dir.

Rabb'ı anlatabilmek üzere normal yaşantıdan bir örnek verelim. Çok benzemeyecek ama örneğin "anlaşılsın" kısmını alıp geçelim. Örneği getirip buraya çok oturtursak hata yaparız. "Rab" kelimesini biz normal hayatta kullanırız; "mürebbiye" deriz; öğreten, terbiye eden anlamında. Mürebbiye tutarsınız, o bir şey öğretir, terbiye ettiğini düzgün hale getirmeye çalışır. Halk içinde kullanılan tabiriyle mürebbiye, terbi-

ye eğittiği kişinin Rabbi'dir. Tabi Allah için "Rab" kelimesini kullanıyorsanız normal hayattaki o mânâ kalkar, mânâ Allah'a ait bir mânâ olur ve o zaman siz hayattaki mânâlara "SübhanAllah" dersiniz, onlarla kayıt altına almazsınız. Örnek anlayabilmek içindi, kayıt altına almak için değil.

Meydana gelecek, vücut bulacak suretleri Hakk olarak yaratan, onları şekillendiren, terbiye eden, onlara ne gerekiyorsa hakkını veren, Hakk mertebesi için onlara hakkını veren RAB'dır, RUBUBİYET MERTEBESİ'dir. Teşbih mertebesindeki mânâlar zıtlarıyla beraber dilenmişlerdir. Bu ise kıyası, farklılıkları, çeşitliliği sağlar ki böylece KESRET ÂLEMİ oluşur. Zıtlar yüzünden oluşan bu çeşitlilik kesret âleminin temelini oluşturur.

Tenzih Mertebesi'nin mânâlara ait kısmında her mânâ potansiyel olarak ve tüm mânâlar bir bütün olarak vardır. Yani teşbihte gördüğümüz zıtlarıyla meydana gelmiş mânâlar yeni ortaya çıkmış değildirler, hepsi tenzih mertebesinde potansiyel olarak vardır, mevcuttur. Şöyle söyleyelim: Tenzih Mertebesi'nin mânâlara ait kısmı olan Vahidiyet'te her mânâ ve tüm mânâlar potansiyel olarak, hepsi bir bütün olarak vardır, ancak orada kıyas söz konusu değildir. Çünkü henüz zıtlarıyla değil, henüz hakikatleriyle ortaya çıkmamışlar. Orada hepsi Allah indinde, Allah'ın ilminde dilenecek potansiyel olarak vardır, bir bütündür, tektir, teşbihteki gibi parça bölük değildirler. Bildiğimiz bilemediğimiz ne varsa teşbih mertebesindekilerin hepsi, tenzih mertebesinde mânâlara ait yerde bir potansiyel olarak

vardır ama bütündür, tektir. Kıyas söz konusu olmadığı için burası Tenzih Mertebesi'dir. Teşbih kıyas demektir, tenzihte kıyas yoktur.

“O’dur ki, sizi Nefs-i Vahide’den inşa etti.”
(En’am-98)

Nisa-1, A’raf-189, Zümer-6 da bunu anlatır: O sizi tek bir nefsten, tek bir bütünden inşa etti, tüm çokluklar oradan meydana geldi. İçinde “Nefs” geçen, “Vahid” geçen, “Nefs-i Vahide” geçen ve altı çok derin olan bu konuyu şimdi bu kadarla geçelim, esas işimiz olan Fatiha’da kalalım.

Teşbih Mertebesi’ndeki mânâlar aslında kayıtlardır, sınırlamalardır, sınırlandırılmış mânâlar oluşturulmuştur. O mânâlar sınırlandırılarak oluşturulmuştur, artık o kayıtlar kendince yeni bir haldir ve o kayıtlar, o sınırlar yeni mânâlara sebep olur ki Allah, o kayıtların tümünü merhametiyle oluşturur. “Besmele, Allah esması, teşbih ve tenzih” kapsamında anlattıklarımızla bu noktaya gelmeye çalışıyorduk: Allah o kayıtları, o mânâları merhametiyle oluşturur. Dileseydi gazabıyla da oluştururdu. Bu durumda o mertebenin ismi “Rahmaniyet” değil “Gadabiyet” olurdu, mânâlar da tümüyle Allah’ın gazabının sonuçları olurdu. Ama öyle dilemedi. Bu yüzden O RahmânurRahîm’dır. Bu yüzden teşbihe açılan kapı Merhamet kapısıdır, teşbihe geçiş merhamet süzgecindendir. O kapıdan hangi mânâ çıkıyorsa, vücut bulacak ne çıkıyorsa çıkan şey Allah’ın merhameti sonucu dilediğidir. Çünkü rahmeti gazabını geçmiştir.

“Rahmetim gazabımın önündedir.” (K. Hadis)

“Rahmetim herşeyi kuşatmıştır.” (A’raf-156)

“O, merhamet etmeyi kendi zatına farz kıldı.”
(En’am-12)

Bizde idrak patlaması yapacak, Allah’ın merhametini kavramamızı sağlayacak, merhametten Allah’a muhabbetimizi oluşturacak bir ayeti de “Mâliki YevmidDiyin” bölümünde göreceğiz. İnsan öyle nankör ki! Kendisi için basit şeyler yapan birisi için ne muhabbetler duyuyor ama Allah için? Ayet ve hadislerde açıklananlara bir bakın. İnsanın nankör yapısı onu görmeyi ve muhabbet duymayı engelliyor. Öyleyse, o nanköre ait ne varsa hepsini def edelim. Def edelim de muhabbetin önü açılsın inşaAllah...

“Ben, merhameti kendi zatıma farz kıldım” gereği bütün kayıtlar, bütün mânâlar ve onlardan dilenilmiş suretlerin hepsi Allah’ın merhametinin eseridir, hepsi Rahmaniyyet’indendir. Bu yüzden Arş’ı Rahman istiva etti. Arş’ı istiva etmesi, orayı emriyle, hükümranlılığıyla kuşatmasıdır. Arşın altına ne çıkacaksa merhametle çıksın diledi, kendisine bunu farz kıldı. Ey insan, işte Allah’ın! Sen kimsin?

Tüm kayıtlar Allah’ın merhametinin eserleridir. Bu kayıtlardan “kendisini bilmesi” dilenenler ef’al âleminde Kayıtlı Kendini Hissetme Duygusu ile vücut bulur ki bu, Rububiyet mertebesiinden Rabb ile olur, Rabbi ile olur. O kayıtlardan biri ef’al âlemine gelmiş ve Allah onun kendisi-

ni bilmesini diliyor, kendini fark etsin, o haliyle kendisine “BEN” desin istiyor. O haliyle kendine “BEN” desin; o haliyle kendini bilsin ve yaşasın... O kayıt orada hissetme duygusuna sahip oluyor ki “BEN” diyor. Bu büyük bir lütuftur, büyük bir merhamettir. Bütün bunlar Rububiyet mertebesi sonucudur, Rabb ile karşımıza çıkan gerçeklerdir. Ama bilinmelidir ki, asıl kendini hissetme Allah'ın Kendini Hissetmesi'dir. Ayrıca bir kendini hissetme yoktur, *dûniHi bir hissetme* olamaz!

“DûniHi” çok önemli bir tariftir. Allah için kullanıldığında bu kelimenin Arapça'da bile karşılığı yoktur. DûniHi için, *Allah'tan ayrı, Allah'tan gayrı* gibi mânâlar sıralanıyor ama “ayrı”nın da, “gayrı”nın da kelime olarak ifade edilişleri vardır. O zaman “dûniHi hissetme yoktur” ifadesini anlayabilmek üzere Biiznillah şöyle diyelim: Allah olmaksızın, Allah'ın ilgisi olmaksızın bir hissetme yoktur. Parça parça görünen bütün hissetme duyguları hepsi yalnızca Allah'ındır. Ayrıca bir “Kendini Hissetme” yoktur, olamaz!

“(Ey insanlar,) sizin ilahınız İlah'un Vahid'dir. La ilahe (sözde tanrılık iddiaları yoktur); illa HU, (ki O) Rahmânur Rahıym'dir.” (El Bakara-163)

Ayette hem teşbih hem tenzih var ama önce tenzih ile uyarı var, ilkin tenzih ile uyarılıyoruz: İlahınız İlah'un Vahid'dir! Böyle diyerek teşbih-ten alıp “bir” yaptı; onları öyle çok yapmayın, ilahınız Vahid'dir dedi.

“İlahımız vahiddir” ifadesini tek bir puta tapanlar da kullanabilir; “Bizim ilahımız tek, oysa

sizin şu kadar ilahınız var” diyebilirler. “Vahid” böyle bir tek değildir! Vahid, sayıyla saydığımız teklerden değil, hele “Ehad” hiç öyle değil. Ehad’ın tekliği, bizim kullandığımız cümlelerle hiç ilgisi olmayan bir tekliktir.

Bu ayet önce tenzihle uyarıyor: Teşbihle perdelenmeyin, ilahınız [sizin ilah dediğiniz] İlah’un Vahid’dir. Sonra da teşbihle uyarıyor; La ilahe! “La ilahe” demekle siz Vahid’den çokluğa girmiş olursunuz. “La ilahe” dediğin yerde “La ilahe” dediklerin vardır. Vahid’den çokluğa girdin, uyarıyor: Hata yapma, teşbihe dalıp tenzihi unutma diyor. Bir soylu çocuk düşünün, bir mahalleden geçerken çocuklarla oyuna dalıyor, hatta yanlış şeyler yapmaya başlıyor. Kral babası gelip, oğlum soylu olduğunu unutma, daldın diyor. Benzer bir uyarıyla Rabbimiz uyarıyor: *Teşbihin içerisindesiniz diye tenzihi unutmayın! Tenzihi unutmamanın yolu “La ilahe”dir! Sakın teşbihe, farklılıklara bakıp sendeki Kendini Hissetme Duygusu’ndan kaynaklanan zannla Sözde Tanrılık İddiası’nda bulunma, o zanna “La ilahe” de ve “illa HU” diyerek tenzih mertebesiyle bağla.* Ayet teşbih ile, “O Rahmânur Rahıym’dır” ile bitiyor. Ulûhiyetin tenzih ucu olan HU’dan teşbih kapısı olan Rahman’a geldi: İlahınız İlah’un Vahid’dir. La ilahe illa HU; (ki O) Rahmânur Rahıym’dır.

Allah farklı varlıklar yaratmıştır, onların hepsini ilminde Rahmânur Rahıym olarak merhametiyle yaratmıştır. “B”den, Allah isminden başladık, Rahmânur Rahıym noktasına geldik. Şimdi Rahmânur Rahıym’i kısaca görelim.

Rahman ve Rahıym isimleri, ikisi de Rahmet kökünden gelmektedir. Rahman mânâ bakımından Rahıym'e göre tüm varlıkları kaplayan bir özelliğe sahiptir. Rahman bütün yaratılmışları kaplar, merhametinin böyle bir genel özelliği vardır. Rahıym ismi Rahman'dan farklı olup özel durumlara mahsus bir rahmet lutfeder, özel hallere mahsustur. Rahman isminin merhameti Hakk ve Adalet üzerine bina olmuştur ki bu bizim için çok önemlidir. Çünkü "Bismillahir Rahmânir Rahıym"i Allah adına söyleyebilmek için Rahman ve Rahıym'i iyi bilmek gerekiyor. Rahman ismini tanımak için ilk ipucu şudur; Rahman Hakk ve adalet üzerine bina olmuştur. ADALET; yerinde, doğru mükâfat ve cezayı içerir, içinde tatlı için gerekli acı vardır. HAKK ise bir şeyin karşılığıdır. Rahman'ın merhameti mükâfat, yani ceza üzerinedir ki bu adaletin ve Hakk'ın gereğidir. Rahıym isminin merhameti ise tamamen nimet üzerine bina olmuştur, Rahıym isminde adalet olmaz. Hakk ve Adalet Rahman ismindedir, Rahıym tamamen nimet üzere bina olmuştur ve bir şeyin karşılığı değildir. Hakk bir şeyin karşılığıyken, Rahıym bir işin karşılığı değildir, ölçüsü de yoktur. Hakk'ın ölçüsü olur; şu kadar iş şu kadar Hakk, şu kadar yanlış şu kadar ceza gibi. Ama Rahıym isminin ölçüsü, adaleti, sonu yoktur ve o bir işin karşılığı da değildir. Bu özellikler yüzünden; *"Rahman dünya hayatı için iken Rahıym ahirete mahsusdur"* denilmişse de kanaatimizce Rahmânur Rahıym olarak hem dünya hem de ahiret hayatında bu isim geçerli-

dir. Rahıym yalnız ahirete ait değildir. Ama ahirete aittir zannedilir. Neden böyle kuvvetli bir zan vardır, açıklayınca kanaatime siz de katılacaksınız. Ahiret öyle bir şey ki dünya gibi değil. Ahirette, özellikle Hesap Günü geçerli tek belge Kur'an-ı Kerim'dir. Bu gerçeğe rağmen, Kur'an-ı Kerim'i dünyada geçerli yapamıyorsun değil mi? Hesap Günü geçerli tek belge Kur'an-ı Kerim'dir, geçerli tek hayat ise imanlı hayattır. Başka hiçbir şey geçerli değil. Bu yüzden Kur'an; o gün vay yalanlayanların haline diyor. O hesap günü Rahman ismi gereği herkes yaptığının karşılığını zulmedilmeksizin, haksızlığa uğramaksızın alıyor. O GÜN, bir döngü olduğu için "gün" diye isimlendirilse de, uzun bir süreçtir. Adı "gün" olan böyle zor ve azıym bir süreçte sırf nimet olan Rahıym çok belirgin hissedilecektir. Başka bir şey yok ve tek işe yarayacak şey Allah'ın Rahıym ismi. Düşünün, o isim o zaman nasıl hissedilir? O ismin mü'minler için ahirette devreye gireceğinin zannedilmesi bu yüzdendir. *Rahıym ismi ahirette mü'minler içindir* anlayışı, sırf nimet olan Rahıym isminin o zor günde çok belirgin hissedilmesi, görülmesi ve yaşanması halinin ifade tarzı gibidir, öyle bir zan oluştuğu içindir. Bir diğer nedeni ise, dünyada bu kadar çokluğun içinde o ismi göremiyor olmaktır, yani Rahıym isminden perdelenmektir. Rahıym ismi olmasa halimiz, yani inananların hali nice olur? Hayatınıza bakın lütfen! Allah'ın lutfettiği ve hiçbir şeyin karşılığı olmayan o kadar çok destek, o kadar çok yardım göreceksiniz ki Allah'tan!

Bütün yaratılanlar payını Rahman'dan alır. İnanan inanmayan tüm insanlar merhamet payını Rahman isminden alırken Rahıym ismi iman nuruna mahsustur ve merhamet üstü bir merhamettir; Rahman'daki "merhamet" diye tanımladığımızın bile dönüp, "merhamet" diyeceği bir merhamettir. Rahıym'deki bu merhamet üstü merhamet yalnızca İman Nuru'na Mahsustur.

Besmele'nin hayat tarzı olması için, Besmele ile hallenmiş olmak için, insanın cildinden Besmele'nin okunabilmesi için Rahman Rahıym isimleri insanda mânâ olarak hayat bulmalıdır.

Ulaşmaya çalıştığımız nokta buydu. Çünkü hedefimiz Besmele'yi "ADINA" okumak! ADINA" diyebilmesi için Besmele'nin onun hayat tarzı olması ve Besmele ile hallenmiş olması lazımdır. İnsanın cildinden Besmele'nin okunabilmesi için öncelikle Rahman ve Rahıym isimlerinin sende mânâ olarak hayat bulması gerekiyor. Rahman ve Rahıym ismi inşaAllah sende mânâ olarak hayat bulacağı için, Besmele'de sen Rahman ve Rahıym olan Allah "Adıyla" diyorsun. Lutfedilip de bu mânâlar sende hayat bulmuşsa o zaman "Adına" diyorsun. İnsan böylece Besmele ile "Adına" diyebilecek bir konuma gelebilir. Çünkü Besmele'deki esmalardan "Rahman ve Rahıym" sende hayat bulabilecek özelliklerdir. Besmele'de neden "Ehad ve Samed" denilmediği şimdi daha iyi anlaşılıyor değil mi? "Ehad ve Samed" sende hayat bulamaz. Bunu böyle anlamış kişi merak eder; bu nereden başlıyor, neresinden başlayayım? Ve ona genellikle; "Nereden, nasıl başla-

nır?” cümlelerle anlatılmaz, onu yaşayan, tadan bilir” denir. Fakat ona nereden başlayacağını tanımlamak gerekiyor ki başlasın. Bilmiyorsa nasıl başlasın? Bu yüzden; bir işe başlamak için zâhir çok önemlidir, anahtardır, başlamayı sağlar. O işin zâhiri iyi tanımlanmalıdır ki kişi ondan bir amel çıkarsın, yani onu bir yerinden yakalasın, tutsun ve başlasın. Öyleyse şimdi, “*Rahman ve Rahıym isimleriyle hallenmek*” için bu işe başlama çizgisini tanımlayalım.

“İyyaKE na’budu VE iyyaKE nesta’iyn” bölümünde “Yöneliş ve İlişkiler” adıyla yeni bir açılım paylaşacağız ve bu tanımları o şablonun üstüne oturtacağız. O zaman, bilgileri çok daha anlaşılır ve uygulanabilir bulacağız inşaAllah. Şimdi bir giriş yapalım, Rahman ve Rahıym ismi için “Yöneliş ve İlişkiler”e hafif değinelim.

Rahman isminde Yöneliş Allah’a hakkıyla yönelebilmektir. Rahman demek Hakk demektir, bu yüzden her şeyin hakkını vereceksin. Allah’ın da, yarattıklarının da hakkını vereceksin, sana ne düşüyorsa! Hatta bir hak verebilmek için gayret edeceksin, “birine bir hak vereyim, birinin hakkını vereyim” diye çırpınacaksın ki sende Rahman açılsın, kullanılabilsin! Yeni bir araba aldın, garaja kapattın duruyor, bu hal seni rahatsız eder, bir kullansam diye telaşlanırsın. Rahman ismi de öyledir! Onu kullan! Kullan ki açılsın. O da kullandıkça açılır, gaza bastıkça açılır. Ama insanda tam tersi çalışıyor, Allah muhafaza etsin, “nasıl hak yerim” diye fırsat kolluyor! Bunu fark eden talib “nasıl hak veririm?” diye dolaşır. Talib kişi

bir olayla, bir işle karşılaşsam da bir hak versem diye o telaşla dolaşır. Sen de bir bahane arayacaksın, fırsat gözececeksin ki Rahman ismi filizlensin. “Rahman ve Rahıym” isimleriyle hallenebilmen için Allah’a hakkıyla yönelebilmene gerekir. İlk iş budur; Hakkıyla yönelebilmek! Sonra da insan dâhil bütün yaratılmışlara hiçbir ayırım söz konusu olmaksızın hak ve adalet konusunda hiç hata yapmamaktır. Rahman isminin gereği budur. Böyle yönelir ve ilişki kurarsan sende Rahman ismi açılır.

Rahman ismindeki göz ardı edilmemesi gereken çok önemli bir husus da Hakk’ı Batıl’dan korumaktır. Hakk’ı Batıl’dan korumak Hakk’ın hakkıdır ve adaletin gereğidir. Yanlış bir hoşgörüyü anlayışına düşmemek için bunu biraz açalım. İmanlı birisine göstermediğiniz ilgi ve hoşgörüyü, Rahman ismini açıyorum, Rahman adına davranıyorum diye inanmayan birisine gösterirseniz Hakk’ın hakkını vermemiş ve tuzığa düşmüş olursunuz; hak ve adalet o değildir; menfaatine göre mavi boncuk dağıtman hak ve adalet değildir. Hakk ve Batıl vardır ve esas olan Hakk’tır. Bu yüzden Hakk dediğimizin hakkı çok önemlidir. O nedir? Batıldan korunmak! Hakk’ı batıldan korumak Hakk’ın hakkıdır, adaletin gereğidir ve bu Rahman ismi içindedir, Rahıym değil. Hakkı en önce kim koruyor biliyor musunuz? Allah ve Rasûlü Hakk’ı koruyor? Kimden? Batıldan! Kur’an’da ve hadislerde Hakk’ın batıldan korunuşunu görün lütfen! Sen de Hakk’ı batıldan koruyacaksın ki Rahman ismi sende açılsın. Ve

Sahibi desin ki; bu bizden, açın Rahman ismini! Rahman isminde tuzağa düşmememiz gereken çok ince nokta şudur; *insan dâhil yaratılmışların hiçbirisine hiçbir ayırım söz konusu olmaksızın hak ve adalet konusunda hiç hata yapmamak!* Bu Rahman'ın başlangıç çizgisidir. Bu konuda bizi bir ayet uyarır:

“Ey iman edenler, Allah için ikame ediciler/ gözetleyiciler, (öyle ki) Bil-Kıst şahitler olun. Bir kavme olan buğzunuz sizi adaletsizliğe sevk etmesin. Adil olun; o takvaya daha yakındır. Allah'tan ittika edin. Muhakkak ki; Allah tüm amellerinizi Habiyr'dir.” (Maide-8)

Rahman Rahıym isimlerinin yaşanması ile ilgili çizgiyi tespit ediyoruz, şimdi Rahıym ismine geldik. Rahıym ismi için çizgi nedir; Rahıym isminde Yöneliş ve İlişkiler nasıl olmalıdır? Rahman ismi için; Allah'a hakkıyla yöneleceksin dedik. Peki, Rahıym isminde nasıl yöneleceksin? Rahman ismi gereği hakkıyla yöneleceksin; Rahıym'de ise, iman nurunun kaynağı olan Allah için bu yönelme dışında ayrıca özel bir yönelme bulmalısın. Hakkıyla yönelmenin fevkinde özel bir yöneliş, özel bir muhabbet bulmalısın ve o muhabbetle yönelmelisin: “Herşeye rağmen Allah.. Herşey için Allah.. İlla Allah, İlla HU” diyebileceğin bir yöneliş bulacaksın. Bunu yapamazsan Rahıym ismi açılmaz, yalnızca Rahman'la kalırsın! RahmânurRahıym için bunu bulacaksın. Ama merhamete dikkat edin ki bulmak sizin işiniz değil. Sen ararsın, buldurmak, vermek Allah'a aittir. “Kulum arıyor, verin” denir. Bu ka-

dar da kolaydır! Bulamadın diye bir şey yoktur! Senin görev ve sorumluluğun aramak, istemektir. Ara ve iste! Sistem böyle! Nereden biliyoruz? Allah'tan! Sahibi söylüyor. Hal böyle olunca, Hazreti Ali radiyallahu anh efendimizin “*Ya HU, ya men HU*” seslenişi çok değerli bir zikir olarak karşımıza çıkar ve onu anlamak kolaylaşır. Ulaştığı, sürekli söylediği, zikrettiği tenzih hali ve muhabbeti ile: *Ya HU. Ya men HU, La ilahe illa HU...*

YÖNELİŞ ve İLİŞKİLER

Rahman ve Rahıym özellikle insanın yaşayabileceği önemli isimlerdendir demiştik. Buna uygulamada nasıl başlayacağız, amel olarak başlayabileceğimiz en alt çizgi nedir? Rahman ve Rahıym isimleri için bu sınırları yeni bir yöntem olan Yöneliş ve İlişkiler ile belirleyeceğiz. O yöneme şimdilik bir iki cümle ile değinelim.

Yöneliş ve İlişkiler, Kur'an-ı anlayabilmek için çok önemli olmasına rağmen çok fark edilmiş değildir. Bu yöntem uygulandığı yerlerde de fark edilmeden uygulandığı için karıştırılıyor. Kur'an'ı okuyan veya dinleyen kişi bu yöntemi bilmiyorsa konuları, mânâları karıştırabiliyor. Yöneliş ve İlişkiler'in temelinde şu vardır: Allah ile ilgili olan her şeyimizi ayrı tutabilmek! Allah'la ilgili ayrı bir yöneliş dosyamızın olması gerekiyor. Allah'a yöneldiğimiz zaman bir “Yöneliş” dosyamız, yarattıklarına yöneldiğimiz zaman ise “İlişkiler” dosyamız olmalıdır. Bunları karıştırmamak gerekiyor. Bu nedenle biz, bir konuda Allah'a yönel-

diğimiz zaman ne yapacağımıza “Yöneliş” başlığını koyduk ki “yönelişle ilgili” denildiği zaman bu anlaşılsın. Yarattıklarına yöneldiğimizde nasıl davranacağımızı, nasıl düşüneceğimizi ise “İlişkiler” başlığı altında inceledik, “İlişkiler” denildiğinde bu anlaşılmalıdır.

“Yöneliş” Tevhid kurallarını içerir, Yöneliş’in esas kuralı İhlâs Sûresi’nin kuralıdır. Yöneliş’te “İlişkiler” çerçevesinde düşünmek, cümle kurmak doğru olmaz. İlişkiler’in kuralı çokluk âleminin kuralıdır, ilişkiler’i “Yöneliş” kuralıyla yaparsanız düzen bozulur. Bir anlatımda, ilişkilere yönelik bir cümleden sonra yönelişle ilgili bir cümle gelmişse dinleyene veya okuyana o iki cümle birbiriyle çelişkili gibi gelir, “az önce şöyle dedi şimdi böyle diyor” gibi gelir, bu iki yöntemi bilmiyorsa işi karıştırır. Yöneliş ve ilişkiler’in yerini bu yüzden ayırmak gerekir. Ama siz bu yöntemi bilerseniz, bir konuda yöneliş ve ilişkiler diye bir tanımlama ve ayırım yapılmamış bile olsa okurken ve dinlerken siz onları ayırırsınız; “bu yönelişin, bu da ilişkilerin cümlesi” dersiniz. Kur’an’da da ayetler öyledir. Bazı ayetler ilişkiler’le ilgili dille, bazı ayetler doğrudan Yöneliş’le ilgili kurulmuştur. Sürekli üzerinde durduğumuz İnsan Sûresi 29. ve 30. ayet bunun tipik örneğidir. İnsan-29 ilişkilerle ilgilidir, çokluk âlemi içerisindeki davranış biçimine göre bir cümledir. Halbuki İnsan-30 yönelişle ilgilidir. Siz Allah’a yönelirken İnsan-29’daki mânâ ile yönelerseniz şirk olur, orada çokluk var. İnsan-30’a göre yöneleceksiniz, çünkü o yöneliş ayetidir.

Yöneliş mânâsındaki İnsan-30. ayete göre amel yapmaya kalkarsanız bu sefer de amel çıkarmazsınız ve düzen bozulur. Amel edeceğinizde, yani ilişkiler söz konusu olduğunda İnsan-30 ayetiyle yaklaşım yanlış olur. Yerlerini ayırmak gerekir ki konu tam anlaşılabilsin ve doğru bir amele dönüşebilsin. Amel çok önemlidir ama amelden önce önemli olan şey yöneliştir. Yöneliş yanlış olursa ameller boşa gider. Yöneliş doğru olur amel olmazsa o da yanlıştır ve o da bir sapmadır. İleride göreceğiz inşaAllah.

Rahman ismi için Yöneliş ve ilişkiler yöntemini uyguladı, onun Yöneliş ve ilişkiler'e göre amelini inceledik. Rahıym isminin Yöneliş'i nasıldır, onu da dile getirdik ve o faslı "Ya HU, ya men HU" ile tamamladık. Buraya kadarki anlatımı kısaca hatırlatıp Rahıym isminin ilişkiler'i ile devam edeceğiz.

Rahman ismi Hakk'ı ve Adalet üstüne kurulu bir merhameti/adaleti temsil eder. Rahman ismi genel bir merhamettir, o merhametin mantığı hak ve adalettir. Rahman isminin Yöneliş'inde buna dikkat edelim. Rahıym ismi de merhamettir, fakat Rahıym isminin merhameti lütuf, nimet mantığı üzerine kuruludur. Rahıym isminde hak, adalet, ölçü yoktur, tamamen nimettir. Ve Rahıym ismi Rahman isminden sonra çalışır. Rahman isminin çalışmadığı bir yerde Rahıym ismi olmaz. Hak ve adaletin olmadığı yere hediye gelir mi? Hediye Hak ve Adalet yerleştikten sonradır. Bismillahir Rahmânir Rahıym'e dikkat edin! Önce Rahman yerleşecek, Rahman'ın yerleştiği

o platforma sonra Rahıym ismi yerleşecek. Öyleyse Rahman ismiyle Allah’a yöneleceğimizde Rahman isminin gereği hak ve adalet önemli olduğu için Allah’a hakkıyla yönelebilmek gerçekleştirilmelidir. Allah’a hakkıyla yönelmek Allah’ın hakkını vermektir, Allah’ı hakkıyla idrak edebilmektir. Bazı ayetler; “Allah’ı hakkıyla idrak edemediler” der. Demek ki Rahman çerçevesinde yönelemediler! Ki Allah’ı hakkıyla idrak edemediler. Bazı ayetlerdeki “Allah’ı sevin, Rasûlü sevin” önerisi Rahıym yönelişi gereğidir, fakat Rahman isminin Yöneliş’i olmadan bu gerçekleşemez. Demek ki; Allah’a hakkıyla yönelebilmek Rahman isminin Yöneliş ibadetidir. İlişkiler’imizde Rahman ismini yaşamamız için gereken çizgi ise şudur: Tüm yaratılanlara, insan dâhil bütün yaratılmışlara hiçbir ayırım söz konusu olmaksızın hak ve adalet konusunda hiç hata yapmamak gerekir, Rahman isminin bizde açılabilmesi için hak ve adalet konusunda ölçümüzün bu olması gerektiğini bize Kur’an öğretiyor: Ulûhiyet hükümleri ile davranacaksınız; *Bil-kıst* davranacaksınız; yani Kur’an hangi hükümleri koymuşsa onlarla davranacaksınız. Aksihalde, “Allah’ın hükümleri ile hükmetmeyenler kâfirlerin, zalimlerin, fâsıkların ta kendisidir” diye uyarılıyoruz.

Hak ve hukuk önemlidir, bu hak ve hukuk Allah’ın koyduğu Hakk ve Hukuk’tur, devletlerin, beşerin oluşturduğu hak ve hukuk düzenlemeleri değil! Onlar normal yaşantıya ait düzenlemelerdir. Fakat, bir müslüman ülke bir hak hukuk düzenlemesi yapıyorsa elbette onun teme-

lini Allah'ın koyduğu disiplinler oluşturmmalıdır. Onları güncelleştiren; yaşadığı sistemin geldiği sosyolojik, teknolojik noktalara göre ayarlayan kurallar koymalıdır. Ama hep temeli Bil Kıst olmalıdır; yani Ulûhiyet hükümleri olmalıdır. Bunlar “Rahman'ın açılması” demektir. Rahman'ın açılması kapsamında bir önemli husus da Hakk'ı Batıl'dan korumak idi. Sistem Hakk ve Batıl olarak ikiye ayrılıyordu ve dedik ki; batıl'dan korunmak Hakk'ın hakkıdır! Bu Rahman ismi kapsamındadır. Bu nedenle “Hakk'ı koruyan birisi olmak” İslam Dini'nin adaletinin gereğidir.

Rahman kapsamında GÜÇ tanımını da ele alalım. Bu “güç” beşeri güç olmayıp, “La havle ve la kuvvete illa Billâh” gerçeğiyle Allah'ın insana verdiği, lutfetmiş olduğu yetkiden kaynaklanan güçtür. İnsandaki güç eğer Rahmanî ise daima koruyucudur, başka türlü çalışmaz. Nereye yönelirse yönelsin böyledir; savaş da olsa barış da olsa o güç koruyucudur. Rahmanî güç korur, zulmani güç ezer, yok eder. Dolayısıyla, normal yaşıntı içerisinde gücü nasıl kullandığınızı kontrol etmeniz gerekir. Bu bir yetki olur, bir hayr olur, ne olursa olsun yetkiniz, tasarrufunuz dâhilinde kullandığınız gücü hep kontrol etmek, incelemek gerekir: *Acaba o güç koruyucu mu, yoksa bir plan içeren ezici mi?* Ezici ise, Kur'an'a uymayan zulmani bir güç kullanımı vardır. Sizde Rahmanî bir güç, siz hiç düşünmeden çalışmaya başlamalıdır ki Rahman açılmış olsun; yani Rahman sizin her şeyinizi kaplıyor, istiva ediyor olsun. Bu yaşıyor olunca sıra Rahıym ismine gelir.

Yöneliş ve ilişkiler yöntemi ile Rahıym ismi için bir yöneliş ibadeti söylemiştik. O şöyleydi: Rahıym isminin iman nuruna yönelik bir merhamet olduğu düşünülduğünde; iman nurunun kaynağı olan Allah'a yönelişte Rahman ismi gereği Allah'ın hakkını vermeyi, hakkıyla yönelmeyi öğrenen kulun, mutlaka çok ileri bir muhabbet oluşturabilecek bir yöneliş geliştirmesi Rahıym'e ait yöneliş kapsamındadır. Bu geliştirilmelidir!

Rahman isminin hedef kitlesi yaratılanlardır, Rahıym isminin hedef kitlesi iman nurunun olduğu yerdir. Bu yüzden Rahıym ismi tamamen nimettir ve bu nimet ve merhametin hedef kitlesi mü'minlerdir; iman nuru nerdeyse Rahıym ismi oradadır; bir insandaysa insanda! Rahıym ismi, iman nuru olan yere hediye, nimet ve lütuf yağdıran bir isimdir; iman nurunun olduğu yeri koruyan, seven, okşayan bir isimdir. Hatta öyle ki çok hassastır, kırılıverecek hassaslıkta bir şey gibidir. Yumurtayı veya yeni yumurtadan çıkmış civcivi avucunuza aldığınızda, avucunuzda öyle hassas tutmanız gerekir ki kırmadan, incitmeden tutabilesiniz, yaşatabilesiniz. İşte Rahıym ismi iman nuru taşıyanları öyle tutan bir isimdir. Dolayısıyla, *İman Nuru'nun kaynağı olan Rahıym Allah'a yönelişin de farklı olması gerekir*. Rahman Allah'ın hakkını verdikten sonra, hakkıyla yöneldikten sonra özel bir muhabbet oluşturan bir yöneliş geliştirilmelidir, muhakkak! Bu muhabbetin duygusu, *herşeye rağmen Allah, herşey için Allah, illa Allah* olmalıdır. Rahıym isminde böyle bir muhabbetle "Yöneliş" gerçekleşmelidir.

Konuyu özetlemiş olduk. Artık, Rahıym ismindeki ilişkilere, insanlarla ilgili amele bakalım.

Madem Rahıym ismi İman Nuru'na yöneliktir, madem hak ve adalet temeline değil de nimet temeline oturmuştur, o halde iman nuru taşıyanlara, özellikle “Âmentü Billâhi ve RasuliHî” diyenler üzerine çok özel titrememiz, onlara çok hassas olmamız gerekir. Âmentü Billâhi'deki RasûliHî Efendimiz'e yöneliktir, Muhammedî yöneliştir. Ayetten öğreniyoruz ki biz, gelen bütün Nebi ve Rasûlleri tasdik ederiz; “Âmener Rasûlü”deki “RusuliHî” bunu ifade eder; tüm Rasûllere iman ettik ya Rabbi. Muhammedî yöneliş elbette hepsini kapsar. “RasûliHî” ifadesi Efendimiz'e yönelmedir ama içerisinde tüm Nebi ve Rasûllere yönelmeyi de taşır.

Eğer, birisi “Âmentü Billâhi ve RasûliHî” demişse ve böyle de yaşıyorsa, onda iman nuru da varsa ona davranışlarımızın çok özel olması gerekiyor, ona çok titizlenmemiz, çok hassas davranmamız lazım. Bu öyle önemli bir konu ki! Günlük yaşantıda Rahman ismi kapsamında bir hak hukuk oluşacak olsa, Rahman ismindeki adalete dayalı hak hukuktan dolayı “kul hakkı” oluşabilir, Allah muhafaza etsin. İnşaAllah hiçbirimizin üzerinde öyle bir hak olmaz. Ama Rahıym ismi çok dikkat ister. Rahıym ismindeki hediye ve lütuf yüzünden bir mü'minin Rahıym ismi muamelesi görmesi hakkıdır, kanaatimce. Dolayısıyla bir mü'mine Rahıym ismine yönelik davranmazsanız davacı olabilir; “Hediyemi vermedi, bendeki iman nuruna göre davranmadı”

diyebilir. Bir mü'mine davranırken Rahıym ismi bu kadar önemlidir. Bunu fark edince, Rahıym ismini geliştirme gayretine girerek bir mü'min bulup iyi davranayım diye çıkıp mü'min aramak, ona iyi davranmak doğrudur, çok da faydalıdır, yapılması da lazımdır, gereklidir de. Ama vermekte daima geçerli kural şöyledir; yakınlarınızdan başlayarak verin! Vermeye yakınlarından başlayacaksınız! Dolayısıyla, eğer senin İslamî bir ailen varsa, öyle yaşayan bir ailen varsa vereceğin ilk yer evindir; mü'min olan eşin, mü'min olan çocuklarıdır. Önce onlara Rahıym ismine göre davranman gerekiyor. Hatta Rahıym isminde hediyenin, lütfun madem ölçüsü ve sonu yok, eşlerin, çocukların bu güzel davranıştan doymuyor olmaları da mümkündür. Yani "bana Rahıym ismine göre hediye verdin ama ben daha fazlasını istiyorum" diyebilirler. Rahıym ismi bu kadar da ileri hak verir insana. Öyleyse mü'minlerin birbirlerine karşı çok nazik olmaları, çok iyi empati yapmaları, duygudaş olmaları gerekir. Dünyada müslümandan daha iyi empati yapabilen birisi olamamalıdır. Mümkün değil, olamamalı! "Aliymün Bi Zatis'sudur" olan Allah'a inanıyorsun, o hakikati biliyorsun, karşındaki insanın hakikatini de biliyorsun ama onun duygularını, onun ne düşündüğünü hiç incelememişsin, hiç kâle almıyorsun, bu nasıl olur? Olamaz! Empati yapmak konusunda seni Muhammedî olmayan birisi geçememelidir. Çünkü bir müslümanın elindeki yöntemler başkasında yoktur. Efendimiz sallallahu aleyhi vesellem ashabıyla

birlikte savaşı gönderilirken ashabına ayet diyor ki; *korkmayın, karşıdakilerde sizdeki destek yok, Allah sizinle beraber! Neden korkuyorsunuz? Öyleyse; Allah, Rasûlü ve melekleri gibi desteği olan birisini empati konusunda bir başkası nasıl geçebilir, bir müslüman empatiden nasıl yoksun olabilir?*

Rahıym isminde “mü'minlere empati” çok önemlidir. Rahman isminde empati yapmazsanız, karşıdakini çok düşünmese de hakkını veren sert bir hukukçu olursunuz. Ama Rahıym isminde empati şarttır; mü'mini düşünmek zorundasınız, hem de onun aklına gelmeyecek şekilde...

Rahıym isminde bunları yapmak lazım ama bunu engelleyen önemli bir şey vardır:

ĞİLL

Bu empatiyi ve böyle davranmayı engelleyecek önemli şey kalbteki ĞİLL'dir. Bunu İnşirah kitapçığında çok geniş ele aldık. Bu yüzden konuya İnşirah kitapçığından bakmanızı öneririm. Ama öncelikle Kur'an-ı Kerimde “Ğill” tanımının geçtiği Hicr-47, A'raf-43, Haşr-10 ayetlerine bakın. Ayetler kalbinde Ğill olan cennete giremez diyor ve bize Ğill'den kurtulmanın yolunu gösteriyor. Kalbinde Ğill varsa ve sen cennete gideksen, o Ğill ile cennete girmen mümkün olmadığından Allah onu temizliyor. Bunu ayetlerden öğreniyoruz. Ğill meallendirilirken maalesef çok beşeri şekilde yaklaşıyor, “kin duymak, nefret taşımak, sevgiden yoksun olmak” gibi hiç Muhammedî olmayan anlamlarla meal

yapılıyor. Kalbinden ğill kalkarsa kin duymazsın, sevgin artar gibi anlatılıyor. Bu hali Muhammedî olmayan birisi de yaşayabilir. Öyle bir meal koyalım ki Muhammedî olsun. Muhammedi olmayan birinin de yapabileceği bir işi, bir özelliği getirip Muhammedi bir mana için meal olarak yazamayız. *Muhammediliğin mutlaka farkı olmalı. Zaten var! Allah'a yönelmen mutlaka farklı olmalı. Yaşantın, ilişkilerin de diğerlerinden farklı olmalıdır. Eğer Efendimiz'e bağlıysan, O'nun dediğini yapıyorsan bu böyle.* Yaptığını öyle yap ki onu yapabilen Muhammedi olsun, Muhammedi olmayanın senin yaptığını yapması mümkün olmasın, yani seni Muhammedi olmayan kimse taklit edemesin! Çünkü ayet; eğer siz mü'minseniz, inanıyorsanız en üstünlersiniz diyor. En üstünsün diyor! En üstünsen, nasıl onunla aynı yapabilirsin? Amelin de, işin de, hayatın da farklı ve en üstün olmalıdır! Hem üstünsün hem ondan geri iş yapıyorsun, olmaz! Ters iş!

Ğill'in tanımını hatırlayalım: ĞILL Allah'tan nefret etmektir, Allah'a savaş açmaktır. İnsanın kalbine bu konulmuştur, bu yüzden esfele safiliyn çalışır. Esfele safiliyn'in benzini de motoru da budur; Allah'tan nefret etmek! Onun için kişi kendini iyi incelesin; Allah'a ait şeyleri gördüğünde rahatsızlık duyuyorsa, rahatsız oluyorsa kalbindeki Ğill'i fark etsin. Örnek verelim: Çok yaygın olan bir Ğill göstergesi vardır; başörtüsü! Kişi başörtüsü görünce rahatsız oluyor, başörtülü kadın görünce deli oluyor. Bu onun kalbindeki Ğill'den, Allah'a karşı nefretten kaynaklanıyor. Dikkat edin, aslında o başörtülü kadından nef-

ret etmiyor. Onun sevmediği Allah, o Allah'tan nefret ediyor. Başörtüsü, başörtülü kadın ona Allah'ı hatırlattığı için deli oluyor. Esas sebep onun Allah'a düşman olması! Kalbinde Ğill'le, Allah'a düşmanlık taşıyorken kişi cennete giremez! Temizlenmesi lazım. Rahıym ismi gereği, iman nuru taşıyanlara ve gereği ile hallenenlere çok özel bir merhamet, saygı ve davranış biçimi geliştirmek, Kalbi Ğill'den temizlemek gerekiyor.

“RahmânurRahıym” ile hallenmeyi konuşuyoruz. Bu hal ile hallenmek için gereken alt çizgiyi şimdi ayetlerden görelim:

“Semavatı, arzı ve o ikisi arasındaki şeyleri Hakk olarak ancak biz yarattık.” (Ahkaf-3)

Demek ki: Ef'al âlemindeki herşey Hakk olarak yaratıldı ve yaratılanların Hakk olarak yaratılması Rahman ismi şemsiyesi altındadır. Dolayısıyla, Allah'ın Hakk olarak yarattıklarına sen de Hakk olarak davranmak zorundasın. Hakk olarak davran ki onlarla aynı çizgide buluşasın.

Bazen size “Rahman ve Rahıym esması sende açılsın, senden bu esmalar açığa çıksın” denir. Bu şu demektir: Sende Rahman ve Rahıym zaten var. Sen, radyoda frekans ayarlar gibi ibreyi oraya bük. Çünkü senin esfele safiliyn olan ayarın öyle yanlış yere bükülmüş ki parazit yapıp duruyor. Rahman ve Rahıym yayını yapması için onu Hakk'a bük, bük, o yayını bul; RahmânurRahıym çizgisine gel ve insan/beşer olarak oraya otur. Allah; *ben Hakk olarak yarattım, sen de onlara Hakk olarak davran, bu çizgiye gel* buyuruyor.

“Biz seni ancak âlemler için bir rahmet olarak irsal ettik.” (Enbiya-107)

Enbiya-107. ayeti, müezzin efendilerin, tesbihattan sonra duaya başlamadan önce okuduklarına sıkça şahit oluruz: *Ve ma erselnake Rahmeten lil alemiyn: Biz seni âlemlere rahmet olarak irsal ettik...*

Anlıyoruz ki, Efendimizde Rahman ismi baştan beri açık. Ayet “Alemlere” diyor, inananlara veya insanlara değil. Seni âlemlere, yarattığımız ne varsa hepsine rahmet olman için irsal ettik. Rahman isminin açılmasına nasıl bir örnek...

“Andolsun size kendinizden öyle bir Rasûl gelmiştir ki sizin sıkıntıya uğramanız ona çok ağır gelir. (O Rasûl) mü’minlere Rauf ve Rahıym’dır.” (Tevbe-128)

Rahıym ismini de Efendimiz’in örnekliği üzerinden öğrendik mi? İleride göreceğiz, ayet bize; “sizin için en güzel örnek, Rasûlullah sallallahu aleyhi vesellem’dır” diye öğretecek. Bizim için en güzel örnek olan Efendimiz için, Rahman isminde “seni âlemlere Rahmet irsal ettik” buyuruldu. Ama sıra mü’minlere geldiğinde, onlar için de rahmetsin/Rahmansın demiyor. *İçinizden sizin gibi bir beşer olan bir Rasûl gönderdik. O sizin sıkıntıya düşmenize dayanamaz, size çok düşkündür. Mü’minler olarak size öyle düşkündür ki gelmemiş insanlar için bile ağlar, dua eder. Gelecekte yaşayacak mü’minler için bile tasalanır. O mü’minler için Rauf ve Rahıym’dır diyor. İş basitleştirebilir diye mânâları çok Türkçe vermekten*

korkuyorum. Bu yüzden, Rauf ve Rahıym isimlerini kullanmak, “O sizin için Rauf ve Rahıym’dır” demek daha güzeldir. Bizim için en güzel örnek olan Efendimiz (SAV)’in “Rahman ve Rahıym” halini ayetlerden öğreniyoruz ki ulaşmaya çalışacağız. Bu önemlidir! Neden? Bir veli gördüğünüzde onu taklit edemezsiniz, onun haliyle hallenemeyebilirsiniz, onun gibi yapamayabilirsiniz ama Rasûlullah, Nebiullah sallallahu aleyhi vesellem öyle değildir; onu taklit edebilir, onun gibi yapabilir, onun gibi yaşayabilirsiniz. Çünkü O, insanlar nasıl yaşayabilecekse öyle yaşadı ve onu öğretti. İnsanların yaşayamayacağı bir hali göstermedi bize. O (SAV) *bizim taklit edebileceğimiz bir Hal’dir. Bu yüzden bizim için Tam Bir Model’dir, Tam Örnek’tir.*

Dikkat etmemiz gereken bir nokta, ince bir çizgi var. Yanlışla düşmemek için o çizgiyi takip etmek ve kırmızı çizgileri iyi belirlemek lazım:

“Muhammed, Rasûlullah’tır. Onunla beraber bulunanlar, inkârcılara karşı sert, kendi aralarında çok merhametlidirler.” (Fetih-29)

Ayet bir kural getirdi: İnkârcılara karşı sert, kendi aralarında merhametlidirler. “Sert”i çok iyi anlamak lazım ki Rahman isminden kopmayalım, perdelenmeyelim. Çünkü bu tuzağa en fazla müslümanlar düşer. Dünyayı dolaşın, en kaba insanları müslümanlardan bulursunuz. Davranışı kaba, konuşması kaba, insanlarla ilişkisi kaba, insanı umursamayan bulursunuz onları. Kibar insanları ise inanmayanlardan veya farklı

inanışlılardan bulacaksınız. Bu nasıl olabilir, bu İslamiyet'e uyar mı? Rasûl'ü öyle mi yaşadı?

Ayet bize “sert olun” diyor. Dikkat edin lütfen, “kaba olun” demiyor! “Sert olmak” bir tavır belirlemektir, bir duruştur! Bu tavır; *Batıl'a karşı Hakk'ı korurken onların öğütlerine uymayın, onların fikirlerini benimsemeyin, onların fikirlerini yaymayın, sıkı durun* mânâsınadır. Sıkı durmak kabalık değildir. Sıkı durun ama nazik ve zarif olarak. Dünyanın en zarif, en nazik insanı müslüman olmalıdır, onu kimse geçememelidir, hiç kimse! Belki bir başka müslüman geçebilir.

Allah bize kaba davransa ne yaparız? Ama siz, insanlara kaba davranıyor, “Allahım bana kibar davran” diyorsunuz, insanları affetmiyor ama “Allahım beni affet” diyorsunuz, insanlara merhamet etmiyor ama “Allahım bana merhamet et” diyorsunuz. Bu bir tezat değil mi? Allah'tan ne istiyorsan onları yapmalısın. Onları yapmalısın ki sıra gelince sana da o sunulsun.

“(Allah) mü'minlere Rahıymdır.” (Ahzab-43)

Rahıym ismini ve iman nuruyla ilişkisini ayetle görüyoruz.

“Rahman, Kur'an'ı öğretti. İnsanı yarattı. Ona açıklamayı öğretti.” (Rahman; 1-4)

Allah'ın doğru yolu görmemizi ve öğrenmemizi dilemesi bize merhametidir, merhameti sonucudur, ayetten öyle anlıyoruz.

Efendimiz (SAV) buyuruyor: “Allah, Âdem'i Rahman sureti üzere halk etti.”

Hadisteki “suret” yüz değildir. Rahman Sureti üzere halk etmesi; Âdem’i Rahmaniyyet’iyle halketti mânâsınadır. Elbette Rahmaniyyet’in yüzdeki tezahürü, yüzdeki ifadesi de çok önemlidir. Çünkü; Hissetme Duygusu olarak anlattığımız duygunun ifade bulduğu yer yüzdür, insanın hissetme duygusu yüzünde ifade bulur; siz orada Âdem’in yaratıldığı Rahmaniyyet’in ifade tarzını görürsünüz. Efendimiz (SAV) bu sebeple “İnsanın yüzüne vurmayın” buyuruyor: Kişinin yüzüne vurmayın, orada bir tezahür var...

“Rahman, Arş’a istiva etti.” (Ta-Ha; 5)

Arş’ı Rahmaniyyet’iyle hükmü altına aldı. Arş başlı başına bir konudur ama anlaşılabilmesi için onu biraz açıklayalım inşaAllah. Mânâ âlemiyle fiil âlemi/ef’al âlemi arasını ayıran bir soyut hat düşünelim; üstü mânâ, altı fiil olan bu hatta ARŞ diyoruz. Bu hattın üstünde çeşitli mânâlar vardır. Rabbimizin, o mânâlardan vücud bulmasını diledikleri bu hattın altında vücud buluyor. Arş’ın yukarısında vücut bulmamış o kadar çok mânâ var ki alternatifli birçok mânâ... Onlardan hangisinin vücud bulması, fiile dönüşmesi ve kendini bilmesi dilenilmişse, o fiil âleminde oluyor. İşte, mânâlarla fiiller arasında düşünülen soyut çizgiye, o hatta Arş deniyor. Arş budur ve bu Arş’ın üstünü Rahman istiva etmiştir; onun üstünü Kudreti, yani Hükmü altına almıştır. Ki Arş’tan inenler merhametiyle vücud bulsunlar; merhamet süzgecinden geçsinler. Bir beyaz ışık kaynağının önüne kırmızı bir cam koysam, o cam kendinden geçen ışığı hükmü altına alır ve

sonrasına kırmızı ışık geçer değil mi? Beyaz ışık geçemez. Camın üstünde kaç çeşit ışık olursa olsun hepsi kırmızı ışık olarak geçecektir. Rahman Arş'ı rahmetiyle, merhamet hükmüyle öyle kaplıyor; mânâlar süzülüp geçiyor, öyle vücut buluyor. Merhameti görün. Arş'dan yukarıda öyle çok mânâ var ama merhamet hükmünün müsaade ettikleri süzülüyor, merhametle vücut buluyor. Üstünü Rahmaniyyet mertebesi dediğimiz Rahman'ın kapladığı Arş'ın, altı da üstü de Allah'ındır; herşey ve her taraf Allah'ındır. Arş'ın üstü Rahman Emri'nin olduğu yerdir; Rahman Allah oraya “*merhametli ol; Rahman ol*” emri vermiş. Bunu “Allah orada” gibi düşünmeyin.

Arş'ın altı Rububiyet Mertebesidir, RAB dediğimiz yerdir. Mânâlar vücut bulacağında Rububiyet Mertebesi o mananın hakkını verir. Rab o mânâyı alır, hakkı neyse o esmaları ona giydirir, mânâ vücut bulur. Bu işi yapan Rabb'dır, vücut bulan ise HAKK'tır. Hakkını verdi ve Hakk meydana geldi. Varlıkları ayrı ve müstakil düşünmez de tamamını tek bir bütün görürsen o HAKK TEALA olur; Hakk olur. Yaratılanları parça bölük düşünmezsen herşey Hakk'tır. Cihazların tümünün elektriği tek elektriktir der gibi, varlıklar da hep Rahman ve Rab isminden Hakk'tır.

Her şeyin kendi arşı vardır; asıl Arş'ın hükmünün yürümesi için o Arş'ın ef'al âleminde şubeleri vardır. Ana Merkez, asıl Arş orasıdır ama her bir şeyin, her bir suretin de arşı vardır ve onların her birinin üstünü, bütün arşları Rahman kaplamıştır. *Ancak insanın arşının bir hali vardır ki o*

insana bırakılmıştır, onun İMTİHAN SORUSU işte budur. Yetkine bırakılmış olan kendi arşının üstünü Rahman yapmalısın. Arşının üstünü Rahman yap ki Besmele’de ADINA diyebil.

İnsanın beşeri yapısına göre örnek verelim: Kişinin kafasında “şöyle yapayım, şununla görüşeyim” gibi birçok fikir vardır. Onlar mânâlardır, insanın mânâlarıdır. Eğer sen, arşının üstüne zalim bir tabaka oluşturmuşsan, düşüncedeki o mânâları fiile dökeceğinde en zalimini, en kötüsünü seçer onu kullanır, onu fiile dönüştürürsün. Ama Allah; “*Ben kendime Rahman’ı farz kıldım, Arş’ı Rahman’la kapladım. Sonsuz mânâlarıma rağmen o mânâlar içerisinden vücuda getireceklerimi merhametimle vücuda getiriyorum*” diyor. Ey insan, ya sen? Allah böyle davranırken sen yetkine bırakılanı zulümle meydana getiriyor-sun. Allah’ı taklit etsene! O nasıl mı taklit edilir? Rasûlünü taklit ederek! Rasulullah’ın özelliklerini hatırlayın. Onu taklit ALLAH AHLAKIYLA AHLAKLANMAKTIR. Mecazdır ama Allah ahlakıyla ahlâklanmış olursun. Rasûlü’nün dediğini yaparsan Allah ahlakıyla ahlâklanmış olursun. Eğer Allah ahlakına talipsen “kendi arşını” önce Rahman’la kaplamalısın, sonra da Rahiym...

Allah; “*Sizi zâhirî ve bâtinî günahlardan men ediyorum*” buyuruyor. Mânâlar bâtındır. Onlar meydana geldiklerinde zâhir olurlar. Bu nedenle hem zâhiri hem bâtını onarmalısın. Zihnindeki mânâlar için “nasıl olsa zihnimdeler” deme, onlar hep parazit yapar. Günahlarının mânâlarını tek tek bul ve dağla! Dağla ki çalışmasınlar, ça-

lışıp da surete dönüşmesinler. Onların şekil bulmalarına izin verme, zihninde suretlenmelerine müsaade etme. Bu yüzden, *ben herşeyi okurum, her filmi seyrederim* yaklaşımı çok yanlıştır; çimlenmemiş mânâyı zihninde suretlendirip gereksiz imajlar oluşturuyorsun, “Allahım, gereksiz ilimlerden sana sığınırım” hadisinin bir kapsamı da budur. “Nasıl olsa zihnimde, dışarı çıkmıyor” deme, o imajların birgün fiil olarak çıkmayacağını ne biliyorsun? Her resme, her şekle, her görüntüye bakıp gereksiz imajlar oluşturma. Canavarı uyandırma, uyanırsa yer, çünkü güçlü. Ona güç verilmiş, sen de gidip onu uyandırırıyorsun, bırak uyusun. Demek ki kendi mânâ âlemini, fikir âlemini temizleyeceksin ve mânâ âleminden vücut bulacak olanları, senin yetkine verilmiş olan sana ait arştan geçirirken merhamet süzgecinden geçirip çıkaracaksın. Bu bizde böyle midir, bir örnekle denemesini yapalım.

Evde bir kapı açıyorken kapıyı nasıl açtığınıza dikkat edin. Genellikle kapı açarken kapı koluna ve kapıya yüklenirsiniz, daha açılmadan kolun üstüne yatıp itersiniz. Senden fiilin çıkışına bak! Veya kapatırken çekip şak diye kapatıyorsun. Nasıl kapattığını fark et ve senden çıkan fiil seni korkutsun. Bu üslup, bu tarz her an herşeyi yapabilir! Fiilini onarmalısın, onarmak için Arş'ının üstüne Rahman'ı getirmelisin. Allah bizi öyle yatarsa ne oluruz? Yürürken, hareket ederken bize öyle davranılsa halimiz ne olur? Düşer gideriz... Kapıyı nazik kapatmalısın. Talib olanın yöntemi budur; nazik, kibar, zarif olacaksın. Buna kapı

kapatmaktan bir başla bakalım, elin ayağın bir nazik olsun, sonra o hal diline gelecek. Kapıda güzel açılıp kapanması için hazır bir sistem var, onu kullan, kapının kolunu indirerek aç kapat. Kapiyı doğrudan çekerek veya ittirerek kapatman ne demek biliyor musun? “Benim ne kadar ben olduğumu fark edin, ben yaparım!” Elinden çıkan ifade bu, fiilin bu! Arşının ne halde olduğunu gör! Fiillerin rastgele çıkıyor. Herkes öyle olduğu için de sen bu hali normal sanıyorsun...

Müslüman kendisine bakmalı ve eğer ben çoğunluğa benziyorsam bende bir hata var demelidir. Ayetler “*çoğunluk akletmez, çoğunluk inançsızdır...*” diyorken sen nasıl çoğunluğa uyar-sın? “Billahi” diyorsan farklı olmak zorundasın, halin “iman etmezler” denilen çoğunluğa benzememeli, imanını seni onlardan ayırmalı, ayırmak zorunda! Onlar nazikse, sen mutlaka sana ait daha güzel bir nezaket bulmalısın. Onlar gibi olamazsın, çünkü sen Allah’ın kulu, Efendimizin ümmetisin; onlardan farklı olacaksın ve ne yapıyorsan güzel, en güzel yapacaksın. Bırak “kötü” onların olsun ama “güzel”i onlara bırakma, daha güzelini yap. Kapı açma kapatmada lütfen kendinizi test edin ve arşınızın ne olduğunu görün. Sen kendi arşındaki Rahman ismini böyle incele- lersen ayar sırası Rahıym ismine gelir.

RahmânurRahıym üzerinden bir şeye dikkat çekelim. Onu “Rahman ve Rahıym” diye meal- lendiriyoruz ama kanaatimce öyle değil. Kur’an-ı Kerim’de bir çok ayetin sonunda iki isim vardır ve onlar ayrı ayrı manalar değildir, “o ve bu” gibi

değildir. RahmânurRahıym örneğinde olduğu gibi ikisi birlikte yeni bir özellik taşır, ikisi birlikte yeni bir isimdir; bir mânâ çakışması vardır.

İnananların, Rahıym ismi nedeniyle, Allah'a yönelirken ve iman nuru taşıyan bir mü'mine davranırken ödünün kopması lazım. Mü'mine nasıl davranıyorum, olabildiğince nazik miyim diye titizlenmeliyiz. Ama öyle değil! Müslümanlar birbirlerine kaba davranıyor. Cami bahçesinde, camide, evde, dışarıda birbirlerine bile çok kaba davranıyorlar. Olamaz, mümkün değil! Birbirlerine böyle davrananlar, imanlı olmayanlara nasıl davranırlar ki? Müslümanın vücudundan, yani onun arşından kaba bir şey nasıl çıkar? Çıkamaz! Ne kaba bir söz, ne kaba bir fiil çıkamaz! *"Gözünü kaldır semaya bak, kaldır bir daha bak, kaldır bir daha bak, bir düzensizlik, bir ahenksizlik, bir kabalık göreceksin?"* Hep okuduğumuz Mülk Sûresi'nin ilk ayetlerinde bu anlatılır, bize bu sorulur. Normal yaşantıda da romantikler yukarıya, semaya, gökyüzüne, aya, yıldızlara bak mıyorlar mı? kaba bir şey olsa hiç bakarlar mı? Rabbimiz bize; *"Hiç kaba bir şey göremeyeceksin, kafanı boşa çevireceksin, kaba bir şey görebilir miyim diye yukarıya bakmaktan yorulacaksın"* diyor. Hiç düzensizlik yok, kaba hiç bir şey bulamayacaksınız! İnsan da öyle olmalı! Müslüman *"Ben nasıl tarif ediliyorum?"* diye kendini sürekli sorgulayacak! O tarifler senin arş'ını tanıman için çok önemli! Arşına *"RahmânurRahıym"* ayarını yapmak zorundasın. Onu yapmak için uğraşyoruz. Peki, bu ayarı yapmazsan ne olur?

“Kim Rahman zikrinden a’ma olursa, ona bir şeytan hazırlarız. O ona yakın bir arkadaş olur. Muhakkak ki bunlar (şeytanlar) onları doğru yoldan alıkoyarlar da onlar kendilerinin doğru yolda olduklarını zannederler.” (Zuhruf; 36, 37)

Muhafaza buyur ya Rabbi... Rahman’ın zikrinden a’ma olmak; Rahmaniyyet’i görmezden gelmek, onu hafife almak, umursamamak, dikkate almamak, o halle hallenmeye çalışmamak! O zaman sana bir şeytan hazırlarız, görevlendiririz ama sen kendini doğru yolda zanneder durursun! Rahman’ın zikri ve ondan a’ma olmanın şu iki zâhiri mânâsına bakalım: İlki, Allah’ın Rahmaniyyet gerçeğidir, Allah’ın RahmânurRahîm olarak yaratmasıdır. Bu gerçeği görmezden gelersen *Rahman zikrinden yüz çevirmiş* olursun. Allah’ın Rahman zikrinden a’ma olmak, sana anlatılan Rahman’dan gafil kalmak demektir. Tesbihi eline alıp Rahman zikri yapıp esas Rahman’ı görmüyorsan olmaz, ayette kastedilen o değil. Ayet sana “Rahman esmasını saymazsan” demiyor ki, “Rahman’dan a’ma olursan” diyor! Allah’ın nasıl Rahman olduğunu, Rahmaniyyet’ini göremezsen Rahman zikrinden yüz çevirmiş olursun. RAHMAN ZİKİRİ’nin diğer zâhiri mânâsı ise Kur’an’dır. Çünkü Allah’ın Rahman oluşunun bizim elimizdeki en önemli belgesi Kur’an’dır! KUR’AN Allah’ın Rahman zikrinin belgesidir. En zâhir mânâdan bakışla, Allah bu ayetlerde buyuruyor ki: Eğer Allah’ın Rahmaniyyet gerçeğinden gafil olursan, kendini ona göre ayarlamazsan ve bir de Allah’ın Rahmaniyyetiyle, merhametiyle

ikram ettiği Kur'an'dan gafil olursan, Kur'an'ın ne demek istediğini merak edip umursamazsan A'MA olmuş olursun. Sen bu halinle bu konulara a'ma olunca sana bir şeytanı arkadaş yaparız. Hem de yakın arkadaş!

Kendimizdeki, yetkimizdeki arşı Rahmanur Rahıym'e ayarlayıncaya kadar Besmele bizde "Adına" değil "Adıyla" çalışır. İstedikçe kadar "Adına" de, fark etmez, kendi arşına o ayarı yapınca ya kadar "Adıyla" devam eder. Ayarı yapıp bitirdiğinde kendiliğinden "Adına" çalışır. Hatta öyle ki o zaman dilinle Besmele söylemen de gerekmez, o çalışır, "Adına" çalışır. Zaten Besmele'de asıl olan söylemek değildir, haldir. Besmele bir halin, bir ahlakın adıdır. O ayarı yaptığında o ahlak kendiliğinden çalışır. O ayar tamamlanmışsa Besmele'nin tanımı kendiliğinden "Adıyla" çalışır. Peki, bu halde olanın Besmele'yle meşgul olması boşa mıdır? Hayır, böyle bir yaklaşımdan Allah muhafaza eylesin. Aksine çok yüksek bir yararı ve çok yüksek sevabı vardır. Biz "Adıyla ve Adına" kıyaslaması yaptığımız için birinin diğerine göre farkını görüyoruz. Yoksa "Adıyla" bile büyük bir şereftir, Besmele'yi "Adıyla" idrakında bile olsa söylüyorsak; o, Allah'ın bize büyük bir hediyesidir. Dünyada Besmele'den hiç haberi olmadan ölenler, ölecekler var; dilde bile olsa hiç Besmele söylemeden geçip gidiyorlar. Sen, "Adıyla" diye düşünerek de olsa Besmele söylüyorsun, Elhamdülillah. Kastımız şudur: *Sende RahmanurRahıym ayarı tamamlanınca mânâ kendiliğinden Adına çalışır.* Ve Allahu alem, sen

razı, Allah da senden razı olunca “Adına” diyen-deki ikilik de kalkar...

“O ki semavatı, arzı ve ikisi arasında olanları altı gün içinde yarattı. Sonra Arş üzerine istiva etti. Rahman’dır (O)! Bunu bir bilene sor. Onlara; “Rahman’a secde edin!” denildiği zaman, “Rahman da neymiş! Bize emrettiğin şeye secde eder miyiz hiç!” derler ve bu emir onların nefretini artırır.” (Furkan; 59, 60)

Furkan-60 secde ayetidir, secdesini yapalım.

Efendimiz (SAV), “Rahman’a secde edin” dediği zaman, müşrikler; “o da neymiş, neye secde edelim?” dediler. Gafiller! Başka bilgiler de vurgulanıyor ama biz ayetten Rahman’ın Arş’ı istiva ettiğini öğreniyoruz.

Furkan-60’da müşriklerin “Rahman da neymiş?” diye sormaları ve Nahl-103’de “Kur’an’ı ona bir beşer öğretiyor” demeleri üzerine Rahman Sûresi’nin inzal olduğu rivayet edilir. Sure, “Rahman neymiş?” diyenlere cevap gibidir ama aslında Rahman’ı bize anlatır; “Kur’an’ı ona bir beşer öğretiyor” diyenlere değil de biz mü’minlere, Kur’an’ı Rahman’ın öğretişini anlatır.

Rahman Sûresi’nde NİMET çok tekrarlanan, sorgulanan bir tariftir. Perdeli halimiz nedeniyle adına “nimet” diyemiyorsak da aslında ef’al âlemindekiler, tüm yaratılanlar, hepsi nimettir. Allah’ın *Rahman zikrine a’ma* olmayan bu nimeti görmelidir! Rahman Sûresi bu nimeti gö-

remeyenler için üst üste bize diyor ki; Allah'ın, Rabbinizin nimetini niye yalanlıyorsunuz?

“İşte böyle iken (ey, cin ve insan!) Rabbinizin nimetlerinden hangisini yalanlarsınız?” (Rahman-13)

Suredeki yetmiş sekiz ayetinin otuz birinde bu hatırlama yapılır: Ey, cin ve insan! Allah Rahmaniyyet'i kendine farz kılmışken, size merhametiyle bu kadar nimet vermişken Rabbinizin nimetlerinden hangisini yalanlarsınız? Bu konuda Efendimiz (SAV)'in biraz da üzülerek söylediği bir hadis var. Bu ayetleri okuyor, sahabe de dinliyor. Buyuruyor ki: “Ben bunu cinlere okurken telaşlandılar, hemen ‘Rabbimiz, hiç birini yalanlamayız, nimetlerinin hepsinin farkındayız!’ dediler. Ama sizin hiç sesiniz çıkmıyor.”

Tabi insan ve cinin vasıfları farklı, onlar bize göre daha telaşlılar. İnsan çok farklı! İnşaaAllah biz sessiz ama sesi çıkanlardan, yani içinden kuvvetle söyleyenlerden oluruz, öyle sayılırız inşaAllah. Bu hadisteki asıl uyarı şudur: Seslenin! Yani Allah'ın nimetlerine karşı uyanık olun!

RahmânurRahîm, mânâ âlemindeki dilek mânâlarını ve ef'al âlemindeki suret bulmuş mânâları Allah'ın yaratma amacını da vurgular. Mânâ âlemindeki mânâların ve ef'al âleminde suret bulmuşların, yaratılmışların yaratılma amacının merhamet olduğunu anlatır.

Sure-i Rahman'da “Rabbinizin nimetlerinden hangisini yalanlarsınız?” ayetindeki “Rabbinizin”

ifadesi, bize ef'al âleminin Rububiyet yönetiminde olduğunu hatırlatır. Rahmaniyet'le yaratmış . Ama Rabbiniz'in nimetleri!

“(Muhammed): Rabbim, onlar hakkında Bil-Hakk (adaletinle) hükmünü ver. Bizim Rabbimiz Rahman'dır. Sizin vasıflamalarınıza karşı Müstean (bütün bunlara rağmen yardımına sığınılan) yine O'dur” dedi.” (Enbiya-112)

Efendimiz (SAV)'in müşrikler dahil herkeşe yaptığı bir açıklama var. Ayette şu dua da dikkatimizi çekiyor: Ya Rabbi, haklarında hükmü Bil-Hakk ver, adaletle ver. Bizim Rabbimiz Rahman'ül Müstean'dır! Bütün itirazlarınıza ve vasıflamalarınıza rağmen Müstean O'dur; zorda kalınca sığınacağınız hep O'dur! Böyle!

Hanımefendileri ilgilendiren bir detayı paylaşmak istiyorum. Bir hadisten öğreniyoruz ki; “Cennet annelerin ayağı altındadır.” Yani eğilip alabileceğiniz kadar size yakındır. Bu kadar kolay! Anahtarını düşürmüş ama etrafta arayıp durana ne deriz; “Uzakta arama. Ayağının altında, eğil al. Yanlış yerde arıyorsun.” Efendimiz annelere diyor ki; yanlış yerde aramayın, ayağınızın altında, size bu kadar yakın! Onlara bu kadar yakın olanı görelim.

Anne, yapı olarak bütün insanlar gibi Rahman'dan bir eserdir ama Rahıym taşır. Rahıym aynı zamanda bir insanın meydana geldiği yerin ismidir de. Ne kadar özel bir merhamet ki; Allah'ın yaratma fabrikasını taşıyor. Dolayısıyla, kadın farkında değil ama bu haliyle

o RahmânurRahîym'dir; yani cennete ayarı yapılmıştır! Ama o başka şeylerle meşgul... Allah onu özel olarak cennete ayarlı yapmış! Bir kadın bütün herkes gibi Rahmandır, yani Rahman'ın merhametiyledir, ama kadın (Anne) olarak bir de Rahîym görevi, Annelik görevi yapmış; Allah o rahimde bir can oluşturmuş. Efendimiz ona; "öyleyse bu temsile göre yaşa, dikkat et" diyor. Ancak "RahmânurRahîym" kadınlara ağır gelir, RahmânurRahîym özelliğini sindiremez ve yanlış yapar, çok kuvvetli bu güzellik onu sallar, fark edemez sapıtır, Allah muhafaza eylesin. Ama farkına varır da ona göre davranırsan kolay sana kolaylaşır; sana cennet kolaylaşır, çünkü halin kolay; RahmânurRahîym'sin. Başkasının "ayarlayayım" diye uğraşacağı şey sende hazır. Böyle...

Rabbimizin, Billahi idrakıyla *amenu ve amilus salihati* halinde olan kullarına ahiretteki amacını da vurgulayalım, ef'al âleminde onları yaratmasındaki amacı da görelim:

"Selamün kavlen min Rabbin Rahîym; onlara Rabbin Rahîym'den Selam var." (Yasin-58)

Fark ettin mi? O sana yalnızca Rahîym! Billâhi idrak ile inanıp yaşayana orada yalnızca Rahîym.

Ayette Rabbimiz "Rahman'a secde edin" dediğinde, ayetleri yalanlayanlar, yani inanmayanlar "Rahman da neymiş!" dediler. Oysa o ayeti duyan mü'minler, Rahman Sûresi'ni gören imanlılar, hepsi secdeye kapanmışlar; hadislerde görüyoruz.

“Görmedin mi ki; Allah (O dur ki), Semavat’ta kim var ve Arz’da kim var (ise hepsi); güneş, ay, yıldızlar, dağlar, ağaç (cinsi), yürür canlılar ve insanlardan birçoğu O’na secde ediyor. (İnsanlardan) birçoğunun üzerine de azab hak olmuştur. Allah kimi hor hakir kılsa, artık ona ikram edici yoktur. Muhakkak ki; Allah, dilediğini yapar.” (Hac-18)

Secde ayetidir, lütfen uygun olduğumuzda secdesini yapalım.

Bu ayet secde hususunda iki insan karakteri vasfediyor, iki insan tipi tanımlıyor: Secde eden ve etmeyen. Çok dikkat çekicidir ki herşey secde ediyor ama insanların bir kısmı secde ediyor! Bir kısmı ise secde etmiyor...

Bu noktadan itibaren, Fatiha Sûresi’ndeki seyahatimize “*el-Hamdü Lillahi Rabbil Âlemiyn*” diyerek devam edeceğiz inşaAllah.

2.

EL-HAMDÜ LİLLAHİ RABBİL ÂLEMİYN

“Yedi sema, Arz ve onların içindekiler (hep) O’nu tesbih eder. Hiçbir şey yok ki O’nun Hamdı ile tesbih etmesin. Fakat siz onların tesbihini anlayamıyorsunuz. Muhakkak ki O, Haliymen Ğafur’dur.” (İsra-44)

Hac-18 ve İsra-44. ayetler şu an içinde yaşadığımız hayat içindi. Sonrasında, özellikle Hesap Günü’nde durum nasıl, detaylı göreceğiz. Bir de cennet ehli için manzara nasıl, ona bakalım:

“Onların orada (Naim Cennetleri’nde)ki duaları; ‘Sübhanek Allahümme’dir. Oradaki tahiyeleri (karşılaştıklarındaki sözleri) ‘Selâm’dır. Dualarının sonu ise ‘el-Hamdü Lillahi Rabbil Âlemiyn’dır.” (Yunus-10)

“Onlar; bize verdiği sözde sadık olan ve bizi dilediğimiz yerinde oturacağımız bu cennet yurdunda (varis) kılana El-Hamdülillah (Hamd Allah’a aittir). Amel edenlerin ecri ne güzelmış dediler.” (Zümer-74)

“Melaikeyi de arşın etrafını kuşatmış, Rablerinin hamdini tesbih ediyorlar halinde görürsün. Artık, aralarında Bil-Hakk (adaletle) hükmolunmuş ve “El-Hamdü Lillahi Rabbil Âlemiyn” denilmiştir.” (Zümer-75)

Hesap günü; defter kapandı; sesleniliyor; *El-Hamdü Lillahi Rabbil Âlemiyn!* Peki, dünya hayatındaki yönelişte, yani dünyada yaşarken Allah’a yönelişte nasıl bir tablo var?

“Yemin olsun ki; eğer onlara; “Sema’dan suyu indirip de ölümünden sonra onunla Arz’ı kim diriltti?” diye sorsan, elbette “Allah” diyecekler... De ki; “El-Hamdülillah.” Hayır, onların ekseriyeti akletmezler.” (Ankebut-63)

Ayeti Biiznillah izah edeceğiz.

“Yemin olsun ki eğer onlara; “Semavat’ı ve Arz’ı kim yarattı?” diye sorsan, elbette “Allah” diyecekler. De ki; “El-Hamdülillah.” Hayır, onların ekseriyatı bilmezler.” (Lukman-25)

Fatiha’da “*Bismillahir Rahmânir Rahıym*”den sonra gündemimiz *El-Hamdülillah*. Hesap gününde ve yaşadığımız dünyada “El-hamdülillah” hali nasıl, onu anlamaya ve ayetlerle gündem yapmaya çalışacağız. Ankebut-63 ve Lukman-25 ayetlerinde sorular Mekke müşriklerine ama cevap mü’minler için: *Onlara bu tip sorular sorduğunda, elbette “Allah” diyecekler. Ama sen öyle deme, “El-hamdülillah” de! Onlar “Allah” dedikleri halde bilmezler, siz öyle demeyin! Ayette bunu okuyunca, bir şeye cevap olarak “Allah” demek*

yanlış mı gibi düşünülebilir. Hayır, ayette vurgulanmak istenen onun yanlışlığı değil. Bu ayetlerde *El-Hamdülillah*'ın önemi, *El-Hamdülillah*'ın ne demek olduğu anlatılıyor.

Soru Mekke müşriklerine sorulduğuna göre, demek ki onlarda ALLAH İNANCI var. Ancak, onların ayrıca Allah'a yaklaştıracığına inandıkları putları da var. Şu çok dikkat çekicidir. Onlara, "*Suyu indirip de, onunla Arz'ı kim diriltti? Semavatı ve Arz'ı kim yarattı?*" diye sorulunca putlarının isimlerini saymıyorlar. Taptıkları putların kuvvet ve kudretsizliklerinin farkındalar, biliyorlar, sorulunca da "Allah" diyorlar. Çünkü Hz. İbrahim aleyhisselam efendimizden gelen bir Allah inancı var, bu yüzden "Allah" diyorlar. Fakat Allah onların "Allah" demesini kabul etmiyor. Çünkü, doğru isim kullanmalarına, "Allah" demelerine rağmen zihinlerindeki algı/zann bozuk! İsim doğru, zihinlerindeki kimliklendirme bozuk! Bu nedenle kabul etmiyor ve bize "*siz, el-Hamdülillah deyin*" diyor. Esas bilgi burada gizli ve inşaAllah biz onu öğrenmeye çalışıyoruz.

Onlar kafalarında uydurdukları varlığa *Allah* diyorlar ama öyle bir varlık yok, Allah onların uydurduğu varlık değil! Bu yüzden Efendimiz (SAV) onlara Allah'ı tarif ediyor, Allah'ı tanıtmaya çalışıyor; "gelin, açıkladığım Allah'a inanın" diye davet ediyor, fakat kabul etmiyorlar. Onlar da "Allah" diyor ve Efendimiz onları Allah'ı tanımaya davet ediyor. Bu durumda Efendimiz (SAV)'i ve tebliği kabul etmeleri gerekmez mi? Neden uzaklaşıp gidiyorlar? Çünkü Efendimiz'in

açıkladığı Allah onların zannlarındaki Allah'a uymuyor; bu yüzden çekip gidiyorlar. Adına "Allah" dedikleri bir varlık uydurmuşlar. Onların "Allah" deyişleri Allah hakikati değil, zihinlerinde oluşturdukları yanlış bir Allah zannı! Bu yüzden Allah onların "Allah" deyişlerini kabul etmiyor. Bu yanlışın ortadan kalkması için, yani o zihni yanlıştan kurtarmak için "El-Hamdü Lillah" bilgisiyle yaklaşıyor, bu farkın ortaya konulması amaçlanıyor. *İdrak ve imanımızın onlardan farklı olduğunu ortaya koyan ve herşeyi içeren bilgi yüklü bir sesleniştir El-Hamdülillah.*

Peki, onlar "hamd"ı bilmiyorlar mı? Kelime olarak elbette biliyorlar! Hatta bu bakışla şunu da söyleyelim: Günümüzde birçok kişi Allah'a inandığını söyler, müslümanlara kızanlar bile! *"Onları sevmiyorum, onlar gibi düşünmüyorum, yaşamıyorum ama ben de müslümanım, ben de La ilahe illallah diyorum, ben de Allah'a inanıyorum"* içerikli cümleleri duyarsınız. İşte onu söyleyen aslında Allah'a inanmıyor! Neden? Allah'a inanan, bir kere Efendimiz (SAV)'in açıkladığını kabul eder. Bir kere bir kabul et; tam yapamıyor ve yaşayamıyor olsan bile Efendimiz'i bir kabul et. Hem Efendimizi kabul etmeyip, yani onun uygulamalarını, şeriatını kabul etmeyip veya bir kısmını kabul etmeyip hem de "Allah'a inanıyorum" demekle kişi o Mekke müşrikleri gibi olur. Onlar da Efendimiz'i kabul etmiyor ama kim yarattı diye sorulunca "Allah" diyorlar. Fakat, uydurdukları şeye "Allah" demeleri, "biz de inanıyoruz" demeleri kabul edilmiyor ve Rasûlünü

uyarıyor. Aslında biz uyarılıyoruz: *Onların Allah demelerine bakma, akli ermez onların, onlar akılsızlar. Sen “el-Hamdü Lillah” de...*

“El-Hamdü Lillah” seslenişi ve idrakı, Efendimiz (SAV)’in açıkladığı Allah’a ait öyle bir bilgi içeriyor ki, O’nu bize öyle bir anlatıyor ve tanıtıyor ki böylece sen “el-Hamdü Lillah” idrakı ile, o seslenme ile onların “Allah” deyişinden zihnen ayrılmış oluyorsun.

O yanlış idraktakiler normal yaşantılarında da “el-Hamdü Lillah”ı söylemekte zorlanırlar, hatta söyleyemezler, çünkü kafalarındakine uymaz; mânâsı uymaz! Uysa zaten Efendimiz’in yanına gelirler. Bu yüzden konuşurken “el-Hamdü Lillah” diyemezler. Buradan anlıyoruz ki onlar “Aminu Billâhi” davetini kabul etmiyor. Bu kabulde olmadıkları için ayetler ve Efendimiz sallahu aleyhi vesellem onlara; “Aminu Billâhi deyin” diyor. Elhamdülillah biz o inanmayan gibi değiliz. O yönelmiyor. Biz yöneliyoruz Elhamdülillah. Rabbim inşaAllah kabul buyurur. Fakat ayet bizim için bunu yeterli görmüyor ve “Yanlış yönelenlerden de ayrılın, bu halinizi de deklare edin, belirtin” diyor. Nasıl belirteceğimizi de söylüyor: “Elhamdülillah” deyin. Bu ayetlere ittiba etmekle, “Elhamdülillah” demekle yanlış yönelenlerden de ayrılmış olacaksınız. Tabi, yalnızca sözünle değil, hallerinle de onu söylemeye gayret et...

Biz “Bismillahir Rahmânir Rahıym El-Hamdü Lillahi Rabbil Âlemiyn” ayetlerini okuduğumuzda şu yedi mânâ orada kendiliğinden yer alır:

Bir: “Âmentü Billâhi” ile kastedilen mânâyla ilgili ne varsa hepsini söylemiş oluruz. Bize yapılan “Âminu Billâhi” uyarısıyla bizden istenen imana ait bilgilerin hepsi burada mevcuttur.

İki: “Amentü Bil Kaderi”deki kader gerçeğini içerir. O neyse, bilelim bilmeyelim, anlatabilelim anlatamayalım, hepsi bu cümlelerin içindedir.

Üç: Allah’a karşı bir kulun haddi ve edebi ne ise hepsini içerir. Bunu söylemekle kul; “Allahım, sana karşı en azından edebliyim” demiş oluyor. Ne olduğunu öğrendiğinde ise o edebi uygular.

Dört: Doğru Hamd ve Şükür ile ilgili tüm bilgileri, yani Hamid ve Şekur hali bilgilerini içerir.

Beş: Korku ve Ümit, yani “Allah’dan Allah’a sığınış” ile ilgili bilgiler onun mânâsında yer alır.

Altı: *Bismillahir Rahmânir Rahıym El-Hamdü Lillahi Rabbil Âlemiyn*, sırât-ı müstakıym ile ilgili, dünya ve ahiret hayatı ile ilgili tüm bilgileri içerir.

Yedinci madde tüm maddelerin özetidir: “Allah indinde Din İslam’dır” gereği, “Din” ile ilgili tüm bilgileri içeren cümle; “*Bismillahir Rahmânir Rahıym El-Hamdü Lillahi Rabbil Âlemiyn*”dir.

Fatiha işte böyle bir seslenişle başlıyor!

Şimdilik bu yedi maddeden özellikle günlük hayatımız için çok öncelikli olanı inceleyelim; DOĞRU HAMD ve DOĞRU ŞÜKÜR!

Hamd ve Şükür’ü tefekküre bir küçük özetle başlayalım. Hamd ve Şükür’den amaç hamd ve şükür halini yaşamaktır, sözle söylemekten

öte yaşamaktır; Hamd Hali'ni yaşamaktır, Şükür Hali'ni yaşamaktır. Bu halleri bilen birisi seni tarif edeceği zaman, konuşmanı değil de halini tanımlayacağında; ki asıl önemli olan halindir, senin için “bu hamd halinde, şükür halinde” diyebilmelidir. Peki, o hamd hali ve o şükür hali nedir? Onu bilelim ve net tarif edelim ki o hali yaşayabilelim. Yol elbette önce dille, dille söylemekle başlar, dille söylemek önemsiz değildir. “Müşriklere karşı şöyle söyleyin, onlar öyle der ama siz böyle deyin” gibi ayetleri hatırlayın lütfen. Demek ki söylemek de önemli! Söz senin tarafını gösterir. Sözlü olarak hamd ve şükür ifadeleri, senin hangi bilgilerin tarafında olduğunu belirliyor. Bu kelimeleri kullanamayan diğerleri safını, tarafını söyleyemiyor bile! Bu iş söylemekle başlar, sonra hali görülür, yaşanır.

HAMD ve ŞÜKÜR halini şöyle tarif edelim: Allah’a karşı ve yarattıklarına karşı (yarattıklarında “var” olan sebebiyle) nankör olmamaktır. Hamd konusunda nankör olmamak budur: Bilerek veya bilmeyerek Allah’a karşı ve yarattıklarında “var” olan sebebiyle yarattıklarına karşı da nankör olmamaktır. Gerçek hamd ve şükür hali nankör olmamaktır. *Lütfen dikkat: Kişi Kur’an’a göre nankörse ve bunu umursamıyorsa, halinden memnunsu ama diliyle de hamd ve şükür söylüyorsa onun bu hali çok makbul değildir! Aslolan davranışlardır, fiiller önemlidir.* Yanınızda çalışan birisi size hep nankörlük yaptığı halde gelip gidip teşekkür etmesi, “size çok müteşekkirim, çok minnettarım” demesi ne mana ifade

eder, ne olur ki? “Nankör olduğunu biliyorum, bu sözlerin neye yarar?” dersiniz, sesli veya sesiz. Allah’a karşı da bu hale düşmemek lazım. Bir insanın bile kabul etmeyeceği hale Allah için, Allah huzurunda düşmemek lazım. Önce Allah’a karşı nankör olmamak şarttır. Sonra da yarattıklarında “var olan” sebebiyle onlara nankör olmamak gerekir. Hal böyle olunca, Hamd ve Şükür konusunda ne yaparsak nankör oluruz veya nasıl nankör olmayız, bunu çok önemsemek, çok didiklemek gerekiyor.

Hamd konusunda insan nasıl nankör olur? Bilerek veya bilmeyerek Allah’ın işine karışıyor olmak Hamd konusunda nankörlüktür. Bir kişi bilerek veya bilemeyerek “Hamd” kapsamındaki bir işe karışıyorsa, bilerek veya bilemeyerek Allah’a nankörlük yapıyor demektir. Eğer Hamd’ı bilse yapamaz, karışamaz... Hamd’ı sadece dilinde kullandığı için, mânâsını bilmediği için Allah’ın işine karışıp duruyor. Ciddi takip etsek, gün içinde Allah’ın işine karıştığımız böyle anlari, olayları ve halleri yazmaya sayfalar yetmez, o kadar çok ki. İnsan, “karışmak” anlamına gelen o kadar çok iş yapar ama farkında değildir.

Şükür konusunda nankörlük ise şöyledir: Verilen her türlü şeyde bilerek bilmeyerek Allah’ı görmezden gelmek şükür kapsamında nankörlüktür. Ne veriyse, o verdiği şeyde verileni başka sebebe bağlamak Allah’ı görmezden gelmektir. İnsan fark etmez ama ona ulaşmış birçok nimeti hiç kimseye bağlamasa bile kendisine bağlar.

Hamd ve Şükür hali konusunda sonuç şöyledir: Kişi Allah'ın işine karışırsa Hamd konusunda nankörlük yapmış olur. Verilen herhangi bir şeyde, hatta her şeyde, zann'larıyla bir başka sebep bulur, uydurur da Allah'ı görmezden gelirse Şükür konusunda nankörlük yapmış olur.

Efendimiz (SAV) buyuruyor: “İnsanlar için hamd gerçeğini göremeyen, Hamd'ı Allah'a mahsus kılamaz.”

Demek ki hamd gerçeğini insanlar için de görebilmeliyiz. Göremiyorsan hamdı Allah'a mahsus kılamazsın. Çünkü Efendimiz (SAV) bize, Hamd bilinmeden şükür halinin başlamayacağını da öğretiyor: “Hamd, şükrün başıdır. ‘Elhamdülillah’ demeyen Allah’a şükretmiş olmaz.”

“Andolsun şükrederseniz elbette size (nime-timi) artırırım.” (İbrahim-7)

Şükredenler için böyle de bir müjde var...

“El-Hamdü Lillahi Rabbil Âlemiyn” ayetindeki tanımlara, oradaki mânâlara özet mahiyetinde değinerek konumuza devam edelim.

“Hamd ve Şükür”den sonra “RAB” tanımı var ve Rab için şimdi bir başka pencereden tanım yapıyoruz: *RAB, ef'al âleminin sahibi ve olgunlaştıranıdır. Rabbil Âlemiyn; Alemlerin Rabbi'dir...*

Peki, âlem nedir? Ef'al âlemindeki her suret, bu âlemde bilinen en küçük suret ve her bir sureti oluşturan suretler, hepsi kendi kapasitesi çerçevesinde bir ÂLEM'dir; onların her biri bir âlemdir. Ef'al âlemindeki yaratılmış varlıklar içe-

risindeki her suret ve her bir sureti oluşturan en küçük suret birer âlemdir. Bilimin sürekli güncellediği “en küçük birim/suret” tanımı ile tanımlanan ne ise, biz ona Kur’an tarifiyle “zerre” diyelim. Her bir zerre kendi kapasitesi çerçevesinde bir âlemdir ve o alem Esmâ-ül Hüsna Kanunlarına tabidir, o âlem de bir Esmâ-ül Hüsna kanunu ile meydana gelmiştir, Allah’ın Esmâ-ül Hüsna’sı sonucudur.

Âlemlerin sahibi, olgunlaştırıcı, yöneteni ise RABBÜ’L ÂLEMİYN’dir. “Rabbü’l Âlemiyn” Allah’ın bir sıfatı olup daha çok ve öncelikle, Muhtariyeti Tercih Gücü olan âlemler içindir; onlara hakikati, korunmaları gereken sistemi haber verici, öğretici, uyarıcı ve yönlendirici bir sesleniştir. Rabbü’l Âlemiyn özellikle de insan içindir, çünkü onun “Tercih” yetkisi vardır. Tercih yetkisini doğru yapabilsin, öğrenebilsin, doğru yönlensin diye, uyarmak üzere insana bir sesleniştir, ona bu sesleniş öğretilmiştir: Rabbü’l Âlemiyn!

“Tebarekallahu Rabbü’l âlemiyn; Rabbü’l âlemiyn olan Allah ne yücedir.” (A’raf-54)

Yolun ileri gelenleri “Rabbü’l âlemiyn” demeyi önerirler. Âlemlerin Rabbi ifadesinin bile “Rabbü’l âlemiyn”deki tüm mânâları kapsadığı söylenir. Bu yüzden, *Rabbü’l âlemiyn* daha doğrudur.

Efendimiz (SAV)’e, onun dönemindeki müşrikler “Rahman kimdir?” demişlerdi. Aynı zihniyet Hazreti Musa (AS) Efendimiz döneminde

ona; “Rabbü’l âlemiyn kimdir?” diyorlardı. Lütfen bunu da tefekkür edelim.

“Firavun dedi ki: Peki, Rabbül Âlemiyn nedir? (Musa) dedi ki: “Semavat’ın, Arz’ın ve ikisi arasında olan şeylerin Rabbi. Eğer yakîn sahibi iseniz (bilirsiniz).” (Şu’ara; 23, 24)

“(Musa) dedi ki: Sizin de Rabbiniz, evvelki babalarınızın da Rabbi.” (Şu’ara-26)

“(Musa) dedi ki: Doğunun (doğuşların), Batının (batışların) ve her iki arasındaki sürecin ve oradaki her şeyin Rabbidir. Eğer akl ederseniz.” (Şuara-28)

Okuduğumuz bu ayetlerdeki, Musa aleyhis-salam Efendimiz’in açıklamaları olarak bize verilen bilgilerdeki mânâyı anlamak, fark etmek üzere şu cümleyi paylaşalım:

“Ef’al âleminde yaratılmış her şeyin, Muhtariyeti Tercih Gücü olan insan neslinin, hayat-memat döngüsünün, yürüyen sistemin, sünnetullahının sahibi, olgunlaştıranı ve yöneteni Allahu Rabbül Âlemiyn’dir.”

Bu mânâyı nasıl ulaşıyoruz?

Bu ayetlerde olduğu gibi bir çok ayette de geçen bir tanımlama vardır; Semavat, Arz ve arasındakiler! Bu “HER ŞEY” demektir.

Ayetteki “Siz ve sizden evvelki babalarınız” ifadesi “İNSAN NESLİ”ni tarif eder. İnsan ve nesli neden önemlidir? Çünkü o, Muhtariyeti Tercih Gücü olan bir zürriyettir.

Ayette; “bütün doğuşların, batışların, arasındaki sürecin ve oradaki her şeyin Rabbi” ifadesi de geçiyor. Rabbimizle ilgili bu tanımlama şöyle anlaşılmaktadır: O, hayat ve memat döngüsünün, yürüyen sistemin, sünnetullahının sahibi, olgunlaştırıcı ve yönetenidir.

“Rabbü’l Âlemiyn”i bir diğer açıdan şöyle de tanımlayabiliriz ki yapacağımız tanıma dikkat ederseniz, bu tanımla birlikte çok hızlı bir anlama, kavrama mümkün olacaktır, inşaAllah:

“RABBÜ’L ÂLEMIYN, Biiznillah hissedişlerin hissettireni, hislerinin kaynağı, hislerin yöneteni ve düzenleyeni, hissedenlerin hissi, hissedişlerin Rabbi’dir.”

Böylece “BEN” dediğimiz duyguyla Rabb’in ilişkisini de kurmuş olduk: Benim kendimi hissedişim Biiznillah’tır; Allah’ın izniyle, lutfuyla, Allah’ın vermesiyledir; Allah’ladır; Biiznillah!

3.

ER-RAHMAN'İR RAHIYM

Sure “*Bismillahir Rahmânir Rahıym El-Hamdü Lillahi Rabbil Âlemiyn*” ile başladı. Ama üçüncü ayet yeniden *Rahmânir Rahıym*.

İlk ayette, Besmele’de RahmanurRahıym üzerinde yeterince durduk. Onu şimdi çok kısa, çok özet ama çok önemli şekilde paylaşıp geçeceğiz.

“*Bismillahir Rahmânir Rahıym, El-Hamdü Lillahi Rabbil Âlemiyn*” yaşanması gereken bir halin tarifidir; o bir haldir, yaşanması gereken bir haldir. Bu tarife göre şöyle söyleyebiliriz: Ulaştığımız hal bizim esas söylemimizdir. Yani, yaşarken ne hale ulaşmışsak, esas söylemimiz aslında odur. O zaman ne yapmalıyız? Gereken hale ulaşabilme gayesi ve gayreti içinde olmalıyız, esas gayemiz bu olmalıdır. Bu hali yükseltmeliyiz ki salâtta Fatiha okurken söylemimiz yükselsin, idrakımız değişsin ve “*Bismillahir Rahmânir Rahıym El-Hamdü Lillahi Rabbil Âlemiyn*” derken en azından buraya kadar anlattıklarımızı içerecek bir

sesleniŖe, bir idraka ulaşabilelim. Ama yaşantı olarak, hal olarak!

Yaşantısı bu hale ulaşan kulun, böyle bir mübareğin sessiz durması söylemesi gibidir, çünkü onun hali Besmele'dir. Bu kul Fatiha'ya başlarken ilk ayet olan Besmele'yi okumayabilir. Sessiz duruşu bile söylemesi gibi olduğundan, hali o olduğundan söylemeyebilir. Söyler veya söylemez. Çünkü o zaten öyledir...

"ErRahmânir Rahıym" ilk ayette var ama bir kez daha "ErRahmânir Rahıym" geldi. O zaman şunu tefekkür etmeliyiz: İlk ayetteki "Rahmânir Rahıym" neden, bu neden?

Bu ayetle birlikte iş değışmiştir, artık iş insana doğru dönmeye başladı, artık kul devrede. Bu yüzden; üçüncü ayetteki RahmânirRahıym, halin ne olursa olsun ihtiyacın olan merhamet için Merhamet Edici'ye seslenmendir, şimdi O'na sesleniyorsun. İlk iki ayette "Rahmânir Rahıym"i tanıdın, öğrendin, şimdi O'na sesleniyorsun:

"Ey, Rahmânur Rahıym!

Sen bize Rasûl'ünün, Kur'an'ının ve bütün Rasûllerinin öğrettiğı Rahmânur Rahıym'sin! Ve sen bize şunu müjdeledin; kendime Rahmetimi farz kıldım! Bu yüzden ümidimi kesmiyor, merhametin için senin o haline sesleniyorum; ey Rahmânur Rahıym!

İşte böyle yüksek bir umutla o merhamete seslendin; şimdi artık "ya, Mâlikî YevmidDiyn" diyeceksin...

4.

MÂLİKİ YEVMİD DİYN

Merhamet istemenin en önemli sebeplerinden birisi o Azıym Gün'ün düzenidir, o nedenle merhamet talep ediyorsun; “Mâlikî Yevmid-Diyn” o korkuyla sığınışın bir seslenişidir. Burada öyle bir korku hali yakalayacaksın ki; hayatta Allah’tan ne kadar korkuyorsan, o korkuyu maksimum hissederek söyleyeceğin anı, saniyeyi buraya getireceksin! “Mâlikî YevmidDiyn” derken öyle korkacaksın ki sana salâttayken “kurtulana- lardan oldun” denilsin. Mâlikî YevmidDiyn: Allahım senden öyle korkuyorum ki sana sığınıyorum. Bütün bu korkuma rağmen, eğer bana “ne rahatsın!” diyorsan, sana sığınmanın verdiği güven yüzünden rahatım ya Rabbi. Sana sığınmak o kadar huzurlu ve güvenli ki korkuma rağmen rahatlığımın sebebi bu sana sığınışım.

“Mâlikî YevmidDiyn” derken o anda tüm Hesap Günü bir anda açılmalı, o an orayı görmelisin, o anda o şiddeti yaşamalısın! Ve o şiddetle de Sahibine “Mâlikî YevmidDiyn” demelisin. Çünkü

o korkuyla peşine “İyyaKE na’budu VE iyyaKE nesta’iyn” diyeceksin. “Mâliki YevmidDiyn”de ne yapacağımızı Sahibi’nden dinleyeceğiz ama önce ayeti mânâ olarak zihnimize yerleştirmek üzere Mâliki YevmidDiyn’e ait mânâları görelim:

- Diyn Günü’nün Sahibi.
- Ceza Günü’nün Sahibi.

Ceza yalnızca “azab” değildir; Ceza Günü’nün Sahibi oluşu herkes içindir. Biz cezayı genellikle olumsuz kullanırız ama o bir karşılıktır, bir işin karşılığı cezasıdır. Bu mânâyâ gelen çok önemli bir salâvat da vardır: *“Cezallahu anna seyyidenâ Muhammeden ma huve ehluh: Allahım, onu ben anlayamam, kavrayamam, tarif yapamam. Efendimiz sallallahu aleyhi vesellem’e onun halinin karşılığı neyse onu ona ver.”*

- Hesap Günü’nün Sahibi.
- Her “An”ın Sahibi.

Bu mânâ da mevcuttur. Fakat bazen meal yapılırken sadece bu mânâ benimsenerek “Mâliki YevmidDiyn” meali olarak “diyn gününün sahibi” yerine “her anın sahibi” yazılıyor. Kur’an diyor ki; “Allah sizi korkutur, ayetler sizi korkutmak içindir.” Yeri gelince bunu ayetleriyle göreceğiz. Dikkat edin, bu ifade insanı korkutmaz; “her anın sahibi” doğru bir mânâdır ama meal olarak buraya o yazılırsa rehavet verir. “Her anın sahibi” ifadesinden kim korkar? Ancak, yeterince âlim olan haşyet duyar; O An’ı düşünmek zaten onu titretir. Ayetle sabittir ki ancak âlimler gerçek

haşyeti duyar. Dolayısıyla, meal yaparken, bir mânâyı mealen verirken diğerini yok etmeyecek olanı seçmek gerekir. Bir de, verilecek mânâ diğerini yok etmemelidir.

- Her anın ve her anın en zor gününün, en azıym gününün sahibi.

Böyle yaklaşıncı bu mânâ hepsini içine aldı. Allah hem her anın sahibidir, hem de her anın en zor günü olan o *en azıym günün* sahibidir. Her an'ın içerisinde diğer anlardan daha şiddetli, daha azıym bir gün var, onun da sahibidir.

- Her an hesap gören.

“Mâliki YevmidDiyn” her an hesap görendir, her anın hesabının son hesabını görendir. Her an hesap görüyor! Evet, O her anın sahibidir, ancak bu bir insanın film seyretmesi gibi bir sahiplik değildir; hesap görüyor, hesabı en seri haliyle görüyor. O En Seri Hesap Gören'dir. Şu an da hesap görüyor, o gün de hesap görüyor. Her an! Fakat her anın hesabının “son hesabı”nı da görendir. Çizgiyi çekiyor: Gün hesapların bittiği noktanın günüdür! Dolayısıyla “Mâliki YevmidDiyn” derken bütün bunları düşünebilmeliyiz.

“YevmidDiyn” Kur'an'da hep Hesap Günü'nü anlatır tarzda geçiyor. Bu vurgu yüzünden, dikkatimizi Hesap Günü'ne, Ceza Günü'ne, Diyn Günü'ne çevirmemiz faydalı olur, bu bizi yarar sağlayabileceğimiz bir noktaya götürür. Bu kapsamda bazı tefsirlerde Fatiha'ya verilen bir yaklaşım vardır ki, mânâsı özet olarak şöyledir. Ve-

receğim bu mânâ yanlış değildir, doğrudur. Ama ayetlerden bir amel çıkarmamız için bizim bir noktada buluşmamız gerekiyor.

“Saygının bütün sebeplerini Zat’ında toplan ve kendisine ibadet edilen Tek’dır O.”

Tefsirlerdeki bu yaklaşım özetle Allah’ı “saygı duyma” noktasında tanımlıyor. Bu saygının gerekçeleri de şöyle sıralanıyor:

Allah’a saygı duyan kişi eğer, sadece iyiliğe ve kayıtsız şartsız olgunluğa saygı gösteren biri ise, Allah’ın ona “Ben Allahım” demesi yeter. Böyle birisine ayrıca korkutucu uyarılar yapılmasına gerek yoktur, “Ben Allahım” demesi yeter; dolayısıyla ona Fatiha’nın başlangıcı yeter. Çünkü o kayıtsız şartsız olgunluğa saygı duyuyor.

İkinci yaklaşım: Eğer, kudrete ve iyilik etmeye saygı gösteren biri ise, bu kula “Ben Rabbül Âlemiyn’im” demesi yeter, ona da bu açıklama yeter. O kul bunu anlar. Çünkü bu kul iyilik ve kudret arıyor, yani kudrete saygı duyuyor.

Eğer kişi, geleceğe tama’ edişi, gelecek için umutlanması, yani bir şey beklemesi nedeniyle saygı gösteren biriyse, ona da “Ben erRahmânur Rahıym’im” demesi yeter. Bu onun gelecekle ilgili beklentilerini karşılayacak bir açıklamadır.

Bir diğer yorum ise şu: Kulun saygı göstermesini sağlayan faktör, korkması ve ürkmesi ise ona da “Ben Mâlikî YevmidDiyn’im” demesi yeter.

Böylece, Fatiha’da “Mâlikî YevmidDiyn” ayetine gelene kadar her saygı gerekçesine karşı bir

sesleniş var diyorlar. Bu açıklamalara katılıyoruz ama çok önemli bir kavram olan *korku*, *korkma* ile ilgili kanaatimizi de paylaşayım.

Bir kere, bu tip açıklamalar karşısında Mânâ Çakıştırma Tekniği'ni uygulamak çok önemlidir. Bu yöntemi bilmeyen veya gerçekleştiremeyen kişi böyle bir açıklamayı okuduğu zaman bunlardan birisini, özellikle de en ileri gibi olanını tercih edip “korku”yu avamın işi gibi görür. Bazı kardeşlerimizle karşılaşıyorum, “ben korkmam” diyor, “Ben kayıtsız şartsız olgunluğa saygı gösteren birisiyim, bana *ben Allahım* demesi yeter” diyor, yani “Mâliki YevmidDiyn” için bir korku taşımıyor, Mâliki YevmidDiyn'den korkmuyor. Çünkü bu anlatım tarzı korkuyu avamın, sıradan insanın işi yaptı. Bu yüzden, “Kişi geliştikçe korkmaz, saygı duyar” anlayışına götüren bu yaklaşım tarzı yanlıştır, yanlış bir anlatımdır. Tefsirlerin genelinde var olan bu anlatım, kanaatimce uygun bir anlatım tarzı değil.

Kul korkmaya sıralanan bu idrakların en altından, “Mâliki YevmidDiyn”den başlar ve korkabileceği maksimum neyse onu yakalar. Saygısını gittikçe çoğaltır ama korkuyu hiç kaybetmez, bir ileri idraka ulaştı diye korkusu azalmaz, kaybolmaz, iyice artar. Saygısı onun korkusunu olgunlaştırır, daha mânâlı yapar; neden ve niye korktuğunu fark eder. Daha saygılı olmayı öğrendiğinde “Mâliki YevmidDiyn”i duyduğu zaman korkusu daha da artar. Dolayısıyla mânâları çakıştırmalıyız. Biz “o an”ı bilmediğimiz için çok kolay konuşuyoruz, anlatıyoruz ama... Aslında

Mâliki YevmidDiyn bizde mutlaka korku oluşturmali; idrakımız ilerledikçe saygıyı da artıran bir korku oluşmalıdır. Saygı ve korku mânâları çakıştırılmalıdır; saygıyla nasıl korkacağımızı öğrenirsek bizim için daha faydalı olur. Bu kanaate bir hadisten ulaşıyoruz.

Efendimiz (SAV) buyuruyor: “Ben sizin Allah’ı en çok bileniniz ve O’ndan en çok korkanınızım.”

Efendimiz (SAV)’in “Allah’tan en çok korkanınız benim” demesi dikkate alındığında, bazı tefsirlerdeki o yaklaşıma göre Efendimiz alt basamaklarda kalır. Ki bunu düşünmek bile muhaldir! Hadisi gördük, Efendimiz korkuyor. Demek ki biz de korkmalıyız ve bu korkudan korkmamalıyız, Allah’tan korkmaktan korkmamalıyız. Allah’tan korkmamaktan çok korkmalıyız. Allah’tan korkmak emniyettir, güvendir. İnsan emniyette olmak istiyorsa Allah’tan korkacak, başka da bir şeyden korkmayacak! Allah korkusu hakkında ileride gelecek bir hususu şimdi şöyle not edelim: *Allah’a yönelip de korkunuzu söylüyorsanız Allah sizi korktuğunuzdan korur. Ne istiyorsanız onu Allah’tan umar isterse-
niz Allah onu verir! Nelerden korkuyorsan Allah’a belirteceksin ki seni korusun. Çünkü neyi O’ndan istiyor ve umuyorsan onu sana verir. Bunun için Allah’tan korkmayı önemsemek, sevmek, benimsemek, özümsemek, hayat tarzı haline getirmek lazımdır.* Allah’tan korkmak öyle farklı bir haldir ama insan onu dünyadaki korkularla karıştırdığı için anlayamıyor. Dünyaya ait korkularda korktuğunuz şeyden uzaklaşır, kaçarsınız. Allah

korkusu ise öyledir ki korktukça yaklaşır, korktuğunuz şeye girersiniz. Çok farklı... Dünyadaki korkularla hiç alakası yok. Allah korkusunda huzur vardır, mutluluk vardır, emniyet vardır. Dünyadaki korkulara bakıp da; “Allah’tan korkarsak O’ndan uzaklaşırız” sanmayın, hiç öyle değil! Allah’tan korkarsan yaklaşırsın. Ayetler bize hep “Allah sizi korkutuyor” diyor. Allah biz uzaklaşalım diye mi böyle yapıyor? Elbette değil! Çünkü korktuysanız Rasûlüne diyor ki; artık müjdele. Korktu, muttaki oldu, artık onu müjdele!

Mâliki YevmidDiyn derken bizim bu korkuyu yakalamamız lazım. Bu korkuyu yaşayabilmek için O’nun *neyin Mâliki* olduğunu bilmemiz lazım ki korkacağımız o mahşer günü, hesap günü beynimizde canlansın, hayalimizde o an’ı canlandırabilelim. Bunu yapabilelim diye Kur’an bize hesap gününü tüm safhalarıyla anlatır. Bu nedenle, “Mâliki YevmidDiyn”i tamamen ayetlerle Kur’an’dan anlamaya gayret edeceğiz.

“Diyn gününü sana bildiren nedir? Sonra, diyn gününü sana bildiren nedir (biliyor musun diyn gününü)? O gün bir nefis (bir başka) nefis için bir şeye malik değildir. O gün Emr, (mutlak hüküm) Allah’a aittir. (İnfitar; 17-19)

Diyn Günü’nün Mâliki ancak Allah’tır.

“Hangi şeyden sorup duruyorlar? O Azıym Haber’den mi ki onda muhteliftirler. Hayır (zannettikleri gibi değil), yakında bilecekler. Yine hayır, yakında bilecekler.” (Nebe; 1-4)

Ayette iki kez “yakında bilecekler” geçti, bunu ileride ele alacağız ama burada yeri geldi, vurgulayalım. Gereksiz olmayan fazla vurgunun faydası vardır: *Hayır (zannettikleri gibi değil), yakında bilecekler. Yine hayır, yakında bilecekler.* Bunu kime söylüyor? İnkâr edenlere! Ve iki defa! Çünkü, inkâr edenlerin ölümleriyle inananların ölümleri farklıdır, göreceğiz. İnkâr edenlere diyor ki; iki defa göreceksiniz; yalancılık yaptığınızı iki defa göreceksiniz. İlk ölümde, sonra Haşr’de (Kıyamet’te, Hesap Günü) göreceksiniz. *Hayır, zannettikleri gibi değil, Hakikati bilecekler; bir ölünce, bir de Hesap Günü bilecekler.* “Yakında bilecekler” uyarısının iki kez tekrarlanmasını zâhiren böyle yorumlayabiliriz. Elbette buna getirilen bâtinî yorumlar da mevcuttur.

“Deki: Ben ancak bir uyarıcıyım. (Allah’tan gayrı) ilah (yerine koyduklarınız) yoktur, illa Vahidul Kahhar olan Allah. (O) Semavat’ın ve Arz’ın ve ikisi arasında olanların Aziyzül Ğaffar olan Rabbi’dır. De ki: O Azıym bir haberdır. Siz ise, O’ndan yüz çeviriyorsunuz.” (Sad; 65-68)

Ayet, Efendimiz (SAV)’e sesleniyor: Hesap Günü öyle büyük bir haber ki, O size öyle şiddetli bir günü size haber veriyor ki! Siz ise O’ndan yüz çeviriyorsunuz! Bunu söyleyerek onları uyar!

“Artık ondan (Kur’an’ın verdiği bu Büyük Haber’den) sonra (uyarı için) hangi söze iman ederler?” (Mürselât-50)

Söylenen söylendi. Bundan sonra neye iman edecekler? Sahibi söyleneceği söyledi!

AHİRETE İMAN

Din Günü'ne, yani Hesap Günü'ne imanının temelinde Ahirete İman vardır. Din Günü, Hesap Günü inancının temelini oluşturan budur; Ahirete iman! Kur'an'dan öğreniyoruz ki ahirete iman çok farklı bir şeydir, ayetteki ifadesiyle çok "acıyb" bir şeydir ve Kur'an'a göre, ahirete iman çok önemli bir kriterdir; ayetlerden çok net görüyor, fark ediyoruz. Ve anlıyoruz ki *ahirete iman* bir kişide ya vardır ya da yoktur! Var ama ortaya çıkma imkân ve fırsatı bulamamış da olabilir, bu olay ona sunulmamış da olabilir.

"Dediler ki: 'Hayat ancak bu dünyada yaşadığımızdır. Ölürüz ve yaşarız. Bizi ancak zaman helak eder.' Bu hususta onların hiçbir bilgisi yoktur. Onlar sadece zann'a göre hüküm veriyorlar." (Casiye-24)

"Muhakkak ki; zann, Hakk'tan (Hakk olan) bir şeyin yerini tutmaz." (Necm-28)

"Bu (Kur'an) ise Ümmül Kura'yı (Mekke'yi) ve çevresinde olanları uyarmak için O'nu inzal ettiğimiz, mübarek ve kendinden öncekini tasdik edici bir kitaptır. Ahirete iman edenler, O'na da iman ederler. Ve onlar salâtlarını muhafaza ederler." (En'am-92)

Karşımıza bir şart çıktı: Kur'an'a ancak ahirete iman edenler inanır! Dikkat edin lütfen; onlar Kur'an'a iman ettikten sonra ahirete iman ederler denilmiyor; onlar Kur'an'da ahireti öğrendikleri için ahirete iman ederler demiyor. Kur'an'dan

sonra elbette iş değişecek, o çok başka bir şey. Bu ayette fark edilen şudur: Kişide ahirete iman potansiyeli varsa ahirete iman ediyor. Ve ahirete iman potansiyeli olan kişi Kur'an'a da iman ediyor; kendisinde o potansiyel yoksa inkâr ediyor. Demek ki "Ahirete iman" hamurda olması gereken bir mânâdır, bir potansiyeldir.

Üzerinde duracağımız bir diğer nokta ayetin sonundaki şu ifadedir: Salâtlarını muhafaza ederler. Birkaç cümleyle, "salâtlarını muhafaza ederler" ne demektir görelim. Onlarda bir özellik var, onu görelim. Ayette "ikame" geçmiyor, "salâtlarını ikame ederler" demiyor. Buradaki ilk mânâ "salât ikamesini muhafaza etmek" değildir. Onlar zaten salâtlarını ikame ederler. Bu yüzden bunu "namaz kılarlar veya salâtlarını ikame ederler" gibi anlamamak lazım. Buradaki mânâ daha geniştir ve şöyledir: Salâtlarını muhafaza ederler; ahirete iman edenler Kur'an'a iman ederler ve sana destek verirler, seni desteklerler, seni yalnız bırakmazlar. Buradaki *salât* destek mânâsındadır; onlar sana desteklerini muhafaza ederler. Onların desteklerine güvenebilirsin, desteklerini muhafaza ederler, sürdürürler; destekleri devamlıdır.

"Destek" mânâsındaki "salâtı muhafaza etmek" öyle mânâlar içerir ki bakın: "Salâtlarını muhafaza ederler" ifadesi bir mânâsıyla da Din'e destek vermektir. Din'e olan desteği, Din'i desteklemeyi sürdürmektir; Din'i ayakta tutacak olan direkleri muhafaza etmektir. Kişi o direği muhafaza etsin ki Din'i ayakta kalsın. Peki, ki-

şinin dininin direği nedir? Salât! Demek ki salât ikamesini de kapsıyor. Demek ki o geniş kapsam içerisinde ikame edilen salât da mevcut. Ahirete iman edenler salâtlarını muhafaza ederler; yani senin açıkladığına, Allah yoluna canlarıyla, mallarıyla destek verirler. Bu destek için şart olan “kendi Din’lerini sağlam yapabilmek” için salât ikame ederler. Onlar sağlam tuttukları o Din direği ile, o Din ile de seni desteklerler.

Ahirete iman edenler böyle! Peki, iman etmeyenler nasıl, onların özellikleri, yaşantıları nasıl?

“Muhakkak ki; sen, onları sırât-ı müstakıym’e davet edersin. Fakat ahirete iman etmeyenler, o sıratı sapıyorlar.” (Mü’minun; 73-74)

Ahirete iman edenle etmeyenin farkını gördük mü? Diyn Günü’ne inanmak ve oradaki korku için, Kur’an’a ve Efendimiz’e inanmak için Kur’an’ın bildirdiği bir şart var: *Sana ancak ahirete iman edenler inanır.* Ahirete iman edenler!

Ahirete iman etmeyenler nasıl tanımlanıyor? *Onlar sırât-ı müstakıymden sapanlardır.* Çünkü:

“İlahınız İlah’un Vahid’dir. Ahirete iman etmeyenlere gelince, onların kalbleri inkâr edici ve kendileri müstekbirun’dur.” (Nahl-22)

Müstekbirun! Meallendirirken bu kelimeyi olduğu gibi aldık. “İyyaKE na’budu VE iyyaKE nesta’iyın” bölümünde onu çok önemli, çok geniş göreceğiz. Çünkü Kur’an’daki “Mütekebbir ve Müstekbir” anlamamız gereken çok önemli bir tanımdır ve “İyyaKE na’budu VE iy-

yaKE nesta'iyın" derken bize çok lazım olan bir mânâdır.

Mü'minin ve Nahl surelerinden okuduğumuz bu ayetler, ahirete iman etmeyendeki iki özelliği yanyana getirdi, ahirete iman etmemelerine iki sebep gösterdi: Kalbleri inkâr edicidir ve onlar müstekbirun'dur.

Müstekbirun için kibirli yazılır ama bu bildiğimiz kibir değildir. İnşaAllah detayıyla göreceğiz ama müstekbirun'u şu özelliği ile tanıyalım: Ahirete iman etmeyenler müstekbirun'dur ve onların kalbleri inkâr edicidir.

"Allah, tekliği ile zikredildiğinde, ahirete iman etmeyenlerin kalbleri tiksindir (hoşlanmazlar). O'ndan başkası zikredildiğinde, hemen sevinirler, müjdelenmiş gibi yüzleri güler." (Zümer-45)

Ahirete iman etmeyenlerin çok önemsememiz gereken bir özelliğidir bu: *Onlara La ilahe illallah mânâsı izah edildiğinde; Allah'ın Vahid oluşu, İlah'un Vahid oluşu, Vahid'ül Kahhar oluşu, Ehad ve Samed oluşu anlatıldığında, O'nun tekliği konuşulduğunda ve bu gerçeğe uygun bir davranış, bir yaşantı gerektiğinde hemen suratları buruşur, hoşlanmazlar, için için iğrenirler. Allah'ın değil de başka konuların gündem yapılmasına, Allah yerine başka şeylerin ilah gibi anlatılmasına sevinirler ve müjdeleşirler.*

Yapıları bu! Muhafaza buyur ya Rabbi...

"Onlar ki; zekâtı vermezler ve ahireti inkar ederler." (Fussilet-7)

Bir özelliklerini daha öğrenmiş olduk.

“Hayır (asla)! Bilakis (onlar) ahiretten korkmuyorlar.” (Müddessir-53)

“Ahirete iman etmeyenlere gelince, onların amellerini kendilerine süsledik; artık onlar, kör ve şaşkın olarak bocalar dururlar.” (Neml-4)

“Ayetlerimizi yalanlayanların ve ahirete iman etmeyenlerin hevalarına (zann olan fikirlerine) tâbi olma. Onların uydurdukları rableri vardır.” (En’am-150)

Onlar kafalarında uydurduklarına “Allah” derler. Bu tarifi ayet yapıyor: Onların kafalarında uydurdukları rableri vardır, onlara uyma!

“Sen körleri dalaletlerinden (çıkarıp) hidayet edemezsin. Sen ancak müslim olmaları dolayısıyla ayetlerimize iman etmiş kişilere işittirirsin.” (Neml-81, Rum-53)

“Eğer zikra (öğüt) fayda verirse, tezkir et (öğüt ver); haşyet duyan tezekkür edecektir; en şakiy ise, ondan uzaklaşacaktır.” (A’lâ; 9-11)

Ahirete iman etmeyen inkarcıya ayetler açıklanınca kaçır. Haşyet duyan ise derinlemesine düşünür, tefekkür eder ve ayetlere, ayetlerde açıklananlara sahip çıkar, onu o konuda fitneye düşüren insan ve cin şeytanlarına prim vermez:

“Sen ancak zikre (Kur’ana) tâbi olan ve Bilgayb Rahman’dan haşyet duyanı uyarırsın. Onu bir mağfiret ve kerîym bir ecir ile müjdele.” (Ya-Sin; 11)

“Sen ancak Bil-gayb Rablerinden haşyet duyan ve salâtı ikame edenleri uyarırsın.” (Fatır-18)

“Tehdidimden korkanlara Kur’an ile öğüt ver.” (Kaf-45)

“Rablerine haşrolunmalarından korkanları O’nunla uyar.” (En’am-51)

“Ve onlar ki; YevmidDiyn’i (din gününü) tasdik ederler.” (Me’aric-26)

“Onlar Bil-gayb Rablerinden haşyet ederler. Ve onlar O Saat’ten de titrerler.” (Enbiya-49)

“Onlar kalblerin ve gözlerin tekallub edeceği (altüst olacağı) o günden korkarlar.” (Nur-37)

Efendimiz (SAV)’in kimi uyarabileceği, kime doğruyu işittirebileceği, ona kimlerin iman edeceği anlatıldı, biz de işittik itaat ettik; Semî’na ve Eta’na... Bu ayetlerden edineceğimiz, konumuz ile ilgili manayı şöyle özetleyelim:

Ahirete iman etmeyenler Kur’an’a inanmaz, sana da tabi olmazlar. Ahirete inanan hem sana tabi olur, seni destekler, hem de Kur’an’ı ve Diyn Günü’nü tasdik eder. Ve hatta onlar O Saat’ten titrerler. “Mâlikî YevmidDiyn” derken nasıl bir halde olmamız gerektiği tarif ediliyor: Onlar o saatten titrerler!!! Bu titremeyi öğrenmemiz gerekiyor. Çünkü kural şudur: Ya bu dünyada titreyeceksin, ya orada... Sen bu dünyada titreyenlerden ol! Çünkü bu dünyada titreyen için Rabbi; “Onlar Benim misafirimdir, onlara korku ve mahzunluk yoktur” diyor.

İKAN İSTENİYOR

Din Günü'ne inanmak için "ahirete iman" gerekiyor ama bu başlangıç! Yani *ahirete iman potansiyeli* başlangıç için gerekiyor. Bu potansiyel açılacak bir tohumdur; bu iman tohumu açılınca *ikan* oluşacaktır. Bu yüzden bizden *ikan* istenir. Kur'an ahirete iman istemez, *ikan* ister: Gözünle görmüş gibi inanmanı ister. İman, bu yola başlamak içindi, kişideki ahirete iman potansiyeli işe başlaması içindir. Başladın, Kur'an'ı öğrendin, Kur'an Din Günü'nü anlattı, birlikte yaptığımız gibi okumalarla, tefekkürlerle Din Günü'nü gördün ve sende iman tohumu açıldı, artık "gözünle görmüş gibi" inanmayı öğrenmelisin. Sanki görmüşsün gibi nasıl inanır ve nasıl yaşarsın, artık bunu bulacaksın! Bu yüzden Kur'an "ahirete iman" değil, artık "*ikan*" istiyor. Bu konuda bir tarif yapan şu üç ayet aynıdır:

"Ve onlar ahiret boyutuna *ikan* halindedirler." (Bakara-4, Neml-3, Lukman-4)

Bu ayetler "onlar ahirete iman eder" demiyor, "onlar ahirete *ikan* halindedir" buyuruyor. Zaten ahirete iman ettiği için geldi, tâbi oldu. Şimdi ayetler ona "artık *ikan*ı öğren" diyor. Onu öğreneceğiz! Gözüyle görmüş gibi ahirete iman etmeye İKAN denir. Gözüyle görmüş gibi, sanki biliyormuş gibi, ahirete böyle iman ederse *ikan* olur. Kur'an bunu istiyor, biz de buna gayret edeceğiz. Çünkü ancak o zaman gerekli korkuyu yaşayabiliriz. Kur'an gerekli korkuyu yaşamamızı istiyor. Gerekli o korku ancak İkan'la yaşanır.

“Hayır! Keşke ilmel yakıyn (olarak ölmeden önce) bilseydiniz. Andolsun, cahıym’i (cehennem-i) mutlak görürdünüz (görür gibi yaşardınız). Sonra yemin olsun onu (cehennem-i) mutlaka aynel yakıyn göreceksiniz.” (Tekasür; 4-6)

Bu ayette İkan’ın bize sağlayacağı şeyi, bizde ne yapacağını, ne oluşturacağını öğreniyoruz. Diyor ki: *Bu işi ilmel yakîn bilseydiniz çok değişik olurdu, onu görürdünüz!*

Ahirete iman bizde önce “duymal yakîn”dir, yani sende o potansiyel varsa önce onu duyar-sın. Duydun, bunu ilerletirsen “ilmel yakîn” hal gelir. İlmel yakîn’de, onu görmediğin halde görmüş gibi bilmek vardır. İlmel yakîn ilerlerse “aynel yakîn” yaşanır ki; bizzat onu görmektir. Nasib olur da lutfedilirse aynel yakînden sonra “hakkal yakîn” hal yaşanır ki o, içinde olmaktır! Onu uzaktan görmen [ama görmen] aynel yakîn idi, şimdi tam işin içindesin. O işin bir parçası oldun, o gördüğün şeyin bir parçasısın artık: Bu hakkal yakîn bilmektir; yaşayarak bilmektir. Örneğin biz ölümü ilmel yakîn biliyoruz. Çünkü ölenleri sürekli görüyoruz. Bu ilmel yakîn bilmektir. Henüz ölmedik. Azrail aleyhisselamı görünce anlarız; o iş o an aynel yakîn olur. Ve öldük; ölümü hakkal yakîn bildik; yaşayarak bildik. İlmel yakîn, aynel yakîn, hakkal yakîn halleri inşaAllah anlaşılmıştır. Ölümü duymal yakîn değil doğrudan ilmel yakîn yani çok iyi biliyoruz. “Duyduk ki ölüm varmış, insanlar ölüyormuş” diyemeyiz, çünkü bizzat ve tek gerçek olarak görüyoruz, doğum ve ölümü hayatta tek gerçek olarak görüyoruz.

Bu da duyduğumuz, tefekkürle anladığımız bir şeyi değil doğrudan ilmel yakîni getiriyor. Bu gerçeği bilip dururken ölüm meleğini gördük, sıranın geldiğini anladık, işte o aynel yakîn; ölüm karşında duruyor. Aynel yakîn anlıyoruz ki biraz sonra... Ve ölümü yaşadık; bu da hakkal yakîn.

Dolayısıyla ayet; *“Ölmeden önce bu işi ilmel yakîn bilseydiniz [ikan olsaydınız], andolsun cehennemi mutlak görürdünüz ve onu görmüş gibi yaşardınız!”* diyor. Sahibi yemin ediyor: *İkan olursan andolsun cehennemi mutlaka görürsün! Onu görmüş gibi yaşarsın, bu da seni kurtarır.*

Manzarayı tanımlamaya şöyle devam ediyor: *“Zaten sonra, yemin olsun, cehennemi mutlaka aynel yakîn göreceksiniz.”* Onu uzaktan mutlaka göreceksiniz. Allah muhafaza etsin bazıları onu yakından, hakkal yakîn görececek. Cennetle müjdelenen gruptaysan bile onu aynel yakîn göreceksin. Ama seni çekip alıp kurtaracaklar, kurtulacaksın inşaAllah. Bir de hakkal yakîn onu yaşayacaklar vardır, gördüğü o manzaranın içine çekilecekler vardır, onlar onu yaşayacak. Yani bir de o halle hallenip onun içinde, göbeğinde olmak var. Bize deniyor ki; *aynel yakîn göreceğin cehennemi şimdi dünyada yaşarken ikan olarak [ilmel yakîn] görürsen, bu görüşün sende oluşturacağı korkuyla o gerçeğe göre yaşarsın, ondan korunur ve kurtulursun.*

Ahirete iman etmeyenleri Kur'an *yalanlayanlar* olarak da tanımlar. Onlar neyi yalanlıyor acaba? Özellikle *“Yeniden Yaratılış'ı”, “O Saat'i”*

ve “Din Günü’nü; YevmidDiyn’i” yalanlıyorlar. Kur’an’da bu açıdan iki grup vardır: Din Günü’nü tasdik ederek gereği gibi yaşayanlar ve O Gün’ü yalanlayanlar. Bir grup o gün’ü yalanlıyor; uydurduğu zanna göre yaşıyor. Diğer grup din günü’nü tasdik ediyor, onu görmüş gibi ikan olarak ona inanıyor ve ilmiyle gördüğü bu hakikate göre yaşıyor. Kur’an-ı Kerim’de dikkat ederseniz görürsünüz ki; ayetlerde “Mâliki YevmidDiyn” ile ilgili anlatımlar hep bu iki grup üzerinden yürür.

“Andolsun ki; onlardan öncekileri de fitne etmişizdir. Allah elbette sâdıkları bilecek ve elbette yalancıları da bilecek.” (Ankebut-3)

Anlıyoruz ki bu *Allah’ın bilmesi* için. *Allah’ın bilmesi* ne demektir? Bu mânâyı yanlış anlarsak Allah’a karşı edeb dışı iş yapmış oluruz. “Allah’ın bilmesi”ni detaylı olarak “İyyaKE na’budu VE iyyaKE nesta’iyn” kısmında göreceğiz.

Bu hayat bir imtihandır. Ayet diyor ki; biz onları da onlardan öncekileri de fitne ettik, yani onları da öncekileri de imtihan ettik, ikileme düşürdük. Önünüze iki soru koyduk, birini işaretleysin diye. Bunu niye yaptık? Allah elbette sâdıkları da bilecek, yalancıları da bilecek diye! Sâdık olan neye sâdıktır acaba? “Kâlû belâ”daki yeminine, o sözüne sadıktır. Bu ileride gelecek, göreceğiz inşaAllah. Allah sâdıkları ve yalancıları bilsin için fitne ettik, onları imtihana tabi tuttuk ifadesindeki “Allah’ın Bilmesi”ni bir cümle ile yerine koyalım, detayını yeri gelince görelim. Yanlışla düşmeyelim! Allah herşeyi bilen değil

midir? Ve herşeyin hükmünü veren Allah değil midir? Öyleyse O'nun sonradan bilmeye ihtiyacı var mıdır? Demek ki ayetteki "Allah bilecek" başka bir mânâdadır, onu arayıp bulmalıyız. "Sen bir iş yap, Allah da görsün, öğrensın" bakışıyla yaklaşan kişi Allah'ı "bilmiyor" pozisyonuna düşürmüş olur. "Sen o işi yapınca O görecekt ve bilecek" diyen, Allah'ı noksan yapmış olur, O'nu noksan sıfatla sıfatlamış olursun. Sen daha onu yapmadan ezelde Allah biliyor. Senin ne yapacağını ezelde bilen/takdir eden, senin yapacağın işi öğrenmek için bekler mi? Dolayısıyla *Allah bilecek*, hayatın imtihan olmasıyla ilgili bir mânâdır.

"Fakat onlar o saati (kıyameti) de yalanladılar... O saati yalanlayanlara saıyr'i (alevli bir ateşi) hazırladık." (Furkan-11)

"Onlar Diyn Günü'nü yalanlarlar; onu ancak haddi aşan günahkâr yalanlar. Ona ayetlerimiz tilavet olunduğunda; 'evvelkilerin efsaneleri' dedi. Hayır (asla)! Bilakis kazanmakta oldukları onların kalblerinin üzerini örtmüştür." (Mutaffifîn; 11-14)

"Hayır! İnsan fücuru (günahı) rahat işlemek için Kıyamet'i yalanlar." (Kıyamet-5)

"Diyorlar ki: Biz öldükten, toprak ve kemik yığını haline geldikten sonra, biz mi bir daha diriltileceğiz? Önceki atalarımız da mı? De ki; hem öncekiler hem de sonrakiler; belli bir günün belli vaktinde mutlaka toplanacaklar!" (Vâkıa; 47-50)

“Eğer şaşıyorsan, asıl şaşırlacak olan onların şu sözüdür: Biz toprak olduğumuzda mı, biz mi halk-ı cedid’de olacağız? İşte bunlar, Rablerine kâfir olmuşlardır.” (Ra’d-5)

“Kendi yaratılışını unuttu da bize bir misal getirdi: ‘Çürümüş haldeki şu kemiklere kim diriltilip hayat verecek?’ dedi.” (Yasin-78)

“O ilk ölümümüzden başka bir şey değildir ve biz neşr (ba’s) olunacak da değiliz. Eğer doğru söyleyenler iseniz, haydi atalarımızı getirin (derler).” (Duhan; 35, 36)

“İlk yaratmada acizlik mi gösterdik? Hayır, onlar yeniden yaratma hususunda şüphe içindedirler.” (Kâf-15)

“Sizi arz’dan halk ettik. Tekrar sizi (vefat ile) ona iade edeceğiz. Ve sizi ondan bir kez daha (ba’s edip) çıkaracağız.” (Ta-Ha; 55)

“Muhakkak ki biz; evet, yalnız biz ölüleri diriltiriz...” (Yasin-12)

“De ki: ‘Onları ilk defa inşa eden, onları diriltip hayat verecektir. O her yaratmayı tam bilendir. O ki sizin için yeşil ağaçtan bir ateş oluşturdu. İşte bak ondan yakıyorsunuz. Semavat’ı ve Arz’ı yaratan, onun mislini yaratmaya kadir değil midir? Evet; O, yaratmayı eksiksiz bilendir. Bir şeyi irade ettiğinde O’nun emri ancak ona Kün (Ol) demesidir; (artık o) olur.” (Ya-Sin; 79-82)

“Üzerlerine ayetlerimiz apaçık tilavet edildiğinde; ‘Eğer doğru söyleyenler iseniz, haydi getirin atalarımızı’ demekten başka huccetleri

yoktur. De ki: Allah sizi diriltiyor (var kılıyor), sonra sizi öldürecek; sonra kendisine şüphe olmayan kıyamet gününde sizi cem' edecek. Fakat insanların ekseriyeti bilmiyor. Semavat ve Arz'ın mülkü Allah'ındır. O saat kıyam ettiği gün, iptal ediciler (bu gerçeği yok sayanlar) hüsrana uğrarlar." (Casiye; 25-27)

"Dediler ki: Dünya hayatımızdan başka (bir hayat) yoktur. Biz ba's olunacaklar da değiliz." (En'am-29)

"Muhakkak ki; onlar, bir hesap ummuyorlardı. Ve ayetlerimizi yalanladıkça yalanlamışlardı." (Nebe; 27, 28)

"Bunlar kendilerinin ba's olunacaklarını zannetmiyor mu?" (Mutaffifin-4)

"İnsan, onun kemiklerini asla cem' etmeyeceğimizi mi sanıyor?" (Kıyamet-3)

"Ve dediler ki: Biz kemikler ve ufantı olduğumuzda mı, gerçekten biz mi halk-ı cediye (yepyeni bir yaratılış) ile ba's olunacaksınız? De ki: (İsterse) taşlar yığını ve demir (kütlesi) olun. Yahut sadırlarınızda büyük bir yaratık (olun). Diyecekler ki: Bizi kim iade edecek (yeniden yapacak)? De ki: Sizi ilk defa yaratmış olan! (Alay ederek) sana kafalarını sallayacaklar ve derler ki; o ne zaman? De ki: Kariyb (yakın) olması umulur. (İsra; 49-51)

"Çürüyüp dağılmış kemikler olduğumuzda mı? İşte bu, o takdirde hüsranlı bir dönüş olur" (dediler). Bu dönüş sadece bir zecre'ye (diril-

ten seslenmeye) bakar. Bir de bakarsın, onlar sahire'de (geniş bir arazide)dir." (Nâziât; 11-14)

"Hayır (sandığınız gibi değil)! Bilakis siz Diyn'i yalanlıyorsunuz. Muhakkak ki, üzerinizde hafızlar olduğu halde Kiramen Katibiyn (Keriyim Yazıcılar); ne yaparsanız bilirler." (İnfitar; 9-12)

"Sema'dan bir ölçüye göre su indiren O'dur. Biz onunla ölü bir beldeye hayat verimiz. İşte böyle (kabirlerden) çıkarılacaksınız." (Zuhruf-11)

"İyi bilin ki; Allah, ölümünden sonra Arz'ı diriltir. Akıl edesiniz diye, hakikaten size ayetleri açık seçik beyan ettik." (Hadid-17)

"Rahmetinin önünden rüzgarları müjdeci olarak irsal eden O'dur. Nihayet o rüzgârlar yağmur yüklü bulutlar yüklenince onu kurak bir memlekete gönderir. Sonra onunla yağmur yağdırır. Ve onunla her çeşit ürünü yetiştiririz. İşte Biz ölüleri de böyle diriltiriz. Gerekir ki, düşünür ibret alırsınız." (A'raf-57)

"Rüzgarları gönderip de bulutu harekete geçiren Allah'tır. Biz onu ölü bir bölgeye göndeririz de, ölümünden sonra toprağa onunla hayat verimiz. Ölülerin yeniden dirilmesi de böyle olacaktır." (Fatır-9)

"O'nun ayetlerindendir ki, sen Arz'ı huşu halinde görürsün. Onun üzerine suyu inzal ettiğimiz vakit, titrer ve kabarır. Muhakkak ki onu diriltiriz, ölüleri de dirilticidir. Muhakkak ki O, her şeye Kadir'dir." (Fussilet-39)

Bildiğimiz *yağmur döngüsü* örnek veriliyor. Bunun bâtinî mânâları, yani insanın nefs seyr-i sülüğü ile ilgili anlamları da vardır. Ama mümkün olsa günümüz ilminin yağmurla ilgili açıklamalarını, bu konuda Sünnetullah'la ilgili bilimsel bulguları inceleyebilseniz, dünyada nasıl bir yağmur yönetimi olduğunu fark etseniz, hayretiniz çok artar. Biz onu “yağmur damlası gelir, düşer” gibi çok basit görüyoruz. Değil! Hayretinizi çok artıracak bir *Yağmur Yönetimi* var ve ayet müthiş bir yönetimi örnek veriyor, zâhiren. Ama insan bu bilginin zâhirine bile ulaşamadığı için onun zâhirini çok önemli görmüyor, bu yüzden “bulut, yağmur” kelimelerine mealde bir sürü bâtinî mânâlar koyuyorlar. Yağmur yönetiminin dünyada nasıl bir sirkülasyon üzere olduğunu, o döngüdeki suyun nasıl bir bilinçte nerelere gittiğini, suyun indiği yere nasıl bir ilim, ne ilmi indirdiğini ve ne yaptığını görseniz işin zâhirinde var olan ve insanı titretecek mânâyı fark edersiniz.

Bu ayetlerde konumuzla ilgili nokta “ölüleri böyle diriltiriz” gerçeğidir. Buyuruyor: Ölü sanılan bir tohum, suyu görünce nasıl yeşeriyorsa, o canları da bir Emir ile böyle çıkartacağız. Anlayabilmemiz için bize ayetlerle ipucu sunuyor...

“Evet (cem’ edeceğiz). Onun parmak uçlarını bile tesviye etmeye Kadir’leriz.” (Kıyamet-4)

“O kafir olanlar, asla ba’s olunamayacaklarını zannettiler. De ki: Hayır! Rabbime kasem ederim ki, elbette ba’s olacaksınız. Sonra yaptıklarınız

size mutlaka haber verilecektir. İşte bu, Allah üzerine çok kolaydır.” (Teğabun-7)

“İhtilaf ettikleri şeyi kendilerine açıklasın ve kafir olanlar da kendilerinin yalancılar olduklarını bilsinler diye (öleni ba’s edecektir).” (Nahl-39)

“Rablerinin huzuruna getirildiklerinde onları bir görsen! (Allah); ‘Bu (yeniden dirilme) hak değil miymiş?’ diyecek. ‘Rabbimize andolsun ki, evet!’ diyecekler. (Allah): ‘Öyleyse inkârınızdan dolayı azabı tadın!’ diyecek.” (En’am-30)

Öğrendik ki, o gün’e iman için ahirete iman şart. Sonra o imanı ikan haline getirip ona göre yaşamalıyız ve yalanlayanlardan olmamalıyız!

Artık O Saat’i tefekkürün vakti geliyor...

EMRU’S SÂAH

Kur’an ona “Emru’s Sâah” diyor.

“Sana, ne zaman gelip çatacak diye O Saat’i soruyorlar. De ki: Onun ilmi ancak Rabbinin indindedir. Onun vakti için onu aşıkâr edecek yalnız O’dur. Semavat’a ve Arz’a (onun ilmi) ağır gelmiştir. (O) size ancak birden/ansızın gelir. Sanki sen onu bilensin gibi, sana soruyorlar. De ki: O’nun ilmi, Allah indindedir. Fakat insanların ekseriyeti bilmiyor.” (A’raf-187)

Konumuz kapsamında birkaç açıklama yapalım; birincisi şu: Efendimiz sallallahu aleyhi vesellem’e “Sen bu iddiada bulunuyorsun ama bu ne zaman, bunu bize söyle!” diyorlar. Bunun

üzerine, Efendimiz'e "O Saat'in ilmi Allahın indindedir, Rabbimin indindedir" demesi bildiriliyor. O Saat gizlidir. Şimdi, ayetlerle buradaki hikmeti, buradaki güzelliği, buradaki merhameti göreceğiz: O ilim, o bilgi Semavat'a ve Arz'a ağır geldi. Her gün güneşin doğması batması, dünyanın kendi etrafında dönmesi, bu bilgiler onlara ağır gelmiyor, bu yüzden o işler devam ediyor ama bu öyle bir bilgi ki, bu öyle bir Aziym Gün ki, bu öyle şiddetli bir Gün ki Semavât ve Arz bu bilgiyi kaldıramıyor. Yoksa "gizleyelim de şunları aniden yakalayalım" gibi bir bakış değil. Taşıyabildikleri bilgiler onlara zaten verilmiş. Bu bilgiyi kaldıramıyorlar. Dünya bu anı bilirse dönemiyor, Semavât bu anı bilirse gereklerini yapamıyor. Böyle bir dehşetli gün, böyle bir şiddetli gün! Bundan sadece insan gafil! Bu bilgiyi Semavat ve Arz bilirse ona ağır geliyor, Emr'i yerine getiremiyor. Buradan anlayacağımız bir diğer husus şudur: Kıyamet günü ile ilgili hesaplar yapmak yanlış, hele de Din adına! "Kıyamet şu zaman kopacak, şu kadar kaldı" gibi hesaplar çıkarmak yanlış uğraşlardır. Efendimiz sallallahu aleyhi vesellem dahi; "ben bilmem" diyor. Allah; "Sanki sen biliyormuşsun gibi sana soruyorlar!" buyuruyor. Efendimiz öyle soranlara cevap vermiyor. Dikkat edin, ayet ve hadislerle göre alametlerini söylemek ayrı iştir ama "şu gün, şu tarihte olacak" diye çıkıp konuşmak ayrı iştir! Bunlar Kur'an ve Sünnet'e uygun yaklaşımlar değildir. Bu tip açıklamaları müslüman olmayanlar da yapıyor. Hatırlayın, bir zamanlar, "kıyamet kopacak" diye

birçokları Türkiye'ye sığındı. Kıyametten haberleri yok, sanki oraya gidince kurtulacaklar. Demek ki kıyamet için "gün, ay, yıl" gibi hesaplar yapmak sünnete uygun değil, doğru değil.

"Semavat'ın ve Arz'ın gaybı Allah'ındır. O Saat'in Emri ancak bir göz kırpması gibi yahut daha yakındır. Muhakkak ki; Allah, herşeye Kadir'dir." (Nahl-77)

İşte kıyametin zamanı! Onu öğrendik; yakın! Şu gün bugün değil; yakın! Ne kadar yakın? Bir göz kırpması kadar yakın! Bizim zaman anlayışımıza göre bakan yanılır, insanın zamanının süreci ayrıdır. Zamanı Rububiyet'e yükselttiğinde onun öyle bir noktası vardır ki insanın zaman hesabına göre binlerce yıl orada bir gün gibidir, bir noktada öyledir. Dolayısıyla, kıyamet göz kırpması kadar yakındır; yani o gün bu kadar yakındır. Zamanını ayetten öğrendik: Yakın!

"Muhakkak ki, O Saat'in ilmi Allah indindedir." (Lukman-34)

"Muhakkak ki O Saat gelecektir. Her nefs sa'y ettiği ile cezalansın diye! Neredeyse onu kendimden gizleyeceğim." (Ta-Ha; 15)

Daha önce En'am-12'de gördük, "Rahmeti (merhameti) kendime farz kıldım" buyuruyor. Bizim için rahmete bakın. Şimdi ise, kıyametin ne zaman kopacağını neredeyse kendimden gizleyeceğim dedi. Ayette şu çok açık: Muhakkak o saat gelecektir. Ne için? Her nefs say ettiği ile cezalansın diye! Yani; dünyada neyin peşinde

koşmuşsa onun karşılığını bulsun diye! Hani iki tepe arasında sa'y edersin, koşturursun ya, dünyada da sürekli sa'y içindesin. Bu dünyada neyin peşinde koştuyusan onun karşılığını alarsın diye O Saat mutlaka gelecektir. *Ama neredeyse onu Kendimden gizleyeceğim.* Allah'ı tanıyan, böyle bir şeyin olmayacağını bilir. Burada anlatılmak istenen bize olan merhametidir! O kadar merhametli ki neredeyse Kendimden gizleyeceğim buyuruyor. İnsanlara, yarattıklarına sevgi ve merhametine bakın! Adaletin gereği bu. İnanan ve inanmayanın ayrılması için olması gereken işin gereği bu! O yüzden neredeyse kendimden...

"İnsanlar sana O Saat'ten sorarlar. De ki onun ilmi ancak Allah indindedir. (Ahzab-63)

"Sana O Saat'ten soruyorlar; 'onun gelip çatması ne zaman?' diye. (Oysa) onun zikra'sından (vaktini bildirecek ilimden) sende ne arar? Onun (ilmi'nin) müntehası (nihayete ulaşacağı yeri) Rabbine'dir. SEN ANCAK ONDAN HAŞYET DUYAN KİMSENİN UYARICISISIN." (Nâziât; 42-45)

"Onlar ki Bil-gayb Rablerinden haşyet ederler. Ve onlar 'O Saat'ten de titrerler." (Enbiya-49)

"Ey, insanlar! Rabbinizden ittika edin. Ve babanın çocuğundan, çocuğun da babasından birşey ödeyemeyeceği günden haşyet edin. Muhakkak ki, Allah'ın va'di hakk'dır. Dünya hayatı sakın sizi aldatmasın. O çok aldatıcı da sizi Allah ile aldatmasın." (Lukman-33)

Sizi Allah ile aldatan aldatmasın demek; “şeytan sizi dini oyunlarla aldatır, düşmeyin” demektir. Bu konuda en çok düşülen tuzak nedir biliyor musunuz? *“Boş ver, Allah hoşgörülüdür bağışlar, Allah affeder”* tuzağı! Rabbimiz uyarıyor: Bu şeytanın seni aldatmasıdır, bu tuzağa düşme! Elbette Allah bağışlar, ancak kimleri? Tekrar o günahı işlememek için rahatsız olup, tövbe edip kurtulma gayretine girenleri! Yani Levvame’de olanları bağışlar! Günah işlemek için “Allah bağışlar” diyemezsiniz. Öyle anlayana deniyor ki: Dikkat et, bu şeytanın seni Allah ile aldatmasıdır! Birisi sana bir günahı hoş göstermek için; “ne olacak canım, Allah affeder” diyorsa ayet uyarıyor: Böylere seni Allah ile aldatmasın!

“Fakat siz, dünya hayatını tercih ediyorsunuz.” (A’lâ-16)

“Hayır! Bilakis siz acile’yi (dünyayı) seversiniz; ahireti bırakırsınız.” (Kıyamet; 20, 21)

“Şu insanlar, çarçabuk geçen dünyayı seviyorlar da önlerindeki çetin bir günü (ahireti) ihmal ediyorlar.” (İnsan-27)

“Halbuki ahiret daha hayrlı ve daha kalıcıdır.” (A’lâ-17)

“Dünya hayatı bir oyun ve eğlenceden başka birşey değildir. Bilfiil korunanlar için ahiret yurdu daha hayrlıdır. Hâlâ akletmeyecek misiniz?” (En’am-32)

“İşte bu ilk uyarıcılardan bir uyarıcıdır; o yaklaşan (kıyamet) yaklaştı. Onu Allah’ın dünün-

den (Allah'ın dışı var zannıyla oluşturduklarınızdan bir) keşfedecek yoktur. Şimdi siz bu söze (Kur'an'a) mı şaşıyorsunuz? Ve gülüyorsunuz ağlamıyorsunuz. Ve siz (hiç etkilenmiyor) oyalanıp duruyorsunuz. SECDE EDİN ALLAH'A VE O'NA KULLUK EDİN." (Necm; 56-62, secde ayeti)

Buyuruyor: *Uyarıyoruz ama "Mâliki Yevmid-Diyn" derken bu uyarı size hiç tesir etmiyor! Bu ayetleri okuduğunuz, duyduğunuz halde gülüyorsunuz! Ağlamıyorsunuz! Hiç etkilenmiyorsunuz! Oyalanıp duruyorsunuz... Oyalanmayı bırakın da, Allaha secde edin ve O'na kulluk edin...*

"De ki: "Eğer Rabbime isyan edersem, gerçekten ben, azim (bir) gün'ün azabından korkarım." O gün kimden (azab) çevrilip savılırsa, hakikaten ona (Allah) rahmet etmiştir. İşte apaçık kurtuluş budur." (En'am; 15, 16)

"Fakat, onlar O Saat'i de yalanladılar. O Saat'i yalanlayanlara sayır'ı (alevli bir ateşi) hazırladık." (Furkan-11)

"Muhakkak ki O Saat elbette gelecektir; onda kuşku yoktur. Fakat, insanların ekseriyeti iman etmez." (Mü'min-59)

"Eğer" diyorlar; "doğru iseniz, ne zaman (gerçekleşecek) bu tehdit?" (Enbiya-38)

"Ona iman etmeyenler, onu acele isterler. İman edenler ise, ondan müşfiktirler (korku ile ürperirler) ve bilirler ki; o kesinlikle Hakk'tır. Dikkat edin, O Saat hakkında tartışanlar, muhakkak uzak bir dalâl içindedirler." (Şûra-18)

Acele istemek halini biraz açalım. Ayetteki “sizin acele istediğiniz” ifadesine şöyle mânâlar verebiliriz: Birisi, Efendimiz sallallahu aleyhi vesellem’e itiraz etmek için. Böyle diyorsan öyleyse göster. Madem böyle bir saat var diyorsun, haydi göster, haydi getir deyip acele ediyorlar. Bunu günümüze getirelim: Acaba biz kime “haydi göster, haydi acele et” diyoruz? Onu bugün nasıl diyoruz veya biz nasıl acele ediyoruz? Ayeti ötelemeyelim. Ayet o zamana aittir diye ötelersen gününe/kendine amel çıkaramazsın! Kendimize amel çıkarmak için soracağız; ayet bize ne diyor? Ve bugün için cevabını bulacağız! Evet, o gün öyleydi, bugün nedir? Ve her iki mânâyı birleştireceksiniz.

“İnsanı acel’den/aceleci yarattık” (Enbiya-37)

Demek ki insanlar aceleci. Peki, böyle yaratılan insan nasıl acele eder, insanlar bu aceleciliklerini nerede kullanır? Dikkat edin, insan dünya işlerinde, onu cehenneme götürecek her şey için aceleyle koşuyor. Acelesi ne içinmiş, neye acele ediyor? Ateşe! Telaşla ateşe! Onu ateşe götürecek şeyin peşinden koşup duruyor, ateş için acele ediyor. Acele ettiğiniz şey, aceleyle biriktirdiğiniz şey budur! Onlar Efendimiz’i zorda bırakmak için hem sözle hem de yaşantıyla acele etmişler. “Getir bakalım o anı” diyorlar! Ama ayette geçen “acele istemek” günümüzde de geçerlidir; hâlâ acele ediyoruz! İnsan o gün de bugün de sürekli acele ediyor; bir aceleyle kendisine ateş biriktiriyor. Halbuki asıl nerede acele etmek gerekiyor? Onu hadislerden öğreniyoruz: Hayr içinde, iba-

dette, salât ikame etmekte acele edeceksiniz, “acele”yi Allah yolunda kullanacaksınız. Allah’ın seni aceleci yaratması, ateş için aceleci olası diye değil! Sana verilmiş olanı yanlış yerden, zulmetten alıp hicret ettiresin, acele yanını hayr işlerinde kullanasın diye. Öyle yapmalısın; sana verilmiş olanı zulmetten alıp hicret ettireceksin, acele eden yanını hayr işlerinde kullanacaksın, üç beş düşünüp bir yapan yanını ise dünya işlerinde kullanacaksın. Biz tersini yapıyoruz, ahiret işlerini üç beş düşünüyoruz: Namaza gitsem mi gitmesem mi... Dünyayı hiç düşünmeden koşup acele yapıyoruz. Ters! Onu düzüne çevirelim!

“Kafir olanlar, gözlerinden ve sırtlarından ateşi savamayacakları, kendilerine yardım dahi edilmeyeceği zamanı bir bilselerdi (böyle acele isterler miydi)?” (Enbiya-39)

“Andolsun ki; biz, Musa’yı ayetlerimiz ve sultan-ı mubiyn ile irsal ettik, firavun ve mele’sine... Onlar firavun’un emrine tabi oldular. (Oysa) firavun’un emri reşiyd değildir. (Firavun) kıyamet günü kavminin önüne geçip önderlik eder. (İşte) onları nar’a vardırı. O varılan yer ne kötü bir yerdir.” (Hûd; 96-98)

“Musa dedi ki: Muhakkak ki; ben, hesap gününe iman etmeyen her mütekebbir’den benim de Rabbim, sizin de Rabbiniz’e sığınırım.” (Mü’min Sûresi-27)

Hesap Günü’ne iman etmeyeninin nasıl şerli bir hayatı olacağını, o halden ve onlardan nasıl

korunmak gerektiğini Hz. Musa aleyhisselam bize bildirmiş oluyor. Çünkü Rabbi O'na dedi ki:

“Muhakkak ki; Ben, evet Ben Allah'ım. La ilahe, illa ENE (illa BEN). Bana kulluk et ve Benim zikrim için salatı ikame et. Muhakkak ki, O Saat gelecektir; her nefis sa'y ettiğiyle cezalansın diye. Az kalsın onu (Kendimden) gizleyeceğim. Ona iman etmeyen ve hevasına tabi olmuş kimse ondan (kıyamet gerçeğine göre yaşamaktan) seni alıkoymasın. Sonra helak olursun.” (Ta-Ha; 14-16)

Bu uyarıdan sonra Hazreti Musa aleyhisselam diyor ki: Bu inanmayanın şerrinden Allah'a sığınırım. Çünkü uyarsam beni helak edecek...

“O gün kâfir olanlar ve Rasûlullah'a asi olanlar, (arz'a geçirilip) yerle bir olmayı temenni ederler. Allah'tan bir sözü de gizleyemezler.” (Nisa-42)

“Doğrusu biz sizi yakın bir azap ile uyardık. O gün kişi ellerinin (kendine) ne takdim ettiğine bakar ve kafir olan şöyle der: Keşke toprak olsaydım.” (Nebe-40)

“Keşke (ölümle) iş bitmiş olsaydı.” (Hâkka-27)

Bu ayetleri de birkaç cümleyle özetleyelim. Hakikati fark eden kâfirler, fark etmenin artık işe yaramayacağı o anda Arz'a geçirilip yerle bir olmayı temenni ediyorlar. Nisa-42'deki “Arz'a geçirilme, yerle bir olma” temennisi ile Nebe-40'taki “keşke toprak olsaydım” yalvarışı aslında aynı arzudur! “Toprakla beraber yok olma” talebi ile “Arz'a geçirilip yok edilme” isteği aynı

mânâdır. Hakka-27'deki "keşke ölümle iş bitmiş olsaydı" arzusu da böyledir, o da aynı mânâda bir taleptir, vurguladıkları şey aynıdır: Sorumsuz olalım! Sorumlulukla yaratılmamış olanın halini istiyor, toprak olmak istiyor? Neden? Çünkü bir sorumlulukla yaratılmayanların durumu farklıdır. O gün sorumluluğu olanlar devam edecek, Hesap Günü'ne onlar ilerliyor. İnsan bunu gördüğü için diyor ki; *keşke TERCİHİM olmasaydı! Ben de tercihi olmayanlar gibi, dünyada yaşamış sonra da toprağa karışmış, silinmiş olsaydım!* İnsanların "keşke toprak olsaydım" diyecekleri Kıyamet Günü öyle dehşetli, öyle zor, öyle azim bir gün ki!

Mâliki YevmidDiyn konusunu paylaşıyoruz. Din gününü, ceza gününü, hesap gününü tanımaya, anlamaya, zihnimizde canlandırmaya ve bunu ayetlerle yapmaya çalışıyoruz. Yöntemimiz gereği "Mâliki YevmidDiyn"i de tamamen ayet ve hadislerden bir kompozisyonla vermeye çalışıyoruz. Görüyorsunuz, Din Günü'nü anlatan ayetler okununca hemen anlaşılıyor, konuyu anlamak için derin mânâlar gerekmiyor. Ancak şöyle bir durum var: Biz, tamamen ayet ve hadislerden oluşan böyle uzun paylaşımlara çok alışık değiliz, peş peşe çok ayet dinlemek bizim çok alışmadığımız bir tarz! Biz daha çok Kur'an ayetlerinin orijinal okunuşlarını dinlemeye, Kur'an'ı yüzünden okuyanları dinlemeye alıştık. Kendi dilimiz Arapça olmadığı için sözleri olmayan bir müziği dinler gibi Kur'an dinler, onun verdiği huşûyla, o duyguyla tatmin olmaya çalış-

şırız. Oysa dili Arapça olanlar, Arapçayı iyi bilenler bu açıdan şanslılar, onlar bizim gibi değiller. Onlar ayetleri dinlerken, aşına oldukları kelimeler nedeniyle kısmen anlayarak dinliyorlar. Bu yüzden, peş peşe ayet dinlerken mânâlarıyla dinlemeye de alışmış ve çok güzel bir alışkanlık edinmiş oluyorlar. Biz onlar gibi anlayarak peş peşe ayet dinlemeye çok alışık değiliz. Biz güfte-siz bir müziği uyuyarak dinler gibi dinlemeye ve onun verdiği huşûya, rahatlığa alışmışız. Elbette bu da çok güzel, bu da sevap ama bir güftesi yok. Sözlerini anlamadan, mânâsı olmadan ayet dinlediğimiz için birisi bize “ne dinlediysen onunla amel et” dese, ne yapacağımızı bilemeyiz. Bir şey anlamadık ki amel edelim! Dinledik, bir güzel psikolojik rahatladık, ameli bu! Dinlediğimiz ayetler bize “şöyle davran, şöyle yap” diyor ama biz anlamadan dinlediğimiz için bilmiyoruz; maalesef böyle bir noksanımız var. Rabbim vereceği başka türlü nimetlerle inşaAllah bu noksanımızı giderir. Bu tür noksanlıkların avantaja dönüştüğü durumlar da vardır, Allah’ın bizlere öyle nimetleri ve ikramları da vardır. Hatta onları görünce “iyi ki böyle bir noksanım varmış” bile diyebilirsiniz. Ancak Allah’ın ikramlarının cazibesi ve cezbesiyle söyleyebileceğimiz böyle bir cümle, bizim her gün az da olsa daha ileride olma sorumluluğumuzu kaldırmaz. Mesela Kur’an’ı orijinal harfleriyle okumayı bilmiyorsak öğrenme sorumluluğumuzu kaldırmaz, Kur’an’ın dilini öğrenmek gibi bir hedef koyma gayreti ve duamızı yok etmez. İnşaAllah Rabbim hem bu

noksanlarımızı giderir, hem o nimetlerini lutfeder. Noksanlıklarımızı da nimetiyle tamamlarız inşaAllah. Rahıym isminin içi o kadar hediyelerle doludur ki... Eğer iman nuru taşıyorsanız orada her mü'mine göre bir hediye vardır.

Mâliki YevmidDiyn'i anlamaya çalışırken çok yoğun ayet göreceğiz. O Gün'ü ayetlerden takip etmeye, zihnimizde canlandırmaya, O Gün'e ait bir dosya açmaya kendimizi zorlayalım ki izi kalsın. İzi kalsın ki biz Fatiha Sûresi'ni okurken o izle Mâliki YevmidDiyn diyebilelim, herhangi bir vesileyle Fatiha okurken o izle okuyalım inşaAllah. Özellikle salâtta! Ve tabi ki salât dışında da!

Günlük yaşantıda öyle bazı yerlerde Fatiha okuruz ki o anlar Mâliki YevmidDiyn tefekkürüne çok uygundur. Örneğin bir cenaze defni sırasında imam efendi sık sık "el-Fatiha" der ve biz Fatiha okuruz. Ölümü en fazla hatırladığımız o anlar aslında Fatiha'yı en duygulu okuyabileceğimiz zamanlardır. Eğer o anlarda biz, beynimizde açılan "*Mâliki YevmidDiyn*" kavramıyla, "*İyyaKE na'budu VE iyyaKE nesta'iyin*" tarifiyle, "*Bismillahir Rahmânir Rahıym El-Hamdü Lillahi Rabbil' Âlemiyn*" duruşuyla, "*erRahmânir Rahıym*" seslenişi ile Fatiha okuyabilirsek, beynimizde açılan o duygudan yararlanırsak o okuma bizim için çok faydalı olur. Aksi halde, "şu defin işi bir bitse de gitsek" işareti haline gelen bir Fatiha ile karşılaşılabilir, Allah muhafaza etsin, kendimizi iyi yoklayalım. "El-Fatiha" seslenişlerini "hoca noktayı koydu, biran önce gidelim" işareti gibi düşünürsek kaybederiz. Kaybetmemek ve ahireti

kazanmak için herşeyden yararlanabilmenin bir yolunu mutlaka bulmak gerekiyor.

“Mâliki YevmidDiyın” ayetlerine bir giriş yapmış ve inanmayanların O Gün’ün dehşetiyle “keşke toprak olsaydım” diyen hallerini Nebe Suresi 40’ta ve diğer ayetlerde görmüştük. Bizi Kıyamet Günü’ne doğru yaklaştıran o noktadan itibaren devam edelim inşaAllah.

ZOR GÜN ve ŞAHİTLER

“Muhakkak ki biz, rasûllerimize ve iman edenlere dünya hayatında da eşhad’ın (şahitlerin) kıyam ettiği günde de yardım edeceğiz.” (Mü’min-51)

Kur’an, insanları “iman edenler ve yalanlayanlar” diye iki gruba ayırmıştı: Ayetleri ve Din Günü’nü yalanlayanlar, ayetleri ve Din Günü’nü tasdik edip ona göre yaşayanlar. İşte Mü’min-51, tasdik eden ve ona göre yaşayanlar için bir müjde veriyor. Diyor ki: *Bize ve rasûllerimize iman edenlere dünya hayatında da, şahitlerin kıyam ettiği günde de yardım edeceğiz!* Müthiş bir şey; Allah yardım va’d ediyor! Kime? Din Günü’nü tasdik edenlere, yalanlamayanlara yardım va’d ediyor! Bu yardımı özellikle din günü, ceza günü bulunmaz bir ilaç gibi arayacağız. Özellikle eşhad’ın, yani şahitlerin kıyam ettiği gündeki bu yardım bizim için, ahiretimiz için, din günü için çok önemlidir. Bu şahitler özellikle Nebiler ve Rasûllerdir, onlar o gün kıyam edecekler! Nebiler

ve Rasûllerin bizim için şahitliği ve ayetteki; “onlara sorulacaksınız” hitabı bizi titretmiyor belki! Peki, şu da mı titretmiyor? O gün, siz değil de elleriniz, ayaklarınız, dilleriniz, gözleriniz, kulaklarınız, kullandığınız şeyler şahitlik yapacaktır! Dolayısıyla, bütün onların sizin için kıyam edip dikildikleri, şahit olacakları bir an, bir zaman var! İşte ayet, “o zaman onlara yardım edeceğiz” diyor. Peki, bir şahidi varken ona yardım etmek nasıl olur? Allah muhafaza etsin, bir yanlış yapmışsın ve şahidi var. Rahıym ismini fark edin şimdi. Buradaki yardım Rahıym ismi kapsamıdır. Dünyadaki adalet sisteminde, yargılamada böyle bir yardım olmaz, dünyadaki yardım ancak hukuk çerçevesindedir. Bu dünyada hak yemeyen bir karar, hukuka uygun bir hüküm size en büyük yardımdır, en fazla bunu istersiniz. Ama oradaki yardım öyle değil: Ayıbın örtülür, şahide “vazgeç” denir. Din Günü’nü yalanlamayana, dünyada hiç olmayan işte böyle bir yardımı va’d ediyor. O Zor Gün’de, o Azim Gün’de şahitler kıyam ettiğinde senin için “şöyle yanlış yapmıştı” diyeceğiz ama sana yardım ederiz...

Ey Mâliki YevmidDiyn, bizi yardım ettiklerinden eyleyiver. Ya Rabbi...

“İşte o gün çok zor bir gündür; kâfirler için hiç kolay değildir; Beni ve yalnız olarak yarattığımı (baş başa) bırak.” (Müddessir; 9-11)

“Yalnız olarak yarattığım” ifadesinin mânâsını biraz açalım. Ayetlerde bu *ferd olarak yarattığımız* diye geçer: *Ferd olarak yaratıldınız, ferd ola-*

rak geleceksiniz; En'am-94. Bir kaç mânâsından birisi, onun yaratılırken yalnız olmasıdır. Normal yaşantıda da bir benzeri kullanılır; doğarken yalnızdık, ölürlen de yalnız gideceğiz. Bu normal hayatta söylenir ve çok doğrudur. Niye? Gözümüzle gördüğümüz bir olay. Yaratılırken kişi işte böyle tek ve yalnız yaratılmıştır, Mâlikî YevmidDiyin huzuruna çıktığı zaman da dünyada edindiği hiç bir bağ olmadan çıkacaktır. Bir beşeri münasebet, bir akrabalık, güvendiği şeyler, arkasında var zannettiği şeyler olmaksızın, yalnız! Hatta kendisinde var zannettiği zannî güçler bile olmaksızın! Bu kadar yalnızsın! Dünyada herhangi bir hususta kimse yardımcın olmasa bile; “kendim hallederim, gayret eder yaparım” dersin. Yani “Ben” diyerek kendinde bir yardımcı buluyorsun; ben hallederim! O gün, kendinde bulduğun o güç bile olmaksızın yalnızsın!

Ferdiyet yani yalnızlık ile kastedilen bir mânâ budur, böyle bir yalnızlıktır. Vereceğimiz diğer mânâ biraz daha bâtınîdir: *“Ferd” Ahseni Takvim yapıdan daha da önde olan saflık derecesindeki bir yalnızlığı ifade eder.*

“(Zaman gelir ki) kâfir olanlar, keşke biz de müslüman olsaydık diye şiddetle arzu duyarlar. Bırak onları, yesinler, faydalansınlar ve emel onları oyalasın. Yakında bilecekler.” (Hicr; 2, 3)

“Bırak onları, va'd olundukları günlerine kavuşuncaya kadar (dünyalarına) dalsınlar ve oynasınlar.” (Me'aric-42)

“Kafir olanlar ise, kendilerine ansızın o saat gelinceye kadar, yahut akıym (kısır) bir günün azabı gelinceye kadar ondan (tevhidden) şüphe içinde kalmaya devam edecekler.” (Hac-55)

“Allah’ı rasûllerine verdiği va’d den caydı sanma. Muhakkak ki, Allah Aziyzün Züntikam’dır.” (İbrahim-47)

“Kendilerine va’d olunan günlerin azabından dolayı veyl olsun o küfredenlere.” (Zariyat-60)

“Rableri’nden ittika edenlere gelince, onlar için üst üste bina olmuş, altlarında nehirler akan ğuraf (cennet makamları) vardır. Bu Allah’ın va’didir. Allah va’dini bozmaz.” (Zümer-20)

“Kendilerine güzel bir va’dde bulunduğumuz, ona kavuşan kimse, dünya hayatının metası (fani menfaati) ile kendisini faydalandırdığımız, sonra da kıyamet gününde (huzurda hazır tutulacaklardan) olacak kimse gibi midir?” (Kasas-61)

“De ki: Bu mu daha hayırlıdır, yoksa müttakilere va’d olunan huld (ebedilik) cenneti mi? (O cennet) onlar için bir ceza ve dönüş yeridir.” (Furkan-15)

Bütün bu ayetleri, bu ayetlerin vaz ettiği hakikatleri fark eden Lüb Sahibi hemen duaya sarılır ve Rabbine şöyle sığınır:

“Rabbimiz, bize Rasûllerine va’d ettiğini ver ve bizi kıyamet günü rezil etme. Muhakkak ki; sen va’dine hulf etmezsin.” (Âl-u İmran; 194)

Âmin.

MÜHLET

Dünya hikmet yurdu, ahiret kudret yurdudur. Sık duyduğunuz bu cümlelerin anlamı nedir, bu nasıl anlaşılmalıdır? İşi bilenler neden dünyaya “hikmet yurdu”, ahirete “kudret yurdu” demişler? Çok duyarız ama mânâlarını çok bulamayız, mânâsı saklıymış gibi gelir. Oysa herşey o kadar açık ki! Dünya neden hikmet yurdudur? Bunun en önemli tek sebebi şudur: Dünyada mühlet vardır. *Mühlet!* İnsana mühlet verilmiştir. Mühlet yüzünden dünya hikmet yurdudur. Bu mühletin bir hikmeti vardır. Bu mühlet içerisinde insana *Muhtariyeti Tercih Gücü* verilmiştir, *Muhtariyeti Tercih Gücü ve Yetkisi* verilmiştir. İşte bu mühlet ve insandaki *Muhtariyeti Tercih Gücü* birleşerek hikmet yurdunu oluşturur. Bunlar birlikte dünyaya *hikmet yurdu* denilmesine sebep olur. Kişi bu mühletin detayına ve batını mânâlarına dalar, onu fark eder, onları görecekt olursa kafasını sallar ve der ki; bu mühletin bir hikmeti varmış! Bunu fark eder ve hikmet yurdunu tasdik eder. Dünya hikmet yurduyken ahiret neden kudret yurdudur? Yani dünyada kudret yok mu? Hayır, öyle düşünmeyin! Allah’ın kudreti için “şurada var, burada yok” olur mu? Dünyada da kudreti var, ahirette de kudreti var; ve la havle vela kuvete illa Billâh! Allah’ın kudretinin kaplamadığı bir yer yoktur; aciz kaldığı bir yer yoktur; O’nu aciz bırakacak birşey yoktur. Dolayısıyla, kudret yalnızca ahirete mahsus zannedilmemelidir. Ahiret kudret’in daha çok hissedildiği bir yerdir; ahiret yurdu Saf Kudret’in hissedildiği yer-

dir. Çünkü “Mühlet” kalkmıştır, dünyada verilen mühlet bitmiştir. Bu yüzden, insana verilen “mühlet” kalkınca “tercih yetkisi” de kalkmıştır. İnsanın tercih yetkisi kalkıp mühlet de bitince, o artık kudret’i çok şiddetli bir şekilde görür ve hisseder olmuştur. Allah muhafaza etsin, bir zelzelenin başladığını ve o zelzele anını yaşadığınızı düşünün. Ki bunu çok şiddetli yaşayanlar var! Çok! Yaşayanlar anlatıyorlar... O An’ın saniyelerini düşündüğünüzde ilk aklınıza gelen şey o an mühletin bittiğidir, hemen bu düşünülür; bitti! Ve yapacak hiçbir şeyiniz yok! O an tercihinizin bittiğini düşünürsünüz. Zaten o birkaç saniyede Allah’ın Kudreti’ni öyle kuvvetli hissedersiniz ki... Demek ki varmış! Var da sen farkında değilmişsin! Bir an için bile olsa “senden mühlet ve yetki çekilmiş gibi” hissettirilince, bunlar sende alınıp çekilmediği halde sanki alınmış gibi hissettirilince Allah’ın Kudreti’ni nasıl hissettin, nasıl korktun bir düşün! Ayetlerde bu korku için, bu duygu için, bu hissedişle ilgili başka örnekler de vardır. Ayetlerin geldiği zamanın yaşantısına göre verilen o örnekleri dikkatli incelediğinizde, anlatılan o halin günümüz için de çok yaygın, çok geçerli olduğunu görürsünüz. Misal verir: Gemide bir yere gidenlerin fırtınaya kapıldıkları zaman, denizin ortasında çaresiz kaldıklarında Allah’a nasıl yalvardıklarını bize anlatır. Ama karaya çıktıkları zaman birçoğunun bu yalvarışlarını unuttuğunu söyler. Neden? Bir anda “mühlet” ve “yetki”yi hissetti. Sonra ise, elinden gittiğini zannettiği o yetki geldi. Gelince, Var Olan

Kudret'i yine göremez oldu. İşte hikmet yurdu olan dünyanın özelliği budur. Burayı hikmet yurdu yapan şey, mühletin ve yetkinin varlığıdır.

Efendimiz (SAV) buyuruyor: "Dünya hesap değil iş yeridir; ahiret iş yeri değil hesap yeridir."

Anlattıklarımızın tümü için bir kaynak, hepsini bize özetleyen bir hadis. Efendimiz'in "Dünya iş yeridir" ifadesindeki "iş" mühlet demektir! Bu mânâsıyla mühlet ise; fitne demektir; imtihan demektir, insanın yapısını fiilleriyle ortaya koyma süreci demektir, fiillerin karşılığının ne olacağının belirlendiği süreç demektir. Bu son tanım karşımıza çok çıkacağı için önemlidir. Burada "fitne" ve "imtihan" farklı bir açıdan yeniden tarif edilmektedir. Bu süreç; insanın yapısını fiilleriyle ortaya koyduğu süreçtir. O fiillerin karşılığının ne olacağı bu süreçte belirlenir. Sürecin nihayeti ise en son hesaptır. Hesap ise elbette "kudret" demektir. İş mühlettir, hesap kudrettir!

"Eğer Biz sana kâğıtta (yazılı) bir kitap indirseydik de ona kendi elleri ile dokunsalardı, elbette kâfir olanlar yine; 'bu apaçık bir sihirden başka bir şey değildir' derlerdi. 'Onun üzerine bir melek indirmeli değil miydi?' dediler. Eğer (öyle) bir melek inzal etseydik iş bitirilmiş olurdu. Sonra kendilerine bakılmaz ve mühlet de verilmezdi. Eğer onu (Hazreti Rasûlullah'ı) bir melek kılsaydık, yine de onu elbette bir beşer suretinde adam yapardık. Ve onları (içine) düşmüş oldukları iltibasa (ikileme) yine düşürürdük." (En'am; 7-9)

Bu anlatılanlar, Efendimiz tebliğini yaptığında ona yapılan itirazlardan bazılarıdır. Geçmiş rasûllere de benzerleri hep yapılmıştır: *Kur'an tümünden indirilseydi! O sana bir bütün olarak gelseydi! Elinde, Allah'tan gelmiş yazılı bir şey olsaydı...* gibi inkâr cümleleri hep söylenmiştir. Hatta: *"Bu gelen tebliği yapan bir melek olmalı değil miydi? Niye bir beşer? Niye bizim gibi birisi?"* bile demişlerdir. Ayetteki cevapta bizim için önemli olan mânâlardan birisi üzerinde konuştuğumuz "mühlet" ile ilgilidir. Şu parantezi açıp asıl konumuza döneceğiz:

"Melek inseydi" diyenler, melek inince ne olacağının farkında değiller! Düşündükleri gibi eğer melek indirilseydi iş bitirilmiş olurdu! Bu neden böyledir? Birincisi; meleklerin gerçek suretlerini görmeye insanın yapısı dayanamaz, bu yüzden görünce işi biter. Cebrail aleyhisselam bu nedenle hep çeşitli suretlerde gözükmüştür. Efendimiz sallallahu aleyhi vesellem Cebrail aleyhisselam'ı gerçek sureti ile birkaç kez görmüştür, fakat onu gerçek suretiyle gördüğü bu hal, normal insanların dayanabileceği bir hal değildir. Melek inince iş neden biter, onun bir diğer anlamı da şudur: Melek iner, iş biter! Çünkü inen o melek Azrail aleyhisselam'dır. Eğer Azrail'in inmesini istiyorsanız o iner ama işiniz de biter! "İş" mühletti değil mi? O inince mühletiniz biter; artık size bir fırsat kalmaz! Bir diğer mânâ da şöyledir: Eğer melek incekse, bu iş bir beşerle olmayacaksa imtihana ne gerek var? Melek indi ve size de "meleklerle iman edin" deniyor! İmtihan için bir sebep kal-

madı ki! Mühlet'teki "imtihan" mânâsı için ayet diyor ki: Eğer böyle birşey olsaydı size mühlet verilmezdi! Yani o zaman imtihana (mühlete, işe) gerek kalmazdı? Sizin bu talebiniz bir kere dünyanın amacına uygun değil! Evet, Allah dilerse bunu yapar, bu Allah'ın kudreti içerisinde, ama o zaman işiniz biter. Bütün bunlara rağmen, diyelim ki böyle birşey oldu ve iman ettiler; o iman kabul edilmiyor! Kur'an'da böyle örnekler vardır. En tipik örneği firavun'dur. Hazreti Musa aleyhisselam Efendimizi yakalamak için peşine düşen firavun denizin kapandığını gördüğünde işin bittiğini anladı, son anda iman etti. Kur'an bu tür olaylar ve talepler için bir cevap verir:

"Onlar ancak kendilerine meleklerin gelmesini veya Rabbinin gelmesini yahut Rabbinin bazı alametlerinin gelmesini mi bekliyorlar? Bazı alametler geldiği gün, önceden iman etmemiş ya da imanında bir hayr kazanmamış olan kimseye artık imanı bir fayda sağlamaz. De ki: Bekleyin, şüphesiz biz de beklemekteyiz." (En'am-158)

Müddetin/mühletin sonunu bekleyin, biz de müddetin sonunu bekliyoruz ama son andaki iman size fayda sağlamaz. Eğer kişi, daha önce kendisine hayr getiren bir imanı yaşamamışsa veya hiç iman etmemişse, "doğruysa getirin bakalım" deyip meydan okuduğu, olmasını istediği olay geldiği an iman ediyorsa o iman onun işine yaramaz. Neden işine yaramaz? İmanın işe yaraması için imanla ilgili bir amel yapmak lazımdır. İman fiile dönüşmediği zaman işe yaramaz. Ahirette de sizi kurtaracak olan imanınız değil, ima-

nınızın amelidir! İmanınız dolayısıyla yaptığınız sâlih amel kurtarıyor. Sâlih amel için elbette iman şarttır, hem de olmazsa olmaz şarttır. Kişi, “benim imanım var, o bana yeter” diye düşünüyorsa, hayır! Onu kurtaracak olan iman değildir. Fatihâ’nın girişinde buralara hazırlık olmak üzere bunu Biiznillah ele aldık. Son andaki iman fiile dönüşmez, fiile dönüşemeyince sevaba da dönüşmez, yani bir karşılığı olmaz! “Karşılık” sistemde o kadar önemli birşeydir ki...

Efendimiz (SAV) buyuruyor: “Yüzünüzü ateşten koruyabilmek için bir şey verin, bir hurma olsun verin.”

“Kıpırdayın” diyor. Efendimiz bunu kime söylüyor? İman etmişlere! Onlar, iman etmiş ve Efendimize tâbi olmuşken neden kıpırdamalarını öneriyor? Demek ki ahirette lazım olan, kıpırdadığın zaman yaptığın şey; yanlışsa karşılığı, doğruysa karşılığı! Kıpırdayın; yüzünüzü ateşten koruyabilmek için hayrlı bir şey yapın. Bir hurma, bir güler yüz verin, bir şey yapın...

“Eğer Allah, yaptıkları yüzünden insanları (hemen) cezalandırırsaydı, yeryüzünde hiç bir canlı bırakmazdı. Fakat Allah, onları belirlenmiş bir süreye kadar erteliyor. Vakitleri gelince (gerekeni yapar). Kuşkusuz Allah, kullarını görmektedir.” (Fatır-45)

“Ancak bizden bir rahmet olarak ve belli bir vakte kadar meta (faydalanma) olarak (ömürlendirmemiz) hariç.” (Ya-Sin; 44)

“Kâfir olanların beldelerde tekallub etmesi (kişilikten kişiliğe girmeleri) seni aldatmasın.” (Al-u İmran; 196)

“Kâfir olanlar kendilerine mühlet vermemizin, kendi nefsleri için hayrlı olduğunu sanmasınlar. Onlar ancak günahça artsınlar diye mühlet veriyoruz. Onlara alçaltıcı azap vardır.” (Al-u İmran; 178)

“Az bir metadır (faydalanmadır o). Sonra onların varış yeri cehennemdir. O ne kötü yataktır.” (Al-u İmran; 197)

“Andolsun ki senden önceki rasûller ile de istihza edilmiştir. Ben o kâfirlere mühlet verdim. Sonra onları yakalarım. İkab (azap) nasılmış!” (Ra’d-32)

“Onların dediklerine sabret ve onlardan güzel bir ayrılış ile ayrıl. Beni ve o nimet sahibi yalanlayıcıları (baş başa) bırak. Ve onlara mühlet ver.” (Müzzemmil 10, 11)

“Bu yüzden o kâfirlere mühlet ver; onlara az bir mühlet tanı.” (Tarık-17)

“İnsan, (mühlet veriliyor diye) başıboş olarak bırakılacağını mı sandı?” (Kıyamet-36)

“(Rasûlüm) Rabbin Ğafur ve ZürRahmet’tir. Eğer kazandıkları ile onları muaheze etseydi (hemen hesaba çekseydi) elbette azabı çabuklaştırırdı. Ama onlar için va’d edilen bir zaman vardır ki; dunihi (müstakilen var ve muhtar zannettiklerinden) bir sığınak bulamazlar.” (Kehf-58)

“Zalimlerin yapmakta olduklarından Allah’ı gafil sanma. Onları ancak, gözlerin dışarı fırlarcasına dehşetten bakacakları bir gün için te’hir ediyor.” (İbrahim-42)

Efendimiz (SAV)’e buyruluyor: “(Onlara de ki;) ‘Bilmiyorum, belki de (mühlet verilmesi) sizin için bir fitnedir ve muayyen bir süreye kadar bir meta’ (faydalanma)dır.” (Enbiya-111)

Ayet söylüyor; mühlet aslında bir fitnedir, bir imtihandır, ikilem sebebidir. FİTNE ikilem ve kafa karıştırma demektir. Normalde de “niçin fit veriyorsun, fitnelik yapıyorsun?” ifadesi, “niye kafasını karıştırıyorsun?” demektir. Bu ifadeyi işimize gelmeyen şeyler için kullansak da mana budur. Biz yerinde kullanımını örnek veriyoruz. Kur’an’da geçen fitne ifadesi, özellikle kulun Allah’a imanında samimi olup olmadığının ayrıştırılması içindir. O fitneyle; eğer samimi ise imanı pekişir, değilse imanı bırakır. Bunların oluşmasını sağlayan olayların ismidir fitne. Bunu imtihan diye düşünürsek, imtihan sorularının tamamına verilen genel isim FİTNE’dir.

Küçük bir not: Mühletin hikmetini anlamayıp, mühleti zorlamak tehlikeli olabilir...

“Havariyyun: Ey, Meryemoğlu İsa! Senin Rabbin Sema’dan bizim üzerimize bir maide (sofra) indirebilir mi?” dediler. (O da): Eğer mü’minler iseniz Allah’tan ittika edin dedi.” (Maide-112)

“Allah buyurdu: Muhakkak ki onu sizin üzerinize indireceğim. Sonra sizden kim küfrederse,

ben ona öyle azab edeceğim ki alemlerden hiç kimseye böyle azab yapmadım.” (Maide-115)

Şeytan da mühlet istemişti ve dünya hayatının hikmeti gereği ona da mühlet verilmişti:

“(İblis) dedi: Rabbim! (İnsanların) ba’s olunacakları güne kadar bana mühlet ver.” (Hicr-36)

“Dedi ki: Şu benden üstün kıldığına bir bak! Yemin ederim ki beni kıyamet gününe kadar yaşatırsan (mühlet verirsen), pek azı dışında, onun neslini kendime bağlayacağım.” (İsra-62)

“Kıyamet” gününe kadar mühlet istiyor. İnsan için *kıyamet* aynı zamanda onun ölümüdür, insan için ilk kıyamet ölümüdür. Yani mühletin bittiği ilk son insan için ölümdür ve ölüm insan için ilk kıyamettir.

“Her nefs ölümü tadacaktır. Sonra bize rûcu ettirileceksiniz.” (Ankebut-57)

Müslüman bu ayeti okuyunca rahatsız olur mu? Bilakis mutlu olur, memnun olur. Enfal 2. ayette buyuruyor; “O mü’minlere Allah ayetleri okunduğunda imanları ziyadeleşir ve Rablerine tevekkül ederler.” Ayetleri duyunca, dinleyince kalbleri titrer, mutlu olurlar, birbirlerini müjde-lerler, idrakları açılır. Çünkü, ayetlerde çok güzel şeyler var... Ama “Her nefs ölümü tadacaktır” ayetinden rahatsız olanlar var. Bu ayeti bazı yerlere yazarlar, kıyamet kopar, çok rahatsız olurlar. Kimler? Yalanlayanlar! “Ne gerek var, bunu buraya niye yazıyorlar?” gibi tepkilerle rahatsızlıklarını dışa vururlar, maalesef. Kur’an’ın anlattıklarını

normal hayatta o kadar çok görüyorsunuz ki... Ayetten rahatsız olan, nefret eden, dayanamayanlar... Muhafaza buyur Ya Rabbi.

“Her nefs ölümü tadacaktır. Sonra bize rûcu ettirileceksiniz.” (Ankebut-57)

“De ki: Müvekkel melekül mevt sizi vefat ettirir. Sonra Rabbinize rûcu ettirilirsiniz.” (Secde-11)

Ve böylece, her nefs ölüm ile verilen mühleti tamamlamış olacaktır. Bunu ilk kıyameti olarak yaşayacak, sonra hesap gününde de mühletin sonuçları değerlendirilecektir. Aslında bu söylediğimiz işin kısa yoludur. Yani ölümle beraber mühletin bitmesi ve ba’s olduğu hesap gününde amellerin değerlendirilmesi mü’min içindir. İnkârcı için süreç böyle değildir, ayetle göreceğiz.

“Nefslerine zulmedenler oldukları halde kendilerini melaikenin vefat ettirdiği kimseler; ‘Biz hiç bir kötülük yapmıyorduk’ diyerek teslim olurlar. Hayır! Muhakkak ki; Allah, yaptıklarınızı Aliym’dır.” (Nahl-28)

“Melaike, kâfir olanları yüzlerine ve arkalarına darp ederek ve “tadın yangın azabını” (diyerek) vefat ettirirken bir görseydin.” (Enfal-50)

“Zalimleri ğamarâtil mevt’te (ölüm şiddeti içinde) bir görsen! Melaike de ellerini bast etmiş (uzatmış, yaymış); ‘Nefslerinizi çıkarın haydi! Allah üzerine Hakk olmayanı söylemeniz ve O’nun ayetlerine kibirle (sözde tanrılık iddianızla) yaklaşmanız dolayısıyla bugün alçaklık aza-

bıyla cezalandırılıyorsunuz' (derken bir görsen)."
(En'am-93)

"Yoksa uğraşları ve kazançları bâtil olanlar, kendilerini iman edip sâlih amel işleyenler gibi kılacağımızı, (yani) hayatlarında ve ölümlerinde bir tutacağımızı mı sandılar? Ne kötü hüküm veriyorlar." (Casiye-21)

"Peki, ya o melekler onların yüzlerine ve arkalarına vurarak kendilerini vefat ettirdikleri vakit nasıl olacak?" (Muhammed-27)

Ölüm manzarası mü'min için nasıl acaba?

"Melaike, tayyibler oldukları halde kendilerini vefat ettirdiği o kimselere (müttakiylere): "Selam'un aleyküm! Yaptığınız amellere mukabil girin cennete" derler." (Nahl-32)

İkisinin hayatı da ölümü de işte bu kadar farklıdır. Yalanlayanların ölümü öyleyken, inanan ve sâlih amel işleyenlerin vefatı böyledir. Bu noktada Kasas-61'i hatırlamak iyi olacaktır inşaAllah:

"Kendisine güzel bir vaadde bulunduğumuz, bundan ötürü ona kavuşan kimse, dünya meta-sı ile kendisini faydalandırdığımız, sonra da kıyamet gününde muhdarın'den (huzurda tutulacaklardan) olacak kimse gibi midir?" (Kasas-61)

GÖZ DİKMEK

"Dünya imtihanı" içerisinde dikkatimizi çekecek bir sorudur göz dikmek! İmtihanın sorularından birisi budur, birisinin bir şeyine gözünü

dikip dikmediğin sana sorulur, test edilirsin! Çok da önemli bir sorudur! Bu soruyla gün içinde o kadar çok karşılaşırız ki, o kadar çok! Her soru öyle değildir. Bazı sorular insanın hayatında karşısına belki bir kere çıkar, bazı sorular hiç çıkmaz, bazıları ise kimilerine hiç çıkmaz. Herkes için değişen farklı sorular vardır, herkesin sorusu farklıdır... Ama bu “göz dikme” sorusu, her gün herkese kaç defa çıkıyordur kim bilir...

“Onların malları ve evladı senin hoşuna gitmesin (imrenme). Allah bunlarla ancak dünyada onlara azap etmeyi ve kâfir olarak canlarının çıkmasını irade ediyor.” (Tevbe-85)

Bazı kelimeler vardır, üzerinde iyi düşünülüp tefekkür edilmezse insanı tereddüde sokabilir. Ayetlerde sıkça geçen “azap” da onlardan birisidir. “Azap” kelimesine biraz açıklık getirmeye çalışalım. İyi düşünülmezse hakkında tereddüt oluşabilen buna benzer başka kelimelere de yeri geldikçe değiniriz inşaAllah.

Tevbe Sûresi 85. ayetten aldığımız öğüt nedeniyle; elbette kimsenin malına, evladına imrenerek bakmayacağız. Kıskanmayacağız da! İmanı olmayan insanların yaptığı gibi, birinin bir şeye kıskançlıkla bakmayacağız. *Bu ayet bize daha ileri bir mânâ öneriyor: İnanmayanlara da imrenmeyin!* İnanmayanlara imrenmek mümkün müdür, onu anlamaya çalışalım. Dedik ki, dünya imtihanı nedeniyle insanın karşısına bu tür sorular, testler yaşantıda çok gelir. Mesela, kişinin bir komşusu vardır, tüm işleri çok iyi gidiyordur,

kendi işi öyle değildir. Kendisi Din’le meşguldür, komşunun böyle bir yanı da yoktur ama neyi tutsa yolunda gidiyordur. Kendisi eve gelir evde huzur yok, komşunun evinde hem din diyanet yok hem de bir neşe, bir şenlik... Bu sefer o yaşıntıya göz diker, “bu nasıl iş ya?” der, “Allah, ne varsa hep ona veriyor. Biz O’nun yolundayız bizde bunlar yok” gibi düşünmeye başlar ve yanlışa düşer, Allah muhafaza etsin. Bu tuzağa düşmeyelim diye uyarıyor: Bu soruya dikkat edin ve ne onlara, ne de mal ve evlatlarına göz dikmeyin.

Ayetteki “evlad; çocuklar” ifadesini biz okur geçeriz ama önemini çok fark etmeden. Oysa ayetin geldiği dönem için o öyle önemli bir kriter ki. Günümüzdeki yaşantı yüzünden biz onun çok farkında değiliz. Şu anki yaşantı sisteminde yer alan demokrasi, hak, hukuk, adalet ve benzeri başka güçlerin varlığı nedeniyle biz o günkü yaşantı için evladın önemini çok fark edemiyoruz. Ayetin geldiği dönemdeki yaşantıda insanın güvencesini sağlayan en önemli şey evlatlarıdır, özellikle de oğullardır; oğulların sayısı toplumsal bir kriterdir! Düşünün, ortada henüz düzenli bir ordu yok, yerleşik bir güvenlik birimi yok, gidip başvuracağınız bir karakol yok, müracaat edeceğiniz bir kanun, yasa yok, anayasa hiç yok! Bu durumda kişi kendisini, malını mülkünü, parasını pulunu, namusunu neyle koruyacak? Bu yüzden, o yaşantıda evlat ve özellikle oğul sayısı çok önemli yer tutuyor. İnsanlar birbirlerine; “Kaç oğlu, ne kadar koyunu, ne kadar altını, ne kadar malı, ne kadar devesi var?” gözüyle bakıyor ve

gündemi bunlar oluşturuyor. Ayetteki anlatım tarzı ve uyarı o günün yaşantısı nedeniyle bu kelimelerdir: *Onlar inanmıyorlar, Allah'la da bizimle de savaştalar ama mallarının, mülklerinin, oğullarının haddi hesabı yok deme! İmrenme onlara! Bil ki, Allah bu verdikleriyle onlara dünyada azab etmeyi ve canlarının kâfir olarak çıkmasını irade ediyor.*

Kâfir olarak canın çıkmasından bizleri muhafaza ediver ya Rabbi... Ayetlerde Rabbimiz bizi çok sıkı uyarır; “Müslümanlar olarak ölün” der. Aksi, büyük cezalardan birisidir.

Buraya *azap* kelimesinden gelmiştik. İnanan kişi komşusunun yaşantısına bakıp “yahu, azapta da değiller ki” diyebilir. Çünkü görüntü şen şakrak, neşeli, tüm işler yolunda... “Azap bu yaşantının neresinde” diye düşünebilir. Lütfen dikkat! Böyle düşünen kişi azabın ne olduğunun demek ki farkında değil! Çünkü o kadar dünya işlerine dalmış ki, kriteri o kadar dünya ki, gerçek azabı göremiyor. Göremez de! Kur'an'a göre AZAP Allah'tan uzak kalmaktır. Efendimiz sallallahu aleyhi vesellem döneminde zalim bir zengin'in cezalanması için şikâyet ediyorlar ve biraz zaman geçince durumunu soruyorlar. Efendimiz (SAV); “*Rabbim onun cezasını verdi, ondan gözyaşını ve duayı kaldırdı!*” buyuruyor. Ama o bunun ceza olduğunun farkında değil! Keşke fark etse; Allah için akacak bir damla gözyaşına Allah neler va'd ediyor bilse... Ona verdiği ceza için Allah; *ondan gözyaşını kaldırdım* diyor. Böyle olunca “azap” kelimesini iyi tanımlamalı, ona

geçici dünya kriteriyle yaklaşmamalıyız. Azap Allah'tan uzaklıktır, O'nu anlamamaktır; asıl azap O'nu tanımamaktır, O'nu unutmaktır; en büyük azap budur! Ama: Bunun böyle olduğu ahirette anlaşılacaktır...

“O'nun vechini dileyerek, sabah-akşam Rab-bine dua edenlerle beraber, nefsine sabret; dünya hayatının ziynetini dileyerek bu halden gözlerini kaydırma/ayırma. Kalbini zikrimizden gafil kıldığımız, hevasına tabi olan ve işi hep aşırılık olan kimseye (uyma) itaat etme.” (Kehf-28)

“Sakın, kendilerini denemek için onlardan bir kesimi faydalandırdığımız dünya hayatının çekiciliğine gözlerini dikme! Rabbinin nimeti daha hayırlı ve daha sürekli-dir.” (Ta-Ha; 131)

“Sakın, onlardan bazılarına verdiğimiz dünya malına göz dikme, onlardan dolayı onlara üzülmeye de... Mü'minlere kanadını indir/kanadının altına al.” (Hicr-88)

Uyarıyor: Onlara üzülmeye! Daha önce açıkladım, mal mülk onlara ancak günahları çoğalsın, dünya azabları artsın diye veriliyor. O mal mülk ve evladın niye verildiğini duyunca da kâfir olanlara üzülmeye. Eğer “üzülmek” gibi bir enerjin, öyle bir sermayen varsa onu mü'minler için kullan!

Demek ki: Hayr'da kullanılacak bir gücümüz, bir enerjimiz varsa onu mü'mine yönelteceğiz. “Kanadını mü'minlere indir” demek, imkânlarını inananlara yönelt, onlar için kullan, onlara harca demektir. Aksi halde Rahıym ismini inanma-

yanlara kullanmış olursun. Rahıym iman nuru içindir, o nuru taşıyan içindir. Diğerleri için Rahman ismi vardır, onlara da Rahman ismiyle yönel, “böyle yaptı, karşılığı budur” diyerek değerlendirebilir, karşılaştığı ceza nedeniyle üzülme. Eğer üzüntü duyacaksan o halini iman nuru taşıyan için kullan! Çünkü mü’minin üzüntüsü duadır, çok önemli bir duadır. Dilinden birşey çıkmasa bile birisi için, bir şey için üzülmesi duadır...

Rabbimin lütfettiği öyle kişiler, öyle enteresan insanlar vardır, üzüntüyü dua olsun diye kullanmaz ama o herhangi bir şeye üzülduğünde o kadar şiddetli dua yerine geçer ki üzüntüsünün karşılığı hemen olur; üzüntüsü karşılığını bulur ve Rabbim onun üzüntüsünü kaldırır. Efendimiz sallallahu aleyhi vesellem’in üzül­düğü zamanlara dikkat edin lütfen. Mirac öyle bir zamandır. Biraz üzülüp Kâbe’nin yanına şöyle yaslanıp hafif boynunu büktüğü zaman Rabbim O’na (SAV) hemen bir hediye bulmuştur. Diğer mü’minlere de ona göre hediyeler vardır. Çünkü Allah mü’minin üzüntüsüne dayanamaz. Allah’ın mü’minin üzüntüsüne dayanmadığını nereden anlıyoruz, biliyoruz? Ayetten! Tevbe-128’de Rasûlüne diyor ki; *“İçinizden size bir Rasûl geldi, sizin üzülmenize dayanamaz.”* O Rasûl, Hazreti Rasûlullah sallallahu aleyhi vesellem, heva ve hevesinden bir iş yapmadığına göre, demek ki o hal Allah’ın ahlakıdır. Demek ki Allah, mü’minin üzülmesine dayanamıyor. Elhamdülilahi Rabbil Âlemiyn...

Dünya imtihanında sorulardan bir diğeri başkasında olana göz diken ve dikmeyenlerin ayrılmasıdır. Bu da dünya imtihanı sorularındandır:

“İşte böylece, onların bazısını bazısı ile imtihan ettik; ‘Allah aramızdan şunlara mı mennde (lütufta) bulundu?’ desinler diye. Allah, şükredenleri daha iyi bilen değil midir?” (En’am-53)

Ayet, imtihan sonucu ortaya çıkan tabloyu ve hikmetini öğretiyor: Böyle verdik ki o verilene bakıp “Allah hediyeyi bunlara mı verdi?” diyen ortaya çıksın. Böylece şükredenle etmeyi bir-birinden ayırmış olalım.

Bu ayetleri gördükten sonra bir kez daha anlıyoruz ki, “*El-Hamdü Lillahi Rabbil Âlemiyn*” ifadesi bizim için çok önemli bir ilaç. İşin ehli bu ilacı şöyle kullanmamızı önerir: *El-Hamdü Lillahi Rabbil Âlemiyn Alâ Külli Hâl*. Ehlullah bu deyişi çok önemsiyor.

“Sizi yeryüzünün halifesi kılan, size verdikleri hususunda sizi denemek için kiminizi kiminizden derecelerle üstün kılan O’dur. Şüphesiz Rabbin, cezası çabuk olandır. Gerçekten O, Ğafurur Rahıym’dır.” (En’am-165)

Mühlet’i ve mühlet içerisindeki bir iki imtihan sorusunu hesap günü ayetleriyle gördük.

ÜÇ GRUP, ÜÇ ÖLÜM

Ayetlerde bize inananların ve inanmayanların ölümleri de anlatılır. Kur’an o ölüm anını üç

grup üzerinden tarif eder ki, üzerinde tefekkür edilmelidir.

“Hele can boğaza dayandığı zaman; o vakit siz bakar durursunuz; o anda biz ona sizden daha yakınız, ama göremezsiniz; Madem ki ceza görmeyecekmişsiniz, onu (canı) geri çevirsenize, şayet iddianızda doğru iseniz. Fakat, ölen kişi Mukarrebun’dan ise ona rahatlık, güzel rızık ve Naim Cenneti vardır. Eğer o Ashab-ı Yemin’den ise; “Ey, sağdaki! Sana selam olsun” denilir. Ama yalancı ve sapıklardan ise, işte ona da kaynar sudan bir ziyafet vardır ve (sonu) cehenneme atılmaktır; Muhakkak ki bu Hakkal Yakıyn’dır; Öyleyse Rabbinin İsm-i A’zam’ı ile tesbih et.” (Vakıa; 83-96)

Vakıa Sûresi’nin son ayetleri ölüm anındaki farklılıkları böyle anlatıyor. Üç grup dikkatimizi çekiyor: Birisi Mukarrebun. Diğer Ashab-ı Yemin, yani sağdakiler, sağ ehli. Üçüncüsü Mükez-zibiyn daalliyn, yani yalanlayanlar sapanlar, soldakiler. Kur’an’ın bahsettiği sağ sol, sağcı solcu tanımlarını “Sen Tanrı mısın?” kitapçığında geniş olarak açıkladık.

Vakıa Suresi’nin bu ayetlerinde üç grubun ölümleri, ölüm anları, ölürken karşılaştıkları muamele tarzları anlatılıyor. Aslında bu üç grup sûrenin başında önce bize tanıtılıyor. Sure sonunda da “onların ölümleri böyledir” deniliyor. Vakıa’nın bu ayetleri, hem üç ölüm halini anlatır hem de yalanlayanlara meydan okur: Madem yalanlıyorsunuz, haydi biz alırken siz o canı

vermeyin de görelim! Şimdi mühlet bitti, tercih yetkiniz kalktı. Madem birşey yapabileceğinizi sanıyordunuz, haydi şimdi almakta olduğumuz canı geri çevirin... Böyle bir meydan okuma var.

Bu ayetlerin bâtinî mânâlarının da ele alınması gerektiğini vurgulayalım, sonra derinlemesine ele alma fırsatı olunca paylaşırız inşaAllah.

Şu kısma bir kez daha bakalım: *“Hele can boğaza dayandığı zaman o vakit siz bakar durursunuz. O anda biz ona sizden daha yakınız.”* O anda biz ona sizden daha yakınız! O anda biz size daha yakınız demiyor. O anda biz “ona” sizden daha yakınız. Bu ifadede çok önemli bir uyarı ve bir öğretiş vardır. “Ne”ye daha yakınız diyor, daha yakın olduğu ne? Buyuruyor ki; o anda biz orada bir şeye sizden daha yakınız ama siz göremezsiniz, siz bunu bilemezsiniz...

Ölümleri birbirinden farklı üç grup açıklandı: Mukarrebun; biiznillah hayratta önde olanlar. Ashabı Yemin; mutediller, sağcılar. Ve Mükez-zibiyn daalliyn; yalancılar sapanlar. Bize üç grubu tarif eden bir başka ayet te Fatır Sûresi’ndedir.

“Sonra kullarımızdan istıfa ettiklerimizi (süzüp seçtiklerimizi) Kitab’a varis kıldık. Onlardan kimi nefesine zulmedicidir. Onlardan kimi Muktesid/Mutedil’dir. Onlardan kimi de Bi-iznillah hayrat’lar ile öne geçendir. İşte bu fazlu kebiyr’dır (büyük lütuf’dur).” (Fatır-32)

Amellerimiz için yol gösteren önemli bir ayet! Bu ayette de üç grup var ama bunların üçü de

Kitab'a varis kılınmış, her üçü de cennet müjdesi almış. Varis kılındıkları kitap öncelikle Kur'an-ı Kerim'dir. Kur'an-ı Kerim derken onunla birlikte Evren'i, Sistem'i, Din'i, Esas Kitab'ı, Ana Kitab'ı da düşünelim. Evren'e de varis kılınan üç grup şunlardır: Nefsine zulmedenler. Muktesıdler; mutedil, orta yollu olanlar. Biiznillah hayrat'ta ileri, öne geçen Mukarrebun. Biiznillah'la belirtilen bu hal öyle özel bir hal ki... Allah, bu gruptaki kullarına çok özel bir muamele yapıyor. Bunlar hayratta ileri geçen, önde olan Mukarrebun'dur. İşte bu Fazlu Kebiyr'dir, büyük lütuftur.

Efendimiz (SAV) bu ayetteki manayı iyi anlayabilmemiz için bir açıklama yapıyor. Ebu'd Derda radiyallahu anh'ın rivayetinde bu hadisin devamı da var. Hadisin ilk kısmından sonrası ondan gelen rivayete aittir.

Ebu Said radiyallahu anh'ten rivayetle Efendimiz (SAV) buyuruyor: "Ayette anlatılan üç grubun tamamı aynı makamdadır; hepsi cennettedir. Öncülere gelince, bunlar cennete hesap vermeden girerler. Muktesıd'lere gelince, bunlar kolay bir hesaptan sonra cennete girerler. Nefslerine zulmedenlere gelince, bunlar mahşer boyunca hapsedilirler. Sonra Allah onların eksikliklerini rahmetiyle telafi eder. Bunlar; 'bizden tasayı gideren Allah'a aittir hamd. Rabbimiz Ğafurun Şekur'dur' diyenlerdir."

"(Adn Cenneti'ne girenler) dediler ki: Hamd, hazanı bizden gideren Allah'a aittir. Muhakkak ki; Rabbimiz Ğafurun Şekur'dur." (Fatır-34)

Vakıa Sûresi son ayetlerinde Mukarrebun'un o anını gördük; o ölür ölmez cennet kokusuna, anında cennete kavuşur. Ne kadar hoş ve güzel inşaAllah. Hadiste onun bu hali şöyle açıklanıyor: Mukarrebun'a, yani Öncüler'e gelince bunlar cennete hesap vermeden girerler. O hızın nedeni anlaşıldı mı? Ölümüyle cennet süreci arası bu kadar hızlı. Muktesidler, mutediller, orta yollu, ılımlı olanlar kolay bir hesaptan sonra cennete girerler. Nefslerine zulmedenler ise mahşer boyunca hapsedilir. Sonra Allah onların eksikliklerini rahmetiyle telafi eder de "*elhamdülillahi-leziy ezhebe annel hazen; bizden tasayı gideren Allah'a aittir hamd*" derler.

Bu gruplar içerisinde *nefsine zulmedenler* bizi daha çok ilgilendiriyor. Kendimizi o grubun içerisine koyduğumuz için o hal bizi daha çok ilgilendiriyor. Nefsine zulmedenlerin nasıl olup da cennete gideceğini âlimler tartışmıştır. Kimi âlimler "*nefsine zulmedenler cennete giremez*" demiştir ki gerçekten nefesine zulmedenler cennete giremez. Ama ayet diyor ki; *nefsine zulmedenlere kitabı varis kıldık*. Ve Efendimiz sallallahu aleyhi vesellem; *Fatır Sûresi'nde bahsi geçen nefesine zulmedenler de cennete girecekler* diyor. Demek ki, buradaki nefesine zulmedenlerin cennete giremeyecek olanlardan bir farkı var! İsim aynı gibi gözüküyor ama vasıfları aynı değil. Nefse zulm çok geniş bir alana yayılmıştır. Dünyaya her gelen zaten nefesine zulmeden olarak gelir ve "*La ilahe illa Ente; SubhaneKE, inni küntü minez zalimiyn*" hayatı başlar, zaten böyledir. Cehennemlik

olan nefse zulüm halinden kurtulup da cennete girecek nefse zulm haline ulaşmanın farkı vardır. Biz, bizim için önemli olan bu hali tarif edelim. Bu ayette ve hadiste tarif edilen nefesine zulmedenlerin vasfı şudur: Onlar doğru yöneliş yaparlar, yönelişleri doğrudur. Nefse zulmün bu halini yaşayanlar şirk günahı işlemezler. Diğer gruptaki nefesine zulmedenler şirk günahı içerisindedir. Bu grubun en önemli farkı budur; şirk günahı işlememek, Allah’a doğru yönelmek! Doğru yönelişte olanlar “Âmentü Billâhi ve Rasûlihi” demektedir, bu kapsamda yönelmektir. Böyle olduğu halde neden nefse zulüm halindeler, onu da söyleyelim: Âmentü Billâhi ve Rasûlihi demelerine, doğru yönelmelerine rağmen gerekli olan sâlih ameli tam yerine getiremiyorlar, iman gereğini tam yerine getiremedikleri için “nefse zulüm” halini yaşıyorlar.

Bir de “Âmentü Billâhi” dediği halde onun mânâsını çok bilmeden yönelmiş olanlar vardır, “böyle deniyor” diye Âmentü Billâhi demişlerdir. Bu yönelişin ne mânâyâ geldiğini bilmezler ama onlar iman gereği olan amelleri çok güzel yapıyorlardır. Gerekli fiilleri çok iyi, çok yerinde yapıyor görürsünüz onları. Bunların yönelişi noksanlık içeriyor. Diğerlerinin amellerinde noksanlık vardı. Her iki grup da doğru yolda ama nefesine zulmedenler sınıfına giriyor, doğru yoldalar ama hatalılar. Hatalılar ama yaşarken cennet umuduyla yaşıyorlar. O umutla yaşadıkları için, mahşerde hapsedilince onları bir tasa kaplıyor. Cennete girenleri görünce diyorlar ki:

“Hayatımız bu yolda geçti, bu işle meşgul olduk, her şeyimizi bu yola adadık, böyle yaşadık. Ne oldu da bu hale düştük, neyi yanlış yaptık?” İşte böyle bir tasa ile yaşarlarken, hadisten öğreniyoruz ki, bir süre sonra Allah rahmetiyle muamele edip onların noksanlarını gideriyor. Noksanları neyse; yönelişiyse yöneliş noksanını, ameli yetmiyorsa amel noksanlarını rahmetiyle giderince onlar da cennete girerler ve o tasa üstlerinden birden kalkar. İşte o zaman “Elhamdülillah” derler: Allah’adır hamd! Hamd O’na aittir ki O bizden tasayı kaldırdı. Çünkü O Ğafurun Şekur’dur.

Bu esma ikilisi burada çok mânâlıdır; Ğafurun Şekur: Bağışlayan ve Şekur: Allah’ın yaptığı ve Allah’ın verdiğini Allah’tan bilene Allah daha çok veren Şekur’dur. Onlar bu yüzden; *biz de dünyada elimize ne geçmişse ister sevineceğimiz, ister sıkıntılı bir şey, hepsini Allah’tan bildik. Dolayısıyla, Allah Şekur olduğu için her bir şeyi O’ndan bilmemiz nedeniyle bize bunun karşılığı olarak lütuf ve hediye verdi. O Ğafurun Şekur’dur derler. Onların bu halini Efendimiz (SAV) “Fatır-34’deki hamd edenler bunlardır” diye bildiriyor.*

“Mukarrebun” konu başlıklarımızdan değil ama hakkında bir cümle söyleyelim, çünkü çok sık geçti. Mukarrebun, hayratta Bi-iznillah öncü olanlardır. Bu öncü kişi hem şekavet ehlini hem saadet ehlini geçip Mukarrebun olmuştur. Bu farklı bir öne geçiştir. Şekavet ehlini ve saadet ehlini geçmek, sevap olarak öne geçmenin dışında dünyada yaşadığımız vehmi vasıflardan da sıyrılarak geçmek demektir. Öncü olan bu kul,

yaşantısı ve fiziksel yapısı vehmin yönetiminde olmayandır. Allah ondan razı olmuş ve vehmin yönetimini, bu kısıtlamayı ondan Bi-iznillah kaldırmıştır. Böylece o başka bir şekilde öne geçmiş olur. İbret verici bir örnek şöyledir.

“Nihayet Allah onu (o mü'min adamı), firavun âlinin yaptıkları mekrin kötülüklerinden kordurdu. Âl-u firavun'u ise azabın kötüsü çepeçevre kuşattı, (o kötü azap) nar'dır. (Âl-u firavun) sabah akşam ona arz olunuyor haledirler. O saat kıyam ettiği günde: “Al-u firavun'u azabın en şiddetlisine sokun (denir).” (Mü'min; 45, 46)

Surenin isminin *Mü'min* olması, firavun ailesinden imanı ve ameli övülen bir kişiyi anlatıyor olması nedeniyledir. Firavun ailesinden bir de bir ayete konu olmuş ve rivayetlerden adını Asiye diye bildiğiniz bir hanım vardır. Bu hanım Tahrim Suresi 11. ayette “firavun'un karısı” olarak tanımlanır. Sûre bize örnek iki hanımdan bahseder; Hazreti Meryem validemiz ve 11. ayette bahsi geçen, övülen bu hanım.

Mü'min Sûresi'nde övülen kişi firavun ailesinden olup mü'min bir zattır. Firavun'a ve firavun'un yaptıklarına karşı mücadelesiyle, mücadelesinde deklare ettiği imanla sûrede ders verici, çok ibretlik sözlerle övülür. Allah ona iltifat ederken firavun'un akibetini de anlatır: Onu firavun'un kurduğu tuzaktan kurtardık, firavun'u da azabın en kötüsü kuşattı. Öyle ki, hem kötü öldü, hem de hâlâ sabah akşam azaba/nara arz ediliyor. Ve hesap günü o zor günde

şöyle denilecektir: Firavun ve al-u firavun'u aza-
bın en şiddetlisine sokun...

Allah muhafaza etsin.

Bu giriş bize hesap gününü hatırlattı, bizi he-
sap gününe yaklaştırdı. O güne yaklaştık, ona ya-
kın zamana geldik. Hesap gününe yakın zaman
kıyamettir, kıyamet kopacak! Kıyamet öncesine
ait, bize Kur'an'da bildirilen bazı işaretler var:

"O Saat'in ansızın kendilerine gelmesini mi
bekliyorlar? Onun eşratı (şartları, alametleri) ha-
kikaten geldi (zuhur etti). (Fakat O Saat) onlara
geldiğinde onların tezekkür edip ibret-öğüt al-
maları onlar için nasıl olur ki?" (Muhammed-18)

İMAN, İKAN, HATTA DAHA DA İKAN

O Saat gelince nasıl ibret alacaklar? İbret aldı-
lar ama o saat gelip çattıktan sonra ne işe yara-
yacak? Bu dünyada, bu mühlet sisteminde, "hik-
met yurdu, iş yurdu" dediğimiz mühlet sistemi
içerisinde yol/işleyiş şöyledir: Önce iman, sonra
da ikan! Hatırlarsanız ahirete iman konusunda
da gördük, ayet Efendimiz (SAV)'e; "sana, ahire-
te iman edenler iman eder" dedi. İlk aşama ahi-
rete iman. Ahirete iman edenler Kur'an'ı kabul
ettikten sonra onlardan "ahirete ikan" isteniyor,
bu da ikinci aşama. Yol böyle: Önce iman ede-
ceksin, sonra iman ettiğin şeye ikan olacaksın.
Hatta "ikan"ın da dereceleri vardır. Bizzat öyle
hal sahipleri vardır ki; onların ikanları "gözüy-
le görme" şeklindedir. Bir şeyi gözüyle görmesi

neyse öyledir, o şekildedir. Bunu duyunca *ikan* sana zor ve uzak gelmesin. İkan'ın bize uygun, bizim yapabileceğimiz, yani normal insanın yetenekleri içerisinde olan seviyesi de vardır ki o, gözüyle görüyormuş gibi inanmaktır, o derecede imandır. Önce bu noktayı yakalamak lazım, çünkü ikana böyle başlanır. Bu noktayı yakaladıktan sonra daha ileri ikana doğru Allah'ın lütfuyla gidilir. Başlangıç budur; iman ettiği şeyi gözünle göreceksin derecede kuvvetlendirmek! İşin normali önce *iman* sonra *ikan* iken, normalde yol böyleyken insanlar önce *ikan* isterler, ayetler bu örneklerle doludur. “Bir kitap gelseydi, bir melek gelseydi, senin yanında bir hazine olmalı değil miydi? Bu garibanlıkla bu iş olur mu? Sen çok zengin olmalı değil miydin? Nerede yoksul, nerede zavallı, nerede ezilmiş varsa onlar gelip sana tabi oluyor, yanında zenginlerden hiçbiri yok...” İman etmek için istedikleri, ileri sürdükleri şartlar böyle! Efendimizden mal, mülk, saltanat, melek veya olağanüstü olaylar istiyorlar. Gerçi Efendimiz sallallahu aleyhi vesellem ayı böldüğü halde inanmamışlardır, o da ayrı! Fakat böyle isteklerde bulunan, bunları isteyen bir yapı var. Fark ediyoruz ki ahirete iman bir potansiyel, sonra açılan, sonradan verilen birşey değil. O potansiyel kimde varsa Rasulullah'a ve Kur'an'a o inanıyor; En'am-92. İşte o imani potansiyeli açıp geliştirip ikana götürmek lazım. Bu potansiyelin olmadığı kişi ne yapar? Onun yapacağı şey hemen *ikan* istemektir! Kişide iman potansiyeli yoksa başka ne yapsın ki? Çok doğal olarak “*ikan*” istiyor:

Şunu göster de inanayım, şunu yap ki kabul edeyim, şöyle olsun ki sana inanayım. İman etmeden iman isteyen bu yol, bu yaklaşım, bu yöntem doğru değildir. Ki Efendimiz sallallahu aleyhi vesellem bu kişilere çeşitli mucizeler gösterdiği halde inanmamışlar, ona “sihirbaz, büyücü, gözümüzü boyuyor” demişler. O kadar enteresan ki; Efendimiz (SAV) ayı bölüyor, iman etmeyip de eleştirecek olanlar; “sen gözümüzü boyadın” diyorlar, “bize öyle gösterdin” deyip dönüp gidiyorlar. Halbuki aynı kişiler kervanın gelmesini de bekliyorlar. Kervan geliyor, kervandakilere “siz gördünüz mü, ay bölündü mü?” diye soruyorlar. “Evet, gördük, bölündü!” demelerine rağmen inanmıyorlar, göz boyama deyip çekip gidiyorlar. Peki, çok uzakta ve bu olaydan habersiz olanların gözünü nasıl boyadı, niye boyadı? Bu kadar körler! Bu kadar kör oldukları için gerçekleri göremiyorlar. Maalesef, tefsirlerde bile “bölünmüştür, bölünmemiştir” tartışmaları var. Ki Kur’an’da hususi olarak bu olayla ilgili sûre varken.

Günümüzde de benzer hataların yapıldığını düşündüğüm için önemle bir not düşmek istiyorum: *Allah’ı, O’nun varlığını kanıtlar gibi yapılan anlatımlar, bu anlatım tarzını esas alan sunumlar çok doğru olmaz.* Diyelim ki İslamı, Allah’ı anlatıyorsunuz, hep Allah’ın varlığını kanıtlamaya çalışır gibi anlatmak, ona yönelik deliller bulup getirip anlatmak, yeni bilimsel bulguları alıp onlarla “demek ki Allah varmış” deyip anlatmaya çalışmak çok doğru bir yöntem değildir. Dikkat edin, “yanlış” demiyorum! Konuyu anlatma sis-

temi bu olursa, anlatım ve sunum bunun üzerine bina edilirse o çok doğru değildir. Hele de bilim dediğimiz şeye güvenip anlatırsanız... Bilim bugün bilimsel dediği, doğru dediği bir şeye bir zaman sonra; yanılmışız, öyle değil böyleymiş diyor. Onun her an yanılabilceği bir şeyi temel kabul edip, işi onun üzerine bina edip İslam anlatırsan, ileride onun yanlış olduğunu öğrenen kişinin hali ne olur, bir düşünün! Sonradan çökme ihtimali olan bir şeyin üzerine iman bina edilir mi? Bu yüzden o tarz, doğru bir anlatım değildir. Ancak kişideki iman potansiyelini, özellikle "ahirete iman" potansiyelini kıpırdatmak için bu bulgulardan yararlanırsın, o olabilir. Çünkü bilim dediğimiz bulgular nihayet Sünnetullah'tır. Kur'an da bunu yapıyor, bize buna benzer ayetleri gösterip; "görmüyor musunuz?" diyor. Ama bunu yaparken hedef sendeki iman potansiyelini kıpırdatmaktır. Değilse, o örnekler üzerine iman bina etmek hedeflenmiyor.

Dikkat edin, bir kişinin imanı eğer bir kanıtla rahatlıyorsa o kişi imanını kontrol etmelidir. Kişi kanıt gibi bir şey gördü, imanının ferahladığını hissetti, hemen şunu düşünmelidir; demek benim imanımda bir zayıflık var ki ben bu tür kanıtlara ihtiyaç duyuyorum. Değilse neden bu tür kanıtlara ihtiyaç duyayım? Çünkü bazı kanıtları görünce ferahlayıp coşuyor. Bunu söylerken, o kişinin imanı yoktur demiyorum; kişi imanının seviyesinden endişe etmelidir diyorum. Çünkü kanıtla ferahlayan bir iman tersiyle de zayıflar, tersini getiren bir bakışla karşılaşıncı altüst olur,

zayıflar. Öyle fikirler vardır ki iki tarafı da doğru çıkar. Bir zamanlar eğitim sistemi içerisinde münazaralar yapılırdı. Öğretmenlerimiz ikisi de doğru olan iki cümle verirdi, gruplar onu tartışırdı. İkisi de doğru olan o iki cümleden birisi o anki tartışmaya göre galip gelirdi, iki doğrudan biri kazanırdı. İnsan mantığının, aklının o an neyi doğru kabul edeceği, o anki sunuma göre değişir. Eğer bir sunum sana bir şeyi daha doğru gösterebiliyorsa, sen bu yönetime nasıl güvenebilirsin? Bazı kanıtları görünce imanın coşuyorsa, tamam ondan yararlanıp imanını coştur, onu bir yere çıkar ama kendine şunu da söyle: *Demek ki tersi bir şeyle karşılaşırsam imanım düşecek, birisi kafamı biraz karıştırırsa imanım düşecek. İmanım öyle bir yerde ki birisi ittirince çıkıyor, dokunulsa düşecek.* Hiçbir kanıt imana yetiştirmez, hiçbir akıl bulgusu imana yetiştirmez, iman öyle yüksek bir yerdedir. Bu nedenle, aklın hiçbir türü imanın seviyesine ulaşamaz ve ona eş bir kanıt sunamaz, bunu böyle bilmek gerekiyor. İman hakkındaki bu nokta önemlidir. Şimdi asıl konumuza, O Gün'e dönelim.

“De ki: Elhamdülillah. O size ayetlerini gösterecek, siz de onları (azabını tadarak) tanıyacaksınız. Senin Rabbin yaptıklarınızdan gafil değildir.” (Neml-93)

Onlara de ki: O gün geldiğinde o merak ettiğiniz delilleri göreceksiniz ama azabını tadarak! O gün'ün ne olduğunu, o delilleri, azabı yaşayarak göreceksiniz. Şimdi söylediklerinizden ve yaptıklarınızdan Rabbin gafil değildir.

Ayetin başındaki “De ki; Elhamdülillah” vurgusunu konumuz için yeni cümlelerle pekiştirelim. Fatihâ’nın ayetlerinden olması nedeniyle bir konumuz zaten *Elhamdülillahi Rabbil Âlemiyn*. Bu ayet de öyle başlıyor: *De ki; Elhamdülillah...* İnkârcılara uyarıda bulunan bir ayet neden böyle başlıyor acaba? İnkârcılar ayeti okumaz, okusa da anlamaz. “De ki; Elhamdülillah” ile başlıyor, sonra da inkârcılara; “Siz görmek istediğiniz delilleri göreceksiniz. Öyle göreceksiniz ki ızdırabını çekerek!” diyor. Bu ayetin ilk kısmı bizim içindir, devamı ise inkârcılar için. “Elhamdülillah” ifadesi onlara tesir etmez, tesir etse zaten kurtulurlar. Ayetlerde görmüştük, onlar uydurdukları varlığa “Allah” diyorlar, Allah ise onların “Allah” deyişini kabul etmiyor.

Efendimiz (SAV)’e ve ona tabi olanlara Rabbi “Sen Elhamdülillah de” demişti. Bu ayette de aynı şey var: Elhamdülillah deyin! Bu öneriye uyup da “Elhamdülillah” diyen kul neleri söylemiş olur, biliyor musunuz? “Elhamdülillah” demekle; “*Mülk Allah’ındır, Güç Allah’ındır, Hüküm Allah’ındır ve Allah’ı ancak kendisi değerlendirebilir. Takdir de, takdir etmek de O’na aittir*” demiş olursunuz. HAMD kelimesi öyle çok ve öyle önemli manalar içerir ki...

Fatihâ’ya Giriş bölümünde ele aldığımız bir konuyu izin verirseniz bir kez daha hatırlatalım ki dilimizden silinsin: “Hamd olsun” uygun bir ifade değildir, öyle bir tabir yoktur, bu yüzden “Hamd olsun” denmemelidir. Bu ifade Türkçe’de uydurulmuş bir ifadedir. Kur’an’da onun karşılığı

olarak bir cümle, bir ifade yoktur. Arapçayı günlük dil olarak kullanan ülkelerde “Hamd olsun” manasında bir tabir yoktur! Bir insana “geçmiş olsun” der gibi bir ifadenin Allah için bir mânâsı yoktur. *Elhamdülillah* Türkçe karşılığı ile söyle-necekse “Hamd Allah’a aittir, Hamd Allah içindir” denebilir. Çünkü Hamd birisine ait değildir. Yani bize deniliyor ki; *Hamd’la ilgili muamele ne ise, Hamd’la ilgili yapılacak şey her ne ise, o senin yapabileceğin bir şey değildir. O Allah’a aittir!*

Hamd’ı tek kelimeyle söyleyecek olursak deriz ki Hamd takdirdir. *Hamd, birisi Allah’ı takdir edemez* demektir. Normal yaşantıda buna çok dikkat etmemiz gerekiyor. Bir manzara gördünüz, çok hoşunuza gitti, “Allah ne güzel yaratmış” dediniz; yani Allah’ı takdir etmiş oldunuz. Allah’ı takdir etmek ne haddinize! Takdir etmek için Allah’tan yukarıda olmanız lazım. “Ne güzel yapmışsın, ne harika yaratmışsın” demekle Allah’a bir nevi aferin diyorsun. Ne haddimize! Bu hataya düşmemek için, öyle bir manzara karşısında, bu yüzden *elhamdülillah, mâşâAllah* diyoruz. Bunları kullanmakla; “*Ben güzel bir şey gördüm ama onu takdirden gafilim, ben onu takdir edemem. Bu işin takdiri Allah’ındır. Bu işi O anlar. O kendisini kendisi bilir*” demiş oluyoruz. Bu mânâları dikkatle süzersen aslında demiş oluyorsun ki; *mülk Allah’ındır, güç Allah’ındır, hüküm Allah’ındır, Allah’ı ancak kendisi değerlendirebilir. Takdir de, takdir etmek de O’nundur!* Hal böyle olunca, bütün işlerimizde buna dikkat etmek gerekir. Çünkü bu aynı zamanda Kader

anlayışını gösterir, Kader'in temelini, mantığını oluşturur. Siz "Elhamdülillah" demekle farkında olun olmayın, "Bismillah, Âmentü Billâh, Amen-tü Bil Kaderi ve Eslemtü Vechiye Lillahi" demiş oluyorsunuz: "Ben idrakımı, her şeyimi Hamd kendisine ait olan Allah'a teslim ettim; Eslemtü Li Rabbil Âlemiyn" diyorsunuz; "Vechini alemle-rin Rabbi olan Allah'a teslim et, Allah'a teslim ol" önerisini yerine getiriyorsunuz. Bir "Elhamdülil-lah" demekle bu ulvi duyguları, ulvi sığınışları söylemiş oluyorsun.

Söylemekle başladığın bu yolu ikan'a doğru götürmek, bunların ne olduğunu bilerek ve ge-reğini yaşayarak ilerlemek görevimizdir.

KİYAMET ALAMETLERİ

"Sema'nın apaçık bir duman (duman) ola-rak geleceği günü gözetleyip bekle. (O duman) insanları kaplar/bürür; bu eliyim bir azaptır. "Rabbimiz, azabı bizden keşfet/aç, doğrusu biz mü'minleriz" (der insanlar). Artık onlar nerede, düşünüp ibret/öğüt almak nerede? Halbuki, on-lara apaçık bir Rasûl de gelmişti. Sonra ondan yüz çevirdiler ve "mecnun bir muallim'dir" de-diler. Muhakkak ki, biz, o azabı (az bir zaman, bi-razcık) keşfedeceğiz (açıp kaldıracacağız). (Fakat) muhakkak ki; siz eski halinize geri dönenlersi-niz." (Duhan; 10-15)

Alametlerden birisi bu; semayı bir duman kaplayacak. Bu duman dünyayı saracak, insan-

lara büyük bir azab verecek. O zaman insanlar “mühlet”in bittiğini, “tercih”inin kalktığını hissedip Rablerine yönelip; “Rabbimiz! Azabı bizden kaldır” diye dua edecek. Rabbimiz buyuruyor ki; bu dumanı biraz kaldıracğız, hemen tekrar eski yanlış hallerine dönecekler! Öyle bir yapıları var ki böyle yakarıyor olmasına rağmen ibret alacak bir yapı değil! Öyle yapılardan Allah’a sığınırız; Allahım, bizi böyle yapılardan muhafaza buyur Ya Rabbi. Kıyametin alametlerinden birisi bu!

Ayetlerde geçen bir diğer kıyamet alameti “Ye’cüc ve Me’cüc”dür. Ne olduğu çok belli olmadığı, bilinmediğı için Ye’cüc ve Me’cüc çok tartışılan bir konudur, hakkında sayfalarca yorum bulabilirsiniz. Yöntemimiz gereğı o tür yorumlara çok yer vermiyoruz. Çünkü biz yalnızca ayet ve hadislerle ilerlemek istiyoruz.

“(Zül’karneyn) dedi: Bu Rabbim’den bir rahmettir. Dolayısıyla Rabbimin va’di gelince onu yerle bir eder. Ve Rabbimin va’di Hakk’dır. O gün onları terk ederiz, dalgalar halinde birbirlerine girerler. Sur’a da üflenmiştir; artık hepsini cem’ etmişizdir.” (Kehf; 98, 99)

“Nihayet Ye’cüc ve Me’cüc fetholunduğı (açıldığı) vakit, onlar her hadebeden (yüksekçe yerden) hızla inerler.” (Enbiya-96)

Kehf Sûresi’nden ve oraya bakılarak yapılan yorumlardan anlıyoruz ki *Ye’cüc ve Me’cüc* bir kavmin ismidir. Hangi kavimdir diye çeşitli yorumlar yapılmıştır ama öyle olmadığı görölmüşür. Bir hal ehlinin bu kavim için yaptığı yoru-

mu paylaşalım: Ayetten anlıyoruz ki Ye'cüc ve Me'cüc kavmini Zül'karneyn hapsetti. Bu kavmin derdini çeken bir topluluk Zül'karneyn'den yardım istemişlerdi. O bir set oluşturarak onları bu kavmin saldırılarından koruyucu bir tedbir almıştı. Hal sahibi bu kişiye Ye'cüc ve Me'cüc soruluyor, o da diyor ki: "Onlar kutupdaki buzulların altındadırlar. O buzullar gün gelecek eriyecek ve onun altında hapsolmuş olan onların yapıları tekrar canlanıp çıkacak." Böyle bir yorum yapıyor, verdiği bu cevabı onun eserinde okudum. Bu konudaki yorumlardan birisi şöyledir; Ye'cüc ve Me'cüc kabirler açıldığında kabirlerden çıkanlardır. Ancak, kabirlerin açılması ikinci surdan sonradır. Bu durumda Ye'cüc ve Me'cüc'ün kıyamet alameti olması mümkün olmaz. İkinci Sur hesap gününün habercisidir, onunla birlikte hesap günü başlıyor. "Ye'cüc ve Me'cüc" hakkında söyleyeceğimiz şu ki; böyle varlıklar var ama nasıl varlıklar olduğu bilinmez. Çünkü onlar hadislerde kesin olarak tarif edilmemiştir, yalnızca isimleri ve varlıkları bildirilmiştir.

"Dabbet'ül Arz" da bir kıyamet alametidir ve o da tam tarif edilmemiştir. Bu yüzden onun da nasıl bir varlık olduğu bilinmiyor. Bilinen şu ki; böyle bir varlık var.

"O kavl onlara vaki olduğunda onlar için arzdan bir dabbe çıkarırız ki; (o dabbe) onlara, insanların ayetlerimize iman etmiyor olduklarını konuşur (söyler)." (Neml-82)

Artık kıyamet çok yakın ve yine bir varlıktan söz ediliyor; Dabbet'ül Arz. “Dabbe” genellikle hareketli varlığa verilen bir isimdir. Dabbet'ül Arz yerden çıkacak bir varlık mânâsına gelebileceği gibi, arz “dünya” demek olduğu için, dünyada böyle bir varlık çıkacak mânâsına da olabilir. Dünyada öyle bir varlık, öyle birisi, öyle bir şey olacak ve o kıyamete çok yakın çıkacak ve insanlara “ayetlerimize iman etmiyor olduklarını” söyleyecek, bunu konuşacak! Fakat bu “konuşma” çok özel bir konuşma ki ayette “konuşacak” diye vurgulanmış! Değilse “konuşma” zaten vaazlarda sürekli yapılıyor. “Allah’ın ayetleri ile yeterince ilgilenmiyoruz, iman oluşmuyor” gibi cümleler zaten hep konuşuluyor. Ayette bahsedilen “konuşur” ifadesi, bu konuşmanın çok özel olduğunu gösteriyor. Yoksa bu konular zaten konuşuluyor. Nasıl özeldir? Mesela, bu Dabbe’nin konuşuyor olması bizi şaşırtacak olabilir; o güne kadar konuşmayan bir varlığın konuşmuş olması bizi şaşırtacak ve o bize mucize gibi gelecek olabilir. Demek ki Dabbet'ül Arz konuştuğu zaman, onun konuşuyor olması bizi şaşırtacak, korkutacak ve sözleri de tesir edecek gibi bir mânâ da çıkmaktadır. Ve o size konuşurken “iman etmediğinizi” konuşacak, iman etmediğinizi değil! Dabbet'ül Arz kıyametin çok yakın alametlerinden olduğuna göre, demek ki o dönemde çok zayıf bir iman var. Zayıf bir iman, yani ikana dönüştürülmeyen bir iman var! İmanı ikana dönüştürmek nedir, nasıldır? Duyduğunu inceleyip ondan gerekli dersleri çıkarmak, ona

göre tedbir almaktır, yani iman ettiğin şeyi gözünle görüyormuş gibi sahiplenmektir. Demek ki kıyamete yakın bir varlık çıkıp, ayetlerle ilgili yeterli gayretin gösterilmediğini, yapılanın imanı kurtarmayacağını, salih amele dönüşmeyeceğini anlatacak. Böyle bir varlık çıkacak demek ki...

Kur'an'da görülen bir diğer kıyamet alameti Hazreti İsa aleyhisselam Efendimiz ile ilgilidir.

“Şüphesiz ki O (İsa), kıyametin (ne zaman kopacağının) bilgisidir. Ondan hiç şüphe etmeyin ve bana uyun; çünkü bu sırât-ı müstakıym'dır.” (Zuhruf-61)

Ayet çok net söylüyor: Hazreti İsa aleyhisselam Efendimiz kıyametin kopacağı gün belirldiğinde kıyamet için bir alamet olarak bilgidir, bir habercidir, kıyametin bir habercisidir.

“Allah şöyle buyurmuştu: Ya İsa, seni ben vefat ettireceğim, seni kendime ref'edeceğim, seni bilfiil kâfir olanlardan tertemiz edeceğim ve sana tabi olanları kıyamete kadar kâfir olanların fevkinde kılacağım. Sonra dönüşünüz banadır; ihtilafa düştüğünüz hususlarda aranızda ben hüküm vereceğim.” (Al-u İmran; 55)

Özellikle İsa aleyhisselam efendimize bütün kitap ehlinin tabi olacağı, tabi olanların kâfirlerin fevkinde değer bulacakları bildiriliyor. Kitap ehli oldukları için bu bilgi Muhammedi olanları da kapsar. Gelecekte olacak bu iş kıyamete yönelik olduğu için kıyamet alameti olarak görülmektedir.

“Allah Rasûlü Meryem oğlu İsa’yı öldürdük” demeleri yüzünden (onları lanetledik). Halbuki, onu ne öldürdüler, ne de astılar; fakat öldürdükleri onlara İsa gibi gösterildi. Onun hakkında ihtilafa düşenler bundan dolayı tam kararsızlık içindedirler; bu hususta zanna uymak dışında hiçbir (sağlam) bilgileri yoktur ve kesin olarak onu öldürmediler. Bilakis Allah onu (İsa’yı) kendi nezdine kaldırmıştır. Allah, Aziyzen Hakiym’dır. Ehl-i Kitap’tan her biri, ölümünden önce ona muhakkak iman edecektir. Kıyamet gününde de o, onlara şahit olacaktır.” (Nisa; 157-159)

Ayetler öğretti; kıyamete yakın Hz. İsa aley-hisselam efendimizle ilgili bir yaşantı olacak.

Güneşin Batı’dan doğması da bir alamettir.

“(Onlar iman etmek için) illa kendilerine me-laikenin gelmesini yahut Rabbinin gelmesini ya da Rabbinin bazı ayetlerinin gelmesini mi bekliyorlar? Rabbinin ayetlerinin bazısı geldiği gün, daha önce iman etmemiş yahut imanında bir hayr kazanmamış nefse, bu imanı hiçbir fayda sağlamaz. De ki: Bekleyin, biz de beklemekteyiz.” (En’am-158)

Efendimiz (SAV) bu ayette bahsedilen halin kıyamet gününe ait olduğunu açıklamıştır: “Güneş, battığı yerden doğmadıkça kıyamet kopmayacaktır. Güneş batıdan doğduğu zaman toptan bütün insanlar iman edecekler; fakat, daha evvel iman etmiş veya imanında bir hayr kazanmış olmayan hiçbir kimseye o gün imanı fayda vermez.” (Hadis)

Bu hadis çok çeşitli şekillerde yorumlanıyor. “Güneşin batıdan doğması” için mecazdır diyenler bile olmuştur. Güneşin batıdan doğması mecaz değildir, o yorum yanlıştır. Güneş batıdan nasıl doğar? Bunu güneşin kıyametteki halini ayetlerle görürken anlayacağız. Kıyamette gök cisimlerinin konumları değişecek, dünya olduğu yerde olmayacaktır, güneş de bu şekilde olmayacaktır. Dünyanın bulunduğu konum her zamanki konumuyla aynı olmayacağı için doğuş da aynı olmayacaktır; dünyanın fırlayıp gittiği yeni konumuna göre güneş sanki batıdan doğuyor gibi gözükcektir.

Kıyamet haline ilişkin dikkat çeken bir ayet:

“Hiçbir karye (şehir, ülke) yoktur ki; kıyamet gününden önce biz onun helak edicileri yahut da şiddetli bir azab ile azab edicileri olmayalım. İşte bu, Kitap’ta satır satır yazılmıştır.” (İsra-58)

Öyle bir hal başlayacak ki; peş peşe felaketler, ard arda helak oluşlar yaşanacak ve bunlar kıyametin alametlerinden olacaktır. Ayet; “öyle ki, felaket görmemiş, helak olmamış şehir kalmayacak” diyor.

Kıyamete yakın görülecek alametler ayetlerle böyle tanımlandı, biz de onları ders yaptık.

KIYAMET MANZARASI ve SÜREÇ

Alametlerle verilen haber gerçekleşecek, kıyamet kopacaktır. Zihnimizde kalması açısından *kıyamet sürecini* bir şema gibi anlatabiliriz. Bu

amaçla sürece ilişkin müşterek ayetler kullanacağız, bunlar bazen kıyamete, bazen biraz ilerisine geçiyor gibi olabilecek. Eğer zihnimizde işin bir şeması olursa o ayetleri yerlerine daha kolay yerleştirebiliriz. Şimdi kıyamet halinin, kıyamet vaktinin manzarasını çizelim, akış şemasını oluşturalım inşaAllah. Bu süreçte neler var? *Kıyamet Vakti*'yle birlikte *Birinci Sur* var; boruya üflenin! O kavram ayetlerde “Sur’a nefh olunur” diye geçiyor, biz de öyle diyeceğiz; Sur’a nefh olunur. *Sur’a nefh olunur* ifadesi “boruya üflenir” şeklinde çevriliyor ama öyle değil, gözümüzde bir boru canlandırmayalım. O iş, bildiğimiz savaşı boruları gibi bir boruya üfleniş gibi değildir. Kıyametin o manzarasında oluşan hal boruya benzediği için ona “sur/boru” denmiştir, Allahu âlem. Büyük ihtimalle, kanaatimizce de, *sur* atmosferde oluşacak bir uzay halinin ismidir; belki küçük bir kara delik, belki ses çıkaracak olan bir uzay bükülümü olabilir. Hatta şu an bile, evrende iki kara delik yaklaşıp birbirine girdiği zaman öyle bir gürültü, öyle bir ses çıkıyor ki dayanılacak gibi bir ses değilmiş. Rabbim bizi “Rahmânur Rahîm” şemsiyesi altında tuttuğu için ne o sesleri duyuyoruz, ne uzaydaki şiddetli soğuğu hissediyoruz, ne göktaşlarını hissediyoruz, dünyaya yaklaşıncı parçalanıp toz halinde iniyorlar. Halbuki başka gezegenlerle karşılaştıklarında çarpıp geçip gidiyorlar. Böyle korunmuş bir dünyada olmamız nedeniyle, evrende var olan seslerden, olaylardan habersiz yaşıyoruz. Bu yüzden de dünyayı evrenin kendisi ve merkezi zanne-

diyoruz. Hissen, *sanki başka birşey yokmuş gibi* bir hisle yaşıyoruz. Oysa yeni tespitlere, evrenin fotoğraflarına, ulaşılan noktalara, belgesel film veya fotoğraflara baktığınızda onların ebatlarıyla dünyayı karşılaştırdığınızda dünyanın evren içerisinde hesaba alınmayacak bir küçüklükte, yok noktasında olduğunu görüyorsunuz. Onun için ayetteki *sur*, Allahu ‘alem, uzayda oluşacak boruya benzeyen bir şeklin ismi olabilir, oradan geçecek bir havanın çıkaracağı ses olabilir, büyük ihtimalle. Ama bu konuda yanlış yorumların hepsini bir şey ortadan kaldırır: Orijinal isimler! *Sur* ve *nefh olunuş*. Siz “sura nefh olunuyor” dediğinizde o işin hakikati neyse onu kastetmiş olursunuz: Sonuçta bir “sur” olacak, ona nefh olunacak ve bir ses çıkacaktır.

Kıyamette Birinci Sur’a üflenışı ve yaşayan bütün insanların ölmesini göreceğiz. Ayetlerde anlatılan bu tablo inkârcılarla ilgilidir. Çünkü kıyametten önce, az da olsa imanı olanların hafif tatlı bir rüzgârla canlarının alınacağı, onların kıyamet anını, o anın şiddetini yaşamayacakları hadiste belirtilir. O an inkârcıların, yalanlayanların yaşayacağı olayları da ayetlerle göreceğiz.

Birinci Sur’a üflenişle oluşan toplu ölümden, o tamamen ölümden sonra uzayda, atmosferde ve dünyada çeşitli şekillenmeler göreceğimiz bir süreç vardır. Sonra *İkinci Sur* başlar. İkinci kez sura üflenir ki artık imtihan yeri hazırlanmıştır. İmtihan yerinin nasıl hazırlandığını da yine ayetleriyle göreceğiz.

Sura ikinci üflenmeyle birlikte insanlar yeniden dirilitirler ve Rablerinin huzuruna sâf sâf dizilirler. Bu diriliş “ba’s” olarak geçecektir.

Ba’s’tan sonra, insanlar derlenip toplanıyorlar ki onu “haşr-u cem” olarak göreceğiz.

Sonra “vakfe” var: Bir durma, bir bekleyiş...

Sonra sorguya çekilme, “sual” süresi var.

Sorgunun sonunda da “hesap ve mizan” var, ameller değerlendirilecek.

Sonra herkes hesabına göre, hesabın karşılığı olan yerine gidecek.

Kıyametin böyle bir şeması var.

Önce “Sur’a üfleniş” ayetlerini görelim. Sonra kıyamet haline geçeceğiz, yine ayetlerle.

“O Nakur (Boru, Sur)a üfürüldüğünde; işte o gün, çok zor bir gündür.” (Müddessir; 8-9)

“O Gün ki, Sur’da (Sur içinde, Sur’a) nefh olunur da, Allah’ın diledikleri müstesna, semalarda kim var ve arzda kim varsa (hepsi) dehşetle korkar. Hepsi (boyun bükmüş) olarak O’na gelir.” (Neml-87)

“Ve sura nefholunmuştur. Bu yüzden, Allah’ın dilediği kimse müstesna, Semavat’ta ve Arz’da kim varsa ölmüştür. Sonra ona (sura) ikinci defa nefh olundu; işte, onlar kıyam etmiş bakıyorlar.” (Zümer-68)

“Allah’ın dilediği müstesna” ne demektir, onlar kimlerdir? Bunu yorumlayan tefsirciler, gö-

revli meleklerin kaldıklarını söylüyorlar. Dört büyük melek dâhil görevli melekler dışında tüm canlıların öleceği söylenmekte, bu manada yorumlar yapılmaktadır.

“Sura nefh olunmuştur. Bir de bakarsın ki onlar, cedes (kabir)lerinden çıkmış, Rablerine koşuyorlar.” (Ya-Sin; 51)

Buradaki koşuş tercihe bağlı bir koşma değil, bir mecburi harekettir!

“(Ki) o gün Sur’a nefh olunur da fevc fevc gelirsiniz.” (Nebe-18)

“Sur’a nefh olunduğunda, o gün aralarında nispetler (beşeri mensubiyetler, akrabalıklar) olmayacak. Sualleşmezler de.” (Mü’minun-101)

Artık kıyamet başladı. Kıyamet olayları sırasıyla şöyledir:

Önce gökyüzünün çalkalandığı görülür.

Sonra çalkalanan gökyüzü çatlar.

Çatlayan gökyüzü yarılır, bir yarık oluşur.

Gökyüzü bu yarıktan ayrılır, parçalanır.

Sonra gökyüzü kitap sayfaları gibi dürülür.

Gökyüzü nasıl yaratılmaya başlanmışsa geri çevrilir. Şöyle: Bir film, bir olay, dönen bir topaç geri çevrilir gibi *yaratma olayı* evrende geri sarar.

Üçboyutlu bu yapı yassı/iki boyutlu hale gelir.

Böylece üç boyutlu mekân kalmaz, bu mekân söz konusu olmaz. Bu olay günümüzde yeni fark

edilmiştir. Bilim adamları, dünyanın meydana gelişi ile, bizim tabirimizle yaratılışı ile ilgili süreçleri bu konuyu da içine koyarak yeniden ele almak durumunda kalıyorlar, kalacaklar. *İçinde yaşadığımız üç boyutlu halden önce iki boyutlu bir hal var: Dümdüz. Geriye sarınca, dürrülen gökyüzü açılıp kitap sayfası gibi dümdüz, yassı hale geliyor, böyle bir süreç çalışıyor. Ayetlerle görünce daha iyi anlayacağız ama bu olayları hayalimizde canlandıralım ki zihnimizde yer bulsunlar.*

Bu olayları hayal etmek, canlandırmak bir hadis gereğidir ki o hadisi de yerinde göreceğiz.

Kıyamet Süreci'ni anlamak üzere şimdi göreceğimiz ayetler, bu belirtileri sıralıyor, sayıyor:

“O gün sema bir çalkalanışla çalkalanır.” (Tur-9)

“Sema çatladığı zaman.” (İnfitar-1)

“Yıldızlar silindiği zaman.” (Mürselat-8)

“Sema yarıldığı zaman.” (Mürselat-9)

“Sema yarılıp ayrıldığı zaman.” (İnşikak-1)

“Sema onunla (o gün sebebiyle) yarılıp ayrılır). O'nun va'di mef'uldür (fiile dönüşmüştür, açığa çıkmıştır).” (Müzemmil-18)

“İşte o gün olan olmuştur. Sema yarılıp ayrılmıştır, o gün o zayıftır (yırılmıştır). Melekler de onun kenarlarındadır.” (Hakka; 15-17)

“O gün semayı, kitap sayfalarını dürrer gibi düreceğiz. İlk yaratmaya nasıl başladıkça onu öyle geri çevireceğiz; bu, üzerimize sözdür ve biz bunu mutlaka yapacağız.” (Enbiya-104)

Bütün bu olaylardan sonra oluşan tablo Zümer-67’de tanımlanır. Hatta buraya kadar ki ayetler “sema” derken, Zümer-67 “semavat” der. Farkı nedir? “Sema” tekildir ve gördüğümüz gökyüzüdür. “Semavat” ise çoğul olup semanın yedi tabakasını, tüm semaları içerir. Demek ki Zümer-67, semaların tamamının halini içeren bir sonuç belirtiyor. Diğer ayetler gözleyebildiğimiz sema ile ilgili iken Zümer-67 tüm semaları ve arzı içeren bir sonuç belirtiyor.

“Allah’ı hakkıyla tanıyıp bilemediler. Kıyamet günü arz tamamen O’nun avucunun içindedir (tasarrufundadır). Semavat da sağ elinde (kudret eliyle) dürülmüştür. O, müşrik ortak koşmalardan yüce ve münezzehdir.” (Zümer-67)

Semavat’ın (bütün göklerin) Allah’ın kudret eliyle tamamen dürüldüğü, yassı hale getirildiği belirtiliyor. Semavat bu halde iken arz ne halde? Ayette “arz O’nun avucunun içindedir” deniyor. Buradan, henüz arza bir şey olmadığını anlıyoruz. “Arz avucunun içinde” demek, o sırasını bekliyor demektir. Günlük konuşmada biz de “Sen zaten avucumun içindesin” demez miyiz? “Seninle görüşeceğiz, senin her halin avucumun içinde” gibi cümleleri biz de kurarız. Yani: Henüz bir işlem yapmadım ama gücümün altındasın. Burada iki şey belirtiliyor: Arz O’nun avucunun içinde, az sonra işlem görecektir. Sema işlem görmüş, kağıt gibi dürülmüş! O işlem gördüğü için onun hakkında “sağ eliyle dürdüğü” deniyor. Demek ki ona kudretiyle bir işlem yaptı, o bir prosedürden geçti. Ayetin anlattığı manzara budur:

Semavat, tüm gökyüzü bir kâğıt gibi dürülmüş, arz işlem görmek için bekliyor, sırada o var.

“Güneş büzüldüğü (içine doğru çöktüğü) zaman; yıldızlar karardığı zaman.” (Tekvir; 1-2)

Sıra arz’a, yani moleküler yapılara, gezegenlere, dünyaya, yıldızlara geldi. Kıyamette güneş büzülüyor ve içine doğru çöküyor, yıldızlar ışıklarını kaybedip kararıyorlar. Güneşin büzülerek kendi içine çökmesi ayetlerde “Tekvir” diye geçiyor ki onun parlaklığının böyle bir durumda kısa bir süre için artacağı söyleniyor. Büzülür, içine çökerse çok kuvvetli bir flaş patlaması gibi güneşin parlaklığı kısa bir süre etrafı kaplıyor:

“Kıyamet günü nerede?” diye sorup durur o insan. Ama o gün göz kamaştığı zaman.” (Kıyamet; 6-7)

Güneş büzülecek, içine çökecek ve öyle bir ışık çıkaracak ki o an bütün gözler kamaşacak! O an güneş normal güneş gibi olmayacak. Bu aslında güneşin son parlaklığı, son ışıkları olup onun bu hali çok kısa sürecektir. Böylece güneş genişlemeye başlayıp rengi kıpkızıl bir hal alacaktır. O günü yaşayanlar gökyüzünü kıpkızıl görecekler:

“O gün sema erimiş maden gibi olur.” (Me’aric-8)

Güneşin kızılıyla gökyüzünün kızıl renge boyanması ayette erimiş madene benzetiliyor.

“Sema yarılıp ayrılarak erimiş yağ gibi, kıpkırmızı bir gül gibi olduğu zaman.” (Rahman-37)

Olaylar böyle gelişirken sema bir gül gibi kıpkırmızı bir renk alıyor. Bu olaylar sonucu elbette mekânda, yani mekân olan moleküler yapılarda ve onlarda bulunan çekim güçlerinde de büyük değişiklikler olacaktır. Bu çok büyük değişimlere bağlı olarak, çekim güçleri bilinen fiziksel formüllerinden çıkar ve etrafa saçılma görülür.

“Gök çatladığı zaman; gezegenler saçıldığı zaman.” (İnfitar; 1, 2)

Güneş’in ışığı kalmayınca ay kendiliğinden ve tamamen tutulmuş olacak, kapkara kalacak. Bu durumda ay tutulur, çünkü ışığını güneşten alıyordu. Güneşin gittikçe büyüyor olması, var olan konumları da değiştirecektir; ay ve güneş artık iyice yanyana gelmiş olacaklar:

“Ama o gün göz kamaştığı zaman, ay tutulduğu zaman, Güneş ve ay bir araya geldiği zaman.” (Kıyamet; 7-9)

Kıyamet manzarasıyla ilgili bir hadis var. Hatırlarsanız, *kıyameti, kıyametle ilgili bu anlatılanları hayal edelim, beynimize yerleştirelim* demiştik. Bu önerimize ışık tutacak bir hadiste Efendimiz sallallahu aleyhi vesellem buyuruyor:

“Gözü ile görür gibi kıyamet gününe bakmak kimi sevindirirse Tekvir, İnfitar ve İnşikak surelerini okusun.”

Bu tür paylaşımları okuyunca, dinleyince kişinin; “hayatıma yeni bir alışkanlık katacağım, bundan böyle şöyle yapacağım” diyerek kararlar alması güzel olur İnşaAllah. Öğrenip de uy-

gulayacağın bir şey bulman önemlidir. Hadiste Efendimizin önerdiği sureler çok kısa sureler. Hepsini okusanız normal bir okuyuşla on dakikayı ya alır ya da almaz, alıştığınızda on dakikayı bulmayabilir bile. “Bu ayetler bana ne anlatıyor, ne öneriyor?” diye merak eden meallerine de bakabilir. Kur’an’ı üzerinde düşünerek okumayı öğrenmek gerekiyor. Kur’an nasıl okunmalı, bu bize Sa’d-29, Mü’minun-68, Nisa-82, Muhammed-24 gibi ayetlerle ve hadislerle öğretiliyor. *Kur’an Okumak; derinlemesine düşünerek, inceleyerek, araştırarak okumaktır; Kur’an’ın “Oku” dediği, önerdiği ESAS OKUMA budur. Derinlemesine düşünerek, inceleyerek, anlamaya çalışarak, gayret ederek yavaş yavaş oku!* Eğer bir kişi bunu yapıyorsa, ne kadar zamanda tamamlarsa tamamlasın, bu okuyuşla Kur’an’ı hatmetmeye çalışmalıdır. Bitirdikten sonra tekrar yapmasını, yeniden başlamasını tavsiye ederim. Bu o kadar önemlidir ki; o yüzden bunu devamlı yapması lazımdır. Belki işleri yoğun olabilir ama kul bununla meşgul olmalıdır, mutlaka bununla meşgul olmalıdır. Böyle bir hatim onun bir iki yılını, üç yılını alabilir, alsın. Yanıbaşına Kur’an’ı koyacakсын. Orijinal harflerden okuyabiliyorsan, ki öncelik odur, orijinalinden oku. Eğer okuyamıyorsan latin harfleriyle yazılmışını oku. Yapacağın hep şudur: Ne yapabiliyorsan önce onu yap, çünkü ondan sorumlusun. İkinci sorumluluğun ise yapabildiğini geliştirmek, ilerletmektir! “Bu kadarını yapıyorum” anlayışı yoktur. “Bu kadar yapıyorum” dediğin nokta neyse ilkin onunla bir

şey yap, önce ondan sorumlusun. Sonra da onu geliştirmekten sorumlusun. “Böyle yapabiliyorum ama daha iyisi şu, öyleyse onu da öğreneyim” deyip devamlı ileri gitmeliyiz, devamlı ileri. Ne kadar ileri? Ne kadar gidebiliyorsan o kadar ileri. Ölçü şudur: Yarının bugünden farklı olacak, eşit olmayacak! Küçücük de olsa daha ileri ama ileri. Demek ki önce bu okumayı yapacağız. Sayfayı yüzünden hızlı okumak, mushaftan parçalar okumak, önerilen sureleri okumak ayıdır. Esas okuma bir kere olacak, sonra diğerleri yapılacak.

Bu açıklamayı Efendimiz (SAV)’in; “Gözünle görür gibi kıyamete bakmak seni sevindirirse, bu iş kimi sevindirecekse, Tekvir, İnfitar ve İnşikak surelerini okusun” buyuruşu üzerine yaptık. Kıyamet manzarasını tefekküre devam ediyoruz.

Gökyüzünün çalkalanması elbette dünyayı çok yakından etkileyecektir:

“Sema’da olanın sizi arz’a batırmayacağından emin mi oldunuz? O zaman arz birden sallanmaya/çalkalanmaya başlar.” (Mülk-16)

Tüm dünyayı etkileyen bir sallanma olacağını anlıyoruz. Bu olayları dünyadakiler bir süre izleyebilecek. Ayet bu yüzden uyarıyor: *Seyrettiklerinizin size tesir etmeyeceğini mi düşündünüz? Sizi yere batırmayacağını mı sandınız? Size bir şey gelmeyecek mi sandınız? Tüm dünyayı etkileyen bir sallanma var, nasıl etkilenmezsiniz?*

“Ey insanlar, Rabbinizden ittika edin! Muhakkak ki, o saatin zelzelesi azıym bir şeydir.” (Hac-1)

O an, o saatteki zelzele tanımlandı, idrakımızda somutlaştırıldı: Bu çok şiddetli, çok dehşetli bir sallanıştır ve o gün çok korkulan, çok zor bir gündür.

“O gün o şiddetli deprem sarsar; ardından başka bir şiddetli sarsıntı gelir.” (Naziât; 6, 7)

“Arz şiddetli bir sarsıntı ile sarsıldığı zaman.” (Vakıa-4)

“Arz kendi sarsıntısıyla sarsıldığı zaman; ve arz ağırlıklarını attığı zaman.” (Zilzal; 1, 2)

Bu ayetlere de batını, derinlemesine mânâlar veriliyor ama bu ayetlerdeki zâhiri mânâlar mecaz değil! Bunlar kıyametle ilgili gelecekte bizzat yaşanacak şeylerdir. Zilzal 1 ve 2’de bahsedilenler gerçekten yaşanacaktır: Arz kendi sarsıntısıyla sarsıldığında! Ve içindekileri, ağırlıklarını attığında; yani madenlerini, erimiş madenlerini ve magmasını, o ateşini dışarıya attığı zaman...

“Arz uzatılıp yayıldığında; içinde olan şeyleri attığında ve boşalttığında.” (İnşikak; 3, 4)

Arz artık çekiliyor, yayılıyor. Peki, o nasıl çekiliyor? Çekilince ne olur?

“Dağlar yürütüldüğü zaman.” (Tekvir-3)

“Ve o dağlar bir yürüyüş yürür ki!” (Tur-10)

“O gün arz ve dağlar sarsılır ve dağlar dağılan kum yığınları olur.” (Müzzemmil-14)

“Dağlar kökünden sökülüp atıldığında (savrulup dağıtıldığında).” (Mürselat-10)

“Arz ve dağlar yerlerinden kaldırılıp şiddetle birbirine çarpılarak darmadağın olduğu zaman.” (Hâkka-14)

“Dağlar yayıldıkça yayılmış ve toz duman haline gelmiştir.” (Vakıa; 5, 6)

“(O gün) sema da feth olunmuş (açılmış), kapı kapı olmuştur; Ve (o gün) dağlar yürütülmüş, serap olmuştur.” (Nebe; 19, 20)

“Dağlar, (o gün) atılmış renkli yün gibi olurlar.” (Karia-5)

“Denizler taşıp birleştiği zaman.” (İnfitar-3)

“Denizler kabardığı (ateşlendiği) zaman.” (Tekvir-6)

Bu şiddetteki bir sarsıntıya tsunami diyemeyiz, bu tüm dünyayı kaplamış bir tsunami'dir! Ayette geçen “kabaran denizler” tabiri bu sarsıntıyla birlikte erimiş kütlenin dışarı çıkarak denizleri kaynatacağı hali tanımlıyor olabilir. Çünkü o an yaşanan yalnızca “sarsıntı” değil ki! Yer içindekini, içindeki magmayı dışarı atıyor, bu durumda dışarıdaki su kaynar. Elbette öyle de oluyor, yeryüzündeki bütün sular birleşiyor, kaynıyor ve kabarıyor. Denizler kabarıyor, kaynıyor ve birleşiyor...

Semavat'ın ne hale geldiğini daha önce görmüştük. Bütün bu olanlardan sonra arz ne hale geldi acaba? Bunlardan sonra arz'ın hali şöyledir:

“Hayır! Arz birbiri ardınca sarsılıp dümdüz edildiği zaman.” (Fecr-21)

Demek ki arz yok olmuyor, dümdüz oluyor!

“O gün dağları yürüteceğiz; Ve sen arz’ı (çırlıçıplak) bir çöl (olarak) göreceksin.” (Kehf-47)

“O gün arz başka bir arz’a değiştirilir; semavat da.” (İbrahim-48)

Sonuç budur! Kıyametten sonra ne şimdiki arz ne şimdiki semavat kalır, tamamen değişirler, değişecekler! Bir başka arz, bir başka semavat... Bunu bilmek şunun için de önemlidir. İleride ayetler gelecek, orada cehennemlikler ve cennetlikler için özellikle şöyle diyecek: *Onlar orada ebedi kalıcıdırlar, arz ve semavat durdukça...* Hud-107, 108. Orada “*ancak Rabbinin dilemesi müstesna*” diye bir ayrıcalık da var. Fakat bu olayları bilmeden o ayeti okuyan kişi “arz ve semavat durdukça” ifadesini görünce arz ve semavatı değişmeden duracak zanneder. Başka ayette de değiştiğini görür, okur, bu sefer ayetler çelişkili gibi gelir. Arz ve semavat durdukça cehennemlikler orada duracaklar. Oysa kıyamette arz ve semavat kalmayacak. Evet, yeni bir arz ve semavat oluşacak! Hud-108. ayet: *Onlar cennette nimetler içerisinde dirler sonsuza dek, arz ve semavat durdukça.* Bu arz ve semavat, yeni oluşan arz ve semavat’tır.

O GÜN İNSANLAR

Peki, o gün insanın hali nasıldır? Hem kıyamette hem de Birinci Sur’da, İkinci Sur’da hesap günü insanların halleri Kur’an ve hadislerde nasıl

anlatılıyor? Aslında süreci hesap günü'ne kadar anlattık, hatta "yeni bir arz, yeni bir semavat" dedik, kıyamet sürecini oralara kadar getirdik. Ancak o gün insan nasıl? O gün insanların halini görmek için şimdi tekrar kıyamet'e dönüyoruz.

Ebu Hureyre radiyallahu anh'den rivayetle, Rasûlallah sallallahu aleyhi vesellem buyurdular ki: "Allah Teala Hazretleri ipekten daha yumuşak bir rüzgarı Yemen'den gönderir. Bu rüzgâr, kalbinde zerre miktar iman bulunan birisini hariç tutmadan hepsinin ruhunu kabz eder."

İbn-i Mes'ud radiyallahu anh'den: Rasûlallah sallallahu aleyhi vesellem şöyle buyurdu; "Kıyamet sadece şerir insanların üzerine kopacaktır."

Kıyamet tablosundaki insanın halini, insanların o günkü durumlarını anlamada bu hadisler bizim için önemlidir. Bu hadislerden anlıyoruz ki, kalbinde az da olsa iman olan bir müslüman kıyamet günüyle ilgili manzarayı görmeyecektir, Allah onu o halden koruyacak ve kurtaracaktır. Çok tatlı, ipekten tatlı bir rüzgârla onların canlarını alarak inananları bu olaydan uzak tutacaktır. O manzara ayetlerde anlatılıyor. Ama dikkat edin, ayetlerde insanların o günkü hallerini görünce anlatılanları sakın mecaz zannetmeyin, anlatılan tamamen olayın kendisidir.

"Onu gördüğünüz gün her emziren emzirdiğinden geçer, her hamile yükünü bırakır; insanları sarhoş görürsün, oysa onlar sarhoş değildir; ama Allah'ın azabı şiddetlidir." (Hac-2)

“Peki, inkâr ederseniz çocukları ihtiyarlatan günden kendinizi nasıl kurtaracaksınız?” (Müz-zemmil-17)

“O sahha (kulakları sağır eden sayha) geldiğinde; o gün kişi kardeşinden firar eder; anasından, babasından, eşinden ve oğullarından (kaçar).” (Abese; 33-36)

“(İşte) o gün insan; ‘Kaçacak yer neresi?’ der.” (Kıyamet-10)

“Hakk va’d yaklaştığında bir de bakarsın ki kâfir olanların gözleri donup kalmış; ‘Vay bize! Gerçekten biz bundan gafletteymişiz. Hayır, zalimlermişiz’ (derler).” (Enbiya-97)

“O gün insanlar yayılmış pervaneler gibidirler.” (Kâria-4)

Bu tanımlama da çok dikkat çekicidir. Bütün bu olaylardan sonra insanlar *yayılmış pervaneler* gibiler. Kıyametle gelişen bu olaylar dünyada bir şeye yol açıyor ki tanımlama böyle: Şimdi onlar pervane gibiler. Çünkü sistem bozuldu; güneş değişti, arz/yeryüzü değişti, çekimler bozuldu, yerçekimi çok zayıfladı. Artık insanlar yerde duramıyor, uçuşuyorlar. Zayıflayan yerçekimi nedeniyle, insanlar gece kelebeklerin uçuşması gibi etrafta uçuşuyorlar, öyle bir ortam var. Ayetin bize; “O gün onlar yayılmış pervaneler gibidirler” dediği manzara budur. Kıyamette insanın hali böyle! Sonrası nasıl acaba? O safhayı da ayetlerle tefekkür etmek üzere kıyamet sonrasına ilerleyelim:

“Muhakkak ki, o fasıl (hüküm için ayırt etme) günü vakit olarak belirlenmiştir.” (Nebe-17)

“Muhakkak ki, bunda ahiret azabından korkanlar için bir ayet vardır. İşte bu mecmu (insanların cem olduğu) bir gündür. Ve işte bu meşhud (şahit olunan, kendisinde hiç bir şeyin gizli kalmadığı) bir gündür. Biz onu ancak ma’dud (sayısı belli) bir ecel için tehir ediyoruz.” (Hud; 103-104)

“Rasûllere vaktin geldiği bildirildiğinde; bu hangi güne bırakılmıştı? Fasıl (hüküm için ayırt etme) günü’ne bırakılmıştı. Fasıl gününün ne olduğunu sana bildiren nedir? O gün, yalanlayanların vay haline!” (Mürselat; 11-15)

Bu ayetlerden öğreniyoruz ki Fasıl Günü var; yani inananı inanmayandan ayırt etme günü var! Fasıl gününde, insanları bölme gününde rasûllere haber veriliyor. Çünkü bu iş rasûllerin şahitliğinde yapılacaktır. Fasıl günü rasûllerle! Bir de nebilerle olan var, onu ileride Zümer-69. ayette göreceğiz. O ayette de nebiler ve nebi görevi gündeme gelecek. Bu kelimeler için meallere “peygamber” yazmanın sakıncasını şimdi anlıyor muyuz? Peygamber kelimesinin Rasûl ve Nebi farkını ortadan kaldırdığını, Rasûl ve Nebi ile ilgisi olmayan bir mânâ getirdiği hâlâ fark edilmiş değil, Efendimiz’e “peygamber” demeye devam ediliyor. İnanın çok yanlış! Rabbi Efendimiz’e “Rasûlallah” diyor ama insanlar ısrarla “peygamber” diyor. Bu kelimenin ayetleri mânâsından çıkardığını fark etmeliyiz. Mesela,

bir ayette “*Rasûllere vaktin geldiği bildirildiğinde*” ifadesi geçiyor, bir başka ayette “*Nebilere vaktin geldiği bildirildiğinde*” deniyor. Nasıl olacak? Mürselat-11. ayet “*Rasûllere, vakit geldi...*” diyor, bunu meale ne olarak yazacak? Buna peygamber yazdı, peki Zümer-69’la karşılaşınca ne yazacak? Bu ayet “*Nebiler çağırıldığında*” diyor. Rasûl’e de Nebi’ye de “peygamber” yazarsanız olur mu? Ama yazıyorlar ve iş karışıyor. Biri Rasûl, görevi Risalet; diğeri Nebi, görevi Nübüvvet! O kadar farklı ki! *Peygamber* ifadesi Allah’ın *Rasûl ve Nebi* diyerek oluşturduğunu bozuyor. Bu kelimenin Kur’an ve Sünnet’le hiç ilgisi yok, taşıdığı mânâ da Efendimizin görevinin mânâsı değil! Onun görevinin mânâsı yalnız Efendimiz (SAV)’e aittir... PEYGAMBER neyin ismidir biliyor musunuz? Bu konuda iddiada bulunanlara verilen genel bir isimdir peygamber. Rasûl’ü ve Nebi’yi tanımak istiyorsak ikisi farklı şeylerdir.

“Allah, rasûlleri topladığı gün; ‘Size ne cevap verdiler?’ der. ‘Bizim bilgimiz yok, gizlileri bilen yalnız Sen’sin!’ derler.” (Maide-109)

“O gün onlara (müşriklere) nida eder de şöyle der: ‘Mürseliyn (irsal olunanlar, Rasûller)’e ne cevap verdiniz?’ Bunun üzerine o gün (mürseliyn’in verdiği) tüm haberler onlara kör olmuştur (söyleyecek sözleri kalmamıştır); Onlar birbirlerine de soramayacaklardır.” (Kasas; 65, 66)

“Et-tammet’ül kübra (o güç yetirilemeyen en büyük musibet, kıyamet) geldiğinde, o gün insan sa’yini (yapıp ettiklerini) tezekkür eder.

Gören kimse için cehennem barizdir.” (Nâziât; 34-36)

“Artık o gün O’nun azabı gibi hiç bir kimse azab edemez. Ve hiç bir kimse O’nun bağladığı gibi bağlayamaz.” (Fecr; 25, 26)

“O gün, yalanlayanların vay haline!” (Mürselat-24)

“O en büyük korku onları (mü’minleri) mahzun etmez ve melekler onları (şöyle) karşılarlar: “İşte bu, va’dolunduğunuz sizin gününüzdür.” (Enbiya-103)

O gün mü’minler nasıl bir muamele görüyor, Sahibi’nin dilinden öğrendik.

Demek ki: O korkunç, o aziym günde ba’s olan mü’minler korkmasınlar diye bir karşılayıcı var. Normal hayatta da yok mu? Birisi bilmediği bir ülkeye gittiğinde, indiğinde onu karşılayacak birini görevlendirirler, onu bekler. Aman şaşırmasın, yanlış yere gitmesin, bizi görsün diye elinde adının yazılı olduğu bir kâğıtla birisi onu bekler. İsminizin yazılı olduğu kâğıtla sizi havaalanında bekler, inince onu kolayca bulasın diye. Bir şaşkınlıkla valizinle inersin, *yeni bir yere geldim, yanlış bir iş yapmayayım* telaşındayken o levhayı görür birden sevinirsin, bekleyen birisi var diye rahatlarsın. Oysa o bekleyeni tanıımıyorsun, tanıdığın biri değil! Sırf o levha! O levhayı görür görmez hemen ona koşar gidersin. İşte, mü’min o zor günde böyle karşılaşır: O gün yaşanan o en büyük korku onları mahzun etmez

ve melekler onları “işte bu va’dolunduğunuz gündür, bugün sizin gününüzdür” diyerek karşılarlar. “Karşılarlar” diyor! “*Siz dünyada Aminu Billâhi davetine “Âmentü Billâhi” dediniz, Amilus Salihati ile meşgul oldunuz. Allah size vaad etti, işte bugün o gündür*” diyerek karşılarlar.

“Kıyamet gününe kasem/yemin ederim; Ve nefs-i levvame’ye kasem ederim.” (Kıyamet; 1, 2)

“Ey, o nefs-i mutmainne! Radiye olarak, mar-diyye olarak Rabbine rucu’ et; Kullarımın içine dahil ol; Cennetime dahil ol.” (Fecr; 27-30)

Enbiya-103’den öğrendik ki rahatlatan, sevin-diren bir karşılama var. Fakat biz şu an dünyada yaşıyor olduğumuz için, kıyametle ilgili o anda olmadığımız için henüz ayetin müjdelediği o hali yaşamış değiliz. İşte bu yüzden Kıyamet Sûresi uyarıyor: *Kıyamet Günü’ne kasem ederim, Nefs-i Levvame’ye kasem ederim!* Yani; levm eden nefs-le, nefs-i levvame’yle o gün’e hazırlanın!

Kur’an’da bir ayet yeminle başlıyorsa orada durmalıyız, çünkü ayetlerde geçen yeminlerin çok önemli birçok özelliği vardır. Bazen dikkati-mizi çekmek içindir, bazen yemin edilen şeyde bize faydalı büyük ilimler olduğu içindir. İnce-lediğimiz zaman orada bize çok önemli bir öğ-renme/öğüt vardır, büyük ipuçları veren, büyük açılımlar sağlayacak ilimler olduğu için yemin edilmiştir. Bizim için büyük dersler olduğunda da yemin edilir. Kıyamet Suresi’nin ilk ayetlerin-de de öyle bir yemin var. Bu iki ayette Kıyamet Günü’ne ve Nefs-i Levvame’ye yeminin peş peşe

olması çok ilginçtir ve bu yemin insan içindir. Bu yüzden, bu ayetlere çok dikkat etmemiz ve üzerinde derin düşünmemiz gerekir. Kıyamet gününe, o müthiş, o korkunç güne yemin var, hemen peşinden nefs-i levvame'ye yemin var. Ve ayetlerin ikisi de sadece yeminden oluşuyor.

“Kıyamet Günü ile Nefs-i Levvame'nin ne ilişkisi var?” diye merak ettiğimizde çok ilişkisinin olduğunu görürüz; hem de hiç kopmayan bir ilişki. Rabbimiz yemin ederek buyuruyor: Şiddetini, dehşetini anlamanız ve görebilmeniz için yemin ettiğim o günden, dikkatinizi ona çekmek için yemin ettiğim o günden sizi ancak üzerine yemin ettiğim bir nefs kurtarır ki o nefs-i levvame'dir! O dehşetli günden sizi kurtaracak olan dehşetli bir nefstir! Nefs-i Levvame de işte o gün gibi dehşetlidir! Benim indimde kıyamet günü ne kadar dehşetli, azim ve büyüktür, nefs-i levvame de o kadar dehşetli, azim ve büyüktür. Çünkü o nefs batıl'a levv ediyor, o batıl'a sırtını döndü, onun böyle bir duruşu var. O Bana yöneldi! Bana yönelen, batıl'a levv eden, batıl'a sırtını dönen, batıl'la mücadele eden nefs Benim için o kadar kıymetlidir ki! O nefse bu yüzden yemin var...

Demek ki Nefs-i Levvame anlayamayacağımız kadar kıymetli. Ama bu nefs nedir? Bunu o kadar çok ele aldık ki o kadar çok... Nefs-i Levvame'nin öneminin çok yüksek olması nedeniyle bu nefs örtülmüştür, tasavvuf kitapları bile bunun önemini görülmeyecek kadar küçük bir cümleye sıkıştırmıştır, Nefs-i Levvame böylece örtülü, saklı kalmıştır. O anlatıldığı gibi pişman-

lık duymakla biten bir olay değildir, o bir ömürdür, bir ömürdür o! Ama gelin görün ki bu işe talip olduğunu söyleyenler, seyr-i sülûkla meşgul olmaya çalışanlar nefs-i levvameyi dikkate almazlar, onu görmek istemezler, onu hemen geçmek isterler. Neden? Nefs-i Mülhime için! Çok heyecanlandıkları, çok arzuladıkları nefs-i mülhimeye gelmek için. Oysa nefs-i mülhime hiç gelmemeniz gereken bir yerdir, bu yolda en tehlikeli yerdir; insanı sarhoş eden, saçma sapan fikirlerle meşgul edip onlara da inandıran yerdir. Nefs-i mülhime'yi arzulamak, oraya çabalamak doğru değildir, bu yolda böyle bir hedef de yoktur. Orada serap gördüğün için olmadık şeylere inanırsın. Halüsinasyon görürsün, pireyi deve yaparsın ve ona da inanırsın. Sonra oturur, onunla ilgili de kitaplar yazar, eserler üretirsin... Niye böyledir? Bir şey görmüşsündür, o gördüğünü gerçek sandığın için böyledir! Gördüğün hayalleri gerçek sanıp paylaşmaya çalışırsın. Nefs-i mülhime böyle tuzaklarla doludur. Öyle olunca müslümanın nefs-i mülhimede ne işi var? Orası sarhoşların yeridir, orayı onlar sever! Çünkü amel yok, hiçbir şey yok! Uydurur dururlar. Çünkü uydurduğu şeyi gördü! Ama böyle bir şey olabilir mi, hem de bu yolda? Müslümanın işi "Nefs-i Levvame"dir. "Allahım maksadım Sensin, Rıza'nı talep ediyorum" diyenin hayat boyunca işi budur. Allah nefs-i levvameye yemin etti, mülhimeye değil. Kitaplara bakıyoruz mülhime dolu, Nefs-i Levvame neredeyse hiç yok oralar da. Ne yazmış diye merak edip ve açıp baksan

Nefs-i Levvame'yi bulamazsın. Ama mülhime hemen karşına çıkar, bir sürü şiir okursun... Bu önem yüzünden, "Sen Tanrı mısın?" kitapçığında nefs-i levvameyi ayetler ışığında çok detaylı, çok geniş anlattık, oraya bakılabilir. Nefs-i Levvame, Efendimiz (SAV)'in bize yaşantısıyla tarif ettiği "Sâlih Amel"nin kendisidir ve ölünceye kadar sürer. Bu hali iyi incelemek, fark etmek gerekiyor. Eğer fark eder de Nefs-i Levvame'yle yaşamaya başlarsan ve onu sürdürürsen Rabbin sana "ey, Nefs-i Mutmainne!" diye sesleniyor. Dikkat edin, "ey nefs-i mülhime" demiyor, hitap öyle değil. Fecr Suresi diyor ki: "Ey, Nefs-i Mutmainne! Ey, mutmain nefis, gel şimdi, gel! Radiye ve Mardıyye olarak gel. Sen Razi, Allah da senden Razi olarak gel." Bu o kadar büyük bir mükâfat ki... Ayette, hem böyle bir karşılanma hem de; "Ey, Kul'um gel cennete gir" diye bir Davet var.

Kıyamet hali kıyamet manzarası ayetlerle devam ediyor...

"Ve sura nefh olunmuştur. Bu yüzden Allah'ın dilediği kimse müstesna, semavatta ve arzda kim varsa bayılmış/ölmüştür. Sonra ona (sura) ikinci (defa) nefh olunur; işte onlar kıyam etmiş bakıyorlar." (Zümer-68)

"Azim bir gün için; insanların Rabbül Âlemiyn için kıyam ettiği gün." (Mutaffifiyn; 5, 6)

"Münadi'nin (duyurucunun) mekân-ı kariybden (yakın bir yerden) sesleneceği günü dinle! Bil-Hakk o sayhayı işitecekleri gündür (o gün). İşte o (kabirlerden) çıkış günüdür." (Kaf; 41, 42)

“O’nun ayetlerindendir, sema ve arzın O’nun emri ile kıyam etmesi (ayakta durması). Sonra bir davet ile sizi çağıracağı vakit, hemen siz çıkarsınız.” (Rum-25)

“O vakıa vuku bulduğunda; (artık) onun gerçekleşmesini yalanlayacak yoktur. (O vakıa) alçaltıcıdır (nar ehlini), yükselticidir (nur ehlini).” (Vakıa; 1-3)

“Cem’ günü için, sizi cem’ ettiğinde; işte o, teğabun günüdür (kimin aldandığının ortaya çıkacağı gündür).” (Teğabun-9)

“Kıyamet onlara vâdedilen asıl saattir ve o saat daha şiddetli ve daha acıdır.” (Kamer-46)

“Kabirler değilip içindekiler dışarı çıkarıldığında; her nefs takdim ve te’hir ettiği şeyi bilmiştir.” (İnfitar; 4, 5)

“(İşte) o gün cehennem de getirilir. O gün insan sorgular ve hatırlar. Fakat, hatırlayıp ibret almanın ona nasıl faydası olur? Keşke hayatım için takdim etseydim der.” (Fecr; 23, 24)

“O gün ecdesden (kabirlerden) süratlice çıkarlar. Sanki onlar dikilmişlere (putlara) doğru hızlıca koşuyorlar.” (Me’aric-43)

Anlatılan kıyamet sahnesini düşününce “*ka-birden çıkış*” size ters gibi gelmesin. Mezar ve kabir başka şeylerdir. Ayetler bize “dünya alt üst oldu” dediğine göre, öyle bir ortamda mezar kalır mı? Yerin altındakiler çıktı karıştı, dağlar çarpıştı un ufak oldu, yer dümdüz oldu... Hatta öyle ki, ayet; “bir eğrilik göremezsin” diyor. Bu

durumda, ayette bahsi geçen *kabirden çıkış* bildiğimiz “mezardan çıkış” değildir.

KABİR aslında mânâ olarak şudur: İnsanın öldükten sonra artık hiçbir yetkisinin olmadığı, kudretin emrinde kıpırdayamaz durduğu halin adı kabirdir; o haliyle kişi kabirdedir. Bu bekleyişin, bu duruşun nerede olduğu hakkında hadislerde bildirilmiş bilgiler vardır, fetih ehlinin görüp söylediği/yazdığı bilgiler vardır, keşf ehline ait yorumlar vardır. Bu kabirde bekleyiş âlemine BERZAH ÂLEMİ denir. Ama kabirde bekleyiş mezarda bekleyiş değildir. Hiç mezarın kalmadığı yerler var veya mezarı hiç olmayanlar, yakılanlar var. Ama hadislerden öğreniyoruz ki yakmakla, parçalamakla yok edilemeyen, insandan kalan küçücük bir şey var ki bir tohum gibi kişi oradan dirilip çıkacaktır. Hadislerden anladığımız budur. Nerede olursanız olun, o arzda durur. Ama sen kabirdesin. Kabrin nasıl olduğunu konusu gelince detaylı görebiliriz. Şimdilik şunu bilelim ki kabir mezar değildir. Mezar ve Kabir’i karıştırırsanız, okuduklarınız size çelişkili gelir. Me’aric-43’de bu tanım nasıl geçiyordu: “O gün ecdesden (kabirlerden) süratlice çıkarlar.” Mealinde “cedes/ecdes” kelimesini kullandık, çünkü ayetlerle bağımızı kuvvetli tutmak istiyoruz. Anahtar kelimeler önemlidir demiştik. “Cedes/ecdes” kelimesini bilerseniz, Kur’an okurken, dinlerken dikkatinizi çeker; bu da senin duygunu, huşûnu etkiler, tanımana vesile olur.

“Sur’a nefh olunmuştur. Bir de bakarsın ki, onlar ecdesden (kabirlerinden) Rablerine koşuyor-

lar. (O vakit) dediler ki; vay bize! Merkad (uyuyacak yer)imizden bizi kim ba's etti. Bu Rahman'ın va'd ettiğidir ve murseliyn (rasûller) doğru söylemiştir. Sadece sayha-i vahide (İsrafil'in Sur'u) oldu. Bir de bakarsın ki onlar, toptan huzurumuzda hazır kılınmışlardır." (Ya-Sin; 51-53)

"(O gün) onların hepsini haşretmişiz (toplamışızdır); öyle ki, hiç birini ihmal etmeksizin. Saf saf Rablerine arz olunmuşlardır. Andolsun ki sizi ilk yarattığımız gibi bize geldiniz. Belki siz, sizin için bir mev'id (hesap için va'dedilen bir zaman) oluşturmayacağımızı sandınız." (Kehf; 47, 48)

"O gün onlardan her bir kişinin, kendisine yeter bir meşguliyeti vardır." (Abese-37)

"Bir dost bir dostu soramaz." (Me'aric-10)

"Sur'a nefh olunmuştur. İşte bu yevm'ül vaıyd (uyarıldığınız gün)dür. Her nefs beraberinde bir sevk edici (melek) ve bir şahid (melek) ile gelmiştir. (Kaf; 20, 21)

"(An o) gün(ü) ki her nefs gelir, kendi nefsin-den (kendini kurtarmak için) mücadele eder. Her nefse yaptığı şeyler(in karşılığı) tam verilir. Ve onlar zulme uğratılmazlar." (Nahl-111)

"Ey, insan! Kerim olan Rabbine (ortak olmaya) nasıl cüret ettin? Seni Rabbine karşı cüretlendirip aldatan nedir (ki O'na kâfir oldun)?" (İnfitar-6)

"Onlar, hanîfler olarak Diyn'i O'na (yalnız Allah'a) halis kılarak Allah'a kulluk yapmalarından, salâtı ikame etmelerinden, zekâtı verme-

lerinden başka bir şeyle emrolunmadılar. İşte budur Diyn-i Kayyime (Hakk Diyn)." (Beyyine-5)

"O halde (rasûlüm) azîm sahibi rasûllerin sabrettiği gibi sen de sabret, onlar hakkında acele etme. Onlar tehdit edildikleri şeyi gördükleri gün, sanki gündüzden bir saatten başka kalmamış gibi olurlar. Bu yeterli bir tebliğdir. Fâsıklar kavminden başkası helak edilir mi (hiç)?" (Ahkâf-35)

"Ki, o gün Râcife (1. Sur) sarsar; onu Râdife (2. Sur) izler. O gün kalbler (bir kaygıyla) çarpar." (Naziat; 6-8)

"O vakit, kazîm (gamla dolu) olarak kalbler hançerelerin yanındadır." (Mü'min-18)

"Sizi çağıracağı gün, O'nun Hamdı ile icabet edeceksiniz ve zannedeceksiniz ki (kabirlerinizde) ancak pek az kaldınız." (İsra-52)

"(İşte o gün onlar) zillet içinde bakarak, başlarını dikerek koşuşur haldedir. Gözleri kendilerini bile görmez. Fuadları heva'dır (içinde bulundukları durumu çözememektedirler)." (İbrahim-43)

"Onu gördükleri gün (dünyada) sanki onlar hiç kalmamışlardır. Ancak bir aşıyye (akşam vakti), yahut duha (kuşluk zamanı) kadar kaldıklarını sanırlar." (Nâziât-46)

Bu, o anki insanların önemli hislerinden birisidir. Hesap günü için ba's olduklarında başka bir yere geldiklerini fark edince, kendilerini dünyada hiç kalmamışlar gibi hissederler; sanki orada hiç kalmadılar. Bu hissin yaşanacağını

ayetlerde okuyunca, sanki *kabir azabı yokmuş* gibi yorum yapanlar, yanılanlar oluyor. İnsanın kendini dünyada hiç kalmamış gibi sanması, bu yaşantı yok, kabir azabı yok demek değildir. Allah muhafaza etsin, ölene kadar çok acı ve çile çekmiş bir insanı düşünün, ona o ömür ne uzun gelmiştir. Ama o kişi ba's anında dünyayı, ömrünü birkaç saniye gibi hissedecektir. Onun böyle hissetmesi, onun dünyada yaşadıklarının olmadığı anlamına gelmez. O acıları yaşadı ama o an öyle sanacak. Böyle hissetmesi, kişinin kabirde azab çekmediği anlamını getirmez; inkârcı, yalancı o azabı çeker. Ayetlerde gördük, firavun ve ailesine sabah akşam o azap arz olunuyor, azabı yaşıyorlar. Kişi ba's anında o yaşadıklarını kısa bir zamanmış gibi zannedecektir, çünkü "zaman dilimi" değişti! Şimdi o yeni bir arz ve yeni bir sema'da yaşıyor. Öyle olduğu için yeni bir zaman anlayışı var. Zihni şimdi girdiği zaman anlayışını daha önceki zaman anlayışıyla kıyaslayınca önceki zaman ona çok kısa gibi, yok gibi geliyor. Böyle hissetmesi, içinde bulunduğu yeni zaman anlayışı yüzündendir.

"(Allah, inkârcılara) 'yeryüzünde kaç yıl kaldınız?' diye sorar. 'Bir gün veya günün bir kısmı kadar kaldık, işte sayanlara sor' derler. Buyurur: Sadece az bir süre kaldınız; Keşke, siz (bunu) bilmiş olsaydınız! Sizi sadece boş yere yarattığımızı ve hakikaten huzurumuza geri getirilmeyeceğinizi mi sandınız?" (Mü'minun; 112-115)

Keşke bunu bilseydiniz! Yani uyarıldığınızda keşke işitip anlayabilenlerden olsaydınız.

“Aralarında gizli gizli şöyle derler: ‘Dünyada sadece on gün kaldınız.’ Aralarında konuştukları konuyu biz daha iyi biliriz. Onların en olgun ve en akıllı olanı o zaman ‘bir günden fazla kalmadınız’ der.” (Ta-Ha; 103, 104)

Aralarında konuştukları bir dönem dikkatinizi çekiyor mu? Ayette söylenen bu hal, hesap için ba’s oldukları, hesaba dirildikleri sırada birbirleriyle konuşabildikleri bir dönemi kapsıyor.

“Onları haşredeceği gün, sanki günün ancak bir saati kadar kaldıklarını zannederek aralarında (birbirleriyle) tanışırlar. Allah huzuruna varmayı yalanlayanlar elbette zarara uğramışlardır. Zira onlar doğru yola gitmemişlerdi.” (Yunus-45)

“O saat kıyam ettiği gün, mücrimler bir saatten başka kalmadıklarına yemin ederler. Böylece çevriliyorlardı. Kendilerine ilim ve iman verilmiş olanlar ise dedi ki: Andolsun ki; Allah’ın kitabında (hükmettiği gibi) ba’s gününe kadar kaldınız. İşte bu ba’s günüdür. Fakat, siz bilmiyordunuz. O gün zulmedenlere mazeretleri fayda vermez ve razı etmeleri de istenilmez.” (Rum; 55-57)

“(Allah buyuracak:) ‘Sizden önce geçmiş cin ve insan toplulukları arasında siz de ateşe girin.’ Her ümmet girdikçe yoldaşına lanet edecektir. Hepsi birbiri ardından orada (cehennemde) toplanınca, sonrakiler öncekiler için, “Ey Rabbimiz, bizi işte bunlar saptırdılar. Onun için onlara ateşten bir kat fazla azab ver!” (Allah da): “Zaten herkes için bir kat (daha fazla azab) var, fakat siz bilemezsiniz” diyecektir. Öncekiler sonrakilere,

‘Sizin bize bir üstünlüğünüz yok. Siz de yaptıklarınıza karşılık azabı tadın’ derler.” (A’raf 38, 39)

“O gün mazeretleri zalimlere fayda vermez. Hem o lanet (Allah’tan uzaklık) ve hem de yurdun kötüsü onlarındır.” (Mü’min-52)

Efendimiz (SAV) buyurdular: “İnsanlar kıyamet günü üç kez huzura arz olunur. Bunlardan ikisi karşılıklı kavga, mücadele ve özür beyan etmedir. Üçüncüsü, ellerde amel defterlerinin uçuştugu arzıdır.”

Ayetlerde de görüyoruz, bu hadiste de: Üç kez huzura geliniyor. İlkinde tartıştıkları bir arz oluş var. Birbirlerine: “Senin yüzünden böyle oldu, şöyleydi, böyleydi” gibi ithamlarda bulundukları, tartıştıkları bir zaman var. Veya inananların onlara: “Sizin bunlardan haberiniz yok. Biz okumuştuk, bu böyleydi, biz zaten bugünü, bu anı bekliyorduk” demeleri bu ilk arz edilişte yaşanıyor. Daha sonra ikinci arz var, bu sefer mazeret ürettikleri bir zaman yaşanıyor. Hatta bu mazeretlerden birisi, onların dünyadaki iddiacı yani muhtar yaşantılarına ait huylarının devam ettiğinin göstergesidir ki; kendilerini aklamaya girişiyorlar. Ayette okuduk, onlara; “orada ne kadar kalmıştınız?” denildi. O da *bir gün, veya bir günden az* gibi ne hissediyorsa onu söyledi, şimdi mazeret üretiyor: *Orada bir saat ya kaldık ya kalmadık, fazla kalmadık ki! O kadar kısa sürede ne ameli yapacaktık?* O hissi bahane olarak kullanıyorlar: Orada fazla kalmadık ki sâlih amel işleyelim diyerek mazeret üretiyorlar. Veya “bizi

başkaları kandırdı” gibi mazeretlere devam ediyorlar. Ama Rum-57. ayet; “onların mazeretleri onlara bir fayda vermez” diyor.

“O gün, Ruh ve melaike saf saf kıyamdadır. Rahman’ın izin verdiği hariç kimse konuşamaz haldedir. O (izin verilen) de ancak doğruyu söyler.” (Nebe-38)

Bu kapsamdaki ayetlerde “Rahman” geçiyor, çünkü adalet başlıyor, adaletle hüküm başlıyor. Bu yüzden, o an verilen izinlerdeki mantık Rahman ile ilgilidir; Rahman’ın izin verdiği hariç kimse konuşamaz. O anki konuşma ve izinler, kişi dünyada yaşarken ne hak etmişse onunla ilgilidir, yani hak ve hukukla ilgilidir.

“O geldiği gün, Bi-iznihi müstesna hiçbir nefis konuşamaz. Onlardan kimi şaki, kimi de said’dir.” (Hud-105)

“O gün ölçü yapmak Hakk’tır. Artık kimin (sevap) tartısı ağır gelirse, işte onlar kurtuluşa erenlerdir. Kimin tartısı hafif gelirse, işte onlar, ayetlerimize karşı haksızlık etmeleri sebebiyle kendilerini hüsrana uğratanlardır.” (A’raf; 8-9)

Ayette ölçü “mizan” olarak geçer. Ekonomici arkadaşlarımız *mizan* kelimesini bilirler, yanılmıyorsa daha çok *bilanço* mânâsındadır, denkleştirme, hesap-kitap mânâsındadır. Dolayısıyla, ayette geçen mizan, sevap ve günahımızın bir bilançosunun ortaya çıkacağını anlatmaktadır. O mânânın ifadesi olarak mealen “ölçü” yazılmıştır. Ayette; “O gün Rahman gereği ölçü artık

haktır” deniyor. İşte bu mizandaki sevap-günah bilançosuna, tartısına bakılıyor.

“O gün sapması/eğriliği olmayan da’vetçiye tabi olunur. Rahman için sesler huşûdadır. Derinden gelen iniltiden başka ses işitilmez. O gün şefaate fayda vermez. Sadece Rahman’ın izin verdiği ve sözüne razı olduğu kimse müstesna.” (Ta-Ha; 108-109)

“Takva sahiplerini heyet halinde çok merhametli olan Allah’ın huzuruna topladığımız; günahkârları da susuz olarak cehenneme sürdüğümüz gün, Rahman’ın nezdinde söz ve izin almaya hak kazanmış olandan başkasının şefaate güçleri yetmeyecektir.” (Meryem; 85-87)

Ayette hem Rahman hem de Rahıym mânâsı ikisi birden var. Takva sahipleri çok merhametli olan Allah’ın huzuruna toplandığında Rahıym ismi devrededir. Ama hüküm verileceğinde, birisi konuşacağında Rahman ismi çalışıyor.

“O saat kıyam ettiği gün, mücrimler ümidini kesip susarlar. (Allah’a koştukları) ortaklarından kendilerine hiç bir şefaate çıkmayacaktır. Zaten onlar ortaklarını da inkâr edeceklerdir. O saat kıyam ettiği gün, o gün mü’minlerle inkârcılar birbirlerinden ayrılacaklardır.” (Rum; 12-14)

Onlar karışıklardı, konuşuyorlardı ve özellikle dünyada kaldıkları gün sayısı ile ilgili tartışıyorlardı. Rum 55-57. ayetlerde gördük, mü’minler onlara; “Siz bunu bilmiyorsunuz, biz dünya hayatında okumuştuk. Allah’ın hükmü böyleydi, si-

zin bundan haberiniz yok” diyorlardı. Şimdi artık ayrılacaklar.

“Siz üç nevi olacaksınız; ashab-ı meymene (sağ tarafın ehli), ne ashab-ı meymenedir? Ashab-ı meş’eme (sol tarafın ehli), ne ashab-ı meş’emedir? Ve sabikun (saadet ve şekavet ehlinin ikisini de geçen) sabikundur. İşte onlar mukarrebun’dur.” (Vakıa; 7-11)

“Kimin (sevap) tartısı ağır gelirse, işte onlar kurtuluşa erenlerdir. Kimin tartısı hafif gelirse, işte onlar da nefslerini hüsrana uğratanlardır, cehennem içinde ebedi kalıcılardır.” (Mü’minun; 102-103)

“O gün sur’a nefh olunur. O gün mücrimleri zurka (korkudan gözü göremez, a’ma) olarak haşrederiz.” (Ta-Ha; 102)

“Kim zikrimden yüz çevirirse, onun için dar bir maişet (güç bir yaşantı) vardır ve onu kıyamet günü a’ma olarak haşrederiz. (O vakit) der ki: Rabbim beni niçin a’ma olarak haşrettin, aslında gören birisi idim? (Rabbi) dedi ki: İşte böyle! Ayetlerim sana geldi de onları unuttun. Bugün de sen unutulursun.” (Ta-Ha; 124-126)

“Unuttun, unutulursun!” Bu önemlidir. İnsanın nankör yapısı anlatılıyor. NANKÖR verileni unutandır, vereni unutandır; o verileni umursamaz, vereni de umursamaz! Dolayısıyla ayet diyor ki: *Şükür’den ve Hamd’dan uzak kaldın; unuttun, şimdi sen de unutulan olursun.* Dünyada yaşarken “görüyor” olmasının Allah’tan olduğunu

bilmediği için, onu kendi yeteneği, kendi gücü sandığı için veya dünya ehli bilim adamlarının anlatıp açıkladığı sistemle görüyor olduğunu zannettiği için verilen ve vereni unuttu. Vereni unuttuğu için ona o görmeyi veren Allah, vakti geldiğinde görmeyi onun elinden aldı ve o şimdi a'ma! Bu nasıl bir a'ma oluştur biliyor musunuz? Korkudan a'ma oluştur, o gün kişi korkudan a'ma olmuştur; o gün'ün dehşetinden gözleri hiç bir şeyi göremeyen a'madır o! Günlük yaşantıda da "sıkıntıdan gözüm birşey görmüyor" deriz, o halin çok çok hafifini bu dünyada yaşarız. Zaten dünyada neyi yaşıyorsanız o, ahirettekinin çok çok hafifidir. Ahirettekinin şiddetini anlamak için onu sonsuz bir çarpanla, sonsuz bir katla çarpın. Lezzet de öyledir acı da. Dünyada ne size çok lezzetliyse onun cennetteki lezzeti çok yüksek bir katla çarpılarak bir fikir edinilebilir. Korkudan gözlerin dönüşü, a'ma oluşu da öyledir...

"Gözler huşû'da (dehşetten önlerine eğik), kendilerini bir zillet kaplamış olduğu halde. İşte bu vaad olundukları o gündür." (Mearic-44)

"O halde onlardan yüz çevir. Çağırının, görülmemiş derece korkunç bir şeye çağırdığı gün, gözleri huşû'da (dehşetten önlerine eğik) oldukları halde, sanki yayılan çekirge sürüsü gibi kabirlerinden çıkıyorlar. Zillet içerisinde bakarak o çağırıcıya süratle koşuyorlar. Kafirler; 'Bu şiddetli ve zor bir gündür' derler." (Kamer; 6-8)

Gözler huşû'da! Bu kavram, bu hal bize hiç yabancı değil, bizim dünyada yapmaya çalıştı-

ğımız şey bu; gözler huşû'da; zaten sürekli gözlerimizi, bedenimizi, zihnimizi huşûda tutmaya çalışıyoruz, hatta "huşû nedir?" diye inceliyoruz, araştırıyoruz, öğrenmeye çalışıyoruz. Huşû'nun ne olduğunu anlamaya çalışmanın bile ne kadar değerli bir iş olduğunu kişi o gün öğrenir, o zaman anlar. "Huşû nedir, ben Rabbime nasıl huşûda olurum?" diye araştırmak, merak etmek bile çok önemlidir, göreceğiz. Rabbimiz o an'ı, o şiddetli ve zor günü bize Mearic-44'de böyle tanımlıyor: *Gözler huşûda, dehşetten önlerine eğik, kendilerini bir zillet kaplamış oldukları halde! İşte bu vaad olundukları o gündür.*

"O gün yalanlayanların, vay haline!" (Mürselat-28)

"Onların gözleri huşû' eder." (Nâziât-9)

"Onları zilletten huşû' etmişler, gizlice bakışıyor oldukları halde (ateşe) arz olunurken görürsün." (Şura-45)

"Vechler, Hayy ve Kayyum'a zillet ile boyun eğmiştir. Bir zulüm yüklenen kimse hakikaten kaybetmiştir. Kim (de) mü'min olarak sâlih amel yaparsa; artık o ne zulümden ne de hakkının çiğnenmesinden korkar." (Ta-Ha; 111, 112)

"Kıyamet günü için kıst terazileri koyarız. Hiç bir nefis en küçük bir zulme uğramaz. Bir hardal tanesi ağırlığınca olsa dahi onu da getiririz. Hesap görücü olarak biz kâfiyiz." (Enbiya-47)

"Kim hasene ile gelirse, ona getirdiğinin on misli vardır. Kim de seyyie ile gelirse, ancak onun

misli ile cezalandırılır. Onlar zulme uğratılmazlar.” (En’am-160)

“Gözler huşû’da, kendilerini de bir zillet kaplanmış olduğu halde. Halbuki onlar vefatlarından önce de secdeye davet olunuyorlardı. Hakikatin açığa çıkışında Secde’ye davet olunacakları gün, muktedir olamayacaklardır.” (Kalem-43 ve 42)

“Hayır! Muhakkak ki; onlar, o gün elbette Rablerinden mahcupturlar (perdelidirler).” (Mutaffifîn-15)

“Hakikaten şu mü’minler kurtulmuştur; onlar ki salâtlarında huşûdadırlar.” (Mü’minun 1, 2)

Karşımıza iki “huşû” çıktı; dünyada ve hesap günü. Demek ki insan mutlaka huşûyu yaşayacak; Rabbi’ne korkuyla, titreyerek O’nun huzurunda duracak. Ya bu dünyada Rabbi’nden korkacak, huzurunda öyle duracaksın ya da Allah’ın kudretiyle, kudretinden korkarak kıyamette bunu yapacaksın. Mutlaka bu huşû yapılacaktır!

Mü’minun Sûresi’nin ilk beş ayetine bakınız inşaAllah, orada önemli bir bilgi var. İlk ayet; “Şu mü’minler kurtulmuştur” der. Sonra dört özellik sayılır. Bizim konumuzla ilgili olan ikinci ayetteki haldir: *Salâtlarında huşûda olanlar kurtulmuşlardır.* Salâtta huşûda olanlara o gün korku ve mahzunluk yok. Öyleyseniz ayet müjdeliyor.

“Bizim ayetlerimize yalnız şu kimseler iman ederler ki; o ayetlerle kendilerine hatırlatma yapıldığında secde ederek düştüler ve hiç (sözde

tanrılık iddialı) bir kibir göstermeyerek Rablerini hamdi ile tesbih ettiler.” (Secde-15)

Secde ayetidir, lütfen secdemizi yapalım.

Secde önümüze gelmişken Salât Secdesi’nin şu özelliğini dile getirelim: *Ne tür secde varsa, secdenin bütün mânâlarını içeren ve şeklen de o mânâları temsil eden secde salâttaki secdedir; o secde; bildiğiniz bilmediğiniz bütün mânâları içerir. Rabbimiz diyor ki: O secde öyle haşmetli ki, ama farkında değilsiniz.*

Salâttaki o secde o kadar haşmetli bir iştir ki; ama oradan kalktığımız zaman da secdede olmalıyız, çünkü o da bir secdedir. O nasıl secde-dir? Allah’a karşı Varlık ve Muhtariyet İddiası’nın yanlış olduğunu, boş bir zann olduğunu kabul, itiraf ve tasdik halini beyin ve beden dili olarak sunuş da SECDEdir. Eğer kişi bu şekilde iman etmişse ve bedeninin dilinden, kendisinden çıkan fiiller ve sözler bu imana uygun ise, yani öyle yaşıyorsa o “daimi secde” halinde yaşıyordur; DAIMİ SECDE hali budur. Artık onlar yalnızca seccadeye gidince değil, her daim salâttadırlar, onlar daimi salâтта, daimi secdede olurlar. İnşaAllah daimi secdede olanlardan oluruz ve inşaAllah daimi secdede olanlar olarak ölürüz. “Nasıl ölürseniz öyle ba’s olur, huzura öyle gelirsiniz” hadisi gereği, inşaAllah daimi secdede olarak gideriz.

Secde, korkulan bir varlığın önünde onun zulmünden çekinerek boyun bükme halini fiziksel olarak yapıyor olmak değildir. Böyle bir secdeyi kıyamet günü inanmayanlar yapmaya

çalışacak ama yapamayacaklar. O gün çok korkacaklar, o korkuyla eğilmek isteyecekler, ama secde edemeyecekler, yani secdenin mânâsını hâlâ bilemeyecekler. Kalem-42'in "*Secdeye muktedir olamazlar*" demesi onların Secde'yi kavrayamayacaklarını gösterir. Secde nedir, bunu bilemeyecekler! Korkudan secde etmek, eğilmek isteyecekler ama muktedir olamayacaklar. Onların muktedir olamayacakları şey secdenin mânâsıdır! Onlar gerçek secde mânâsını yaşayamayacaklar, ona muktedir olamayacaklar, onu bilemeyecekler. Çünkü ayetler uyarıyor; *onlar dünyada da kâfirdi, ahirette de kâfir olacaklar*. Ahirette Hakikati fark edecek ama yaşayamayacak, ne olduğunu anlayamayacaktır. "Eyvah, böyle birşey varmış!" diyecek ama onun ne olduğunu bilemeyecektir. Dolayısıyla secdeye de, secdenin mânâsına da muktedir olamayacaktır. Çünkü o secdede onlar hâlâ "VAR" olanın önünde "var" olarak eğilmeye çalışacaklar. Çünkü hâlâ bir kendileri, bir de korktukları var! Bir var, diğer bir var'ın önünde eğilmeye çalışacak, eğilerek o korkudan, o dehşetten kurtulmaya çalışacak! Secde; "VAR" olanın önünde "var" olarak eğilmek değildir! Gerçek secdede kişi "VAR'da var"dır, Allah'ta vardır. "VAR ile var" olan kişi Allah ile vardır, Allah için vardır. Bir kendisi bir de Allah var değildir. Böylece "Gerçek Secde"yi tarif etmiş olduk. O secdede bir "var" diğer "var"a eğilmez. O eğilişte, o secdede yalnızca "VAR'da var" olan, "VAR ile var" olan vardır. Halbuki yanlış korku ile yapılan secdede, inanmayan-

ların yapmaya çalıştığı secdede “VAR” ve “var” idrakı vardır. “VAR” ve “var” idrakında bir “var” başka bir “var”dan korkuyordur. Gücü yetse neler yapmaya çalışacak ama gücünün olmadığını fark ettiği için korkuyor. O hâlâ “ve la havle vela kuvvete illa Billâh”ın mânâsını bilmiyor, hâlâ bilememiş. Dolayısıyla, inkârcılar o mânâyı ahirette de kavramayacakları için orada da secde yapamayacaklar. Bulundukları ortam gereği huşû gösterecekler ama bu huşu yanlış bir korkudan kaynaklandığı için secde yapamayacaklar; secdenin mânâsına muktedir olamayacaklar; anlamamız gereken budur. Çünkü fiziksel olarak o gün zaten her ümmet dizüstü çökmüştür.

“(O gün) her ümmeti, dizüstü çökmüş (oldukları) halde görürsün.” (Casiye-28)

O gün tüm ümmetlerin hali bu: *Dizüstü çökmüş oldukları halde...* O gün bedenler, duruşlar öyle!

Bir de yüzlerin şekli var, o gün yüzlerin şekilleri çok farklıdır! Muhafaza buyur Rabbim...

“Mücrimler (suçlular, müşrikler) simalarından tanınırlar da alınlarından ve ayaklarından yakalanırlar.” (Rahman-41)

“O gün (bazı) yüzler (vardır) ıslıl ıslıl parlar, Rablerine nazırdırlar. Ve o gün nice yüzler de (var ki) asıktır. (O asık yüzler) kendilerine fâkırâh (bel/omurga kemiklerini ayırırcasına musibet) yapılacağını zannederler (yakinen bilirler, hissederler).” (Kıyamet; 22-25)

İki farklı “yüz” tarif edildi. Birisi gördüğü şiddet ve dehşetten korkmuş yüz! O gözlerdeki zillet ve huşû daha önce tarif edilmişti, şimdi yüzleri tarif ediliyor: Yüzler korkudan asık! Bir şeyi hissediyor; bir ızdırap gelecek, hissediyor. Onun yakînen hissettiği bu acı ve ızdırap “fâkırâh” diye tarif ediliyor. Öyle bir ızdırap ki, bel/omurga kemikleri ayrılırcasına... Böyle bir acının yaklaştığını yakînen biliyorlar, yüzlerine yansıyan o biliftir.

“Kıyamet günü, Allah üzerine yalan söylemişleri, yüzleri simsiyah görürsün.” (Zümer-60)

Korkudan, dehşetten morarmışlar...

“O gün yüzler (vardır ki) haşie’dır (zilletten alçalmışdır).” (Ğaşıye-2)

“O gün nice yüzler de (vardır ki) naime’dır (nimetin eseri görülür).” (Ğaşıye-8)

“Yüzlerinde, o nimetlerin güzelliğini/parıltısını tanırırsın.” (Mutaffifin-24)

“O gün yüzler (vardır ki) musfire (nurlu, parlak)tır; gülen, müjdelen şeyi bulup sevinen (yüzler). Ve o gün nice yüzler de (vardır ki) üzerlerini toz kaplamış, onu (o tozu) da karanlık/simsiyahlık bürür. İşte bunlar, facir kafirlerin ta kendileridir.” (Abese; 38-42)

“Yüzden, yüzlerden tanıma” bu dünyada da vardır; kişiler simalarından tanınır. Yüzden tanımmanın, halin yüze vuruşunun asıl anlaşıldığı yer o gündür! O gün iş yüzlerdir! O gün herşey yüzden okunur, herşey yüzden net belli olur.

O dönemde Ehl-i Kitap ile yahudiler ve nasara kastediliyordu, bir ayette Ehl-i Kitap geçiyorsa, hitap o zaman için yahudiler ve hristiyanlara idi, o günkü inananların hepsini kapsamıyordu, Efendimiz (SAV) döneminde böyleydi.

“O gün (bazı) vechler/yüzler (Hakk’ın nuru ile) ağarır, bazı vechler (benlik zulmeti ile) kararır. Vechleri kararanlara (şöyle denir): (Gerçeğe) imanınızdan sonra küfrettiniz (reddettiniz) ha! Kâfirlik yapmanız yüzünden tadın azabı.” (Al-u İmran; 106)

O günkü kitap ehli, Efendimiz (SAV)’i oğullarını tanır gibi tanıdığı halde hakkı gizleyip inkâr ettiler, tasdik etmediler. İnkâr ederek gerçeği saklamalarının karşılığını hesap günü alacaklar.

“Arz, Rabbinin nuru ile işrak etmiş (parıltmış), (amellerin kayıtlı olduğu) kitab konulmuş, nebiler ve şüheda (şahitler) getirilmiş ve onlar zulme uğratılmaksızın aralarında Bil-Hakk hükmedilmiştir. Ve her nefse yaptığığın karşılığı tam verilir. O, onların yapıp işlediklerini daha iyi bilir.” (Zümer; 69, 70)

“Herşeyi bir kitap olarak ihşa etmiştik/tek tek sayıp kitaplaştırmıştık.” (Nebe-29)

“(O gün) her ümmeti dizüstü çökmüş (oldukları) halde görürsün. Her ümmet kendi kitabına çağırılır. ‘Bugün, yaptıklarınızla cezalandırılacaksınız’ denir. İşte kitabınız, size Hakk olarak dilleniyor. Muhakkak ki; biz, yaptıklarınızı yazıyorduk.” (Casiye; 28-29)

“O gün insanlar gruplar halinde (kabirlerinden) sudur eder (çıkarak) ki amelleri kendilerine gösterilsin. Kim zerre ağırlığınca bir hayr yaparsa, onu görür; Ve kim de zerre ağırlığınca şer yaparsa, onu görür.” (Zilzal; 6-8)

“Her insanın tâîr’ini (amelini, kaderini) ayrılmaz şekilde kendi boynuna doladık. Kıyamet günü kendisine, neşrolmuş olarak kavuşacağı bir kitap çıkarırız. ‘Oku, Kitabını! Bugün sana Hasib (hesap görücü) olarak nefsin yeter.’ (İsra; 13-14)

“(O gün, amellerinin suretlerinin kayıtlı olduğu) kitab ortaya konulmuştur. Mücrimlerin, onun içinde olanlardan korkup ürkerek “Eyvah, bize! Bu nasıl Kitapmış ki küçük büyük bırakmadan hepsini ihşa etmiş” dediklerini görürsün. Ne yapmışlarsa onu hazır bulmuşlardır. Rabbin kimseye zulmetmez.” (Kehf-49)

“Hayır (asla)! Muhakkak ki füccar’ın kitabı elbette sicciyn’dedir. Sicciyn nedir bilir misin? (O) merkûm (silinmesi söz konusu olmayan) bir kitaptır.” (Mutaffifîn; 7-9)

“Hayır (iş sandıkları gibi değil)! Muhakkak ki ebrar’ın kitabı elbetteki illiyyîn’dedir. Illiyyîn nedir bilir misin? O merkum (silinmesi söz konusu olmayan) bir kitaptır. Mukarrebun onları görür.” (Mutaffifîn; 18-21)

“Sicciyn” ve “Illiyân” âlimler tarafından, yorumlanmıştır. Yorumlara çok girmeden yalnızca ayetler ve hadislerle ilerlediğimiz için onlara çok yer veremedik, siz o açıklamalara bakabilirsiniz.

“Kimin kitabı sağ taraftan verilir ise, (o) kolay bir hesap ile hesaba çekilecek; Ve mesrur olarak kendi ehline dönecektir.” (İnşikak; 7-9)

“Kitabı sağdan verilmiş olanlara gelince; o şöyle der: ‘Alın okuyun kitabımı! Doğrusu ben, hesabıma kavuşacağımı bilerek (ona göre yaşadım).’ Artık, o hoşnutluk veren bir hayat içindedir.” (Hâkka; 19-21)

“Kitabı soldan verilmiş olanlara gelince; o da şöyle der: Keşke bana kitabım verilmeseydi; Hesabımı hiç bilmeseydim. Keşke (ölümle) iş bitmiş olsaydı.” (Hâkka; 25-27)

“Kitabı arkalarından verilenlere gelince; ‘sübüra; yetiş ey ölüm!’ diye çağırarak; ve sayire (alevli ateşe) maruz kalacaktır. Muhakkak ki o, kendi ehli içinde mesrur idi. Muhakkak ki o, asla (Rabbine) dönmeyeceğini zannetti (buna göre yaşadı).” (İnşikak; 10-14)

Hatırlarsanız bunlar Nebe-40’ta; “keşke toprak olsaydım” demişlerdi. Aynı mânâ! Bu ayetlerde kitabın sağ taraftan, sol taraftan ve arka taraftan verilmesi şeklinde üç tarifle karşılaşırız. Kitabın soldan ve arkadan veriliyor olması temelde aynı mânâyı ifade etmektedir. Çünkü sol da arka da aslında birer idrakı temsil etmektedir. Bu sağ ve sol, insanın şu anki sağ ve sol tarafıyla da ilişkilidir, beyinde de buna göre bir düzenleme vardır. Gerek insanın sol tarafındaki ilişki, gerek beyindeki bu konuyla olan ilişki, kişinin sahip olduğu idrakın açtığı beyin hücreleriyle ilgilidir. “Sol taraf” ve “arka taraf” açılan bu

idrakla ilgilidir ve benzerdir. *Kitabı arka taraftan verilenler* Allah'ın ayetlerini arkaya atanlardır, ayetleri umursamayıp arkaya atmışlar. Sol da öyledir! Sol bâtılın, bâtıl idrakın temsilidir. Eğer "bâtıl" beyinde hücreler açarsa, bu da beyin diline ve beden diline dönüşürse o davranış biçimleri "sol"u temsil eder. Hakk (iman) beyinde kendine ait hücreleri açar da vücuttan dışarı onlar çıkmaya başlarsa bu da "Sağ, sağ ehli" denilen idrakın davranışlarına sebep olur. Bunları detaylı olarak "Sen Tanrı mısın?" kitapçığında görmüştük. İleride ayrı bir konu olarak sağ ve sola daha fizyolojik, daha biyokimyasal bakma fırsatımız olabilir. Çünkü "sağ ve sol" merak edilen ve tefekkür edilmesi gereken bir konudur.

"O gün mücrimleri asfâd (zincirler, dünya-daki müstakillik iddiasının esarete dönüşümü) içinde bağlanmış olarak görürsün. Gömlekleri katrandan (vehmin zulmeti bedenini kapkara kaplamış olarak), vechlerini de nar (korkunun, dehşetin ateşi) bürür." (İbrahim; 49, 50)

"Onları zincirlerle bağlanmış görüyorsun!" Bu manzarayı oluşturan görüntü, dünyada yaşarken Allah'tan ayrı düşünülen gücün dönüştüğü suretlerdir, dünyadayken bir mânâ olan o zannlar suretlere dönüşmüştür; onlar orada surete dönüşmüş olarak karşına çıkıyor. Kişiyi orada kısıkvrak bağlayan şey, buradaki yanlış düşündüğü zannların suretleridir. Bir zann surete dönüşür mü? Elbette! Biz Allah'ın dileğinin sureti değil miyiz? Şimdi de insanın dilekleri surete dönüştü. Rabbi dileyince neden olmasın? Çünkü

Rabbin mânâları surete dönüştürendir. Kişinin düşündüğü mânâlar orada karşısına suret olarak çıkıyor. Hadislerde de bunlara rastlarsınız; “*Şunu yapınca cennette şöyle köşkünüz olur, cennette şu kadar alanınız olur*” gibi hadisler, bu dünyada düşünülen/yaşanan mânâların Biiznillah şekle dönüşeceğini işaret etmektedir. Yaşarken oluşturduğunuz o mânâlar Rabbinin dilemesiyle surete dönüşürler. Surete dönüşecek en tehlikeli mânâlardan birisi kişinin dünyada kendini Allah’tan ayrı bir güç, ayrı bir varlık sanmasıdır. Bu düşünce ve bu düşünceye dayalı yaşantının dönüştüğü zincirler (bağlar) onu orada kuvvetle bağlayacaktır. Vehimden ürettiği zulmetin karanlığı da katran/karanlık olarak bedenini bürüyecektir. Zaten dünyada mânâ olarak o zulmeti yaşıyordu. İşte o karanlık, o zulmet surete dönüşüp bedeninde bir gömlek olarak görülecektir. Vechi de, yüzü de aynı akıbeti paylaşıyor.

“O gün, yalanlayanların vay haline!” (Mürselat-19)

“Kıyamet günü onları körler, lallar ve sağırlar olarak, yüzleri üzerine haşır ederiz.” (İsra-97)

“Onları yüzleri üzerine çevireceğiz!” ayetinden sonra ashab soruyor: “Ya Rasûlallah, insan yüzü üstünde nasıl yürür, bu nasıl olur?” Efendimiz (SAV) de onlara soruyor: “*Seni ayaklarının üstünde yürüten Allah dilerse yüzünün üstünde yürütemez mi?*” Böyle diledi böyle yürütüyor, yüzünün üstünde yürümeni dilerse yüzünün üstünde yürütür. Ayakların değeri bilinmezse, demek

ki onun karşılığı yüzün üstünde yürümek gibi bir surete dönüşüyor, hafızanallah. Din Günü'nü yalanlayanlar, zaten dünyada da yüz üstü yürüyorlardı! Hakk Yol'un gerçeklerine ulaşabilmele-ri için insanlara görebilme, algılayabilme, duya-bilme ve bütün bunları idraka dönüştürebilme yetenekleri verildi ki, bu verilerle Fuad'ları Hakk Yol gerçeğine uygun sonuçlara ulaşınsın. Oysa, yalanlayanlar sanki bu yetenekler Hakk Yol için değilmiş gibi gerçeği görmeden yüz üstü yürüdüler. İman eden ve salih amel işleyenler ise, bu yetenekleriyle Biiznillah Sırat-ı Müstakıym'ı buldular. Dünya hayatında ayetlere karşı yüz üstü yürüyenler ahirette de yüz üstü haşır olunurlar:

"Peki, yüzüstü kapanmış (sürünen) olduğu halde yürüyen mi daha doğru yoldadır yoksa sırat-ı müstakıym üzerinde yürüyen mi? De ki: Sizi inşa eden ve sizin (hakikatınızı bilmeniz) için sem' (işitme işlevi), ebsar (görme-idrak kuvvesi) ve fuad'lar oluşturan O'dur... Ne kadar az şükre-diyorsunuz!" (Mülk; 22, 23)

"O gün onların ağızlarını mühürleriz. Kazan-dıklarını bize elleri konuşur ve ayakları şahitlik eder." (Ya-Sin; 65)

"(O) gün ki onların dilleri, elleri ve ayakları, yapıyor oldukları şeyler dolayısıyla aleyhlerine şahitlik eder." (Nur-24)

"Nihayet (Allah'ın düşmanları) oraya geldiklerinde onlar aleyhine, onların sem'leri, başarıları ve ciltleri yaptıklarıyla şahitlik eder. Ciltlerine; "Niçin aleyhimize şahitlik ettiniz?" derler. Onlar

da: “Her şeyi konuşturan Allah, bizi de konuşturdu, ilk defa sizi O yaratmıştı. Yine O’na döndürülüyorsunuz” derler. Siz ne kulaklarınızın, ne gözlerinizin, ne de ciltlerinizin aleyhinize şahitlik etmesinden sakınmıyordunuz, yaptıklarınızın çoğunu Allah’ın bilmeyeceğini sanıyordunuz. Rabbiniz hakkında beslediğiniz zan var ya, işte o sizi mahvetti ve hüsrana uğrayanlardan oldunuz.” (Fussilet-20-23)

Yalnız el, ayak değil, sistemler de şahitlik yapıyor: Sem’leri (işitme sistemleri), basarları (görme sistemleri), ciltleri (dokunma duyuları) yaptıklarına şahitlik eder. Anladık ki duygular da şahit, hislerin de şahitliği var: Dokundu şunu hissetti, gördü şunu hissetti, duydu şunu hissetti...” Bu hislerin bile katıldığı bir şahitlik yapılıyor. Allah, muhafaza buyurur inşaAllah. Yarabbi.. Allahım, günahlarımızı, günah belgelerimizi ve günah izlerimizi de sil ya Rabbi. Ya Rabbi, şahitlerimizi de temizle, belgelerimizi de temizle; ya Rabbi, ya Rabbi, ya Rabbi.. İşte bu duygularla Fatiha’da “Er-Rahmânir Rahıym, Mâlikî YevmidDiyân” deyip sığınacağız. Sığınıyoruz: Ya, Mâlikî YevmidDiyân, o şiddetli günde koruduklarından eyle, Ya Rabbi...

“O gün Allah kendilerine Hakk diyânlerini, (müstehaklarını) tam verecek ve (onlar) bilecek ki; Allah, apaçık Hakk’ın ta kendisidir.” (Nur-25)

“Kazandıkları şeylerin kötülükleri onlara zâhir oldu. Ve alay ediyor oldukları şey kendilerini çepeçevre kuşattı.” (Zümer-48)

“Eğer arzdakilerin tümü ve onunla beraber onun misli daha o zulmedenlerin olsa, elbette onu, kıyamet gününün azabının kötüsünden (kurtulmak için) fidye verirlerdi. (Çünkü) Allah’tan hiç hesap etmedikleri şey onlara zâhir oldu.” (Zümer-47)

“Birbirlerine (bir süre) gösterilirler. Mücrim ister ki; o günün azabından (kurtuluş için) oğullarını, karısını, kardeşini, kendisini koruyup barındıran tüm ailesini ve yeryüzünde kim varsa hepsini fidye olarak versin de tek kendisini kurtarsın.” (Me’aric; 11-14)

Böyle dehşetli bir gün...

“O gün (zulmani sebeplerle birbirlerini seven) dostların bazıları bazısına düşmandır. Ancak muttakiyeler (Allah için sevip dost olmuşlar) müstesna. “Ey kullarım, bugün size bir korku yoktur. Siz mahzun da olmazsınız.” Onlar (o kullar) ki ayetlerimize iman ettiler ve müslimler (teslimler) oldular.” (Zuhruf; 67-69)

Sevmemize de çok dikkat etmeliyiz demek ki! O gün “nereden sevdim ya Rabbi!” diye pişman olmamak için, neyi seviyorsak Allah için sevmek mutlaka yapmamız gereken bir şeydir. Öğrendik ki Allah için sevenler kurtulacak, ayet onları müjdeliyor. Bir kişi neyi Allah için sevmemişse, neyi dünya için, menfaat için veya bazı batıl sebeplere yönelik sevmişse onlar orada birbirlerine düşman olacaklar! Sistem bu: Neyi öyle sevmişsen onu düşman bulacaksın! Unutmamak lazım! Normal hayatta da bu böyledir; Allah rı-

zası olmayan herşeyin sonu hüsrandır. Dünyada veya ahirette ama sonuçta hüsrandır.

Hadisler o gün için müjdeli yedi gruptan bahseder. O günün dehşetinden korunacak olan ve Allah'ın "onlar benim misafirimdir" dediği yedi gruptan birisi şudur: *Allah rızası için birbirleriyle buluşan, yanyana gelen, Allah rızası için sohbet etmiş, Allah'ı konuşmuş ve sonra ayrılırken de Allah rızasıyla, Allah için ayrılmış olanlar.* Onlar ne yapıyor ve ne konuşuyorsa Allah rızası içindir. Bu, dünya hayatına ait bir iş de olabilir, bir yemek tarifi de olabilir ama Allah içindir. Ayrılırken de Allah rızası için ayrılan bu müjdeli grup için "onlar orada misafirimdir" diyor. Bu ayetler bize zulmani sebeplerle sevişenler için bir hüsrânı bildirirken, Allah'a teslim olanların dostlukları için ise Efendimiz'in haber verdiği Allah'ın Misafirliği müjdesini hatırlatıyor.

"Dünya hayatı kâfirler için süslenmiştir. (Onlar) iman edenlerle alay ederler. Halbuki takva sahipleri kıyamet günü onların fevkindedir. Allah dilediğine hesapsız rızk verir." (El Bakara-212)

"Siz onları alaya aldınız. Hatta (bu haliniz) zikrimi size unutturdu ve siz onlara gülüyordunuz." (Mü'minün-110)

"Muhakkak ki; o icram edenler iman edenlere gülerlerdi. Onlara (iman edenlere) uğradıklarında birbirlerine göz kırpar (alay eder)lerdi. Kendi ehillerine (yandaşlarına) döndüklerinde fekih'ler (keyiflenmişler) olarak dönerlerdi. Onları (iman edenleri) gördüklerinde: 'Muhakkak

ki; bunlar sapkınlardır' derlerdi. Halbuki onlara (iman edenlere) hafiziyn (hafaza melekleri) olarak irsal olunmadılar (ki). Bugün de iman edenler küffar'a gülüyorlar, koltuklar üzerinde nazar ediyor oldukları halde." (Mutaffifîn; 29-35)

Hayatta kullandığımız bir söz burada tam yerini buluyor; *son gülen iyi güler*. O deyiş burada Hakk olarak yerini buluyor. Dünyadayken iman ettikleri için kendilerine gülünenler, ahirette o yanlış kişilere gülecekler. Ayet böyle...

"Mücrimler ateşi gördüler de artık onun içine düşeceklerini anladılar. Ondan (ateşten) kaçıp kurtulmaya bir yol bulamadılar." (Kehf-53)

"Müslimleri, mücrimler gibi kılar mıyız hiç?" (Kalem-35)

"Allah buyurdu ki: Bu, sadıklara doğruluklarının fayda sağladığı gündür." (Maide-119)

"O gün Allah, o Nebî'yi ve onunla beraber iman etmişleri rezil rüsva etmez. Onların nuru, önlerinden ve sağlarından sa'y eder (koşar). Derler ki: Rabbimiz! Bizim için nurumuzu tamamla ve bizi mağfiret eyle. Muhakkak ki; sen, herşeye Kadiyr'sin." (Tahrim-8)

"Siz ve eşleriniz sürur içinde/ikrama mazhar halde cennete dahil olun." (Zuhruf-70)

"Onlar cennetler içindedirler. Günahkârlara; 'Sizi şu yakıcı ateşe sokan nedir?' diye uzaktan uzağa sorarlar. Onlar şu cevabı verirler: Biz salât ikame edenlerden değildik, yoksulu doyurmazdık, (bâtıla) dalanlarla beraber biz de dalıyor-

duk. Diyn gününü de yalanlardık. Sonunda bize ölüm geldi çattı.” (Müddessir; 40-47)

“O gün yalanlayanların, vay haline!” (Mürselat-49)

“O kafirlere mutlaka şöyle seslenilecektir: Elbette Allah’ın buğzu, sizin nefslerinize buğzunuzdan daha büyüktür. Çünkü siz imana davet ediliyordunuz da inkâr ediyordunuz. Kâfirler diyecekler ki: Ey Rabbimiz! Sen bizi iki defa öldürdün, iki defa dirilttin. Şimdi günahlarımızı itiraf ettik. Fakat (bu durumdan) çıkmaya bir yol var mı? (Onlara şöyle cevap verilir): Bu azap size şu sebeptendir. Allah (kendine has tekliği ile) çağırıldığında inkar ettiniz. Eğer ona şirk koşulursa iman ederdiniz. Artık hüküm Aliyyül Kebir olan Allah’ındır.” (Mü’min; 10-12)

Öğreniyoruz ki kâfirler orada kendilerine şu üç şey nedeniyle kızacaklar. O Aziym Gün’ü görünce dünya hayatında bütün bunları yalanlayanlar oldukları için kendilerine kızacaklar. Bu kendine kızma hali nedir biliyor musunuz? Nefs-i Levvamedir! O gün kendilerine kızmaları diye anlatılan hal Nefs-i Levvame’dır. Nefs-i Levvame kendine kızmanıdır. Onu bu dünyada batılla ilgili duygu, düşünce, inanış ve yaşayışın için yapacaksın, kendine kızacaksın. Eğer bu dünyada kızmazsan orada ateşin içerisinde kızarsın. Kafirler işte “Gerçeği nasıl bilemedik?” diye kendilerine kızıyorlar. Mü’min o işi bu dünyada yapar. Zaten Nefs-i Levvame’nin temeli odur. Levvame eden yani kendine kızan nefis hali onun için vardır.

Ama hangi nefsine kızacaksın? Batıl olana, Esfele Safiliyn'e, ona levm edeceksin. Nefs-i Levvame, batıl hususunda kendine kızma işinin dünyada yaşanmasıdır. Bunu bu dünyada yapmak lazımken, onlar kendilerine orada kızacaklar. Çünkü bu işi dünyadayken yapmadılar! İki: Sonra da dünya hayatında kâfirlikte birbirlerine tabi olduklarına kızacaklar, kendilerini kandıranlara kızacaklar. Dünya hayatında kâfirlik yaparken birilerine tabi olmuşlarsa işte o tabi oldukları kim ise, kimler ise onlara da kızacaktır. Burada da "birilerine" kızıyor! Üç: Bir de İblis'e kızacaklar. Ama İblis gerekçeleri anlatıp da; "bana değil kendinize kızın" deyince dönüp kendilerine kızacaklardır. Ki İbrahim Sûresi 22. ayette bu hal anlatılır: Cehenneme girdiklerinde İblis onlara "Benim sizin üzerinizde bir gücüm yoktu, yalnızca öneride bulunurdum, siz de uyardınız. O halde kusuru bana yüklemeyin, kendinizi kınayın" diyecektir. Onlara, "bana uyan sizdiniz" deyince o zaman kendilerine kızacaklar. Bu üç sebepten kendilerine kızıp duracaklar! Ayet onlara diyor ki: Sizin kendinize olan bu buğzunuzdan, bu kızmanızdan daha şiddetlisiyle şu an Allah size buğz ediyor, O size kızıyor!

Üzerinde duracağımız bir olay da şudur: İki kere ölüm! Diyorlar ki; "Ya Rabbi! Bizi iki kere öldürdün, iki kere de dirilttin." Bu hal inkârcılara aittir, bu olay onlar için geçerlidir ve şöyledir: BİRİNCİ ÖLÜM dünya hayatının sonundakidir. Onlar dünyadaki hayatları bitince ölüyor ve peşine kabirde sorgu ve kabir azabı yaşamaları için

diriliyorlar, sonra haşr için tekrar ölüyorlar; İKİNCİ ÖLÜM budur. Bu ölüm kabirde sorgunun tamamlanmasından sonradır. İKİNCİ DİRİLME ise kıyamettir, kıyamet sonrası haşr içindir. Ayet bu tabloyu tanımlıyor.

“Bizi iki defa öldürdün, iki defa dirilttin” demeleri, bu öldürülüp diriltme hali devam edecek mi manasınadır. Mü'minler olarak biz Kur'ân'dan biliyoruz ama onların haberi yok! İman ehli ahirette onlarla konuşurken bunları söylüyor: *Sizin bunlardan haberiniz yok ama biz bunları okumuştuk, bugün size şöyle olacak, şu olay şöyledir...* Mü'min önceden biliyor, diğerinin haberi yok. Bu yüzden “İki defa öldük, iki defa dirildik, ölüp dirilmeyle mi geçecek bu hayat?” diye bir korku onları alıyor ve “kurtuluş yok mu?” diye soruyorlar. “İki defa ölüş ve diriliş” için çeşitli yorumlar varsa da kuvvetli yorum “iki kez ölüm”ün kafirler için olduğudur. Bu yorumu kuvvetli kılan sebep ise elbette bir ayettir:

“Orada ilk ölümden başka ölüm tatmazlar.”
(Duhan-56)

Kim? Billâhi iman ile sâlih amel yapanlar! İşte onlar ilk ölümden başka ölüm tatmazlar. Ölümler, sonra sanki hiç zaman geçmemiş gibi ba's oluncaya kadar dururlar.

“(Onlar) onun ancak te'vilini (asıl mânâsını, haber verdiği şeyi) bekliyorlar? Te'vili geldiği (haber verdiği şey ortaya çıktığı) gün, önceden onu unutmuş olanlar derler ki: Gerçekten Rab-bimizin Rasûlleri Hakkı getirmiş. Şimdi bizim şe-

faatçilerimiz var mı ki? Bize şefaatt etsinler veya (dünyaya) geri döndürülmemiz mümkün mü ki? Yapmış olduğumuz amellerden başkasını yapalım. (Onlar) gerçekten kendilerini hüsrana uğrattılar ve uydurup durdukları şeyler onlardan uzaklaşıp kayboldu.” (A’raf-53)

“Rabbimiz, çıkar bizi oradan. Eğer (bir daha) döner (ve yeniden aynısını yapar) isek, muhakkak biz zalimleriz.” Dedi ki: Sinin, zelil olun orada. Bana da konuşmayın.” (Mü’minün; 107, 108)

“Hayır (söyledikleri gibi değil)! Önceden gizliyor oldukları kendilerine zâhir oldu. Eğer geri döndürülseler elbette yasaklandıkları şeylere (mevcut özelliklerine) geri dönerlerdi. Şüphesiz ki onlar yalancılardır.” (En’am-28)

“Kıyamet gününde yüzünü azabın şiddetinden korumaya çalışan kimse (kendini bu durumdan emin kılan gibi) midir? Zalimlere ‘kazandığınızı tadın!’ denir.” (Zümer-24)

“Onlara La ilahe illallah denildiğinde; muhakkak ki onlar (tanrılık iddiasıyla) müstekbir davranmışlardı (kibre sapıp, Allah’a karşı büyüklük taslamışlardı).” (Saffat-35)

“O gün (Allah), onları toplayacak; sonra meleklerle; ‘Size kulluk yapanlar bunlar mıydı?’ diyecek. (Melekler:) Sen yücesin, veliymiz sensin, onlar değil. Belki, onlar cinlere kulluk yapıyorlardı, çoğu onlara inanmıştı diyecekler.” (Sebe; 40, 41)

“Ey mücrimler, bugün ayrılın. Ey Âdemoğulları, sizi uyarmadım mı? Şeytana kul-

luk yapmayın; muhakkak o sizin için apaçık bir düşmandır. Bana kulluk edin, sırât-ı müstakıym budur. Andolsun ki (şeytan) sizden pek çok kimseyi saptırdı. Aklınızı kullanmadınız mı? İşte bu, va'd olunduğunuz cehennemdir. İnkârlarınızın karşılığı olarak bugün ona girin." (Ya-Sin; 59-64)

"O gün mü'min erkekleri ve mü'min kadınları, nurları önlerinde ve sağ taraflarında sa'y ederken görürsün. Bugün sizin müjdeniz, içinde ebedi kalıcılar olarak, altlarından nehirler akan cennetlerdir. İşte bu azim kurtuluşun ta kendisidir denilir. O gün münafık erkekler ve münafık kadınlar iman edenlere: Bizi bekleyin ki, nurunuzdan kapıp yararlanalım derler. Arkanıza dönün de, bir nur talep edin denildi. Nihayet onların arasına içinde rahmet, dışında azap bulunan kapılı bir sur çekilir. (Münafıklar onlara): 'Biz sizinle beraber değil miydik?' diye seslenirler. (Mü'minler de) derler ki: Evet ama, siz kendi başınızı belaya soktunuz; fırsat beklediniz; şüpheye düştünüz ve kuruntular sizi aldattı. O çok aldatan (şeytan) sizi, Allah hakkında bile aldattı. Nihayet Allah'ın emri gelip çattı. Bugün artık ne sizden, ne de inkar edenlerden bedel kabul edilir. Varacağınız yer nardır, size yaraşan odur. Ne kötü bir dönüş yeridir." (Hadid; 12-15)

"Şakıy olanlar nardadır. Onlar orada zefir (inleyerek nefes verir) ve şehiyk (hırıltılı nefes alır) haldedirler. (Şakıyler), semavat ve arz durdukça orada ebedi kalıcılarıdır. Rabbinin dilemesi müstesna. Muhakkak ki, Rabbin irade ettiğini ziyadesiyle yerine getirendir. Saiyd olanlar ise cen-

nettedir, semavat ve arz durdukça orada ebedi kalıcılardır. Rabbinin dilemesi müstesna. (Bu) kesilmeyen bir bağıştır.” (Hud; 106-108)

“İşte budur, Yevm’ül Hakk! Dileyen, Rabbine bir meab (erdiren bir yol) tutsun.” (Nebe-39)

İnşaAllah Rabbine erdiren bir yol tutanlardan oluruz. (Amin)

5.

İYYAKE NA'BUDU VE İYYAKE NESTA'İYN

Bu bölümde; “kul olmak nedir, kulluk yapmak nedir, Allah’a nasıl kulluk yapılır? Dünya imtihanı nedir, nasıl imtihan olunur? Muhtariyeti Tercih Gücü nedir, bu tercih nasıl kullanılır, bunun ayetlerde yeri nedir?”i tefekkür edeceğiz.

“İyyaKE na'budu VE iyyaKE nesta'iyn: Sadece sana kulluk ederiz ve sadece senden yardım dileriz” ayetindeki fiillere lütfen dikkat edin, çoğul kullanılıyor; kulluk ederiz ve yardım dileriz. Normalde dua ederken, Allah’a yönelirken genellikle; “Allahım sana kulluk ederim, sana teslimim, Allahım senden yardım isterim” deriz. Ama burada farklı, “BİZ” kullanılmış; sadece sana kulluk ederiz ve sadece senden yardım dileriz. Çoğul kullanılarak bir şey öğretiliyor: BİZ!

“BİZ” akla cemaati, cem olmayı, biz olmayı getirir. Cemaat olmak, cemaat ruhu ile hareket etmek İslamiyet/teslimiyet için çok önemlidir. Çünkü gerçek teslimiyetin gerekleri cemaat ile

yaşanabilir, cemaatle bulunabilir. Hatta teslimiyetin gereklerini en üst seviyede yakalayabilmek, yaşayabilmek ancak cemaatle mümkündür. Efendimiz sallallahu aleyhi vesellemin yaptığı savaşları bu mânâda düşünürseniz, o savaşın cemaatle yapılan toplu bir iş ve aynı zamanda da bir ibadet olduğunu görürüz. O, dünya hayatındaki diğer savaşlar gibi değildir. Orada, salât ikame eder gibi, oruç tutar gibi bir ibadet yapılmaktadır. Onu belki ayrı bir konu olarak ele alacağız. Savaşların, savaşan mü'minlere/müslümanlara sağladığı imkânları ve açtığı mânâları o zaman paylaşıyoruz inşaAllah. O savaşta toplu olarak cemaatle yapılan bir iş var. Bu yüzden, savaşta bir müslümanın yakaladığı en üst seviyedeki teslimiyeti ve idrakı ferden yakalayabilmek mümkün değildir. O ancak cemaatle olabilecek bir şeydir, o seviyeye ancak cemaatle çıkılabilir. Savaş onun ayrı bir ortamıdır ve sebebidir de.

Müsabaka kazanmış bir basketbol takımının oyuncusunu düşünün. Ona düşüncelerini sorsanız “güzel oynadık, kazandık” der, “güzel oynadım, kazandık” demez. Çünkü bu bir takım oyunu. Hatta o kadar öyledir ki ona bu işin bir takım oyunu olduğunu telkin etmeye, buna ikna etmek için uğraşmaya gerek yoktur. Tüm oyuncular bunu bilir, farkındadırlar. Gereğini yerine getirirler veya getiremezler o ayrı, ama o ruhla yaşarlar, o bilinçle dururlar. Bu yüzden, sorulunca “güzel oynadık” diyor. Teslimiyet işte böyle bir takım oyunudur, müslüman cemaatinin teslimiyeti böyle bir takım ruhu içerir. Kur'an'ın bize

öğretmek istediği teslimiyet bir takım oyunudur ama o, dünya hayatının takım oyunlarından çok farklıdır. Konuyu bir yerinden yakalayabilelim diye bu örneği verdik, değilse İslamiyet'teki teslimiyet onlardan çok farklıdır.

Cemaatte ferdî teslimiyetlerin birleştiği bir takım teslimiyeti vardır. Bir kere herkes tek başınadır ve teslimdir. Bu ferdî teslimiyetlerin birleşmesiyle oluşmuş bir de toplu teslimiyet, takım teslimiyeti vardır. Farz salâtı ikamesi için İmam efendinin arkasında saf duran cemaatin tamamının yaptığı şey böyledir, bir takım oyunudur.

Salât Fatihâ'dır ve cemaat Fatihâ okurken "BİZ" der. Bu, cemaati bir kelimeyle ifade edebileceğimizi de gösterir: BİZ. Cemaat BİZ olarak ifade edilebilecek bir takım oluşturur, cemaatin görünen hali BİZ kelimesinin zâhiridir. Eğer zâhirini yerine getiriyorsak, o zaman BİZin zâhiri mânâsının bir adım ilerisine de bakabiliriz.

O'NUN KESRETTE "BEN" DEMESİ

BİZi oluşturanların, ferdî teslimiyetlerin şöyle bir özelliği vardır: O ferdî teslimiyetlerde bencillik yoktur. O olmadığı gibi bir de yanındakine kilitlenme vardır. Hatta bu öyle bir kilitlenmedir ki bu kilidin şeklen bile bozulmaması gerekiyor, bu kilidin bozulması "araya şeytanın girmesi" kabul ediliyor. O yüzden bize "saflarınızı sıklaştırın" denilmiştir. Efendimiz (SAV) zamanında cemaatin elbiselerinin en fazla eskidiği yer omuzlarıdır!

Onlar “sıkı saf” olabilmek için birbirlerine öyle kilitleniyorlar ki elbiselerinin omuzları yıpranıyor. Anlıyoruz ki işi çok iyi anlamışlar. Efendimiz ne demişse onu can pahasına yapıyorlar, bu da iki. Öyle yaklaşıyorlar, öyle sıkı saf oluyorlar ki elbiseler omuzlarından esiyor! Böyle bir ferdi teslimiyet olmadan cemaat olunmaz, bu olmadan takım olmaz. Bu yaklaşma, bu sıkı saflaşma olursa, ancak o zaman yanındakini kendinden fazla önemser ve seversin. Ferdî teslimiyeti yaşayıp da yanındakine kilitlenenin bu bağlanabilme özelliğini network’e benzetelim; bilgisayarları birbirine bağlayıp network yapmak gibi bir şeydir o.

“Ferdî teslimiyet” ifadesindeki *ferd* kelimesi, dünya hayatındaki *ferd* ile aynı değildir, çok farklıdır. Demek ki bir ferdî teslimiyet var, bir de o ferdî teslimiyetle yan yana gelmiş toplu teslimiyetler var, yani BİZ var. Ama işin temelinde önce ferdî teslimiyet var. Peki, ferdî teslimiyet nedir, ferdî teslimiyetin kökeni nedir? “Ben teslimim” diyenin ferdî teslimiyetini İnsan-29’dan öğreniriz: “Dileyen, Rabbine erdiren bir yol tutar.” Ferdî teslimiyete kaynak teşkil eden bu ayet “dileyen” diyor, “sen dilersen yaparsın, yönelirsin” diyor. Dikkat edin, “tekil” kullanılmış; dileyen Rabbine erdiren bir yol tutar. Dolayısıyla bunu gören kişi Rabbine; Hakk Yol’a talipse “ben teslimim” der, “Rabbime teslimim” cümlesi bu ayetin gereğidir. Bunu en azından sözle söyleyerek “Rabbime teslimim” demesi, kişinin bu ayeti bir yerinden tutup uyguladığını gösterir. Bu cümle ferdî teslimiyeti başlatır. Böylece cemaatte “BEN”ler oluşur.

Sonra da bu “BEN”ler toplu teslimiyetle “BİZ” olur. Burada oluşan toplu teslimiyet de çok farklı bir haldir, çoğul değildir. Bu “BİZ” İnsan-30 ayetine dayanır: “Ancak dileyen Allah’tır.” İnsan-29’da “dileyen” kelimesinden yetkisini alıp “teslimim” diyen kul bir adım sonra İnsan-30 ile karşılaşır ve ayet ona; “ancak dileyen Allah’tır” der. Bunu duyunca o hemen yanındakine yapışır. Bu bütünleşmeyle birlikte onun egosu kalkar; onun dünya hayatındaki “ferd” duygusu, yanındakine yapışıp yanındaki ile bir bütün olunca kalkar. Sonuçta ferdi teslimiyetlerden toplu teslimiyete geçilmiş olur. Bu “toplu teslimiyet” temelini İnsan-30’dan alır. Bu konuyla ilgili ama farklı bir noktayı parantez açarak paylaşmak istiyorum. Ekip çalışmasında İslami prensip nasıldır? Bir kişi dünya hayatında İslami düşüncelerle bir çalışma ekibi kurmuşsa buradaki İslami prensip şöyledir: Bu ekipte bulunan herkes hür düşüncesini sonuna kadar kullanabilecek yetkiye sahip olmalıdır. İslamiyet’te ekip; “sözümünden çıkmayan, ne dersem onu yapan” kuru kalabalığı demek değildir! İslami anlayışta, ekiptekilerin hepsi İnsan-29 gereği yeteneklerini ekip içerisinde sonuna kadar kullanabilecek yetkilere ve imkana sahiptir, sahip olabilmelidir. Ama bu ekiptekiler aynı zamanda İnsan-30 gereği bir bütün olup “İlla Billâh” diyebilecek fedakarlığı, yaşantıyı, çalışmayı gösterebilecek bir ruhta da olmalıdır. Yani hem ona kendi yeteneklerini en üst seviyede kullanabileceği imkânları sağlayacaksınız, hem onları hiçbiri ayrı değilmiş gibi, bir bütün-

müş gibi tek bir ruhta “İlla Billâh” kulvarında tutacaksınız, hem de tezekkür ettireceksiniz.

TEZEKKÜR bize Kur’an’ın öğütlediği bir kavramdır; *tezekkür edin* buyrulur. Ekip oluşturanlar bunu beyin fırtınası yaparak uygularlar. Birinin yeteneği diğerinin yeteneğiyle çakıştırılır ve yeteneklerini birleştirirler. Bu, tezekkürle birleşir. Çünkü yapılan tezekkür sonucu yeni bir yetenek çıkar. Neden? Çünkü iki kişinin kafası bir kişininkinden, üç kişinin kafası iki kişininkinden iyidir... Derken ortaya *İslami bir ekip* çıkar.

Dikkat edin, bu ekibi İnsan-29 ve 30 ayetleri ile Kur’an oluşturuyor. Bu ayetler bize, cemaatin nasıl tanımlandığını, nasıl öğütlendiğini, normal bir çalışmanın cemaatle nasıl yapılacağını, cemaat olunarak nasıl yaşanacağını da öğretiyor.

Ferdî teslimiyet ve bir de toplu teslimiyet var. Toplu teslimiyetin adı “cemaat”tir. *Cemaat, ferdî farklılıkların kalkarak Vahidiyet gerçeği ile “biz teslimiz” demektir.* Bu hal özelliğini İnsan-30’dan “dileyen ancak Allah’tır” ayetinden alıyor. Meallerde “siz dileyemezsiniz Allah dilemedikçe” şeklinde verilen mânâyı biraz ileri götürerek “ancak dileyen Allah’tır” dedik. Çünkü biz, yeni ve daha ileri bakış açısı kazandıracak, idrakımızı hep daha üste, hep daha ileriye taşıyarak ilerlemeye ve yaşamaya talibiz. Bu yüzden İnsan-30’a mealen; “ancak dileyen “Allah’tır” diyoruz. Hatta ileride üzerinde duracağımız bir kavramla meal yaparsak; “Dûnillah dilemek ve dileyen yoktur” deriz. Tevhid’i anlamak için ayetlerde

“Dûnillah” ile anlatılan mânâyı kavramış olmak önemlidir. Bu mânâ Efendimiz (SAV)’le lutfedilmiş Muhammedî bir mânâdır. Onu Kur’an’daki mânâsıyla anlamak, şu anlatılanların özünün anlaşılabilmesi için öyle önemlidir ki!

İnsan-30; “Dûnillah dileyen yoktur” deyince bir dönüşüm yaşanır ve “BEN” diyenler “BİZ” olur, “BEN” bir anda “BİZ”e dönüşür. Bu ayet “BEN” diyenlerin tamamını birden “BİZ” yapar. “BEN”le başlayanlar “BİZ” oldu, “BİZ”de buluştular. Bu tekleşen “BİZ” nedir? Bu haliyle “BİZ” öyle bir noktaya geldi ki, o şimdi dünya hayatının tanımlarıyla oluşan mânâsından çıkıp Kur’an’daki “BİZ” kelimesi oldu; Kur’an’da geçen “BİZ” kelimesi ile buluştu; *“İyyaKE na’budu VE iyyaKE nesta’iyn; sadece sana Kulluk ederiz, sadece senden yardım dileriz”* ayetini okurkenki “BİZ” haline geldi; ayetlerde “Biz yarattık” derken kullanılan “BİZ” ne ise buradaki “BİZ” de o oldu. Kur’an’daki “BİZ” ve günlük yaşantıda kullandığımız “BİZ” nasıl bir mânâyı sahiptir?

“BİZ” tevhid diline aittir; kesrette konuşan tevhid dilidir, kesrette “BEN” demektir. Ta-Ha; 14’deki “BEN Allah’ım” derkenki “BEN” kesrette geldiğinde “BİZ” olur. “BEN” Vahidiyet’ten, Tevhid’den süzülüp de kesrette dillenmeye başladığı zaman, çoklukta birisine hitap ettiği zaman “BİZ” olur, öyle ifade edilir. Demek ki bu BİZ, bizim “ben, sen, o” derkenki kullandığımız “biz” değil, öyle bir çoğul ifadesi olmayıp, Allah’ın “BEN” deyişinin kesretteki ifadesi olarak “BİZ”dir, “BEN” mânâsına gelen “BİZ”dir;

Vahidiyet'in Tevhid'den süzölmüş kesretteki dilidir. Bu yüzden BİZ, tüm BEN'leri kaplayan, onların hepsini bütün yapan tek BEN'in bütün BEN'lere seslenişidir. Bütün BEN'leri içine alan BEN, yarattığı BEN'leri de içine alan BEN, BİZ olarak ifade edilir. Böylece, yalnızca Allah'a ait bir Tevhid dili ortaya çıkmış oluyor.

Fatiha okurken cemaat de "BİZ" diyor. Çünkü Rabbi öyle öğretiyor, *"böyle söyle, Rabbin taklit et, Rabbin gibi söyle"* diyor. Cemaat "BİZ" deme yetkisini buradan alıyor. Fatiha'da "İyyake na'budu..." ayeti aslında bir yetkidir, "Böyle söyleyin" diye Sahibi bize hem öğretiyor hem bir yetki veriyor. Saf olanlar, cemaati oluşturanlar "BİZ" derken verilen bu yetkiyle "BİZ" diyorlar.

DÛNİLLAH: ALLAH'IN DIŞI YOK!

"Dûnillah-DûniHi" tabiri üzerinde biraz duralım. Bazı örnekler vesilesiyle yeri gelecek, bu kavramı yeni izahlarla gündem yapmaya devam edeceğiz. Allah için "Dûn" kelimesi meallerde "Allah'tan gayrı, Allah'ın dışında" şeklinde anlamlandırılır. Bir ayette "DûniHi dua ettikleriniz, dûniHi yöneldikleriniz" geçiyorsa, mealen "Allah'tan başka, Ondan gayrı, Onun dışında seslendikleriniz" yazılır. Bu yanlış bir meal değildir, ama noksandır, bu mananın ileri götürülmesi gerekiyor. İşte şimdi onu biraz ilerletelim.

"Dûnillah-DûniHi" ne demektir? DÛNİLLAH "Allah'ın dışı" kavramını kaldıran bir ifadedir.

Dûnillah, *Allah'ın dışı yok* demektir. Lütfen burayı iyi yakalayalım ve bu mânâyâ sahip çıkalım: Dûnillah-DûniHi “Allah'ın dışı” kavramını kaldırır. “Allah'ın dışı” kavramı kalkınca, siz “Allah'ın dışındakiler yoktur” gibi bir cümle kuramazsınız, öyle bir fikir ileri süremezsiniz. “DûniHi” bunu otomatik olarak kaldırır; Allah'ın dışı olmadığı için, dışında seslendikleriniz olamaz! *DûniHi* dediğinizde, Allah'ın dışında yönelilen, seslenen şeyler kendiliğinden yok olur. Öyle olunca “Dûnillah-DûniHi” için “Allah'ın dışında” dersiniz mânâ noksan kalır. Çünkü o zaman; sanki Allah'ın dışı var ama orada birileri yok gibi, orası boş gibi bir mânâ oluşur ve zihninizde hep bir “Allah'ın dışı” algısı kalır. Zaten esfele safiliyn yapıdaki en önemli tehlike budur, “Allah'ın dışı” kavramıdır. Kişi bu dünyaya Allah'ın dışı varmış gibi bir algıyla başlar, mesele zaten bu kavramın kalkmasıdır. Bu yüzden, *dûniHi-dûnillah* “Allah'ın dışı” kavramını kaldıran kelimedir. Bu kelime Kur'an'la mü'minlere verilmiş bir hediyedir. Bu sebepten, “Dûnillah-DûniHi” kelimeleri meallendirilirken bu mânâyâ gelir biçimde ve aynen kullanılmalıdır, ayette geçtiği şekliyle “Dûnillah veya DûniHi” olarak yazılmalıdır. Ama bu manalarda olduğu bilinerek! Aslında onun yerine konulabilecek Türkçe veya Arapça bir başka kelime, bir başka mânâ da yoktur! Onu normal yaşantıda kullanılan Arapça ile çözmeye çalışırsanız olmaz, o kelimenin normal hayattaki anlamı başkadır. Kur'an'a meal vermek, insanların günlük hayatta konuştuğu Arapça'da bu iş

nasıl ifade ediliyorsa tercümeyi de ona uygun yapmak değildir. Bir şeyin Arapça yazılmış olması başka bir şeydir, onu Arapça'dan Türkçe'ye çevirmek başka şeydir. Arapça yazılmış bir mektubu Türkçe'ye çevirebilirsiniz. Bunu Arapça'nın kendi gramerini kullanarak yaparsınız, günlük hayatta nasıl kullanılıyorsa öyle çevirirsiniz. Ancak çevrilecek şey Kur'an ise iş öyle değildir. Örneğin "HU" kelimesi! "HU" kelimesini Araplar normal hayatlarında birbirlerine kullanıyorlar, "o" derken "hu" diyorlar. Ama iş Allah'a "HU" demek olunca, O'na "HU" demeniz birisine "o" demenizdeki "hu" gibi değildir. Öyle sanar da öyle yazarsanız işe bir de cinsiyet katarsınız. Olmaz! Seslenilen, kastedilen Allah olunca "HU" bizim "ben sen o" deyişimizdeki "hu" değildir. Kelimeler Allah için kullanıldığında Allah'ın özelliklerine göre bir mânâdadır, artık onu kullandığınız insani manalarla değerlendiremezsiniz. Dolayısıyla, "Dûn" kelimesi de normal yaşantıda kullanılıyor. Onun yaşantıda kullanılan dildeki anlamı "bir şeyin dışında, fevkinde, üstünde" gibi olabilir. Ama Allah söz konusu olunca hiç öyle değildir! Ayetlerde *dûniHi-dûnillah* geçtiğinde, yani bu kelime Allah için kullanıldığında "Allah'ın dışı" kavramını kaldıran bir mânâ içerir, orada Allah bize "Allah'ın dışı yoktur" demektedir. Bu yaklaşım, *Allah dışında bir ilah, Onun dışında bir varlık* söylemlerini de kökünden kaldırır atar. *DûniHi-Dûnillah* kavramıyla konumuzun akışı içerisinde çok karşılaşacağız, karşılaştıkça da onu yeniden ele alacağız. Şimdi İnsan-30 ayeti-

ne bu idrakla bakalım. Diyor ki: *Ancak dileyen Allah'tır. Dûnillah-DûniHi dileyen ve dilemek yoktur. Allah'ın dışı ve dışında birileri var zannediyor-san, bil ki öyle bir dileyen ve dileme yoktur! Bütün dilemeler Allah'ındır; Allah'ın izniyledir. Allah adına, Allah'ın yetkisiyle Allah'ındır.*

Böyle olunca, İnsan-29'da "*dileyen Rabbine yönelir*" önerisini işitip, itaat edip "*ben teslimim*" diyen kulun İnsan-30 hakikatini öğrenince cemaat olması kaçınılmazdır, hem de bir anda!

KUL OLMAK ve KULLUK ETMEK

Fatiha'da biz kulluk edişimizi de beyan ediyoruz: *İyyaKE na'budu VE iyyaKE nesta'iyn...*

Bizi *Allah'a kulluk etmeye* davet eden ayetler var. Onları okuyunca "*semi'na ve eta'na; işittik itaat ettik*" deriz. Yani, *Allahım sana kulluk ederiz deriz: İyyaKE na'budu...* Bu beyanın dünya hayatımız ve geleceğimiz için faydası, önemi nedir, ayetlerle göreceğiz. Fatiha ayetlerini de Kur'an'dan anlamaya çalıştığımız için hep ayetlere müracaat ediyoruz, onlarla ilerliyoruz. Özellikle "*Mâliki YevmidDiyin*" için öyle çok ayet kullandık ki, konunun neredeyse yüzde doksan dokuzu ayetti. Çünkü biz Kur'an'dan öğrenmek istiyoruz! Öyle olunca da "*Kur'an, bize bir şeyi nasıl anlatıyor ve öğretiyor?*"u merak ediyoruz, bu amaçla ayetleri tezekkür ve tefekkür ediyoruz; yaptığımız budur. "*Kur'an bize ne diyor, neyi nasıl öğretiyor?*" cümlesini takip eden bir cümle

daha var: *Rasûlullah sallallahu aleyhi vesellem bunu bize nasıl öğretmiş?* Bu, bir önceki cümle-
nin vazgeçilmezidir, ikisi bütündür, ayırmayın;
Kur'an'ın ne dediğini merak ettiği halde Efen-
dimiz (SAV)'in rolünü önemsemeyen bir akıma
düşmeyin. Dünyada maalesef böyle akımlar var,
Allah muhafaza buyursun. "*Kur'an bize ne di-
yor?*" demek, "*Efendimiz bize Kur'an'ı nasıl anlat-
tı, nasıl öğretti?*" demektir. O cümle bu mânâyı
da içerir, iki cümle aynı mânâdadır.

Şu tespiti yapmıştık; biz bir konuyu ayetten
dinlemeye, ayetten öğrenmeye çok alışık değiliz.
Oysa ayetten öğrenmek gerekiyor, ayet dinler-
ken anlamaya çalışmak ve ayetten sıkılmamak
gerektir. Ayet bitsin diye bekleyen halden sıy-
rılmalıyız, bir beşerin sözünün başlamasını bek-
lemekten de kurtulmalıyız. Onun için, konu ne
ise onu ayetten öğrenme alışkanlığı edinmemiz
lazım. Bu zordur, şeytan engeller, engellemeye
çalışır, bu yüzden mücadele şarttır. Ayet din-
leyerek saatler geçirebilmek, beynimizi buna
alıştırabilmek çok önemli olduğu için, toplan-
tılarımızda, paylaşımlarımızda ilgili ayetleri yan
yana getirmeye çalışıyoruz ki böyle bir alışkanlık
başlasın, o özellik bizde yükselsin, bu konsant-
rasyonu sağlayalım inşaAllah.

Ayetlerle devam ediyoruz; bizi kulluk göre-
vine davet eden, kulluk yapmaya yönlendiren,
"Sana kulluk ederiz" dedirten ayetlere bakalım.

"Bana kulluk edin, sırât-ı müstakıym budur."
(Ya-Sin; 61)

Sırât-ı müstakıym'ın, Allah'ın razı olduğu hayat tarzının, dünya ve ahiret hayatının en hayırlısının ve Allah'a erdiren yolun en kısa tanımı "Allah'a kulluk" yapmaktır.

"Ben cinleri ve insanları, ancak bana kulluk etsinler diye yarattım." (Zariyat-56)

"Ne için yaratıldık?" diye sebebini ararsak karşımıza alternatifsiz tek yol çıkar: *Allah'a kulluk etmek!* Ayet böyledir: *Onları ancak bana kulluk etsinler diye yarattım!* Buradaki "ancak" kelimesinden de anlıyoruz ki bizim için kulluk etmenin alternatifi yoktur. Bu yüzden "*iyyaKE na'budu*" çok önemlidir.

"Hayır (duniHî düşünme), sadece Allah'a kulluk et ve şükredenlerden ol." (Zümer-66)

Kulluk et ve şükredenlerden ol! Kulluk yapmanın yanına bir de ek geldi; şükredenlerden ol! Bu öneri nedir, bize neyi tavsiye ediyor? Şükr'ü! İslam'da "şükür ve şükretmek" yalnızca dil ile "şükürler olsun, çok şükür" demek değildir. Asıl şükür araştırmaktır. Size bir paket geldi, hemen açtınız. İçinden sizin için çok önemli bir şey çıktı, ne yaparsınız? Bunu kim verdi, kim gönderdi diye araştırmaya koyulursunuz. İşte sizin o haliniz şükürdür. Bu yüzden şükretmek araştırmak demektir. Hedefimiz, duyarak yapılan şükür değildir; *Veren Allah'ı* araştırmak bulmak ve şükretmektir. Öyleyse Allah'ı araştır, bul ve şükret... "Şükret" demek, araştır da sana vereni bul demektir. Ayetimize böyle bakalım: Allah'a kulluk et ve şükredenlerden ol, yani kulluk et ama

bunun mânâsını araştır, kendini geliştir, körü körüne kulluk ediyor durumda kalma! Şükür ve Hamd'ı öğren, ikana ulaşmayı başar ve bu işi ihan ehli olarak yap!

“(De ki; bu kitap, müstakilen var zannedip) Allah’tan başkasına kulluk etmeyin (diye indirildi). Şüphesiz ki ben, size onun tarafından (gönderilmiş) bir uyarıcı ve müjdeleyiciyim.” (Hud-2)

“De ki: Bana, diyni Allah’a halis kılarak O’na kulluk etmem emrolundu.” (Zümer-11)

“Ya nas (ey insanlar)! Sizi ve sizden öncekileri halk etmiş olan Rabbinize kulluk edin ki belki takva sahibi olur, korunursunuz.” (Bakara-21)

Bu ayetlerle Allah’a kulluk etmeye çağırıldık. Şu iki ayete dikkat edin ki bir ayrımı yapabilelim.

“Dûnillah çağırdıklarınız da muhakkak sizin emsaliniz kullardır.” (A’raf-194)

Dûnillah dua ettikleriniz, taptıklarınız, isimlendirdikleriniz, dûnillah/dûniHi zannettikleriniz, nelerse öyle bir şey, yoktur! *DûniHi, O’nun dışı yok, dışında var zannettikleriniz yok* demektir! Allah için dûniHi bir kavram, dûniHi bir şey olmadığı için, tapıp, dua edip, isimlendirdikleriniz de dûniHi/Allah’ın dışında olmayanlardır, Allah’ın yarattıklarıdır, sizin emsaliniz kullardır.

“Semavatta ve arzda kim varsa, Rahman (Allah)’a ancak kul olarak gelir.” (Meryem-93)

Hud-2, Zümer-11 ve Bakara-21 bizi kulluk etmeye davet ediyordu. A’raf-194 ve Meryem-93

ise bize kul olduğumuzu öğretiyor, hatırlatıyor. Kul olmak ve kulluk yapmak demek ki iki farklı kavram. Birbirinden farklı, bu farkı yakalamalıyız. Fatiha'da "iyyaKE na'budu" derken, biz "Allahım sana kuluz" demiyoruz, "Allahım sana kulluk ederiz" diyoruz. Kul olmak ve kulluk yapmak arasındaki farkı birlikte tefekkür edeceğiz.

Kul olmak kaçınılmaz bir şeydir, zaten öyleyiz. Ama kulluk yapmak tercihle ilgili bir pozisyonudur. Kul olmak iman kapsamındadır, kulluk yapmak sâlih amel kapsamındadır. Kul olmak Yöneliş'in temelidir, kulluk yapmak ilişkiler'in temelidir. Öyleyse, kul olmak nedir, önce onu özetleyelim: Yaratılmış olmak kul olmaktır. Allah'ın yarattıkları Allah'ın kuludur. "Allahım beni sen yarattın" derken "Allahım ben senin kulunum" da demiş oluruz. Ancak bunun gereken bilinçle söylenmesi ayrıca çok önemlidir ve zaten esas amaç bu cümlelerin gereken bilinçle söylenmesidir. Bu cümle için gereken bilinç nasıl mümkün olur, ne olursa bu cümleyi bilinçli söyleyebiliriz? Kişi, sözde tanrılık iddiası ve bu iddiaya uygun hayat tarzından ne kadar kurtulursa o derece bilinçle "Allahım ben senin kulunum" der. Ancak kişi kul olduğunun bilincinde olsa da olmasa da, Allahım, ben senin kulunum dese de demese de Allah'ın kuludur. Çünkü onu Allah yaratmıştır.

"Onlardan kim; 'Muhakkak ki ben, dûniHi (O'nun dışında müstakilen var ve muhtarım, bu halimle) bir ilahım' derse, biz onu cehennemle cezalandırırız. Zalimleri böyle cezalandırırız." (Enbiya-29)

Enbiya-29 konumuzla ilgili çok önemli bir ayettir. Genellikle, gayri ihtiyari şöyle birşey yaparız: Bir ayet, bir hadis duyduğumuzda zihnimiz hemen bizi ilgilendirip ilgilendirmedigine bakar; ilgilendiriyorsa ona göre, ilgilendirmiyorsa ona göre dinleriz. Bu yanlıştır. Kur'an'da bizi ilgilendirmeyen bir ayet yoktur! Bizi ilgilendirmeyen bir ayet ve hadisin olmadığını bilin! Böyledir ama, Enbiya-29 öyle bir ayettir ki dinleyenlerin büyük çoğunluğu onu öteler. Halbuki kişi bizzat ayetin çok da içindedir: *Kim dūniHi bir ilahım derse!* Ayeti okuyan “benim böyle bir iddiam yok!” deyip geçip gidiyor. “*Ben mütevazı biriyim, benim hiç böyle bir iddiam yok, ilahlık da taslamam*” deyip ayeti öteliyor. Gerçekten öyle mi? Lütfen kendinize Hakem ve Hâkim olup kendinizi öyle inceleyin, öyle hüküm çıkarın.

İnsanın Allah'ın kulu olduğu bilincini bozan yegâne şey ondaki Allah'ın dışı algısıdır, yegâne bozucu budur! “*İyyaKE na'budu VE iyyaKE nesta'iyen*” ayetinde yeni ilavelerle bunu genişleteceğiz. Önemle üzerinde durmamız gereken ilk kavram *Allah'ın dışı* algısıdır, Allah'ın kulu olduğumuz bilincini bozan yegâne şey *dūnillah* bir bakışa sahip olmaktır. Bu bakışın devamı ise, “dışında” zannedilen yerde müstakil varlıklar var sanmaktır. “Dış” kavramını bir kere oluşturdunuz mu, dışında varlıklar mutlaka olur!

“İnsan Allah'ın dışı kavramını oluşturdu” dememiz anlatım tarzı gereğidir, konu gereği böyle cümle kuruyoruz. İşin aslına bakarsanız insan bir şey oluşturmuyor, kendisini “dış/dūniHi” kavra-

mini oluşturmuş buluyor, hayata öyle başlıyor, o halle dünyaya geliyor. *Kendini içinde bulduğu o halden kurtulmaya çalışmak kulun sınavıdır.* Ya kendini içinde bulduğu o hal üzere yaşayıp gideceksin veya bulunduğun formatı düzelteceksin. Özetlersek: Kul kendini “dûnillah/ dûniHi” kavramını oluşturmuş buluyor ve dışı zannettiği yerde müstakil varlıklar var sanıyor, kendisini de orada düşünüyor. Kendisi de “dışı” dediği yerde var ve muhtar! Kendini bu kabulün içerisinde bulmuştur. İşte böylece, Allah’a karşı veya Allah’la beraber veya Allah’ı var saymayarak Sözde İlahlık ilan edilmiş olur. “DûniHi” algıyla, yani “Dışı var” zannıyla birlikte Sözde İlahlık ilan edilmiştir. İnanan böyle düşünür. İnanmayan “Allah’ın dışı” diye bir kavram oluşturmaz, çünkü ona göre her yer zaten “dış”tır. Haşa, o Allah’ı yok sayar. Şimdi lütfen çok dikkatli düşünerek ve özümseyerek şu cümlelerin sahibi olun:

“VAR”LIK İLAHIN VASFIDIR

Esas var, gerçek var Allah’tır; “VAR” ilaha ait bir vasıftır. “Var” bir vasıftır, bir özelliktir ve yalnız ilaha aittir. Yani bir ilah “VAR” olabilir. Bir ilah arıyorsan Allah insanların ilahıdır. Eğer siz bir ilah edinmek istiyorsanız o Allah’tır, başka ilah aramamanız için ilah Allah’tır ve Allah gerçek vardır. “Gerçek VAR Allah’tır” cümlesine biz çok alıştık, bu cümle bizim için çok klasiktir ama bu cümleye bir de şöyle bakalım: “VAR” ilaha ait bir vasıftır ve gerçek “VAR” Allah’tır. Bu, Allah’a ilti-

fat olsun diye, O'na hoş gözükelim diye söylenen bir cümle değildir. "VAR olmak" ne ise o yalnızca Allah'a aittir. Çünkü "VAR olmak" ilahın bir vasfıdır, ilah olmanın gereğidir. Başka bir "var" daha olursa o da ilahtır. İsra-42, Enbiya-22 gibi ayetlerde Allah, bu konuda bizi tefekkür ve tezekküre yöneltecek örnekler verir, eğer başka ilah olsaydı şöyle şöyle olurdu der. Dolayısıyla başka "var" olursa, "var" denen başka bir şey varsa o da ilah olur. Bu durumda siz, bir yerde bir şeye "var" dersanız o kaçınılmaz ilahtır, çünkü "var" ilahın vasfı ve işaretidir. "Var" demek ilah demektir, "ilah" demek var demektir! "Var" olmak ilah olmayı gerektirdiği için ilah olunmadan var olunmaz. Öyleyse bir kişi "ben ilahım" demese bile "müstakilen varım ve muhtarım" zannı ve iddiası o kişiyi kendiliğinden ilah yapar. "Müstakilen Varım" demek ilah yapar! Allah'a karşı veya Allah'la birlikte veya Allah'ı saymayarak "varım ve muhtarım" demek, varlık vasfına sahip çıkmak seni "dûniHi ilah" yapar. Bunu fark eden hiç kimse, "Onlardan kim; 'Muhakkak ki ben, dûniHi bir ilahım derse' ayetini öteleyemez. Bu ayetten kimsenin öteleyemeyeceği bir mânâ çıkar.

"Müstakilen varım ve muhtarım" diyenin, bu zannla yaşayanın akıbeti ayete göre şöyledir: *Kim öyle derse biz onu cehennemle cezalandırırız. İşte zalimleri böyle cezalandırırız!* "DûniHi varım" demenin ve ona göre hayat sürmenin karşılığının cehennem olduğu ayetle belirtildi. DûniHi algı ve sanış ile "varım" dediğinde kişinin kulluk bilinci bozulur; bu sanışla, bu iddiayla o, bilinci-

ni bozan en önemli olgunun bizzat içine girmiş olur.

Allah'ın kulu olma bilinci ve bu bilinçle Allah'a kulluk yapma görevi bize öğretilen dualarda önemli yer tutar, her iki husus bize dualar ile de öğretilir. O dualardan yararlanmalıyız. Bir kere kişi, kul olmanın ne olduğunu bilmesede de “bu dualar önemliymiş” deyip ayet ve hadislerle öğretilen duaları yaptığında o önemli sözleri hiç değilse söylemiş olur. Mânâsını bilse de bilmesede onları söylemekle, bir gün işine yarayacak bir iş yapmış olur; o dualar ona, “En azından söylemişim ya Rabbi” diyebileceği bir avantaj getirir. “Kulluk bilinci ve kulluk görevi”nin dualara yerleştirilmesi, onları hem sözlü olarak ifade etmemiz hem de önemini fark etmemiz içindir. Bunun en tipik örneği Seyyid'ül İstiğfar'dır. Bizim için çok önemli bir dua, çok önemli bir sığınış olan *Seyyid'ül İstiğfar; tövbelerin efendisi, tövbelerin en güzeli, tövbelerin en makbulü mânâsınadır*. Sıralasanız ilk sırada, en önde gelen tövbe mânâsında ona “Seyyid'ül İstiğfar” diyoruz. TÖVBE ETMEK Allah'ı tercih etmek demektir, Allah'a yönelmek demektir, “Allahım seni tercih ediyorum” demektir. Seyyid'ül İstiğfar'da da; “Allahım, sensin Rabbim, seni tercih ediyorum” deriz, orada bu manayı görür ve yaşarız: Alla-hümme ENTE Rabbî; Allahım, SENSİN Rabbim.

“Allahümme ENTE Rabbî, La ilahe illa ENTE, halakteniy ve ene abdüke ve ene ala ahdike ve va'dike mesteta'tü, euzü bike min şerri ma sana'tü ebûü leke bi ni'metike aleyye ve ebûü

bi zenbî, fağfirliy zünubî, feinnehû la yağfiruz zünûbe illa ente, Bi rahmetike ya Erhamer Rahimiyn.” (Seyyid’ül İstiğfar)

“Allahümme ENTE Rabbî: Allahım, Rabbim sensin.” Tövbelerin en güzeli, en makbulü böyle başlıyor ve “La ilahe illa ENTE! Halakteniy” diye devam ediyor. Buradaki “La ilahe”yi biraz açalım. “La ilahe” insanın hayatında çok önemlidir. Neye “La ilahe!” dediğiniz, neyi kastederek “La ilahe” dediğiniz, kast ettiğiniz ilahın ne olduğu çok önemlidir. Yanlış bir şeye “La ilahe” dersanız yanlış bir şeyle meşgul olursanız, boş yere “La ilahe” demiş olursunuz. Elinize bir şey geçmez mi? Elbette geçer ama yalnızca söyleme sevabı.

“La ilahe” ne demektir, biraz ona değinelim. Çünkü Seyyid’ül İstiğfar ismiyle bildiğimiz bu tövbe onun üzerine bina ediliyor. “La ilahe” dedikten sonra “İlla ENTE! Halakteniy” diyoruz. “La ilahe illa ENTE! Halakteniy” ile ne dediğimizi görelim ve yeri gelince de genişletelim inşaAllah: *“La ilahe illa ENTE! Halakteniy; Sözde tanrılık iddiası ve yaşantısı ancak batıl bir zann’dır, dûniHi bir varlık ve yaşantı söz konusu değildir! Böyle şeylere külliyyen La ilahe derim. Ancak yaratıcımız Sen!”* Dikkatinizi çekmiştir, Allah için “var” ifadesini bile kullanmadık. Çünkü bizim “var” dememiz Allah için sınır oluşturur. Bize öğretildiği için “var” demiyoruz, sınır koymuş oluruz diye korkuyoruz. Bilimsel bir sığınış ve tövbe olan Seyyidül İstiğfar’da da bu korkuyla Allah’a “var” demiyoruz: Yalnız SEN, İlla ENTE. “Var” dediğinizde kendiliğinden sanki O’nun dışı varmış his-

si oluşuyor, O'na sınır çizmiş hissi oluşuyor. Öyle olunca, edebinizden Allah'a "var" demiyorsunuz. Bu edeble deriz ki:

La ilahe illa ENTE halakteniy: Sözde tanrılık iddiası ve yaşantısı batıl bir zandır. DûniHi bir varlık ve yaşantı söz konusu değildir. Onlara külliye "La ilahe" derim, ancak yaratıcımız SEN.

Ve ene abdûke: Ben senin kulunum. Allah'a "kulluk bilinci"mizi itiraf ettik.

Ve ene ala ahdi ke ve va'dike mesteta'tü: Şimdi de "kulluk görevi"ni itiraf ediyoruz; gücüm yettiğince vaadim üzere yaşama gayretindeyim: Aslında bu "İyyaKE na'budü..." demektir.

Seyyid'ül İstiğfar bir tercih belirtmedir; "Allahım, Rabbim sensin" diyoruz. Bu öyle önemlidir ki... Ayetlerde göreceğiz, "Allahım, Rabbim sensin" demek evrende muhteşem bir şeydir. "Rabbim Sensin" seslenişinin evrende neden çok önemli olduğunu göreceğiz. "Allahümme ENTE Rabbî" söylemesi çok kolay bir sığınış! Dilimizi buna alıştırmak lazım, hem de öyle bir alıştırmak lazım ki... Bunun karşılığını anlayabilmemiz, bunun Allah'ın indinde nasıl makbul bir sığınış olduğunu bilebilmemiz mümkün değil... Bu yüzden, "önemli" demekle yetiniyoruz.

"Allahümme ente rabbî" tercih belirtiyor; Rabbim sensin. Rabbin sana tercihini yaptırdı, farkında değilsin.

Sonra idrakını nasıl dile getireceğini öğretiyor; *La ilahe illa ente, halakteniy.*

Sonra bir hakikati ilan ediyorsun: *Ve ene abdÜKE; Allahım, ben senin kulunum.*

Sonra kulluk görevini deklare ettin: *Ve ene ala ahdike ve va'dike mesteta'tü: Sana verdiğim söz üzere kulluk ederim, gücüm yettiğince.* Bir başka ifadeyle “iyyaKE na'büdü” demiş oldun.

Yaptığın durum tespitinden sonra artık bağışlanma ve yardım istiyorsun: *Eüzü bike min şerri ma sana'tü ebûü leke bi ni'metike aleyye ve ebûü bi zenbi, fağfirliy zünubi, feinnehu la yağfiruz zünube illa ente, Birahmetike ya Erhamer rahimiyn: Sana karşı kusur işlemeye müsait olan Esfele Safiliyn yapımın şerrinden korunmak için sana sığınırım. Bana ihsan buyurduğun nimeti Zat-ı Uluhiyye'ne itiraf ederim. Günahlarımı da itiraf ederim. İşte bütün bunlarla birlikte günahlarımı bağışlayıver. Çünkü rahmetinle günahları bağışlamak sana aittir. Ya, Erhamer Rahimiyn.*

Bu duanın adı Seyyid'ül İstiğfar. Öğretenimiz, Rabbimiz bu duada, “iyyaKE na'büdü VE iyyaKE nesta'iyın”ın mânâsını genişletiyor, af dileyen bir sunuşla bize onu yeniden öğretiyor.

Kul olmak ve kulluk yapmak ayrı ayrı manalardır demiştik. Tüm yaratılanlar zaten Kul'dur. Kulluk yapmak ise çok farklıdır ve bu belki de Kur'an'daki tek önemli şeydir; ayetler, hadisler, dualar daima bunu anlatır, öğretir. Bu sebeple biz kulluk yapmaya talib olmalı ve kulluk görevimizi yerine getirmeyi önemsemeliyiz. Kulluk yapma görevinin ne olduğunun ve öneminin daha iyi anlaşılabilmesi için şu iki kavram birbirinden ay-

ılmalıdır; *iyi insan ve iyi kul*. Bu kavramları özenle ve önemle ayırmanın, yaşarken bizim için ne kadar önemli olduğunu göreceğiz. Dışarıdaki hayat bu ikisini ayırmamıza izin vermiyor, şeytan ise hiç izin vermiyor. Ama Kur'an, "*Kesinlikle bunları ayırın; iyi bir kul mu, iyi bir insan mı olmak istiyorsunuz, tercihinizi yapın*" diyor. Bunun için de ikisini birbirinden kesin ve net olarak ayırabilmeliyiz. Zaten, bizi yanıltan şeylerden birisi yaşantıda bu ikisini karıştırmamızdır.

Enbiya-29. ayette, kulluk bilincini bozan idrakı gördük, yanlış idrakı tanıdık: Dûnillah varlık ve güç iddiası! Bu Yöneliş ile ilgiliydi. Şimdi göreceğimiz ise uygulamada/amelde, yani ilişkiler'de; bu bizim kulluk yapma bilincimizi bozuyor. İyi kul ve iyi insanı ayıramamak bizim uygulamalarımızı bozuyor. İyi bir kul ve iyi bir insan farklı şeylerdir, iyi insan ve iyi kul birbirinden doğu ve batı gibi farklıdır. İYİ KUL insanın Allah ile olan ilişkilerinin bir sonucudur. İYİ İNSAN ise insanın özellikle insanlararası ilişkilerinin bir sonucu olarak karşımıza çıkar. Dikkat edin; Kur'an bize insan ve diğer yaratılanlarla ilişkilerimizi düzenlemek, onlara nasıl davranacağımızı belirtmek üzere gelmemiştir, amacı bu değildir. *İslamiyet ve Kur'an, bize dışarıda nasıl yaşayacağımızı öğretmeye gelmiştir şeklindeki bir anlatım yanlıştır, hem de külliyyen yanlıştır*. Bunun yanlışlığını Kur'an'dan öğreniyoruz. İşimiz daima Kur'an ile. Eğer Kur'an-ı Kerim'i iyi ders edersek görürüz ki; Kur'an insanları "Âmentü Billâhi" diyenler ve

“inkâr edenler” diye ayırır, insanları Allah’a yöneliklerine göre değerlendirir.

“Allah’dan başkasına kulluk etmeyin, diye (bu kitap inzal olundu).” (Hud-2)

Demek ki Kur’an’ın inzal oluş sebebi biz iyi insan olalım diye değil; Allah’tan başkasına kulluk etmeyelim diye! Bunu inceleyeceğiz ama önce dikkatinize bir konuyu sunmak istiyorum:

KUR’AN’I DERS ETMEK

Hazreti Musa aleyhisselam’ın kavmi kulluk görevlerini yapmadıkları için uyarılıyor:

“Onun içinde olanı ders edip incelemediler mi?” (A’raf-169)

Anlayabilen için çok enteresandır! İnşaAllah anlayabilenlerden oluruz.

Rabbimiz buyuruyor: Hayatta her şeyi didik didik ediyorsunuz. Mesela bir buzağı heykeli, bir put edineceksiniz, her şeyini inceliyorsunuz. Size sayfalar gönderdik, onları neden öyle incelemiyorsunuz? Gönderdiğimiz o sayfaları inceleyip ders yapmadınız mı? Ayette DERS ifadesi geçiyor: *O sayfaları alıp ders yapmadınız mı?* Kur’an’da bu uyarı bize Hud-2, A’raf-169 gibi bir çok ayette yapılır. Böyle bir uyarı ulaştığına göre, böyle bir soru müslümanlar olarak bize de sorulacak demek ki. Bir gün bu soru bize de sorulabilir, onun için Kur’an’a, ayetlere, hadislerle lütfen bakınız.

“Biz onu Kur’an olarak, insanlara (acele etmeden hazmetmelerine imkân tanıyarak) dura dura okuyasın diye (ayet, ayet; sure, sure) ayırdık ve onu peyderpey indirdik.” (İsra-106)

“Kur’an’ı tedebbür etmiyorlar mı (derinliğine düşünerek incelemiyorlar mı)?” (Nisa-82)

“(Bu) sana inzal ettiğimiz bir kitaptır, mübarektir. Onun ayetlerini tedebbür etsinler (derinliğine düşünerek incelesinler), Lüb sahipleri de tezekkür etsinler (müzakere etsinler).” (Sad-29)

“Kur’an’ı tedebbür etmiyorlar mı (derinliğine düşünerek incelemiyorlar mı)? Yoksa kalbleri üzerinde kilitleri mi var?” (Muhammed-24)

“Ve Kur’an’ı tertil üzere (tane tane tefekkür ederek) OKU.” (Müzzemmil-4)

Bu uyarılar, bizim Kur’an’la hakkıyla ilgilenmemiz için! Çünkü bize de böyle bir soru gelecek; Kur’an’ı ders etmediniz mi? Bu soru gelecek! “Kur’an’dan öğrenebilmek için Ku’ran’ı ders etmek gerekir” dememiz bu yüzden! Çünkü Kur’an’ı ancak ders ettiğimizde fark ederiz ve ancak o zaman bize der ki; *bu kitap Allah’dan başkasına kulluk etmeyin diye inzal olundu*. Kur’an’ın iniş sebeplerinden birisi budur: Dileyene, nasıl kulluk yapacağını öğretmek!

Dileyene! Kulluk görevi ile ilgili ayetlerde Kur’an “dileyene” der; dileyen kulluk yapsın! Ve dileyene nasıl kulluk yapacağını da kendisi öğretir. Dikkat edilirse Fatiha konusunu paylaşırken iki dil kullandık ki onu zaten hep anlatmaya ça-

lıyoruz; *İnsan-29 dili ve İnsan-30 dili*. Bir de bu iki dile ait mânâları birleştiren yöntem öğrendik; mânâ çakıştırmak. İleride buna bir yöntem daha ekleyeceğiz; mânâ ayırıştırmak. Kur'an'ı anlamak ve Kur'an'dan öğrenmek için her ikisi de çok önemlidir, ikisini de uyguluyor hale gelmeliyiz. Bunlardan birini yapamadığımız zaman İslamiyet'i, Tevhid'i anlamakta zorlanırız.

Kulluk görevi dünya hayatına aittir. Dolayısıyla, kulluk görevinin bizim yaşadığımız hayatın diliyle, kesret diliyle anlatılması gerekir. Bu yüzden İnsan-29 kesrete ait bir dildir, bu nedenle orada "dileyen" kelimesi geçer, kesret âlemine ait anlatım tarzı olduğu için. İnsan-30 ayeti ise Uluhiyet'e ait bir dildir; bize bir idrakı ve imanı anlatır. İdrak ve iman anlatan İnsan-30 dilinden kulluk yapmakla ilgili bir şey çıkaramayız, oradan bir amel çıkmaz. İnsan-30 ile amel edemezsiniz, amel İnsan-29'dan, kesret dilinden çıkar. Oradaki "dileyen" kulluk görevini dileyendir. Kulluk yapmaya talib olan için, İnsan-29'da kullanılan dil kesret dili ile tevhiddir, tevhide ters değildir. Kur'an, dileyene nasıl kulluk yapacağını öğretmek üzeredir.

İnsani ilişkiler dünya hayatı içerisindeki tecrübelerle öğrenilir, onları size Kur'an öğretmez. Beşeri münasebetler Allah'ın insanlara dünyada verdiği imkânlarla tecrübe edilerek öğrenilir. İnsan kendisine Allah'ın dünyada kullanmak üzere verdiği imkânlarla tecrübe ede ede onu öğrenir. İnsani ilişki ve yönetim tarzları böyle geliştirilir ve zamanla da bir noktaya gelir. İnsanın

Allah'la olan ilişkisi ise dünya hayatı kuralları ile öğrenilemez, dünyadaki kurallarınızla onu öğrenemezsiniz. İnsan Allah'la ilişkisini tecrübeyle belirleyemez, çünkü onu tecrübe edecek şansı yoktur. İnsan bunu ilk olarak ölüm anında tecrübe eder, bu şansın elinden geri dönüşsüz gittiğini o zaman anlar. Bu şansı yanlış kullanmış olanlar, ölüm anında, hesap gününde ve cehennem sürecinde bu yüzden hep şunu istiyorlar: Ya Rabbi, buradan bir çıkış var mı, bize bir çıkış yolu göster, bir şans daha ver... Ama reddedilen bir taleptir! İnsanın Allah ile ilişkilerini tecrübe etme ve bir deneyim kazanma şansı yoktur. Oysa beşeri münasebetler öyle değil; tecrübe eder, deneyim kazanır, bir sonuç çıkarırsınız. O sizin dünyadaki hayatınızdır ve "iyi insan olmak" bu kapsamda bir şeydir. İyi kul olmayı, kulluk görevini onunla sakın karıştırmayın. Bu sebeptendir ki insan, nasıl kulluk yapacağını öğrenmeyi dünya kurallarıyla beceremez. Böyle olduğu için onu Sahibi öğretir, çünkü bir daha şansı yok. Tecrübe etme lüksün olmadığı için onu sana sahibin öğretir: *Kulluk etmeyi öğrenesiniz diye bu kitab inzal olundu!* İnsanın dünya ve ahiret hayatı için önemli tek konuyu, yani nasıl kulluk yapacağını ona Allah öğretiyor. Çünkü O "HUver RahmânurRahıym"dir. O'nun RahmânurRahıym olması bize öğretmesini getiriyor. Önceki bölümlerde "RahmânurRahıym" kapsamını inceleyen görmüştük; "Yarattıklarına merhameti kendime farz kıldım" buyuruyor:

"Nefsi üzerine rahmeti (yarattıklarına merhameti) yazdı (farz kıldı)." (En'am-12)

Bu ayeti gören; *demek ki iyi insan olmamız gerekiyor, ayet böyle söylerken iyi insan olmak bizim için nasıl önemsiz olabilir* diyor. Hayır, durum sandığı gibi değil! Senin gayen iyi kul olarak yaşamaksa, talip olduğun hayat tarzı iyi kulluk ise, iş düşündüğünüz gibi değildir. İyi kul olmaya talipseniz bunun alt başlıklarından birisi zaten Allah'ın yarattıklarına iyi davranmaktır. "Yaratılanlara karşı davranışlarımın hakikati nasıl olmalıdır?" diye sorduğunda, en zâhirden batına doğru, iyi kul olmak ana başlığı altında cevabı zaten vardır. Bu başlık altında yapınca siz onları iyi insan olmak için yapıyor olmazsınız, çünkü ayetler bize Allah'ın yarattıklarına nasıl davranmamız gerektiğini "iyi kul" olmamız için öğretiyor. Ayetlerde önerileni yapman, işin tabiatı gereği seni kendiliğinden *iyi insan, emin insan* haline getirir, öyle bir iddian olmadığı halde çevren seni *iyi insan* olarak tanımlar. Siz iyi kul olmaya talipseniz, Allah'ın yarattıklarına nasıl davranacağınız zaten çok önemlidir. Talip zaten kendisini hep sorguluyordur; *en zâhirden en batına kadar davranışlarımın hakikati nasıl olmalıdır?*

İyi kul ile ilgili alt başlıkları, onun yaşantısının ne olduğunu ve nasıl gerçekleştiğini *en iyi bilen Allah'tır*, aslında bunu *bilen ancak Allah'tır*. Bu vurgu ayet meallerinde sık görülür; "*en iyi bilen Allah'tır*" veya "*bilen ancak Allah'tır*" denir. Bu iki cümle mânâ olarak aynıdır; "*En iyi bilen Allah'tır*" ve "*Bilen ancak Allah'tır*." Kur'an'da böyle çok örnek bulursunuz. Bu mânâyı her bir örnekte lütfen yeniden yakalayalım.

“En iyi bilen Allah’tır” cümlesinde kıyas vardır, çünkü kesret dili ile ifadedir. *“Bilen ancak Allah’tır”* aynı mananın Ulûhiyet diliyle tarifiedir, dil Tevhid diliyse böyledir. Bir mananın kesrette ve ulûhiyette farklı gibi görünen ifadeleri aslında aynı şeydir. Kesret cümlesini duyan birisi, sanki başka bilenler de var, ama en iyi bilen Allah gibi anlar, öyle anlamakta haklıdır. Çünkü öyle anlayanlara göre o işi başka bilenler de vardır. Mesela, yaratılanlara nasıl iyi davranılacağını başka bilenler de vardır. Böyle düşünene Kur’an kesret diliyle diyor ki, bunu şu bilir, şu bilir diye bir sürü bir şey sayıyorsun ya, işte onu en iyi Allah bilir. Kişi kıyas yapıyor ve kıyas yaparken de yaratılanları Allah’ın yanına koyuyorsa ona sesleniyor: Kıyaslıyorsan bil ki bunu en iyi bilen Allah’tır. Kul eğer kıyas yapmıyorsa ona da şöyle sesleniyor: Bilen ancak Allah’tır. İnsan-30 idrakında olan, *“en iyi bilen Allah’tır”* cümlesini gördüğünde zaten böyle anlar: Bilen ancak Allah’tır! Çünkü:

“Yaratan bilmez mi (hiç yarattığını)? O, Latıful Habiyr’dir.” (Mülk-14)

“İyi insan mı, iyi kul mu?” diye bir sorgulama yapıyoruz ki ikisini iyi ayırt edebilelim. Allah’a hakkıyla kulluk görevini yerine getiren, yaşadığı toplumda veya kendisini ilgilendiren insanlar arasında emin ve iyi insan olarak tanımlanacaktır, böyle bir hedefi, çabası ve iddiası olmamasına rağmen böyle olur. Çünkü iyi kul işin tabiatı gereği iyi insandır. Oysa, yalnızca *“iyi insan”* olan birisine aynı zamanda *“iyi bir kuldur”* diyemeyiz. Çünkü *“iyi insan olabilmek”* ana başlığı altında

“iyi kul olmak” yoktur. Bu yüzden Muhammedi olmayan birisi de iyi insan olarak tanımlanabilir. İlerleyebilmek için biz iyi kul ve iyi insanı kıyaslayacağız; iyi insan ne yapar, iyi kul ne yapar?

İyi bir insan insanlara/yaratılanlara yalan söylemez, iyi bir kul Allah’a yalan söylemez.

Bu çok önemli bir özelliktir ama bize hiç öğretilmediği için Allah’a yalan söylememek ne demektir bilmiyoruz. Ama yalnızca bundan sorumluyuz. Yalnızca bundan sorumlu olan insanlara yalan söyleyebilir mi? Allah buyuruyor; “İyi bir kulsan Allah’a yalan söyleme. Bana yalan söylemeyen yarattıklarına yalan söyler mi? Mümkün değil.” Demek ki bu da Allah’ın emri. Ama onu sen *iyi insan* olmak için değil, *Allah’ın önerisi* diye yapıyorsun. İkisi birbirinden çok farklıdır.

Esprî tarzında anlatılır, hesapta zorda kalan bir kişi; “Allahım, ben çok iyi insan bilinirdim, benim burada alacağım bir şey yok mu?” dediğinde ona; “Yaptıklarının karşılığını orada almışsın, aferin demişler” denir. Allah için yapmak, yani kulluk yapmak ayrı bir iştir ve bu kul olma değil, kulluk yapma içerisindedir. Zaten kullarıyız!

Yaratılana yalan söylememek konusunda Efendimiz (SAV) buyurur: “Elinizde bir ot, yiyeceği bir şey yokken bir hayvana sanki elinizde bir şey varmış gibi “gel, gel” yapıp onu kandırmayın.”

Yani ona bile yalan söylemeyin! Bu hal, iyi kul olmak içindir, iyi insan değil. Böyle davranarak, kul Allah’a yalan söylememeyi öğrenir.

İyi bir insan insanlara iftira etmez, iyi bir kul Allah'a iftira etmez.

İyi bir insan insanlara verdiği sözü tutar, iyi bir kul Allah'a verdiği sözü tutar.

İyi bir insan insanlara kibirli davranmaz, iyi bir kul Allah'a kibirle yaklaşmaz.

İyi insan insanı kandırmaz, iyi kul Allah'ı kandırmaya kalkmaz, O'nu kandırmaya davranmaz.

İyi bir insan insanlara nankörlük yapmaz, iyi bir kul Allah'a karşı nankör olmaz.

İyi bir insan emanete hıyanet etmez, iyi bir kul Allah'tan olan emanete hainlik yapmaz; Allah'ın ona emanet ettiklerine hıyanet etmez.

İyi bir insan canlıların ihtiyaçlarına yönelik fedakârlıklar yapar, iyi bir kul Allah'ın zekât, sadaka gibi önerilerini yaparak infak'ı gerçekleştirir.

Böylece tüm fedakârlıklar infak içerisinde yer alır, sevaba, ibadete bürünerek üst seviyede cereyan eder. Bütün bunları *Allah için, Allah'la, İlla Allah, İlla Billâh* olarak başarabilmeliyiz. Nasıl başarabileceğimizi Kur'an öğretir. Çünkü Kur'an ister ki *sen O'ndan, O senden razı* hale ulaşasın. Dünya kurallarıyla bunlar öğrenilmez, bunları Kur'an öğretir. Tecrübe edecek şansınız da yok!

Bu konu, iyi niyetli müslümanlar tarafından nasıl anlaşılıyor, iyi niyetliler ne yapıyorlar? Onların hedefinde iki ana başlık vardır: İyi bir müslüman olmak ve iyi bir insan olmak. Ve bu iki başlık yan yanadır, eşittir, birinin diğerine önce-

liğı yoktur. Öyle olduğu için, onlara öyle anlatıldığı için, onlar öyle sandıkları için, mesela ayet ve hadislerdeki “mü’min yalan söylemez” kuralını öğrenince, o iyi niyetli kardeşim hemen onu uygulamaya koşar ve insanlara yalan söylemez, İslamiyet’teki ana kuralı böyle uygular. “Mü’min mütekebbir değildir, kibirli değildir” kuralıyla karşılaşır; yine hemen uygulamaya koyulur ve insanlar arasında kibirlenmeyen bir yaşantıya girer. Ayet ve hadislerle öğrenir ki mü’min emanete hıyanet etmez, hemen insanların emanet ettiği şeyleri canı pahasına korumaya başlar. Ayet ve hadis ona; “mü’min nankör olmaz” der, onun için artık nankörlük biter. Ne kadar güzel! Artık bu kardeşim insanlardan gelen iyiliklere canı pahasına da olsa karşılık veriyordur, onları unutmuyordur. Ama bunları yapmakla işin tamamı yapılmış zannedilmemelidir. Fakat böyle zannediliyor, bu kadarla yetiniliyor; Kur’an’ın tüm kastının bu olduğunu ve onu da yaptığını zannediyor, sonuçta amelleri boşa gidiyor. Amellerinin boşa gittiğini de yine Kur’an söylüyor, göreceğiz.

Az önce iyi insan şöyle yapar diye saydıklarını Muhammedî olmayan birisi rahatlıkla yapabilir. İyi insan kategorisindekileri yapmak için Müslüman olmak, Muhammedi olmak gerekmez. Herhangi bir iyi insan; insanlara yalan söylemez, iftira etmez, onları kandırmaz, verdiği sözde durur, kibirli davranmaz, hıyanet etmez, nankörlük yapmaz, çevre için, yaratılanlar için fedakârlıklar yapar... Müslüman olmadığı halde bunları yapanlar yok mu? Hayatını bu işlere feda

edenler var. Bunları hayat tarzı haline getirmiş ama hiçbir şeye inanmayanlar var, yanlış inanışlı olanlar var! Demek ki bunlar için Muhammedi olmak gerekmiyor. Bu işleri herkes yapabilir! Muhammedi olanın yaptığı şey çok farklıdır ve onu yalnızca Muhammedi olan yapabilir, başkası yapamaz, fark bu kadar açıktır. Allah bize, Kur'an'ı ve Rasûlü ile bu farkı öğretiyor, Muhammedî olmayı öğretiyor. Bu yüzden, Allah'a kulluk yapmak görevini Muhammedî olmayan yerine getiremez. Kim onu yapıyorsa o Muhammedî olur.

“İyi kul” ve “iyi insan” birbirinden iyice ayrılmayınca çok önemli bir yanlış kişinin doğrusu haline geliyor: *Ayıp olur korkusu!* Ayıp olur korkusu hayatımızda günah olur korkusunu geçiriyor, hatta unutturuyor. Ve işler iyice rayından çıkıyor ki kişinin davranışlarını, hayat tarzını “*böyle yaşarsam ayıplarlar, sonra bana ne derler, nasıl tepki görürüm?*” bakış açısı belirliyor, “*Allah ne der, Rabbim bu halimden ve bu yaşantıdan razı olur mu?*” kaygısı ve düşüncesi kalkıyor. İnsanlar ne der, toplum nasıl bakar? Bu böyle olunca, kişinin hayatında Allah'tan ittika, sakınma yerine, insanlardan çekinme, sakınma ön plana geçiyor. “Allah ne der?” değil “insanlar ne der?” korkusu yaşantıya yerleşiyor. Böylece, “kul olma” bilinci ve “kulluk görevi” kalkıyor, başka bir yarış başlıyor ki sonu... *Sonuç şu ki; cennet iyi insanlar için değil, kulluk görevini yapan iyi kullar içindir.*

Hakkıyla kulluk edebilmek için olmazsa olmaz ilk şart, ilk kural; “Aminu Billâhi ve Rasûlihi” ayeti gereği *Âmentü Billâhi ve Rasûlihi* demektir.

Yıllardır bunu konuşuyoruz, “*Aminu Billâhi ve Rasûlihi*” diyoruz, gereği bir iman ve yaşantı için gayret ediyoruz. Hemen ikinci kural; “*Semi’na ve eta’na; işittik ve itaat ettik*” demektir. “*Aminu Billâhi ve Rasûlihi*” çağrısını duydun, peşine “*semi’na ve eta’na*” gelir; boşluk bırakırsan araya şeytan girer. “*Aminu Billâhi ve Rasûlihi*” dendi, hemen “*semi’na ve eta’na*” demen şarttır, aksi halde orayı doldururlar. Bunu ayetler öğretiyor:

“Aralarında hükmetmesi için Allah’a ve O’nun Rasûlü’ne davet edildiklerinde mü’minlerin sözü ancak “*İşittik, itaat ettik*” demeleridir. İşte onlar, kurtuluşa erenlerin ta kendileridir.” (Nur -51)

“Öyleyse, gücünüz yettiğinde Allah’tan ittika edin (Ona isyandan kaçının), işitin (dinleyin, anlayın), itaat edin ve kendiniz için bir hayr infak edin. Kim nefsinin cimriliğinden (ihtirasından) korunursa, işte onlar kurtulanların ta kendileridir.” (Teğâbun-16)

Her gece muhabbetle okuduğumuz *Amener Rasûlü* ayetlerinde biz Rabbimize; “*semi’na ve eta’na; işittik ve itaat ettik*” deriz:

“Kalu semi’na ve eta’na, ğufraneke rabbena ve ileykel masıyr: *İşittik ve itaat ettik. Ey Rabbimiz, affına sığındık, dönüşümüz sanadır dediler.*” (El Bakara-285)

Onlar öyle demişlerse biz de söyleriz: *Semi’na ve eta’na, ğufraneke rabbena ve ileykel masıyr; işittik ve itaat ettik. Ey Rabbimiz, affına sığındık! Dönüşümüz sanadır.*

Hız. Musa aleyhisselam kavmi bu konuda da uyarılmıştır; uyarılmış ve kınanmıştır:

“Size verdiğimiz kuvvetle tutun ve işitin, dinleyin” (demiştik). Onlar ise, ‘semi’na ve asayna (işittik ve isyan ettik)’ dediler.” (El Bakara-93)

Müslümanlar olarak bu duruma düşmemek için uyarılmaktayız. Bu uyarılar, Kur’an’ı ders yapan için önemli ders konularıdır ve inşaAllah bizim için önemli bir müfredat oluşturur.

Bu kapsamda bakacağımız bir ayet bize “Elest Bezmi” denilen mukaddes mecliste Allah’a verdiğimiz söz hatırlatmaktadır. “Allah’a verilen söz nedir, mânâları nedir, bizdeki mekanizması, hakikati nedir?” göreceğiz. Akabe ve Hudeybiye’de, mü’minlerin Allah ve Rasûlü’ne verdikleri söz hatırlatan bu ayet, bu vesileyle, inananların tümüne “Allah’a verdikleri söz” de hatırlatır:

“Allah’ın size olan nimetini, ‘işittik ve itaat ettik (Semi’na ve eta’na)’ dediğiniz zaman sizi bununla bağladığı (O’na verdiğiniz) söz hatırlayın ve Allah’dan ittika edin. Muhakkak ki; Allah, Aliymün Bi zati’s sudur’dur.” (Maide-7)

İŞİTEN AMA İTAAT ETMEYEN

“İşiten ama itaat etmeyen” Kur’an’daki çok önemli tanımlardandır. Bir kişi dinlemiyorsa, yani duyduklarıyla ilgilenmiyorsa, öğrendikleri onun önceliklerinde ve hayat tarzında bir değişiklik oluşturmuyorsa, o Allah’tan ittika etmiyor, korkmuyor ve sakınmıyor demektir. Bu haliyle

o kişi Hakk Yol'dan ayrılmış olur, Allah'a isyan etmiş olur ki bu hal FİSK'tır. Fısk halinde olana Kur'an FÂSİK der.

“Muhakkak ki insanların çoğu gerçekten fâsıktır.” (Maide-49)

Ayet bir durum tespiti yapıyor. Bu tespit şu ayetlerin doğal sonucudur:

“Elif, Laaam, Miiym, Raa. Bunlar kitabın ayetleridir. Ve (o kitab) Rabbin'den sana inzal olunan Hakk'tır. Fakat insanların ekseriyeti iman etmezler.” (Ra'd-1)

“Sen hırs göstersen de insanların ekseriyeti mü'min olmazlar.” (Yusuf-103)

“Onların ekseriyeti ancak müşrik olarak Allah'a iman ederler.” (Yusuf-106)

Ra'd-1 ve Yusuf-103, hırs gösterseniz bile insanların çoğunun mü'min olmayacağını, iman etmeyeceğini, Allah'ın tevhidine yaklaşmayacaklarını buyuruyor. Yusuf-106'da ise bir grup anlatılıyor ki inşaAllah o sınıfa girmeyiz. Ya Rabbi, muhafaza buyur bizleri. Çünkü bu ayet inananlar için! Diyor ki; *onların çoğu ancak Allah'a müşrik olarak iman eder*. İman ettiklerini zannederler ama küfürdedirler, inkârdadırlar. Manzara böyle: İnsanların çoğu iman etmiyor. İnananların da çoğu bilmeden küfürle iman ediyor. Böyle iman edenler için Maide-49; insanların çoğu gerçekten fâsıktır diyor. Yani onlar Allah'a kulluk yapmazlar. FÂSİK Allah'a kulluk yapmayandır. Elbette fasık da Allah'ın kuludur, ancak kulluğu-

nun bilincinde değildir, bu gerçeğe göre yaşamamaktadır. Hatta o iyi bir insan da olabilir, iyi insan olarak ödülleri de olabilir. Ancak, kesinlikle iyi bir kul değildir. Farkında olsa da olmasa da o kişi “dûniHi ilahlık” iddiasındadır, bu iddiaya uygun bir yaşantı benimsemiş, bir hayat tarzı oluşturmuştur.

“La ilahe illallah” davetini inkâr eden KÂFİR olur. Bu inkâr nefsin hakikatine aykırıdır, böylece o kişi nefsine zulmeder; ZALİM olur. Bu kâfir ve zalim oluşuna göre yaşar; FÂSİK olur. Kâfir, zalim ve fâsık tanımlarını oluşturan, küfür, zulüm ve fîsk aynı sebebe dayanmakta olup kökeni birdir. Ve Maide Sûresi ayetleri bize bunu anlatır:

“... Kim Allah’ın inzal ettiği ile hükmetmezse, işte onlar kâfirlerin ta kendileridir.” (Maide-44)

“... Kim Allah’ın inzal ettiği ile hükmetmezse, işte onlar zalimlerin ta kendileridir.” (Maide-45)

“... Kim Allah’ın inzal ettiği ile hükmetmezse, işte onlar fâsıkların ta kendileridir.” (Maide-47)

Yaşantısını; arzu ve isteklerini, fikir ve inanışını, fiil ve davranışlarını Allah’ın inzal ettiği ile düzenlemeyen kimse kâfir, zalim ve fâsık olur.

“Mü’min olan, fâsık olan gibi midir? Eşit olmazlar.” (Secde-18)

“Yoksa kötülükleri kazananlar, kendilerini iman edip sâlih amel işleyenler gibi kılacağımızı mı, (yani) hayatlarında ve ölümlerinde bir tutacağımızı mı sandılar? Ne kötü hüküm veriyorlar.” (Casiye-21)

Ölürken, ba's olurken ve hüküm verilirken inkârcılarla mü'minlerin farklı muamelelere tâbi tutulduklarını "Mâlikî YevmidDiyn" bölümünde ayetleriyle gördük. Bunu bize Efendimiz (SAV) hadisinde şöyle anlatıyor:

"Nasıl yaşarsanız öyle ölürsünüz, nasıl ölürseniz öyle ba's olursunuz, nasıl ba's olursanız huzura öyle gelirsiniz."

Fâsık ve mü'minin dünya yaşantısındaki farkı için, Kur'an fâsıkları "pislik" olarak tanımlıyor:

"Ey iman edenler, müşrikler ancak pisliktir." (Tevbe-28)

"Dileseydik elbette onu bu ayetler sayesinde yükseltirdik. Fakat o, dünyaya saplandı ve hevasına tabi oldu. Artık onun misali şu köpeğin misali gibidir: Üstüne varsan da dilini sarkıtıp solur, terk etsen de dilini sarkıtıp solur. İşte ayetlerimizi yalanlayan (Allah'a kulluk etmeyi reddeden) kavmin misali böyledir. (Sen bu) kıssayı anlat, belki tefekkür ederler." (A'raf-176)

Fâsıkların, Allah'a kulluk etmeyi reddedenlerin, yani kendilerine göre hayat tarzı seçenlerin hali köpeğin bir davranışına benzetiliyor. Dikkat edin, bu ayette köpek kınanmıyor, örnek köpeği kınamak için değildir. Köpek köpektir. İnsan vasıflarına sahip olup köpek gibi davranan kınanmaktadır. Köpeğin dilini sarkıtıp soluması köpeğe has bir haldir; o hareketten köpeğin duygusunu anlayamazsınız, duygusunu belli etmeyen bir davranıştır. Uzaklaştırsanız da aynısını yapar,

yanına gidip bir şey verseniz de. Davranışı değişmiyor! Ayetleri duyduğu halde hiç etkilenmeyen insan ona benzetiliyor: *Ayetleri duyuyorsun ama hiç duymamış gibi davranıyorsun!*

“Andolsun; biz, cinler ve insanların birçoğunu cehennem için yaratmışızdır. Onların kalbleri vardır, onlarla kavramazlar; gözleri vardır, onlarla görmezler; kulakları vardır, onlarla işitmezler. İşte onlar, hayvanlar gibidir, hatta daha aşağıdırlar. İşte asıl gafiller onlardır.” (A’raf-179)

“Allah indinde canlıların en şerlisi kâfir olanlardır. (Artık) onlar iman etmezler.” (Enfal-55)

“Muhakkak ki; Allah indinde canlıların en şerlisi akletmeyen sağırlar ve dilsizlerdir.” (Enfal-22)

“Eğer Allah onlarda bir hayr bilseydi, elbette onlara işittirirdi. Onlara işittirmiş olsa (bile) onlar arkalarını dönerek yüz çevirirlerdi.” (Enfal-23)

“Yoksa sen, onların çoğunun gerçekten (söz) dinleyeceğini yahut düşüneceğini mi sanıyorsun? Hayır, onlar hayvanlar gibidir, hatta onlar yol itibarıyla daha sapkındırlar.” (Furkan-44)

“Gerçek şu ki kâfir olanları uyarsan da uyar-masan da birdir, iman etmezler.” (El Bakara-6)

Kur’an’da böyle örnekler ve kâfirlere yönelik de bazı cevaplar vardır. Öğreniyoruz ki kâfirler, inanmayanlar, inkâr edenler, Allah’ı yalanlayanlar Kur’an’ı dinledikleri zaman; *“Ne var bunda! Bunlar eskilerin masalları! Biz de yazarız, biz de yaparız”* diyorlar veya benzer şeyler söylüyorlar, Kur’an onlara bir cevap veriyor, diyor ki; haydi

toplının, hiç değilse bir ayeti yapın. Son paylaştığımız ayetlerin kâfirlere cevabı şudur: *Siz pisliksiniz, hiçbir şey anlamayan hayvanlar gibisiniz. Size verilen özelliklere rağmen böyle yaptığınıza göre siz onlardan da aşağısınız!* Dikkat edin, kâfirler bunları okumayacaklarına göre, okusalar da kabul etmeyeceklerine göre neden böyle bir cevap veriliyor, neden muhatap alınıyorlar?

“Ben Allah’ın rahmetini arıyorum, kafama bunu taktım” diyen için bir şey önereyim. Gerçi, bunu önereyim mi önermeyeyim mi bilmiyorum. Çünkü vücudu patlayabilir, atomlarına ayrılabilir. *Allah’ın merhametini göremememiz bile Allah’ın bize bir merhametidir!* Dayanamaz, dayanamayız! Allah’a gerçekten şükretmeyi kafama taktım, onu yapacağım desen dayanamazsın, şükürden çatlayacak gibi olursun, patlayabilirsin! Ama şöyle bir merhamet var; *Allah, yeterince şükredemeyişimizi kabul ediyor.* Yine bize merhameti! Merhametini aradığınızda fark ettiklerinizle hayreti yaşayacaksınız. Açıklamaya çalıştığım konu da onlardan birisidir; bu soru-cevap işindeki merhameti görün: Soruyu kâfirlere soruyor, cevabı da kâfirlere veriyor, hem de muhatap alıp en üst dereceden cevap veriyor! Ancak, verilen cevaplar onlara değil imanlılaradır; mü’minlerin öğrenmesi, onların ibret alması ve sakınması içindir!

Öğretmen bir öğrenciyi bir konuda uyarsa, benzer yanlışı yapan bir başka öğrenci “iyi ki yakalanmadım” diye sevinir, o olaydan dersini alır, öğrenir. Çünkü ona ne bir kızan olmuştur, ne de

ayıbı masaya gelmiştir. Yaşım küçüktü, yanımdaki birisi dua yapıyordu: *“Allahım bu dünyada ayıp ve kusurlarımı örttüğün ve kimseye göstermediğin gibi hesap gününde de ört ya Rabbi”* diye dua ediyordu. O kişi ayıbını Allah’ın örttüğünü görmüş, dersini almış demek ki. Ayetlerde kâfirler muhatap alınarak verilen cevapları da böyle fark edin. Onlar mü’min olana, iman nuru taşıyana Allah’ın Rahiym ismiyle ulaşan birer ikramdır. Bu yöntem mü’minler için Rahiym Allah’ın bir lütfudur, hediyesidir; hak ediş aranmayan, adalet içermeyen karşılıksız bir hediyedir. Bakıp görebilen için!

“İşte böylece Rabbinin, fâsik olanlar hakkındaki ‘Onlar iman etmezler’ kelimesi gerçekleşmiştir.” (Yunus-33)

Konunun içinde olmayan bir cümlecik söyleyelim, belki biraz yeridir. Ama derinleştirmeyelim, derinleştirmemi de istemeyin inşaAllah. Bunları iki takım varmış gibi anlatıyoruz; Allah’a karşı bir takım, bir de Allah’ın takımı gibi. Bu anlatım sadedindedir. Neden böyle bir anlatım? Bir: Mü’minlerin Allah’ın onların tarafını tuttuğunu bilmesi gerekiyor. Mü’minin destekçisinin Allah olduğunu bilmesi için böyle bir anlatıma gidiliyor. Efendimiz (SAV) zamanında savaşa gideceklere ayet diyor ki; Allah sizinle beraberken siz nasıl karşıdakilerden daha fazla korkarsınız? Onlar nasıl sizden daha cesaretli olabilir? Sizdeki avantajlar onlarda yok! Müthiş bir şey değil mi? Bunu bilmemiz, bunu bilerek yaşamamız için bu anlatım vardır. İki: Bu anlatım bir de bizim amel

çıkaramamamız içindir. Biz ancak kıyas yaparak, yanlış taraftan uzak durma duygusuyla amel çıkarabiliriz. Ama bütün bunlar şu gerçeği değiştirmez: Diğer takım da Allah'ındır ve o çok ayrı bir konudur. Konu o bakış açısıyla masaya yatırılırsa amel yapma duygularınız zayıflar ve insan o anlatımdan, o yaklaşımdan zarar görür, zararlar çıkar. Bu yüzden bir hadis dua var, biliyorsunuz: *"Allahım bana hayrı dokunmayacak ilmi öğrenmeyeyim."* Lütfen bu anlatım tarzının desteği ve etkisiyle karşı tarafı Allah'ın dışında zannetmeyin! Bu parantezi böylece kapatmış olalım.

Tefekkür etmeye çalıştığımız ayetlerde kul olma ve kulluk görevi yapma kavramlarını hem kesret diliyle hem Ulûhiyet diliyle görmeye çalıştık. Aynısını derinleştirerek "Yöneliş, İlişkiler, Muhtariyeti Tercih Gücü ve İmtihan" başlıkları altında tek tek detaylandıracağız. Şimdi, ayette yapılan bir tanımla devam edelim.

"Oysa ki onlar, Haniyfler olarak, Diyn'i O'na halis kılarak Allah'a kulluk yapmalarından, salâtı ikame etmelerinden ve zekâtı vermelerinden başka bir şeyle emrolunmadılar. İşte budur diyn-i kayyime. Muhakkak ki Ehl-i Kitap'tan ve müşriklerden kâfir olanlar, ebedi kalıcılar olarak nar-ı cehennemdedirler. İşte onlar şerrul beriyeh (yaratılanların en şerlisi)dir. İman edip sâlih amel işleyenlere gelince, işte onlar hayrul beriyeh (yaratılanların en hayrlısı)dır." (Beyyine; 5-7)

Kulluk edenleri Allah "yaratılanların en hayrlısı" iltifatına mazhar kılıyor. Buna "iltifat" diye-

lim, çünkü bu çalışarak alamayacağımız bir şeydir! Kulluk edenler bu iltifata mazhar olurken kulluk görevinden kaçınanlar “yaratılanların en şerlisi” olarak tanımlanmıştır ki bunlara “fâsık” demiştik. Fâsıkların ayetlerde nasıl tanımlandığına bir bakalım. Çünkü ayet diyor ki; “Sen onlara bu örneği ver, belki tefekkür ederler.” (A’raf-176)

“İman edip sâlih amel işleyenlere gelince, (O) onlara ecirlerini tam verecek ve fazlından verdiklerini artıracaktır. Ama İSTİNKAF eden (sözde tanrılık iddiasında ısrarlı olup vazgeçmeyen) ve İSTİKBAR gösteren (sözde tanrılık iddiasıyla Allah’a ve yaratılanlara büyüklük taslayan, ayrıca yüceltmek isteyen)lere gelince, onlara elim bir azab ile azab edilecektir. Kendileri için dunillah (Allah’ın dışında zannıyla oluşturduklarından) bir veliy ve nasiyr bulamazlar.” (Nisa-173)

Hep üzerinde durduğumuz tanımları bu ayette farklı isimlerle görüyoruz. O tanımların karşılıklarını, mânâlarını da buluyoruz: İstinkâf ve İstikbar! Bu kelimelerin ders yapar şekilde defalarca tefekkürü zihin için çok önemlidir, çok çeşitli faydaları vardır. En basitini söyleyeyim. Bir farz salâtı için saf oldunuz, İmam efendi de Nisa-173’ü okuyor diyelim. O okurken ayetteki “istinkâf ve istikbar” kelimelerini yakalarsanız, hiç değilse onları mânâ olarak düşünür, bilirsiniz. Bu da sizin salâtınızı, ruhunuzu, o anki teslimiyetinizi etkiler. Bu yüzden meallerde *Anahtar Kelimeler* önemlidir diyoruz. Anahtar özelliği olan kelimeleri tam anlaşılacak şekilde Türkçe’ye çevirip meal yapmak çok makbul olmaz, o tarz

bir meal insanı esas metinden koparır. Öyle bir tercüme, öyle bir meal olmalı ki sizi esasa yaklaştırsın hatta yapıştırsın, okuyunca esas mânâya yapıştığınızı hissettirsin. Bırakın meal tercüme koksun ama siz esas'ta kalın! “İstinkâf” ve “istikbar” kelimeleri böyle anahtar sözcüklerdendir.

İstinkâf ve İstikbar o kadar tehlikeli iki kelime ki! Bu tehlike, onların mütekebbir'i ve özellikle-rini içeren mânâlar taşımasından kaynaklanıyor. *İstinkâf ve İstikbar* tabirleri mütekebbir davranışın başka kelimelerle tanımlanışıdır. Konumuz da zaten Mütekebbir'i açmaya doğru ilerliyor.

Kulun özelliklerinden birisi de şudur; kul ihtiyacı olan, isteyendir. Kul olmanın vasıflarındandır ki kul muhtaç olandır ve isteyendir. Kulun bu özelliği Kur'an'da bize Hazreti Meryem ve oğlu Hazreti İsa aleyhisselam hakkındaki şu ayetle öğretilir ve bizim onu ders etmemiz istenir.

“Meryemoğlu Mesih ancak bir Rasûl'dür. O'ndan önce de Rasûller gelip geçti. O'nun anası Sıddıyka'dır. İkisi de yemek yerlerdi. Ayetleri onlara nasıl açıkladığımıza bir bak! Sonra bak (yine) nasıl (Hakk'tan) yüz çeviriyorlar. (Maide-75)

Rasûl seviyesinden bir ayet! Verilen örnek normal insan seviyesinden değil, bir Rasûl seviyesindendir, hem de Hazreti İsa üzerindendir. Hazreti İsa aleyhisselam farklı özelliği olan bir Rasûldür; onun yaratılışı Hazreti Âdem gibidir, o vasfa sahip bir Rasûl'dür. Ayet bu konuda babası olmayan bir Rasûl'den örnek veriyor. Yani mucizeyle olan, hayatı bir mucize ile başlayan

bir Rasûl örnek veriliyor: O da, annesi de ihtiyaç sahibidir; onlar da yemek yerler. Ayette ihtiyaç halini anlatmak üzere verilen örnek “yemek”tir; onların ikisi de yemek yedi. Çünkü onlar da kuldu! Semavatta ve arzda kim ve ne varsa ancak Rahman’a kul olarak gelir. Evet, o bir Rasûl, annesi de Sıddıka, hayatları da özel, ama kullar; Allah’a muhtaçlar. Kul ihtiyaç sahibidir, kulun Allah’a ihtiyacı vardır. “İkisi de yemek yedi” demekle ayet kulun bu “ihtiyaç” vasfını öğretiyor.

“Yemek” hakkında bir iki cümlelik bir açıklama yapıp devam edelim. İhtiyaç sahibi oluş yemekle örnekleniyor. Dolayısıyla, oruçluyken neden yeme-içmeyi kestiğimizi tefekkür edersek ve onu da ayetle ilişkilendirirsek, yeme-içmeyi kesmenin *bir temsil* olduğunu görürüz. Siz oruçluyken bütün ihtiyaçlarınızı kesmiyorsunuz, onları temsil eden önemli bir şeyi bırakıyorsunuz; yemek ve içmek! Ayet onu bize ihtiyacı temsil eden önemli bir tanım olarak öğretiyor. İlerleyen bölümlerde Oruç ve Salât’tan bahsedeceğiz ama onlar çok ayrı ve tek başlarına ele alınması gereken konular. “Kul olmak ve kulluk yapmak nedir?”i ders yaptığımız gibi, orucun ve salâtın da ayrı ayrı ders yapılması gerekir, salâtı hakkıyla ikame etmek için, orucu gereği gibi tutabilmek yani yaşayabilmek için onları tek tek irdelemeliyiz. Yine de bu vesileyle oruca kısaca değinelim.

Orucun bize sağladığı şeylerden birisi, sembolik yeme-içmeyi keserek Allah’ın Samediyet’i ile ilgili bir şeyi öğretmektir; sembolik olarak! Bütün ihtiyaçlarını kesebiliyor musun, mümkün

mü? Oksijeni kes bakalım, durabiliyor musun? Oruçta sen temsîlî önemli bir şeyi kesiyorsun. Neyi öğreniyorsun? İhtiyaç sahibi oluşunu ve Samediyet'i! Oruç öğretiyor ki kullar ihtiyaç sahibidir, Allah Samed'dir; kullar ister, Allah verir. Oruçla öğrenilen birçok önemli şeyden birisi, Samediyet ve senin ihtiyaç duyan oluşudur.

Samediyet nurunu nasıl yakalarız, küçük bir ipucu verelim: Allah'ın Samed olduğunu anlayabilen insan idrakı bile Samediyet nuru kapsamındadır ki bu bize oruçla verilen bir başka güzel hediyedir. Sen kulsun; kul, Allah'ın Ehad ve Samed vasıflarına ulaşmaz, ulaşamazsın, o vasıflarla ahlaklanamazsın. Bunu Besmele konusunda ders yaptık, dedik ki; RahmânurRahıym esması bize o yüzden hediye edilmiştir. İhlâs Sûresi bize Allah'ın kendini kendisinin tanıttığı bir sûre olarak Ehad ve Samed isimlerini çok önemle öğretirken, Besmele'de neden Ehad ve Samed isimlerini değil de RahmânurRahıym esmasını söylüyoruz? Bu mânâyı orada ders ettik, lütfen tekrar bakın, hatırlayın inşaAllah. Ehad ve Samed isimleri insanın ahlaklanamayacağı isimlerdir. Çünkü kul muhtaçtır, ihtiyaç sahibi olarak yaratılmıştır. Ama; eğer siz, Allah'ın Samed olduğunu anlayabilen bir insan idrakı oluştursanız, size Samediyet Nuru lutfedilmiş demektir. Bu idrakta olur ve bu idrakla yaşarsanız o nurdaymış gibi muamele görürsünüz ve o zaman şunu fark edersiniz; Allah Samed'dir, insanlar/kullar ihtiyaç içerisinde, yani sen Allah'a muhtaçsın. O idrak için ayet bize seslenir:

“Ey insanlar! Siz Allah’a fakirlersiniz (mutlak muhtaçsınız). Allah ise Ğaniyyül Hamiyd’dir.” (Fatır-15)

“Sizin indinizdeki tükenir; Allah’ın indindeki ise bakidir.” (Nahl-96)

Kulun *ihtiyacı olan ve isteyen vasfı* o derece kuvvetli ve baskındır ki onun ilerlemesini sağlayacak olan *verme özelliğini* örter, çalışmaz hale getirir. *İhtiyacı olması ve istemesi* kulun özelliğidir ve dünya hayatında kul bu özelliğiyle yaşamak durumundadır. Tıpkı daha önce değindiğimiz *dûniHi algı* gibi! Dünyaya gelen kul kaçınılmaz, vazgeçilmez şekilde *dûniHi/dışı* kavramıyla, o idrakla yaşıyor, yaşamaya öyle başlıyor. *DûniHi algıya* değinirken, yaşantıda nasıl “dûnu/dışı” kavramıyla yaşıyoruzu gördük. İşte *İhtiyacı olması ve istemesi* de *dûniHi algı* gibi insanı zincirleyen kavramlardandır. *Muhtaç olman* kulluk vasfındır ama bu sende öyle kuvvetli, öyle baskın bir vasıftır ki bu yolda ilerlemeni sağlayacak olan ve yine sende mevcut *vermek vasfını*, sendeki o özelliği örtüp çalışmaz hale getiriyor. O kadar kuvvetli ve baskın ki onu örtüyor. Kul bu halden nasıl kurtulur? *İhtiyacı olan ve isteyen* yapısını, *ihtiyacı olan ve Allah için vermek üzere isteyen* noktasına taşıyarak kurtulabilir! Kul, kendindeki o özelliği, o vasfı bu noktaya taşıyabilmelidir, bu yapıya hicret ettirmelidir. Yani sen, muhtaç olan ve isteyen halini, ihtiyacı olduğu için isteyen vasfını, *ihtiyacı olan ve Allah için vermek amacıyla isteyen* noktasına getirebilmelisin. Önce bunu yapmalısın ki bunun adı İNFAK’tır.

“Allah’ın sizi, birbirinizden üstün kıldığı şeyleri (başkasında olup da sizde olmayanı) hasretle arzu etmeyin. Erkeklerin de kazandıklarından nasipleri var, kadınların da kazandıklarından nasipleri var. Allah’tan lütfunu isteyin; şüphesiz Allah her şeyi bilmektedir.” (Nisa-32)

Bütün bunları “İyyaKE na’budu VE iyyaKE nesta’iyn”i anlamak için gündem yaptık, uğraşımız o. Dedik ki insan kuldur. Kulun çok önemli bir vasfı da ihtiyacı olan ve isteyen olmasıdır. Peki, bu özelliği nasıl yöneteceğiz? Bunu serbest bırakırsak, bizim için çok önemli olan *Allah için verme* özelliğini örtüyor, baskılıyor, yok ediyor. Hele de kişinin imanı yoksa! Ama iman nuru taşıyanı Kur’an uyarıyor ve öğretiyor: *İmtihan etmek için sizleri birbirinizden üstün kılıyoruz, birinizde olmayanı diğerinize veriyoruz. Sakın, sizde olmayıp da başkasında olana imrenmeyin, ona bakmayın, onu kıskanmayın, ona göz dikmeyin; onu hırsla, hasretle arzu etmeyin. Mü’min erkekler, ne yapıyorsanız bir nasibi vardır. Mü’min kadınlar, sizin de yaptıklarınızın Allah indinde bir nasibi vardır. Siz o nasibe talib olun; yaptıklarınızın sonucuna talib olun. Bir şey isteyeceksiniz Allah’tan lütfunu isteyin. İyyaKE na’budu VE iyyaKE nesta’iyn” sığınışıyla bunu da öğretiyor; Allah’dan lütfunu isteyin!*

Efendimiz (SAV) bu konuda bir ölçü koyuyor: Dünyaya ait şeylerde bir kıyas yapacaksanız durumu sizden iyi olmayanları ölçü alın. Ahiretle ilgili bir kıyas yapacaksanız sizden yukarı olduğunu sandığınız kişileri ölçü alın. Bu, ibret

almanız, şükretmeniz, sabretmeniz ve kendinize çeki düzen vermeniz için daha hayırlıdır.

Dünya için kesin konuştuk; *durumu sizden iyi olmayanları, sizden daha zorda olanları ölçü alın, bir kıyas yapacaksanız ölçünüz bu olsun.* Dünya için kıyası gözünüzle gördüğünüz bir hale göre yapıyorsunuz, bu nedenle “benim durumum şundan, şundan iyi” diyebilirsiniz. Ama ahiretle ilgili olunca cümle kurmak zorlaşıyor ve çok dikkat ediyoruz. Aksi halde hüküm vermiş, Allah’ın işine karışmış oluruz. Ahiretle ilgili bir kıyas yapacağınızda durumu sizden yukarıda olduğunu sandığınız, hakkında hüsnü zan beslediğiniz kişileri ölçü alın. Durumu gerçekten öyle mi değil mi bilemezsin, nereden bileceksin? O Allah’ın hükmüdür. Dikkat etmezsen hükmüne karışmış olursun ki Allah’ın işine karışan çok tehlikeli bir iş yapmış olur. Bu yüzden, ahiretinizi kıyaslayacağınızda durumunun sizden iyi olduğunu sandığınız kişiyi ölçü alınız. Dünya için sizden daha geride olanları, ahiret için ise hüsnü zannınız olan kişileri ölçü alırsanız, bu durum; ibret almanız, şükretmeniz, sabretmeniz ve kendinize çeki düzen vermeniz için daha hayırlı olur.

Bir espri olarak sorayım; yaşarken acaba hep bu hadisin tersini mi yapıyoruz? Dünya hayatıyla ilgili konularda neden benim de olmasın mı diyoruz? İş ahiretle ilgiliyse, ben onlardan iyiyim mi diyoruz? Allah muhafaza eylesin, inşaAllah öyle değilizdir. Hem Nisa-32 hem de Efendimiz (SAV) bize; “siz öyle yapmayın” diyor: İnaniyor-sanız öyle yapmayın ve isterken Allah’ın lütfunu

isteyin. Neden “lütfunu isteyin” deniyor? Çünkü Allah verdiğini ya *mekir* ya *lütuf* yollu verir. O yüzden ayet uyarıyor; sen lütfuna talib ol, işin şekline değil sonucuna bak. Birisine verilen sağlık, sıhhat, zenginlik eğer mekir ise o verilenler yüzünden kişi cehenneme gidecektir. Bu ona bir mekirdir, tuzaktır. Sen o mala mülke bakma, o komplodur. O komploya düşen, o verilenlerle ancak cehenneme gider. Bu yüzden, bir olay tarif edip “şunu istiyorum” deme, seni cennete götürecek olana talib ol, Allah’tan lütfunu iste...

ALLAH’TAN İSTEMEK

“De ki: Allah’ın fazlı ve O’nun rahmetiyle, işte onunla sevinip ferahlasınlar. Bu durum, onların cem ettiklerinden daha hayırlıdır.” (Yunus-58)

Kulluk yaparken “iyyaKE nesta’iyn” diyoruz, istediğimiz bu yardımın ancak Allah indinden olabileceğini çok iyi bilmemiz gerekiyor.

“Yardım ancak ve yalnız Aziyzil Hakiym olan Allah indindendir.” (Al-u İmran-126)

“Allah indindendir” uyarısı nasıl anlaşılmalı? *Her şeyin vereni ve sahibi Allah’tır. Kesret aleminde birilerine ait zannettiğiniz şeyleri de Allah verir.* Yardımın Allah indinden oluşunu bu şekilde anlamalıyız. Bu idraktaki kişi ne isteyecekse Allah’tan ister. Ve bir şeyi Allah’tan isteyince, bu istemenin ismi DUA olur. Bu yüzden, insanların dua deyince anladıklarıyla, Kur’an’ın dua dediği şey çok farklıdır, lütfen bunu çok önemseyin.

Bir firmanın kendi kuralları, kendi şartları, ilke-leri vardır. Her neyi varsa, siz; *onların kurumsal şartları böyle, sahibi böyle istiyor* diye onları çok önemsiyorsunuz. Niye? Aksi halde işlemler geçersiz oluyor, iş geri dönüyor. Ama iş ahiretle ilgiliyse sahibinin istediklerini tam önemsemiyoruz, hatta çok önemsemiyoruz, hatta... Bu çok yanlış bir hal olduğu için de ayetle uyarılıyor:

“Dikkat edin, sizi Allah’la kandıran kandırmasın” (Fatır-5)

Sizi kandıran Allah’la kandırmasın! Kendimizi “Allah’la kandıran” haline getirmeyelim! Kendini kandıran halden kurtulmamız lazım!

Dua hususunda da, dua ediyoruz deyip, yanlış işlerle meşgul olmayın. Her şeyi, her talebi dua zannetmek doğru olmaz. Muhammedi olmayan birisi de bir şey düşünür ve o şey olur. Bir şeyi düşünmenin ve onun da olmasının, o yöntemin adı dua değildir, Muhammedi anlayışta dua bu değildir. Konu çok uzun. Esas konumuzdan uzaklaşmamak için bir iki cümle ile uyarmak istiyorum. *Mü’minin silahı olan dua* nedir? Kur’an’ın tarif ettiği dua nedir? Kur’an’da tarif edilen dua öyle bir şey ki onu yalnızca “Âmentü Billâhi ve Rasûlihi” diyen yapabilir. Orada öğretilenin dışında bir dua ve bir isteme şekli geliştirilmez, yani uyduramayız. İslam dışı yöntemlerin, özellikle meditasyon yöntemlerinin uydurdukları isteme yöntemlerine dua diyemeyiz. Onların bir tanrıya yönelik biçimine veya insana yönelik biçimi olan bir işine dua diyemeyiz. Dikkat edin de

şu gibi şeyler sizi aldatmasın: Mesela, yaptığınız bir duanın sonucunu görememişsinizdir, ama o uyduruk yöntemlerle bir sonuç görmüş olabilirsiniz. Size mekir olsun diye, fitneye düşesiniz diye bazı sonuçlar görmüş olabilirsiniz. Böylece; “demek ki dua böyle olmalı, mekanizma nasıl da çalıştı” deyip Allah’tan uzaklaşırsınız. Buna çok dikkat etmek lazım.

Mü’min’in silahı olan dua çok farklı bir şeydir: Billâhi kapsamındaki imanınızla sizin bir şeyi Allah’tan istemeniz, yalnızca Allah’tan istemeniz DUAdır, onun adı duadır. Tarif ettiğimiz bu Hakk dua da, yanlış inanışlara ait ve onların dua dedikleri de, siz farkında olun olmayın çalışır. Yani mekir yollu o iş de, Muhammedi olana verilen ve adı dua olan lütuf yollu hal de günlük yaşantıda kendiliğinden çalışır, yaşarken buna dikkat etmek gerekir. Bunu bir örnekle daha anlamaya, incelemeye çalışalım.

Bazı insanlarla karşılaşırsınız, derler ki; şu konuda korktuğum başıma geldi. Böyle konuşan, böyle cümle kuran için söylüyorum; sen hemen imanını, hemen kalbini yoklamalısın! Çünkü, mü’minin korktuğu başına gelmez. Çok dikkat edin, “korktuğum başıma geldi” demeniz, o halleri yaşamanız size bir uyarıdır: *İmanını kontrol et, Allah’la ilişkini kontrol et! Duygularına, düşüncelerine, konuştuklarına dikkat et! Demek ki sen Allah’ın işine karışyorsun, bunlar başına geliyor! “Allah’ın dışı” gibi bir zann’la kendini ilah yaptın, hüküm veriyorsun ki onlar başına geliyor! Korkulanın başa gelmesi böyle uyarıcı bir sesle-*

niştir. Ama duyabilirsek! Çünkü, *korktuğum başıma geldi* hali dünyada o kadar yaygındır ki sen ona “hayatın gereği” deyip geçiyorsun. Onunla mücadeleyi de dizi filmlerden öğrendiğin için o mücadeleyi hayatın kendisi sanıyorsun, böylece sürekli cehennemde yaşıyorsun. Sürekli cehennem anlatanları da hayat zannediyorsun. Aslında sen, “Huzur” nedir hiç bilmiyorsun! Zaten o yüzden huzur yüzü görmüyorsun, korktuğun başına bu yüzden geldi!

Mü'minin korktuğu başına gelmez, mü'mini korktuğundan Allah korur. Kesin! Allah mü'mini korktuğundan korur, ümit ettiğini de verir, sistem budur. Eğer Allah'tan korkuyorsan, herşeyi Allah'tan biliyor ve istiyorsan, O'na sığınıyorsan O seni korktuğundan mutlaka korur ve neyi ümit ediyorsan verir.

Sistem gereği birçok şey yaşantıda dua olarak kendiliğinden çalıştığı için, talib dikkatli olmalı, yaşantımla, duygu, düşünce ve davranışlarımla ben neyin duasındayım diye titizlenmelidir.

“İyyaKE na'budu VE iyyaKE nesta'iyin; Allahım yalnızca kulluk eder ve senden isteriz” derkenki idrakımızı ve hali bize ayetlerin tarif etmesi için, ayetlerin öğretmesi için ayetlerden Biiznillah bir kompozisyon oluşturduk:

“Ey iman edenler! Sabır ve salât ile yardım dileyin. Muhakkak ki; Allah sabredenlerle beraberdir.” (El Bakara-153)

“Korkarak ve umarak ona dua edin.” (A'raf-56)

“Az bir pahaya Allah ahdini satmayın. Eğer bilerseniz, Allah indindeki sizin için daha hayırlıdır. Sizin indinizdeki tükenir, Allah indindeki ise Baki'dir. Sabredenlere gelince, elbette onların ecrini, yapmakta olduklarından daha güzeli ile karşılırsınız.” (Nahl; 95, 96)

“Sabır ve salât ile yardım isteyin; Muhakkak ki; bu, huşû' edenlerden başkasına ağır gelir.” (Bakara-45)

“Hakikaten (şu) mü'minler kurtulmuştur; onlar salâtlarında huşûdadırlar.” (Mü'minun 1,2)

“O huşû' edenler, Rablerine mülâki olacaklarını gayet iyi bilirler ve (bilirler ki) kesinlikle onlar, O'na rücu edeceklerdir.” (Bakara-46)

“De ki: Eğer duanız olmasa Rabbim size önem vermez (aldırmaz).” (Furkan-77)

“Dikkat edin! Semavatta kim var, arzda kim varsa muhakkak ki Allah'ındır. Dûnillah (Allah'ın dışı var zannıyla oluşturduklarına dua eden) seslenenler, şüreka'ya (ortak koştuklarına) tabi olmuş olmuyorlar. Onlar ancak zanna tabi oluyorlar ve onlar sadece yalan söylüyorlar.” (Yunus-66)

“Muhakkak ki; zann, Hakk olan bir şeyin yerini tutmaz.” (Necm-28)

“Rabbiniz dedi ki: Bana dua edin (beni çağırın), size icabet edeyim. Muhakkak ki, benim ibadetimden (duadan) (tanrılık iddiaları yüzünden) kibirlenenler (büyüklenenler), küçülmüş olarak cehenneme girecekler.” (Mü'min-60)

“Hakk davet (ancak) O’nundur/O’nadır. DûniHi çağırıp durdukları ise, onlara hiçbir şekilde icabet edemezler. (Onların durumu) ancak ağzına ulaşınsın diye Su’ya doğru iki avucunu açaninki gibidir. O su ona ulaşacak değildir. Kâfirin duası ancak ‘sapıklık ve boş’tur.” (Ra’d 14)

“İşte böyle. Çünkü Allah, O Hakk’tır. DuniHi (müstakilen var zannedip) çağırdıkları ise batıldır. Muhakkak Allah Aliyyül Kebir’dir.” (Hac-62)

Bu ayetlerin oluşturduğu mânâyı idrakımız için toplu bir meal olarak da paylaşalım:

Ey, iman edenler! Korkarak ve umarak, sabır ve salât ile Allah’tan yardım dileyin. “Rabbimiz Sen’sin; Biz Sen’in kulunuz; Biz ancak Sana kulluk ederiz” diyerek Rabbinizle yaptığınız sözleşmenizi, geçici dünya hayatının cazibesine kanaarak unutup da dünyaya dalmayın. Sizin olduğunuzu zannettikleriniz tükenmeye, kaybolmaya mahkûmdur. Oysa Allah’ın indindekiler bakidir. Allah’ın size vereceklerine talip olun, bu konuda sabredin. Allah’ın hükmü için sabredenler karşılığını fazlasıyla alacaklardır; Çünkü Allah hükmünü bekleyenlerle beraberdir. Bu bekleme süresinde bile onlara yardım eder, destek verir. Allah’ın hükmünü beklemek ve salât, ancak Allah’tan huşû duymayana zor gelir, Sözde Tanrılık İddiasında bulunarak yaşayana ağır gelir. Oysa mü’minler, her an Allah’tan sakınır ve huşû’dadır, onlar bu halleriyle ve her halleriyle yine Allah’a sığınır. Salât ikamelerinde bu huşû’ları en üst seviyeye çıkar ki işte onlar kurtulmuşlardır. Onlar dünyada

iken “Er Rahmânir Rahıym; Mâlikî YevmidDiyî, İyyaKE na’budu VE iyyaKE nesta’iyn” diyenlerdir. İşte bu sığınışınız sizi Rabbinizin indinde değerli yapar. DûniHi şeylerden medet uman, yardım bekleyen ve dûniHi dost edinenler Sözde Tanrılık İddialarının kendilerinde harekete geçirdiği vehmin zulmetiyle davranırlar, vehmin zulmetinden kaynaklanan zann'lara tabi olurlar. Oysa bu tür zannların Hakk Yol ile ilişkisi yoktur. Onlar sadece Allah'a iftira ediyorlar. Bilmiyorlar ki; göklerde ve yerlerde kim ve ne varsa, hepsi Allah'ındır. Hükmüm Allah'ındır, Güç Allah'ındır ve Mülk Allah'ındır. Böylece Hakk Davet de O'nundur ve O'nadır. Rabbiniz sizin yardım talebinize icabet edendir. Kâfirler müracaat ettikleri kaynaklardan asla gerçek olarak beslenemezler. Siz bir su kaynağına ağzınızı dayamadan, yalnızca avuçlarınızı o kaynağa uzatarak su içebilir misiniz? Bu mümkün mü? Bu sebepten, Sözde Tanrılık İddiasında bulunanların bütün gayretleri batıldır ve boşunadır. Allah buyuruyor ki: “Bana yönelmekten, bana kulluk etmekten, benden istemekten imtina edenler, Sözde Tanrılık İddiaları yüzünden Allah'a karşı büyükenerek kulluk yapmaktan uzak duranlar, yakın/yakîn oldukları cehenneme çok küçülmüş, çok sinmiş olarak büyük pişmanlıklarla gireceklerdir.”

MÜTEKEBBİR DAVRANIŞ

Konuyu hedeflediğimiz noktaya getirmiş olduk. Konunun zaten gelip düğümleneceği nok-

ta buydu; Allah’a karşı büyüklenmek; Allah’a kibirlenmek; Allah’a kibir ile bakmak; Allah ile ilgili konulara kibirlenerek yaklaşmak; Kur’an’ın diliyle Mütekebbir olmak; Mütekebbir davranmak; Müstekbir olmak! Kur’an’ın sıklıkla, kuvvetle, önemle üstünde durduğu kelimelerden birisidir Mütekebbir! Kur’an’ın ele aldığı kınanmış davranışların en başında mütekebbir/müstekbir hal ve davranış gelmektedir. Kur’an’ın kınadığı hallerin hemen hepsi temelini bu kavramdan alır.

“Elbette ki; Allah, gizlediklerini de, açığa çıkardıklarını da bilir. Muhakkak ki; O, müstekbirun’u, (şözde tanrılık iddiası ile Allah’a kibirleneni) sevmez.” (Nahl-23)

Çok kısa olmak üzere bir ön bilgi paylaşalım inşaAllah. Bu ön bilgiyi paylaşalım, çünkü konu onun üzerinde genişleyecek şekilde ilerliyor.

Müstekbir davranışı ifade eden *mütekebbir* ve aynı kökten, aynı mânâdan gelen diğer kelimeler, kibirli insan olarak anlamlandırılmış ve böyle anlaşılmıştır, o kelimelere böyle karşılık verilmiştir; mütekebbir’in ve müstekbir’in karşılığı olarak “kibirli insan” tasavvur edilmiştir. Bu doğrudur, ancak tasavvur edilen kibirli insan mânâsı, yalnızca yaratılmışlar arasındaki kibirli davranışlar için kullanılır olmuştur, insanın insana kibirli davranışlarının kınandığı bir mânâ ile yetinilmiştir. Oysa Kur’an’da bahsedilen *mütekebbir*, yani *kibirli insan* öncelikle ve özellikle Allah’a karşı büyüklük taslamış ve kibirlenmiş olandır, Kur’an buna Mütekebbir diyor. Allah’a karşı bu davran-

nışta olan kibirli insan doğal olarak yaratılmışlar arasında da kibirlidir! Ancak Allah’a kibirli davranmanın anlamı ile yaratılmışlar arasında kibirli olmanın anlamı aynı değildir ve farklı sonuçlar doğurur. Öncelikle bilinmeli ki Allah kendisine kibirli olanı sevmez. Bu konuma düşmemek için, Allah’a karşı mütekebbir olmak, Allah’a kibirli davranmak ne demektir, bunu araştırıp öğreneceğiz. “Kibirli” olmanın her zaman bir karşılığı vardır ve insanlar arasında da birisi kibirliyse kınanmaktadır.

İnsan mutlaka, birilerine ve bir şeylere göre kıyasla “ben daha iyiyim ve daha üstünüm” der, mutlaka bu cümleyi söyleyecek bir şeyi bulur. İnsan aynı mânâyâ gelen şu iki şeyi mutlaka yapar: Birisini bulur ve “bu benden üstün” der. Bu ifadeyle aslında onun kibrinden korktuğunu belli eder. Onun kibrini kabullenir ama bu katlanışın intikamını da alır, “ben de şundan üstünüm”ü yaşar. Çocuk eğitiminde özellikle ilkokullarda bu vardır. Bir çocuğu büyükler dövüyorsa o da gider küçükleri döver, durduk yere. Kendisi dayak yediği için o da birini döver. Veya bir hayvana zarar verir, bir ağacın dalını kırar, bir şekilde intikam alır. Aynı şeyi büyükler de yaparlar. Birinin kibrini kabul eder ama kendi de mutlaka birisine karşı üstün olmaya çalışır. Mutlaka! Hiç birşey yapamasa cansız sandığı bir şeye saldırır, onu kırar döker. Kişi esfele safiliyn yapısını tatmin etmek için mutlaka üstün olmak, yani üstün gözükmek zorundadır.

Kur'an'da geçen *mütekebbir* başka bir kibirliliktir, genellikle *Allah'a büyüklük taslamış, kibirlenmiş* mânâsında ele alınmaktadır, böyle önemli bir anahtar kelimedir. Mütekebbir'i insani kibirlerden ayırt edelim. Siz Allah'a karşı büyüklük taslayabilir misiniz? Allah'a karşı "ben senden üstünüm" diyebilir misiniz? Demezsınız! Belki bir iki sapkın çıkabilir, o ayrı. İlahlığını ilan eden birisi bile Allah'a karşı öyle demez. "Sen Allah'sın ben de böyleyim. Benimki bana göre, seninki sana göre. İşimizi, yerimizi ayıralım, sen bana karışma ben sana karışmayayım" der. Kimse çıkıp da Allah'a "ben senden üstünüm" demez. Bu yüzden Kur'an'ın söylediği mütekebbirlik, Allah'a veya birilerine üstünlük iddia etmek değildir. Ama biz öyle anladığımız için Kur'an'dan bu mânâyı çıkarıp bunu amele çeviriyoruz. Nahl-23 "Allah kibirlileri sevmez" deyince, kişi eğer iyi insan ve iyi kul ayrımını yapamamışsa etrafına kibirli davranmamaya çalışıyor. Bunun bir önemi yok, bunu Muhammedî olmayan da yapabilir. Kur'an'dan öyle mesajlar çıkaracaksın ki Muhammedî olmayan o mesajın gereğini yapamayacak. "Bunu Muhammedi olmayan yapamaz, ancak Kur'an'a iman eden, Muhammedî olan yapabilir" diyeceksin, amellerini o seviyeye getireceksin, hatta salâtını orucunu bile! "Benim ikame ettiğim salâtı Muhammedî olmayan biri de yapabilir mi?" diye sorduğunda "evet" diyorsan noksanların var demektir! Aksi halde onu başkası yapamaz. "Benim tuttuğum orucu Muhammedî olmayan biri de yapabilir" diyor-

san olmaz, noksanlarını tamamlamalısın. Esas salâtı, esas orucu Muhammedî olmayan yapamaz, Kur'an'daki mesajları Muhammedî olmayan birisi anlayamaz, gereğini yerine getiremez. Kibir de öyledir! O zaman öyle bir kibir tarif et ki Muhammedî olmayan o kibri anlayamasın. Ama biz öyle yapmıyoruz. "Allah kibirlileri sevmez" ayetini anlatmak için tarif edilenleri Muhammedî olmayan bir başkası da yapabilir, hem de daha iyi yapabilir. Mütekebbir'i insanlar arasında mütevazı olmak, insanlara üstünlük taslamamak gibi anlatırsanız olmaz, o ayrı bir iştir. Bu tanım, eğer sıralayacak olursak, kibirli olmanın çok altlardaki bir tanımıdır.

Esasında mütekebbir olmak "BEN" demektir, "BEN" kelimesiyle ifade edilen manadır. Mütekebbir, "BEN" kelimesinin sahibi demektir. Bu yüzden diyoruz ki esas "BEN" diyen Allah'tır! Bizim "BEN" değişlerimiz, Allah'ın "BEN" deyişinden bize verdiği yetkiyledir. Çünkü O sana Halifetullah diyor ve yetki veriyor: "*Sana, benim BEN değişimden BEN deme yetkisi verdim, yerime BEN deme yetkisi verdim, benim yerime BEN de! Ama unutma, BEN derken söylediğin benim BENim! Bil ki asıl ve tek Mütekebbir benim. Kibriya Allah'ındır*" diyor. Kişi Muhammedi idrak ile bunu fark ederse Mütekebbir'i doğru anlamış olur, bu mânâya ters davrandığı zaman kibirli olacağını öğrenir. Değilse kimse çıkıp da Allah'a "ben üstünüm" diyemez ki. Bu iddia edilemeyeceğine göre böyle bir meal doğru olmaz, böyle bir mealde Kur'an'dan amel çıkarılamaz, gerçek

“kibir” nedir bulunamaz. Dikkat edin, korkunç bir gerçek var: Cehenneme gidecek olanlar yalnızca kibirlilerdir. Yalnızca!

Kur’an’da bahsedilen kibrin normal yaşantıdaki kibir olmadığını öğrenen bir kişi, Kur’an’daki mütekebbiri öğrenince; “Allahım, ben sana karşı mütekebbir değilim” der ve sığınır. Gereğini tam yapamıyor olsa bile öyle sığınır ki...

Ulaşmak istediğimiz sonuçlardan birisi de “İyyaKE na’budü: Allahım yalnız sana kulluk ederiz!” duruşudur. Bu öyle bir duruştur ki; “Allahım, sana mütekebbir değilim” teslimiyetini içerir. Bu hali içeren bir “İyyaKE na’budü” çok önemlidir. Hiç değilse en azından sığınacağımız bir sözdür: *Allahım yapamadım ama söyledim. Allahım yapamadım ama biliyordum. Senden çok korkuyordum ve sana sığınyordum. Senden çok korktuğum halde çok rahat görünüyordum. Çünkü Allahım sana sığınyordum, sana sığınmanın verdiği rahatlıkla rahattım, korkusuzluktan değil. Korkuyor olmama rağmen sana sığınmak o kadar rahat ki bu yüzden rahat gözükiyorum. Ama itiraf ettim, sana mütekebbir değilim.*

Cehenneme yalnız mütekebbirler gideceği için Kur’an’ın kast ettiği mütekebbir’i öğrenmek lazım. Cehennemlik amellerin hepsi mütekebbir olmaktan kaynaklanır, hepsi Allah’a karşı kibrin ürünleridir. Eğer işi kaynağından çözeyim der de mütekebbirliğini yok edersen, cehennemlik tüm ameller senden düşer. Sonuçta şu iki kibri fark ettik: Birisi yaratılanlar arasında ki onu batını

mânâlarıyla tekrar ele alacağız, neden öyle olur, göreceğiz. Bir diğeri Allah’a karşı kibirdir.

Kulluk görevini yapmak için “İyyaKE nesta’iyn” derken, yardım isterken bu hitapla karşılaştık: İçinizde öyleleri var ki bana karşı büyüklük taslıyor. Benden yardım istemekten, bana kulluk yapmaktan kaçınarak mütekebbir davranıyor. Bu manadaki ayetler işi Allah’a mütekebbir davranmaya bağlamıştı. Biz işte onu inceliyoruz; Mütekebbir olmak nedir? Allah’a karşı nasıl mütekebbir olunur veya olunmaz? Bunları basamak basamak Kur’an’dan öğreniyoruz.

Allaha karşı mütekebbirlik esasında şöyle ele alınmalıdır: Sözde Tanrılık İddiası ile; “Ben de mülk sahibiyim, Ben de güç sahibiyim, Ben de hüküm sahibiyim” mânâlarını içeren fikir ve fiillerin ortaya koyduğu hayat tarzı ile, Allah’a inanarak veya inanmayarak Allah’a karşı “Ben de Varım ve Muhtarım” tavrı, Allah’a karşı mütekebbir olmaktır. Kur’an’ın MÜTEKEBBİR dediği bu tavidir, kişi farkında olsun olmasın budur. Mütekebbir olmak; dūniHi varlık iddiasıyla, yani ilahlık iddiasıyla hem “var” hem de “ilah” olma halidir. Bu yüzden, Allah’a mütekebbir olan kişi, ayrıca yaratılmışlar arasında kendini onlardan farklı, hep haklı, hep akıllı zannederek *ben daha üstünüm* edasıyla fikir ve fiiller sergiler, kişi normal yaşantıda mütekebbirliğini böyle gösterir. Hep kendisinin kazandığı veya hep kazanması gereken bir yarışın ve gururun söz konusu olduğu bir hayat içerisinde, öyle yaşamaya çalışır. Elbette Kur’an bunları da kınamaktadır: “Sen

bunları yapıyorsan zaten bana karşı mütekebbir olduğun için yapıyorsun. Bana mütekebbir olmayan yarattıklarına da olmaz. Yere basarken korkar, yumuşak basar” buyurur. Ama mütekebbir olan yere kuvvetli basıyor! İsrâ-37. ayetin bizi uyarmasına, “*Yere kuvvetli basma! Dağ mısın? Yeri deleceğini mi sanıyorsun?*” demesine rağmen kişi bu mesajı görmüyor. Yere basarken dikkat et! Adımına, basışına dikkat edersen sende Allah’a karşı mütekebbir olan yanı yakalayacaksın! Allah’ın arzına basarken Allah’a karşı duyguna bir bak, yakalarsın. Bir yerinden yakala onu!

Demek ki önce bu iki kibri birbirinden ayırmak, sonra da Allah’a karşı ve yaratılanlara karşı olan kibirli davranış biçimini birlikte ele almak ve değerlendirmek gerekmektedir. Bu konunun ana fikrini yakalayabilmek için şu ayetleri birlikte ders edelim. Ama lütfen, ayetlerde şunu yakalamaya çalışalım: Kur’an kibri nasıl anlatmış? Allah’a karşı mütekebbir olmak nasıl anlatılmış? Ayeti okuyup bitirdiğinde aklında bir cümle oluşsun; Allah şuna, şu davranışa mütekebbir diyor. Bu cümle oluşsun ki onu yapmayalım. Çünkü ondan korunmayı öğreneceğiz. Bu ayetleri okuyunca şu tuzağa düşmeyelim: *Allah kibirlileri sevmez, öyleyse ben insanlara mütevazı olayım, hatta “BEN” bile demeyim.* Bu yanlış bakışa düşmeyin. Bunlar uzak doğu felsefelerinin aldatmacalarıdır. Bunların temeline inerseniz işin esası şudur: Bu düşünce tarzları, bu felsefeler, yöneticilerin insanları rahat yönetmek ve kandırmak için uydurdukları, organize ettikleri felsefelerdir.

İslamiyet'in bunlarla hiç ilişkisi yoktur. İslam'ın anlattığı kibirden kurtulmak, mütevazı insan olmakla, rol yaparak yalancılıktan "BEN" demekle olacak iş değildir. Ayetlerde işte bunu fark edin; Allah kime mütekebbir diyor?

"Onlara 'La ilahe illallah' denildiğinde, muhakkak ki onlar (sözde tanrılık iddialarıyla) kibre sapıp (Allah'a karşı) büyüklük taslamışlardı." (Saffat-35)

Allah'a karşı kibre sapıp, büyüklük taslıyorlar! Bir iki cümle de olsa tefekkürünü paylaşalım ki ayetleri birlikte ders ediyor olalım. Onlara *La ilahe illallah* denildiğinde Allah'a karşı mütekebbir davranıyorlar! Allah'ın birliğini duyunca Allah'a karşı nasıl mütekebbir davranılır, bunu lütfen hayal edin, bu nasıl olabilir? Bir kişinin bir gruba "ben sizden üstünüm" demesi gibi olur mu? Hayır! Bu ancak Allah'ı beğenmeyerek olur, Allah'ı hakkıyla kabul etmeyerek olur, "ben de varım" diyerek olur. Ayet ne diyordu: "*Onlara La ilahe illallah denildiğinde mütekebbir davrandılar!*" Demek ki tevhide mütekebbir davranıyorlar, "Müstakilen varlık Allah'a aittir" denildiğinde mütekebbir davranıyorlar. Nasıl? "Ben de varım" diyerek! Allah'dan ayrı, dünüHi bir varlık iddiasında bulunarak mütekebbir oluyor.

Kur'an okurken bizi perdeleyen şeylerden biri de şöyledir. Kur'an'ın bize lütfedildiği zamanlarda Mekke halkı putlara tapmaktaydı. Kur'an bu yüzden zâhiri putları da konu almış, onlarla meşgul kişileri meşgul olduklarıyla konu

etmiştir. Bugün biz ne yapıyoruz? Bizim öyle bir putumuz yok deyip ayetlerin büyük çoğunluğuna muhataplıktan sıyrılıyor, onları öteliyoruz. Oysa putlar *müstakilen varlık iddiasının* oyuncaklarıdır, mesele yalnızca put değildir. O put o kişideki *varlık iddiasının* oyuncağıdır, o bir sonuçtur. Bütün mesele o iddiadır! Şimdi bunu ders edeceğiz:

“Onlara La ilahe illallah denildiğinde, onlar (sözde tanrılık iddialarıyla) kibre sapıp Allah’a karşı büyüklük taslamışlardı.” (Saffat-35)

“İlahınız ilahun vahid’dır. Ahirete iman etmeyenlere gelince, onların kalbleri inkâr edici ve kendileri müstekbirun’dur (sözde tanrılık iddiasında bulunanlardır).” (Nahl-22)

Ayet Allah’ın *Vahid* oluşunu sunuşla başlıyor. Bir önceki ayet *La ilahe illallah* tebliğini sunuyordu. Her iki ayet de yanlış zann’ları reddederek, Allah’ın birliğini ortaya koyarak başladığına göre, demek ki bu mânâlara karşı gelen Allah’ın birliğine karşı geliyor. Nahl-22; “İlahınız ilah’un vahiddir, tek bir ilahtır” diyor. “İlahun vahid” mânâsını tek ilah anlayışından alıp, tüm mânâları içeren Vahidiyet idrakına kadar genişletebilirsiniz. Ama ahirete iman etmeyenler inkâr ediyor, müstekbir davranıyorlar; Allah’a karşı “BEN de varım” deyip varlık iddiasında bulunuyorlar.

“Kâfir olanların nara arz olunacakları gün (kâfirlere denir ki); ‘Dünya hayatınızda güzel imkânlarınızı boşa harcadınız ve onlardan fani

olan arzu ve istekleriniz için faydalandınız. Bugün ise, Bi ğayril Hakk (Hakk olan gerçeklerin dışında) olarak arzda müstekbir olmanız (sözde tanrılık iddiasıyla Allah’a karşı büyüklük taslamanız) ve fâsıklık yapmanız (Allah’a kulluk yapmamanız) dolayısıyla horlayıcı/alçaltıcı azap ile cezalandırılacaksınız.” (Ahkaf-20)

Ayet, nara arz olunanları “kâfir olanlar” diye anlatıyor, başka özellik saymıyor: Kâfir olanlar! Kâfirlerin tamamını içine alan, cehenneme atılışın tüm sebeplerini barındıran tek kelimelik bir tanımlama: Kâfir olanlar!

Nara arz olunacakları gün kâfirlere deniyor ki; dünya hayatınızda güzel imkânlarınızı boşa harcadınız ve onlardan fani arzu ve istekleriniz için faydalandınız. Bugün ise, Hakk olan gerçeklerin dışında olarak, arzda müstekbir olmanız nedeniyle tadın azabı! Cehennem için yalnızca bir sebep gösterildiğini fark ettiniz mi? Cehennem için tek bir sebep var; müstekbir olmak. *Siz dünyadaki imkanlarınızı kullanamadınız* kısmı ayrı bir konu. Ama cehennem sebebi, arzda müstekbir olmanız, sözde tanrılık iddiası ile Allah’a karşı büyüklük taslamanız, fâsıklık yapmanız!

Siz müstekbir olduğunuz için Allah’a kulluğa tenezzül etmediniz, fâsıklık bu demektir; Allah’a kulluk yapmadınız. Siz kendiniz bir hayat tarzı uydurdunuz, Allah’ın dediği gibi yaşamadınız. Allah’ın dediği gibi yaşamayan fâsıktır. Allah’ı saymayan, Allah Yokmuş Gibi yaşayan fâsıktır. İşte siz öyle yaşadınız. Ayette bize azabın sebebi

olarak sayılanlar, aynı temelde buluŖan iki Ŗeydir; siz müstekbirdiniz ve fâsıktınız. İŖte bundan dolayı alçaltıcı azap ile cezalandırılacaksınız.

“Onlardan kim; ‘Muhakkak ki; ben, dûniHi (O’nun dıŖında varım) bir ilahım’ derse, biz onu cehennem ile cezalandırırız. İŖte, zalimleri böyle cezalandırırız.” (Enbiya-29)

“DûniHi ilahım” demek, Allah dıŖında ben de varım demektir. “Ben müstakil olarak varım” demek, kesinlikle ilahım demektir. Çünkü ancak ilah “VAR”dır. Aslında “BEN” demek Mütekebbir olana, Allah’a aittir. Kim Allah’ın o vafına sahip çıkarak “BEN” demiŖse o sözde ilahtır; varlığını, yani ilahlığını ilan etmiŖtir.

“O halde, içinde ebedi kalıcılar olmak üzere cehennemin kapılarına girin. Mütekebbirun’un (sözde tanrılık iddiası ile Allah’a karŖı büyüklük taslayanların) yeri ne kötüdür.” (Nahl-29)

“(Allah Ŗöyle der): Hayır, sana ayetlerim gerçekten geldi de onları yalanladın, müstekbir davrandın (sözde tanrılık iddianla Allah’a karŖı kibirlendin) ve kâfirlerden oldun. Kıyamet günü, Allah üzerine yalan söylemiŖleri, yüzleri simsiyah olmuş görürsün. Mütekebbir (tanrılık iddiasıyla Allah’a karŖı kibirlenen)ler için mesva (kalacak yer) cehennem değil midir?” (Zümer; 59, 60)

“Kendisine bilfiil tilavet olunurken Allah ayetlerini iŖitir, sanki iŖitmemiŖ gibi (hiç etkilenmeden) müstekbiren (tanrılık iddiasında) ısrar eder. Onu elim bir azap ile müjdele.” (Casiye-8)

“Ayetlerimizi yalanlayanlar ve onlara karşı müstekbiren (sözde tanrılık iddiası ile) büyükenler (var ya), işte onlar ashab-ı nardır. Onlar orada ebedi kalıcılardır.” (A’raf-36)

“Ayetlerimizi yalanlayıp, onlara karşı müstekbiren (sözde tanrılık iddiası ile) büyükenler (var ya, muhakkak ki) onlara sema kapıları açılmaz ve deve iğne deliğinden geçinceye kadar (onlar) cennete dâhil olamazlar. Mücrimleri işte böyle cezalandırırız.” (A’raf-40)

Ayetteki örneği iki üç cümle ile paylaşalım. “*Deve iğne deliğinden geçinceye kadar cennete dâhil olamazlar.*” Ayeti okuyunca, inkârcıların cennete dâhil olma ihtimalleri var gibi bir sonuca ulaşmayın, bu bir. Bu örnekteki hal nasıldır diye âlimler tartışmışlar. Fakat tartışılan şey, müstekbirlerin, ayetleri yalanlayanların cennete dâhil olma ihtimali değil! Öyle bir ihtimal hiç tartışılmıyor, çünkü öyle bir ihtimal görmüyorlar. Tartışılan şey buradaki mecaz, ayetteki örnekte bir mecaz var, onu yorumluyorlar, tartışıyorlar.

O günün anlatış tarzı içerisinde verilen örnekteki “el cemel” kelimesi *deve, halat, urgan* mânâlarına gelmektedir. Dolayısıyla verilen mîsalden çıkan sonuçlardan birisi şudur: İğne deliği incedir, halat çok kalın olduğu için oradan geçmez, yani olmayacak bir iş tarif ediliyor. Bu iş nasıl olmazsa, müstekbir davrananların cennete girişi de olmaz mânâsı beyan ediliyor. “El cemel” kelimesini urgan olarak meallendirenler, ayetteki “el cemel” için; *bu kelime burada deve*

mânâsında değildir, burada deve edebe uygun olmaz” gibi bir edep yakalamışlarsa da, “Allah bir sivrisineği bile örnek verir, bunlar ayıp şeyler değildir” diyen ayetler var; Bakara-26. Deveyi örnek vermekten niye çekinsin, o da kendi yarattığı kulu. İnsan anlasın diye dilediğini örnek verir. Bu yüzden bir kısım âlimler, “deve devedir, iğne deliği de iğne deliğidir” derler. Doğrudur da! Çünkü deve o günün anlayışında da bugün için de büyüklük ifade eder. Çok büyük bir şey için “deve gibi” demez miyiz? “İğne deliği” ise en küçüğü ifade eder. Öyle olunca, çok büyük olan çok küçükten geçemez mânâsı anlaşılmaktadır. Bir de deve anatomik yapısı eğri büğrüdür, düz değildir. Dolayısıyla, geçecek gibi olsa da eğri büğrü yapısı nedeniyle geçemez. Örnekten bu mananın da anlaşılması gerektiği söylenir. Mütekebbir için verilen bu örnek şunu da anlatıyor: Mütekebbir/müstekbir davranmışsan cehennemden çıkamazsın. Mütekebbir için durum böyledir. Ayetlere dikkat edin, cehenneme girecek olan mütekebbirden başkası değildir.

“Kâfir olanlara gelince, (onlara); ‘Ayetlerim size tilavet olunmadı mı? (Ama siz) müstekbir davranışı seçtiniz (sözde tanrılık iddianıza döndünüz) ve mücrimler kavmi oldunuz’ denir.” (Casiye-31)

“Bu (karşılaştıklarınız) arzda Bi ğayrı Hakk (Hakk olan gerçeklerin dışında) sevinip şımarmanız ve kasılıp böbürlenmeniz yüzündendir. Orada ebedi kalıcılar olarak cehennem kapılarından girin. Mütekebbir olanların (sözde tanrı-

lık iddialarına göre yaşayanların) kalma yeri ne kötüdür.” (Mü’min; 75, 76)

Ayette, Allah’a karşı mütekebbir davranış ile yarattıklarına karşı kibirli davranış kınanıyor!

“İşte, ahiret yurdu! Onu arzda büyüklük ve fesat dilemeyenlere oluştururuz. Akıbet müttakıyler’indir.” (Kasas-83)

“Bi ğayrı Hakk Arz’da mütekebbir davrananları ayetlerimden uzak tutacağım. Şayet onlar, ayetlerin hepsini görseler de onlara iman etmezler; rüşd yolunu görseler, onu yol edinmezler. Fakat azgınlık yolunu görürlerse, hemen ona saparlar. Bu durum, onların ayetlerimizi yalanlamalarından ve onlardan gafil olmalarından ileri gelmektedir.” (A’raf-146)

İz sürmemiz için bir ipucu var: *Onlar rüşd yolunu; onları Rableri’ne erdirecek olanı, onları üst makamlara çıkaracak şeyi, onları olgunlaştıracak yolu, Allah indinde makbul olgunluğu getirecek yolu görseler yan çizerler. Azgınlık yolunu gördükleri an ona hemen saparlar. Elbette ayette iki uç nokta tarif ediliyor. Ama çok az da olsa bu uçların izi bizde de vardır, lütfen o izi bulalım ve ona levm edelim: Acaba batıl olan davranışları duyunca görünce meylediyor muyum? Allah’ın razı olmadığı hayat tarzı, biraz bile olsa, bana daha hoş geliyor mu? Gizlice “Keşke Allah da böyle bir hayatı seçseydi” diyor muyum? Gizlice böyle diyor olabilirsiniz. Onu ben duymam ama Allah aliy Mün bizatıs sudur’dur; sen söylemeden duyar. İçinden böyle diyor olabilir misin acaba?*

Bu izleri yakala! Allah'ın razı olmadığı hallere ve hallerine "böyle de olur, günümüzde böyle olur, o kadar öncelikli değil..." diyor musun? İşte ayet bu yaklaşımları kınıyor; *onlar rüşd yolunu değil de azgınlık yolunu severler* diyor. O gruba girmeyelim, giriyor olmayalım, inşaAllah.

"Bizim ayetlerimize yalnız şu kimseler iman ederler ki, bunlarla hatırlatma yapıldığında secde ederek düştüler ve hiç müstekbir (mütekebbir) davranmayarak (sözde tanrılık iddiasında bulunmaksızın) Rablerini hamdi ile tesbih ettiler." (Secde-15)

Secde ayetidir, inşaAllah secdesini yapalım.

"Eğer insanlar (Allah'a) müstekbiren (sözde tanrılık iddiasında bulunarak) büyüklük tasarlarsa; (bilsinler ki), Rabbinin indinde bulunanlar hiç usanmaksızın gece ve gündüz O'nu tesbih ederler." (Fussilet-38)

Rabbinin indinde bulunanlardan olmak istemez mi insan?

"Muhakkak ki, senin Rabbinin indindekiler O'na kulluktan müstekbirun olmazlar. O'nu tesbih ederler ve O'na secde ederler." (Araf-206)

Bu da secde ayetidir, lütfen secdesini yapalım. Müstekbir olmaksızın kulluk görevini yapmak önemseniyor ve bu bize duyuruluyor! *Secde'nin ancak öyle olabileceği bu ayetle bize öğretiliyor.*

"O melaike hepsi toptan secde ettiler. İblis müstesna, mütekebbir davrandı ve kâfirlerden oldu." (Sâd; 73, 74)

Bu ayetlerle görüyoruz ki secde ve mütekebbir olmak çok ilişkili! Konu burada düğümlendi. Önce kibir kavramını mütekebbir ile ilişkilendirip ona düğümledik, şimdi mütekebbiri secde ile ilişkilendiriyoruz. Karşısına secde çıktı, mütekebbirliğin secde ile çok önemli bir ilişkisi var. Allah diyor ki: *Eğer müstekbiren davrananlar, mütekebbir-müstekbir olanlar Allah'a secde etmiyorlarsa bilsinler ki, Rabbinin indindekiler O'na gece gündüz secde ediyorlar. O'nun indindekiler O'na kulluk yapmaktan dolayı kendilerinde bir müstekbir yan görmezler.* Bu demektir ki, Allah'a kulluk yapmaları, onlardaki mütekebbir yapıyı kaldırıyor, onlarda ikisi bir arada olmaz! Secde etmeyenlerin secde etmeme sebepleri mütekebbir olmalarıdır. Lütfuna bakın ki kulluk yapmak inananlarda mütekebbirliği, müstekbirliği kaldırıyor ve böylece onlar mütekebbir olmaksızın O'nu tesbih ederler, O'na secde ederler.

Sad 73 ve 74. ayetteki olayın kaynağına bakalım. Bu olayı ve secdeyi “Sen Tanrı mısın?” kitapçığında Hz. Âdem aleyhisselam ile ilgili ayetlerde geniş ele almıştık. Hz. Âdem’e, Halifetullah’a secde etmesi istenildiğinde, ayetlerden öğreniyoruz ki melaike behemehâl secde ederken şeytan olarak adlandırılan cin taifesinden İblis secde etmiyor. Sad 73 ve 74. ayetler, şeytanın secde etmemesini bir kelime ile tarif ediyor; *mütekebbir* davrandı! *Tekebbür* şeytana ait bir davranıştır. O mütekebbir davrandı, sonuçta kâfirlerden oldu!

Efendimiz (SAV) buyurdular: “İnsanoğlu secde ayetini okuyup secde ettiği zaman, şeytan

ağlayarak çekilir ve ‘Eyvahlar olsun! Âdemoğlu secde ile emrolundu, secde etti ve cenneti kazandı; ben ise, secde ile emredilince direndim ve sonum ateş oldu’ der.” (Hz. Ebu Hureyre radiyalahu anh’den).

Hadis, secdeyi şeytanın mütekebbir davranışıyla ilişkilendirerek hatta birleştirerek bizi uyarıyor: Secde etmeyen şeytan bu mütekebbirliği yüzünden, secde etmemesi yüzünden kâfir oldu. Dolayısıyla, insanın mütekebbir davranmayı kimden öğrendiğini ayetler ve hadis ile görüyoruz. “İnsan bunu kimden öğrenmiş? İnsanın bu konuda kanına kim girmiş?” anlaşıldı mı?

Konu çok geniş ama hem hikâye gibi kalmasın diye, hem de bunları okuyan birisi “bu nu yazan anlatan kişi konuyu anlamamış” demesin diye şu bir iki cümleyi not edelim: Şeytanın halini hikâye gibi, masal gibi anlattığımız bu anlatım aslında çok bilimsel bir anlatış tarzıdır. Şöyle ki, biz bir makinenin çalışma mekanizmasını anlatıyor olalım. Onu öyle anlatalım ki dinlemesi ve anlaması herkes için kolay olsun. İşte bu anlatım da öyledir. Bir makinenin çalışma tarzını eğer siz gereği bilimle, yani uzmanının anlayacağı dille anlatırsanız onu biz anlayamayız, ondan bir şey öğrenemeyiz, ondan bir ibret, bir amel, yapacağımız bir iş çıkaramayız. Oysa bu tarz anlatımla derinlemesine mânâlar olan öyle cümleler kullanılıyor ki konu merhameten herkesin anlamasına uygun hale geliyor. Böylece her faydayı içeren bir anlatım tarzı oluyor, bir. Dinleyebileceğimiz bir anlatış tarzı oluyor, iki. Anlayabileceğimiz bir

tarz, bir yöntem oluşuyor, üç. İbret alıp, “ben onun gibi yapmayayım” diyeceğimiz bir anlatım tarzı oluyor, dört. Ama siz sadece bu dört maddeyle konuyu çember içine alır ve bu kadar zannederseniz olay bir masala, bir hikâyeye dönüşür. Oysa görmemiz gereken gerçeklerden birisi de şudur; şeytan görevine hazırlanıyor. Secde etmemesi şeytanın görevi ile ilgili bir olaydır. Aksi halde, Allah’ın yarattığı bir şey Allah’ın emrine karşı iş yapabilir mi? Bunun mümkün olmadığını kesinlikle bilmek, hatırdan tutmak lazım! Secde etmemesi, onun kesret âlemiyle ilgili görevi gereğidir. Bir makinenin bilimsel mekanizması gibi, bu da onun görevinin bilimsel mekanizmasıdır. Ama o konular çok ayrıdır. Biz bize şu an gerekli mânâları ders yapıyoruz. Böyle yapıyor olmamız nedeniyle iş noksan zannedilmesin.

MUHTARİYETİ TERCİH GÜCÜ

Mütekebbir Davranış’ı Kur’an’ın bahsettiği ve bizi uyardığı mânâda anlayabilmek için Muhtariyeti Tercih Gücü’nü iyi anlamalıyız.

Bu başlığa geçerken, konunun buraya kadar ki akış seyrini özetlemeliyiz: “İyyaKE na’büdü VE iyyaKE nesta’yn”i ders yapıyoruz. Bunun için *iyi insan* ve *iyi kul* nedir, fark ettik. Ayrıca *kul olmak* ile *kulluk yapmak* arasındaki farkı da gördük. Ve iyi bir kul olarak yaşama gayretine girdik inşaAllah. Kulluk yapma isteği bizi *secde* ile tanıştırdı. Ancak *secde* yapmayan bir özellik, bir yapıyla karşılaştık; *mütekebbir davranış*, yani *sözde tan-*

rılık iddiası! Mütekebbir davranışı Kur'an'ın anlattığı şekilde anlayabilmemiz için, bizim bir şeyi çok iyi bilmemiz ve o yetkiyi çok iyi kullanıyor olmamız gerekiyor; Muhtariyeti Tercih Gücü!

Bu konuştuklarımızı Kur'an ve Hadis kapsamında bir amele çevirebilmemiz önemlidir, gereklidir. Çünkü ne öğreniyorsak kulluğumuzda uygulamak için öğreniyoruz. Bu yüzden, bu işi şöyle bir noktada bırakırsak olmaz: *Anlatılanları anladım ama ne yapacağım, ne yapacağımı bulamadım! İş çok iyi anladım, anlattıklarınla beni bir tasaya soktun tamam da, buradan çıkınca ne yapacağım, nasıl bir davranış, nasıl bir hayat tarzı oluşturacağımı bilmiyorum. Yaşantımda değişen bir şey yok. Ben ne yapacağım?*

“Ne yapacağım?” noktasına gelmek aslında çok önemlidir, ama o noktada kalmayıp Kur'an ve Sünnet kapsamında bir hayat tarzı oluşturmak şartıyla. Çünkü bir konuyu bilmek yetmez, yaşayabilmek gerekiyor. “Mâliki YevmidDiyn” kapsamında anlamaya çalıştığımız hesap günü, bir bilgi sınavı günü değildir. Size, gelin bakalım neleri biliyorsunuz denilecek bir gün ve bir sınav değildir. “Neleri biliyorsunuz?” sorusuyla sorumlu değiliz. Sorumluluğunuz ve sınavınız şudur; neler yaptınız, ne yaptınız? Çünkü sistemde sizin yaptıklarınız bir şeye dönüşüyor, “bildikleriniz” değil! Eğer bilgileriniz ve düşünceleriniz fiile dönüşmemişse suretlenmiyor! Onların bir surete dönüşmesi sizden bir fiil olarak çıkmasıyla mümkün olur. Bu yüzden, öğrendiklerimizde mutlaka Muhammedî bir amel bulmamız, Kur'an ve Sün-

net kapsamında bir davranış çıkarmamız gerekir ki şimdi yavaş yavaş o noktaya geliyoruz: O nasıl mümkün olur?

Önce Mütekebbir Davranış'tan kurtularak! Mütekebbir Davranış'ı Kur'an'ın öğrettiği ve bizi uyardığı mânâda anlayabilmemiz için ise Muhtariyeti Tercih Gücü yetkisini iyi anlamış olmak gerekir. Onun için de Muhtariyeti Tercih Gücü isimli 25. Tefekkür Sayfamızı tefekkür için ele alacağız. Onu geniş ve detaylı anlatmaya çalışacağız, anlatırken sayfadaki şekil referans olacak, okurken oraya bakmak belki anlamayı kolaylaştırır. Bu bölüm içerisinde anlattıklarımızın tümü bu noktaya gelmek içindi. O yüzden, Muhtariyeti Tercih Gücü başlığı altında 25. Tefekkür sayfasında anlatılanları iyi yakalamamız gerekiyor.

Kur'an'ın *Mütekebbir Davranış* dediği hali anlayabilmek ve anladığımızı amele çevirebilmek için öncelikle Muhtariyeti Tercih Gücü'nü iyi anlamış olmamız gerektiğini lütfen unutmayalım. İnsandaki Mütekebbir Davranış, kaynağını Muhtariyeti Tercih Gücü'nden alır. Mütekebbir davranışın kaynağı da Muhtariyeti Tercih Gücü'dür. Muhtariyeti Tercih Gücü'nü konunun tamamını gösteren manzarada doğru yere koyabilmemiz için ise *Mânâ Ayırıştırma Yöntemi*'ni kullanarak *Ulûhiyet hakikati* ve *kesret kurallarını* kendi sınırlarına çekmemiz lazım.

Fatiha konusunun girişinde gördüğümüz bir usûl vardı, giriş bölümünde bir metot görmüştük: *Mânâları Çakıştırma Yöntemi*. Mânâ Çakış-

tırma Yöntemini ve onun Tevhid'deki önemini orada paylaştık. Yeri geldikçe o yöntemi kullanacağız. Bu nedenle, mânâları çakıştırmayı çok önemsemek ve onu mutlaka öğrenmek gerekiyor. Bunu başarabilmek ve uygulamak için uğraşırken takıldığınız yerleri tefekkür ederek, tartışarak, tezekkür ederek aşmaya gayret etmek lazım. Mânâları çakıştırmaya hızlı ve basit bir örnek vereyim, Seyr-i Sülûk'tan bir örnek vereyim.

Mânâ çakıştırmının seyr-i sülûk sırasında yaşanan bir örneği vardır: Bir kişi Esfele Safiliyn yapısından sıyrılabilir ve esas esma âleminde yaşamaya başlarsa, bu sefer Esmâ Âlemi ona kesretmiş gibi gelir. Daha önce hedefi olan esma âlemi bu sefer ona kesret gelmeye başlar. Bu idrak noktasına şöyle ulaşıyor: Kişi esma âlemini kendisi için ulaşılabilecek bir hedef yapmadan önceki yaşantısında, esma âlemine kendisine göre isimler verdiği bir hayat yaşıyordu ki o yaşantı Vehmin Zulmeti'dir. Bu zulmetin onda oluşturduğu ise Nefsin Şerri'dir. Eğer nasib olmuşsa sonra kişi o tanımlardan, o zulmetten, o şerrden kurtulur; *vehmin zulmetinin* onda oluşturduğu *nefsin şerrinden* kurtulur da nefesine ulaşırsa nefsinin tanır. Ve o zaman; "*Nefsini bilen Rabbini bilir*" olur. Biraz sonra Nefs'i çok net tanımlayacağız, gözünüzle görür gibi olacak şekilde Nefs'i tanımlayacağız. Nefsi tanımak, onu tanımlamak çok önemlidir. Çünkü, ona ulaşırsan denir ki, *o zaman Rabbini bilirsin; nefsinin elinle tutarsan Rabbini bilirsin*. Öyleyse nefsimizi elimizle tutabilmemiz lazım. İşte kişi *nefsin şerrini*

temizler de *nefse*, *temiz nefse* ulaşırsa, o temiz nefsiyle yaşayacak hale gelirse ne oluyor, görelim. Onun daha önce hedefi geldiği bu noktaydı. Buraya ulaşmadan önce o, Allah'ın kanunlarının çalıştığı bu esma âlemine, kanunların isimlerinin olduğu bu âleme başka isimler veriyordu, hepsi dûniHi-dûnillah kapsamında olan kendi tanımlamaları vardı. Zulmetten kurtulup da hedef edildiği ve çok özlediği esma âlemine gelince bakar ki esma âlemi de ona çokluk geliyor; bir sürü esma... Bu his nedeniyle Allah'a esmalarla seslenmekten utanmaya başlar ve o esmaların mânâsını çakıştırır, onları hepsini bir yapar. Dikkat edin onları silmedi, yok etmedi, esmaları tek bir isme getirdi, hepsini bir yaptı; HU! Böyle yapmakla mânâları çakıştırmış ve bütün kanunları tek kanunda buluşturmuş oldu; "HU" yaptı. İşte bu bir mânâ çakıştırmasıdır.

Gelelim mânâ ayırttırmaya. Göreceğiz, o da önemlidir. Konuları ele alırken hem *mânâ çakıştırma* yöntemini hem de *mânâ ayırttırma* yöntemini yerlerinde kullanabilmemiz gerekiyor. Bu iki yöntem, ayet ve hadisleri okurken olduğu kadar mübarek birinin, bir Allah dostunun eserini okurken de çok önemlidir. Aksi halde idrak zorlanır, konular daldan dala uçuyormuş gibi gelir, anlatılanları yerlerine oturtmakta zorlanırsınız. Mânâları çakıştıramayan ve mânâyı ayırttıramayan Kur'an'ı anlayamaz, çünkü onda hep bu var.

"HU" noktasına gelmiş birisi bir başkasına bir şey anlatacağı zaman onu "HU" ile anlata-maz. Bir konuyu onun seviyesine uygun olarak

anlatabilmesi için *mânâ ayrıştırma yöntemini* uygulaması şarttır. Bunu nasıl yapar? Kendisinde var olan ama çakıştırıp HU içerisinde cem edip topladığı bilgileri sınırlarına çekerek yapar. Onları kendi yerlerine gönderir ve kişiye bilgiyi o sınırlardan servis yapar. Bunu kendi geldiği noktadan, mânâları çakıştırdığı yerden yaparsa olmaz, o kişi onu anlamaz. Bazen bu yanlış yaparız. Bir konuyu anlamak için bizim yıllarımız geçmiştir, ama bir başkasına anlatırken onun üç saniyede anlamasını isteriz, sonra da “söylüyorum, anlatıyorum ama anlamıyor” deriz. İyi de, sen onu anlamak, o idraka gelebilmek için ömrünü verdin. Şimdi söyleyince hemen anlaşılın istiyorsun. Nasıl olacak, olmaz! Bu yüzden, “*HU idrakıyla ona bu işi anlatamam bu idraka o anlatım olmaz. Çakıştırıp HU dediğim mânâyı, yani cem ettiğim mânâları ayrıştırıp anlatmam lazım*” deyip hemen HU’da topladığın mânâları yerlerine, sınırlarına çekip servisi oradan yaparsın, yapmalısın. Zaten o mânâları yok etmemiştin, şimdi yeri geldi, onları kendi mânâlarıyla kendi sınırlarında kullandın.

Paylaşmak üzere öne çektiğim bir cümle var, inşaAllah onu ileride yeniden göreceğiz:

Esfele safiliyn yapının bir özelliğidir; “yok” kelimesini çok sever. “Yok” kelimesini niye çok sever biliyor musunuz? Allah’a “yok” demek için! Zaten esfele safiliyn yapı Allah’a “yok” diyemediği için “var” der. Bu yüzden yaratılanlara “yok” demeyi çok sever. Tasavvufa girenlerin çoğu bu yüzden “yok” kelimesine âşık olarak girer. Çünkü

“yok” diye diye her şeyi yok eder. Allah’a “yok” diyemiyor, hiç olmazsa şunlara “yok” diyeyim der; “yok” diyerek tatmin olmaya çalışır. Bu yüzden “yok”u çok sever ve her yere o etiketi yapıştırır. Çok hoşlandığı bu “yok” etme çabası öyle bir noktaya gelir ki ameli de yok eder. “Oh” der; ne amel, ne çaba, hiç bir şey yok.

Dikkat edin, öyle bir şey yok! İslam’da her şey “var” üstüne, her şey “tam varlık” üzerine bina edilmiştir; “yok” diye bir şey yoktur! Her şey vardır ve iş varlık üzerine kurulmuştur. Allah “VAR”dır ve Allah’ın varlığının zıddı bir “yok” yoktur. Allah’ın varlığı, zıddı olan bir varlık değildir. Ayetlerle göreceğiz inşaAllah. Demek ki, “yok”un ve “yok” olanın ne olduğunun iyi tarif edilmesi şart! Kişi “yok”u ancak o zaman anlar, “yok” neymiş bulur ve onu yok eder. Aksi halde normal hayatta “şu yok, bu yok” deyip zannıyla oluşturduğu “yok”ları yok etmeye çalışınca olmuyor. Bir “iddia” var onda, işte o yok! Onu yok etmek gerekiyor. Ama o iddiayı fark edemediği hatta karıştırdığı için olmuyor, yapamıyor.

O iddiadan kurtulmuş kişinin seyr-i sülûku ile devam edelim.

Kişinin idrakı ilerlerken “HU”ya gelir. “HU” idrakına ulaştığında diğer mânâları silmez, onları yok etmez. Onları “HU”da cem ediyor ve yeri gelince o mânâları ayırabiliyor. Bu idraka ulaşmış olanın mânâ ayırma yöntemini ilişkilerinde uygulamasına “*Hakk’tan halka dönüş*” denilmiştir! Hakk’tan, öğrendiklerini ayırştırmaya ve öğren-

diklerini servis yapmaya, sunmaya, paylaşmaya gidiyor; Halk'a, yani çokluğa dönüyor.

Mânâ Ayırıştırma Yöntemi halka yani kesrete dönüşte ve Muhtariyeti Tercih Gücü'nü anlayabilmede bize çok lazım olacak. Bu konuda şöyle bir aşamalandırma yapılabilir: Mütekebbir'i çözebilmek için Muhtariyeti Tercih Gücü'nü anlamak gerekiyor. Muhtariyeti Tercih Gücü'nü manzarada doğru yere koyabilmek için *Mânâ Ayırıştırma Tekniği*'ni kullanmak gerekiyor.

Mânâ Ayırıştırma Tekniği ile yapılan somut olarak nedir? Ulûhiyet hakikatini kendi sınırına, kesret kurallarını da kendi sınırlarına çekmektir, yapılan budur. Biz onları hep karışık gördük. Ama artık kesret ve ulûhiyet mânâlarını ayırtırmayı ve onları kendi sınırlarına çekmeyi öğrenmeliyiz, değilse iş karışır. Mânâları ayırabilmeyi bir öğrensek, bir uygulasak bir daha karışmaz; öğrenip uyguladıktan sonra çalkalasan da karışmaz. Bu tekniği kullanmayı öğrenip, Ulûhiyet hakikatini kesret kurallarından ayıracağız, kesret kurallarını ve Ulûhiyet hakikatini kendi sınırlarına çekeceğiz. Ulûhiyet için "hakikat" kelimesini kullandık ama kesret için kesret kuralları dedik, hakikat demedik. Hakikat biraz daha bânîni olanı kast ediyor. Kesret kuralları yaşadığımız şeyler olduğu için kesretle ilgili olana hakikat demedik.

"Mânâ" beyin için çok önemli bir olgudur. Mânânın hızı yüksek, kapasitesi çok geniştir. Bu yüzden bazen öyle olur ki, kitaplarla ifade etmeye çalıştığınız bir mânâyı beyin bir anda düşü-

nür. Mânâ böyle farklı bir şey... Bu yüzden, her şeyi mânâsıyla öğrenmeye çalışmak çok büyük bir beyin açılımı sağlar.

Biz *Mânâları Çakıştırma Yöntemi*'ni uygularken, mânâları çakıştırırken yeni bir mânâ elde ederiz. Yapılan iş bu; mânâları çakıştırıp yeni bir mânâ elde etmek. Ancak şu kuralı akılda tutmak gerekiyor: Yeni bir mânâyâ ulaşıyor olmak diğer mânâları yok etmez, silmez. Ama diğer mânâları silenler, yok edenler var. Buna özellikle *tasavvufun taklit ehillerinde* rastlıyoruz, *tasavvufçuluk* ile meşgul olanlarda rastlıyoruz. Nasıl mı? Kişi ileri bir mânâ duyuyor, birisi ona “şu ayetin mânâsı aslında şöyleymiş” diyor. Dikkat edin, ayet ve hadislerle ait yeni bir mânâ fark edilince, “asıl mânâ buymuş” demek doğru değildir. O fark edilen diğer mânâsıdır, asıl mânâsı değil! Bulduğumuz yeni bir mânâyâ “bu onun diğer mânâsı” demeliyiz, “bir mânâsı da şudur” demeliyiz. Allah, anlamayacağımız ayetleri indirip “haydi anlayın” diye tuzak kurmuyor. Kur'an bir kelime oyunu da değil. “Harf alayım” deyip mânâ yakalamaya çalıştığınız bir oyun yok ve ayetler bize kurulmuş tuzaklar değil!

“Aslı böyleymiş” ifadesi bâtıldan kurtulunca söylenir. Bâtıl bir şey vardır, siz Hakk'ı öğrenirseniz, o zaman “aslı buymuş” der, o bâtıl olanı silersiniz. Bunu bize İsra-81. ayet öğretiyor: *Hakk geldi batıl zail oldu. O zail olmaya mahkûmdur.* Ayetler için “Asıl mânâ geldi, ayetin şu mânâsı gitti” gibi bir şey düşünülemez.

Efendimiz (SAV) buyuruyor: “Her ayetin iç içe yedi mânâsı vardır.”

Demek ki ayetlerin iç içe bânîni mânâları var. Aslında o mânâların her birinin bir de ameli vardır. Bu yüzden bir yeni mânâ fark ettiğinizde bulduğunuz şey onun bir diğer mânâsıdır, asıl mânâsı değildir ve yeni mânânın ameli, önceki mânâyâ ait ameli senden kaldırmaz!

Hadiste bahsedilen o yedi mânâ iç içedir ve onlar ana mânâ kolonlarıdır. Bu ana mânâ kolonlarının her birinin kendi içinde ayrıca sayısız mânâ frekansları da vardır ve bunlar hiçbir zaman birbirlerini yok etmezler. Ama insan “yok”u sevdiği için burada da o sevgi kendini gösteriyor, yeni bir mânâ fark ettiğinde önceki mânâyı yok ediyor! Hatta, hoşuna gitmeyen, kendisine ters gelen mânâlardan kurtulmak için bekliyor; “bir babayiğit gelse de şu mânâyı kaldırsa” diye bir umutla bekliyor. Bu tuzaklara düşmeyelim. Ayetlerin mânâlarının yanlış çakıştırıldığı bazı meallerde buna rastlıyoruz. Bir yerden yeni duyduğu bir mânâyı, yeni fark ettiği bir yaklaşımı alıyor, önceki mânâyâ yok muamelesi yapıyor, onu yok hükmüne sokuyor. Olmaz! Yeni mânâ diğer mânâyı ve mânâları yok etmez, ancak “cem” eder. Öyleyse sen de onları cem edeceksin. Bir konuda sen ikinci bir mânâyı yakaladıysan hemen ikisini cem edeceksin, ikisini içeren yeni bir mânâ oluşturacaksın; Tevhid’e ancak böyle gidebilirsin! Zaten bu Tevhid’e ait bir yöntemdir. Hep ayırarak, hep ayrı tutarak veya silip yok ederek Tevhid’e gidilmez, gidemezsin. Tevhid’e

birleyerek gidilir, VAR'ı bir yaparak gidilir. Dolayısıyla, birinci mânâ ve ikinci mânâyı çakıştırıp yeni bir mânâ oluşturduğunuzda bu yeni mânâ diğer mânâları ve onlara ait amelleri yok etmez! Onun içindir ki talib kişi seyr-i sülûkta iyi ve ileri bir mânâ yakaladığında ve o manayla amele başladığında diğer amelleri bırakmaz, çünkü öncekiler ondan kalkamaz, o kişi için önceki ameller aynen geçerlidir, onlardan da sorumludur. Yani ona yeni bir amel daha çıkmıştır. Yeni fark edişler talibi önceki mânâ ve mânâlara ait amellerden sıyırmaz, tam tersi o şimdi sünnete uygun yeni bir amel daha yüklenmiştir.

Bir mânânın diğer mânâyı yok etmeyeceğini bilmek mânâ ayrıştırırken de önemlidir. Dedik ki, mânâ ayrıştırırken “Ulûhiyet hakikatlerini” kendi sınırına çekeceğiz ve ona bir isim vereceğiz, “Kesret kurallarını” da kendine ait sınıra çekeceğiz ve ona da bir isim vereceğiz. Bunu yaptık ve hepsi yerine çekildi. Onlar kendi sınırlarına çekildiğinde mânâları yok olmaz, kaybolmaz, silinmez! Kesret kurallarının olduğu yerde tevhid hakikati yok olmaz, kesret kurallarının kendi sınırlarına çekilmesi tevhid hakikatini yok yapmaz. Aynı durum Ulûhiyet hakikatleri için de geçerlidir; Uluhiyet hakikatlerini sınırına çektiğimizde onlar da kesret kurallarını yok yapmaz, her biri bir diğerinin içerisinde sessizce devam etmektedir, yani bâtını olarak durmaktadır.

Dolayısıyla, Uluhiyet hakikatlerini ve kesret kurallarını anlayabilmek için her birisine ait dille ifade yöntemi vardır, onların diliyle yazılır, an-

latılır; biz de öyle yapacağız. Kesret kurallarını kendi sınırına çektiğimizde kesreti anlayabilmek için kesret diliyle anlatım için gayret edeceğiz. Ulûhiyet hakikatini ulûhiyete çekeceğiz, onu anlayabilmek için o hakikate ait dille mânâları ifade etme usulünü uygulayacağız. Ancak konuyu anladıktan sonra bütün bunları “bir”leştireceğiz.

Hayat tarzı olarak en alt sınırdaki çakıştırılmış ve uygulanabilir bir mânâmız var; Amenu ve Amilus Salihati. “Amenu” ile “amilus salihati” kelimeleri arasında “ve” sözcüğü var: *Amenu ve Amilus Salihati: Billâhi anlamıyla iman edenler (ve) sâlih amel yapanlar*. Bu iki mânâ arasında “ve” olması onların ayrı mânâlar olduğunu göstermez, onlar iki ayrı mânâ değildir. Benzerini Besmele’de görmüştük. Konu dağılmasın diye onu çok yarım bir cümleyle geçtik ama gördük. Esasında Besmele’deki “Rahmânur Rahıym” deyimini “Rahman ve Rahıym” değildir. Türkçe’de anlaşılır olsun diye öyle yazılıyor ama “Rahmânur Rahıym” ayrı ve yeni bir manadır, ayrı ve yeni bir kanundur. O Rahman ve Rahıym diye iki ayrı kavram değildir. Normalde elbette Rahman Rahman’dır, Rahıym de Rahıym’dır. Ama “Rahmânur Rahıym” Rahmânur’Rahıym’dır; “Rahman ve Rahıym”den farklı bir şeydir. İşte “Amenu (ve) Amilus Salihati” de öyledir. “Ve” var ama ayrı ayrı şeyler değildir! Onlar yerlerine, sınırlarına çekildiği zaman ayrı ayrı mânâlardır; biri “Amenu Billâhi”dir, diğeri “Amilus Salihati”dir. Ama birleştirildiği zaman tek bir şeydir, tek mânâdır. Fiil mânâsında mevcuttur, mânâ da fiilinde mevcuttur; “fiil” ve

“mana” ayrı ayrı değil tek bir kavramdır. Bunu anlatma sadedinde normal hayattan basit bir örnek verelim, anlamak kolaylaşacaktır.

Su H_2O ’dur, yani iki Hidrojen bir Oksijen’dir. Hidrojen ve Oksijen hiç ilişkisi olmayan iki ayrı mânâdır. Bunlar özel şartlarda yan yana geldiklerinde yeni bir mânâyâ ulaşırlar, ona “SU” deriz; H_2O . Bu yeni mânânın ne hidrojenle ne de oksijenle ilişkisi vardır, artık o yeni bir şeydir. O yeni şeyin mânâsı da ismi de farklıdır. Ama Hidrojen de Oksijen de SU’yun içindedir; yani bu yeni mânâ Hidrojeni de Oksijeni de yok etmez. Bir sebep olur da bu mânâları ayırmak gerekirse mânâ ayırıştırma yaparsınız, suyu alır ayırırsınız; Hidrojen ayrı çıkar, Oksijen ayrı çıkar. Artık ortada SU yoktur. Hem ayırıştırma sırasında hem de çakıştırmada mânâları nasıl da sınırlarına çektiniz. Onlar SU içindeydi, aynı HU ismi gibi! Gerktiğinde yerlerine gittiler; Oksijen ve Hidrojen oldular. Birleştirdiniz SU oldular. HU gibi! HU da bir mânâdır, mânâları içeren yeni bir mânâdır. Birleştirdiğinizde SU da öyledir; Hidrojeni ve Oksijeni içinde olduğu gibi tutar. Fakat SU ne Hidrojen’dir ne de Oksijen. İşte “Amenu ve Amilus Salihati” de SU gibi tek başına bir kavramdır.

Biz şimdi, tek başına bir mânâ olan “Amenu ve Amilus Salihati” hayat tarzının tevhid esaslarına yönelik sonuçlarını kendi sınırlarına çekip oraya YÖNELİŞ diyelim. Onun kesret davranışlarına yönelik sonuçları da kendi sınırlarına çekip ona da İLİŞKİLER diyelim.

“Amenu ve Amilus Salihati” mânâsını ayırıştırıp içindeki tevhid hakikatlerini saflaştırdık ve kendi sınırına çektik. Anlayabilmek için o hale uygun bir isim koyduk, o haline *yöneliş* dedik. Artık tefekkürümüz sırasında “yöneliş” deyince bunu anlayacağız.

“Amenu ve Amilus Salihati”deki kesret davranışlarını, kesret davranışlarına yönelik mânâları da ayırıştırıp, kendi sınırlarına çekip o hale de *ilişkiler* dedik.

Şimdi, daha önce tek olan “Amenu ve Amilus Salihati” mânâsından elde ettiğimiz iki mânâ var artık. Onları ayırdık, iki ayrı başlığımız oldu: *Amenu ve Amilus Salihati*. Diğer adıyla *Yöneliş ve İlişkiler*.

Önce “Yöneliş”i ele almak gerekiyor, önceliğimiz bu. Sonra oradan “İlişkiler”e geleceğiz. Ama bir notu buraya iliştirelim.

Aralıksız dört saattir ayetleri tefekkür ve tezekkür ediyoruz. Bu o kadar önemli ki... Beyinde Kur’an ve ayetlerle ilgili hücreler başka türlü açılmaz. Günlük yaşantının içerisinde yarım kulağa bir yerden ayet, bir yerden hadis, bir yerden öğüt duymakla bu iş olmaz, beyin açılmaz. Onun açılması ancak yoğun, konsantre çalışarak mümkün oluyor. Ayetler ona “tezekkür” diyor: *Tezekkür edin, yan yana gelince ayetleri birlikte ders yapın, çalışın, tefekkür edin*. Ayetleri ders yapmak Kur’an için çok makbul bir ibadettir ve yaptığımız da o kapsamdadır, inşaAllah, gayretimizi arttıralım.

RABBİM ALLAH'TIR SÖZLEŞMESİ

Yöneliş ile ilgili bilgilerimizin ve kendimizde hazır bulduğumuz kabullerimizin temelini “Rabbim Allah’tır” sözleşmesi oluşturur. Yönelişe ait bilgilerimizin ve kendimizi içinde bulduğumuz kabullerimizin temelini oluşturan bu sözleşme nedir?

“Rabbin Âdemoğullarından onların bellerinden kendi zürriyetlerini ahzedip (alıp), onları kendi enfüslerine (nefslerine), şahidlendirerek; “Elestü bi Rabbiküm: Rabbiniz (Ben) değil miyim” dediğinde, onlar “Bela şehidna: Evet, bilfiil şahidiz” dediler. Kıyamet Günü, “Biz bundan gafil idik” demeyesiniz. Ve bir de “Daha önce atalarımız yalnızca müşrik olarak yaşarlardı, biz de onlardan sonra gelen bir zürriyetiz; batıl işleyenler yüzünden bizi helak mi edeceksin?” demeyesiniz (için).” (A’raf; 172, 173)

Bu ayetleri ders yapalım.

“Âdemoğullarından onların bellerinden kendi zürriyetlerini alıp, onları nefslere..” ifadesinde dikkat ederseniz çoğul kullanılıyor. Demek ki herkes için tek tek uygulanmış bir işlem var, her nefsin kendi payını aldığı bir uygulama söz konusu demek ki, her nefs bu sözleşmeden kendine payını almış!

Tartışılan şöyle bir şey var: *Peki, bunu kabul ettik, böyle. Ama bu ezelde mi olmuş, ana rahminde mi? İşe tevhidle baktığınız zaman tartışma kalkar. Tefsirlerde bazen boş tartışmalara*

rastlarsınız. Niye? İki doğruyu tartışırlar. O der bu böyle, bu der bu böyle. Aslında ikisi de doğrudur ama iki doğruyu birleştirmek gibi bir yaklaşım yok! Eğer yapılan iş “benim dediğim doğru” tartışmasıysa o zaman birleşilemez, Allah muhafaza etsin. “Hangisi doğru, gel birlikte bakalım” dediğimizde birleşilir. Kur’an bize bunu öğretiyor. “Ezelde mi, rahimde mi?” tartışmasında iki yaklaşımın ikisi de, görüşlerin ikisi de doğrudur, bu tartışılacak bir şey değildir. Birisi prosedürün ezeldeki süreci, birisi rahimdeki sürecidir. Konumuz o değil ama şimdi bir iki cümleyle görelim. İkisi birbirinin gereğidir: Ezelde olduğu için rahimde öyledir, rahimde o öyle olacağı için ezelde öyle olmuştur; biri birinin gereği.

Nefslere sorulan soru budur; Rabbiniz ben değil miyim? Bu aslında bir emirdir; “*Rabbinizin Ben olduğumu bilecek, gereken bilgiyi anlayabilecek, ortaya çıkarabilecek, yabancılık çekmeyecek özelliklere bürün*” emridir. Soru tarzında kurulmuş olan “Rabbiniz ben değil miyim?” cümlesi nefsler için bir emirdir. Allah, emri muhabbetiyle böyle veriyor. Aslında bu anlatışta *rahmet* dışında bir de *muhabbet* vardır. Bu muhabbeti ileride bir ayette de göreceğiz, gözlerimizi dolduracak bir muhabbetle onu bir ayette göreceğiz. Demek ki “Rabbiniz değil miyim?” sorusu nefse bir emir: Rabbinizin Ben olduğumu bilecek, gereken bilgiyi ortaya çıkarabilecek, o bilgiye yabancılık çekmeyecek, onu anlayacak özelliklere, bu hale bürün! Nefslerin cevabı: Evet, bilfiil şahidiz. Nefslerin söylediği bu “Evet”, sanki

her halimizle bu emirmişiz gibi bir “o emir kesildik” halidir. “Evet, bilfiil şahidiz” cümlesi, emri alınca *o emir kesilme* halinin sözle ifadesidir. Allah nefslere emretti. O emri alınca nefsler bilfiil o emir kesildi. Diyalog gibi olan bu anlatım, bize o anın anlatılışdır, anlatışın tarzı budur: Rabbiniz Ben değil miyim? Evet, bilfiil şahidiz.

Bu emri, bu sözleşmeyi iyi anlamalıyız, çünkü bu sözleşme önümüze konulacak! Ayetlerde göreceğiz; *sen bu sözleşmeye uydun mu, uymadın mı?* O yüzden, daha kolay anlayabilelim diye Emr’in çalışmasına bir örnek verelim.

Vücudumuzda bir şeker metabolizması vardır. Yani Allah vücudumuzun ilgili organlarına şeker metabolizmasıyla ilgili “şöyle çalış” diye bir emir vermiştir. Bu işle ilgili bilim, bu metabolizmayı incelerken bir yere gelip tıkanır. Zeki bir öğrenci orayı sorduğu zaman, hoca ona dünyada geçerli bilimsel bilgiyle cevap veremez. Bunları kimin yaptığına yönelik sorulara bilimsel cevap veremezler. Size bu metabolik süreçler anlatılırken zihniniz “bu emri ona kim verdi, nasıl oldu?” gibi sorular çıkarır. Şeker metabolizması dediğimiz emir için; açlık kan şekeri, ilgili hormonlar, karaciğer, kaslar, pankreas, hipofiz, bu metabolizmayla ilgili duygular, hepsi organize çalışırlar; bu emir gereği! Ve bu işler öylesine şaşılacak kadar bir sürede cereyan eder ki, enzim denen kimyasal desteklerle bu iş çok kısa sürede olur. Hatta şeker metabolizması öyledir ki, sizin haberiniz bile yokken vücudunuz şekersiz kalacak diye o sinyali vücuda verir ve tedbir aldırır.

Şaşırsınız! Bunların nasıl olduğunu formüllerle görelim diye yazmaya kalksak, o reaksiyonlarla doldurduğunuz tahtaları sayamazsınız, böyle de kalabalık bir formül akışı, bir reaksiyon zinciri cereyan ettiğini görürsünüz. Bütün bu söylediklerimiz yalnızca şeker metabolizması için. Vücudunuzdaki işleri sıraladığınızda, o sıralamada bu iş ilk sıralara yerleşemez. Günlük hayatta çok duyulan bir şey diye onu örnek verdik. İşte, bütün bunlar bu yoğunlukta, bu hızda, bu komplekslikte yaşanır ama bizim, yaşarken kullandığımız yeteneklerimizden birisi olan bu yeteneğimizden, hayatımızın rutini içerisindeki bu işleyişten ne haberimiz vardır, ne ona yönelik bir ilgimiz vardır, ne de sorulursa bilgimiz vardır. Kimse sana “arkadaş, kan şekerinin ne halde olduğunu bilmezsen senin işlemlerini yapmam” demez. Çünkü bilemezsin ki! İlgili kişi biliyor, daha doğrusu bildiğini söylüyor, biz de biliyor diye güvenip ondan öğreniyoruz. Kanıtı da yok. Yani sen onu bilmiyorsun, bu ilmi bu kadar derin ve detaylı olarak vücudunda yaşayan sen o işlemlerden, o bilgiden haberin olmadan yaşıyorsun. Vücuduna emir verilmiş, şeker metabolizmasıyla ilgili emir verilmiş, o emri organlar ve ilgili birimler organize olup icra ediyor, yerine getiriyorlar.

Bu emirle ilgili bilgi ve olayların hepsini toplayarak, “bu konuda neler var, bu işi kontrol eden nedir” diye bir başlık altında onları toplayarak, günümüzün bilimsel bulguları çerçevesinde karşımıza genler çıkar; genler ve bunları ilgilendiren

diğerleri çıkar. İşte, “Rabbiniz değil miyim?” emri ve ona verilen “Evet bilfiil şahidiz” cevabına benzer bir olay, ona örnek olabilecek bir emir fıtratımızda böyle hazırdır, böyle yaşanıyor! Senin vücudun sende çalışan bu şeker metabolizmasına “şahit” değil mi? Şahit ki yapıyor, yaşadığı şeye vücudun şahit! Şeker metabolizmasını vücudun düzenliyor, nasıl şahit olmaz! Senin hücrelerin şeker metabolizmasına nasıl şahitse, yani o işi bilfiil nasıl yapıyorsa, senin fıtratın da Rabbinin Allah olduğunu öyle biliyor! Allah’ın Rabbin olduğunu bilişin ve bunu ortaya çıkaracak şekilde o emri kabullenişin konusunda fıtratın şahittir, şeker metabolizmasının işleyişindeki gibi fıtratın bilgilidir; bu bilgi, bu emir senin fıtratında yüklüdür. Ayette bu nasıl geçiyor? Fıtratının bu emre, bu bilgiye şahit oluşu, “Evet, bilfiil şahidiz” diye ifade ediliyor. Bu işe bir masal gibi bakılıyorsa olmaz. Korkudan iman ediliyorsa, yani itiraz etmekten korkulduğu için “ne yapalım, öyle demişse öyledir” deniliyorsa da olmaz! Kişi, Allah’a itirazını gizleyip korkudan iman ediyor. Bir çocuğun babasına itiraz etmekten çekinip “öyle diyorsan öyledir baba, ne yapalım” demesi gibi. Ama böyle iman olmaz! “Allah öyle diyorsa öyledir” demeniz korkudan ise veya gizli itirazınızı içerir tarzda ise, daha kuvvetli birisi geldiğinde veya buna ters gibi görünen bir bilgiyle karşılaştığında demek ki böyleymiş haline dönüşür, Allah muhafaza etsin. Rabbin buyuruyor ki; fıtratın buna şahit! Rabbinin Allah olduğuna dair senin fıtratında çalışan hazır bir dosya var. Bu-

nun benzeri emirlere şahit olarak vücudunda bir sürü olay çalışıyor...

Bu misaller bize Rabbimizin emirlerini gösteriyor ve biz o emirleri görerek nasıl da *imandan ikana* bir yol buluyoruz, nasıl da *ikan* oluyoruz, elhamdülillahi rabbil alemiyn.

SENİN ROLÜN

Rabbinin Allah olduğuna dair böyle bir şahitlik var, ancak fıtratındaki bu şahitlik şeker metabolizmasındaki gibi otomatik çalışan bir formda değil, tercih mekanizması oluşturulmuş. O senin imtihan sorun, o ayrı bir sistemle çalışıyor. Ne gibi? Bir araba gibi. Arabanın çalışıyor olması ayrıdır, içindeki sürücüyle ilgili şeyler ayrıdır. Araba değil sürücü imtihan ediliyor, araba sen iyi gide-sin diye var, senin imtihanın için var. O yüzden, fıtratında olanın bilgisinin açılıp açılmamasında *kişinin rolü* oluşturulmuş. Yani senin fıtratındaki şahitlik sisteminin bilgisinin çalışmasında *senin rolün* oluşturulmuş. İşte o rol yüzünden bu iş bir *sorumluluk* haline geldiğinden, bu işe ait mânâ *sözleşme* hükmünde ele alınmıştır, ayette bize öyle sunulmuştur. Fıtratındaki bu sözleşmenin devreye girebilmesi için sana destekler vardır.

25. Tefekkür Sayfamızda *İşi Yöneliş ve İlişkiler* diye ayırdık. Biz konuyu yöneliş cümleleriyle değil kesret yani ilişkiler kapsamında cümlelerle anlatıyoruz. Siz eğer şimdiki anlatış tarzımızı fark etmez de ona *Yöneliş* gözüyle bakarsanız, ben size; "*Fıtratınızdaki bu sözleşmenin çalışabilmesi*

için, onu yapabilmeniz için destekler vardır” dediğimde içinizden gülersiniz, “Allah izin vermemişse nasıl olacak?” dersiniz. Bunları okuyan birisi içinden öyle söyleyebilir. Oysa *yöneliş* ayrıdır, onun dili ayrıdır. Mevzuyu anlayabilmek için biz *yöneliş* ve *ilişkiler*’i yerlerine koyduk, mânâları ayırttık. İçinizden geçirdiğiniz *yöneliş* cümleleri burada da geçerlidir. Ama biz işleyişi anlayabilmek ve kulluk yapabilmek için anlatımımızı *yöneliş* diliyle değil *ilişkilere* ait kesret cümleleriyle sınırlı tutuyoruz; şimdilik, anlayıncaya kadar. Ve diyoruz ki; *sizin sizdeki bu sözleşmeyi devreye sokabilmeniz için, sizde Rabbim Allah’tır bilgisinin açılabilmesi için size destekler vardır*. Fark et, bu bakış açısı, bu cümle seni sorumlu tutuyor. Ama bu işe yalnızca *yöneliş* ile yaklaşırsan sorumluluk kalkar, kulluğunu yerine getiremezsin. Bu yüzden mânâları kendi sınırına çekip anlatıyoruz.

“Rabbim Allah’tır” bilgisinin açılabilmesi için destekler nelerdir? Bu destekleri bize Kur’an öğretiyor. Destek olarak ilkin *Nebi ve Rasûller* vardır. Başka? Sendeki bu sözleşme açılsın, okunsun, gereği yapılsın diye destek olmak üzere bir bilgi ve şahitlik olarak sana/insana verilen “*fücuru ve takvası ilham edilmiştir*” kuralı çalışır, bir destek de Şems-8’de bildirilen bu kuraldır. Demek ki fitratımıza böyle bir bilgi yüklenmiş. Çünkü “*Bilfiil şahitiz*” diye sözümüz var. *Şahitiz* ifadesi, bu bilgi açıldığı zaman ona sahip çıkacağımızı, onu yabancılamayacağımızı, seveceğimizi, hatta o bilgi olacağımızı anlatır. Bu mânâ bize *şahidiz* ifadesiyle anlatılmıştır. Kabullenmişiz

yani! Kabulleneceksin! *Kabulleneceksin* demek şahit olacaksın demektir. Bu bilgiyi öğrendiğin zaman şahit olacaksın, “şahitmişiz” diyeceksin. Aslında o şahitsin demektir. Çünkü şahitiz! İşte bu şahitlik açılın diye sana destek gelir, Nebi ve Rasûller senin için o destektir, “Fücuru ve takvası ilham edilmiştir” kuralı sana o sözleşmeyi açabilmen ve gereğini yapabilmen için destektir. Bu destekler hak ve adalet gereğidir, Rahmani-yet içerisindedir. A’raf-172 bunu açıklamaktadır: “*Hesap günü, mazeret sürecinde ‘Hakikat adına açılacak dosyalarımız yoktu’ diyerek mazeret ileri sürmeyesiniz, kıyamet günü ‘biz bundan gafildik’ demeyesiniz diye.*” Desteklerle ilgili birkaç cümlemiz daha var ama önce bir uyarıyı paylaşalım.

“(O) yaptıklarından sual edilmez, onlar sual edilirler.” (Enbiya-23)

Allah sual edilmez. Kim sual edecek? O’nu sual edecek dünüHi bir şey yok ki! *O yaptıklarından sual edilmez* demek, kimsenin gücü yetmez demek değildir, öyle bir mânâ olamaz! Allah’a sual etmek muhaldir! Ama O seni sual eder. Bu uyarıyı niye gündeme getirdik? Biz mânâları ayırttırırken kesret kurallarını kendi yerine, tevhid hakikatlerini de kendi sınırına çektik, değil mi? Yaptığımız bu yerlerine çekme işi öyle bir tehlikeli iştir ki kaymamak için bir uyarı gerekir. Çünkü A’raf-172. ayet diyordu ki; *Allah’a mazeret ileri sürmeyesin diye.* Sanki mazeret ileri sürebilecek gücün ve hakkın varmış gibi bir ifade, kesret dili kapsamında bir anlatım tarzıdır. Enbiya-23’deki uyarı, bu ifadeyi yanlış anlamayalım diyedir: O

sual edilmez, siz sual edilirsiniz. Demek ki buradaki mânâ Allah'a hesap sormak değil, çok başka bir mânâ var. Allah'ın bize; *böyle bir mazeret ileri sürmeyin diye bunu yaptım* demesi, *bana hesap sormayın* demesi değildir; "*Böyle yapmış olmam size merhametimdendir*" mânâsındır, Rahman ismi gereğidir. Rahman ismi hak ve adalet üzerine bina olduğu için, bu uyarı hakk ve adalet gereğidir, Rahmaniyyet gereği bir açıklamadır.

"Rabbim Allah'tır" bilgisinin açılabilmesi için verilen destekler hakkındaki cümlemizi tamamlayalım. Bu destekleri veriyoruz ki hesap günü mazeret sürecinde, "*Hakikat adına açılacak dosyalarımız yoktu*" mazereti ileri sürülmesin, o gün "*biz bundan gafildik*" demeyesiniz. Bir de, "*Atalarımızın yanlışları bizde o yanlışlara uygun genlere sebep oldu, doğruyu göremedik*" dememeniz için bu destekler. Sizde, tüm bu mazeretleri engelleyecek tarzda yenilenebilir, üstü örtülemez ve değiştirilemez bir *Rabbimiz Allah'tır Bilgisi* çalışsın diye sizi bilgilendirdik, sizi o bilgiyle destekledik. "Bize atalarımızdan yanlış genler geçti" demeyesiniz diye o genlerin örtemeyeceği ayrı bir bilgi işledik size! Böylece, Halifetullah'a olan lütfu da fark edebilmişizdir inşaAllah.

"Ben onları (iblis ve soyunu) Semavat ve Arz'ın yaratılmasına da kendi yaratılmalarına da şahit tutmadım. Ve hiçbir zaman mudill olanı yardımcı edinmiş değilim." (Kehf-51)

Halifetullah'la ilgili farklı bir lütuf ile karşılaştık, görüyor musunuz? Şeytanın, yani sizi kandıran o cinni varlığın böyle bir yeteneği yok; o ne

kendi yaratılmasına ne de semavat ve arzın yaratılmasına şahit tutulmamış, yani bu işlerle ilgili bilgi onun fıtratına işlenmemiş; o böyle bilgileri görse anlamaz, o böyle bilgileri görse sahip çıkamaz, görse tanıyamaz, böyle bilgileri kendinde açığa çıkaramaz. Bu yüzden o; *mudıllıdır*, örtücüdür, karanlıktadır. Rabbimiz buyuruyor: “*Bu bilgilere sahip olmayanı ben yardımcı edinmedim, yani o Halifetullah olamaz.*” Sizde böyle bir bilgi, böyle bir destek var, size olan ikramı fark edin.

“Rasûl sizi Rabbinize iman etmeniz için davet ederken ve (Allah) sizden söz almış olduğu halde, size ne oluyor da Allah’a iman etmiyorsunuz? Eğer mü’minlerseniz...” (Hadid-8)

Efendimiz sallallahu aleyhi vesellem’in zamanı konu ediliyor. O anki risalet nurunu düşünün; hem Rasûl, hem risalet nuruyla ilgili bir destek sunulmuş. Bütün bu ikramları görüp, verdiğiniz sözün açılması için, sistemin çalışması için gayret edin, gayret edin. Gayret etmek çok önemli bir şeydir ve gayretiniz bir noktada bir şeyle buluşur. Bunu daha önce konuşmuştuk, şimdi ek bir bilgi koyalım. Bu buluşma noktası çok önemlidir, “Allah’ın emri” ile “sizin gayretiniz”in buluşma çizgisini, buluşma noktasını bulmanız gerekiyor. Bu ikisi buluşunca bir mekanizma çalışır. Ayet diyor ki; *eğer sizde ahirete iman etme potansiyeli varsa, Allah sizin için risalet nuru oluşturdu, Rasûl gönderdi, sizi zorluyor, siz de gayret edin. Gayret edin, Rasûl, Risalet Nuru imkânıyla sizin gayretinizin eğrisi birleşsin, çakışsın ki bu açılım olsun.*

“Az pahaya Allah ahdini satmayın. Eğer bilerseniz Allah indindeki sizin için daha hayırlıdır.” (Nahl-95)

“Kim ahdi bozarsa ancak kendi aleyhine bozmuş olur; Allah’la ahbine kim vefa gösterirse ona da (Allah) büyük ecir verir.” (Fetih-10)

“Muhakkak ki Rabbimiz, Allah’tır deyip, sonra da bilfiil istikamet edenlere (Allah’a kulluk yapanlara gelince), onlara korku yoktur ve onlar mahzun da olmazlar.” (Ahkaf-13)

Bu ayeti duyunca diyoruz ki; *iyyaKE na'budu VE iyyaKE nesta'iyin. Ya Rabbi, bizi de korkusu olmayan, mahzun olmayanlardan eyle inşaAllah.*

“Muhakkak ki; Rabbimiz, Allah’tır deyip, sonra da bilfiil istikamet edenlerin (Allah’a kulluk yapanların) üzerine melaike tenezzül eder, ‘Korkmayın, mahzun olmayın, va’d olduğunuz cennet ile sevinin’ der: ‘Dünya hayatında da, ahirette de biz sizin dostlarıңыз. Orada nefslerinizin iştah ettiği, arzuladığı şeyler vardır. Ğafurun Rahıym’dan bir ikram olarak.’ Allah’a çağırın, sâlih amel işleyen, ‘Ben müslimlerdenim (Allah’a tam teslim olmuşlardanım)’ diyenlerden daha güzel sözlü kimdir? (Fussilet; 30-33)

“Hayır (gerçek onların sandığı gibi değil)! Kim, ahdini tam yerine getirir ve bilfiil korunursa; şüphe yok ki, Allah muttakileri sever. Allah ahdini ve yeminlerini az bir pahaya satanlara gelince, onların ahirette hiçbir nasibi yoktur, Allah kıyamet günü onlarla konuşmaz, onlara

bakmaz, onları tezkiye etmez, onlar için elim bir azab vardır.” (Al-u İmran; 76, 77)

Allah ahdini ve yeminini az bir pahaya satanlar! Birçok ayette böyle ifadeler geçer. Bir ticaretten, alıp satmadan bahseden ayetleri kolay yakalayabilmek için esas alış verişin, evrendeki gerçek alıp satmanın takas olduğu düşünülmelidir. Takas esas alış veriştir ve para da bir takastır, günümüzde biz onunla takas yapıyoruz. Para kalkarsa mal takası yapılır. Ayet diyor ki: *Siz yaptığınız alışveriş ile Allah ahdini, yemininizi dünya hayatıyla takas ettiniz, bunu tercih ettiniz, böyle takas ettiniz.* Yine ayet diyor ki: *Tercihini bu şekilde yapmışsan ahirette nasibin olmaz.*

Ve ayette söylenen bir azap var: Onlar muhatap alınmazlar! Allah ahdini, yeminlerini dünyada dünya hayatıyla takas edenin, dünya hayatını tercih edenin ahirette nasibi yoktur ve Allah onlarla konuşmaz, onlara bakmaz, onları tezkiye etmez; muhatap alınmazlar! *Muhatap alınmamak* ahiretteki azaplardan birisidir. Ayetlerde geçen bazı azap muamelelerini konu ilerlerken göreceğiz, bu da *muhatap alınmamak* azabı. Bunun izlerini dünyada da görebilirsiniz; muhatap alınmaktan dolayı duyduğunuz rahatsızlıkları, muhatap alınmak için çırpındığınız yerlerde sizi muhatap almadıkları için ruh dengenizin nasıl bozulduğunu hatırlayın. Böylece ahirette muhatap alınmamanın çok hafif bir kokusunu, çok küçük bir izini yakalarsınız. O hissi sonsuzla çarpın, o hali çaresizlikle çarpın! Tek geçerli belgenin Kur'an olduğu, tek geçerli

şeyin Sâlih Amel olduğu bir ortamı düşünün, orada muhatap alınmıyorsunuz... Çaresiz bir yer! Muhatap alınmamak böyle bir azaptır! Ayet onunla uyarıyor, bize onu burada gösteriyor ki geç kalanlardan, pişmanlığı fayda etmeyenlerden olmayalım: *Böyle bir karşılığı vardır, sözünüzü dikkat edin! Rabbim Allah'tır diyenlerden ve bilfiil istikamet üzere olanlardan; Allah'a kulluk yapanlardan olun* diyor. Peki, "Rabbim Allah'tır" yönelişi ve onun davranış biçimi nasıldır?

ALLAH'A NASIL YÖNELECEĞİZ?

Kur'an bu konuda Efendimiz (SAV)'e şöyle buyurur: "De ki: Ey, insanlar! Eğer benim diynimden şek içindeyseniz, (bilin ki) ben sizin dûnillah taptıklarınıza yönelmem. Fakat sizi vefat ettirecek olan Allah'a kulluk ederim. Ve ben mü'minlerden olmakla emrolundum. Ve (şununla da emrolundum): Vechini haniyf olarak (o tek) Diyn'e tut ve sakın müşriklerden olma. Ve sana ne fayda ne de zarar verecek olan dûniHî şeylere yönelme. Eğer yönelecek olursan o zaman muhakkak ki sen zalimlerden olursun." (Yunus; 104-106)

Şimdi de ilgili diğer ayetlere bakalım:

"Vechini (o) Tek Diyn'e Haniyf olarak doğrult. O Allah fıtratına ki, insanı onun üzerine yaratmıştır. Allah yaratışında değişiklik olmaz. İşte bu Diyn-i Kayyım (geçerli ve esas olan)dır. Fakat insanların ekseriyeti bilmezler." (Rum-30)

“Allah’a hanîfler olarak, O’na şirk koşmaksızın (iman edin) yönelin.” (Hac-31)

“Muhakkak ki; Allah indinde diyn, İSLAM’dır.” (Al-u İmran; 19)

“Size diyn olarak İslam’ı uygun gördüm.” (Maide-3)

“Kim diyn olarak İslam’dan başkasına yönelirse, bu ondan kabul edilmeyecektir.” (Al-u İmran; 85)

Allah’a nasıl yöneleceğimizi öğütleyen bu ayetlerin mealini kompozisyon haline getirelim:

Vechini o Hakk Din’e, o Tek Din’e Hanîf olarak doğrult. Din’e yönelebilmenin temel kuralı, olmazsa olmazı budur.

Hanîf’i göreceğiz, ama önce neyi hanîf yapacağımızı bilmemiz gerekiyor. Din’e yöneltilecek vech nedir, onu nasıl anlayalım?

Meallerde vech “yüz” olarak geçer. Doğrudur, ama yüzünüz bir şeyin temsilcisidir, ona gelene kadar onu oluşturan mânâlar vardır, vechi onlarla birlikte düşünmek lazım. Bir konuya bakış açın, idrakın ve idrakınla ilgili her şeyin, bunların hepsinin kaynağı olan Kalb’in; bütün bunların da göstergesi olan yüzün senin “VECH”indir. Vechi böyle anlarsan ayet sana der ki, bütün bunları hanîf yap, bunların temsilcisi olan yüzünü hanîf yap. Ayeti okuduk, vechi anladık, şimdi karşımıza yeni bir mânâ çıktı; *Hanîf İdrak, Hanîf Vech ki İslam’a yaklaşacağımız bakış açımız budur!* Bu bakış açısını öğrenip idrakımızı, yüzümüzü onun

temsilcisi haline getirip İslam’a Hanîf Vech’i temsil eden yüzümüzle yöneleceğiz. Kur’an böyle yöneltmemizi istiyor; *hanîf vechle, hanîf idrakla yönelin* diyor.

Hanîf idrak nedir? DûniHİ bir idrak ve dûniHİ bir hayat zannı söz konusu bile değildir! Bu cümle HANÎF İDRAK’ı tanımlıyor. *DûniHİ* daha önce biraz paylaştığımız bir tanım. Onu küçük bir açıklamayla hatırlayıp anlamayı kolaylaştıralım.

DûniHİ-Dûnillah bize Kur’an’da verilmiş çok önemli bir ipucu, çok önemli bir anahtardır. Biz *hanîf vech sahibi* olmak için *dûniHİ-dûnillah*’ın mânâsını yakalamış olmalıyız. Çünkü, hanîf bir vech için dûniHİ bir idrak ve dûniHİ bir hayat zannı söz konusu bile değildir. Eğer siz bir şeye dûniHİ bir idrakla “VAR” derseniz o bir ilahlık iddiası olur. Bunlar zaten hep paylaştığımız şeyler, şimdi bir özet, bir hatırlama yapmış olduk.

Hanîf idrakı, hanîf vechi tanımlamayı “VAR” yerine “İLAH” tanımını koyarak yeniden yapalım: DûniHİ ilahlık iddiası ve yaşantısı zannı söz konusu bile değildir! Hanîf vech böyle bir idrakı yansıtır. Hanîf vechi bir de dûniHİ mânâsını içeren bir cümle ile tanımlayalım. Ama önce şu; dûniHİ idrak, Allah’ın dışı kavramını kabul eden anlayış zannı’dır. Burası çok önemli. Bir kişinin hayatındaki en önemli şey *dûniHİ/Allah’ın dışı zannı*dır ve ondan kurtulmaktır. Detaylarıyla onu anlatmaya çalışıyoruz: “Allah’ın dışı kavramını kabul eden anlayış zannı söz konusu bile değildir” idrakını taşıyan vech hanîftir. Hanîf olan için ne dûniHİ bir varlık vardır, ne öyle bir

hayat vardır, bu söz konusu bile değildir. “Dışı” tartışılabilir bile değildir, çünkü öyle bir şey yoktur! Hanîf vech işte böyle bir idraktır.

“Var”ın “ilah” ile ilişkisini kurduktan, “Allah’ın dışı” diye “dûniHi” bir şey olmadığını da gördükten sonra tanım artık şöyledir: *DûniHî ilahlık iddiası ve yaşantısı zannı söz konusu bile değildir.* Eğer kul hanîf idraktaysa “Allah’ın dışı” kavramı ve bu kavramı kabul eden bir anlayış, böyle bir anlayış zannı söz konusu bile değildir. Rum-30, Hac-31, Maide-3, Al’u İmran 19 ve 85. ayetlerin bize önerdiği anlayış işte budur: *Allah’a yönelirken bakış açınız, zihniniz ve idrakınızda “Allah’ın dışı” kavramı olmasın! Allah’ın dışı anlamına gelecek bir kavramla Allah’a seslenmek olmaz!*

Allah’a, Din’e, Sistem’e hanîf vech hanîf bakış açısı ve edebi ile yönel. Anlayabilme ve anladığınla yaşayabilme kapısı ancak bu bakış açısıyla açılır. İslam Dini’nin kapısındaki kilidin anahtarı hanîf vechdir. Sisteme hanîf vech ile, *Allah’ın dışı* kavramının söz konusu bile olmadığı idrak ile yönelirsen; ancak o zaman İslam’ı anlayabilir, Kur’an’a dokunabilirsin, ancak böyle yönelebilirsen İslam’ı yaşayabilir, Allah Fıtratı’nı fark edebilirsin. Bu tanım Rum-30. ayete aittir: *Vechini o tek dine haniyf olarak doğrult. O Allah Fıtratı’na ki insanı onun üzerine yaratmıştır. Allah yaratışında değişiklik olmaz. Bu din-i kayyımdır, geçerli ve esas olandır, fakat insanların ekseriyeti bilmez.*

DûniHi ve *Hanîf Vech*’ten sonra bir kavramla daha karşılaştık; *Allah Fıtratı*. *DûniHi* idraktan kurtulunca hanîf vech ile yaşamaya başlıyorsun.

Hanîf vech ile yaklaşıp yönelir, böyle de yaşarsan Allah Fıtratı ile tanışırın, nasibince de kavrayabilirsin. Bu sana kolaylaştırılmıştır. Çünkü insan bu fıtrattan nasibini alarak, bu fıtratı yansıta-cak surette yaratılmıştır. Bunu bize ayet öğretti: *Vechini o tek dine hanif olarak doğrult; O Allah Fıtratı'na ki insanı onun üzerine yaratmıştır.* Yaratıldığımız fıtratı, Allah Fıtratı'nı anlayabilmemiz, kavrayabilmemiz için hanîf vech şarttır. Fıtrat, yani Allah Fıtratı bize mümkün olduğunca somutlaşmalıdır ki daha iyi anlayabilelim ve yaşayabilelim. Bu amaçla bir örnek verelim.

Hatırlayalım ki Allah'ı anlamak için dünyadan verilen örneklerin hiç biri tam açıklayıcı olamaz, hiçbir örnek detaylarıyla Allah'ı tanıtabilecek bir örnek olamaz. Zaten biz bu yüzden "SübhanAllah" deriz. Bu yüzden, örnekle anlaşılacak mânâyı yakalayıp örneği siliyoruz, kuralımız bu. Örnekler bir mânâyı hissetmek içindir, devamlı kalıp puta dönüşmesi, küfür ve şirke yol açacak bir malzeme olması için değil. Anlaştığımız bu çerçevede "Fıtrat"ı anlamak üzere bir örnek paylaşalım. Bir denizden su alıp onu dondursak elimizde deniz suyundan bir buz olur değil mi? İşte bu buz deniz suyu fıtratındadır. Bu buz bu haliyle deniz suyu değildir ama fıtratı deniz suyunun fıtratındandır. Sakın, bu örnekten ilerleyerek "biz öyleyse Allah mıyız?" gibi bir yanlış sonuca ulaşmayın. Fıtrat başka, çok ayrı bir şeydir. Bazen günlük yaşantıda bir şey için, bir iş için; bu benim fıtratıma çok uygun deriz. Veya çocuklarınızdan birisi için, bu benim fıtratımda dersiniz. Bunu

dediğinizde o siz mi olur? Orada bahsettiğiniz şey fitrattır. Fıtrat bir hamurdur, bir manadır. Çocuğunuzda size ait mânâlar gördüğünüz için bu çocuk benim fıtratımda dersiniz. Örnekteki mânâyı yakalarsak, Allah'a, Din'e hanîf bir vech ile yaklaşabilir, Allah'ın fıtratını fark edebilirsiniz. Çünkü zaten o fıtrat üzere yaratılmışsınız, insanı öyle yarattığını Rabbimiz söyledi.

Hanîf idrak ile, hanîf vech ile Din'e yaklaşıp Allah'ın fıtratını fark edip kavramak ve o fıtrat üzere yaşayabilmek kolaylaşır. Bu durumda sana kendi fıtratının hakikatini anlayabilmek, yaşayabilmek zor gelmez. Ve Allah Fıtratı'ndan bir yansıma olan insan için ALLAH AHLAKI ile ahlaklanma yolu böylece açılmış olur. Allah Ahlakı ile ahlaklanmak, KUR'AN AHLAKI ile ahlaklanmaktır, Kur'an ahlakı ile yaşamaktır ve o hal sendeki bu fıtrat sebebiyledir, Allah fıtratıyla olduğun içindir. İnsan o fıtratla yaratıldığı için onunla ahlaklanabilir, o fıtrat üzere yaşayabilir, o fıtratı kendisinde bulabilir. Bu yüzden, insanın kalbi ancak Allah fıtratı üzere yaşamakla huzur bulur, mutluluk ancak öyle yaşanırsa mümkündür.

Ayetteki bir diğer tarif *Allah'ın yaratması*'dır ki bu fıtrat gereği Allah'ın yaratması rastgelelik içermez; yaratışındaki mükemmellik de fıtratındandır ve değiştirilemez. Yaratma, değişmez değiştirilemez kanunlara bağlıdır. Yaratılanlara verdiği yetki ve imkânlar, Allah yaratışına karşı bir güç oluşturmaz, oluşturmaz! İnsanların çoğu Allah'a ve Sistemi'ne hanîf vech ile yaklaşmadığından bu gerçeklerin kapısını açamazlar. Ayet

bu yüzden, *insanların ekseriyatı bunu bilmezler* diyor. Çünkü hanîf vech ile yaklaşıyorlar. Öyle olunca da fark edemiyorlar, bilemiyorlar. Allah'ın fıtratının hakikat kapısını *Hanîf Vech* anahtarıyla açan kul gördüklerine *Tam Teslim* olur, yani *İslam* olur.

Tefekkür ettiğimiz ayetlerde bize hanîf vech ile yaklaşmamız önerildi. Sonra birden *İslam* kelimesine geçildi; *muhakkak ki Allah indinde din İslam'dır. Size din olarak İslam'ı uygun gördüm* diyerek razı olduğu idrakı deklare etti. Ve *kim din olarak İslam'dan başkasına yönelirse bu ondan kabul edilmeyecektir* deyip uyardı. Bunların hanîf vech ve Allah'a yöneliş ile ilişkisini yakalamalıyız. İslam kelimesini esas mânâsıyla anladığımız zaman bu ilişkiyi çözmek kolaylaşır: İSLAM teslimdir, İslam olmak teslim olmaktır. MÜSLÜMAN teslim olandır, teslim olma sisteminin ismi İSLAMİYET'tir, İslamiyet teslim olunan sistemin adıdır. "Allah indinde din İslam'dır" demek, Allah indinde yapacağınız şey yalnızca teslim olmaktır demektir. Bu yapılacak bir iştir, uygulanacak bir yöntemdir. Ayet bize onu söylüyor. Hal böyle olunca, cümlemizi yeniden şekillendirelim: Allah Fıtratı'nın hakikat kapısını hanîf vech, hanîf idrak anahtarı ile açan bir şey yaşar; gördüklerine Tam Teslim olur, yani İslam olur; kendisinin de o gördüklerinden olduğunu yaşar; gördüklerinden olarak Tam Teslim'i yaşar.

TESLİMİYET'i biraz açalım. Onun bir alt sınırı, bir de ilerleyen sınırları vardır. Dikkat edin lütfen, "Teslimiyetin bir de üst sınırı vardır" de-

miyoruz, onun üst sınırını tarif etmek mümkün olmaz. Onun alt sınırı, bir de ilerleyen çizgileri vardır. Alt sınır, “teslim olun” hitabını duyar duymaz teslim olmaktır, bu Allah’a imanın gereğidir. Alt sınırdaki kişi şunu söyler: Allah, teslim olun diyor, ben de iman ettim, teslimim. Hali hareketi teslimiyete çok uymaz belki ama “teslimim” der. Bu halle bile, yani hali hareketi ve yaşantısı henüz çok uymazken bile “Allahım ben sana teslimim” diyerek gösterilen bu teslimiyet ilanı önemlidir, çünkü iş bununla başlar. Bu ilan olmadan olmaz, bu en alt sınırdır. Bunu demekle teslimiyete başlamış olursun ve bu seni bir yere götürür. Eğer bu işe talipsen hanîf vechi öğrenir, hanîf vechle yaklaşmayı kavransan, o yaklaşımla yaşamaya çalıştıkça, bu hanîf anahtarla İslam’ın kapılarını açtıkça sen gördüklerinin “Kendin” olduğunu, “kendinde” olduğunu görürsün ve gördüklerine “teslim” olursun. Dille “teslim oldum” demekle başlayan bu teslimiyet seni gördüklerine teslimiyete götürür. Konuyu yakalayabilmek için tekrar su ve buz örneğine dönelim. Deniz suyu fıtratında ama dondurduğumuz o buzu alıp deniz suyuna bırakalım. İlk bırakıldığında “ben denize girdim” der, çünkü hâlâ buzdur, o fıtrattan olmasına rağmen hali hareketi denize uymaz. Ama bir süre sonra erir, o artık denize teslim olmuştur, deniz olmuştur yani. İşte esas teslimiyet budur ve bu teslimiyet dünya yaşantısında birinin diğerini teslim alması gibi bir teslimiyet değildir. Buzun denizde erimesi onun denize teslim olmasıdır. Bu teslimiyet ona öyle bir imkân ve özellik sağlar ki o daha önce bir

buz iken, buz kadar cirmi var iken eridiği zaman deniz gibi yetkili olur. İslam işte böyle bir teslimiyettir, bu teslimiyetin bizi götüreceği böyle bir yerdir, onun böyle bir hali vardır. Ve aslında bu yüzden onun “üst sınırı” tarif edilemez, tarif edemeyiz. İlerleme/teslim olma çizgileri vardır, ama üst sınırı tarif edilemez. Teslimiyet hali için İslam bize diyor ki; hem o ilk teslimiyet sınırına ulaşabilmek, hem de ilerleme çizgileri ve hallerini bir hayat tarzı olarak yaşamak için kapıları hanîf idrak ile, hanif vech ile açabilirsin, bu teslimiyeti ancak o zaman kavrayabilirsin ve o zaman gördüklerindeki hakikatin sana yabancı olmadığını fark edersin. Çünkü sen de gördüklerin de o fitrat üzeresiniz. Gördün ki bu böyle, oraya teslim olur gidersin.

Allah Ahlakı ile ahlaklanabilmek için Allah indinde tek yol tam teslimiyettir; İslam’dır. Allah sizin için yöntem olarak tam teslimiyeti , yani İslam’ı uygun gördü. Zannları ile başka yöntem arayanlardan Allah razı olmaz ve onların yöntemlerinin sonunu onlar için hüsrana çevirir. Anlattıklarımız ayetlerin özetiydi; Rum-30, Hac-31, Al’u İmran; 19 ve 85, Maide-3 ayetleri bize nasıl yöneleceğimizi böyle özetledi.

Hanif özellik söz konusu olunca hemen İbrahim aleyhisselam aklımıza gelir.

“De ki: Muhakkak ki Rabbim beni sırât-ı müstakıyme, dosdoğru diyne, haniyf olan İbrahim’in diyni’ne hidayet etti. O müşriklerden değildi.” (En’am-161)

“Muhsin olarak vechini Allah’a teslim eden-
den ve hanif olarak İbrahim’in diynine tabi olan-
dan diyn olarak daha güzel kimdir?” (Nisa-125)

Bu ayette hem bir yöneliş tarif edilmekte,
hem de ilişkilere ait bir bilgi verilmektedir. Yöne-
lişte karşımıza çıkan yeni kavram “MUHSİN”dir;
hanîf vech ve teslimiyetle ama muhsin olarak!
Vechini Allah’a muhsin olarak teslim etmek bir
yöneliş tarifidir. *Hanîf olarak İbrahim’in dini-
ne tabi olmak* ise bir yaşantı tarzıdır. *Tabi ol-
mak* bir duruşu, bir davranışı gerektirir. Hazreti
İbrahim’in dinine tabi olan yönelişini ve yaşan-
tısını Hazreti İbrahim aleyhisselam gibi yapar,
onu takip eder. Soruyor: Onu uygulayan ve onu
yaşayandan daha güzel biri olabilir mi? Kim ola-
bilir? Bu ayette hem yöneliş hem de yaşantı için
bir örnek var, biraz sonra detaylı bakacağız.

“Hani Rabbi O’na (İbrahim’e): Eslim (teslim
ol, müslim ol) demişti, o da Eslemtü li Rabbil
Âlemiyn (Âlemlerin Rabbine teslim oldum) de-
mişti.” (El Bakara-131)

Fark etmişsinizdir, ayetler bize bir dil öğreti-
yor, günlük yaşantıda kullanabileceğimiz ifadeler
öğretiyor. Rabbi “teslim ol” dedi. O da “*Eslemtü
li Rabbil Âlemiyn*” dedi. Biz de öyle söylemeliyiz.

Şimdi bir parantez açacağız, ileride böyle bir
konuyu Rabbim lütfederse paylaşma fırsatımız
olabilir. Kur’an’ın artık fark ettiğimiz bir öğüdü
var; *Kur’an’ı ders edinin, ayetleri ders ederek öğre-
nin! Kur’an’ı tedebbür ederek okuyun, Kur’an’ı te-
zekkür edin!* Peki, Kur’an’ı nasıl ders ederiz, nasıl

tedebbür ve tezekkür ederiz? Bu başlı başına bir konu ama hiç değilse şöyle bir sorgulamaya başlamak lazım: *Günlük yaşantıda cümlelerimin ne kadarı ayet? Yaşarken ne kadar ayet kullanıyorum?* Bunu çok önemsememiz ve hayatımızdaki ayetlerin sayısını artırmamız gerekiyor.

Bu kapsamda, “*Eslemtü li rabbil alemin; Rabbül alemiyne teslim oldum*” diye seslenmek güzel olur inşaAllah. Ayet ve hadislerdeki benzer sesleniş/sığınış cümlelerini hayatımıza yaymalıyız.

“Ey iman edenler, hepiniz toptan SİLM’e (teslimiyetle gelen barışa) girin, şeytanın adımlarına tabi olmayın. Muhakkak ki o, sizin için açık bir düşmandır.” (El Bakara-208)

Ferdî teslimiyetlerden toplu teslimiyet haline ulaşmamız öğütleniyor, ferdî teslimiyetlerden toplu teslimiyete yönlendiriliyoruz, cemaat olma özelliği hedef olarak gösteriliyor.

“Rabbinize yönelin (O’na kulluk edin) ve size azap gelmeden önce O’na teslim olun. Sonra yardım olunmazsınız.” (Zümer-54)

“Hayır (iş zannettikleri gibi değil)! Kim muhsin olarak vechini Allah’a teslim ederse, işte onun ecri Rabbi indindedir. Onlara korku yoktur ve onlar mahzun da olmazlar.” (El Bakara-112)

“Muhakkak ki Allah, müttakiler (korunanlar) ve muhsinler ile beraberdir.” (Nahl-128)

Yöneliş ana fikrini tamamlamaya gayret ediyoruz, Bu son ayetlerle birlikte yönelişimize “muhsin” özelliği de girdi. O halde muhsini de tanımlamaya, bir ibadet, bir amel olarak oradan

kendimize öğüt almaya gayret edelim. Muhsin için bir sınır belirleyeceğiz ve o en alt sınır olacak. Sınır belirlemek çok önemlidir. Anlaşılabilir net tanımların yapılması ve en alt sınırın çok anlaşılabilir şekilde ve mutlaka oluşturulması gerekiyor ki kişi o tanımdan bir amel çıkarabilsin, onu öğrenince hayatında Kur'an ve Sünnet yolunda bir değişim yaşayabilsin. Amel çıkaramadığımız bilgi işimize yaramaz. Mutlaka sünnete uygun, Efendimiz (SAV)'in hadislerine uygun bir amel çıkarabilmemiz için, konuların iyi tanımlanması ve alt sınırının belirlenmesi gerekir. Şimdi bu yöntemle muhsini tanımlamaya, en alt sınırını belirlemeye çalışalım.

Efendimiz (SAV) buyuruyor: "İhsan Allah'ı görüyor gibi kulluk etmendir. Bunu yapamıyorsan da Allah'ın seni gördüğünü bilmelisin."

İhsan bir mertebedir, bu mertebedeki kişi ise Muhsin'dir. Bu hadise göre muhsin, Allah'ı görüyor gibi yaşıyandır, hiç bu halden kopmayandır. Muhsin, Biiznillah yaptığı çalışmalarla öyle bir noktadadır ki özel bir gayreti olmaksızın Allah'ı görüyor gibi yaşıyordur. Biz, yaşarken dünyayı görmeye çalışıyor muyuz, dünyayı bir görsem gibi bir zorluğumuz var mı? Bizim için o kadar doğal ki bu yaşantı, kendiliğinden o halin içindeyiz. İşte muhsin o hali böyle yaşar. Bu, "ben Allah'ı görmeye çalışayım, böyle muhsin olunuyormuş" diyerek yaşanan hal değildir. O da çok önemlidir, çok da güzel bir ameldir ama ihsan hali o değildir. *İhsan sahibi* zorlanmadan, kendiliğinden öyle yaşıyordur. Fıtratını fark ettiği, fıtratta teslim olduğu, fıtratta eridiği o hal

artık ona doğallaşmıştır. Hadisin bu konudaki esas önerisi *görüyor gibi* ibadet etmektir. Bunu henüz başaramamışsak bize söylenen bir ihsan mertebesi daha var: *Göremiyorsan, görüyor gibi yaşayamıyorsan, hiç değilse Allah'ın seni gördüğünü bilerek yaşa, bu idraktan kopmadan yaşa.*

Şu özelliğiyle muhsine daha yakından bakalım; muhsin cömerttir, onun cömertliği Muhammedi cömertliktir. Cömertlik Muhammedilere has bir iş değil ki! Diğerleri de çok cömert olabilir. Muhsinin cömertliği Muhammedi cömertlik olup bilinen cömertlikler gibi değildir. *MUHAMMEDİ CÖMERTLİK'te, ihsan sahibi olduğu için Allah onun eliyle veriyordur.*

“Muhakkak ki; Allah Rahmeti (muhsinlere,) muhsinlerden (de size) yakındır.” (A'raf-56)

Muhsinin ihsanı *Veccehtü Vechiye* halidir ki Allah'ı *görüyor gibi* kulluk yapmanın en alt seviyesi budur; *Veccehtü Vechiye'dir. Veccehtü Vechiye* Muhammedi idraka lutfedilmiş bir hediyedir:

“O halde ne yana dönerseniz vechullah oradadır.” (El Bakara-115)

“Muhakkak ki ben, vechimi haniyf olarak Semavat ve Arz'ın Fatırı'na yönelterek O'na teslim oldum ve ben inkârcılardan değilim.” (En'am-79)

“Vech” vurgusu yapılan bu ayetlerle muhsinin *Veccehtü Vechiye'sini* anlamaya çalışalım. Muhsin için hal ne olursa olsun, o hal önce Vechullah sonucudur. Sonra? Yine Vechullah vafındadır, Vechullah'tır. Böylece muhsin daima Vechullah'ın huzurundadır. Vechini huzurunda

olduğu bu Vech'e çevirmiştir. İnsan diliyle, beşer lisanıyla söylersek, o daima “yüz yüze”dir; daima önce Vechullah'ı görüyor, sonra o hal veya suretin kesret âlemi içindeki rolünü görüyordur.

Anlatım kesret diliyle olduğu için *ikilik var* gibi düşünülebilir. Ama soruyorum; hem muhsin olarak işi kavramış halde olacaksın, hem de bir ikilik olabilir mi? Bu nasıl mümkün olur? Anlatımın kesret diliyle olduğunu unutmayın! Evet, o Allah'la yüz yüzedir. Ancak, *Vechullah'a çevirdiği vechin de Vechullah olduğu muhsin için kaybolmayan bir idraktır. Onun Vechullah'a dönen vechi dūniHi bir vech değildir, Vechullah'a dönen vech Allah'ın dışında bir vech değildir.* Bu durumda muhsin zaten haniftir ve teslimdir, yani İslam'dır. Muhsin, hanif ve teslim halin ikandır. Yöneliş için hanif hal iman kabul edilirse, muhsin hal ikandır.

“(Rasûlüm) seninle münazaraya girerlerse de ki: Eslemtü vechiye lillahi; vechimi Allah'a teslim ettim ve bana tabi olanlar da.” (Al-u İmran; 20)

Hayatımıza yayacağımız bir şey daha öğrendik: *Eslemtü vechiye lillahi ve men ittebean: Ben vechimi Allah'a teslim ettim, bana tabi olanlar da!*

“Kim muhsin olarak vechini Allah'a teslim ederse, gerçekten en sağlam kulb'a tutunmuştur. İşlerin akıbeti Allah'a (döner).” (Lukman-22)

Nasıl yöneleceğimiz ve ilişkilerimizi nasıl düzenleyeceğimiz iki ana başlıktı, şimdi en alt sınırıyla yönelişi tanımlayalım. Kavramları bu iki

başlık altında tanımlayarak bir noktaya geldik, şimdi o tanımlarla Allah’a nasıl yöneleceğiz?

“Allahım, Âmentü Billâhi diyerek sana yöneliyorum; “dûniHi var ve muhtar” varlık kabulüne ve yaşantısına “La ilahe” diyorum. Sana Karşı veya Seninle Birlikte veya Seni yok sayarak oluşturulan Sözde Tanrılık İddiaları batıldır, boştur; söz konusu bile değildir. Illa Billâh.”

Yönelişimizin zâhiren en alt sınırı olan bu idrak seviyesinin ileri götürülebilmesi “İLİŞKİLER” başlığı altındaki konularla ilgilidir.

Eğer 25. Tefekkür Sayfamıza bakabilirsek, bu noktadan sonra söyleyeceklerimizi daha kolay ele alabiliriz. “Yöneliş” ve “İlişkiler”i daha önce tanımlamıştık. Yukarıdaki paragrafta tefekkür şemamızdaki Yöneliş kısmını bir tanım olarak yeniden ifade etmiş olduk. Yöneliş için tarif ettiğimiz bu alt sınır ilerletilmelidir, böyle kalmamalıdır. Bu idrakı ilerletmeyi, mutlaka ilerletmeyi çok önemsemek lazım. Dünya hayatında ne yapıyorsanız o biraz ilerlesin diye gayret ediyorsunuz. Üç kuruş kazanmışsanız beş kuruş yapmaya, bir okulun birinci sınıfını geçmişseniz ikisini, üçünü, dördünü geçmeye, yani sürekli ilerlemeye öyle talipsiniz ki! Sizdeki bu duygu, bu hedefe kilitlenme hali, bu gayret aslında ahiretle ilgilidir, dünyevî değil ahiretî bir duygudur, yani Allah’la ilgili bir şey öğrendiğiniz zaman onu ilerletmede kullanılması gereken bir duygudur. Onu boşa harcamayın, yani yalnızca günlük yaşantıda kul-

lanıp bırakmayın. *Bütün herşey Allah içindir* gerçeğini unutmayın! Allah diyor ki:

“Verdiklerimi (bana) infak ederler, (bana kullanır, boşa harcamazlar).” (El Bakara-3, Enfal-3)

Demek ki, bize nasip edilen, lütfedilen, öğretilen bu idrakı mutlaka ilerletmemiz gerekiyor. Bize verilen alt sınır onu ilerletelim diyedir, bizdeki ilerletme yeteneğini infak edip de kullanalım diyedir. İlk çizgiler, alt sınırlar orada durmak için olmayıp başlamak içindir. Ayağını çizgiye koymuş bir koşucu “koş” emri gelince orada duruyor mu? Orası başlama yeri! Fırılıyor, koşuyor, gidiyor... Başlama çizgisi, bir yarışta, bir sınavda olduğunu bilen hızla ilerleme yeridir, durma yeri değil! Paylaşımlarımızda hep başlama yerini, o sınırı, o çizgiyi tarif ediyoruz. Tanımladığımız bu yöneliş de başlama çizgisidir. Şuna da dikkat şarttır: Başarılı bir ilerleme için, başlama yeri olarak tanımlananı çok iyi anlayabilmiş olmalıyız. Aksi halde başlama noktasından yanlış yerlere gider saparsınız. Saparsanız uyarılıyorsunuz, Hakem düdüğü çalıyor, “yanlış yerdesin, çizgiye dikkat etmezsen yarışın, koşman kabul olmaz” diyor. İlk şart budur; başlama yerini iyi anlamak! İkincisi o çizgiden hareketle hızla koşmak; Allah yolunda, Hakk Yol’da hızla ilerlemektir.

Önemli bir şey söylemeye çalışacağım, tanımladığımız bu yöneliş idrakının ilerleyebilmesi bir şarta bağlanmıştır; *Yöneliş*’in ileri gitmesi *İlişkiler* başlığı altındaki konulara bağlıdır. Yönelişteki idrakın ilerlemesi, yani daha ileri bir yöne-

liş haline ulaşmak, o konuda felsefe yapmakla, sürekli o konuları düşünmekle, sabah akşam yönelişe dair konuları konuşmakla olmuyor. Böyle ilerlediğini zannedenler günümüzde o kadar çoktur ki, çok olduğu için söylüyorum! Böyle ilerlediklerini zannederek kitaplar yazanlar, insanları oyalayanlar çok olduğu için söylüyorum; bu alt sınırı fark etmiş, oraya tutunmuş kişi felsefe yaparak ilerleyemez, bir amel üretmeden bu konuyu ele almakla ileri gidemez. İlerlemek amelledir; “yöneliş”in ileri gitmesi “ilişkiler” konusu kapsamında yapılması gerekenlerle ilgilidir.

Anladık ki, yönelişimizin zâhiren en alt sınırı olan idrak seviyesinden ileri götürülebilmesi *İlişkiler* başlığı altındaki konularla ilgilidir. Ancak, *İlişkiler* kapsamındaki davranışların makbul olabilmesi için *Yöneliş* başlığı altındaki idrakın, dile getirdiğimiz en alt sınırdan olması ve hiç geri gitmemesi gerekir.

Amellerimizin “salih” özellik kazanması için önce Âmentü Billâhi ve Rasûlihi yöneliş vazgeçilmez, olmazsa olmaz şarttır. Yöneliş’teki bu iman bilgisinin adım adım ikana gitmesi ise sâlih amel ile olur. “Yöneliş”, “İlişkiler” ve “Seyr-i Sülûk” başlıklarını İhlâs Sûresi bilgisi ışığı altında anlamaya çalışırsak hangi sonuçlara ulaşacağımızı 25. Tefekkür Sayfamız açıklamaktadır, baktığınızda bu sonuçları orada görebilirsiniz:

Şemamızda *Yöneliş*’i “Kul HUvAllahu Ehad, Allâhus Samed” ayeti temsil etmektedir. *İlişkiler*’i “Lem yelid ve lem yûled” ayeti ile sembolleştir-

dik. İlişkiler’i Yöneliş’e ilerleten, yaklaştıran ise Seyr-i Sülûk’dur. Seyr-i Sülûk sizin ilerleme sürecinizi gösteren ibredir. Birbiriyle açılı olan, farklı iki kolonmuş gibi duran Yöneliş ve İlişkiler’i siz Seyr-i Sülûk ile birleştirir, yaklaştırırsınız. Bu Seyr-i Sülûk mânâsını da “Ve lem yekûn leHU küfüven ehad” ayeti ile ifade ettik. Yöneliş’i ve ilişkiler’i bu bakışla İhlâs Sûresi bilgisi ışığı altında görmek bize nasıl bir bilgi ve nasıl bir hal verir?

Yöneliş, ilişkiler, Seyr-i Sülûk üçlüsünün dikey kolonu olan Yöneliş, “HUvAllahu Ehad, Allâhus Samed” tam ifadesi ile hedefi belirten bir tanımlamadır. Burada varlıklar ve insan söz konusu değildir. Bu üçlünün yatay kolonu olan ilişkiler ise, “Lem yelid ve lem yûled” ayeti ile kesret âlemine işaret eder. Mü’minler için, kesret âlemine bu ifade tarzı, büyük bir merhametle başlangıç sağlar. İlişkilerin bu ayetle başlatılıyor; inananlar sâlih amele, yani ilişkilere böyle bir cümleyle başlatılıyor; *Lem yelid ve lem yûled*. Kesret âlemi için kullanılan bu ifade mü’minin kesret âlemine nasıl büyük bir merhametle girdiğini, hayata nasıl bir merhametle başlatıldığını gösteriyor, bir bilebilsek. *Lem yelid ve lem yûled*, bizim için kesret âleminde büyük bir başlangıca

yol açacak çok önemli bir sonuç sağlar. *Bu ifade, kesret âleminin inkârcı zann'larını mü'mine öyle bir reddettirir ki mü'min kesrette tevhid sırrını kesret diliyle Rabbinin öğrettiği şekilde söylemiş olur. Mü'min, ilişkilere, çokluk alemine, yani salih amele bir cümleyle başlar ki bu onun dünya yaşantısı ve tecrübesiyle hiçbir zaman öğrenemeyeceği bir bilgidir. Bu cümleyle kesret âleminin inkârcı zann'larını reddetmiş ve kesrette tevhid sırrını kesret diliyle Rabbinin öğrettiği şekilde söylemiş olur; kıyas cümlesiyle çokluğu kaldıran bir başlangıç yapar; Lem yelid ve lem yûled.*

Hadis-i kudside buyuruluyor ki; "Mü'minlere merhametimin işareti olarak, onlara Ramazan ayını ve İhlâs Sûresi'ni verdim."

"Rahman çocuk edindi dediler. Andolsun, idden (pek çirkin ve iddia) bir şey yaptınız. Bundan dolayı az kalsın semavat çatlayacak, arz yarılacak, dağlar yıkılıp düşecek." (Meryem; 88-90)

Bu ayetteki mânâyı yakalayalım.

"Mâliki YevmidDiyn" bölümünde, kıyameti, ba's olmayı ve hesap gününü gördüğümüz ayetlerde kıyametin anlatılışını hatırlayın, bu ayette de öyle şiddetli bir anlatım var: Şirk ehli "Rahman çocuk edindi" demekle öyle şedid bir iddiada bulundular, öyle çirkin bir şey söylediler ki bu iddiaları yüzünden neredeyse kıyamet kopacak. Bu mecaz değil, dikkat edin! "Neredeyse semavat çatlayacak, arz yarılacak ve dağlar yıkılıp düşecek" bir mecaz değil! İnanmayanların, yanlış inananların, bir kıyamete sebep olabilecek bu

iddialarına karşı, mü'min korunuyor, o "*Lem yelid ve lem yuled*" diyor. Bu, en azından o çirkin iddianın sebep olacağı felaketin zıddı bir güzelliğe ve mükâfata sebeptir ki mü'min kesret âlemine işte bu noktadan başlar. İhlâs Sûresi'nin bize nasıl bir merhamet, nasıl bir ikram olduğunu fark ettiniz mi? Fark eden için, hayata yayılacak, zikriyle meşgul olunacak ayetlerden birisi de İhlâs Sûresi'dir. Zıddını söyleyenlere; "bu iddianız nedeniyle neredeyse kıyamet kopacak!" denirken, mü'mine bu cümle öğretiliyor; *Lem yelid ve lem yuled*. Mü'min yanlış bir şey söylemesin, yanlış değerlendirme yapmasın diye! Bunu kesret âlemindeki zıtlıklara bakarak tahayyül etmeye çalışalım: Kıyametin kopuşunun şiddet ve azametinin korkunçluğu neyse, en az onun kadar azamet ve müthişliğe sahip ama sırf güzellik, sırf nimet olan bir cümleyi mü'minlere öğretiyor. Biz ef'al âlemine o cümleyle başlıyoruz.

Euzü Billâhi mineş şeytanir racim, Bismillahir Rahmânir Rahıym "Ve kulil hamdu lillahilleziy lem yettahiz veleden ve lem yekün leHU şeriykün fil mülki ve lem yekün leHU veliyyün minezzüllü ve kebbirHU tekbiyra." (AllahuEkber)

Mealen: "Hamd, çocuk edinmemiş, mülkte ortağı olmayan ve acizlik dolayısıyla veliye muhtaçlığı söz konusu olmayan Allah'a aittir" de ve O'nu tekbir et!" (AllahuEkber) (İsra-111)

Bu ayet "Ayet'ül İzz; yücelik ayeti" diye de anılır. Efendimiz (SAV)'in Abdulmuttalib çocukla-

rından konuşmaya başlayan her çocuğa bu ayeti bellettiği rivayet edilir.

Yöneliş için “*HUvAllahu Ehad; Allâhus Samed*”, ilişkiler için “*Lem yelid ve lem yûled*” cümlesini gördük. Seyr-i Sülûk süreci, Seyr-i Sülûk eğrisi ise “*Ve lem yekün leHU küfüven ehad*” ayetini içeriyor. Bu aslında bir sonuçtur.

Yönelişte insan yoktu, bir bilgiyle başladık: *HUvAllahu Ehad; Allâhus Samed*. Ve çokluk başladı. Mü'min olarak, çokluk hayatına çokluktaki tüm yanlışları reddeden bir dille başladık: *Lem yelid ve lem yûled*. Başlama noktasında durmamalı, o çizgiden ilerlemeliyiz demiştik, şimdi ilerliyoruz. İlerlerken bir hakikati tespit ediyoruz; *ve lem yekün leHU küfüven ehad*. Bu, talib için bir hedeftir ve seyr-i sülûk boyunca basamak basamak durum tespitiyle ulaşacağı bir sonuçtur.

Talib, İhlâs Sûresi'nin bir ve ikinci ayetlerinde Rabbinden öğrendiği *duymal yakîn* olan bu bilgiyi, *ilmel yakîn*, *aynel yakîn* ve *hakkal yakîn* yaşayarak biiznillah *ikan* noktasına taşır. Aslında bu kavramların her biri bir konu başlığıdır, başlı başına birer bölümdür, biz şimdilik değinip geçiyoruz.

Anlatım yöntemimiz, hedefimizdeki konuyu en alt sınırından tanımlamak ve en alt çizgide amel çıkarmak üzerinedir, öyle olmasına gayret ediyoruz. Bu paragraf, en alt çizgiden itibaren alınacak yolun başlığıdır ve bu yolculuktaki tüm süreçlere ait kavramları barındırmaktadır.

İlişkiler ibresi Seyr-i Sülûk boyunca Yöneliş kolonuna yaklaşır. Bu yaklaşma kesinlikle Sâlih Amel ile gerçekleşir. Mânâ Çakıştırma Yöntemi ile iki mânâ birbirine yaklaştıkça “yakîn” de oluşur. Her bir yakîne ancak sâlih amelle ulaşılır. “Sen bildiğinle amel edersen, Allah sana bilmediğini öğretir” hadisini şimdi belki de daha iyi anlıyoruzdur. Sen az önce tanımlanan bilgiyle amel edersen, Allah sana yeni bir bilgi öğretecektir. Bilgi sende yeni bir idrak oluşturur, bu yeni idrakınla amel edersen sana yeni bir bilgi öğretilir. Her öğrenmeyle birlikte yeni bir idrakın var demektir, onunla amel edersen tekrar yeni bir bilgi öğretilir... Böylece Seyr-i Sülûk sürecini ilerletir, o eğriyi yukarıya doğru çekersin; ilişkiler yatay kolonunu, dikey kolon olan Yönelişe doğru getirirsin. Ama anlatmak istediğim şudur; bunun yolu Salih Amel’dir, yeni ve daha ileri bilgi ancak salih amelden sonra gelir. Peki, ilk bilgi nasıl geliyor? İlk bilgi başlamak için verilir, yönelmen için o bilgiyle başlatılırsın. Ama sonra o bilginin hakikatine, bâtınına amelle gidersin. Ayetler hep bu ayrılmazlığı, hep bu olmazsa olmazı ilan eder; Amenu ve amilus salihati...

Şuna çok dikkat edelim, hiçbir zaman ilk başladığın amel, yani önceki amel kalkmaz! Kul, ilişkiler kolonundaki en alt sınırdaki amele başlar ve yeni bir bilgi öğrenir, idrakı ilerler. Şimdi o ilerlemiş bir idrakla ameldedir. Böyle yaşarken Rabbi ona yeni hakikatler açar, idrakı ilerler, yeni idrakı ile yine ameldedir. Ama hiçbir şekilde önceki ameli kalkmaz. Bu konuda çok önemli bir tuzak

vardır; o işler avam içindir, sen yapmasan da olur, bu ameller artık bizden kalktı gibi bir yanılsa, bir tuzağa sakın düşmeyin. “Amel avam içindir” gibi bir bakış açısı yanlıştır. “Şu ameller avam içindir” diye de bir şey olmaz, hiçbir zaman! İdrakı ilerleyenin hiçbir zaman ameli azalmaz, hele de ameli hiç kalkmaz, ancak çoğalır! İdrak ilerlemesi ameli ancak çoğaltır, kaldırmaz. Bunu önemle, özenle vurguluyorum. Çünkü bu konuda İslam ve tasavvuf adına yanlış uygulamalar duyuluyor. İdrakın ilerlemesi ilişkilerin zâhiri mecburiyetlerini kaldırmaz. Ayrıca, yöneliş kolonuna yaklaştıkça yakîn elde eden talibin haline uygun, kendisine ait hukuk oluşur. Oluşan hukuk ona aittir, şimdi o hukuka uygun amel yapar. O amel var olana eklenmiştir, önceki amelleri kalkmaz. Bu yeni hukuk var olan şeriâtı gevşetici değil daha sıkılaştırıcı bir hukuktur ve bu ona çok kolay gelir. Başkasına zor gibi görünse de Rabbi ona onu kolaylaştırmıştır.

Talib’in hayatı, ilişkiler yatay kolonunun Yöneliş dikey kolonuna doğru seyahatidir. Bir seyr-i sülûk eğrisi çizen bu seyahatin ipuçlarını ayetlerde bulabiliriz. Şimdi paylaşacağımız ayetlerle o ipuçlarını yakalayabileceğiz inşaAllah.

“Bu bir öğüttür. Dileyen Rabbine (erdiren) bir yol edinir.” (İnsan-29)

Bu ayet bizim için ölçüdür, ilişkiler kolonu için en zâhirî bir mecburiyettir, bu hiç değişmez!

“Allah dilemedikçe siz (onu) dileyemezsiniz.” (İnsan-30)

Bu ayetteki mânâ, hakikati keşfedilip mânâları çakıştırılarak ilerleme yapılacak hedef hakikattir ve aslında İnsan 29 ve 30 beraberdir, biri diğerini kaldırmaz. Bu noktada İnsan-30 için bir tefekkür yapabilmek üzere bir hususu sunmak isterim, sonra ileride Rabbim lutfederse onu kendi içerisinde değerlendiririz. İnsan-30 meali olarak *“Allah dilemedikçe siz dileyemezsiniz”* yazdık. Bir ileri idrakta bu meal; *“Dileyen yok, ancak Allah”* halini alır. Bu ayetin bir de tefekkür meali vardır; hakikatini kavrayabilmek için tefekkür edilecek bir meali vardır. *Tefekkür meali* ayrı bir mealdir ve ileri idrak meale götüren bir vasıta. Bir tefekkür meali paylaşacağız. İnsan-29’dan İnsan-30’a ulaşmayı önermiştik değil mi, bu tefekkür meali bu iki ayet için bir mânâ çakıştırmadır. Ayrıca, her bir ayetin kendi içinde yedi temel mânâ kolonu vardır ki bunu hadisten öğrenmiştik.

İnsan-30 için; *“Allah dilemedikçe siz (onu) dileyemezsiniz”* şeklindeki meal daha çok kesret âlemine uygun bir meal. Bunu daha tevhid bilgisi içeren bir meale çevirdiğimizde; *“Dileyen yok, ancak Allah”* deriz. İşte sizi bu ikinci meale taşıyacak meal tefekkür mealidir. Siz onu tefekkür edince daha ileri olanını yakalamak kolaylaşır. Bu yolun tefekkür meali şudur: *Allah dilemeden sahip çıkamazsın!* Tefekkür edilir ve üzerinde çalışılırsa bu mana ile çok önemli ipuçları yakalanacaktır, inşaAllah.

Seyr-i Sülûk sürecini oluşturan ilişkiler’den Yöneliş’e seyahatin ipuçlarını ayetlerde buluyoruz ki İnsan 29 ve 30’u da bu kapsamda gördük.

“O âlemler için bir Zikir’den başka değildir. Sizden bilfiil müstakıym olmayı dileyenler için.” (Tekvir; 27, 28)

Ayette “dileyen” ifadesi var! Bir insan var ve o bir tercih yapıyor: Dileyen! İlişkiler kolonunun en alt seviyesi budur. Bu ayetler ilişkiler kolonunun en zâhiri mecburiyetini tanımlıyor.

“(Fakat) Allahu Rabbül Âlemiyn (Rabbül Âlemin olan Allah) dilemedikçe siz dileyemezsiniz.” (Tekvir-29)

Ayet bize yönelişin alt sınırını tarif etti. Yöneliş kolonunda ilerletecek tefekkür hedefi ve hakikati için buradan başlayıp ilerlemek lazım.

“Hayır (iş zannettikleri gibi değil), muhakkak ki o bir tezkiredir (öğüttür), dileyen onu zikreder.” (Müddessir; 54, 55)

“Fakat Allah dilemedikçe onlar zikredemezler. O, takvanın ehlidir ve mağfiretin ehlidir.” (Müddessir-56)

Tekvir-29 Yöneliş’in alt sınırını tanımlamıştı. Müddessir 54 ve 55, ilişkiler kolonunun en zâhiri mecburiyetidir. Müddessir-56 ise Seyr-i Sülûk’ta anlayıp kavramamız gereken, yaşayıp ulaşmamız gereken hedef ayettir.

Seyr-i Sülûk’un sırât-ı müstakıym üzere başlayıp tamamlanması için yoldan sapmamak gerekiyor. Bunun için sapmaların bilinmesi ve onlardan korunulması bir gerekliliktir. Bu yüzden, sapmaların çok önemli şekilde ele alındığı 13. Tefekkür Şemamızı hatırlamak yerinde olacaktır.

"AMENTÜ BİL KADERİ" KONUSUYLA İLGİLİ GELİŞEN AÇIK VEYA GİZLİ İKİLEMLERİN GİDERİLMESİNDE TALİBE YARDIMCI BİR YOL

"Doğrunun" tesbiti istenen her konuda anahtar şöyledir:

I. "Bilâhî" anlamında "Bakış Açısı" oluşturmaktır: Bir başka deyişle;

"Bakış Açısı"nın Kur'an'ın ana mesajı olan iki şehadet noktasını birlikte içermesi gerekmektedir.

1. **Mesaj Bilgi** → **Gıyânetlik Sonuç** → **Şehadet**
 1. Lâ ilâhe illallah → **Şahâd-ı ilâhî** olursun Cennet'e giremezsin → Eshedü en lâ ilâhe illallah ve Eshedü enne Muhammeden abduhu ve rasuluhu.

2. İhlas Suresi → Allah Ehad ve Samed'dir → Eshedü en lâ ilâhe illallahul Ehadus Samedullegiy lem Yelid ve lem yüled ve lem yekün lehü küfuven Ehad.

II. Tesbit edilen "Bakış Açısı"nın gereği olarak "SALİH AMEL" oluşturmaktır

"Lâ ilâhe illallah, Muhammeden Rasûlullah" gereği olarak Rasûlullah (SAV)'in sünnetine uymayan amel "SALİH AMEL" olmaz.

YUKARIDAKI ANAHTARAN HAREKETLE "AMENTÜ BİL KADERİ" İÇİN:

SORU-1) İman edeceğim tanımlama nedir?

SORU-2) Bu tanımın gereği olarak nasıl davranmalıyım?

CEVAP-1) İnsan-30: "Ve ma tesaune illa en yeşaAllah..."

İlk idrak meal: Siz dileyemezsiniz, Allah dilemedikçe...

İleri idrak meal: Ayrıca dileyen YOK, illa ALLAH...

CEVAP-2) İnsan-29: "İnne haşihî tezkiye'tun, femen şaettehaze illa Rabbihî sebîla"

Meal: Muhakkak ki, bu bir tezkiye'dir; DİLEYEN Rabbine bir yol tutar

Cevap 1 ve 2'deki ayetler, diğer ilgili ayet ve hadisleri temsilen seçilmiştir.

EGER !!! Yukarıdaki soruların cevabı olarak, var olan ayetleri yerine, "Beferî Tanımlamalar" getirilirse, "BATIL DAVRANIŞLAR"

Cevap-1) İnsan-30

Cevap-2) İnsan-30'un cazibesıyla

oluşturulan "BEŞERİ TANIM"

Sonuç: Batıl Davranışlar

Cevap-1) İnsan-29'un tesiriyle

oluşturulan "BEŞERİ TANIM"

Cevap-2) İnsan-29

Sonuç: Batıl Davranışlar

MUHTAR TANRI	MECBUR TANRI	"B" İLK İDRAK	"B" İLERİ İDRAK
Muhtariyet iddiası İnsan-29'un tesirinin de kaunca kişi; İnsan-30 ile İnsan-29 ün ilgisini ve bütün lügünü fark edemez; İnsan-30 yokmuş gibi davranır.	Öncelikle "A"nın fark edilmesi ve yok edilmesi gerekliliğini bilmeden, "B"yi yok etmeye ça- rıyan kişi; İnsan-30 için "Allah dilemeden sonra BEN dilerim." der.	İnsan-29 ve İnsan-30 u "HU" çerçevesinde meallendirir. İnsan-30 için ilk idrak meal olarak: "Benim dile- mem ALLAH'ın dile- mesidir." der.	İnsan-29 ve İnsan-30 u "vahidül'ehad" çer- çevesinde kavrar. İnsan-30 için ileri idrak meal olarak: "AYRICA DİLEYEN YOK, İLLA BILLAH"

Sapmaların bir tehlikesi de şudur ki sapmış idraka doğruyu anlatmak neredeyse imkansızdır! Bu yüzden, sapmaya sebep olan idrak ve davranış yanlışlarının, sapma gerçekleşmeden sağlıklı akıl ile öğrenilmesi zorunludur. Sapmış idraka doğruyu anlatmanın neredeyse imkânsız oluşu yüzünden, zihni sapmalar olmadan önce tehlikelerin, zihnin nelere sapabileceğinin bilinmesi gerekiyor. Zihin bir kez saptıktan ve ameli ona doğru ve güzel gözükiyor hale geldikten

sonra, o kişinin zihnini düzeltebilmesi çok zor bir olaydır.

Bu girişten sonra, ana başlıklarına göre saptamaları sınıflandırıp onların hallerini görebiliriz.

Yönelişin Efendimiz (SAV)'in açıkladığı, öğrettiği ve uyguladığı gibi olmaması ŞİRK günahını oluşturur. Allah, şirk günahını bağışlamayacağı, amellerin boşa gideceğini buyurmuştur.

“Andolsun ki; sana ve senden öncekilere (şöyle) vahyolundu: Yemin olsun ki eğer şirk koşarsan kesinlikle amelin boşa gidecek ve kesinlikle hüsrana uğrayanlardan olacaksın.” (Zümer-65)

“Bu Allah hidayetidir. Kullarından kimi dilerse, onunla hidayet eder. Eğer onlar dahi şirk koşsalardı, elbette yaptıkları tüm amelleri (hiç olur) boşa giderdi.” (En’am-88)

Zümer-65 doğrudan Efendimiz (SAV)'e yöneliktir. En’am-88 ise önceki rasûller için bir ayettir. Eğer kişi şirk koşarsa bu bağışlanmaz ve yaptığı ameller boşa gider. Ayetlerden böyle öğreniyoruz. Kişinin yönelişi yanlış ise, özellikle de dûniHi bir anlayışla yöneliyorsa şirk günahı söz konusudur, bu durumda amelleri boşa gider. Şirk nedir, onu o kadar çok tarif ettik ki tekrar ele almak bizi asıl konumuzdan uzaklaştırır. Şimdiki hedefimiz, şirk günahı ile diğer günahların ayırt edilebilmelerini ayetlerden öğrenmek. Şirk konusunda birisi doğrudan Efendimiz sallallahu aleyhi vesellem'e, diğeri ise daha önceki rasûller, nebiler ve iman edenlere yönelik iki ayeti gör-

dük. Dedi ki; eğer bu halinizden sonra şirk koşarsanız amelleriniz boşa gider. Şu uyarı ise, şirk ehli olup ayetleri ve de hesap gününü yalanlayana, alay edenedir:

“De ki; ameller itibarıyla en hüsrana uğrayanları size haber vereyim mi? Onlar (şirk ehli olup), dünya hayatında tüm çalışmaları boşa giden kimselerdir. Oysa onlar güzel amel yaptıklarını sanıyorlardı. İşte bunlar Rablerinin ayetlerini ve O’na kavuşmayı inkâr eden, bu sebeple amelleri boşa giden kimselerdir. Artık onlar için kıyamet günü hiçbir ölçü ikame etmeyiz. Gerçeği örtüp kâfir olmaları, ayetlerimi ve rasullerimi alaya almaları nedeniyle onların cezası cehennemdir.” (Kehf; 103-106)

“Ne en-Nebî’ye, ne de iman edenlere, akraba dahi olsalar, cehennem ehli oldukları açıkça belli olduktan sonra müşrikler için mağfiret dilemeleri olur şey değildir.” (Tevbe-113)

“Babası için İbrahim’in istiğfarı, ona verdiği söz yüzündendir. Bir Allah düşmanı olduğu kendisine açıkça belli olunca ondan uzaklaştı. Muhakkak ki İbrahim, Allah konusunda çok hassas ve nasıl davranılacağını bilendi.” (Tevbe-114)

Öğreniyoruz ki: İnananların şirk ehline karşı özenli ve dikkatli davranmaları gerekmektedir. Konu bize “dua” misali ile açıklanıyor ve Allah’ın hükmüne ters duanın hoş karşılanmadığı bildiriliyor. Bu ayetlerden çıkaracağımız asıl ve tek sonuç, önemli bir sapma hakkındadır: Yanlış yö-

neliş demek olan şirk, Allah tarafından bağışlanmaz ve kişinin amelleri de boşa gider!

SAPMALAR

a-) Yöneliş kısmında ki yanlışlık şirk günahını oluşturur. Allah, şirk günahını bağışlamayacağını, amellerin boşa gideceğini buyurmuştur.

b-) Yöneliş doğru olmak kaydıyla, ilişkiler kısmındaki yanlışlıklar, doğruyu yapmaya çalışırken işlenmiş olup, şirk formatı kaynaklı günahları oluşturur. Allah, bu günahları dilediğine bağışlayacağını buyurmuştur.

c-) Allah'a karşı veya Allah ile beraber veya Allah'a iman etmeyecek "Varım ve Muhtarım" yönelişi ise, "Sözde Tanrılık İddiası"dır.

d-) İnsan, ilişkilerinde kayıtsız şartsız "Yönelişi"ni esas alırsa, Muhtariyeti Tercih Gâw'nü yok sayarsa doğru yoldan çıkmış olur. Cebriyeciler gibi...

e-) İnsan; yönelişini, ilişkilerindeki gibi dü-

şünüp Muhtariyeti Tercih Gâw'nün kendisini ayrı bir varlık hissettiği ile yönelerek yaparsa yine doğru yoldan çıkmış olur. Kaderiyeciler gibi...

f-)

"Yöneliş" yeterli ve esas alıp, ilişkileri önem semez ve gereksiz görürse de doğru yoldan çıkar ki, Mürci'eler gibi. Salih amel olmadan iman; iman olmadan salih amel olmaz.

Şemamızda gösterilen diğer bir sapma ise, Yöneliş doğru olmak kaydıyla ilişkiler kısmındaki yanlışlıklardır. Bu yanlışlar doğruyu yapmaya çalışırken işlenmiş olup, şirk günahı değildir. Bunlar, henüz tamamıyla kalkmamış olan şirk

formatı kaynaklı günahları oluşturur ki Allah, bu günahları dilediğine bağışlayacağını buyurmuştur. Çünkü bu kişinin yönelişi doğrudur, o bir mü'mindir. Doğru yönelişe uygun yaşamaya çalışan bir kişi, yaşantısı içerisinde hatalar yapıyorsa onlar da günahdır ama "şirk günahı" değildir. Bu durumda olanlar için yapılan hata şudur; böyle olup da yanlış yapanları gördüğümüzde hatalı bir tanımlama yapıp onları "şirk" ile suçluyoruz. Kesin olarak bilmeden şirkle suçlamak doğru bir davranış değildir, kaçınmamız gerekir. Çünkü kişinin şirk ehli olup olmadığını anlamamız kolay değildir. Bu yüzden, birisine "sen şirk ehlisin, siz müşriksiniz, siz şirktesiniz" demek tehlikelidir. İnanan birisine "yaptığın günahdır" demek başka bir şeydir, "sen şirk ehlisin" demek başka bir şeydir. Kişi Allah'a nasıl yöneldiğini açıkladığında, tarif ettiği yöneliş Efendimiz sallallahu aleyhi vesellem'in açıkladığı yönelişe uymuyorsa o kişi "Şirk Ehli"dir. Ancak, doğru yönelmiş ve o yönelişe uygun yaşıyorken günahları varsa onlar *şirk günahı* değildir. İşte, doğru yönelmiş o kişinin düştüğü günahları Allah dilediğine bağışlar:

"Muhakkak ki; Allah kendisine şirk koşulmasını mağfiret etmez. Ondan başkasını dilediği kimseler için mağfiret eder. Kim Allah'a şirk koşarsa, gerçekten azıym bir günah olarak iftira etmiş olur." (Nisa-48)

"Muhakkak ki; Allah, şirk koşulmasını mağfiret etmez. Ondan başkasını dilediği kimse için mağfiret eder. Kim Allah'a ortak tutarsa, gerçekten uzak bir sapıklığa düşmüştür." (Nisa-116)

Sapmalar'ı incelemeye devam ediyoruz:

Kim Allah'a karşı veya Allah ile beraber veya Allah'a iman etmeyerek dūniHi idrakla, Varım ve Muhtarım inancıyla Sözde Tanrılık İddiası'nda bulunur, buna göre de yaşarsa, onun Yöneliş'i de ilişkiler'i de bozulmuş olur. Bu kapsamda üç farklı sapkınlık göreceğiz ki bunları şu hadisten öğreniyoruz.

Efendimiz (SAV) buyurdular ki: "Bu ümmette iki sınıf vardır, onların İslam'dan hiçbir nasipleri yoktur: MÜRCİE ve KADERİYYE." (İbnu Abbas radiyallahu anhuma'dan)

İnsan, ilişkiler'inde yani amellerinde kayıtsız şartsız Yöneliş prensiplerini esas alır, Muhtariyeti Tercih Gücü'nü yok ve geçersiz sayarsa doğru yoldan ayrılmış olur; Cebriyeciler gibi.

Yöneliş öyle bir şey ki çok caziptir, çok cazibeli. Kişi o cazibeye kapılır ve bütün ilişkilerini, amel ve davranışlarını yöneliş idrakıyla ele alır. Yöneliş idrakıyla amele yöneldiğinde ilişkiler bozulur. Yöneliş'i ve ilişkiler'i yerli yerinde kullanmalıyız. Gerektiğinde o mânâları ayırıştırabilmek, gerektiğinde de mânâ çakıştırma yöntemiyle cem edebilmek lazımdır. Dikkat edin, Yöneliş'te *Âmentü Billâhi* diyoruz: *Allahım, senden gayrı, sana karşı, seninle birlikte dūniHi Var ve Muhtar bir varlık söz konusu değildir.* Böyle yönelmek gerekiyor. Bu yönelişte insanın hiçbir yetkisi söz konusu değildir. Eğer ilişkiler'ini bu yönelişte yaparsa kişi sapmış olur. Yetkilerini, "Tercih" yet-

kisini, Muhtariyeti Tercih Gücü'nü, Cüzi İrade'yi reddetmiş ve bir yanıla düşmüş olur ki, Cebriye böyle bir gruptur. Bunlar işi o kadar ileri götürürler ki, "Allah dileseydi bu işi yapardım, yapmadığıma göre bu ibadeti yapmamı dilememiş" derler. Böyle der ve işin içinden sıyrılırlar. Zaten Efendimiz sallallahu aleyhi vesellem onlar için "İslam'dan hiçbir nasipleri yoktur" buyurmuştur. Dikkat edin, hem "iradem yok" diyor, hem de gizlice iradesiyle o işi reddediyor! Bu kadar göremiyor! O işi reddetmesi aslında kullandığı bir tercihtir; cüzi iradesini kullanıp reddediyor.

İslam'dan nasibi olmayan diğer hal de, yönelişini ilişkiler prensiplerine göre yapmaktır. İnsan, yönelişini ilişkiler prensiplerine göre düşünüp Muhtariyeti Tercih Gücü'nün verdiği "müstakil varlığım" zannıyla yönelirse, doğru yoldan ayrılmış olur; Kaderiyeciler gibi. Bir öncekinin tersi bir sapma! Hadiste İslam'dan nasibi olmadığı beyan edilen Kaderiyeciler, yönelirken Allah'ın onlara verdiği "Tercih" yetkisinden oluşan zannla kendilerini ayrı, müstakil bir varlık zannedip o zann'la Allah'a yönelirler. Böylece işi paylaşır, kendi iradesinin de Allah'ın emirleri içerisinde olduğunu düşünür. Hatta o kadar ileri götürür ki tamamen kendisinin yaptığını ileri sürerek yönelir, "ben yapıyorum, herşey benimle ilgili" der ve sapar. Onlara Kaderiyeci denilmesi, kade-re inandıkları için değildir, inanıp gereğini yaşadıkları için değildir, didikleyip saptıkları için bu isimle anılırlar.

Bir diğer sapma, inanmış kişinin yönelişi esas alıp ilişkilerin gerekmediğini düşünmesidir. Bir kişi yönelişi önemseyip sa'yü gayretin, yani amelin gerekmediğini ileri sürerse yoldan ayrılmış olur. Mürcie gibi. Mürcie, işi tehir eden demektir.

Bu anlatılanları *geçmişten kareler* gibi düşünmeyin. Bu grupların her birine ait idrak bugün de mevcuttur, günümüzde de bunlar var, hepsine rastlayabilirsiniz. Kişi, *benim yönelişim doğru, cennete gitmem için bu yeterlidir* düşünce ve yaşantısında, ameli önemsemiyorsa, günümüzde Mürcie idrakını yaşıyor demektir. O, cennet için amelin gerekmediğine inanır, Allah'a doğru inanış olan *Âmentü Billâhi*'yi söylemenin yeteceğini düşünür. Ona göre, Allah'ın razı olması için bu deklarasyon yeterlidir. Ameli tehir eden, bırakan, öteleyen, önemsemeyen bu idrakları nedeniyle onlar Mürcie'dir. Hadiste böyle isimlendirilmiş ve sapmış idrak olarak tanımlanmışlardır.

Bütün bunları zihin sapmadan öğrenmek çok önemlidir. Allah muhafaza eylesin, sapmış birisini dinleseniz, bir yazısını okusanız neredeyse ikna olacaktıysınız gibi bir zanna kapılırsınız. Çünkü yoluna inanmış! Böylesine ciddi ve önemli olan bu konuda ayetlerin uyarı ve öğütlerini alacağız inşaAllah. Müşriklerin bu konuda hücumlarını da içeren cahil davranışlarını gösteren bu ayetler, yeni bakış açıları kazandıracaktır.

“Ve dediler ki: Eğer Rahman dileseydi onlara kulluk yapmazdık. Bununla ilgili onların bir ilmi yoktur, onlar ancak saçmalıyorlar.” (Zuhruf-20)

Müşrikler mü'minlerle tartışırken diyorlar ki; biz putlara, başka şeylere kulluk yapıyoruz ama sizin anlattığınıza göre Rahman dileseydi öyle yapmazdık. Allah buyuruyor: Onların bu işle ilgili bir ilimleri yok, ancak saçmıyorlar! Dikkat edin, "*Rahman dileseydi biz onlara kulluk yapmazdık*" cümlesi doğru değil mi? Ama ayet; "onlar saçmıyor" dedi. Neden saçmıyorlar?

"Şirk koşanlar dediler ki: Eğer Allah dileseydi, biz de babalarımız da O'ndan başka bir şeye kulluk etmezdik. O'nun emri olmadan hiçbir şeyi de haram kılmazdık. Kendilerinden öncekiler de işte böyle yapmıştı. Rasûller üzerine apaçık tebliğden başka ne düşer." (Nahl-35)

"Şirk koşanlar; 'Eğer Allah dileseydi biz de babalarımız da şirk koşmazdık, hiçbir şeyi de haram kılmazdık' diyecekler. Onlardan öncekiler de azabımızı tadıncaya kadar işte böyle yalanladılar. De ki: İndinizde bize çıkaracağınız bir ilim var mı? Siz ancak zanna tabi oluyorsunuz ve siz ancak saçmalyorsunuz. De ki: Huccetül Bâliğa (zıddı olmayan delil) Allah'ındır. Eğer dileseydi elbette sizin hepinizi hidayete erdirirdi." (En'am; 148-149)

Rabbimiz bize bir şeyi öğretmeye çalışıyor? Onlar, "Allah dileseydi şirk koşmazdık" diyorlar. Peki, ayet ne diyor? Eğer dileseydi elbette sizin hepinizi hidayete erdirirdi. Aynı mana değil mi? Doğru söyledikleri halde neden kabul edilmiyor? Demek ki bir yanlışlık var. Allah onların doğru söylediğini reddediyorsa bir yanlış var demektir.

“Ve yine böylece ortakları, müşriklerden birçoğuna evladını öldürmeyi süslü gösterdi ki hem onları helak etsinler hem de dinlerini onlara karmakarışık etsinler (diye). Eğer Allah dileseydi onu yapmazlardı. Onları uydurduklarıyla baş başa bırak.” (En’am-137)

“Onlara; ‘Allah’ın sizi rızıklandığı şeylerden infak edin’ dendiğinde, kâfir olanlar iman edenlere dedi ki: Allah dileseydi doyuracağı kimseyi mi yedirip doyuralım? Siz apaçık bir dalalet içerisindesiniz.” (Ya-Sin 47)

İnkâr edenler bu davranışlarına ahirette de devam ediyor:

“Kişinin, ‘Allah’a karşı aşırı gitmem dolayısıyla bana yazıklar olsun! Gerçekten ben alay edenlerdendim’ (diyeceği günden sakının). Veya ‘Allah bana hidayet verseydi, elbette sakınanlardan olurum’ diyeceği yahut azabı gördüğünde; ‘benim için bir kez (dönmeye) imkân bulunsa da iyilerden olsam’ diyeceği günden sakının.” (Zümer; 56-58)

İnkârcıların ahirette söylediği üç tarz cümle bize öğretiliyor ki sakınalım, korunalım. İnkârcılar, yalanlayanlar o gün; *“Allah dilese böyle olmazdı”* diyorlar. Efendimiz sallallahu aleyhi vesellem’in tebliğini anlamamışlar. Hata tebliği anlamamaktan kaynaklanıyor, temel faktör bu. Günümüzde de bu çok önemlidir. Tebliği anlamadığımızda yanlış yapacağız demektir. Yanlış yapanlar günümüzde de var, bu yüzden tebliği

umursamak, anlamak çok önemlidir. İkinci husus ise anlamadıkları halde söyledikleri cümleler. Hücum ettikleri o cümleler anlamak için değil! Kendilerince inananları inananların cümleleriyle çürütmek için o cümleleri kullanıyorlar, inananlara ait cümlelerle onlara saldırıyorlar. Kendilerini kurtarmak amacıyla muhataplarının söylediği bir iddia ile onları vurmaya çalışıyorlar. Ve aynı zamanda alay etmek amaçlı kullanıyorlar, o cümleleri kullanırken alay ediyorlar. Üçüncü önemli ipucu ise şudur: Hücum ettikleri cümle yöneliş cümlesi olmasına rağmen onu ilişkilerde kullanıyorlar, en önemli yanlışları da bu! Hem hücum ediyorlar, hem de hücum ederken inananlardan duydukları bir doğru cümleyle saldırıyorlar. Inananlar “iki kere iki dördttür” diyor, onlar da “evet, iki kere iki dört” diyorlar ama kabul edilmiyor. Çünkü bir yanlış yapıyorlar ve asıl yaptıkları yanlış bu ki bugün de o yanlışla çok dikkat etmek gerekiyor: Yöneliş cümlelerini ilişkilerde kullanmak! İlişkilerde, yani ameller için yöneliş cümlesini kullanarak asıl yanlış yapıyorlar. “Allah dileseydi yapmazdık” bir yöneliş cümlesidir. Bunun ilişkiler alanındaki ifadesi; “şöyle diledim şöyle de yaptım” şeklindedir. Elbette, Efendimiz (SAV)’le beraber olanlar mânâları ayırıştırma ve çakıştırma yöntemini öğrenerek, uygulayarak İslam’ı tanıdıkları için böyle bir hatayı hiçbir zaman yapmıyorlar.

Efendimiz (SAV)’in eşi validemize gelerek soruyorlar: Efendimiz sallallahu aleyhi vesellem

Vitr Salâtı'nı nasıl ikame eder? Eşi, validemiz buyuruyor ki; bazen yatmadan önce ikame eder, bazen yatar, kalkıp gecenin bir vaktinde ikame eder. Sahabe efendilerimizin verdiği cevap çok enteresandır: *Bu konuda bize genişlik sağlayan Rabbimize şükürler olsun, Hamd O'na aittir.* Yine soruyorlar: Efendimiz sallallahu aleyhi vesellem yıkanması gerekince ne yapar? Bazen hemen yıkanır, bazen biraz istirahat ettikten sonra yıkanır. Sahabenin bu cevaba mukabelesi de öyledir: *Bu konuda bize genişlik sağlayan Allah'a şükürler olsun, Hamd O'na aittir; elhamdülillah.* Bu hadiste öylesine güzel bir mânâ ayırttırma yaşanışını görüyoruz ki bakın: Bir amel, bir davranış, yani bir ilişki soruyorlar. Sonra yönelişlerinde Allah'a yönelerek "elhamdülillah" diyorlar. "Rasûlullah öyle mi yapıyor, çok teşekkür ederiz" demiyorlar. "İlişki" başka, "yöneliş" başkadır. İlişkilerdeki cümleleri başka, yönelişteki cümleleri başka; onlar bu iki mânâyı karıştırmıyorlar. Müşrikler tevhide ait bu yöntemi bilmedikleri için yöneliş cümlelerini alıp, muamelatta, ilişkilerde kullanıyorlar. Oysa ilişkilerinde kullanmak üzere Muhtariyeti Tercih Gücün var. Muhtariyeti Tercih Gücü'nün olduğu noktada, "Allah dileseydi yapardım" diyene Yaratan'ın verdiği cevap bu: *Saçmalama! Hakkında bilgin olmayan konuda saçmalıyorsun. Saçmalamayı bırak, bir şey yap!*

Burada normal yaşantımız için şöyle bir örnekle kendimize bir amel çıkaralım, hem de konuyu anlamamızı kolaylaştıralım. Kişi, yanlış

yaptığı bir şeyle ilgili olarak, yani ilişkiler çerçevesindeki, sâlih amel kapsamındaki bir iş için birisine veya kendisine “*bir daha yapmayacağım*” diyebilir. Ama Allah’a yönelip de “*bir daha yapmayacağım*” diyemez. Bir kişiyle veya kendisiyle konuşurken ilişkiler kapsamında bir cümle kurması gerekiyor. Ama kararını Allah’a yöneltirken kuracağı cümle yöneliş kurallarına uygun olmalıdır. Yönelişte; “*Allahım, bana böyle yaptırmayıver*” der, cümlesi, tarzı değişir yani. “*Bir daha yapmayacağım*” ifadesini Allah’a söylemek O’na karşı bir irade ortaya koymak mânâsına geleceği için doğru değildir. İrade ortaya koyacağın yer yaratıklar arasındadır, ilişkilerindedir, amellerindedir. Kişi birisine “*bir daha yapmayacağım*” diyorsa bu kesret cümlesidir, ilişkiler içerisinde, normaldir. Allah’a yönelince; “*Allahım, bana böyle yaptırmayıver*” demesi ise tevhid özellikli bir sesleniştir ve de “dua”dır. İlişkiler alanındaki cümlelerde Muhtariyeti Tercih Gücü geçerlidir, yönelişte tevhid prensipleri geçerlidir.

Yeri geldi, dua kelimesi için bir genişlik sağlayalım: Eğer kişi bir konuda dua ederken kendisine döner “*bir daha böyle yapmayacağım*” der de pişmanlığını ifade ederse bu *nefs-i levvame* gereğidir. Allah *nefs-i levvame* üzerine yemin eder, Kur’an *nefs-i levvameyi* çok önemser. Kişinin kendine dönüp “*bir daha yapmayacağım*” demesi, sonra da Allah’a yönelip “*Allahım, bana böyle yaptırmayıver*” demesi güzel bir dua olur. Çünkü hem ilişkileri yani levm etmeyi, pişman-

lığı içerdi, hem doğru yönelişi ve tevhid bilgisini içerdi; ikisi birlikte duayı mânâlı hale getirir.

Zümer-56 ayetini tefekkür ederken; *inanmayanların bugünkü hallerinin ahirette de devam ettiğini* görmüştük: Önce *itiraf* ediyorlar, sonra *mazeret* beyan ediyorlar, daha sonra *fırsat* istiyorlar. Dikkat ederseniz inkârcıların dünyadaki yaşam tarzları da budur: Önce inkar eder, yarın onunla ilgili bir mazeret belirtir, sonra da inkar ettiği, kabul etmediği o şeyi yapmak için fırsat ister. İşte bu özellikleri ahirette de devam ediyor: Dünyada yanlış yaptıkları şey için pişmanlık dile getirip “bize yazıklar olsun” diyorlar. Sonra; “Allahım, bize hidayet verseydin elbette yapmazdık, vermedin ki” diye mazeret koyuyorlar. Sonra da “bir daha gönder de böyle yapmayalım” diye bir fırsat istiyorlar. Bu tabloyu görünce sığıyoruz: *Allahım, bizi lütfen o hallerden koruyuver...*

Bir tespit yapmıştık: İlişkiler ve sâlih amel için geçerli ifade tarzı Muhtariyeti Tercih Gücü ile-
dir. Yönelişteki ifade tarzı ise Tevhid Bilgisi ile-
dir. Şimdi bu tesbiti açmaya, anlamaya çalışalım.

İnsanın esfele safiliyn yapısı “yok” demeyi çok sever. Fark edelim ki; “yok” bir “var” iddiasına karşı kullanılır. Bazı insanlar bu sebeple Allah’a “yok” demeyi sever, bu iddiasına inanmayı sever, bu iddiayı savunmayı sever, bu yüzden de “yok” demek ona kendi şartlarına göre huzur verir. Çünkü esfele safiliyn yapı “yok” kelimesini sever. İnanmayanların Allah için “yok” demeleri, aslında Allah’ın varlığının en önemli delillerindendir.

Allah'ın varlığının en önemli delili inkârcıların “yok” demeleridir. Aslında, imanlıların “var” demesi de, inkârcıların “yok” demesi de “Rabbimiz sensin, bilfiil şahidiz” sözleşmesinin bir sonucu ve gereği olarak görülür. Esfele safiliyn yapı yalnızca “yok” demeyi sevmekle kalmaz, “yok” kavramını yüceltmek için aslı olmayan, üretilmiş zannî varlık tasavvurlarını da “var” kabul etmeyi sever. Böylece; gerçek “VAR”ı “yok”, zanni tasavvurlarını da “var” yaptığı bir dünyaya düşer.

Tasavvufa ilgi duyan bazı insanların merak sebepleri tasavvufi anlatımlarda sık kullanılan “yok” ifadeleridir, “yok” kelimesini sevdiği için o anlatımları da sever, o tarz ona cazip gelir. Birçok kişi İslam’la tasavvuf yoluyla tanışır. Hayatında hiç mi cami görmedi, niye ona tasavvuf cazip geldi? Bunu incelese, tasavvufun ona cazip gelmesinin sebebinin tasavvuftaki “yok” kelimesi olduğunu görür, sevdiği şeyin o olduğunu anlar. “yok”a olan sevgisi yüzünden bu konular onun ilgi ve dikkatini çeker! “Allah VAR” hakikati ona cazip gelmez, onu zaten önceden duymuştu! Tasavvufu “yok” kelimesine olan aşkları yüzünden cazip bulan bu tür kişilerin birçoğu, hiç anlayamadığı halde, gerçek ve var olan kendisini “yok” zannetmekten hoşlanır. Aslında, kendisini yok zannetmekle, korktuğu bir gelecekte kurtulacağını sanar! Oysa Allah herşeyi “VAR” üzerine bina etmiştir. Düşünemeyen insan ise geleceğini “yok” üzerine bina eder. Bu yüzden, geleceğini ya “Allah yok” diyerek veya kendisini “yok” ka-

bul ederek bina eder. Neticede “yok” üzerine bir bina ediş gerçekleştirir. Oysa Allah herşeyi “VAR” üzerine bina ediyor. İnsanın fıtratı “VAR” üzerine iken, onun esfele safiliyn yapısı fıtratını fark edememesine planlıdır, bunu anlamaması için çalışır. Madem ki durum böyle, “VAR”daki, “VAR”ın varlık kapsamı içerisindeki “YOK” özellikte olanlar nedir? “YOK” diye bir sesleniş var, bizim “YOK” dediğimiz nedir, “YOK” olan nedir?

Evrende, YOK denilen şey, YOK ile kastedilen mânâ “VAR”ın zıddı olan “yok” değildir. Allah’ın varlığı, zıddı olmayan bir varlıktır, herşey de bu gerçekten gelir; Allah’ın varlığındandır herşey! Dolayısıyla O zıddı olmayan bir varlıktır; zıddı yoktur. Yani Allah’ın varlığına karşın “Allah’ın yokluğu” gibi bir zıtlık mânâsı yoktur, öyle bir mânâ muhaldir. Sistem içerisinde kullanılan “YOK”, “VAR”ın zıddı bir “yok” değildir. “VAR”ın zıddı olarak bir “yok” düşünmek bizi büyük yanlışla düşürür. Konuyla ilgilenmiş olanlar için şu bir cümleyi söylemeliyiz: *“Allah A’ma’dadır” bilgisiyile bize sunulan A’ma Hali “VAR”ın zıddı olmayıp “VAR”ın kaynağıdır.*

Neyin yok olduğunu, neye “yok” diyeceğimizi anlayabilmek için iki kavramı birbirinden ayırt etmek gerekiyor. *Ef’al âlemine kesret âlemi*, yani *çokluk âlemi* de denir. *Çokluk* hem sayısal bir çokluktur hem farklılıkların olduğu bir çokluktur ki böylece kıyas yapılabilen bir âlem oluşur, o yüzden bir ismi de *teşbih âlemidir*. Çokluğun yani farklılığın yanı sıra, ef’al âlemindeki

varlar zıtlarıyla vardırlar. *Birbirlerine Göre Var* olan yaratılmışların ayırdı ise renk farklılıkları ile sağlanır. Bütün bunlar kesret âlemi nurunun görüntü sağlayan özelliği ile ortaya çıkar ve *var görünürler*. Var görünüyormaları, onların yok olduğunu göstermez. Kesret âlemi nuru olan kesret nurunun görüntü gösterme mekanizmasıyla bir şeylerin var gözükmesi, bu mekanizma yüzünden var olmaları onların yokluğu demek değildir. Bu var görünüş, yaratılanların var olma mekanizmasıdır. Böyle bir mekanizmayla var olmaları onların yoklukları mânâsına gelmez. Yaratılanların bir mekanizmayla var olduklarını anlayınca onlara “yok” diyemezsin! Yaratılanlar, Allah’ın varlığı dışında var değiller ki! Var olanlar, yani yaratılanlar, dūniHi (Allah’ın dışı) olmaksızın, bu mekanizmayla var olabilirler. Allah’ın dışında varlıklar olsalardı, o zaman onlara “var” veya “yok” diyebilirdik. Allah’ın hakiki varlığından varlık alan bu varlıkların görünüm mekanizması böyledir, böyle görünürler. Bu mekanizmayı fark ettin diye onlara “yok” diyemezsin! *Gerçek var olduğu halde, mekanizması nedeniyle onu yok saymanın kula bir yararı olmaz; kandırılmış olmaktan başka! Allah’ın var oluşuna göre senin de Allah gibi var olmayışın, senin kul olarak yokluğunu getirmez.*

Ayırdında olmamız gereken ikinci husus şudur: DūniHi olmayan bu var âlemin içerisinde, *kaynağını herhangi bir vardan alan “zann” oluşumları gerçekleşir. Zann’ın oluşum mekaniz-*

ması ise böyle: DûniHi olmayan, yani Allah'ın dışı diye bir mânâ içermeyen bu var âlemde, bu varlıkta, yaratılmış bu alem içerisinde kaynağını bir vardan alan zannlar oluşuyor. Oluşan zannların kaynağı bir vardır, zann bir vardan kaynaklanır; olmayan bir şeyden zann oluşmaz, bir şey yoksa onunla ilgili bir zan da oluşmaz.

Her zann mutlaka bir var'dan kaynaklanır ama zannlar dûniHi olarak algılanır, Allah'ın dışı var da onlar orada gibi düşünülür. Yani, aslında Allah'ın yarattığı dûniHi olmayan bu âlemin varlarından kaynaklanan o zannlar sanki "dûniHi" imişler gibi, sanki Allah'ın dışında bir şeymişler gibi algılanır ve oluşan bu zannlar, bu dûniHi algılayış, çok kuvvetli özellikte bir his ile yaşanır.

İnsan bu kuvvetli hissin, algılayışın içinde kendini bulduğu için, bu sebeple insana *esas gerçek buymuş* gibi gelir. Esas gerçekmiş gibi gelen bu algı aslında esas gerçek olanı örter. Sistemde "YOK" denilen işte bu *dûniHi var zannlarıdır*. Bu YOK, var bir şeyin zıddı olmayıp varın gölgesidir. İnsan eğer zihnini, "Allah'ın dışı" diye algıladığı kavramdan temizleyemezse bu *dûniHi varlık algısından* kurtulamaz. *Allah'ın dışı* kavramı, yani *dûniHi algı*, gerçek var olanların vehmin zulmeti aynasında oluşturduğu zanni algılayışlardır. Bu durumda, vehmin zulmeti için, *o dûniHi-dûnillah algılayıştır, yani Allah'ın dışı algılayışdır* diyebiliriz.

"Allah iman edenlerin Veliy'sidir. Onları zulmetten kurtarıp nura dâhil eder." (El Bakara-257)

Anlıyor ve öğreniyoruz ki; Allah, Billahi manada iman eden ve kendisine bu idrak gereği kulluk yapanı vehmin zulmeti aynasının oluşturduğu zannlardan, yani Allah'ın dışı düşüncesinden, Allah dışında varlık algısı yanlışından kurtarır ve "gerçek var"ların içinde olduğu nuru ona gösterir, onun algısını oraya koyar.

Efendimiz (SAV) bu konuda bize bir dua öğretmektedir:

"Allahümme ahricniy min zulumatil vehmi ve ekrimniy bi nuril fehmi."

Mealen: "Allahım vehmin zulumatından beni çıkar ve nurunla anlayış ikram et."

Konumuza uygun kelimelerle ifade edersek; *"Allahım, 'dışın' düşüncesinden, 'Allah'ın dışı' algısından beni kurtar ve bana nurunla anlayabileceğim bir yol nasib et"* diye sığınmış oluyoruz.

Kesret âleminin, onu temsilen ilişkiler başlığının *En Zâhiri Mecburiyeti*, yaratılmış olanların Birbirlerine Göre Var oluşlarıdır. Bu yüzden, yaratılmış olanlara ait var oluşun var olabilme şartlarıyla, Allah'ın "VAR" oluşunu ilişkilendirmek, anlamaya çalışmak doğru olmaz, Allah bu tür var oluşlardan münezzehtir; Sübhanallah.

Bir de yaratılanların var oluş mekanizmasıyla Allah'ı tanımlamaya çalışanlar vardır. Bunlar sonuçta ya Allah'a "yok" derler (hâşâ) veya kendilerine yani yaratılmışlara "yok" derler. Günümüzün bazı bilim adamları bu bakışa örnek olarak verilebilir.

İLİŞKİLER

Lem yelid ve lem yüled

Yelid

Muhtariyeti Tercih Gücü

1. Yaratılmış olanlar birbirlerine göre "var"lardır. Ancak, bu "var" oluşa ait şartların, Allah için "var" denilen ve o'na ait "var" olma özellikleriyle ilgisi yoktur. Yaratılanların "var" oluş

rak nefis merfeye kaydeder. ilişkiler kolonunun manası: kaybolmadan, bu kolon idraken yöneliş kolonuna yaklaşılmalıdır; bu hal ise, yakın oluşturmaktır.

Salat → Yöneliş
Oruç → Yöneliş + ilişkiler

şartlarından Allah münezzehtir (SubhanAllah). Bu sebepten, mümin bu haline "Var Gibi Görünen" der; çünkü o, "var" da "var" - "var ile var" dır, "Var", n dileği olarak... insanın "kendinde, kendine göre var" oluşu ise, ayrıca farklıdır; birisine göre "var" oluşu gibi değildir. insanın, birbirlerine göre "var" olmalarının mekanizmasıyla gereğinden fazla ilgilenmesi yerine; kendinde, kendine göre "var" oluşunun hakikatini tefekkür etmesi daha doğrudur.

2. Birbirlerine göre "var" olan insanın, kendinde kendine göre "var" halinin "Muhtariyeti Tercih Gücü" vardır. Bu kendiliği ve tüm dış ilişkilerinde kullanılmak içindir. Yani; Zahirin, insanlar "kul" olabilmek şartları çerçevesinde olmak kaydıyla "var ve muhtarlar" dır. Ancak, sözde tanrılık iddialı yaşantıda "Varım ve Muhtarım" derken kastedilen "var" ve "muhtar" manalarında değildir. Bu sebepten, bu özel hale yeni bir tanımlama gerekmiş olup, BİZİLLAH "Muhtariyeti Tercih Gücü" denilmiştir. Dolayısıyla; Muhtariyeti Tercih Gücü, Allah'ın insana verdiği YETKİ'nin icraatı ile ilgili ifade tarzıdır. Bu tabirdeki "Güç" ise, bu YETKİNİN, kendi sınırları çerçevesinde sağladığı "TASARRUF SATTİBLİĞİ"ni ifade eder. Bu YETKİ, nefis'in ilerlemesini sağlayacak anahtarı da "TERCİH" kelimesinde saklar ve ifade eder.

3. Bu yetki; yani Muhtariyeti Tercih Gücü, insana bir sorumluluk yükler, görev verir ve onu imtihanına sokar. Bütün bunlar ise, insana bir emanettir. İnsan bu emaneti yüklenmiş bulunmaktadır. Emanetin iki boyutu vardır; onunla, seni dener ve o, senin değildir.

İki varlık, iki var oluş tanımladık: Birisi yaratılanların Birbirlerine Göre Var oluşlarıydı ki bu baktığımız zaman gördüğümüz şekillerdir. İkinci var oluş ise, insanın Kendinde Kendine Göre Var oluşudur. Bu varlıkların Birbirlerine Göre Var olmalarından farklıdır. Birbirimize Göre Var oluşumuz, benim İsmail Bey'e bakınca gördüğümüdür. Bana "o var" dedirten şey bu varlıktır. Ona ba-

kınca “var” diyorum, çünkü bir şey görüyorum. Onun da bende görüp “var” dediği şey *Birbirimize Göre Var* oluşturun. Tanımladığımız iki vardan birisi budur; *Birbirlerine Göre Var* oluş. Bunun mekanizmasını anlattık.

Birbirlerine Göre Var oluşlarının mekanizmasından hareketle Allah’ın varlığını anlamaya çalışmak insanı yanlış götürdüğü için oraya *Sübhanallah* diyoruz; *Allah, yarattıklarının var oluşlarının şartlarından münezzehtir*. Ancak, yaratılan bir eser kabul edip, bunu bir yaratan var demek bir kısıtlama değil, bir tefekkür yoludur. Ama kişi Allah’ı da bu mekanizmayla incelemeye çalışırsa, işte o zaman O’nu kayıt altına almış olur, o yanlıştır. Günümüzde bu yanlış yapan bilim adamlarıyla karşılaşırız. Tasavvufla meşgul olanlardan da bu yöneme başvuranlar vardır. Bunlar kendisine ve yaratılanlara “yok” der. Bilimle meşgul olup da bu yanlış yaklaşımda olan ise Allah’a “yok” der. Sonuçta her ikisi de bir “yok” sonucuna yapışır. Bu sonuç, yöntem yanlış olduğu içindir, işe yanlış başladıkları içindir.

Bir diğer var oluştan daha bahsettik, bu insanın *Kendinde Kendine Göre Var* oluşudur. Bu tanım işin başlangıç noktasıdır, o nedenle burayı mutlaka yakalayabilmeliyiz. Gözümüzü kapatıp, hiç etrafı görmeden, düşünmeden yalnızca kendimizi düşünsek ve kendimize “BEN” demeye çalışsak, kendi içimizde “BEN” dediğimizi hissetmeye çalışsak bunu fark edebiliriz. Bu, kişinin *Kendinde Kendine Göre Var* halidir.

Önemi nedeniyle tekrar altını çiziyorum; fark etmemiz gereken *iki tane var hal* söz konusudur. Birisi varlıkların *Birbirlerine Göre Var* oluşları, diğeri *Kendisinde Kendine Göre Var* olan, hissettiği, esas BEN dediğimiz haldir. İsmail Bey'e ben, "İsmail Hoca" diye seslendiğimde, bu hareketimle "BEN" diyen birisine sesleniyorum, çünkü o kendisine "ben İsmail'im" diyor. Benim gördüğüm ve seslendiğim, İsmail Hoca'nın *Bana Göre Var* halidir, yani yaratılanların *Birbirlerine Göre Var* olan halidir. Ben ona onun *Kendinde Kendine Göre Var* olan halini görerek seslenmiyorum, çünkü onu göremiyorum. Oysa İsmail Hoca ona "BEN" diyor ama ben onun *Birbirimize Göre Var* görünen haline İsmail diyorum. O ona İsmail demiyor. Onun İsmail dediği, *Kendisinde Kendine Göre Var* olandır.

Bunu detaylandıralım, biraz açalım:

Yaratılanların *Birbirlerine Göre Var* oluşlarının bir şekli, bir sureti vardır. *Kendinde Kendine Göre Var* oluş halinin şekil ve sureti yoktur; bu çok önemli bir ipucudur, onun şekli, sureti yoktur. Mübarek Yunus Emre bunu fark ettiğinden "*Ete kemiğe büründüm, Yunus diye göründüm*" diyor. O günkü şartlarda onun "*ete kemiğe büründüm*" dediği, *Birbirimize Göre Var* olan halimizdir. O bunu fark ettiği için, yaratılanların *Birbirine Göre Var* olan haline Yunus demiyor. "*Ben Yunus diye görünüyorum. Aslında benim esas "BEN" dediğim öyle göründü. Benim "BEN" dediğim bu görünen değil. O ete kemiğe büründü de böyle göründü*" diyor. Kim? *Kendinde Kendi-*

ne Göre Var olan! Yunus Emre'nin "BEN" dediği Kendinde Kendine Göre Var olan ete kemiğe büründü de göründü. Yunus da iki tane vardan bahsediyor; bakınca görünen ve bir de baktığımızda görüneni elbise olarak kullanan. Günümüz bilimsel çalışmaları çerçevesinde Yunus'un o cümlesini şöyle söyleyebiliriz: Holograma büründüm, Yunus diye göründüm! Et kemik beden bir hologram görüntü olduğuna göre, burada hologram bir elbisedir; kişinin Kendinde Kendine Göre Var olan halinin bir elbisesidir.

Dolayısıyla yaratılmışların *Birbirlerine Göre Var* oluşlarının mekanizmasıyla gereğinden fazla ilgilenmek, tasavvuf gerçeklerini bu mekanizmayla çözmeye çalışmak, kişiyi istenen sonuca götürmez. *Kendinde Kendine Göre Var olanı* arayıp bulmak, onu tefekkür etmek, onu incelemek daha doğrudur. Çünkü *Kendinde Kendine Göre Var olan* senin NEFS'indir; "nefs" denen de "can" denen de odur. Eğer, bu nefis bulunur, tanınır ve bilinirse, kişi Rabbini bilmiş olur, nefesine ait bilgi onu Rabbini bilmeye götürür.

Buraya küçük bir not koyalım ve genişletmeden paylaşmış olalım. Kesret âlemi bir hologram havuzudur. Kesret nuru, bir moleküler görüntü sağlayan sistemdir; enerjiyi moleküle indirmiş, o molekülü de görüntüye çevirmiş bir sistemdir. Detaylı incelemede molekülden de öteye geçince hologram bir görüntü var. Bu görüntü çerçevesinde ama kesret âleminin kurallarına hiç tabi olmayan bir şey vardır, o sendeki *Kendinde Kendine Göre Var* olandır. O yüzden, onu bilir-

sen Rabbini bilirsin. Sende *Kendinde Kendine Göre Var* olan, kesret nurundan değil Rububiyet nurundandır, kesret nuruyla olan görüntü onun elbisesidir. Sen hep o elbisenin mekanizmasıyla, haliyle uğraşırsan o işin profesörü olursun, o kadar; veli olmazsın. Seni velayet kapısına götürecek olan, *Kendinde Kendine Göre Var* olanı tefekkür etmendir, o var'ı tanıman, onu ilerletmendir.

İnsan *Kendinde Kendine Göre Var* olana “BEN” der. İnsanın *Birbirine Göre Var’a* olan algısı, onun “BEN” dediği *Kendinde Kendine Göre Var* olan halini örter ve yaşantı içerisinde onu unutturur. Anesteziden yeni uyanan birisini düşünün; uyanırken kendini, ismini, etrafı, hiçbir şeyi bilmiyor. Uyandı ve “varım” dedi. Önce bir “varım” dedi, varlığını anladı. Varlığını anladığı şey, onun *Kendinde Kendine Göre Var* olan halidir. Bu çok kısa süre. Sonra, etrafı görmeye başladığında, gördüklerini hatırlamaya başladığında *Kendinde Kendine Göre Var* olan örtülür. Beynindeki algı *Birbirlerine Göre Var* hali yakalayınca *Kendinde Kendine Göre Var* olanı örttü, *Birbirlerine Göre Var* olanın hayatı tekrar başladı. Yaşantı içerisinde bu hal öyledir ki *Kendinde Kendine Göre Var* olanı unutturur, hep *Birbirlerine Göre Var* olan gündeme gelir, kişi artık ona “BEN” der, ona “BEN” demeyi alışkanlık haline getirir, bu onun rutini olur. Çoğu insan *Birbirlerine Göre Var* olan hali esas zannederek, daima onunla meşgul olarak hayatını bitirir, ömrü böyle geçer gider...

Yaratılmışların ef'al âleminde var görünüşleri bugünkü bilim çerçevesinde hologram gerçeği-

ne dayanır. Bu konunun gereğinden fazla ele alınıp incelenmesi hologram havuzunda yüzmek, o havuzda yaşamak olur. Bu havuz Arş'ı bilmez ve öğretmez, o Arş'ın altındadır. Eğer insan *Birbirine Göre Var* olan haline "BEN" derse, bu yanlış etiket onu hep yanlışla götürür. Bu var deyiş, "VAR"da üretilen bir yok'a "BEN" deyiştir. Bu bir zann'dır ama "VAR"dan kaynaklanan bir zandır. "VAR"da üretilen ve "yok" olan zann bir varın zıddı değildir. *Birbirine Göre Var* olan hale "BEN" deyiş *Kendinde Kendine Göre Var*'dan kaynaklanır, yani bu zann aslında bir "VAR"dan oluşur. Ama oluşan bu zann, esas örtüp kamufle eden bir etikettir, yanlıştır, illegaldir.

Senin "BEN" diyerek ortaya koyduğun, *Kendinde Kendine Göre Var* olan halindir ki o hiçbir zaman yok olmaz. İşte bu var, esas "VAR"dan gelen bir vardır. Bu aynı zamanda senin *Kayıtlı Kendini Hissetme Duygudur*. Demek ki *Kendinde Kendine Göre Var* olan hal senin nefsidir, senin *Kayıtlı Kendini Hissetme Duygun*'dur ve hiçbir zaman yok olmaz. Çünkü Allah yok olmaz...

Gelmeye çalıştığımız önemli noktaya ulaştık: İnsanın *Kendinde Kendine Göre Var* olan halinin, yani esas "BEN" dediği yerin Muhtariyeti Tercih Gücü vardır, bu güç oraya aittir. *Kendinde Kendine Göre Var*'ın, *Kayıtlı Kendini Hissetme Duygusu*'nun, *Nefs*'in en esrarlı ve tam açıklanamayan, konuyu öğrendikçe açıklaması zorlaşan, yeterince bilince açıklanması belki de mümkün olmayan özelliği ondaki *Muhtariyeti Tercih Gücü*'dür; bu özellik BEN'i BEN yapan husustur.

Gerçek “BEN” diyen, kendi “BEN” deyişinden, “KÜN” emri ile ayrı bir “BEN” diyebileni yaratmıştır. Esas olan Muhtariyet’tir ve Muhtariyet yalnızca Mütekebbir olan Allah’a aittir. İnsana verilen ise bir yetki kapsamındadır ve MUHTARİYET GÜCÜ’dür. İnsana verilenin esası Muhtariyet “Gücü”dür, Muhtariyet Allah’ındır. Allah kendi “BEN” deyişinden “KÜN” emriyle “BEN” diyen bir varlık yaratmış, o “BEN” haline, Kendi Muhtariyeti’nden yetki olarak Muhtariyet Gücü’nü vermiştir. İnsandaki gücün esas ismi Muhtariyet Gücü’dür, ancak insanın dünya hayatında bu isim MUHTARİYETİ TERCİH GÜCÜ olur. “Tercih” kelimesi dünya hayatıyla birlikte gelir. Muhtariyet Gücü de tercih yapar ama bu tercih meşru sayılan bir alandadır, bu tercih imtihana tabi değildir. Örneğin Hazreti Âdem aleyhisselam’ın dünyaya gelmeden önceki, cennetteki hayatında Muhtariyet Gücü vardı. Ama o, imtihana tabi, yani bir tercih kullanılan Muhtariyet Gücü değildi. “Dilediğiniz yerden yiyin için” gereği, meşru alanda dilediği yerden yiyip içiyordu. O gücü “Şu şecereye yaklaşmayın” kuralıyla kullanıyordu. Dünya hayatıyla beraber o Muhtariyet Gücü bitmiş, Muhtariyeti Tercih Gücü başlamıştır. Dünya hayatında insan, kendisindeki Muhtariyet Gücü ile *Hakk* ve *Batıl* arasında bir tercihe zorlanır. Bu tercihin sonucu ise özel bir yaptırımı gerektirmektedir. İmtihani ifade eden “tercih” kelimesi, dünya hayatının başlamasıyla birlikte Muhtariyet Gücü’nde yer alır ve ismi *Muhtariyeti Tercih Gücü* olur. Tercih,

imtihan diye bahsettiğimiz dünya yaşantısının imtihan oluşuna sebep olan kelimedir ve Hakk ile Batıl arasında tercih yapılan dünya imtihanı için vardır. Neyi kullanır? Muhtariyet Gücü'nü.

İnsanın Muhtariyeti Tercih Gücü'yle ilişkisini, bunun da imtihanla ilişkisini basamak basamak ele alacağız. Bu basamaklardan birisi insanın kalıbıdır. İnsanın kalbi yani kalıbı, Hakk veya Batıl tercihlerinin sonuçlarıyla ilgili olarak da bilgilendirilmiştir, bunu İnşirah kitapçığında ele aldık. İnsanın kalbinin Hakk veya Batıl tercihlerinin sonuçlarıyla ilgili bilgilendirilişini ayetler söylüyor:

“Sonra da ona (nefs'e) hem fücurunun (batılı tercih ederse sonucunun ne olacağını) ve hem de takvasını (Hakk yolu tercih ederse sonucunu) ilham edene ki...” (Şems-8)

“Ona iki yolu (Hakk ve batılı) göstermedik mi?” (Beled-10)

“Muhakkak ki; Biz, ona o yolu hidayet ettik (Hakk ve batılı beyan ettik). Ya şükredici olur, ya küfredici.” (İnsan-3)

“Diyin'de zorlama yoktur. Gerçekten rüşd (Hakk yol yaşantısı), ğayy'dan (batıl yol yaşantısından) apaçık ayrılmıştır. Artık her kim tağut'u (sözde tanrılık iddiası ve yaşantısını) inkâr edip Allah'a iman ederse; muhakkak ki o kopması mümkün olmayan bir kulba yapışmış olur. Allah Semî'un Aliym'dir.” (El Bakara-256)

“Din'de zorlama yoktur”u nasıl anlamalıyız? Ayetleri o kadar insani ilişkiler gözüyle ele alıp

değerlendiriyoruz ki; bu ayetten genellikle *insanları dinde zorlamayacağız* manası çıkarılıyor. Ama esas mânâ o değildir, o alt mânâlardan birisidir. *Din’de zorlama yoktur*’un ilk fark edilmesi gereken mânâsı şudur: Kişinin *Kendinde Kendine Göre Var* halinin Muhtariyeti Tercih Gücü vardır, Hakk ve Batıl arasında tercihi bu güçle, bu yetkiyle yapar, Allah onu zorlamaz.

“Dilesek Sema’dan üzerlerine bir ayet (bir mucize, bir ilim) indiririz de boyunları (mecburen) ona boyun eğer. Rahman’dan kendilerine (kendilerinin çaba ve değişimini gerektiren) muhdes (yeni) bir zikir (hatırlatma, rasûl) gelmez ki (her seferinde) illa ondan yüz çevirirler.” (Şuara; 4, 5)

Bu ayetler Allah’ın zorlamadığının işaretidir, tercihini Muhtariyeti Tercih Gücüyle yaptığının delilidir. Bunun alt basamağına ait bir mânâ olarak *“Allah kulunu zorlamıyor, ben nasıl zorlarım?”* denir. O ayrı! Ama mânâyı yalnızca bununla sınırlarsan noksan kalır. Çünkü Kur’an Allah ile insan arasındaki ilişkileri düzenler, bize onu öğretir. Ayetlere önce bu gözle bakmak lazım.

“Ve O (Allah) ki takdir etti (her şeyi ölçüyle yarattı) da hidayet etti (Hakk yolu gösterdi ve gerekli gücü verdi).” (A’lâ-3).

“Onu (nefsi) tezkiye eden gerçekten kurtulmuştur. Onu (nefsi) gömüp gizleyen ise, gerçekten kaybetmiştir.” (Şems; 9, 10)

Öğretiyor: *Kendinde Kendine Göre Var* olan gerçek halini, yaratılanların *Birbirlerine Göre Var* olan halinden, o halin heva ve heveslerinden

arındırıp kurtarırsan onu temizlemiş olursun. Eğer *Kendinde Kendine Göre Var* olan gerçek halini, yaratılanların *Birbirlerine Göre Var* hali ile örtersen kaybedenlerden olursun.

Hesap günü dünya hayatındaki tercih ile ilgili sorgulanıyor oluşumuz, bizde Muhtariyeti Tercih Gücü yetkisinin varlığına bir delildir.

“Andolsun ki, (şeytan) sizden çok kimseyi saptırdı. Aklınızı kullanmadınız mı?” (Ya-Sin 62)

Allah’ın bize “aklınızı kullanmadınız mı?” demesi, bizim birisine “aklını kullanmadın mı?” dememizden farklıdır. Bunu bir tefekkür konusu olarak dosyamıza alalım inşaAllah.

“Allah dilemeden siz dileyemezsiniz” diyen Allah’ın, *neden aklınızı kullanmadınız, niçin Hakk yolu tercih etmediniz* diye hesap sormasını anlamaya gayret etmek lazım, buradaki ilim nedir onu bulmaya çalışmak gerekir. Buradaki “sır” demiyorum, “ilim” diyorum. Çünkü sır kelimesi yanlış anlaşılıyor. Zaten, “bir sır var” demek “bir ilim var” demektir, “o ilim sende var” demektir. “Sır” örtü demektir, bunu seramikçiler iyi bilir, onlar yaptıkları eserlerin üstünü sırla kapatırlar.. Tasavvufta kullanılan sır, var olan bir bilginin üstünü örtmek olup, bir şeyleri gizlemek gibi bir mânâda değildir. O bilgi sende var ama senin bir yapın onun üstünü örtmüş, o yüzden onun üstü sırlıdır, o konu sana o yüzden sırdır. O sırrı açarsan o bilgi sende çıkar. Sır, gidip birinden öğreneceğin bir şey anlamında değildir. İyi düşünür, inceler de sendeki o bilginin üstünü açarsan

kendindeki bilgiyi görürsün. O bilgiyi kişi “bir sır varmış, o sırrı birine sorup öğreneyim” demekle öğrenemez; sende örtü duruyorsa sorsan da bilemezsin. Onun gözükmesi için, yani senin onu bilip öğrenmen için sendeki o bilginin üstündeki sırrı, örtüyü kaldırman gerekiyor.

İnsanın “Muhtariyeti Tercih Gücü”nü, ondaki “tercih” yetkisini gösteren birkaç ayeti tezekkür edeceğiz. Ayetleri lütfen *Kendimizde Kendimize Göre Var* olan halimizi düşünerek, o tefekkürle okuyalım, dinleyelim, *Kendimizde Kendimize Göre Var* olan halin Muhtariyeti Tercih Gücü’nü hissetmeye çalışalım. Çünkü beynin onu yakalaması, ona ait bir dosya açması lazım.

“Ayetlerimizde ilhada sapanlar (konuyu mecrasından saptıranlar, batıla özendirenler) bize gizli kalmazlar. Şimdi, nara atılan kimse mi hayrlıdır, yoksa kıyamet günü korunacağından umutlu bir güvenle gelen kimse mi? Dilediğinizi yapın! Muhakkak ki; O, yaptıklarınızı Basiyr’dır.” (Fussilet-40)

Ayet “dilediğinizi yapın” diyor. Bizde böyle bir tercih yetkisi olmasa açıkça böyle söyler mi?

“Muhakkak ki, bu bir tezkiredir (hatırlatan öğüttür). Dileyen Rabbine (erdiren) bir yol tutar.” (İnsan-29)

“Dileyen onu zikreder (Kur’an’ı ders yapar ve öğüt alır).” (Müddessir-55)

“Sizden bilfiil müstakıym olmayı dileyenler için.” (Tekvir-28)

İnsana dilediği hatırlatılmakta ve insan dilemeye yönlendirilmektedir. Ama bu yetkiyi kullanmadan, bu dilemeyi yapmadan önce uyarıyor ki yanlış yapmasın, o yetkiye, o emanete özen gösterson.

“Semud’a (Salih’in Kavmi’ne) gelince, onlara hidayet ettik de onlar a’malığı (Hakk gerçekler yokmuş gibi yaşamayı) sevip, huda’ya (Rablerine ulaştıracak yaşantıya) tercih ettiler. Bundan dolayı, kazandıkları yüzünden horlayıcı ve alçaltıcı azabın yıldırımını onları yakaladı.” (Fussilet-17)

Ayet bize, azap gelmeden önce yaşadıkları hayatın, Semud kavminin kendi tercihleri olduğunu belirtiyor.

“Eğer siz fetih istiyorsanız, işte size (Bedir’de) fetih geldi. Eğer (Rasûlullah’a) direnmekten vazgeçerseniz, o sizin için daha hayırlıdır. Şayet (şirk dinine) dönerseniz, biz de döneriz. (O zaman) topluluğunuz kalabalık ta olsa size hiçbir faydası olmaz. Çünkü, Allah mü’minlerledir.” (Enfal-19)

“Dönerseniz, biz de döneriz” ifadesi aslında “tercih”i gösteriyor: Tercihiniz değişirse biz de ona göre muamele yaparız.

“Bu böyledir. Çünkü bir kavim kendi nefsinde olanı değiştirmedikçe, Allah onlara in’am ettiği nimeti değiştirici olmaz... Ve Allah Semiy’un Aliym’dır.” (Enfal-53)

“Umulur ki, Rabbiniz size merhamet eder. Eğer dönerseniz, biz de döneriz. Cehennemî kâfirler için hapisane yaptık.” (İsra-8)

Bu kuralı daha önce birkaç kez söyledik; anlatımlarımızda konunun, işin tamamını değil en alt sınırı tanımlıyoruz. En alt sınır şudur; insanın *Kendinde Kendine Göre Var* olan halinin Muhtariyeti Tercih Gücü vardır. Bu çok enteresan bir olgudur ve enteresanlığı idrak ilerledikçe yakalanacak bir husustur. İdrakın ilerlemesi Muhtariyeti Tercih Gücü'nün varlığını kaldırmaz, aksine onun hakikatini öğretir.

Dilimi tutmaya çalışıyorum...

Ayet bize “dilediğinizi yapın” demişti, şimdi onunla ilgili dikkat çekici iki örnek daha görelim, tabi ki yine ayetlerle.

“Kendi nefsine hainlik edenleri savunma. Muhakkak ki; Allah, çok günah işleyen ve sürekli hainlik yapanı sevmez.” (Nisa-107)

“İşte, siz dünya hayatında onları savundunuz (diyelim). Ya kıyamet günü onlar için Allah’a (karşı) kim mücadele verir yahut onlar üzerine kim vekil olur?” (Nisa-109)

Şimdi okuyacağımız ayet de Muhtariyeti Tercih Gücü yetkisiyle ilgilidir:

“Ey, O Nebi! Eşlerine de ki: Eğer dünya hayatını ve onun ziynetini diliyorsanız, gelin sizi metalandırayım (boşanma bedelini vereyim) ve sizi güzel bir salıverişle (kolaylıkla ve zulmetmeden) salıvereyim. Yok eğer Allah’ı ve O’nun Rasûlü’nü ve Ahiret Yurdu’nu diliyorsanız, muhakkak ki Allah sizden muhsin kadınlar için ecr-i aziym hazırlamıştır.” (Ahzab; 28, 29)

Rasûl eşlerine *dilekleri* soruluyor, yani Muhtariyeti Tercih Gücü'nü nasıl kullanacakları soruluyor: *Sor onlara, eşlerin dünyayı mı istiyorlar ahireti mi?*

Muhtariyeti Tercih Gücü'nün varlığını biraz fark etmişizdir inşaAllah. Şimdi de o gücün vasıflarını anlamaya çalışalım.

Muhtariyeti Tercih Gücü bir yetkidir; sınırları, alanı, hedefi belli bir yetkidir ve bu yetkinin yaptırım gücü söz konusudur. Burada geçen "güç" yetkinin yaptırım gücüdür. Herhangi bir kurumdaki bir yöneticiyi düşünün, yetkileri ve yetkisinden kaynaklanan bir gücü vardır; *yetkinin gücü*.

Kendinde Kendine Göre Var olan halin Muhtariyeti Tercih Gücü dünüHi değildir; Allah'ın dışında bir güç değildir. Eğer sen gücü dünüHi düşünüyorsan, öyle zannediyorsan o iddialara "*Lâ havle ve Lâ kuvvete illa Billâh*" deriz.

Kırmızı çizgiler her yerde vardır, bunlar da düşüncedeki kırmızı çizgilerdir.

"Allah Bil-Hakk hükmeder (gerçek hükmeden O'dur). DünüHi seslendikleri hiçbir şeye hükmedemezler. Muhakkak ki, Allah Semiy'ul Basıyr'dir." (Mü'min-20)

"O hiç kimseyi hükmünde ortak da etmez." (Kehf-26)

"Semavatın ve arzın mülkü O'nundur. Bir çocuk edinmemiştir; mülkte ortağı yoktur O'nun. Her şeyi yaratmış, takdir etmiştir." (Furkan-2)

“O’nundur mülk. DûniHi seslendikleriniz bir hurma çekirdeğinin zarına bile malik değildir.” (Fatır-13)

“Rabbin dilediğini yaratır ve seçer (muhtardır). Onların seçim hakkı yoktur (muhtar değildir). Allah, şirk koştukları şeyden âlî ve sübhandır.” (Kasas-68)

Biz *‘insanın Muhtariyeti Tercih Gücü var’* diyoruz ama Kasas-68; *‘onların seçim hakkı yoktur’* dedi. Mânâları çakıştırarak her iki manayı birden anlamaya çalışalım. O zaman sınırlarını, ne oldukları ve ne zannedildiklerini göreceğiz.

“Bu Allah’ın halkedişidir. Haydi gösterin bana, dûniHi seslendiklerinin ne yarattığını? Hayır, gösteremezler! Zalimler apaçık bir dalalet içindedirler.” (Lukman-11)

Bu ayetlerden çıkaracağımız bir sonuç şudur:

DûniHi seslendikleriniz, yani Allah’ın dışında algısıyla isimlendirdikleriniz, Allah’ın dışında algısıyla var zannettikleriniz, Allah’ın dışında algısıyla tanrı, put, ilah edindikleriniz veya Allah’ın dışında algısıyla oluşturduğunuz kendi ilahlık iddianız; bunların hiçbirisi bir şey yaratamaz! Yaratamaz, hüküm veremez, gücü yoktur ve mülke malik değildir. Allah hükmüne kimseyi ortak etmez, mülkünde de ortağı yoktur. Seçim hakkı da, dileme hakkı da O’nundur.

Bir kişi bu sonuca bakıp, *“bu durumda insanda Muhtariyeti Tercih Gücü olmamalıdır”* diye düşünürse yanılır; *“demek ki insanın cüz’i iradesi yokmuş”* derse yine yanılmış olur. Çünkü, seçim

ve dileme Allah'a aittir hükmünü de, insandaki *Muhtariyeti Tercih Gücü'nü* de Kur'an'dan öğreniyoruz. İşte bu ikisini bir yapmak doğru yoldur, onu yapmamız gerekiyor. Bu şartlarda bir *Var ve Muhtar* tanımlarsak, *Muhtariyeti Tercih Gücü* insanda ancak bu şartlar altında bir yetkidir, o ancak bu şartlar altında bir kullanım yetkisidir.

İnsan, gözüyle görebildiği *Muhtariyeti Tercih Gücü'nü var*, göremediği sonuçları *yok* sayarsa özgür ve sınırsız bir güç ortaya çıkar. Yani, eğer kendinde hissedebildiği, gözüyle görüp kullanabildiği *Muhtariyeti Tercih Gücü'nü var* kabul eder de göremediği ve tutamadığı için diğer bazı sonuçları *yok* sayarsa karşısına özgür ve sınırsız bir güç algısı çıkar ki bu durumda *Muhtariyeti Tercih Gücü* bir *yetki* olmaktan çıkar ve *sınırsız bir güç* gibi algılanır.

O gücün bir yetki olduğunu öğrendik. Bu yüzden *Muhtariyeti Tercih Gücü'nü* sınırsız bir güç gibi algılamıyoruz. Onu “sınırsız bir güç” olarak algılamıyor oluşumuzun ilk sebebi, bizim çıkardığımız bu sonuçlara iman etmemizdir.

Muhtariyeti Tercih Gücü eğer Kur'an'da anlatıldığı şekilde yetkisiyle kullanılmaya başlanırsa oluşacak idrak ilerlemesiyle burada anlattığımız, paylaştığımız sonuçlara ulaşılır ki o zaman, kişi daha önce “iman” ettiğini artık “ikan” olarak öğrenir.

Külli İrade Allah'ındır, insandaki ise kendisinin cüz olması sebebiyle İrade-i Cüz'dür. Yukarıda çıkardığımız sonuçlardan *cüz-i iradenin yokluğu*

anlaşılmalıdır. Bu anlatılanlar cüz-i iradenin özelliklerini ortaya koymaktadır, cüz-i iradenin yokluğunu değil! Cüz-i İrade'nin yetkisinin ismi Muhtariyeti Tercih Gücü'dür.

Kişide Muhtariyeti Tercih Gücü'nden kaynaklanan zann, yani insanın esas var hali olan *Kendinde Kendine Göre Var* halinin Muhtariyeti Tercih Gücü'nden, o halin sahip olduğu yetkiden kaynaklanan zann *özgür ve sınırsız güç algısıdır* ki bu dünüHi bir algıdır, dünüHi bir güç algısıdır. Özgür ve sınırsız gibi görünen bu güç dünüHi olup yalnızca bir zann'dır; Allah dışında hissedilen bir güç zannıdır; Allah dışında yaşanan bir algıdır. Ve bu zann Muhtariyeti Tercih Gücü'nden kaynaklanmaktadır. Bu zann, kaynağını bir "VAR"dan alır. Kaynağını bir "VAR"dan alan bu zann o kadar kuvvetlidir ki esas "VAR" olanı örter.

Kişi bu durumda nasıl amel etmelidir? Aslında bu soruyu detaylı olarak "Sen Tanrı mısın?" kitapçığında cevapladık, orada çok geniş olarak ele aldık. Nasıl davranacağımızı, nasıl amel edeceğimizi şimdi bir de 15. Tefekkür Sayfamız'dan alıp tarif edeceğiz. Ama önce Talib'e bu konuda bir mektup olan 15. Tefekkür Sayfamızı okuyalım. Talib için çok önemli olan bir kuralın tefekkürünü, o çok önemli kuralın düşünülmesini, anlaşılmasını ve inşaAllah öyle olunmasını sağlamak üzere bir mektup olan bu sayfamızı anlayalım. Sonra da "peki, nasıl amel edeceğiz? Amel ederken nasıl bir idrak ve davranış çakıştırması içinde olacağız?" bunun bilgilerini alalım:

MUHTAR DEĞİLSİN, AMA MUHTARMIŞSIN GİBİ DAVRAN. ANCAK;
MUHTARMIŞ GİBİ DAVRANMAK, SENİ MUHTAR DURUMA DÜŞÜRMEŞİN.
ÇÜNKÜ; AYRICA, "MUHTAR OLAN" VE "MUHTAR OLMAYAN" YOK,
İLLA ALLAH.

Ey TALİB kardeşim, bu kuralı düşün, anla ve böyle "OL" inşaallah.

Muhtarmış gibi davranmazsan "İnsen-29" ayetinin gereğini yerine getiremez ve "İHLAS HAYAT DÖNGÜSÜ" sürecinde "HAKK" yolda ilerleyemezsin. Muhtariyet iddiasında bulunursan da "İnsen-30" ayetinin gereğini yaşayamaz ve "DECCALİYET KISIR DÖNGÜSÜ"nden kurtulamazsın; böylece, nefesine zulmeden ZALİMLER'den olursun. Buradaki ince çizgiyi iyi anlamak gerekir. Seni "İHLAS HAYAT DÖNGÜSÜ"nde sabit ve kararlı kılabacak olan, "İnsen-29" ve "İnsen-30" ayetlerinin ve benzer mealdeki ayet ve hadislerin gereğini "bir" yaparak "OL" maktır.

"DECCALİYET KISIR DÖNGÜSÜ", örtücü ilahlığın ülkesidir. Örtücü ilahlığın, yani bu ülkenin sultanı da DECCAL'dir. Beden olan ARZ'daki örtücü ilahlığın sultanı olan DECCAL ise, "A" Takdim Formu "BEN" dir. Dünya olan ARZ'daki örtücü ilahlık kavramının sultanı DECCAL ise, günü geldiğinde görülecek olandır. Günü geldiğinde Dünya'da görülecek olan bu DECCAL, "A" Takdim Formu "BEN" in KÜLL ü olup, gelmiş olan NEBİ ve RASUL makamlarının zıddıdır. ZİLLİ vasıflı DECCALİYET'in sultanı DECCAL, "A" Takdim Formu "BEN" ler tarafından, bu KÜLL gücü sebebiyle kendilerinin ilahı ilan edilecektir. DECCAL'e kudret kazandırarak olan bu KÜLL gücün yayaacağı küfür fitnesinin cazibesini "OKU" yabilmek gerekir. Bilinmelidir ki, bu küfür fitnesi cazibesinin cennetini, ALLAH cehenneme, cehennemini de cennete çevirmiştir. Vehmin zulmetine dalarak, Muhtariyet iddiasıyla "DECCALİYET KISIR DÖNGÜSÜ"ne nefsinin şerri yönüyle dahil olan örtücü ilahın, ALLAH yokmuş gibi veya sanki O, Ehadüs Samed değilmiş gibi davranarak nefesine zulmeden zalimlik kimliği "A" Takdim Formu "BEN" in bilinci şeytani vasıflıdır, yani bu bilinç şeytanın yotağıdır. Şeytani telkin ile görevlilerin tesir yeri bu bilinçtir. "A" Takdim Formu "BEN" in yetenekleri ise şeytani telkinle görevli olanların her türlüşünden yüksektir. "A" Takdim Formu "BEN" Bilincini fonksiyonsuzlaştırmak bu bakımdan en öncelikli ve en önemlidir. Fonksiyonsuzlaştırmanın gerçekleştirilmesiyle "Sad:82-83" ayetlerinde de belirtildiği üzere şeytani telkin ile görevlilerin tesiri de çalışmaz olur.

*Muhtar değilsin, ama muhtarmış gibi davran!
Ancak; muhtarmış gibi davranmak, seni muhtar duruma düşürmesin. Çünkü; dünüHi "muhtar olan" veya "muhtar olmayan" yok, İLLA ALLAH:
Ve la havle ve la kuvvete İLLA BİLLAH.*

Ne kadar kuvvetle muhtarmış gibi davranırsan ve bundan daha kuvvetle de muhtar duruma düşmezsen, Biiznillah o kadar hızlı ilerlersin. Bu o kadar önemli ki... Bu bilgileri öğrendikten sonra kişiler muhtarmış gibi davranmayı bira-

kıp kabuğuna çekilir, Allah “kıpırda” desin de kıpırdayayım diye bekler. İlerleyemez. Bu yolda ilerlemek için denge ve yöntem budur: *Ne kadar muhtarmış gibi davranırsan ama bunu yaparken ondan daha kuvvetle gayret edip muhtar duruma düşmeden yaparsan, Biiznillah, o kadar hızlı ilerleyebilirsin. Ve umulur ki; “Ve la havle ve la kuvvete illa Billah” gerçeğine ikan olabilirsin.*

Muhtarmış Gibi davranmazsan Allah’ın insanları yaratma sebebine ters yaşamış olursun; buna dikkat etmelisin. *Muhtarmış Gibi* davranırken kendini muhtar zanneder de muhtarlığa düşersen bu sefer Allah’a isyan etmiş olursun, buna da dikkat etmelisin. Efendimiz (SAV) işte bize bu önemli hayat tarzını öğretmektedir. Dünyadaki hiçbir anlatım ve hiçbir hayat tarzı buna uymaz, ilişkisi de yoktur. Çok basit bir örnek verelim ama lütfen mânâyı anladıktan sonra örneği silelim. Çünkü didiklediğimizde örneğin çok fazla uymadığını görürüz.

Çok işlek bir kavşağa bir trafik polisi koyalım ama gerçek polis olmasın. Ona polis elbisesi giydirdik, araçlara, yayalara nasıl davranacağını, hangi kusurları nasıl ele alacağını, nasıl ceza keseceğini talim ettirdik, yapacağı işle ilgili bir eğitim verdik. Polis değil, sadece polis elbisesi giydirdik, polis rolü verdik. Polis olmadığını kendisi biliyor ama biz onu polis sanıyoruz. Çünkü polis elbisesi giymiş, polis gibi de davranıyor, çalışıyor. Bu kişi polis gibi çalışırken, o işi polis olmadığını bilerek yapar değil mi? Bakın ikisini birden yapıyor; hem polis olmadığını biliyor, hem polis gibi

gayret gösteriyor. Bu dengeyi ne kadar iyi kurar da işini öyle yaparsa o kadar başarılı olur.

Dikkat edin, o aslında polis olmadığını hiç unutmaz. “Ben polis değilim, polismiş gibi davranmayı nasıl yaparım?” diye bir soru aklına bile gelmez, rolünü bir ikilem olmaksızın yapar. Hem polis olmadığını bilir, hem kurallara uygun düzenlemeleri gayet iyi yapar, onları ayrı ayrı düşünmez. *Onun başarısı, polis olmadığını unutmadan polismiş gibi davranmasına bağlıdır. Polis olmadığı hiç aklından çıkmayacak ama kuralları sanki polismiş gibi uygulayacak!* İşte size başarı! Eğer o kişi “ben zaten polis değilim, geçen geçsin, sollayan sollasın” diyerek kuralları gevşetirse başaramaz, sapanlardan olur. Veya kuralları sıkı sıkı uygularken, işini özenle yaparken kendini polis zannetmeye başlarsa, o zaman da sapmış olur. Çünkü dünüHi oldu. Bu zannıyla kendisine verilen yetkinin dışına çıktı, dünüHi oldu, iş bozuldu. Maksudumuz biraz anlaşılmıştır inşaAllah.

Sözde Tanrılık İddiası’nı ve bu iddiaya uygun yaşantıyı tam benimsemiş insan, Muhtariyeti Tercih Gücü’nden kaynaklanan “*ayrı ve her haliyle müstakil bir varlık*” zannını çok kuvvetli yaşar. Yani dünüHi bir varlık zannı çok kuvvetlidir. O kadar kuvvetlidir ki bu hali yaşayan için o bir zann değil gerçeğin ta kendisidir. İnsanın beyin kapasitesinin kullanıyor olduğundan hayli yüksek olması da bu zannı çok tetikleyen, destekleyen bir rol oynar. İnsan bu zannı *Kendinde Kendine Göre Var* halinin Muhtariyeti Tercih Gücü sebebiyle yaşar. Ama oluşan bu zann, bu sefer

de Muhtariyeti Tercih Gücü'nün sınırsız özgürlük ve müstakil bir güç olarak algılanmasına yol açar. Bu zann insana dünya hayatı için yaşama enerjisi kaynağı gibi de gözükür; bu sebepten insan enerjisini yükseltmek için bu zannı canlı ve yüksek tutmaya çalışır. Böylece Hakk'a karşı olan tüm yanlışlar birbirinden beslenir.

Sözde tanrılık iddiasına ve bu iddianın yaşan-tısına sıkı sıkıya bağlı, bunu esas hayat tarzı kabul etmiş bir kişide, zaten var olan Muhtariyeti Tercih Gücü yetkisi büyük bir zanna sebep olur; *sınırsız güç, sınırsız özgürlük* hissi uyandırır. Bu his hem çok kuvvetli olur hem kişi kendisini bu hissin, bu zannın içinde bulur. Bu zann *dûniHi* olduğu için, o kendini *dûniHi bir güç sahibi gibi* algılar ve öyle de yaşar... Hatta bu zann azaldığı zaman enerjisinin tükendiğini fark eder, hayat enerjisi yükselsin diye bu zannı yükseltmek ister. Hatta bu zannla hastalıkları yener, böylece ona iyice yapışır. Ancak insanın ölümü tatmasıyla bu zannın aslında sandığı gibi olmadığını yine aynı kuvvetli hissedişle yaşar. Muhtariyeti Tercih Gücü'nden kaynaklanan sınırsız güç zannını, yani Allah'ın dışında bir özgürlük ve muhtariyet gücü var algısını kişi dünyada ne kadar büyük bir zann'la yaşıyorsa ve bu zann'la ne kadar çok anı oluşturmuşsa, o kapsamdaki davranışları ne kadar çoksa, kişi ölümü tattığı zaman onun şiddeti nispetinde bir şiddetle o zannın olmadığı hali yaşar! Basit bir misal verelim de anlaşıl-sın: Çok varlıklı, malına mülküne fazlaca düşkün birisinin, aniden tüm malını mülkünü kaybettiği-

ni düşünün. Ne hisseder, ne yaşar? Malı mülkü şiddetinde bir yokluk, bir şok yaşar. Bu dünyada böyle, ahiret hayatı için kat kat fazlasını düşünün. Çünkü ahiretle ilgili hisler dünyadakilerin kat kat fazlasıdır. Dünyada hisler sınırlıdır. Sınırları kalktığı zaman hisler kuvvetlenir. Bu yüzden, ahirette sevinç ve lezzet de, azap ve acı da çok kuvvetlidir. Çünkü sınırları kalktı! Dolayısıyla, kişi bu dünyada kendinin zannettiği o gücün, o zannın yokluğunu aniden yaşadığı zamanki o çaresizlik içerisinde, büyük bir şok ve acı hisseder; o fark ediş çok büyük bir acıya sebep olur. İnsanın dünya hayatındaki “dûniHi” algısı, yani “Müstakilen varım ve muhtarım” zannı ve bu zanna ait yaşantının anıları orada büyük bir pişmanlık ızdırabına dönüşür. Bu zannın esas karşılığı ise Sûr’a ikinci üfürülüştten sonra görülür.

“Hayır (zannettikleri gibi değil), yakında bilecekler!” (Nebe-4)

“Yine hayır, yakında bilecekler!” (Nebe-5)

Nebe 4. ve 5. ayetlerde peş peşe “iş zannettikleri gibi değil, yakında hakikatı bilecekler” denilmesi alimlerce yorumlanmıştır. Bu yorumlardan birisi de kuvvetle şöyledir: 4. ayette bahsedilen ilk biliş ölümlerdir. 5. ayetteki “yine hayır, yakında bilecekler” ise kıyamette hesap günü yaşanacak ikinci biliştir.

Bu iki ayette bize bu zannın yanlış olduğunun, dûniHi olduğunun, mahveden bir zan olduğunun kuvvetle bilineceği, şiddetle yaşanacağı iki biliş haber veriliyor: Ölümle ve Hesap Günü!

“Kendi nefsleri aleyhine nasıl yalan söylediklerine ve uydurdukları şeylerin nasıl da onlardan kaybolup gittiğine bir bak.” (En’am-24)

Bu ayet de bildiriyor ki; o zannlar kaybolup gidecek!

“Andolsun ki, sizi ilk defa yarattığımız (durumdaki) gibi ferd’ler olarak bize geldiniz. Size verdiğimiz (hayallerine daldırdığımız) şeyleri sırtlarınızın arka tarafında (geride) bıraktınız. Ortaklar sandığınız şefaathçılarınızı da sizinle beraber görmüyoruz. Andolsun ki, aranızdaki (bağlar) kesilmiş ve zannediyor olduğunuz şeyler sizden kaybolup gitmiştir. (En’am-94)

Ayrıca; Yunus-30, Hud-21, Nahl-87, Kasas-75, Hakka-29, Fussilet-48, Ahkaf-28. ayetler benzer meallere sahip ayetlerdir.

İnsan ölüm ve ba’s ile, dünyadayken Muhtariyeti Tercih Gücü’nü suiistimal edişinin pişmanlık ve ızdırabını yaşayınca, der ki:

“Keşke bir daha sahip olsak da, mü’minlerden olsak.” (Şu’ara-102)

Kayıtlı Kendini Hissetme Duygun’a, Kendinde Kendine Göre Var olan haline, yani Nefs’ine verilen bir yetki olan Muhtariyeti Tercih Gücü’nün daima Rabbine yönelmek amacıyla Hakk Yol’da kullanılması, nefsin şerrine yol açan sahte zann ile, yani “Varım ve Muhtarım”ın dūniHi özgürlük duygusu ile daima engellenir. O sahte zann “Muhtariyeti Tercih Gücü”nün Hakk yolda kullanımını engelleyerek nefs üzerinde bir kir, bir

leke oluşturur ki o leke şerr fiillere yol açar. İşte bu kir ne kadar temizlenirse “Muhtariyeti Tercih Gücü” o derece Hakk Yol’da kullanılabilir, Hakk olarak kullanılabilir. Bu yüzden, şerr fiillere yol açan bu kiri, nefis zerindeki bu lekeyi geri dönüşsüz temizleyebilmek Nefs-i Levvame’nin ilk bölümünü oluşturur.

Nefs’i baskıda tutan, ona zulmeden “dûniHi varım ve muhtarım” zannı geri dönüşsüz temizlenebilirse, ilişkiler kolonu sâlih amel konusunda en zâhirde doğru çalışmaya başlar. Akabinde ilişkiler kolonunun batını mânâları talibe açılmaya başlar ve ilmîl yakiyn, aynel yakiyn, hakkal yakiyn diye tanımlanan süreçlerin yaşanmasıyla ilişkiler ve Yöneliş mânâlarının çakıştırılması gerçekleşir. Ancak bu hal “İlişkiler” kolonunun en zâhiri anlamını ve gereken amellerini hiç bir zaman hiç kimseden kaldırmaz.

Muhtariyeti Tercih Gücü’ndeki “güç” kavramı bir yetkinin yaptırım gücüdür. “Yetki” ve “gücü” birlikte değerlendirmek gerekir. Bunu birlikte değerlendirdiğimizde karşımıza “Halifetullah’ın tasarruf sahibi olduğu alan” çıkar.

“Aminu Billâhi ve RasûluHî (Allah’a Billâhi anlamında iman edin ve O’nun Rasûlüne uyun). Hakkında sizi halife olarak tasarruf sahibi kıldığı şeylerden infak edin. Sizden bu şekilde iman eden ve infak eden kimseler var ya, onlar için ecr-u kebiyr vardır.” (Hadid-7)

Bu ayeti konumuzla ilgili olarak kısaca ele alacak olursak, ayette geçen “mustahlefiyn” ke-

limesi insanların tasarruf sahibi olduğunu, bir yetkilerinin olduğunu, yetkilerini kullandıkları bir alanın olduğunu ifade eder. İşte diyor ki; *sizi tasarruf sahibi kıldığımız alanlarla ilgili olarak yetkinizi Allah için kullanın!*

Hadid-7’de yöneliş prensipleri de, ilişkilerle ilgili prensipler de mevcuttur. Yöneliş için; “aminu Billâhi ve RasûliHî” var; “böyle yönelin” buyruluyor! İlişkiler için; “sizi yetkili kıldığımız tasarruf alanında yetkinizi Allah için kullanın” deniyor. Böylece ayet bize hem yönelişin hem de ilişkilerin, yani sâlih amelin temel prensibini öğretmiş oluyor. Bu ayetten de öğreniyoruz ki sâlih amelin ana fikri, yani ilişkilerin özü daima İNFAK etmektir.

“Muhtariyeti Tercih Gücü” Halifetullah olan insana bir emanettir ki insan bu emanet ile denenmektedir. İnsana verilen emanet olan bu yetki, ölümü tatmasıyla birlikte onun elinden alınır.

“Muhakkak ki; biz o emaneti semavat ve arza ve dağlara arz ettikte onu yüklenmekten imtina ettiler ve ondan korkup sakındılar. Onu insan yüklendi. Muhakkak ki; o (insan) çok zalim ve çok cahildir. Allah, münafık erkeklerle münafık kadınları ve müşrik erkeklerle müşrik kadınları azablandırırsın ve Allah mü’min erkeklerle mü’min kadınların tövbelerini gerçekleştirsin diye (insan o emaneti yüklendi). Allah Ğafur’ur Rahıym’dır.” (Ahzab; 72, 73)

“Eğer şu Kur’an’ı bir dağın üzerine inzal etseydik, elbette onu Allah haşyetinden huşû ederek, çatlayıp parça parça olmuş halde görürdün. İşte, bu misalleri insanlara tefekkür etsinler diye veriyoruz.” (Haşr-21)

“Sonra kullarımızdan seçtiklerimizi Kitab’a varis kıldık. Onlardan kimi nefesine zulmedici’dir. Onlardan kimi muktesıd (mutedil)dir. Onlardan kimi de biiznillah hayratta sabikun (mukarrebun)dur. İşte bu fazl-u kebiyr’dir.” (Fatır-32)

Bu üç ayeti birlikte değerlendirerek “Muhtariyeti Tercih Gücü”, “Emanet” ve “İmtihan” konusunu ayetlerden anlama gayretimizi artırmış olalım.

Aldığımız ilk önemli bilgi şudur: *O emanet insana yüklendi, insan da onu yüklendi, üstüne aldı.* Dolayısıyla bu demektir ki; insan o emanete göre dizayn edildi. Ayet diyor ki, o emanete göre dizayn edilmeyen yerlere emaneti verecek olsak haşyetten paramparça olurlar. İnsan Muhtariyeti Tercih Gücü’nü kullanmaya uygun olarak halk edildi. İnsan o yetkiyi kullanabilecek özelliklerle yaratılıyor, ikileme düşecek şekilde yaratılıyor, ikileme düşmeden o gücü kullanamaz! İnsanın tercih yapabilmesi için “ikilem” şarttır. İşte, insan Muhtariyeti Tercih Gücü’nü kullanabilmesi için, Muhtariyeti Tercih Gücü’yle ikileme düşüp de gereğini yapması için *zalim, cahil ve aceleci* yaratıldı. İnsanın zalim, cahil ve aceleci olması için gereğidir, prosedür icabıdır.

Bu emanet, insanda bir şeyi daha gerektirdi; Esmâ-ı Külleha. İnsanda Esmâ-ı Külleha'nın varlığı sebebiyle emanet ona yüklendi. İnsan da o emaneti, Esmâ-ı Külleha sahibi olduğu için yüklenmeyi kabul etti. İnsan, tercihini ona emanet olan "Muhtariyeti Tercih Gücü" ile yapar. Sonuçta, bâtilı tercih eden münafık ve müşrikler azabı hak ederler; Rabbine yönelip Hakk Yol'u tercih edenlerin tercihlerini ise Allah makbul eyler, Ğafur'ur Rahıym olarak karşılığını verir.

İnsandaki özellikler bir dağda bulunmadığı için, böyle bir emanetin altından kalkamama korkusu dağı paramparça ediyor. O emaneti Rabbine yönelmek için nasıl kullanacağı insana emanetin gereği ve devamı olan bir emanet ile; yani Kur'an ile, Rasûller ve Nebiler ile gösterildi. Aksi halde insan dünya hayatı kuralları ile bunu başaramazdı! Ayet böyle söylemektedir.

Ancak, "Muhtariyeti Tercih Gücü"nü bâtil yönde kullanma çabasında olan insanda bir dağ gibi büyük ve haşmetli ve de sağlam olan Zann'ı insan ancak Haşyetullah ile paramparça ederse Hakk Yol'un önündeki engel temizlenmiş olur, o insana kolay kolaylaştırılmış olur, aksi halde insan kendisine zoru kolaylaştırmış olur. Ayetlerden çıkardığımız bir sonuç da budur.

Muhtariyeti Tercih Gücü emanetine, Allah'a verdiği söze sahip çıkmak adına ihanet etmeyen ve kendilerine bu sebeple Furkan verilen muttakiler, Muhtariyeti Tercih Gücü'ne yol gösterici olan Kur'an'a varis kılınmışlardır. Bu varis kılı-

nış, onlar için çok büyük bir mükâfattır, fazl-u kebiyr'dir. Böylece, *Muhtariyeti Tercih Gücü*, yani insanın tasarruf sahibi olduğu alandaki yetki ve gücü, insan için bir görev, sorumluluk ve imtihan sebebi olmuştur.

İNSANIN YÜKLENDİĞİ EMANET

“Ve (o mü'minler) ki emanetlerine ve ahdlerine riayet edenlerdir.” (Me'aric-32)

İnsanın yüklenmiş olduğu emanet bahsinin iyi anlaşılması gerekiyor, biz de onu anlamaya çalışıyoruz; insanın yüklendiği emanet nedir?

Dünyayı düşünün, “ben sıkıldım, artık dönmeyeceğim” diyebilir mi? Veya güneş; “ben artık etrafı ısıtmayacağım, ışık vermeyeceğim” diyebilir mi? İnsan dışındaki varlıkların böyle bir şansları yok. Bu tür yetkileri olmayan varlıkların düzenleri “Sünnetullah” olarak tanımlanmıştır ve “Sünnetullah'ta bir değişiklik olmaz” ayetiyle de tespit edilmiştir. Aslında insanın hali de yetkileriyle birlikte Sünnetullah'a girer, fakat insana ait bir fark vardır. İnsana mahsus o fark, onun yüklendiği emanetle ilgilidir. İnsanda bir “tercih” yetkisi vardır. Güneşte “ısıtacağım, ısıtmayacağım” gibi bir tercih yetkisi yoktur. Dünyanın bir tercih yetkisi yoktur. Bir tohum “ben artık sıkıldım, çıkmayacağım” diyemez, bir ağacın “ben artık meyve vermeyeceğim” diyeceği bir tercih yetkisi yoktur. Bu yetki insanda vardır. *İnsanın yüklendiği emanet bu yetkidir.* “Emanet” keli-

mesini tefekkür ederken “vücudumuz emanet, dünya emanet...” gibi düşünüp, emaneti öncelikle onlar zannetmek doğru olmaz. Evet, onlar da birer emanet ama onlar çok ayrı bir konu, onları emanet görmek, emanet düşünmek zaten bizim bir bakış açımız. Ama ayette insana emanet edilen şey, esas emanet insana verilen bu “tercih” yetkisidir; Muhtariyeti Tercih Gücü’dür.

Muhtariyeti Tercih Gücü’nün emanet olması, emanete ait iki özelliği gündeme getirir: Kime ne emanet verilmişse o kişi o emanetle denenir, o emaneti kullanışı denenir. Emanetin bir özelliği budur. Bir diğeri de onun sana ait olmamasıdır; süresi bittiği zaman o emanet alınır. Dolayısıyla, insana verilen Muhtariyeti Tercih Gücü’ndeki özellikle “Tercih” vasfı bir emanettir ve imtihana sebeptir. “Tercih” emaneti insanın denenmesine sebeptir. Emanet olduğu için süresi bitince elinden alınacaktır. İşte, “Muhtariyeti Tercih Gücü” olarak tanımladığımız, insanın tasarruf sahibi olduğu alandaki yetkisi ve gücü onun için bir görev, bir sorumluluk ve bir imtihan sebebidir. Me’aric-32 bunu anlatır; *o mü’minler ki emanetlerine ve ahdlarına riayet edenlerdir.*

Şu hadis de aynı öğüdü içerir: “Emaneti olmayanın imanı, ahdi olmayanın dini yoktur.”

Bu ayet ve hadisi tezekkür edelim: Sorumluluğunun, görevinin, imtihanının farkında olan mü’min Allah’a verdiği sözün takipçisi olup, daima Rabbine yönelmekte ve Hakk Yol’u tercihini de gücü yettiğince hal ve hareketleriyle belirt-

mektedir. Hadiste de ayette de emanet ve ahd/söz vermek birlikte geçmiştir, ikisi beraber kullanılmıştır. “Emanet ve söz verme” tanımlarının aynı cümle içerisinde geçiyor olması bizim için dikkat çekici ve önemli bir husustur.

Emaneti umursamak ve emanet ile ilgili görevi yerine getirmek *vehmin zulmeti*’nden temizlenmiş bir imanı gerektirir; Allah’a verilen sözü kavrayabilmek ise Allah’ın sistemini tefekkür etmeyi, ders yapmayı gerektirir. Hal böyle olunca, emaneti fark etmemişsen senin iman potansiyelin dûniHi zannların etkisindedir. Rabbine verdiğin sözün peşinde değilsen de teslim olamazsın, yani İslam olamazsın.

Efendimiz (SAV)’in şu buyruğunu da öncelikle, *insanın Allah’la olan ilişkisi* çerçevesinde ele almamız gerekiyor: “Münafığın alameti üçtür: Söylediği zaman yalan söyler, va’d ettiği zaman sözünde durmaz, emanet bırakılınca da ona ihanet eder.”

İMTİHAN ve SONUCU

Dünya hayatında bir imtihana girdiğinizde, imtihana girdiğiniz konuyla ilgili olarak sizin kapasite ve gayretlerinizi sonuç olarak görürsünüz, yani imtihanda kapasitenizin ve gayretlerinizin sonucunu görürsünüz. Böylece, siz girdiğiniz imtihanın sonucuna bakarak kendinizin ne durumda, ne seviyede olduğunu öğrenirsiniz. İlgililer ve görevliler ise, size sizin durumunuza,

derecenize göre davranırlar. Kur'an'daki *imtihan* tabirini anlayabilmek için o kavramı doğru tanımlamak lazım. Aksi halde, ayetlerdeki *imtihan* kelimesine Kur'an'a uymayan mealler vermeye başlarız.

İmtihana bir giren, bir de o imtihanı yapan vardır. İmtihana girmenin esas maksadı kişinin bu imtihan sonucunda kendisini öğrenmesidir, kendi kendisine şahit olmasıdır. İmtihan sonucunda kişi kendisine şahit olur ve *demek ki benim halim buymuş* der. Aslında siz, imtihana bir başkası sizi öğrensin diye girmezsiniz! Sizi sınava seviyenizi size göstermek için alırlar, imtihan sizin görmeniz içindir. Ama görevliler de size imtihan sonucu çıkan seviyenize göre davranırlar. Örneğin bu bir iş ilanıysa, belirlenen seviyeye göre eleman alınacaksa, o seviyeye göre almak için seviyeleri görmek isterler. Esas öğrenmek istenilen sizin seviyenizdir. Davranabilmek, size bir muamele yapabilmek için seviyeniz önemlidir. Sınav sonucunda ilgililer size seviyenize göre davranır, bu bir. Bir de siz o sonuca göre kendinize şahit olursunuz; “şöyleymişim, noksanlarım şunlarmış” dersiniz. Kendinizi, kendinizin seviyesinin ne olduğunu öğrenmiş olursunuz. İmtihana bu gözle baktığımızda, ilahi imtihandaki amaçlardan birisi, insanın kendi durumuna şahit olması, yanlışlarını itiraf etmesi ve geçerli bir mazerete de sahip olmamasıdır; amacın birisi budur. Rabbinin karşısına geldiğinde insan bu imtihan sonucu, bu imtihan yüzünden kendine şahit olur, yanlışlarını itiraf eder ve geçerli bir

mazeret sahibi de değildir. İmtihandaki diğer bir amaç, amellerin karşılığının oluşmasıdır, amellerin karşılıklarının oluşması için imtihan vardır. O imtihanla birlikte kişinin amellerinin karşılığı *suret bulacak* bir hal kazanır. Dolayısıyla, imtihan Allah'ın bilmesi için değildir. *Ezelden bilen, zaten bilen, gerçek bilen ve bildikleri kendi ilmi olan, yani bildikleri "dûniHi" şeyler olmayan yaratıcımız Allah'ın bir şeyi bilmesi, öğrenmesi için imtihan düzenlediğini düşünmek hiç doğru olmaz.*

Şu ayet de imtihan'ı anlatır, Allahu a'lem:

"(O) yaptığından sual edilmez, onlar sual edilirler." (Enbiya-23)

İmtihanla ilgili başka ayetler de paylaşacağız. Çünkü mümkün olduğunca Kur'an'dan öğrenmeye çalışıyoruz, yöntemimiz böyle. Biz beşer dinlemeye çok alıştık. Oysa konuları ayetlerle Kur'an'dan öğrenmeye alışmamız gerekiyor. Beşer sözü dinleme alışkanlığımız yüzünden, ayet ve hadislerden öğrenme yeteneğimizi geliştiremiyoruz. O yeteneği açmak ve geliştirmek için Kur'an ayetlerini daha dikkatli ve özenle dinleme gayretinde olmamız lazım, bir beşeri dinlerken gösterdiğimiz gayretten çok fazlasını, çok ilerisini Kur'an ayetlerine göstermemiz lazım.

Şimdi, imtihanla ilgili ayetleri öğrenmeye, tezekkür etmeye çalışacağız.

"Her nefis ölümü tadacaktır. Biz (bir imtihan sistemi içerisinde) sizi şer ve hayr ile deneriz. Ve bize rücu' ettiriliyorsunuz." (Enbiya-35)

“Amel itibariyle hanginiz daha güzeldir (diye) sizi imtihan etmek (cezası olan, bilinir amel haline getirmek) için ölümü ve hayatı yaratan O’dur. O, Aziyül Ğafur’dur.” (Mülk-2)

“Eğer Allah dileyseydi, elbette sizi tek bir ümmet kılardı. Fakat (Allah) dilediğini saptırır ve dilediğini de hidayete erdirir. Yaptıklarınızdan elbette mes’ul tutulacaksınız.” (Nahl-93)

“Allah, semavatı ve arzı Bil-Hakk ve onlara zulmedilmeksizin, her bir nefs kazandığı ile cezalansın diye yarattı.” (Casiye-22)

“O (Allah’tır) ki, semavat ve arzı altı gün içinde halk etmiştir. Ve O’nun arşı da su üzerinde idi. Hanginizin amel olarak daha güzel olduğunu denemek (belirlemek) için böyle yaptı.” (Hud-7)

“Elif, Lâm, Mîm. İnsanlar fitneye düşürülmeksizin (imtihan edilmeksizin) ‘iman ettik’ demeleriyle bırakıliverileceklerini mi sandılar? Andolsun ki, ondan öncekileri de fitne etmişizdir. Allah elbette sadıkları bilecek ve elbette yalancıları da bilecek.” (Ankebut; 1-3)

“Ve elbette (Hazreti Rasûlullah’a gerçekten tabi olanı olmayandan ayırmak için) sizi korku ve açlıktan; mallardan, canlardan, ürünlerden noksanlaştırma şeklinde bir şeylerle mutlaka deneyeceğiz. Müjdele o sabredenleri. Onlar ki kendilerine bir musibet isabet ettiğinde; “İnna lillahi ve inna ileyhi raciun; doğrusu biz Allah’a aidiz ve O’na dönücüleriz” derler. İşte bunlar üzerine Rablerinden salâvat ve bir rahmet vardır

ve işte bunlar hidayet bulanların ta kendileridir.” (El Bakara; 155-157)

“Andolsun ki biz, sizden Allah yolunda mücahade edenleri ve sabredenleri bilinceye kadar sizi imtihan edeceğiz. Ve haberlerinizi de duyuracağız.” (Muhammed-31)

“Mücrimlerin yolu açığa çıksın diye ayetleri işte böyle tafsil ediyoruz.” (En’am-55)

“İnsan Rabbine karşı elbette çok nankördür. Ve muhakkak ki; o (insan) bunun üzerine elbette bir şahittir.” (Adiyat; 6, 7)

“O gün insana, takdim ve te’hir ettiği şeyler haber verilir. Bilakis insan kendi nefsi üzerine bir basiret (gözlemci, şahit)tir.” (Kıyamet; 13-14)

“Dünya hayatı onları aldattı ve kendilerinin kâfir olduklarına dair, nefsleri üzerine şahitlik ettiler.” (En’am-130)

İMTİHAN HUDA’NIN GELİŞİ İLE BAŞLAR

İnsanın imtihana tabi olması, imtihana tabi tutulması ona hüda’nın ulaşmasıyla başlar. Hüda’nın ulaşması imtihanın başlaması için önemli bir şarttır. İlk örneği Hz. Âdem aleyhisselamın haliyle ilgili ayetlerden görelim.

“(Rabbi) dedi ki: İkiniz cemân aşağı inin oradan, birbirinize düşman (engelleyici)siniz. Benden size bir hüda geldiğinde, kim benim hüda’ma tabi oldu ise, işte o sapmaz ve şakiy olmaz.” (Ta-Ha; 123)

“Dedik: İnin oradan hepiniz. Artık Ben’den size bir hüda gelir de kim hüda’ma tabi olursa; onlara korku yoktur, onlar mahzun da olmazlar.” (El Bakara-38)

Allah, Rahman ismiyle hak ve adalet güvencesi verdiği insanlara; “*kimseye zulmedilmeyecek, biz zalimler değiliz*” dedi ve hüda’sı kapsamında rasûl ve nebileri insanlara ulaştırdı.

“Eğer kendi ellerinin takdim ettikleri yüzünden onlara bir musibet isabet ettiğinde; ‘Rabbimiz, bari bize bir rasûl irsal etseydin de senin ayetlerine tabi olsaydık ve mü’minlerden olsaydık’ diyecek olmasalardı.” (Kasas-47)

“Biz onları önce bir azap ile helak etseydik, elbette şöyle derlerdi: Rabbimiz! Bize bir rasûl irsal etseydin de zillete düşmeden, rezil olmadan önce ayetlerine tabi olsaydık.” (Ta-Ha; 134)

“Her ümmet için bir rasûl vardır. Rasûlleri geldiği vakit aralarında Bil-Kıst hükmolunur. Onlar zulme uğratılmazlar.” (Yunus-47)

“...Ve biz, bir rasûl ba’s etmedikçe azap etmeyiz.” (İsra-15)

“Biz, uyarıcıları olmayan hiç bir karyeyi helak etmedik. Zikra (hatırlatma ve uyarı ile olur). Biz zalimler değiliz.” (Şuara; 208, 209)

“Müjdeleyici ve uyarıcı rasûller (gönderdik) ki, insanların rasûllerden sonra Allah’a karşı bir huccetleri olmasın. Allah Aziyzen Hakiym’dır.” (Nisa-165)

Hesap günü, Rableri inkârcılara sorar:

“Ey, cinn ve insan topluluğu! İçinizden size, ayetlerimi kıssa eden ve şu an içinde bulunduğunuz hal için sizi uyaran rasûller gelmedi mi? “Nefslerimiz üzerine (kendi aleyhimize) şahitlik ettik” dediler. Dünya hayatı onları aldattı ve kendilerinin kâfir olduklarına dair, nefsleri üzerine şahitlik ettiler. Bu şundandır: Rabbin, halkı risalet ile uyarılmamış iken; zulmedici olarak, ülkeleri helak edici değildir.” (En’am; 130, 131)

“Her ümmet (topluluk) için ecel vardır, onların ecelleri geldiğinde saati (vakti) tehir edilmez ve öne de alamazlar.” (A’raf 34)

“Allah üzerine yalan uydurandan yahut O’nun ayetlerini yalanlayanlardan daha zalim kimdir? İşte onlara kitaptan kendi nasiple ri nail olur. Nihayet onları vefat ettirmek için rasûllerimiz kendilerine geldiği vakit; “Dûnillah dua edip güvendiğiniz güçler nerede?” dediler. “Bizden kaybolup gitti” dediler ve (böylece) inkârcı olduklarına dair kendi aleyhlerine şahitlik yaptılar.” (A’raf-37)

İnkârcıların ölümü tadarkenki şahitliklerini A’raf-37, hesap günündeki şahitliklerini ise Kıyamet 13-15. ayetler bildirdi. İki yerde şahitlik var: İlkin ölüm anında “Biz ayetleri yalanladık, yanlış yaptık, yanlışlarımıza ve kendi aleyhimize şahitlik yapıyoruz” diyorlar. Aynı şahitliği bir de hesap günü yapıyorlar; iki kez kendi aleyhlerine şahitlik yapıyorlar. İki kez şahitlik yaptıklarına ilişkin ayetleri de inceleyelim.

“Hangi şeyden sorup duruyorlar; O azıym haberden mi? Ki onda muhteliftirler. Hayır (zannettikleri gibi değil) yakında bilecekler. Yine hayır! Yakında bilecekler.” (Nebe; 1-5)

İki kez “yakında bilecekler” deniyor. Yorumlara göre, birisi hakikati ölüm anındaki bilişleri, şahitlikleri; diğeri hesap gününde yapacakları şahitlik, hakikati o an yeniden fark edişleridir.

“Dediler ki: Rabbimiz bizi iki kere öldürdün ve iki kere dirilttin de günahlarımızı itiraf ettik! (Bu durumdan) bir çıkış (kurtuluş) yolu var mı?” (Mü’min-11)

Mü’min-11’den de onların “iki kere öldüklerini” anlıyoruz. Bu hali ve bu ayeti “Mâliki YevmidDiyin” bölümünde görmüştük, hatırlamış olalım diye bir daha bakıyoruz.

“Bizi iki kere öldürdün!” Bu ifade inkâr edenlere aittir. Bu aslında mü’min için çok önemli bir ipucu ve müjdedir. İnkârcı diyor ki; ya Rabbi! Bizi iki kere öldürdün, iki kere de dirilttin. Öldükten sonra azap ve hesap için diriltiliyor. Sonra ba’s olmak için tekrar ölüyor. Ölümü iki kez yaşamış oluyor, o zorluk ona iki kez yaşatılıyor, o azabı iki kez yaşıyor. Ve her seferinde de yanlışlarını itiraf ediyor. Peki, mü’minin hali nasıl acaba?

Kur’an’dan öğreniyoruz ki: Eğer kişi “dûniHi” zannlarını yani “Allah’ın dışı var” zannını temizlerse, Allah’ın dışında var zannettiklerini kendisinden temizlerse ona muamele farklıdır. Bir şeyi Allah’ın dışında var zanneder ve o zann üzerine

bir fikir, bir hayat bina ederse bu zannlar onun için pişmanlığa dönüşür. Eğer o zannları temizlerse pişmanlığa dönüşecek zannları temizlediği için hali de değişir. Mü'minlere verilen bu müjdeyi de ayetten görelim:

“Oradaki ilk ölümlerinden başka ölüm tatmazlar.” (Duhan-56)

Bütün bu ayetler, kulluk görevimizi yapabilmek, onu yaparken bilinçli olabilmek içindi. Bunu incelerken önemli bir kavrama gelmiştik; *kibir, mütekebbir davranışlar, müstekebbir oluş!*

Kur'an, Allah'a kulluk görevinden sakınanları, kulluk görevini yapmayanları mütekebbir olarak tanımlıyor. Mütekebbir'in özelliklerini sizinle paylaştık. Kibr'in, yani mütekebbir davranışın ne olduğunu iyi anlayabilmek için Muhtariyeti Tercih Gücü'nü iyi bilmek lazım, mütekebbir davranışı ancak öyle yakalayıp çıkarabilirsiniz. Bu önemi fark ettiğimiz şu noktada Mütekebbir Davranış ile Muhtariyeti Tercih Gücü'nün ilişkisini kurabilmek üzere, Muhtariyeti Tercih Gücü ile ilgili kısa bir hatırlama yapalım, peşine bu ilişkiyi kuralım.

İKİ FARKLI “VAR”

Ef'al âleminde yaratılmış olanlar *Birbirlerine Göre Varlardır*. Bu var oluş bugünün bilimsel bulgularıyla *hologram* ile açıklanıyor. Bir de varlıkların Kendilerinde Kendilerine Göre Var oldukları hal vardır. Bu var oluşun insanda insana ait özel-

likleri vardır. Cümlelerimizi insanı örnekleyerek kurarsak; *Kendinde Kendine Göre Var* hali insanın *Kayıtlı Kendini Hissetme Duygusu*'dur ve bu, doğrudan *Allah'ın Kendini Hissetmesi*'nden payını alır. Bu var hal, insanın *Nefs*idir. İnsan aslında bu var halin hissiyle "BEN" der.

İnsanın kendini hissetmeye başlar başlamaz "BEN" diyerek ortaya koymaya çalıştığı *Kendinde Kendine Göre Var* hali şekilsizdir ve hologram kurallarına tabi değildir. Ef'al âleminde her varlık hologram prensipleriyle görünürlük kazanırken, hatta bir hologram havuzundayken, dahası hologram havuzu o varlığın herşeyi iken, senin *Kendinde Kendine Göre Var* halin hologram havuzunda olmayan bir haldir. Hologram kesret âleminde kesret nurundan kaynağını alır. Yani bizim Birbirimize Göre Var görünen hallerimiz ve diğer yaratılan varlıkların görünen halleri kesret âleminde, kaynağını kesret nurundan alır. Oysa bizim Kendimizde Kendimize Göre Var halimiz ve onu ifade için kullandığımız BEN, kesret nurundan kaynaklanmaz, doğrudan Rububiyet nurundan kaynaklanır; bu kadar farklıdır. Dolayısıyla, bu "BEN" hologram kurallarıyla anlaşılamaz. Biz bu "BEN"i anlayabilmek için öncelikle neye "BEN" dediğimize dikkat edelim, o zaman *Kendinde Kendine Göre Var* olanı anlamaya başlamış oluruz. Yeter ki holograma "BEN" demeyelim, hologramın bu BEN'i örtmesine izin vermeyelim. Çünkü insanların Birbirlerine Göre Var hallerinin algısı bu gerçek "VAR"ı örter. Eğer çok dikkat etmezsek, çok gayret etmezsek bu

böyledir. İnsan, Kendinde Kendine Göre Var haline “BEN” dediği halde, Birbirlerine Göre Var pozisyonundaki algısını “BEN” zannederek perdelenir; böylece hep hologram ve kuantum fiziğiyle uğraşır durur. Arş’a ulaşacağını sanarak hologram havuzunda yüzer, o havuzda yüzerek Arş’a ulaşmaya çalışır. Oysa şunu fark edelim ki hologram havuzu daire şeklindedir. Daire formundaki bu havuzda yüzen kişi hep başladığı noktaya gelir, dairenin içinde döner durur. Çok yorulur ama işine yarar bir sonuç elde edemez...

SEYR-İ SÜLÛK

Seyr-i Sülûk’da olan talibin *Kendinde Kendine Göre Var* halini tanıyıp *Nefsini* bilmesiyle SEYR başlar ve yolun bir yerinde *Rabbini* bilebilmesi için *nefs-i levvameye* girer. *Nefs* mertebeleri denen haller işte bu “BEN”in idrak mertebeleridir ve her mertebede talib, kendisini “BEN” olarak tanımlar. Çünkü hangi mertebede olursa olsun *Kendinde Kendine Göre Var* hal kaybolmaz. Talib bu halin dışındakilerden bu “BEN”i temizlemeye çalışır. *Nefs* mertebeleri dediğimizin aslı, onların tümünü içine alan ve ömür boyu devam eden *nefs* olan *nefs-i levvamedir*. Buna seyr-i sülûk diyoruz ki *nefs-i levvamede* ilerleyen yaşantıdır. *Nefs-i levvame’de*, seyr-i sülûkte idrakın ulaştığı *nefsi idrak noktaları* vardır. Onlar, *nefs-i mutmainne*, *nefs-i radiye*, *nefs-i mardıyye*, *nefs-i safiye* gibi isimlerle tanımladığımız, *Kendinde Kendine Göre Var* halimizin mertebeleridir. *Nefs* O oldu-

ğu için O'nun mertebeleridir. Ve bizim "BEN" dediğimiz, *Kendinde Kendine Göre Var* olan halimiz hiçbir zaman kalkmayacağı için, o doğrudan yaradanına ait olduğu için, "BEN" demek de kalkmayacaktır, kalkmaz! Talib hangi mertebede olursa olsun, kendisini takdim ederken, kendisine "BEN" der.

Bu çok önemli fark edişten sonra, anlıyoruz ki; gerçek seyr-i sülûk'ta *Benlik'den kurtulmak* gibi bir öğüt, bir çalışma, bir hedef yoktur. Kurtulmaya çalışacağımız şey "BEN" değildir, "Benlik" de değildir! Burayı neden önemle vurguluyoruz? Başka felsefelerin etkisinde kalınarak yapılan anlatımlarda nefis mertebeleri anlatılırken insanlara "Benlikten kurtulmaları" öğütlenir. Biz ise İslamiyet'te "Benlikten kurtulmak" diye bir şeyin olmadığını anlatmaya çalışıyoruz. Hiçkimse "BEN"den kurtulamaz. Çünkü kimse Allah'dan kurtulamaz, Allah'dan ayrılıp bir yere gidemez. Ne öyle dünüHi bir varlık, ne de öyle bir yer vardır. "BEN" dediği şey doğrudan O'dur ve O "yok" olmaz! Dolayısıyla, seyr-i sülûk içerisinde "benliğinden kurtul" diye bir öğüt ve öyle bir kurtulma hedefi yoktur. Talib kişinin kurtulmaya çalıştığı, gayret ettiği şey, "BEN"den veya "Benlik"ten kurtulmak değildir.

"Benlik'den Kurtulmak" uzakdoğu felsefelerinin öğüdüdür, onlara ait bir çalışmadır, İslami gerçeklerle ilişkisi yoktur. İslam dışı olan ve ameli meditasyon gibi uygulamalar olan, ameli onlara dayanan öğretilerde "Benliğinden kurtul" demekle şu kastedilir: Dünya hayatındaki ego

seviyeni çekebildiğin kadar aşağı çek! Bu istenir. Senin bu hayatta yaşarken var olan ego seviyesinin çitasını mümkün olduğunca aşağı çekmen isteniyor. Bu önerinin İslami bir öğütle, tasavvufi bir çalışmayla hiç alakası yoktur! İslam dışı felsefelerin önerileri, tamamıyla insanları “iyi insan” yapmaya çalışan, aslında İslam’a göre zavallı yapan önerilerdir. “Benliğinden kurtul” öğüdü de böyle bir öneridir ve onlara aittir.

İslam dışı felsefe ve anlatımlarda bilginin temeli hiçbir zaman *Kendinde Kendine Göre Var* hale dayanmaz! Tümü, insanların *Birbirlerine Göre Var* hallerine dayanan kurgulardır; onlar kişinin *Kendinde Kendine Göre Var* halinden oluşan dünüHi zanna dayanırlar. DünüHi zanna dayandığı için öğretileri de dünüHidir! Dolayısıyla, kurtulmaya çalıştıkları “ben ve benlik” bizim tarif ettiğimiz “BEN” değildir; *Kendinde Kendine Göre Var* halin “BEN” oluşu değildir. Onlar onu hiç bilmez, onlardan uzaktır o! Onun “ben” dediği şey dünüHi zanna dayanan bir haldir. Onun kendi menfaatlerinden oluşan, hırslandığı ve bu yüzden takip ettiği bir ego çitası vardır ki, “benliğinden kurtul” demekle ona “bu ego çitanı aşağı çek, çek” denilmektedir. Normal hayatınızda eğer siz İslami gerçekleri fark etmemişseniz, insanların birbirlerini zaten o ego çitasıyla yargıladıklarını yaşayıp görüyorsunuz. Halbuki talibin seyr-i sülüğünde üzerinde çalıştığı, ilerletmek için uğraştığı, idrakını yükseltmeye çalıştığı “BEN”in *dünya hayatı egosu* ile hiç ilişkisi yoktur. Talib hiçbir zaman *ego seviyesi* ile uğraşmaz! Ego

seviyesi ile uğraşmak nefis mertebelerinde ilerlemenin bir yöntemi değildir. Hatta ego talibin muhatabı bile değildir. Egonun değil seviyesi, kendisi bile dūniHî'dir, dūniHi bir zandır. Seyr-i sülûkta olan talib o zandan tamamen sıyrılmıştır! Siz, dūniHi olan o zannı eğitmeye çalışarak, insanlararası ilişkilerde *iyi insan* denebilecek bir insan tipi oluşturabilirsiniz, ama nefis mertebelerinde ilerleme sağlayamazsınız. Nefis mertebelerinde ilerleme *Kendinde Kendine Göre Var* halinin idrakının ilerlemesiyle mümkündür.

Ego çitasının aşağı çekilmesini İslami bir eğitim ve çalışma zannedenler, konuşurken “BEN” dememekle bu işi halledeceklerini zannederler. Oysa “BEN” demediklerinde, var olan ego-ları kimliğini kaybeder ve daha zorda kalırlar. Eğer kişi sözde tanrılık iddiasıyla yaşayacaksa, yani dūniHi algıyla oluşturduğu zanna inanıp o zannla yaşayacaksa, fikirlerini ve hayatını o zann üzerine bina edecekse, kişi egodan kurtulmakla bu dünyada salak olur, aptal olur, zavallı olur, onu ezerler. Çünkü *dūniHi algı ve zannların oluşturduğu dünyanın en önemli kuralıdır; tüm işler ego üzerine bina edilir*. Bu İslamiyet’le ilgisi olmayan bir yöntemdir, uğraşanına dünyada da fayda sağlamaz, işe yarar bir yöntem değildir. Kişi o dünyada yaşamaya devam edecekse, yani o dünyadan, o yaşantıdan çıkmayacaksa bu yöntem ona çok zarar verir. Dünyanın gözünde *zavallı adam* olur, bizim gözümüzde de *zavallı tanrı* olur. Tanrılık ilan ettiği bir hayat yaşıyor ama zavallı olarak! DūniHi bir felsefede dūniHi

idrakla yaşadığı için tanrıdır, zavallıdır, hali tanrılık iddiasıdır. Eğer Allah'a inanan birisi *zavallı* olmayı benimsediyse, kendisiyle yani kendi tanrılığıyla Allah'ı kıyaslar; ben aciz, güçsüz bir şeyim, sen çok büyük ve kuvvetlisin der, kıyas yapar. *Kişi kendisini Allah ile kıyaslarsa Allah'ın dışına çıkmış olur, kıyas yapmakla kendisini Allah'ın dışında hisseder; dûniHi olur!* Bir kul Allah'la kendisini nasıl kıyaslar? Bu olabilir bir şey mi?

Hatırlayacaksınız, talib için bir Yöneliş ibremiz bir de ilişkiler göstergemiz var. Talib'in yönelişi ve ilişkileri doğru yapıyor olması, ikisini de doğru tespit etmiş olması onun için en zâhiri zorunluluktur, başlangıç noktasıdır, zâhiren olması gereken en alt sınırdır. Bu onun ilerlemeye başlayacağı noktadır; yarışın, koşunun başladığı çizgidir, durulacak nokta değil!

Talib yöneliş ve ilişkilerini doğru tesbit etmiş olmasına rağmen *ilişkiler* bölümünde fiil ve davranışlarıyla ilgili mânâsal derinlikleri önemsemiyorsa, hatta gerekli görmüyorsa, geldiği bu noktayı geçemez, doğru yerde olmasına rağmen idrak olarak ilerleyemez, olduğu yerde kalır. Eğer ilişkiler kolonunun mânâsal derinliklerini ve Tevhid ile ilişkilerini tefekkür eder de her fiilini yönelişteki "Aminu Billâhi" hakikatiyle değerlendirirse, fiillerine yöneliş elbisesi giydirebilirse, *ilişkiler* ve *yöneliş* o davranış temelinde çakışarak yeni bir mânâya bürünür. Yeni fiillerin ortaya konulması yöneliş idrakını yükseltir. Yükselen yöneliş idrakı ise ilişkilere yeni hukuk kazandırır.

Yöneliş doğru olmak kaydıyla *İlişkiler* kısmında doğruyu ve doğru yapanları taklit çok önemlidir. Bunu özellikle vurguluyorum, çünkü yanlış anlaşılan bir konuyu doğrultmaya çalışacağız. Bu şartlar altındaki *taklit* önemlidir. Halbuki biz hep duyarız ki *taklit ehli* kınanır. İki tip taklit ehli vardır ve kınanıyor olan taklit ehli yönelişi doğru olanlar değildir. Bu iki taklitin ayırt edileme-yişinin sebebi, *yöneliş* ve *ilişkilerin* tanımlanmış olmaması ve *mânâ ayrıştırma* ile *mânâ çakıştırma* yöntemlerinin bilinmiyor ve uygulanmıyor olmasındandır. Bu teknikleri uygulamak, *ilişkiler* ve *yönelişi* yerine göre ayrı düşünmeyi, gerektiğinde de cem etmeyi, hatta ayrı düşünmemeyi sağlar. Yönelişi doğru olan taklit ehlinin yaptığı taklit çok makbuldür ve o taklitin mutlaka yapılması gerekir. Yönelişiniz doğruysa, en alt sınırı geri dönüşsüz yakalamışsanız, o noktadan taviz vermeden yöneliyorsanız, doğru yolda olanları, doğru yapanları taklit etmeniz çok önemlidir. Bu taklit bir çocuğun konuşma veya yürüme öğrenirken büyüklerini taklit etmesine benzer. O işler taklit yapılmadan başarılamaz. Bu da onun gibidir, doğru yapanları taklit ederek esas mânâyı yakalamayı ve kendi malı yapmayı kişi taklitle öğrenir.

Yönelişi yanlış olan, yönelişi dünüHi zannlar içeren birisi de taklit yöntemini kullanıyor olabilir. O kişi taklit yapıyorsa, taklit ederek yaptığı iş hiçbir zaman onun öz malı olmaz ve taklit ehli olduğu için kınananlar bunlardır. Demek ki taklidi makbul hale getiren, onun doğru yöneliş ile

yapılıyor olmasıdır, doğru yöneliş şarttır. Yöneliş doğru olmayanlar taklit yaparsa ne olur? Yanlış yönelişte olup da taklit yöntemini kullananlar, Allah’a dūniHi zannlarıyla yöneldikleri için onların ulaşabilecekleri son nokta; “Allahım varlığını sana adadım” demektir ama sadece lafta! Böyle der, böyle düşünür ama adadığını sandığı dūniHi varlığının cimrisidir.

Talip için önemli bir özelliği paylaşalım. Dünya hayatının tuzaklarla dolu olduğunu hep duyarız. Gerçekten o kadar tuzaklarla doludur ki... Ve insan o tuzakları tek tek fark etmezse başarılı olamaz, başarı gelmez. *Dünyanın imtihan olmasının bir yanı da budur ki dünyadaki tuzakların her biri bir imtihan sorusudur ve bu yolda başarı için her birini tek tek yakalayabilmek gerekiyor.*

DūniHi üretilen zannlar insan için öyle değerli ve kıymetlidir ki bu yüzden insan onların cimrisi olur. İnsan dūniHi ürettiklerinin, dūniHi var zannettiklerinin cimrisidir; onları öyle sıkı tutar ki veremez. Kur’an’ın *cimri* dediği *esas cimrilerin* en önemli cimrilik özelliği budur; dūniHi zannedip inandığı kendisinin “BEN” hali onun için çok kıymetlidir. Bu yüzden esas cimriliği onda yapar, onu Allah yoluna veremez. Biraksa doğruyu bulabileceği o zannından vazgeçemez. DūniHi neye inanıyorsa, ne zann üretmişse ve neye “Benim” diyorsa kişi onların cimrisidir. Ne zaman o inandığı şeylerin sahibinin Allah olduğunu öğrenir, o zaman cömert olur, o zaman vermeyi, Allah adına vermeyi sever, Allah için vermek ona o zaman huzur verir. Oysa diğeri öyle mi? Vermek

onun uykusunu kaçıırır, hatta vermeyi düşünmek bile! Bir şey verdiği zaman günlerce uykusu kaçır. Halbuki inanan verdikçe rahat uyur. Onun da uykuları kaçır ama veremeyince! Dolayısıyla, yönelişi dūniHi zannlara dayanan kişi taklit ehli olarak “varlığımı sana adadım Allahım” noktasına gelse bile onu söylerken çok zorlanır. Nasıl zorlanmasın, dūniHi varlığının cimrisidir. Buradaki ipuçları tefekkür edilirse şehitliğin nasıl bir merteye olduğu hissedilebilir.

Bazıları vardır, hayatlarında Efendimiz sallallahu aleyhi vesellem’i görmezden gelirler ve bunlar günümüzde çok yaygındır. Kendilerini aydın, entel ama imanlı ilan eden bu kişiler, Efendimiz sallallahu aleyhi vesellem’i avam görürler, O’nu görmezden gelirler. Muhafaza buyur Ya Rabbi! Efendimiz sallallahu aleyhi vesellem’i görmezden gelirler, fakat Allah’a inandıklarını söylerler. Neye inandığını, inandığı varlığı, inanç biçimini sorsanız, eğer açıklayabilirse, neye, nasıl bir varlığa inandığını açıklayabilse görürsünüz ki onun inandığı ve tanımladığı gibi bir varlık yoktur, “inanıyorum” dediği Allah’ı anlattığında öyle bir varlık olmadığını görürsünüz; Allah onun anlattığı değildir. Onun inandığı ve tanımladığı Allah, Efendimiz sallallahu aleyhi vesellem’in bize öğrettiğine uymaz. Bu çok önemli bir ölçektir! Efendimiz (SAV) zamanındaki Mekke müşriklerinin Efendimiz’e inanmama sebepleri de budur. Onlar da kendilerince Allah’a inananlardı, putlar güya onları Allah’a yaklaştıran şeylerdi. Efendimiz (SAV), *gelin Allah’ı tanıyalım* deyip

de Tebliği'ni beyan ettiğinde açıkladığı Allah tanımı, onların inandığı Allah tanımına uymadığı için, Efendimiz'i reddettiler, çekip gittiler. Çünkü dünüHi bir varlık uydurmuşlar, kendilerine dünüHi bir rab oluşturmuşlar. Dikkat edin lütfen, birisi bir rab uydurup ona "Allah" dedi diye o Allah olmaz. Uydurup sonra da inandığı bir şeye "Allah" etiketi yapıştırdı diye o varlık Allah olmaz. O istediği kadar "ben Allah'a inanıyorum" desin, öyle bir varlık yoktur. O kişi yaptıklarını karşılıksız, boş ve hayali bir hesaba yatırıyor demektir. Ama bunu fark etmeyi engelleyen çok korkunç bir gerçek var: Fatır-8 ve Muhammed-14 bize öğretiyor ki *herkese kendi ameli süslü gösterilmiştir*. Dolayısıyla, yanlış yönelişte olanlar, o yanlış inanışlarıyla yaptıklarına kuvvetle inanırlar. Şunu lütfen önemseyin, bu dünyada zor olan doğruya inanmaktır, doğruya inanmak gerçekten zordur, kişi ikileme düşer durur. Zanna inananlar ikileme düşmez! DünüHi inanışlar kişiye o kadar kuvvetli yerleşir ki orada kolay kolay ikilem bulamazsın. Kişinin oradan kurtulması, bu yüzden zordur. Bu öyle bir haldir ki dünüHi bir rab uydurup ona "Allah" diyen birisi o zanna, bizim gerçek VAR olan Allah inanışımızdan daha fazla inanıyor olabilir. Çünkü zanna daha kuvvetli inanmak dünyanın gereğidir.

Kişide yöneliş yoksa, *Âmentü Billâhi* dememişse, yani yönelmemişse, hâşâ Allah'ı yok sayıyorsa, o kişi uydurulmuş bir hayat yaşar. Yanlış yöneliş içerisindeyse de böyledir. Bu durumdaki kişilerin ilişkiler kolonu, uydurdıkları veya uy-

duranlardan esinlendikleri bir hayat tarzı şeklindedir. Yönelişi yanlış olanın yaşadığı hayat tarzı zaten dūniHidir. Şunu bir parantez içinde ayrıca söylemeye, hatırlatmaya çalışayım: Yönelişimiz doğru olmasına rağmen hayat tarzımızda dūniHi inananların yaşantılarına benzeyen yerler varsa onları mümkün olduğunca temizlemek gerekiyor. Talib olan zaten dedektif gibi bu işin peşindedir; “benim hangi işim, hangi durumum, hangi cümlem onlara benziyor?” diye telaşlanır. Onları bulup temizlemeliyiz, çünkü dūniHi hayat tarzlarıyla onlara benzemiş oluruz:

Efendimiz (SAV)’in şu seslenişini, şu hadisini unutmayalım: *Hangi hayat tarzını seçerseniz on-dansınız!*

DŪNİHİ ZANNIN KAYNAĞI

“Kulluk yapmak” konusunu “mütekebbir davranış” ile buluşturmaya, karşılaştırmaya çalışıyoruz. Bu kapsamda, Yöneliş’i olmayanın yani “Âmentü Billâhi” demeyenin, yanlış veya noksan şekilde dūniHi zannlarla yönelenin hayat tarzını, ilişkiler’ini inceliyoruz. Onun yaşantısı ya kendisinin uydurduğu bir hayat tarzıdır veya birisinin uydurduğu bir tarzdan esinlenip onu kendisine model almıştır. Böyle yaşayan kişi hayatının birçok anında kendisini mutlaka birileriyle veya bir şeyle kıyaslar, “ben daha üstünüm” bakış açısı ve yaklaşımı onun yaşantısında açık veya gizli bulunur, dikkat edince fark edersiniz. Dünya hayatında olduğumuz için yaşantıya serpilmiş olan

bu özellikler öyle ya da böyle, az ya da çok bizim hayatımızda da vardır. Onları fark edip, bunlar bana ait olamaz deyip temizlemek ve onlardan kurtulmak lazım. Demek ki dūniHi zannlarla yönelen kişi, ilişkilerinde mutlaka kıyas yapacağı ve “ben daha iyiyim, ben daha üstünüm” diyeceği bir şey arar ve mutlaka bulur. Bazılarının üstünlüğünü kabul eder ve “o benden üstün” der. Fark etmez, çünkü başkasını üstün görmesi de aynı sebebe dayanıyor; hayata dūniHi bakarak kıyas yapıyor. Bunu diyen kişi kendisinin üstün olduğu bir olayı, bir sebebi, bir kişiyi de mutlaka bulur, rahatlamak için bulmak zorundadır. Çünkü dūniHi kıyas onun hayat enerjisidir. İlişkilerdeki bu yaklaşımın temelinde Allah’a “Aminu Billâhi” gerçeği ile yönelememiş olmak vardır. Çünkü onlar Allah’a iman etmeyerek veya yanlış yönelerek dūniHi *Varım ve Muhtarım* halini, Sözde Tanrılık iddiasını ve onun yaşantısını hayat tarzı edinmişlerdir. Bu yanlış hayat tarzının ve dūniHi zannların kaynağı, o kişideki *Kendinde Kendine Göre Var* halinin Muhtariyeti Tercih Gücü’dür.

Bu noktada hatırlayalım ki; her dūniHi zann bir varlık sebebiyle ortaya çıkmakta idi. Onlara “YOK” demiştik, konunun akışı içerisinde yoku anlamaya çalışmıştık. Bu YOK dünya hayatında kullandığımız mânâdaki “var”ın zıddı değildir. Var olan bir şeyin zıddı olan yok bizim oluşturduğumuz bir manadır. Eğer iyi düşünecek olursak, bir şeyin neyine “yok” diyorsak, o “yok” dediğimiz de bir varlık olduğunu görürüz.

Allah için “yok” diye bir şey yoktur. Allah vardır ve herşey O’nun varlığında vardır. Allah’ın varlığında “yok” diye bir şey yoktur! “Yok” olan ancak dūniHi zannlardır, “yok” olan ancak budur. Kuralımız önemli: Her dūniHi zann bir varlık sebebiyle ortaya çıkar, her zann bir vardan kaynaklanır. Onu oluşturacak bir varlık olmadıkça kendiliğinden bir zann çıkmaz. Ateş olmayan yerden duman çıkmadığı gibi! Kişinin girdiği her dūniHi zann bir var olandan kaynaklanır.

Sözde tanrılık iddiasını ve yaşantısını, yani dūniHi algıyla Allah’tan ayrı ben de varım ve muhtarım iddiasını oluşturan zannın kaynağı kişinin Kendinde Kendine Göre Var halindeki Muhtariyeti Tercih Gücü’dür, o yetkidir. O yetkinin zannıdır, o yetkiden kaynağını alır. Ve öyle bir zann oluşur ki, bu zann öyle büyür ki esası örter, esas olanı göstermez. Kişi zannının cimrisi olduğu için ürettiği bu zannı sıkı sıkı tutar, hayatını onun üzerine bina ettiği için onu hayatının enerjisi sanar, bu yüzden onu besler de besler...

Muhtariyeti Tercih Gücü, esfele safiliynin zulmani aynasında *dūniHi var ve muhtar* olarak gözükür, vehmin zulmeti aynasında böyle algılanır. Bu algı çok gerçek hisli ve kuvvetli bir zann’dır.

Her var, tüm var olanlar, yaratılanların *Birbirlerine Göre Var* halleri bir vehimdir, onlara *vehim* diyoruz. Bir de bu *vehmin zulmeti* vardır. Zulmeti, bu vehimden kaynaklanan dūniHi zann’lardır. Vehmin zulmetini ve tanımını iyi anlamalıyız. Kesret aleminde gerçekte *var* olan vehimdir.

Bu vehimden, yani *Birbirine Göre Var* olan hal-lerden üretilen zann'lar dūniHi olup YOKtur. "Yok" denilen bu zannlardır. Bir kişi *Kendinde Kendine Göre Var* olan halinin yetkisini fark ettiğinde fark ettiği o yetki onun için hemen bir müstakil varlık haline geçer, hemen onun zannını oluşturur, vehmin zulmeti aynasında onun bir görüntüsünü oluşturur. İnsan neyi vehim olarak algılasa, daha onun ne olduğunu, onun esma hakikatini bilmeden onun vehmin zulmeti aynasındaki zannını görür, önce onu algılar. Muhtariyeti Tercih Gücü de öyledir, vehmin zulmeti aynasında "Varım ve Muhtarım" zannıyla görünür. Kişi bu dünyada kendisini bu zannın, bu özgürlüğün içinde bulur. Hayata yeni başlamış bir balığın kendisini suda bulması gibi. O suyun dışını bilmez, bilmediği bir kavramın kıyasını ve tartışmasını da yapamaz. Öyle bir şeyi hiç bilmiyor ki! Hiç bilmediği bir şey için "var" veya "yok" nasıl diyebilsin? O balığın hali gibi, insan da kendisini "dūniHi zann havuzu" içinde bulur ve kendini içerisinde bulduğu ortamı ve o hayata ait bilgileri asıl zanneder, her şeyi o zann'la cevaplamaya çalışır, Allah'a da o zann'la yaklaşır. Bizim başka bir şey bilebilmemiz mümkün değil. Hakikati ancak bize Yaratanımız öğretir de öyle biliriz: "İş bildiğiniz gibi değil, hakikat böyle değil" deyip de ayetlerle öğretişi olmasa nasıl bilebiliriz? Sudan hiç çıkmamış balık dışarıyı nasıl bilsin? Suyun dışını bilen birisi ona anlatırsa balık ancak o zaman "evet, olabilir" diye iman eder. Biz o zann'ın içerisinde yaşarken Allah'a

“doğru yönelme”yi nereden bilebiliriz? Bu yüzden Kur’an bize “nasıl doğru yöneliriz ve o yönelişe göre de nasıl yaşarız?”ı öğretir. Bunlar bize öğretilmese böyle yaşar ve yanlış sonuçla da ölür gideriz, hiçbir şeyden haberimiz olmadan. Ve unutmamalıyız ki vehmin zulmeti aynasında oluşan zannların her biri ahiret boyutunda büyük pişmanlığa ve elim azaplara dönüşecektir.

Ölümü tatmakla birlikte görülecek sıkıntıların bu dünyadayken ortadan kaldırılması ancak dūniHi zannların temizlenmesiyle mümkündür. Ahirette azaba dönüşen dūniHi zannlarındırı, o zannlar orada pişmanlığa dönüşüyor. Şu örneği hatırlayalım: Çok zengin, çok varlıklı, malına çok düşkün, çok titiz, malı hiç aklından çıkmayan birisini düşünün ve bu kişinin hesabını bilemeyeceği kadar da malı mülkü var! O kişi o malın, o varlığın tamamını bir anda kaybetse nasıl bir pişmanlık, nasıl bir zorluk, nasıl bir çaresizlik yaşar? Onun yaşadığı bu hissi sonsuzla çarpıp ahiretteki pişmanlığını anlamaya çalışın. Burada var zannettiğimiz dūniHi zannların aslında olmadığını anladığımız anı, o hali düşünün. Her şeyi üstüne bina ettiğin şeyin olmadığını fark ettiğin anı bir düşün! Ölümü tattı, baktı ki öyle bir şey yok! Bu pişmanlığı tasavvur edin...

İnsana verilen Muhtariyeti Tercih Gücü vehmin zulmeti aynasında dūniHi bir zan oluşturur, Allah’ın dışı zannını oluşturur, Allah’ın dışında varım ve muhtarım algısı yapar. Ve böylece Sözde Tanrılık İddiası başlar. İşte kişi, Muhtariyeti Tercih Gücü’nden kaynaklanan ama vehmin zul-

meti aynasında oluşan bu dûniHi zannla Allah'a yaklaşıp, Allah'a da bu zannla yönelir. Kur'an, bu zannla Allah'a yönelme halini MÜTEKEBBİR DAVRANIŞ olarak tanımlamıştır. Baştan demiştik ki; *Mütekebbir'i anlayabilmek için Muhtariyeti Tercih Gücü'nü bilmek lazım*. O cümlelerin hedefi bu idi: DûniHi zannla Allah'a yaklaşmak, yönelmek Mütekebbir Davranış kabul ediliyor!

Kişinin *Kendinde Kendine Göre Var* haline, yani *nefsine*, yani *Kayıtlı Kendini Hissetme Duygusu*'na verilen yetki olan Muhtariyeti Tercih Gücü, vehmin zulmeti aynasında *dûniHi Var ve Muhtar* olarak çok kuvvetli bir zannla gözüktür, kişi kendisini bu zannın içerisinde bulur. Eğer doğru yönelişi, hakikati kişi Allah'tan ve Rasûlü'nden öğrenmemişse, kendisini içinde bulunduğu bu zannı doğru sanar ve çok büyük ihtimalle, bizim Allah'a inanışımızdan daha kuvvetli bir inanışla bu zanna inanır. Zannın gereği ve tabiatı budur.

Muhtariyeti Tercih Gücü'nden kaynaklanan ama zulmani aynada dûniHi olarak algılanan zannla Allah'a yönelişe Kur'an bir isim veriyor. Bu yaklaşım tarzına Kur'an *Mütekebbir Davranış* der. İnkâr ile başlayan bütün yanlış fikir ve fiillerin kaynağını bu zann oluşturur. İnanıldığı bu dûniHi halle Allah'a yönelenin ne yaptığına, en uç noktadan başlayarak bakalım. Bu skaladaki kişi Allah için "yok" der, bu zannla Allah'a yönelir ve "yok" der. Hatta dûniHi algıyla oluşan zannına öyle kuvvetli inanır ki; inananlara güler, onları alaya alır, onları küçümser...

“Onlar size ve ayetlerimize gülüyorlardı.”
(Mü’minun-110, Zuhruf-47)

Allah’a inanmak ona o kadar saçma gelir ki inananların hallerine güler. Oysa biz onlara, hallerine gülmeyiz, hatta o halle hallenmekten korkar, ibret alırız. Ama onlar inananların hallerine güler, *Allah ve iman* kavramı onlara çok saçma gelir, zannlarına bu kadar kuvvetle inanırlar. Zannlarına olan bu kuvvetli inançla yaşadıkları ve *Allah ve iman* konusuna da zannlarıyla yaklaştıkları için *Allah’ı* duyduklarında, hele de *Tekliği* ile ilgili bir teklif duyduklarında hemen reddedip “yok” derler. İşte “yok” deyişle başlayan bu uç noktadan, bu en üst seviyedeki mütekebbirlikten en alt seviyeye kadar tüm yanlış yönelişleri içeren tablo Mütekebbir Yönelişler Skalası’dır, mütekebbir davranışların tümü burada mevcuttur. Ama bu mütekebbir halin temeli “Varım ve Muhtarım” iddiasıyla, bu zannla Allah’a yönelmektir. Sözde *tanrılık iddiasıyla* Allah’a yönelmek mütekebbirliğin yegane kaynağıdır ki bu, Allah’a “*ben de varım*” iddiasıyla yaklaşmaktır.

İnkâr ile başlayan bütün yanlış fikir ve fiillerin kaynağını mütekebbir hal oluşturduğu için, eğer kişi mütekebbir ise yönelişte Allah’a karşı daima “ASİ”dir. İnanmıyorsa tam asidir, inanıyorsa değişik asilik vasıflarıyla asidir, ama sonuçta mütekebbir kişi asi sınıfındadır. İlişkiler’de ise hep “HADDİ AŞAN” konumdadır, hep Allah’ın koyduğu hadleri aşan bir konumdadır. Allah’a mütekebbir olan, O’nun yarattıklarına da bu duyguyla yaklaşır ve bunun bir göstergesi ola-

rak; “Ben daha iyiyim, ben daha üstünüm” diyeceği bir hali mutlaka bulur, bu duyguyu mutlaka yaşar. Yere bile bu duyguyla basar.

“İşte bunlar kâfir, zalim ve fâsıkların ta kendileridirler.” (Maide; 44, 45, 47)

Onlar Allah’a kulluk yapmazlar, yapmaya gayret ederlerse de mütekebbir duyguyla yapılan kulluk/ameller boşa gider. Çünkü mütekebbir!

Mütekebbir ve müstekbirlerin gece hayatları da inananlardan farklıdır. İnananlar için gece, Allah’a muhabbetin özel anlarıdır. Oysa onlar, geceleyin esfele safiliyn yaşantının hezeyanlarıyla adrenalin salgırlar.

“O’na müstekbir olarak, geceleyin hezeyan ediyordunuz.” (Mü’minun-67)

Rabbimiz, dünüHi zannlarla mütekebbir davrananlar için ne diyor, doğru bir yönelişle yaşayanlar için ne diyor, onu da görelim:

“Elbette ki; Allah, gizlediklerini de, açığa çıkardıklarını da bilir. Muhakkak ki; O, müstekbirunu sevmez.” (Nahl-23)

“Muhakkak ki; Allah, kibirlenip övünenleri sevmez.” (Nisa-36)

İki mütekebbir hal gördük. İlk ayette, Allah’a karşı mütekebbir yaklaşanların, müstekbirlerin kınandığını, böyle kişileri Allah’ın sevmediğini gördük. İkinci ayet ise yaratılanlara karşı mütekebbir davrananı, övüneni, kibirleneni Allah’ın sevmediğini vurguladı. Yöneliş ve ilişkiler’i doğ-

ru olanlara, *Amenü ve Amilüs Salihati* halinde olanlara ise Rabbimiz şöyle buyuruyor:

“Allah, iman edip sâlih amel işleyenlere (şöyle) va’detmiştir: Onlar için mağfîret ve ecir azıym vardır.” (Maide-9)

Üzerinde tefekkür ettiğimiz bu konunun bir özeti olarak şimdi sırasıyla 25, 26 ve 27. Tefekkür Sayfalarımızı “oku”yacağız.

25. Tefekkür Sayfası

25. Tefekkür Sayfası, amacımızın yöneliş ve ilişkiler mânâlarını çakıştırıp tek mânâda ifade edebilmek ve bu ifadeye göre hallenip yaşamak olduğunu vurgulamaktadır. Bunun için gerekli olan yöneliş nedir, ilişkiler nasıl olmalıdır, bunlardaki sapmalar nasıl oluşuyor? Bu soruların cevaplarını sayfamızda okuduysak, 26. Tefekkür Sayfamızda yaptığımız tanımlara bakabiliriz:

Yaratılmışların birbirlerine göre “var” olmaları, kesret nuru’nun görüntü sağlama mekanizmasıyla oluşur ki; bu durum günümüz bilimsel bulguları ışığında hologram prensipleriyle açıklanabilmektedir. Ef’al âlemindeki bu “var” oluş, renk farklılıklarıyla ayırt edilen, şekilleri farklı suretler olarak görülür. Bu suretlerin hareketlerinden ise zaman kavramı ortaya çıkar. İnsanın “kendinde kendine göre var” olan hali ise, kesret nuru kaynaklı değildir. Bu “var” oluş hologram prensiplerine tabi olmadığı için renk ve şekli de yoktur. Kesret nuru ortamında ama doğrudan Rububiyet nuru kaynaklı olarak bulunur. Dolaşısıyla varlığını kesret nuruna bürünerek yansıtır. İnsandaki “Ben” diyebilme yetkisi, yaratılmışların birbirlerine göre “var” hallerine değil, işte bu “kendinde kendine göre var” olan hale aittir. İnsanın “Ben” diyebilmesi ona verilmiş önemli bir imtiyaz ve ayrıcalıktır. Allah’ın kendi “BEN” demesinden “KÜN” emri ile başka “Ben” diyebilen kullarını yaratması sonucu olan insanın “Ben” demesi yok olmaz. İnsan yok olabilir, “Ben” demesi yok olmaz. İnsan geçicidir, “Ben” diyen Baki’dir.

İnsanda “kendinde kendine göre var” olan hal, Allah’ın Kendini Hissetmesi’nden payını aldığı için, insan bu “var” halini “Kayıtlı Kendini Hissetme Duygusu” ile algılar ve bilir. İnsan algıladığı bu varlığına “Ben” diyerek onu takdim eder ve bu haline “kul zat” özellik kazandırır ki, bu “kul zat” o insanın “nefs”ini teşkil edip, nefs-i vahide’den gelir. Talip “seyr-i sülûk”ünü, işte bu “kendinde kendine göre var” hali üzerinden yürütür ve her nefs mertebesinde de kendisine “Ben” der. Talibin seyr-i sülûk sürecinde kurtulmaya çalıştığı şey kendisine “Ben” diyor olması değildir. İnsandaki “kul zat”a “Muhtariyeti Tercih Gücü” yetkisi verilmiştir. Bu yetkinin esası “Muhtariyet Gücü”dür. İnsan dünya hayatında Hakk ve Batıl arasında bir tercih yapabilmesi için yetkiye “Tercih” sorumluluğu kazandırılmıştır. Bu “Tercih” sorumluluğu insanda dünya hayatı sürecinde emaneten vardır ve ölümü tatmasıyla birlikte kaybolur. İnsanın yüklendiği bu emanet onun dünya hayatındaki imtihanının sebebi olmuştur. Ahirete intikal ile “Tercih” kaybolunca insan, hesap günü, cennet ve cehennemın meşru alanlarında, meşru işleri için kullanmak üzere “Muhtariyet Gücü” yetkisi ile yola devam eder.

İnsanın “kendinde kendine göre var” hali, “Ben” diyebilme ayrıcalığı, Muhtariyeti Tercih Gücü, esma-i külleha özellikli Kalb’i, dünya hayatı şartlarında sınırsız sayılabilecek kapasiteli beyni ve bütün bunları birleştirebildiği “kul zat”ı sayesinde insan dûniHi bir algıya girer. Bu dûniHi algı insanın esfele safiliyn yaşantısının temelini ve

gereğini oluşturur. Bu sebepten, insan kendisini bu algı ile yaşarken bulur; böylece esfele safiliyn'e reddedilmiş olur. DûniHi (Dûnillah) algı "Allah'ın dışı varmış zannı" algısı olup insan için çok kuvvetli, güçlü ve esas özelliktedir.

İnsan kendini içinde bulunduğu bu dûniHi algının bir zann olduğunu dünya tecrübesiyle fark edemez. Dünya yaşantısında edineceği tecrübeyle onu fark edebilmesi ve ondan kurtulabilmesi mümkün değildir. Bu durum Allah'ın bildirmesiyle öğrenilmiş bir konudur, bu yolla fark edilebilir.

"Kul zat"ın ahseni takviym yapısının dûniHi algısı yoktur. Bu sebepten, dûniHi algı ve bu algının zann'larıyla hareket eden esfele safiliyn özellikli nefis, artık "nefsin şerri" diye tanımlanır.

Kesret âleminin görüntülü olan pozisyonu "vehim" adı altında tanımlanır ve bu "vehim" tanımı dûniHi değildir, temelini ise Esmâ'ül Hüsna Kanunları teşkil eder.

Esfele safiliyn özellikli nefsin şerri vehim yaşantısını dûniHi algılar. Bu sebepten, nefsin şerrinin "vehim"den kaynaklanan dûniHi algısına "Vehmin Zulmeti" denir.

Böylece esfele safiliyn, nefsin şerri ve vehmin zulmeti faktörlerinin hâkim olduğu bir dûniHi algı ve bu algının zannlarından oluşan bir hayat tarzı insan için doğallaşır.

DûniHi algı ve zannlarıyla Allah'a yönelmeyi, Allah'ı bu zann'larla değerlendirmeyi Kur'an MÜTEKEBBİR davranış olarak tanımlamış, karşılığı-

nın CEHENNEM olduğunu bildirmiştir ki korunma ve kurtulalım.

"MUTARİYETİ TERCİH GÜCÜ", "DÜNYA ALGI VE ZANNLARI", "MÜTEKESBİR DAVRANIŞ" Yılmaz DÜNDAR

Yaratılmışların birbirlerine göre "var" olmaları, kesret nuru'nun görüntü saflama mekanizmasıyla oluşur ki; bu durum, günümüz bilimsel bulguları ışığında hologram prensipleriyle açıklanabilmektedir. Ef'al alemindeki bu "var" oluş, renk farklılıklarıyla ayırt edilebilen, şekilleri farklı suretler olarak görülür. Bu suretlerin hareketlerinden ise zaman kavramı ortaya çıkar. İnsanın "kendinde kendine göre var" olan hali ise, kesret nuru kaynaklı değildir. Bu "var" oluş hologram prensiplerine tabi olmadığı için renk ve şekli de yoktur. Kesret nuru ortamında ama doğrudan Rubüyyet nuru kaynaklı olarak bulunur. Dolayısıyla varlığını kesret nurluna bürünerek yansıtır. İnsandaki "Ben" diyebilme yetkisi, yaratılmışların birbirlerine göre "var" hallerine değil, işte bu "kendinde kendine göre var" olan hale aittir. İnsanın "Ben" diyebilmesi ona verilmiş önemli bir imtiyaz ve ayrıcalıktır. Allah'ın kendi "BER" demesinden "BİN" emri ile başka "Ben" diyebilen kullarını yaratması sorunu olan, insanın bu "Ben" demesi hiç kaybolmaz ve yok olmaz. İnsan "yok" olabilir, "Ben" de nimesi yok olmaz. İnsan geçicidir, "Ben" diyen baki'dir.

İnsanda "kendinde kendine göre var" olan hal, Allah'ın Kendini Hissetmesi'nden payını aldığı için, insan bu "var" halini "Kayıt Kendini Hissetme Duygusu" ile algılar ve bilir. İnsan algıladığı bu varlığına "Ben" diyerek onu takdim eder ve bu haline "kul zat" özlük kazandırır ki; bu "kul zat" o insanın "nefs"ini teşkil edip, nefsi-varide'den gelir. Talib şey-i sülik'ünü, işte bu "kendinde kendine göre var" hali üzerinden yürütür ve her nefis mertebesinde de kendisine "Ben" der. Talibin şey-i sülik sürecinde kurtulmaya çalıştığı şey kendisine "Ben" diyeceği depodur. İnsandaki "kul zat" a "mutariyeti tercih gücü" yetkisi verilmiştir. Bu yetkinin esası "mutariyet gücü"dür. İnsanın dünya hayatında hak ve batıl arasında bir tercih yapabilmesi için yetkiye "tercih" sorumluluğu kazandırılmıştır. Bu "tercih" sorumluluğu insanda dünya hayatı sürecinde emâneten vardır ve ölümlü hayatıyla birlikte kaybolur. İnsanın yüklenip bu emânet onun dünya hayatındaki imtihanının sebebi olmuştur. Ahirete intikal ile "tercih" kaybolunca insan, hesap günü, cennet ve cehennemden mesru alanlarında, mesru işleri için kullanmak üzere "mutariyet gücü" yetkisi ile idunda devam eder.

İnsanın "kendinde kendine göre var" hali, "Ben" diyebilme ayrıcalığı, mutariyeti tercih gücü, esma-i külele özellikli kalb'i, dünya hayatı şartlarında sınırsız sayılabilecek kapasiteli beyni ve bütün bunları birleştirebilmesi "kul zat"ı sayesinde insan dunıthi bir algıya girer. Bu dunıthi algı insanın esfele safiyyin yosunatsının temelini ve gereğini oluşturur. Bu sebepten, insan kendisini bu algı ile yaşıyarken bulur; böylece esfele safiyyin'e reddedilmez olur. Dunıthi (Dunıllan) algı Allah'ın dışı varmış zannı algısı olup, insan için çok kuvvetli, güçlü ve esas özelliktedir. İnsanın kendisini içerisinde bulduğu bu dunıthi algının bir zann olduğunu dünya terribestyle fark edilemez; ve kurtulabilmesi mümkün değildir. Bu durum, ancak insanlara Allah'ın bildirilmesiyle öğrenilmiş bir konudur.

"kul zat"ın anseni takviym yapısının dunıthi algısı yoktur. Bu sebepten, dunıthi algı ve bu algının zannlarıyla hareket eden esfele safiyyin özellikli nefis, artık "nefsin ferri" diye tanımlanır. Kesret aleminin görüntülü olan pozisyonu "vehim" adı altında tanımlanır ve bu "vehim" tanımı dunıthi doğaldır, temelnı ise esma'ül hüsnâ kanunları teşkil eden. Esfele safiyyin özellikli "nefsin ferri", bu vehim yosunatsını dunıthi algılar. Bu sebepten, nefsin ferri'nin vehim den kaynaklanan dunıthi algısına "vehmin zulmeti" denir. Böylece; esfele safiyyin, nefsin ferri ve vehmin zulmeti faktörlerinin hakim olduğu bir dunıthi algı ve bu algının zannlarından oluşan bir hayat tarzı insan için doğallıdır. Dunıthi algı ve zannlarıyla Allah'a yönelmeyi veya Allah konusunu bu zannlarla değerlendirmeyi Kur'an MÜTEKESBİR davranış olarak belirtmiş, bunun karşılığının CEHENNEM olduğunu bildirmiştir.

27. Tefekkür Sayfası

YOKLUĞU değil VARLIĞI yaşamak ESASTIR

İnsanların dünya hayatında yaşarken kullandıkları, "YOK" mânâsına gelen bir yokluğu ifade eden bir "YOK"un sistemde yeri yoktur. İnsanlar bir şeye "YOK" derken kast ettikleri her ne ise, o "yokluk" bile sistemde bir "varlık" olarak bulunur. Ef'al âlemi dâhil olmak üzere bütün sistem

“var” üzerine bina edilmiştir. Allah vardır ve yaratılan herşey de varlığını Allahın varlığından alır. Allah’ın sisteminde “YOK” a yer yoktur.

Allah’ın zatında zatının bildiği varlığı, zıddı olmayan bir var oluştur ve bu varlık tanımı yalnız Allah’a aittir; bu özel varlık tanımı ise, “Ehad” ve “Samed” vasıflarıyla ifade edilir. Yaratılmışlara ait var oluş tanımlarından Allah münezzehtir (Subhanallah). “A’ma” da yokluk değildir.

Talibin sistemde neye “YOK” denildiğini iyi bilmesi çok önemlidir. Dünya hayatında insanların kullandığı mânâda bir “YOK”luk yaşanmaya çalışılırsa, birincisi başarılı olunamaz, ikincisi boşa ömür tüketilmiş olur. Talibin seyr-i sülûk’unda hedefi “YOK” a ulaşmak değil “VAR” a ulaşmak olmalıdır. “YOK” ulaşacağı ve yaşayacağı değil, kurtulması gereken bir durumdur.

Sistemde “var” sınıfına girmeyen ve “YOK” denilen şey, VAR’DA VAR İLE ÜRETİLEN, VAR’DAN KAYNAĞINI ALAN ZANNLARDIR. İnsanı yanıltan, işte bu “YOK” olana “VAR” diyor olmasıdır; bu “VAR” demesiyle aslında “YOK” u kendisi için “VAR” yapar ve gerçek “VAR” olanı da “YOK” yapar. İnsan bunu dûniHi algısı yüzünden böyle yapar. Bu durumda “YOK” DENİLEN ŞEY DUNİHİ ALGI VE BU ALGININ ZANN’LARIDIR.

DûniHi algının insanda ilk beliren zannı Muh-tariyeti Tercih Gücü yetkisinden kaynağını alan bir zann olup, “Varım ve Muhtarım” iddiasıyla, yani “Sözde Tanrılık İddiası” ile ortaya çıkar. Muhtariyeti Tercih Gücü yetkisi, vehmin zulmeti

aynasında bir yetki olarak değil de dūniHi bir varlık ve kendisine ait özgür bir iradenin muhtariyeti olarak görüntülenir. "Varım ve Muhtarım" zannı, insanın dūniHi algıdan gelen diğer zannlarının da ana sebebini oluşturur.

"YOKLUĞU" yaşamak değil, "VARLIĞI" yaşamak esastır.	Yılmaz BÜNDAR
İnsanların dünyahayatında konuşurken kullandıkları, "Yok" manasına gelen bir Yokluğu ifade eden bir "YOK"un sisteminde yeri yoktur. İnsanlar bir şey "Yok" derken kast ettikleri her ne ise, o "Yokluk" bile sisteminde bir "varlık" olarak bulunur. E'âl âlemi dahil olmak üzere bütün sistem "Var" üzerine bina edilmiştir. Allah vardır ve yaratılan her şey de varlığını Allah'ın varlığından alır. Dolayısıyla, Allah'ın sisteminde "Yok" a yer yoktur. Allah'ın zihninde zâtının bildiği varlığı, zıddı olmayan bir var oluşturu ve bu varlık tanımı yalnız Allah'a aittir; bu özel varlık tanımı ise, "Ehad" ve "Samed" vasıflarıyla ifade edilir. Yaratılmışlara ait olan var oluş tanımlarında Allah müneggehtir (Subhanallah). "A"ma" da yokluk değildir. Talibin sisteminde neye "Yok" denildiğini iyi bilmesi çok önemlidir. Dünyahayatta insanların kullandığı manada bir "Yok" luk yaşamaya çalışılırsa, birincisi başarılı olunamaz, ikincisi boşa ömür tüketilmiş olur. Talibin seyri sülûk'unda hedefi; "Yok" a ulaşmak değil, "VAR" a ulaşmak olmalıdır. "Yok" ulaşacağı ve yaşayacağı değil, aksine kurtulması gereken bir durumdur. Sistemde "Var" sınıfına girmeyen ve "Yok" denilen şey, VARD A VAR İLE ÖRETİLEN, VARDAN KAYNAĞINI ALAN ZANN'LARDIR. İnsanı yanıltan, iste bu "Yok" olana "VAR" diyor olmasındı; bu "VAR" demesiyle, aslında "YOK" u kendisi için "VAR" yapıyor ve gerçek "VAR" olana da "YOK" yapıyor. İnsan bunu dūniHi algısı yüzünden böyle yapıyor. Bu durumda; "YOK" DENİLEN ŞEY, DUNİHİ ALGI VE BU ALGININ ZANN'LARIDIR. Dūnihi algının insanda boliren ilk zannı Muhtariyeti Tercih Gücü yetkisinden kaynağını alan bir zann olup, "Varım ve Muhtarım" iddiasıyla, yani "Sözde Tanrılık iddiası" ile ortaya çıkar. Muhtariyeti Tercih Gücü yetkisi vehmin zulmeti aynasında bir yetki olarak değil de, dūniHi bir varlık ve kendisine ait özgür bir iradenin muhtariyeti olarak görüntülenir. "Varım ve Muhtarım" zannı, insanın dūniHi algıdan gelen diğer zann'larının da ana sebebini oluşturur. İnsan dūniHi algısından gelen zann'larının cimrisidir, bu zann'lar onu aceleci, cahil, nankör, tartışmaya ve kavgaya meyilli yapar. Yine bu zann'ları yüzünden insan zayıf yapılı ve zann'larından korkan bir yapıda olur. İnsanın ölümlü hayatıyla birlikte dūniHi algısı, bu algının zann'ları, bu zann'lara dayanan yaşantı anıları büyük bir pişmanlık ve eylem bir aşabab dūniHî'dir. Bu yüzden dünyahayatında dūniHi algı ve zann'larından kurtulmak demek, ahiretteki pişmanlık ve aşababdan kurtulmak demek, olur. Elbette ki; seyr-i sülûk'deki Talibin, ilk mücadele edeceği şey dūniHi algı ve zann'larından korunmak ve kurtulmak olmalıdır. Her tür mücadelenin en geçerli yöntemi, bir yanlışla birlikte kaynağından yok etmek olduğundan, dūniHi algı ve zann'larını besleyen "kaynak kavram" olan "Varım ve Muhtarım" iddiası, yani "Sözde Tanrılık iddiası", yani Kur'an'ın diliyle "Müttekebbir Bakış ve Davranışlar"ın köksi kavrınmalıdır, bir daha fitilenmemek üzere. Böylece; Talib dūniHi olmayan varlığa ulaşır ki, artık varlığın hakikatine doğru seyr başlar. Seyr-i sülûk sürecinde "Benliğinden Kurtul" diye bir öğüt yoktur, aslında bu öğüt altı da bostur. Bu öğüt uzak Doğu felsefelerinin telkini olup, ahiret için bir şey ifade etmez.	

İnsan dūniHi algısından gelen zann'larının cimrisidir, bu zann'lar onu aceleci, cahil, nankör, tartışmaya ve kavgaya meyilli yapar. Yine bu zann'ları yüzünden insan zayıf yapılı ve zann'larından korkan yapıdadır. İnsanın ölümü

tatmasıyla birlikte dūniHi algı ve zann'ları, bu zann'lara dayalı yaşantı anıları büyük bir pişmanlık ve eliyim bir azaba dönüşür.

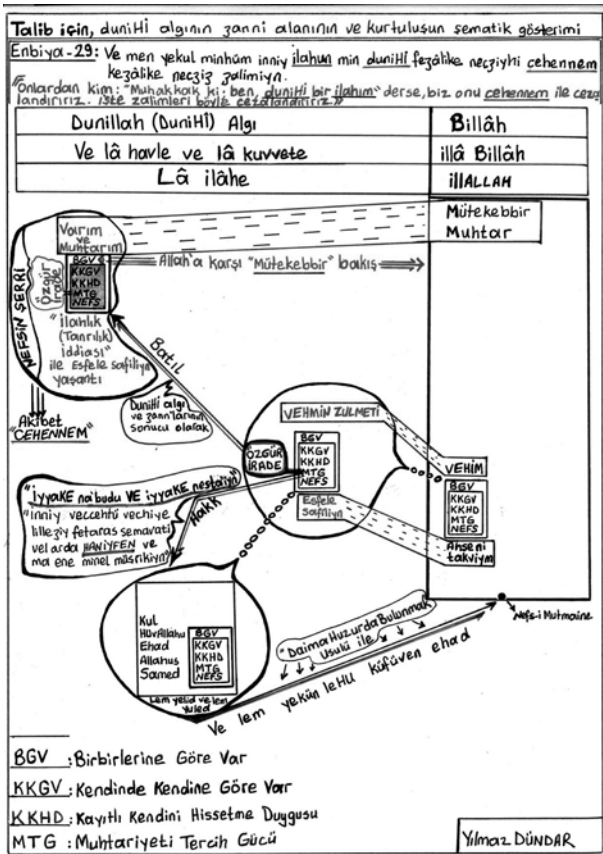
Dünya hayatında dūniHi algı ve zann'larından kurtulmak, ahirette pişmanlık ve azabtan kurtulmak demektir. Bu yüzden seyr-i sülûk'taki Talib'in ilk mücadele edeceği şey dūniHi algı ve zann'larından korunmak ve kurtulmak olmalıdır, bunun yollarını araştırmak olmalıdır. Onun sonsuz hayatı için, dūniHi algıdan kurtulmak en önemli ve öncelikli konudur.

Her mücadelede en geçerli yöntem yanlış öncelikle kaynağından yok etmek olduğundan, dūniHi algı ve zann'larını besleyen kaynak kavram" olan "Varım ve Muhtarım" iddiası, yani Sözde Tanrılık İddiası, yani Kur'an'ın diliyle Mütekebbir Bakış ve Davranışlar'ın kökü kazınmalıdır, bir daha filizlenmemek üzere.

Böylece Talib dūniHi olmayan varlığa ulaşır ki, artık varlığın hakikatine doğru seyr başlar.

Aslında seyr-i sülûk sürecinde "benliğinden kurtul" diye bir öğüt yoktur. Bu Uzakdoğu felsefelerinin telkini olup, ahiret için bir şey ifade etmez.

28. Tefekkür Sayfamızda, dūniHi algı ve zannlarına yol açan sürecin gelişimi ve bu algı ile ona ait zannlardan kurtulma konusunda ayetlerden oluşturulan çok öz bir bilgi ve bu bilgiye ait bir gösterim şematik olarak sunulmuştur. Çünkü talibin mütekebbir halden kurtulması onun için hayatidir, o derece önemlidir.

28. Tefekkür Şeması

“Mütekebbir Bakış ve Davranışların kökü kazınıp da talib “dûnu” olmayan varlığa ulaşınca varlığın hakikatine seyr başlar” cümlesine ulaşincaya kadar anlattıklarımızı “İyyaKE na’budu VE iyyaKE nesta’iyn” ayeti altında gördük. Çünkü “İyyaKE na’budu VE iyyaKE nesta’iyn” derken ne düşüneceğimiz, nasıl bir halde, nasıl bir durumda olmamız gerektiğini bilmeliyiz. Geldiğimiz bu idrak noktasında “İyyaKE na’budu VE iyyaKE

nesta'ıyn" derken aklımızdan hızla şunu geçiriyoruz: *Allahım biz sana karşı da, senin yarattıklarına karşı da mütekebbir davrananlardan değiliz.*

İşte bu yöneliş çok önemlidir ve bu halin, bu yönelişin hayatımızdaki tam yeri salât ikamesinde Fatiha okurken "İyyaKE na'budu VE iyyaKE nesta'ıyn" dediğimiz andır. Tam "İyyaKE na'budu VE iyyaKE nesta'ıyn" derken, çok geniş olarak paylaşmaya çalıştığımız "mütekebbir" in özelliklerini düşünüp, onu Allah'ın sevmediğini bilerek yöneliyoruz: Allahım sana karşı mütekebbir değilim, senin yarattıklarına karşı da mütekebbir değilim, "İyyaKE na'büdü VE iyyaKE nesta'ıyn" derken bu mânâ hâkim olmalıdır. Mütekebbir kelimesinin içerisine bu anlattıklarımız tümüyle girmeli ve mânâ çakıştırmasıyla onlar çok hızlı düşünebileceğimiz bir hale gelmelidir. "İyyaKE na'büdü VE iyyaKE nesta'ıyn" yönelişinin, bu sığınış cümlesinin fiile dönüşmesi ise ilişkilerimizde yerini bulur. İlişkilerimizde, *"Allahım, biz sana karşı mütekebbir değiliz. Allahım biz senin yarattıklarına karşı da mütekebbir değiliz, çünkü sen mütekebbir olanı sevmezsin"* cümlesi fiile dönüşmeli, davranışlarımızda görülmelidir ki bu sâlih amel demektir.

ORUÇ

Bunu öğreneceğimiz en önemli amel oruç ibadetidir. Yöneliş saf salât ibadetidir, tefekkür şemasından da hatırlıyoruz. *Yöneliş'te hiçbir ilişki yoktur. Siz dosdoğru ikame edebilmek için salâta*

durduğunuzda ilişkilerinizi unutmaya, onlardan sıyrılmaya çalışır, yalnızca Allah’a yönelirsiniz. Bu yüzden salât saf bir yöneliştir. Ama oruç hem yöneliştir hem ilişkilerdir, ikisini birden içerir; hem yöneliş/salât vardır orucun içerisinde hem ilişkiler vardır. Yani oruç hem “Amenü Billâhi”dir, hem “Amilüs Salihati”dir, ikisi birdendir. Oruç bize bunu birlikte yapmayı, mânâ çakıştırarak yeni ve tek bir anlam haline getirmeyi öğretir.

Şöyle bir örnek verelim. Allah’a ait herhangi bir manayı bir ayetle, bir esma ile, bir sûre ile zikrediyorken elinizde tesbih varsa zikirden kopmuyorsunuz. Tesbih yokken zikir yapıyorsanız, biraz sonra bir işe dalıyorsunuz, zikir yaptığınız aklınıza gelince biraz daha devam ediyorsunuz ama bu çok devam etmiyor, sonra yaparım deyip bırakıyorsunuz. Zikrullahla meşgulken elinizdeki tesbih veya alet sizi kontrol ediyor. Ne ile meşgulseniz bir yandan zihniniz zikri yapıyor; birşey okurken, yemek yaparken, her ne yapıyorsanız elinizdeki tesbih sizi kontrol ediyor, sizin zikirden kopmanızı engelliyor. Şimdi söyleyeceğim şeye dikkat edin.

Orucun tesbihi yemekten içmekten kesilmektir, oruç anında tesbih gibi olan şey yiyip içmeyi bırakmanızdır. Orucun kendisi o değildir, o bizi disipline edecek şeydir. Onu esas zanneden tesbihi esas zannetmiş olur. O zaman, hiç birşey söylemeden elindeki tesbihi sallayanlar, onunla oynayanlar gibi olur insan. O kişinin amacı tesbihle oynamak! Ama zikir yapanın amacı tesbih değil ki. Onun aklında, zihninde birşey var, onunla meşgul. Tesbih o işi disipline etmek, rayda tutmak için bir yardımcıdır. Oruçta cinsi münasebetten, yeme-içmeden uzak durmak o tesbih gibidir, bizi disiplinize eder. Esas amaç onlar değildir. Bunları esas amaç zanneder de sadece onları yaparsak o işi Muhammedi olmayan da yapar; o da aç durur, hatta günlerce durabiliyorlar. Biz iftarı zor getirirken onlar günlerce durabiliyor. Daha mı iyi oruç tutmuş oluyorlar? Orucu öyle bir tarif edeceksiniz ki Muhammedi olmayan yapamayacak! Dolayısıyla, yalnızca öyle zannedersek elinde tesbih sallayan gibi oluruz. Peki, disiplin sağlayan şeyler önemsiz mi? Elbette çok önemliler ama esas hedef değiller. Onlar elinizdeki tesbihin zikrullahı kontrol etmesi gibi orucumuzu disiplinize edecek uygulamalardır. Peki, ne yapacağız ki orucu disiplinize edecekler? Bu soruyu soran kendisine hedef koyacak demektir. Kendimize hedefler koyacağız; “Bu Ramazan ayında şunu yapacağım” deyip, bir hedef koyarak başlayacağız ve yeni hedeflerle devam edeceğiz. Bu hedefler bizi nefis-i levvamedeki öyle bazı hedeflere götürür ki çok güzel olur in-

şAllah... Diyelim ki “ben bu Ramazan ayında Fiillerin Tecellisi antrenmanı yapacağım” diye bir hedef koydunuz, bir sonrasında “bu Ramazan ayında İsimlerin Tecellisi antrenmanı yapacağım” diyor olursunuz, nihayet oruç ve Ramazan ayı sizin için böyle antrenmanlara dönüşür. Burada bir parantez açalım; niye Ramazan ayında?

Ramazan ayında bu işle meşgul kişiye özel destek, özel yardım vardır, “şeytanların bağlanması” budur. Siz bir hedef edinmişseniz o hedefe şeytanın karışması engellenir, idrakınızın açılması için koyduğunuz hedefe ulaşabilmeniz için İndallah’dan özel yardım gelir. Oruç bu özelliği yüzünden, mütekebbir davranıştan kurtulmamızı sağlayacak da önemli bir ibadettir.

Oruç ibadetimizin özünü Yöneliş ve İlişkiler mânâlarının çakıştırılarak uygulanması oluşturur. Oruçla, “İyyaKE na’budu VE iyyaKE nesta’ıyn” ayetinin, bu sığınış cümlesinin hem Yöneliş’teki mânâsını hem de İlişkiler alanındaki fiillerini mânâları çakıştırılmış olarak uygulamış oluruz. Nihayet oruç “Amenû ve Amilus Salihati” halini iki ayrı kavram gibi görmekten kurtulup tek bir mânâ olarak yaşamamıza yol açar; oruç sayesinde “Amenû ve Amilus salihati” mânâlarını çakıştırarak tek bir mânâ olarak yaşarız.

Ramazan ayı bittiğinde artık o süreçte edindiğiniz yeni prensiple hayata devam etmeniz gerekir. Yeni bir prensip, yeni bir alışkanlık edindiniz, onu hayatınıza ikame etmeniz, sürdürülebilir olarak yaşamamız gerekiyor. Bu yüzden

Ramazan ayı bitince kişi kendisine sormalı; ben bu mübarek ayda hangi prensibi tamamladım? Hangi prensip üzerine çalıştım ve neresine geldim? Bu soruları sorup Ramazan ayından sonraki hayata yeni idrakla devam etmek lazım. Başlarkenki idrakla, bittikten sonraki idrakın ve fiillerin farklı olması gerekir. Bu bir süreç, öncesi ve sonrasını kıyaslamak gerekir. Böyle birkaç Ramazan ayı geçerse hayatımız nasıl olur ki... Bırakın ömür boyu, yıllarca Ramazan aylarını, birkaç Ramazan ayını bu dediğimiz gibi yapsak, birkaç tane prensibi üst üste koymuş olsak beşeriyetimizle anlayamayacağımız kadar güzel bir noktayı yakalamış oluruz. Ramazan ayından böyle yararlanabilmek için kişinin “mütekebbir”i çok iyi bilmesi lazım. Bir de “ıyyâKE na’budu VE ıyyâKE nesta’ıyn” derken hangi tefekkürle söyleyeceğini iyi kavramış olması çok önemlidir. Bu idrakla, “ıyyâKE na’budu VE ıyyâKE nesta’ıyn” mânâsını şimdi daha farklı açacağız. Çünkü hangi tefekkürle “ıyyâKE na’budu VE ıyyâKE nesta’ıyn” diyor olduğumuzu da ilerletmeliyiz.

YALNIZCA KULLUK EDERİZ

“Allahım yalnız sana kulluk eder ve yalnız senden yardım dileriz.” Meal böyledir; yalnız sana kulluk ederiz, yalnız senden yardım dileriz. Oradaki çoğul söyleyiş tarzının ifade ettiği manayı, “Biz” halini açıkladık. Şimdi de “sana” kelimesine bakalım. Ayette “sana” ifadesi var. Buna rağmen, mütekebbir konusunu fark edenin, o idrakla

“ıyyâKE na’budu VE ıyyâKE nesta’ıyn” diyenin zihninden “sana” kelimesi kalkar, dili söyler ama zihninden kalkar. “Sana” ifadesinde dikkat ederseniz sanki alternatif varmış gibidir. Bu yüzden, biz Allah’a yönelişte “yalnız sana kulluk ederiz” demeyiz. Onu başka inanıştaki insanlara söyleriz, “biz Allah’a kulluk ederiz” diye. Çünkü o dûniHi bir zannla bir yere, bir şeye tapıyor, kulluk ediyor. Ama biz, *yönelecek başka alternatifler var ama seni seçtik* mânâsında bir idrakla bu cümleyi Allah’a söyleyemeyiz. Artık o inanıştan kurtulduk elhamdülillah, dûniHi zannlarımızdan kurtulduk artık! O idrak ve o zannlar varken o ayeti o mânâda söylüyorduk, çünkü biraz mütekebbirlik vardı, “Allahım seni tercih ettik” diyorduk. Ama artık bitti! Mütekebbir konusunu anlayan kul, bir noktaya gelir ki ağzından “ıyyâKE na’budu VE ıyyâKE nesta’ıyn” çıkar ama zihninde alternatif kalmamıştır, artık onun zihninde ‘sana’ ifadesi olmayan bir mânâ gelişir: *Allahım yalnız kulluk eder, yalnız yardım dileriz*. Daha güzel olmadı mı? “Sana” kalkınca ne kadar saf oldu değil mi? Söylenişi bile bizi bir ibadet yapar gibi etkiledi: “Allahım, yalnız kulluk eder, yalnız yardım dileriz” saflığıyla sığınaş, işte böyle bir cezbe ve yakîn hali oluşturur.

Bu cümleyi biraz daha açalım, ancak cümleler yoğun olduğu için çok dikkat gerekiyor:

Allahım senin razı olduğun şeyleri, senin razı olduğun şekilde yapmaya gücümüz yettiğince gayret ederiz. Senin emirlerini, henüz görmeden önceki razı oluşumuzu, emirlerini yaşarken ve

sonrasında da gösterebilmek için gayret ederiz. Senden razı olmuş ve senin de razı olduğun bir kul olabilmektir talebimiz. İşte bu yolun talibi olarak lütfundan isteyerek yardım dileriz. Âmin.

Bu yolda talib isen sana önerilen şudur:

“(O halde) sen şimdi Rabbini Hamdi ile tesbih et ve secde edenlerden ol. Ve sana yakîn gelinceye kadar Rabbine kulluk yapmaya/ibadete devam et.” (Hicr; 98, 99)

Bu idraka gelene öğüt böyledir; *yakîn gelene kadar Rabbine kulluk etmeye devam et. Rabbini Hamdi ile tesbih et. Ve secde edenlerden ol. Ne güzel bir hal elhamdulillâhi rabbilâlemîn. Bu yolda talib isen yakîn gelene kadar kulluk yap.*

“Yakîn gelene kadar kulluk” yap öğüdündeki *yakîn* kelimesi farklı şekillerde yorumlanmaktadır. Yakîn kelimesini meallerde sıklıkla ölüm mânâsında kullanılmış görürsünüz; *sana ölüm gelinceye kadar kulluk yap.* Gerçekten mânâ tümüyle böyle midir, onu derinlemesine inceleyelim, tedebbür edelim, tartışalım, tezekkür edelim, bir sonuç çıkaralım ve ona da uyalım.

YAKÎN GELENE KADAR KULLUK

“Yakîn” için iki mânâ belirtelim, birisi meallerde geçen mânâsı olan ölümdür. Bu ayetteki yakîn kelimesi için “ölüm” denilmiştir. Diğer mânâsı ise; *Allah’ı tanımakta, Hakk Yol’u idrakta ve ulaşılan ilim ile hallenebilmek yolunda beşeriyetin sınırlamalarından ve aldatıcı cazibesinden tama-*

men kurtulabilmiş kişinin durumu YAKÎN'dir. Bu açıklamadan sonra; yakîn bu mudur, yoksa diğeri mi diye soracak olursanız, yerinde kullanılmak kaydıyla iki tanım da doğrudur deriz.

“Yakîn gelene kadar kulluk et” ayetinde hitap özellikle ve öncelikle Efendimiz sallallahu aleyhi vesellem’e yapılmıştır. Hal böyle olunca, ayetin mealinde ikinci mânâyı kullanmak hiç doğru olmaz! Efendimiz sallallahu aleyhi vesellem’i yakîn konusunda bilgisi yokmuş gibi bir konuma koymuş oluruz ki bu çok büyük bir yanlış olur, hataya düşmüş oluruz. İkinci mânâsına da bakalım: Yakîn, Allah’ı tanıma yolunda bilgi ve hal kazanmaktır! “Yakîn gelene kadar Rabbine kulluk et” ayetini böyle meallendirmek Efendimiz için doğru olur mu? Çünkü ayet öncelikle Efendimiz’e! Efendimiz için; “*hal kazanıncaya, bilgi edininceye kadar kulluk et*” gibi bir mânâ çıkarabilir miyiz? Hadsizlik olur, edepsizlik olur. Öyleyse yakîn’in buradaki mânâsı bu olmamalıdır. Bu ayette efendimiz için “yakîn” ölüm anlamındadır: Ölüm gelinceye kadar kulluk yap meali daha doğru olur. Böyledir, ancak lütfen güzelliğe dikkat edin. Ayette, Efendimiz sallallahu aleyhi vesellem için *ölüm* kelimesi değil de *yakîn* ifadesi kullanılıyor; bu üslup Allah’ın Habibi’ne çok anlamlı bir kelimedir. Rabbi Habibi’ne; “ölüm gelinceye kadar” demiyor. Mânâ aslında “ölüm” olduğu halde “*sana ölüm gelinceye kadar Rabbine kulluk et*” demiyor da “yakîn gelinceye kadar” buyuruyor, “ölüm” kelimesini Efendimiz sallallahu aleyhi sellem’e kullanmıyor... Buradaki anlamlılığı te-

fekkür edip, anlayıp hissettikçe gözyaşlarımızın dayanamadığını görürüz. Bu nedenle, mealde “ölüm” kelimesinin kullanılmaması gerekir, kanaatimizce. Ayetteki yakîn “ölüm” mânâsınadır ama biz de “ölüm” yazmamalıyız. Çünkü Allah, Habibi için “ölüm” kelimesini kullanmamış, mealinde biz de kullanmamalıyız, mealen biz de “yakîn” demeliyiz. Öyle anlamalıyız ama “yakîn” yazmalıyız, bu “ölüm” mânâsına geliyor diye “ölüm” yazmamalıyız. Arapça’da “ölüm” kelimesi var. Ama Rabbim bu ayette onu kullanmamış. Öyleyse biz de *yakîn gelinceye kadar* demeliyiz. Ayeti, Efendimiz sallallahu aleyhi vesellem için, “ölüm gelinceye kadar” mânâsında anlayıp “yakîn gelinceye kadar Rabbine kulluk et” diye meallendireceğiz ve bu öğüdü alacağız: “*Rabbini Hamdi ile tesbih et, secde edenlerden ol ve sana yakîn gelinceye kadar Rabbine kulluk yapmaya devam et.*”

Bu ayeti kendimiz için nasıl anlamalıyız? Kendimiz için meallendireceğimizde her iki mânâ da doğrudur, bizim için ikisi de geçerlidir. Yakîn için “ölüm” olarak yaptığımız ilk tanım da geçerlidir, ikinci tanım da geçerlidir. Bize fiziki ölüm gelene kadar kulluk görevimizi aksatmamalıyız; bu bir. Bir de yakine “bilgi ve hali” dersek, bilgi ve hali gelinceye kadar kulluk yapmalıyız. “Bilgi ve hali geldikten sonra, yani yakîn halinden sonra kulluk yapmamıza gerek yok mu?” sorusu akla gelebilir. Bu ayete verilen ilk mânâ, bu soruyla yanılma yolunu bize kapatır. Bu yüzden, “yakîn gelinceye kadar kulluk yap” ayeti için ilk mânâyı

kullanmak, bizim için anlaşılması ve amel çıkarılması kolay olandır: *Fiziki ölüm gelinceye kadar kulluk görevini yap!*

İkinci mânâ da geçerlidir, ancak buna ayrıca değinmek istiyorum. Evet, o da geçerlidir, o da doğrudur; “O bilgi ve hale ulaşınca kadar Rabbine kulluk yap” mânâsı da doğrudur. Ancak şu tuzağa düşmemek şartıyla: Acaba bilgi ve hale ulaşınca kulluğu bırakacak mıyız? Bu soru size anlamlı gelmiyor olabilir, böyle bir soruyla karşılaşmamış olabilirsiniz. Ama günümüzde yaygın bir sorudur, maalesef uygulayanlar da vardır. Allah muhafaza etsin. Zaten iki farklı meali, ileride böyle bir soruya rastlayabilirsiniz diye ele aldık, onunla karşılaşabilirsiniz diye tezekkür ettik. Dolayısıyla, bu soruya net cevap vermek gerekir, konuyu oraya buraya kıvrımadan cevap vermek gerekir; bilgi ve hal geldiği zaman kulluk kalkar mı kalkmaz mı? Ayetten o mânâ çıkıyor mu, çıkmıyor mu? Eğer bize birisi; “yakîne ulaşınca kulluk yani ibadet yapman gerekmez” derse, deriz ki; Efendimiz sallallahu aleyhi vesellem son anına kadar kulluk yapmaktan ve ibadet görevinden hiç ayrılmadı. Efendimiz sallallahu aleyhi vesellem hayatta iken ona yakîn gelmemiş miydi? Bu mana, bu bakış açısı ebeden düşer! Demek ki, ayetten çıkacak mânâ bu değil, onu böyle anlamak yanlış olur. Bu anlayışla ilgili bir tuzağı Abdülkadir Geylani Hazretleri’nden bir örnekle anlamaya çalışalım. Salâtını ikame ettiği bir sırada, “sen artık tam noktasına geldin ya Abdülkadir, artık salâtı bırak, sana gerekmez”

nidasını işitmiştir. Anında “defol lanet şeytan!” diye onu kovmuştur. Sonra da buyurmuştur ki; şeytanı ilimimle yendim. Çünkü nida bana bir yönden geldi. Allah’ın hitabının yönü olmaz. Allah’ın hitabı yönden münezzehtir. O ses bir yönden gelmişti, bu yüzden şeytandan geldiğini anladım, onu kovdum. Demek ki bu tuzak var.

Bu ayetin biz normal insanlar için mânâsı Biziznillah şöyle olur kanaatimizce: *Sana fiziki ölüm gelinceye kadar kulluk görevlerine sıkı sıkıya devam et. Rabbine kulluk yapmak hususunda azmet, gayret et ve sabırlı ol.*

“(Buna) ancak sabredenler kavuşturulur. Ve (buna) ancak büyük nasip sahipleri kavuşturulur.” (Fussilet-35)

Bu sebeple azmet, sâlih amel için inatçı ol. Senin esfele safiliyn yapın, sana çok oyunlar oynayacak, çok zorluklar çıkaracak ama sen sabrın ve gayretinle kulluğunun gereklerine devam et. Yöneliş idrakını Sözde Tanrılık İddiası’ndan temizledikçe, fiillerin ve davranışların Sözde Tanrılık İddiası ile olmaktan kurtuldukça sen de Rabbine yakîn elde edeceksin. Yakîn geldikten sonra, “kolay” olan sana çok daha kolaylaşacaktır. Yakîn halin ilerledikçe kulluk yapma anlayışında da bu doğrultuda yenilenme olacaktır. Bu yenilenme, bilinen ibadetlerin hayat tarzı olması şeklindedir. Örneğin; salât ikamesi ayrıca *daimi salât* haline dönüşür, sende salât ikamesi kalkmaz, o sende daimi salât haline dönüşür. Bu ko-

nuda üsve-i hasene, yani model alınacak güzel örnek Rasûlullah sallallahu aleyhi vesellem'dir:

“Andolsun ki; Rasûlullah'da sizin için, Allah'ı ve Ahir Gün'ü umanlar ve Allah'ı çok zikredenler için, üsve-i hasena (model alınacak güzel bir örnek) vardır.” (Ahzab-21)

İdrak ilerledikçe uygulamalar gevşemez. İlişkiler kolonunun Yöneliş'e yaklaştırılması konusunda anlatmıştık: *Zâhiri Mecburiyetler kalkmaz, idraki ilerlemiş kişinin ibadetleri ancak artar.*

O ayetten şöyle güzel bir müjdeyi de öğreniyoruz: Yakîn gelinceye kadar gayret et. Çünkü yakîn geldikten sonra, bu işleri önceki gayretine gerek kalmadan yaparsın; çok kolaylaşır. Yakîn gelinceye kadar kulluk görevi sana yokuş yukarı gibidir, yakîn geldiğinde o yokuş aşağı inmek gibi olur, kolay sana kolaylaşmış olur. Ayetteki bir mânâ da budur; yakîn gelince kalkacak bir amel yoktur! Bu mânâ Efendimiz'e ve yoluna uymaz, ayetin mânâsı değildir! Yakîn gelince amel-ler senin hayat tarzın olur. Nefes alıp verirken zorlanıyor muyuz? Farkına bile varmıyoruz. O bizim hayat tarzımız olmuş. Yakîn gelince kulluk görevleri de öyle olur. O hale ulaştığında onlar nefes almak gibi kolaylaşır, hayat tarzın olur.

Kulluk görevimizi bir ibadet anlayışıyla ve Yöneliş'e uygun olarak yaparken şöyle bir önceliğe özen göstermeliyiz: *Bu konuda nasıl bir yaklaşım sergilemeliyim?* Bunu üç seviyede ele almalıyız ve ilk seviyedeki disiplinimiz şöyle olmalıdır, kendimize şöyle telkin etmeliyiz: Sözde Tanrılık

İddiasında bulunmayana bu davranış yakışmaz. Sözde Tanrılık İddiası'nda olmayan kişide bu haller ve fiiller olmamalıdır, benimle bunlar yan yana gelemmez. Kendimize önce böyle telkinde bulunmalıyız, ilk aşamada bunu yapmalıyız ve kendimize bunu zorlamalıyız! Dünya hayatında benzer uyarıları kendimize çok yapıyoruz, düşünürseniz birçok örnek bulabilirsiniz: "Sana şu yakışmaz, sen şöylesin, sana bu yakışmaz" diye kendinizi zorladığınız dünyevi işleri bir sıralayın. Bu yolda kendimize bu telkini zorla da olsa yapmalıyız: "Ben Allah'a karşı tanrılık iddiasında bulunmuyorum, öyleyse tanrılık iddiası içeren şu haller bana uymaz" diyerek o hallerimizi kınmalıyız. Bu çok önemli bir levh edıştır ki nefse levh etmenin ilk seviyesi bu olmalıdır.

İkinci seviyede kuralımız şöyledir: Bizden çıkan bütün fiilleri, fikir ve sözleri, bütün hallerimizi Sözde Tanrılık İddiası adına yapıp yapmadığımızı inceden inceye gözden geçirmeliyiz. O an yaptığımız işte, o şeyde "Varım ve Muhtarım" iddiası var mı? Bunu tek tek gözden geçirmeliyiz. Hatta buna şöyle başlarsak iş kolay olur: Ne zaman "BEN" ile başlayan bir cümle kuruyorsak, öznesi gizli de olsa "BEN" ile ilgili bir cümle kurarsak hemen inceleyelim: Bu cümleyi Varım ve Muhtarım şemsiyesi altında mı kurdum? Bu test size o kadar çok şey kazandıracak ki... Bir kere bunu antrenman ettiğiniz zaman beyniniz öyle bir şeye alışacak ki bu alışkanlıkla siz yanlışları fark edeceksiniz, özellikle dışarıdaki yanlışları hemen fark edeceksiniz. Göreceksiniz ki dışarı

tıka basa yanılışla dolu. Ve yine göreceksiniz ki siz de o yanılışlarla meşgulmüşsünüz! Bunu görünce hemen kaçıp Hakk'a koşacaksınız, yanılışları gördükçe doğruya sarılacaksınız. Doğruya sarıldıkça doğruyu sevecek, yanılışları reddedeceksiniz. Bu mücadelenin başladığı en alt nokta yaşarken kurduğunuz cümleleri didiklemektir. "BEN" ile bir cümle kurduğunuzda hemen bakın: Onu "Varım ve Muhtarım" iddiasıyla mı kurdunuz, onun içerisinde bir mütekebbir his var mı, mütekebbir bir hal var mı? Cümlelerinizi böyle tek tek incelerken hemen ikinci bir işlem yapın ve kurduğunuz o cümleyi açıktan olmasa da zihninizde Allah'la ilişkilendirin mutlaka; yani mutlaka dua gibi cümle kurun; dua olmayan cümlelerden korkun. Çünkü onlar büyük iddialardır. "Büyük söyleme, büyük konuşma" derler ya, o uyarı dūniHi zannlarla ilgilidir, dua gibi kurduğunuz, Allah'la ilişkilendirdiğiniz cümlelerle ilgili değildir. Tecrübe etmiş olan salıklar "büyük söz söyleme" derken, bize; "eğer dūniHi zannlarınla konuşuyorsan başına bir şey gelmesinden kork" demektedirler. Allah'la ilgili konuşurken, dūniHi algı ve zannlarıyla konuşan birisi değilsen büyük konuşmaktan korkma, Allah'dan hep çok iste, hep büyük iste, "niye büyük istiyorsun, neden çok istiyorsun?" demez. Allah'dan çok istemen, büyük istemen daha makbuldür. Allah'dan isterken cimri olmak iyi olmaz. Ama dūniHi zannlarla bilmeden konuşan kişiyi; *büyük konuşma, başına bir iş gelir* diye uyarırlar. Çünkü dūniHi zannların dünyada bir karşılığı vardır, ölüm anında da karşılığı vardır, hesap günü de karşı-

lığı vardır. DûniHi zannlar daima sonu hüsrân şeylerdir! Öyleyse “BEN” cümlesini kurduğumuz zaman diyeceğiz ki; bu cümleyi hangi duygularla kurdum; Varım ve Muhtarım duygularını, iddialarını içeriyor mu? Öyle bir duygu, öyle bir his, öyle bir iz yakalarsanız hemen Allah’a yönelin, tövbe edin, doğruyu, doğru yapmayı isteyin.

Şu mekanizma çok önemlidir: Önce rahatsız olmak, levm etmek, sonra hemen tövbe etmek, hemen Allah’a rücu etmek ve dua etmek. Çok rahatsız oldunuz, hemen “Allahım merhametine yöneldim” deyip tövbe etmek, akabinde dua etmek, bir hedef belirlemek, “Allahım beni şöyle koruyuver, lütfunla şunu nasib eyleyiver” gibi ayet ve hadislerde öğretilen güzel bir hedef belirlemek. *Bu üçünü peş peşe yapmak gerekiyor: (Çok) rahatsız olmak, (hemen) tövbe etmek ve (hedefin olan) duayı yapmak!*

Birinci ve ikinci seviye mücadele sizin hayat tarzınız olduğunda sizden çok onarılmış haller ve onarılmış fiiller çıkar. Ve bir hal olur ki üçüncü seviye gelir. Üçüncü seviye; Sözde Tanrılık İddiası’nın söz konusu bile olmayacağı bir imana uygun hayat tarzıdır ki bu durumda disiplin ve kontrol esfele safiliyn’e yönelik olmaktan çok uzak olabilir. Yani üçüncü seviyede kişi artık esfele safiliyn’le meşgul olmuyordur, talib burada *yasal yanlış*tan kurtulmaya çalışıyordur. Bu konu başka bir başlığa ait olduğu için bir cümle ile söyleyip geçelim, onları kendi yerlerinde derin görürüz inşaAllah. Talib önce *Vehmin Zulmetinden kurtulma çalışmaları* yapar, birinci ve ikinci

seviye budur. Vehmin zulmetinden kurtulduğu zaman vehim ile tanışır, vehme gelir ki orası yasal yanlıştır. O şimdi vehimden kurtulmaya çalışıyordu. “Sen Tanrı mısın?” kitapçığı bunu çok geniş ele alıyor.

Peki, biz hangi konumdayız? Biz henüz vehme ulaşmaya çalışıyoruz. Vehme ulaşabilmek için vehmin zulmetinden temizlenmeye, kurtulmaya gayret ediyoruz. Vehme ulaşanın “*vehimden kurtulmaya çalışması*” ayrı bir başlıktır.

Fatiha ayetlerini tefekkür yolculuğunda ulaştığımız manzarayı hatırlayıp, yola devam edelim:

“Mâliki YevmidDiyn” derken ayetlerle gördüğümüz Hesap Günü’nün o korkusu bizi sarmalıdır. Hesap anının, hesap günü şiddetinin, o dehşetin korkusu yaşanmalıdır ki hemen peşine “iyyâKE na’budu VE iyyâKE nesta’iyn” ile sığınabilelim.

“Mâliki yevmidDiyn” derken çok yükseğe çıkardığımız korkunun küçük bir analizini yapalım: Bu korku mutlaka yaşanacaktır, inanan inanmayan herkes bunu yaşayacaktır. Eğer kişi Allah’a karşı mütekebbirse Din Günü’nün Mâliki’nden korkuyu Hesap Günü yaşayacaktır, o gün çok korkacaktır. Mütekebbir olmayan kul Mâliki YevmidDiyn’den bu dünyada iken korkar. Özellikle “Mâliki YevmidDiyn” derken korkar ve bunu hep söylediği için hep korkar... Böylece Hesap Günü’ndeki korkudan kurtulur, o gün Biiznillah misafir muamelesi görür, “Mâliki YevmidDiyn” ona o gün misafiri olarak davranır.

“İyyâKE na'budu VE iyyâKE nesta'iyın” durumunda; “Allahım biz sana ve senin yarattıklarına karşı mütekebbir değiliz; yalancı, inkârcı ve alaycılardan değiliz” diyen bir yöneliş ile sığındık. *“İyyâKE na'budu VE iyyâKE nesta'iyın”* derken aslında şöyle de sığınıyoruz: *Din Günü'nü yalayanlardan değilim Allahım, o günün dehşetinden yine o günün Mâlik'ine sığınıyorum. Ey Mâlikî YevmidDiyn olan Allahım; hoşnutsuzluğundan rızana, cezalandırmandan bağışlamana, gazabından rahmetine, Senden Sana sığınırız. Senin kendine olan Senân gibi senâ etmekten aczimizi itiraf eden halimizle yalnızca kulluk ederiz ve yardım dileriz. Sana karşı mütekebbir davrananlardan değiliz. Bu halimizi de sana secde ederek ifade ederiz.*

Çünkü buyuruyorsun:

“Görmedin mi ki; Allah (O'dur ki), Semavat'ta kim var ve Arz'da kim var (ise hepsi), güneş, ay, yıldızlar, dağlar, ağaç (cinsi), yürür canlılar ve insanların birçoğu O'na secde ediyor. (İnsanların) birçoğunun üzerine de azab hak olmuştur. Allah kimi hor hakir kılırsa, artık ona ikram edici yoktur. Muhakkak ki, Allah dilediğini yapar.” (Hac-18. Secde ayetidir)

Ayetteki öneriye uyup ilk fırsatta secde edelim. Çünkü:

Allahım biz, secde etmeyenlere, sana karşı mütekebbir davranışta bulunanlara ve özellikle sana secde etmemizi engellemeye çalışan esfele safiliyn yapımıza deriz ki:

Euzü Billâhi mineş şeytanir racim, Bismillâhir Rahmânir Rahıym: “Kul yâ eyyühel kâfirûn; Lâ a’budu mâ ta’budûn; Ve lâ entüm âbidûne mâ a’bud; Ve lâ ene âbidün mâ abedtüm; Ve lâ entüm âbidûne mâ a’bud; Leküm diynüküm ve liye diyn.” (Kafirun Sûresi)

Secde etmeyenlere, bizi secdeden ve Allah’a kulluk etmekten engellemeye çalışanlara, Allah’a kulluk etmeyenlere sesleniyoruz:

“Ey, dünüHi sözde tanrılık iddiasında bulunanlar! Sizin Allah’a karşı uydurduğunuz iddialara göre yaşamam. Siz de benim kulluk ettiğime kulluk etmiyorsunuz. Sizin iddialarınızı benim kulluğum reddeder. Siz de benim kulluk ettiğimi reddediyorsunuz. O halde yanışınızla baş başa kalın; ben de dinimle.”

Euzü Billâhi mineş şeytanir racim, Bismillâhir Rahmânir Rahıym: “İnneniy enallâhu, lâ ilâhe illâ ENE, fa’budniy ve ekımis salâte li zikriy.” (Ta-Ha; 14)

Mealên: “Muhakkak ki Ben, evet Ben Allahım. Sözde İlahlık İddiaları yoktur; Ancak BEN. Bana kulluk et ve Benim zikrim için salâtı ikame et.”

Öğreniyoruz ki Efendimiz (SAV) salâta bir sığınişla başlıyor. Bu sığıniş “ıyyâKE na’budu VE ıyyâKE nesta’ıyn” ayeti için tüm bilgiyi içeren bir kompozisyonudur:

“İnniy veccehtu vechiye lilleziy fetaras semâvâti vel arda HANİYFEN ve mâ ene minel müşrikiyn.” (En’am-79)

“İnne salâtiy ve nüsükiy ve mahyâye ve memâtiy lillâhi Rabbil âlemîn.” (En’am-162)

“Lâ şerîke leHU ve Bi zâlike ümirtü ve ene evvel’ül müslimiyn.” (En’am-163)

“Muhakkak ki; ben, vechimi HANİYF olarak, Semavat ve Arz’ın Fatır’ına yönelterek O’na teslim oldum ve ben sözde tanrılık iddiasında bulunanlardan değilim. Muhakkak ki; salâtım, (yakîn sağlayacak her) kulluk görevim, hayatım ve ölümüm Rabbül Âlemin olan ALLAH içindir. O’nun ortağı yoktur. Bana bu idrakla yönelmem emrolundu ve ben müslimlerin ilkiyim.”

“Müslimlerin ilkiyim” şu mealde söylenirse bizim için de geçerli olabilir: Müslimlerin önde olanıyım, öyle olmaya adayım, geride kalan olmak istemem. Bu manada olmak üzere biz de *evvelül müslimiyn* diyebiliriz: *Allahım sana gelenlerin en önde koşanıyım*. Biz o duayı “ene minel müslimiyn” olarak söylüyorduk. Ancak böyle bir mana ile “ene evvelül müslimiyn” diyebiliriz.

Amentü Billahi diyen sen, Din Günü’nün Mâliki’nden dünya hayatındayken çok korktun, O’ndan sakındın ve O’na “ey Mâliki Yevmid-Diyn” diye seslendin, sonra da “İyyâKE na’budu VE İyyâKE nesta’iyn” duruşunu arz ettin...

DûniHi zannlardan uzak bir “Yöneliş” ile dosdoğru yöneldiğini, “İlişkiler” ibreni de saptırmadan kulluk yaptığını, yardım talep ettiğini belirttin. Ve O’ndan O’na sığındın: İyyâKE na’budu VE İyyâKE nesta’iyn...

Böyle diyen kul şimdi bu korku ve bu yönelişle yeniden şöyle sığınıyor:

Din Günü'ndeki hesaba, dünya hayatında nasıl hazırlanacağımı bana öğret Allahım.

Bu bilgi üzere beni yaşat Allahım.

Ve bu şehadet üzere beni öldür Allahım.

Ve yine bu şehadet üzere beni ba's et Allahım.

Âmin

6.

İHDİNAS SIRÂTAL MÜSTAKIYM

Bize Hakk Yol için bilemediğimiz ama istenmesi gerekenleri, olması gerekenleri içeren bir tanım ve sesleniş öğretiliyor, bütün bunlar bize lûtfediliyor: “İhdinas Sırâtal Müstakıym; bizi o sırât-ı müstakıyme hidayet et. Ki; o sırat inam’da bulunduklarının yoludur. Gadab edilmişlerin değil; ve sapanların da değil.” (Âmin)

Bizim bu ayetlerle talib olduğumuz hayatı yaşayanlar olmuştur, onları bilip, öğrenip, örnek alıp umutlanmak gerekir. Bir de yoldan sapanlar olmuştur, onları da öğrenip ibret almak gerekir; korkmak için. Yaşayanları öğrenmek gerekir umutlanmak için, sapanları öğrenmek gerekir ibret alıp korkmak için! Çünkü; istediğimiz sırât-ı müstakıym hayatının bize düşen, bizim yapmamız gereken bir yanı da örnek ve ibret almaktır. Öyle bir ibret ve örnek almalıyız ki; bize Havf ve Reca’yı, Korku ve Umud’u birlikte yaşatsın. Çünkü: Korkusuz umut ve umutsuz korku Rahmanî değildir.

Bir şey istemek için tek bir şansımız varsa, Allah'tan herhangi bir şey istemek için bize bir şans tanınmışsa, sırât-ı müstakıym için hidayet isteriz, o tek şansımızı bunun için kullanırız; *Al-lahım bizi sırât-ı müstakıyme hidayet ediver, bize hidayet et* deriz. Bu hidayetin daim olmasını ve bize kolay olmasını isteriz. Çünkü dünyamız da ahiretimiz de ancak hidayet ile bizim için en güzel, en yeterli, en tam, en tamam olur. Bu yol-da tek bir şey ile herşey tamam olurken, esfele safiliyn imkânlarında birçok şey ile hiçbir şey olmaz! Ayrıca esfele safiliyn imkânlarıyla Hakk Yol'un ne olduğu, nasıl olduğu ve yolun kuralları bilinemez ve bulunamaz. Biz, Nisa-78 gereği herşeyden önce şuna inanıyoruz: Elbette ki herşey Allah indindendir, ancak Allah'ın dilemesiyledir.

Paylaşacağımız bazı bilgileri kolay anlayabilmek için "Sen Tanrı mısın?" kitapçığında geniş yer verdiğimiz Nisa-78 ve Nisa-79'u biraz hatırlamamız gerekiyor. O ayetlere, fırsatınız olursa "Sen Tanrı mısın?" kitapçığından da bakmanızı öneririm. Bu iki ayet, meallerde yeterince ortaya konulamamış, orijinal mânâları yeterince yansıtılamamış ayetlerdendir. Görebildiğimiz birçok meale baktık, orijinal mânânın meale yansımadığı, mânâların noksan kaldığı dikkatimizi çekti. Ve o mânâ noksanlıkları, okuyanı tereddüde düşürecek noksanlıklar. Şunu da bir parantez açıp belirtelim ki bu konuda yanlış yapılmasın: Biz tefekkürümüzü paylaşırken hep Kur'an ayetlerini ve hadisleri tefekkür, tezekkür ediyoruz. Öyle olunca da, özellikle meallerle ilgili bazı tespitler-

de bulunuyoruz, olması gereken ama olmayan bazı hususları dile getiriyoruz. Buradan yola çıkarak onları silip atmayın. Bizim önerilerimiz onların daha mânâlı, daha değerli hale gelmeleri içindir, o yöndedir, onları yanlış bir listeye almak için değildir, silip atmak için hiç değildir. Hepsinden yararlanılabilir, hele de onarılan bakış açılarıyla her birinden rahatlıkla yararlanabilirsiniz.

İNDALLAH

“Nerede olursanız olun ölüm size ulaşır; sarp ve sağlam kalelerde olsanız bile! Kendilerine bir hasene isabet etse “bu Allah indindendir” derler; başlarına bir seyyie isabet etse “bu senin indindendir” derler. “Hepsi Allah indindendir” de. Bu adamlara ne oluyor ki bir türlü laf anlamıyorlar!” (Nisa-78)

Ayetteki “İnd” kavramını ve “hasene-seyyie” mânâlarını hatırlamak gerekiyor. Bu ayette iki “İND” kelimesi geçiyor; Allah indi, insan indi, yani senin indin. Yine ayette *hasene* ve *seyyie* kelimeleri var. Ayetlerdeki hasene ve seyyie günlük hayattaki mânâsından farklıdır. Kur’an’da “hasene” Hakk olaylar için kullanılır. Bâtıl olaylar, bâtıl davranışlar, bâtıl fikirler için ise “seyyie” kullanılır. Meallerde hasene için iyi, güzel şeyler, seyyie için kötü, çirkin şeyler diye mânâ verildiğinde iş karışıyor. Çünkü “iyi” şey de, “kötü” şeyler de normal yaşantıda var. Bunların Muhammedi yaşantıdaki iyi ve kötüden farkı olmasın mı? Muhammedi idrak için “HASENE” Hakk’ı temsil

eder, “SEYYİE” ise bâtilı ifade eder ve herşey bu bakış üzerine bina olur.

Ayeti anlamayı kolaylaştırmak için hasene ve seyyie kelimelerini şimdilik iyi ve kötü gibi düşünelim ama onun esası Hakk ve bâtılla ilgilidir.

“Başınıza iyi bir şey geldiğinde diyorsunuz ki; bu Allah indindendir, başınıza kötü bir şey geldiğinde diyorsunuz ki; bu senin indindendir.” Ayet uyarıyor: Böyle demeyin. Hepsi Allah indindendir deyin! Sonra devam ediyor: “Ne oluyor bu adamlara, böyle olduğu halde bu işi bir türlü anlayamıyorlar!” Bu sınıfa düşmemeye gayret edelim inşaAllah.

Ayetteki “İND” anlaşılması gereken önemli bir manadır ve *ind* Allah’a aittir, dûniHi bir *ind* yoktur. Ayet onu vurguluyor. *İnd* hüküm verir, esas hükmü verendir. Biz normal hayatta bunu bazen kullanırız, birisine; “senin artık indimde değerin yok” deriz. Kendimiz için bir seviye tespit ederiz, özel bir yer, özel bir hal, belirleriz ve deriz ki; artık o işin benim indimde değeri yok. İşte o bahsettiğimiz, normal hayatta kullandığımız *ind* bizim için çok özel bir noktadır. Ama *Kur’an’da geçen ind, hüküm veren yerdir; hüküm sahibidir, mülk sahibidir, güç sahibidir ve o ancak Allah’tır.* İnd, hangi şartlar altında olursa olsun Allah’ın indidir; Allah’ın indi hüküm verir, hüküm sahibi Allah indidir. Ama insan ne yapıyor? Yanlış bir yaklaşımla, belki kendince iltifat içeren bir yaklaşımla, iyi bir şey olduğunda onu Allah indinden biliyor, kötü bir şey olduğu zaman onu

kendi indinden sanıyor: İyi bir şey olduğu zaman bu Allah indindendir diyorlar, kötü bir şey olduğunda bu senin indindendir diyorlar. Rabbimiz uyarıyor: Böyle demesinler. Herşey Allah indindendir! Yani herşeyin hükmünü Allah verir, iyi veya kötü, hepsi Allah'ın indindendir. Allah'ın dışında bir ind zaten dûniHidir, zanndır, vehmin zulmeti kapsamındaki bir zanndır. Öyleyse siz, olmayan bir zanna var gibi muamele yapmayın denilmektir: Olmayan bir *ind*den bir hüküm geliyor muamelesi yapmayın, herşey Allah indindendir. Bu yaklaşımla Nisa-79'u da çok dikkatli incelemek ve anlamak gerekiyor, çünkü bu ayette *ind* kelimesi geçmiyor:

“Sana gelen hasene Allah'tandır. Başına gelen bir seyyie ise nefsindendir. Seni insanlara elçi gönderdik, şahit olarak da Allah yeter.” (Nisa-79)

Nisa-78 ve Nisa-79'un her ikisine de mealler, ya “Allah tarafından” veya “Allah'tan” demektedir. Öyle olunca hem ayetteki mânânın anlaşılması mümkün olmuyor, hem de bir ikilem, bir zıtlık varmış gibi oluyor. Doğru yaklaşılmadığı için birbirine ters gibi gözüken bu iki ayetteki mânâlar aslında ters değildir. Bir kere Nisa-79'da “Allah indinden” ifadesi yoktur, oradaki orijinal mânâ “Allah'tan” şeklinde olmalıdır, çünkü ayette “ind” kelimesi geçmez. Halbuki Nisa-78'de ayetin orijinalinde “Allah indindendir” ifadesi mevcuttur. Nisa-79; “Allah'tan”, Nisa-78; “Allah indinden” demektedir. Bu iki mânâ birbirinden ayrıdır, farklıdır. İlkinin olduğu yerde, yani Allah indinde insan yoktur, yalnızca Allah'ın hükmü

vardır, insan yoktur. Nisa-79 ise kesret âlemiyle ilgilidir, kesret mânâsıyladır, orada insan vardır. Bu yüzden ayet “Allah indinden” demiyor, “Allah’tan/Allah tarafından” diyor. Bir düzen kurulmuş, bir dünya yaşantısı var, bu ayette kullanılan dil ve mânâ bu yaşantının içindekiyle ilgilidir; yaşantı başlamış! Oysa bu yaşantı başlamadan önce bu yaşantının nasıl olacağına Allah indinde hüküm verilmiştir. Hüküm “ind”le ilgilidir ve “Nisa-78” bunu anlatma sadedindedir. Allah indinde hüküm verildi, Nisa-78’de anlatır. Ve yaşantı başladı, Nisa-79’da anlatılandır. Bu ayet yaşantı sürerkenki davranış biçimini söyler; bu yaşantı devam ederken sana bir hasene gelirse Allah’tandır. Eğer bir seyyie ile meşgul olursan, başına bir seyyie gelirse bu senin nefsendendir; yani onu sen Muhtariyeti Tercih Gücü’nle tercih etmişsindir. Anlaşıldı mı inşaAllah? Nisa-79. ayet bize; onu sen Muhtariyeti Tercih Gücü’nle elde ettin, sana verdiğimiz o tercih yetkisini yanlış kullandığın için o öyle oldu der. Eğer esfele safi-lyin yapına, dūniHi zannlara uyarsan bu iş onun sonucudur. Eğer kesrete bakıp söyleyecekseniz bu böyledir. Ama *ind* kullanacaksanız tek bir *ind* vardır; Allah’ındır. Bu yüzden hükmün tamamı, hepsi Allah indindendir. Bu ikisini çok iyi anlayabilmek gerekiyor, bu nedenle bunları anlatmaya çalışıyoruz.

Bu yaptığımızla aslında biz mânâları ayrıştırdık. Gerektiğinde bu mânâları çakıştırabilmek de lazım. Nisa-78 ve 79’un ayrı ayrı olmadıklarını hissettiren tek mânâ yapabilmek de gere-

kiyor. Hem ayırıştırılabilmek hem de yeri gelince cem edebilmek önemlidir. Hal böyle olunca, Nisa-79 bize şunu öğretiyor: Normal yaşantıda, dünya hayatında eğer bize bir hidayet isabet ederse bu Allah'tandır. Eğer hidayet dışı bâtıl işler olursa bu Allah'tan değil, bizim Muhtariyeti Tercih Gücü yetkisini yanlış kullanmamızdandır, dûniHi zannları tercih etmemizdendir.

Şu ayetleri de Nisa-79 çerçevesinde değerlendirmeliyiz:

“Bunlar Allah ayetleridir, Bil-Hakk sana tilavet ediyoruz. Allah âlemlere zulüm dilemez.” (Âl-u İmran-108)

“Muhakkak ki; Allah, zerre ağırlığı kadar bile zulmetmez.” (Nisa-40)

“Fahişet (hayasızlık, şirk) işlediklerinde; ‘Babalarımızı da bunun üzerinde bulduk ve Allah da bununla bizi emretti’ dediler. De ki: Kesinlikle Allah fahşayı emretmez. Allah üzerine bilmediğiniz şeyleri mi söylüyorsunuz?” (A’raf-28)

Elbette herşey Allah indindendir, herşey ancak Allah'ın dilemesiyledir, Nisa-78 gereği bu böyledir. Allah indinde ne olacağı, nasıl olacağı belirlenmiş ve dilenmiş olan dünya hayatı sürecinde ise, Nisa-79 ayeti gereği hidayet ayrıca Allah'ın lutfetmesiyledir. İşte bundan dolayı, kesretin yaşanmaya başlandığı noktadan sonraki hal için “hidayet Allah'tandır, Allah'ın dilemesiyledir” denir. Bunu niçin sıkı sıkı vurguluyoruz? Bu cümleyi duyan kişi içinden; “hidayet Allah'ın dilemesiyledir de diğerleri, diğer dilemeler, diğer

olanlar kimin dilemesiyle?” diyor. Elbette herşey Allah’ın dilemesiyle! İşte anlatmaya çalıştığımız mânâları ayırıştırma tekniği budur. Onu burarlarda, bu sorularda kullanabilmeliyiz, mânâları ayırıştırmak gerekiyor. İndallah’ta dilemek ayrı şeydir, dünya hayatındaki dilemeler ayrıdır, artık birbirinden ayrı şeylerdir. Dünya hayatındaki dilemeler için İnsan-29’da; *“Dileyen Rabbine yönelir”* denir. Ama bunu İndallah’taki dilemeyi içeren şekilde düşünmen için, sınırı aşmaman için, dūniHi zannlara düşmemen için de hemen sonra İnsan-30’da; *“Allah dilemeden dileyemezsin”* denir. Yoksa dūniHi zanna düşersin. Seni dūniHi zanna düşmekten korumak için peşine bu ayet geliyor. Sonuçta öğreniyoruz ki; dünya yaşantısında insan kendini içinde bulduğu esfele safiliyn yapıyla hidayeti, hidayet yolunu bulamaz, bilemez, anlayamaz, sırât-ı müstakıymı bulamaz. Dünyada bu ancak Allah’ın dilemesiyle, Rabbinden bir müdahaleyle olur. Bunu konu anlaşılın diye çok basit bir örnekle anlatmaya çalışacağım, lütfen anlaşılması gereken mânâyı alıp örneği bırakalım. Örneğin bu konu için çok basit ve çok yetersiz olduğunun farkındayım ama biraz anlayabilelim, biraz daha yakalayabilelim diye.

Bir büyük kurum sahibini, yöneticisini düşünün. Henüz kurumda çalışmalar başlamadan önce bir yönetmelik hazırlamış, sonra o yönetmeliğe göre kurum çalışmaya başlıyor. Bu yönetmeliği zamanında o yaptı, kurum sahibinin indinde yapıldı ve insanlar sonra buna göre

yaşamaya başladılar. O kurumun yöneticisi kurumda çalışma hayatı başladığında, işler devam ederken bazı olaylara yönetmelikte yazmayan şekilde müdahale ediyor; “Şu şöyle olsun, şuna mükâfat verdim, şuna şöyle yaptım” gibi yönetmelik dışı müdahaleler yapıyor. Yönetmelik de, müdahaleler de aynı kişindir ama ayrı şeylerdir. Zamanında yönetmeliği de o koydu, şimdi müdahaleyi de o yapıyor, yani yönetici kurumuna müdahalede bulunuyor. Diyelim ki bizler, o kurumda çalışanlarız, yönetmeliğe göre çalışıyoruz, o yönetmelik bizim orada çalışırkenki rutinimiz, iş hayatımız oldu, buna alıştık. Oturup da “bu yönetmeliği kim yapmış?” diye düşünmüyoruz, kendiliğinden bizim oradaki hayatımızın rutinini o oluşturuyor. Bizler bu yaşantı içerisinde normal yaşarken, kurumun sahibi bir arkadaşımıza “şu işi şöyle yapın” diyor. O da gelip ekip arkadaşlarına; “kurum sahibi şöyle yapmamızı istedi, şunu yapacağız” diyor. Zaten hepsini o istiyordu, şimdiki istek de onun! Biraz fark edildi mi? Zaten siz onun dileği olan yönetmelikle çalışıyordunuz. Buna rağmen o yerleşmiş halin dışında bir şey için arkadaşınıza dileğini söylüyor, o da size *kurum sahibinden şöyle bir talep geldi, bu onun müdahalesidir* diyor. Halbuki oradaki normal iş akışı da onun isteği idi. Demek ki bir rutin, bir alışkanlık var bir de onun dışında müdahale var. İşte hidayet böyle bir şeydir; normal dünya yaşantısına, o yaşantı sürerken Allah’ın dilediği kullarına bir müdahalesi şeklinde açığa çıkar. Bunu tanımlamak için kesret diliyle “Hidayet Allah’tandır” denir. Oysa elbette herşey

Allah indindendir, ayetten öyle öğreniyoruz, böyle deyin diyor. Hatta; bu adamlara ne oluyor ki kafaları çalışmıyor, hiç laf anlamıyorlar diyor. Nisa-78 “herşey Allah indindendir” der. Ama bir sonraki ayet; “yanlışlarınız Muhtariyeti Tercih Gücü yetkinizi yanlış kullanmanız sonucudur” der. “İndallah” a ve “dünya hayatı” süreçlerine mânâ ayırıştırarak yaklaşıncı ikisi ayrı ayrıdır. Dünya yaşantısında size Hakk ulaşmış da sizin duygu, düşünce, inanış ve yaşantınızı Hakk Yol’a sabitlemişse hidayet Allah’tandır, ancak O’nun dilemesiyledir.

“Allah kimi doğru yola hidayet etmek dilerse, onun sadrını İslam’a açar. Kimi de saptırmayı dilerse, onun sadrını (öyle) daraltıp zorlaştırır (ki o) sanki semada yükseliyor gibidir. Böylece; Allah, iman etmeyenler üzerine pislik çökertir. İşte bu Rabbinin sırât-ı müstakıymidir. Hatırlayıp ibret alan bir kavim için ayetleri gerçekten tafsil ettik.” (En’am; 125, 126)

“Allah kimin sadrını İslam’a şerh etti (açtı, genişletti) ise, o Rabbinden bir nur üzere değil midir? Allah’ın zikrinden kalbleri kasvetlenenlere (katılaşınlara) veyl olsun! İşte onlar apaçık bir sapıklık içindedirler.” (Zümer-22)

“Allah kuluna kâfi değil mi? Seni dünüHi (Allah dışında var ve muhtar zannettikleri) kimselele korkutuyorlar. Allah kimi saptırırsa, onun için hidayet edici yoktur. Allah kime hidayet ederse, artık onun için bir saptırıcı yoktur. Allah Aziyün Züntikam değil midir?” (Zümer; 36, 37)

“De ki: Eğer saparsam, ancak kendi nefsimin aleyhine saparım. Eğer doğru yolu bulursam, Rabbimin bana vahyettiği şey iledir. Muhakkak ki; O, Semiy’un Kariyb’dır.” (Sebe-50)

“Allah iman edenlerin Veliy’sidir. Onları zulmetten nura çıkarır. Fiilen küfür halinde olanlara gelince, onların evliyası tağut (dûniHi varlık iddiaları)dır ki; onları nurdan zulmete sokar. İşte onlar nar ashabıdır. Onlar onda (narda) ebedi kalıcılardır.” (El Bakara-257)

“(Rasûlüm!) Muhakkak ki; sen sevdiğini hidayete erdiremezsin; bilakis, Allah dilediğine hidayet verir ve hidayete girecek olanları en iyi O bilir.” (Kasas-56)

“(Rasûlüm!) Sen, onların hidayete ermelerine çok düşkünlük göstersen de, bil ki; Allah saptırdığı kişiyi (dilemezse) hidayete erdirmez. Onların yardımcıları da yoktur.” (Nahl-37)

“Eğer Rabbin dileyseydi Arz’da kim varsa onların hepsi toptan elbette iman ederdi. Böyleyken, mü’minler olsunlar diye sen insanları zorlayacak mısın? Bi-iznillah (Allah’ın izin vermesi) müstesna, bir nefis için iman etmek mümkün değildir. (Allah) ricsi (şirk pisliğini) akletmeyenlerin üzerine bırakır.” (Yunus; 99, 100)

“(Allah) dilediğini rahmetine sokar. Zalimlere gelince, (Allah) onlar için elim bir azap hazırlamıştır.” (İnsan-31)

“Ayetlerimizi yalanlayanlar, zulümat içinde kalmış sağırlar ve dilsizlerdirler. Allah dilediğini

saptırır, dilediğini de sırât-ı müstakıym üzere koyar.” (En’am-39)

“Ey iman edenler! Şeytanın adımlarına tabi olmayın! Kim şeytanın adımlarına tabi olur ise (bilsin ki) kesinlikle o, fahşa’yı (ilahlık iddia eden idrak yaşantısını) ve münker’i (Sünnetullah’a ters düşeni) emreder. Eğer üzerinizde Allah’ın fazlı ve O’nun rahmeti olmasaydı sizden hiçbir kimse ebediyyen arınıp terakki edemezdi. Fakat Allah dilediğini tezkiye eder. Allah Semi’dir, Aliym’dır.” (Nur-21)

“Ta ki; ehl-i kitab Allah’ın lütfundan bir şey elde edemeyeceklerini bilsinler. Ve (bilsinler ki;) kesinlikle lütuf Allah’ın eliyledir, onu dilediğine verir. Allah Zulfadlil Aziym’dır.” (Hadîd-29)

Nisa-78: Herşey Allah indindendir! Nisa-79: Eğer saparsanız Muhtariyeti Tercih Gücü’yle verilmiş yetkiyi, tercihinizi yanlış yapmanızdandır; nefsinizin yetkisini yanlış yolda kullanmanızdandır. Bu ayet artık “Muhtariyeti Tercih Gücü”nün devrede olduğunu, bâtil fikir ve yaşantıları kendinizin tercih ettiğini belirtir ve inananları uyarır: Bu yetkiyi yanlış kullanmayın! Dünya ve ahiret hayatımız için çok önemli olduğundan mevzu ayetin anlatışıyla anlamaya çalışalım.

“İnsanlardan öylesi vardır ki dünya hayatı hakkında sözü senin hoşuna gider ve (o) kalbindekine (samimi olduğuna) Allah’ı şahit yapar. Halbuki o, husumeti en yaman olandır. O dönüp gittiği zaman arzda fesat çıkarmaya, ekini ve nesli helak etmeye koşar. Allah fesadı sevmez.

Ona: Allah'tan ittika edin denildiğinde (Sözde Tanrılık İddiası'nın) gururu ile davranır. İşte ona cehennem yeter. Gerçekten ne kötü yataktır o. İnsanlardan öyle kimse de vardır ki, Allah'ın rızasını talep ederek nefsini feda eder. Allah kullarına Rauf'dur." (El Bakara; 204-207)

"O'na (Rasûlullah'a) şiir ta'lim etmedik. O'na gerekmez/yakışmaz da. O bir zikir ve (tüm kemalatı câmî) mubiyn bir Kur'an'dır!" (Ya-Sin; 69)

Ayetteki "şiir" tanımı bir yanıyla bir anlatım tarzını ifade etmektedir. İnsanlar dûniHî inanç ve felsefelerini Efendimiz (SAV) zamanında da günümüzde de tesirli bir anlatım olsun diye şiir tarzında sunmaktadırlar. Dünya hayatıyla ilgili olup dûniHî algı ve zannlarını içeren ve insanlara hoş sözlermiş gibi gelen felsefelerle Kur'an'ı karıştırmayın, karıştırmayın" uyarısı vardır, bu ve benzeri ayetlerde. DûniHi algı ve zannlarının hoş sözler kılığıyla sunulmasına aldanarak bâtil yollara tâbi olmamamız için Kur'an uyarıyor:

"Ve şairler(e) gelince), onlara ğaviyn (Hakk Yol'dan sapanlar) tabi olur. Görmedin mi ki, onlar (hayal ürünü) her vadide alık alık dolaşırlar. Ve muhakkak ki onlar, yapamayacakları şeyleri söylerler." (Şuara; 204-206)

"Rabbinizden size inzal olunana tâbi olun. DuniHî (müstakilen var ve muhtar sandığınız) velilere tâbi olmayın. Ne kadar da az tezekkür ediyorsunuz." (A'raf-3)

"Bu benim sırât-ı müstakıymimdir, ona tabi olun. Başka sebillere (fikir ve felsefelere) tâbi

olmayın; çünkü (onların aldatıcı cazibesi) sizi, onun (sıratı müstakıymın) sağlayacaklarından koparır. İşte, bilfiil korunasınız diye (Allah) size onu (bu ilkeleri) vasiyet etti.” (En’am-153)

“De ki: Ortak koştuklarınızdan Hakk’a erdirecek kimse var mı? De ki: Hakk’a Allah hidayet eder. (Acaba) Hakk’a erdiren mi, tâbi olunmaya ehakk (layık)tır, yoksa hidayet edilmedikçe doğru yolu bulamayan mı? Ne oluyor size? Nasıl hüküm veriyorsunuz?” (Yunus-35)

“Ey iman edenler, hepiniz toptan SİLM’e (teslimiyetle gelen barışa) girin. Şeytanın adımlarına tabi olmayın. Muhakkak ki, o sizin için apaçık bir düşmandır.” (El Bakara-208)

Ayetlerden çok önemli dersler çıkarmalıyız:

“İnsanlardan öylesi vardır, dünya hayatı hakkındaki sözü senin hoşuna gider.” Dikkat edin, *İslam hakkındaki sözü* demiyor, *dünya hayatı hakkındaki sözü* diyor. O sana dünya yaşantısı ile ilgili öyle şeyler anlatır, öyle konuşur ki hoşuna gider, ona uymaya, ondan öğüt almaya başlarsın. Ama dikkat et, “*halbuki o, bu haliyle fesat çıkaranın önde gidenidir*” diyor.

“Başka velilere değil, İslam’a tabi olun” uyarısı şiddetlenerek devam ediyor: Başka düşüncelere, felsefelere tabi olmayın, başka felsefeler size cazip gelmesin, doğruları başka felsefelerde aramayın çünkü başka felsefelerde size cazip gibi gözüken dünya hayatıyla ilgili şeyler sizi sırât-ı müstakıymın sağlayacağı faydadan uzaklaştırır, Allah’ın yolundan koparır.

Hidayetin ulaşması ve dünüHi zannlar konusunda da uyarıyoruz: *Hidayete, Hakk yola erdiren ancak Allah'tır. Ortak koştuğunuz içerisinde sizi Hakk'a erdirecek var mı? Günlük yaşantıda ortak koştuğumuz esas şeyin Sözde Tanrılık İddiası olduğunu, bizdeki "dünüHi Varım ve Muhtarım İddiası" olduğunu düşünürsek, ayet o iddialar için şöyle söylüyor: O iddianız, o iddialar sizi Hakka erdirebilir mi? Güvendiğiniz o hal, o "Varım ve Muhtarım" hali sizi hidayete erdirebilir mi, size hidayet yolunu gösterebilir mi? Hidayete erdiren Allah'tır. Öyleyse niye dünüHi "Varım ve Muhtarım" zannına tabi oluyorsun? Hidayete erdiren, tabi olunmaya daha layık değil midir?*

Rabbin hem soruyor, hem uyarıyor.

Bu ayetteki şu mânâ da önemli bir ipucudur: Sizi Hakk'a erdirecek kimse var mı? "Kimse" dediğine göre, demek ki bir şuurlu varlıktan bahsediliyor: *Kimse var mı, o sizi Hakk'a erdirebilir mi?*

Yine uyarıyor: *Yoksa hidayet edilmedikçe doğru yolu bulamayan, sizin için daha mı makbul? Uyduğunuz kişi/varlık, Allah hidayet etmedikçe doğru yolu asla bulamaz, öyleyse niye ona tabi oluyorsunuz? Allah hidayet etmedikçe doğru yolu bulamayacak olana niye tâbi oluyorsunuz?*

Tâbi olunan şey ya dışında birisidir veya kendir. Eğer dışındaysa, yani beğendiğin kişi İslam dışı ise, beğendiğin hareketler ona ait davranışlarsa? Bu yüzden uyarıyor: *Ey, inandım diyen! Allah hidayet etmedikçe hidayeti bulamayacak o kişiye, onun yoluna niye tâbi oluyorsun?*

Tabi olduğun şey senin dūniHi zannın da olabilir, o güvendiğin *Varım ve Muhtarım* zannın da olabilir. O zaman ayet sana soruyor: *Niye o dūniHi zannına tâbi oluyorsun, hidayete erdirecek olan Allah, tâbi olman için ehakk/gerçek layık olan değil mi? Ve öneriyor: Kur'an ayetlerini ders edinin, ders yapın, tedebbür ederek, derinlemesine düşünerek, anlamaya çalışarak okuyun.*

Bizim şu an yapmaya çalıştığımız tam da Biiznillah budur. Konuları peş peşe ayetlerle öğrenmeye ve mânâlarını anlamaya çalışırken İnşaAllah iki şeyi birden yapıyoruz; tedebbür, tezekkür ve münazara ediyoruz; derinlemesine düşünmeye ve bir sonuç çıkarmaya çalışıyoruz.

Rabbimiz buyuruyor: *Bu sonuçları çıkardığınızda, doğruyu gördüğünüzde hep birlikte SİLM'e girin!* Kelimeye dikkat edelim, "SİLM" teslim olmaktır, İslam'dır. *Teslim olun ve bu teslimiyetle gelecek olan barışa girin, onu yaşayın.* Barış ancak teslimiyet ile, teslim olursanız barış gelir. Bu yüzden, Allah'a teslim olmuş kişiler barış içinde yaşarlar. Bize böyle bir öğüt var: Siz de öyle gelen barışa teslim olun.

"İhdinas sırâtal müstakıym" talebini içeren duanın Allah tarafından kabulü, bu duayı yapan talib için o derece önemlidir ki, talib bunun aksini düşünmek bile istemez. Böyle bir korku, böyle bir ısrar, böyle bir umut ile ister ve ister, sabırla ister. Bir yandan da Muhtariyeti Tercih Gücü yetkisiyle, Allah'ın dilemesine uygun bir kul olabilmek için, Allah ve Rasûlü'nün öğret-

tiklerini uygulamaya elinden geldiğince gayret eder. Allahu a'lem, *Allah'ın dilemesi* ve *gayretin* bir kesişim noktası vardır. Dünya hayatında, gayretin ve Allah'ın dilemesinin kesiştiği bir nokta vardır. Allah'ın dileği çizgisine, o noktaya ulaşabilmek için bir gayret gerekir; *dilek* ve *gayret* bir yerde buluşmalıdır. İkisi buluşunca çalışır, Allahu a'lem. *Allah'ın dilemesi ile insanın gayretinin kesiştiği bu nokta için Muhtariyeti Tercih Gücü bir yetkidir. Haddi aşmamak gerekir. Hidayet Allah'ın dilemesiyledir, gayretimiz Biiznillah'tır.*

“Allah ayetleri size tilavet olunurken ve içinizde de O'nun Rasûlü varken nasıl kâfir olursunuz? Kim Allah'a i'tisam ederse (dûniHi olan saptırıcı iddialardan sıyrılarak Allah'a bağlanırsa) gerçekten, o sırât-ı müstakıyme hidayet olunmuştur.” (Al-u İmran; 101)

“Allah'a Billâhi anlamıyla iman edip, O'na i'tisam edenlere gelince, onları kendinden bir rahmetin ve fazlın içine sokacak ve onları kendisine varan sırât-ı müstakıyme hidayetlendirecektir.” (Nisa-175)

“Allah, sözün en güzelini, müteşabih ve mesaniy bir kitabı indirdi. Rablerinden haşyet eden kimselerin cildleri O'ndan ürperir. Sonra cildleri ve kalbleri Allah'ın zikrine yumuşar. İşte bu Allah'ın hidayetidir. Onunla dilediğine hidayet eder. Allah kimi saptırırsa, onun için hidayet edici yoktur.” (Zümer-23)

“Allah o kitab ile rızasına talip olanları, Selam yollarına hidayet eder. Ve onları kendi izni ve di-

lemesiyle zulmetten nura çıkarır ve onları sırât-ı müstakıyme yönlendirir.” (Maide-16)

“O kâfirler: ‘Ona Rabbinden bir ayet (mucize) inzal edilmeli değil miydi?’ derler. De ki: Muhakkak ki; Allah dilediğini saptırır, Kendisi’ne dönüp yöneleni de hidayet eder.” (Ra’d-27)

Sırât-ı Müstakıym ve Hidayet ile ilgili bu beş ayetin mealini kompozisyon haline getirip, bize yapılan öğüdü almaya gayret edelim:

Nisa-79 ve İnsan-29. ayet gerçeklerini içeren dünya hayatı sürecinde hidayet için bize düşen görev öncelikle “Âmentü Billâhi ve Rasûlihi” demek ve bu sonuca ulaşabilmek için Muhtariyeti Tercih Gücü yetkimizle gayret etmektir. Bu yetkiyi kullanırken Hakk ve batılı çok iyi bilmemiz gerekiyor. Bu ikisini öğrenebilmek, farkını kavrayabilmek ve tercihimizi Hakk Yol için yapabilmek için gerekli olan Furkan’ı bize öğretecek olan Kur’an’dır. Bize model ve güzel örnek olan ise Rasûlullah (SAV) Efendimizdir. Hal böyleyken, insanoğlu bu imkânları nasıl olur da değerlendiremez? Sonuçta kim dûniHi olarak sözde tanrılık iddiasından ve bu iddianın yaşantısından vazgeçerse, bütün bunlara sırtını dönerse, Allah’ı hiç unutmadan hanîf olarak O’na vechini teslim ederse, Allah onu sırât-ı müstakıyme hidayet etmiştir.

Gerçek şu ki: Rasûlullah sallallahu aleyhi vesellem Efendimiz insanları Sırât-ı Müstakıym’e davet etmesine rağmen, ahirete iman etmeyenler o sırattan sapıyorlar (Mü’minün 73, 74). Ahirete iman etmeyen bu sapkınlar müstekbirun’dur

(Nahl-22). Oysa insanlar Allah'a mutlak muhtaçtır (Fatır-15). İnsanların var sandığı şeyler son bulmaya, tükenmeye mahkumdur (Nahl-96). Bunları göremeyen insan zulmet içinde kalmış sağır ve dilsizler gibidir (En'am-39). Oysa Allah insanın dünya ve ahiret hayatının zulmetten kurtuluşu için gerekli sözün en güzelini müteşabih ve mesaniy bir Kitab ile indirmiştir (Zümer-23). Sözün güzelini ancak Rablerinden haşyet duyanlar tezekkür eder, dikkate alır (Fatır-18, A'la-10). Şaki olanlar Sözün Güzeli'ni duyunca kaçacaklardır (A'la-11).

Ahirete iman edenler, Din Günü'nü yalanlamayanlar, Rablerinden haşyet duyanlar, Kur'an ayetlerini duyunca ürperirler; nefsin şerri yönetimindeki sadrın beden dili olan cildleri Sözün Güzeli'nden ürperir, imanları sayesinde hemen nefsin şerrine muhalefet ederler, bu muhalefet sadrılarını sarsar, cildleri bu sarsıntıyı belli eder. Bu onların Muhtariyeti Tercih Gücü'yle Rablerine yönelmelerinin, Rablerini tercih etmelerinin sonucudur. Rablerini tercih etmeyi hayat tarzı haline getirirlerse ve Allah'ın Rızası'na taliblerse, Allah onların kalblerindeki Lüb'lerine İhlâs Nuru lütfeder. Lüb, bu nur ile fuadı tesiri altına alır ve kalb iman nuru ile sadrın yönetimini ele geçirir, nefsin şerrini, dûniHi zannları defeder. Böylece artık *Sadr Kalb Fuad Lüb Organizasyonu* Hakk Yol'a hizmet eder hale gelmiştir. Artık beyin buradan aldığı talimatlara uyar ve kişinin fiillerini Hakk Yol'a uygun hale getirir; kişi vehmin zulmetinden kurtulur ve Allah'ın Nuru'na

kavuşur, artık ona sırât-ı müstakıym nasip olmuştur. İslam'a karşı açılan, genişleyen bu sadr, ciltte beden dili olarak "Huzur"a sebep olur ki bütün bunlar Allah'ın hidayetidir ve bunu Allah dilediğine lütfeder. Sonuçta, kişinin kalbi marazdan temizlenir; Kalb-i Selîm olur. Hazreti Osman radiyallahu anh efendimiz bu durumu anlatmak için; *"kalbi temiz olsa kişi Kur'an okumaya doymaz, doyamaz"* demiştir.

Dünya hayatı esfele safiliyn'dir. Öyle olduğu için dünya hayatında hidayet ancak Allah dilemesi ve lütfuyladır. Kula düşen yöneliş görevidir; Rabbine yönelmek, O'na sığınmaktır. Halifetullah yaşantısının başlayışını ele alan ayetlerden bunu şimdi ders yaparak görelim.

"Ya Âdem! Sen ve eşin cenneti mesken edinin. İkiniz de istediğiniz yerden yiyin. (Ancak) şu şecere'ye yaklaşmayın. (O zaman) zalimlerden olursunuz." (A'raf-19)

"Ve dedik ki; ya Âdem, sen ve eşin cenneti mesken edinin. İkiniz de oradan, dilediğiniz kadar bol bol yiyin. Fakat şu şecere'ye yaklaşmayın, (yaklaşırsanız) ZALİMLER'den olursunuz." (El Bakara-35)

"Dedik ki: Ya Âdem; muhakkak ki, şu (iblis) senin için bir düşmandır. Sakın sizi cennetten çıkarmasın. Sonra ŞAKİY olursunuz." (Ta-Ha; 117)

"İkisi de ondan (şecereden) yediler, SEV'ATları kendilerine zâhir oldu da cennet yaprağından üzerilerine örtmeye başladılar. Ve Âdem Rabbine ASİ oldu da yaşayışı bozuldu." (Ta-Ha; 121)

Hidayet'in lutfedilişi örneğini Halifetullah hayatının başlangıcından ders alarak görelim istedik. Ayette Hz. Âdem ve eşine hitaben; şu şecereye yaklaşırsanız, şu yanlışı yaparsanız *zalimlerden* olursunuz; *şaki* olursunuz, *asi* olursunuz, *yaşayışınız bozulur* denilmektedir. Şecere'ye yaklaşımlar. Ve ZALİM olmuşlar, ŞAKİY olmuşlar, ASİ olmuşlar, YAŞANTILARI BOZULMUŞ.

Olay devam ediyor:

"Ya Âdemoğulları! Şeytan, sizin ebeveynlerinizi, SEV'ATlarını kendilerine göstermek için libaslarını onlardan soyarak cennetten çıkardığı gibi sizleri fitneye düşürmesin. Çünkü o ve onun kabilesi, onları göremeyeceğiniz yerden sizi görürler. Biz, şeytanları iman etmeyenler için dostlar kıldık." (A'raf-27)

"Rabbi dedi ki: İkiniz inin aşağı oradan, birbirinize düşman (engelleyici)siniz. Benden size bir hüda geldiğinde, kim benim hüda'ma tabi oldu ise, o sapmaz ve ŞAKİY olmaz." (Ta-Ha; 123)

"Dedik: İnin oradan hepiniz. Artık Ben'den size bir hüda gelir de kim Hüda'ma tabi olursa, onlara korku yoktur, onlar mahzun da olmazlar." (El Bakara-38)

"Kim zikrimden yüz çevirir ise, muhakkak ki onun için dar bir maişet vardır, ve onu kıyâmet günü a'ma olarak haşrederiz." (Ta-Ha; 124)

"Onlar ki, (hüdamı) küfredip (reddedip), ayetlerimizi yalanladılar; onlar ashabun nardır. Onlar onda ebedi kalıcılardır." (El Bakara-39)

“(İblise) buyurdu: Çık oradan, aşağılanmış ve tard edilmiş olarak. Andolsun ki, onlardan kim sana tabi olursa, elbette cehennemi tamamen sizlerden dolduracağım.” (A’raf-18)

“Derken, Âdem Rabbinden bir takım kelimeler telakki etti (öğrendi) de bunun üzerine O da tövbesini kabul etti. Gerçek şu ki; O Tevvâbur Rahıym’dır.” (El Bakara-37)

Hidayeti bulabilmenin yolunu Hazreti Âdem aleyhisselam’ın kıssasından öğrenmeye çalışıyoruz. Aslında ne yapacağımızı da bu kıssadan öğreniyoruz. Hazreti Âdem şeytanın ona verdiği vesvese ile yaptığı yanlış sonucu zalim oldu, şaki oldu, asi oldu ve bu haliyle de dünya hayatı başladı. Bu süreç dünya hayatının olması için böyle dilenilmiş olup biz anlatım tarzı gereği böyle dile getiriyoruz. Bu halde yaşarken Rabbi ona bir takım kelimeler öğretti. Âdem aleyhisselam o kelimelerle amel edince Rabbi yönelişini, tövbesini kabul etti. Çünkü Rabbi Tevvabur Rahıym’dır, O’ndan öğrendiği kelime de ayette öğretilir:

“Dediler ki: Rabbimiz! Nefslerimize zulmettik. Eğer bizi mağfiret etmez ve bize rahmet etmezsen, muhakkak ki biz hüsrana uğrayanlardan oluruz.” (A’raf-23)

“Sonra Rabbi onu ictiba etti (seçti ve arındırdı), onun tövbesini (Rabbine yönelişini) gerçekleştirdi ve hidayet etti.” (Ta-Ha; 122)

Bu kıssayı Hz. Âdem’in nasıl hidayete ulaştığını görelim diye ele aldık. Çünkü biz de hidayete, sırât-ı müstakıyme ulaşma peşindeyiz.

Salâtlarımız ve dualarımızda sürekli “Allahım bizi sırât-ı müstakıyme hidayet et” demiyor muyuz? O yüzden, hem sırât-ı müstakıymi öğrenmeye çalışıyor, hem de bu hidayet nasıl olacak, bize düşen görev ne, onu anlamaya çalışıyoruz, bu örnekleri onun için inceliyoruz.

Ayetlerle işe en başından başladık, Hazreti Âdem aleyhisselam’dan başladık ve Hz. Âdem aleyhisselam’ın tövbesini ve yönelişini öğrendik. *Hidayet Allah’tandır* kuralı gereği Allah ona bir lütufta bulundu, doğru yolu bulabilmesi için bir sığınış öğretti.

Biz bu ayetlerden konumuz çerçevesinde şu sonuçları çıkarıyoruz:

- Cennet yaşantısında yasaklanan şecere’ye yaklaşırsa Âdem aleyhisselamın zalimlerden olacağı, şakıy/şâkî olacağı ona bildiriliyor.
- Ancak, bir sebeple şecereden Âdem ve eşi yiyor ve Âdem aleyhisselam Rabbine asi oluyor, zalim ve şâkî sınıfına düşüyorlar.
- Böylece dünya hayatları başlıyor ama bu yaşantıları Allah rızasına uygun değil: Yaşantıları bozuluyor.
- Rıza’ya uygun olmayan bu yaşantı sırasında Sırât-ı Müstakıym’i gösterecek Rehber’in geleceği bildiriliyor.
- Âdem aleyhisselam Rabbinden yardım talep ediyor ve yol yordam öğreniyor. Elbette ki Rabbinin “Tevvabur Rahıym” buluyor.

- Allah, bu kıssayı Kitab'ında bildirerek biz sonraki nesilleri ders almamız için uyarıyor.
- Eğer ders alırsak bize de kelimeler öğretildiğini, bize de yol ve yordam öğretildiğini çok açık olarak görürüz.

“Rabbimize yönelin, af dileyin, bana kulluk yapın, beni Tevvabur Rahıym bulacaksınız” diyen Allah bize de kelimeler öğretmiştir, bize de yol-yordam öğretmiştir.

Ama Âdem aleyhisselam'ın sarıldığı gibi sarılmamız lazım! Çünkü bize bu kıssanın öğretilme sebeplerinden birisi de; Hz. Âdem sarıldı ve kurtuldu, siz de öyle sarılırsanız kurtulursunuz müjdesidir.

Peki, Rabbimizin bize öğrettiği kelimeler, onlar nelerdir?

Rabbimiz bize özellikle *Fatiha* ve *İhlâs Surele-* *rini* öğretmiştir. *Fatiha* ve *İhlâs Surelerine Hazreti Âdem'e öğretilen kelimeler* gözüyle de bakmak lazım. Yani Âdem aleyhisselam'ı bulunduğu halden kurtaracak *öğretilmiş kelimeler* olduğu gibi, bizi de bulunduğumuz halden kurtarmak üzere *öğretilmiş kelimeler* vardır, bu sureleri o sebeple *öğretilmiş sureler* gibi dikkate almamız lazım. Öyle düşünüp değerini de öyle bilmemiz lazım. Bizim için, *Fatiha* ve *İhlâs Sûresi* Hz. Âdem'i kurtaran kelimeler gibidir. Hatta şu inceliğe lütfen dikkat edin. Kur'an surelerinin hepsinin ismi sûrede geçen bir olaya, bir isme dayanır. Yalnızca *Fatiha* ve *İhlâs* surelerinin isimleri, bu kelimeler o surelerin içinde geçmez, surede yoktur. Yalnız-

ca bu ikisinin ismi özeldir. Bu iki sûrenin isimleri, surenin görevi, anlamı ve hedefiyle ilgilidir; bir olaydan, surede geçen bir kelimedenden isim almamışlardır, “özel öğretilmiş kelimeler” olduğu çok açıktır.

Şu uyarısıyla da Rabbimiz Efendimize, dolayısıyla bize özel bir şey öğrettiğini söylemektedir:

“Andolsun ki biz sana Seb-ı Mesani (senâ edilen yedi)yi ve Kur’an-ı Azıym’i verdik.” (Hicr-87)

Efendimiz (SAV) de şöyle buyurmuşlardır:

“Nefsimi kudret elinde tutan Zât-ı Zül-Celâl’e yemin ederim ki; Allah, Fatiha’nın bir mislini ne Tevrat’ta, ne İncil’de, ne Zebur’da, ne de Furkan’da indirmiştir. O tekrarlarla okunan yedi ayet ve bana ihsan edilen Yüce Kur’an’dır.” (Ebu Hureyre radiyallahu anh’dan)

“Cibril aleyhisselam, Rasûlullah Efendimiz (SAV)’in yanında otururken kapı sesine benzer bir ses işitti ve başını semaya doğru kaldırdı. Cibril aleyhisselam dedi ki: İşte gökten bir kapı açıldı, bugüne kadar böyle bir kapı asla açılmamıştı. Bu sırada oradan bir melek indi. Cibril aleyhisselam tekrar konuştu: İşte arza bir melek indi, şimdiye kadar bu melek hiç inmemişti. O melek selam verdi ve Hazreti Rasûlullah sallallahu aleyhi vesellem’e şöyle dedi:

“Sana verilen iki nuru müjdeliyorum. Bunlar senden önce hiçbir rasûle verilmemişti; Fatiha Sûresi ve Bakara Sûresi’nin son kısmı. Onlardan okuduğun her harfe mukabil mutlaka bü-

yük sevab verilecektir.” (İbni Abbas radiyallahu anh'den)

Bütün bu paylaştıklarımızdan sonra Fatiha Sûresi'ni okurken artık halimiz nasıldır?

“Mâliki YevmidDiyin” derken saf korktuk...

“İyyâKE na'budu VE iyyâKE nesta'iyin” ile sığındık...

“İhdinas sırâtal müstakıym” ile talep ettik...

Şimdi hissedişimiz Korku ve Umut çizgisinde.

Artık *“Sırâtalleziyne en'amte aleyhim, ğayril mağdûbi aleyhim ve laddaalliyn”* ayetindeyiz.

Şimdi halimiz havf ve reca...

7.

SIRATALLEZİYNE EN'AMTE ALEYHİM ĞAYRİL MAĞDÛBİ ALEYHİM VE LADDAALLİYİN

“Sırâtalleziyne en'amte aleyhim, ğayril mağdûbi aleyhim ve laddaalliyn” ayetiyle birlikte Havf ve Reca duygumuz, hissettiğimiz Korku ve Umut artık cem olmalıdır, iki mânânın birleştiği bir hal almalıdır, bir bütün haline gelmelidir.

Unutmayın: Allah'a yönelişiniz doğru ise, yani siz “Âmentü Billâhi ve Rasûlihi” diyen biriyseniz, Allah'ın hangi emirlerinden korkuyorsanız Allah sizi o korktuklarınızdan Biiznillah korur, kurtarır. Allah'ın hangi emirlerini umuyorsanız Allah size o umduklarınızı Biiznillah verir, lütfeder. Bu müjde, iman etmiş ve salih amel işleyen kullarına Allah'ın va'didir. Buyuruyor:

“Allah, sizden iman eden ve salihattan amel işleyenlere va'detti ki; onlardan öncekileri halife yaptığı gibi Arz'da onları da mutlaka halife yapacak... Kendileri için seçip razı olduğu dinlerini

(mü'mince hayat tarzlarını) onlar için mutlaka temkin edecek (sağlamlaştıracak, yerleştirecek) ve korkularından sonra onlara mutlaka emn (emniyet) tebdil edecek... (Böylece onlar) bana kulluk ederler, bana bir hiçbir şeyi ortak koşmazlar... Bundan sonra kim kâfir olursa (gerçeği örterse), işte onlar fasıkların (bile bile, göstere göstere yanlış yapanların, Allah'a kulluk görevlerini yapmayanların) ta kendileridir." (Nur-55)

Havf ve Reca, ayetlerde *Havf ve Tama* olarak geçer. Bunun konumuz olan Hakk Yol'la ilgili bir özelliği vardır: Onlar ayrı ayrı duygular değildir, onları ayrı duygular gibi düşünmeyelim. Bu iki duyguya ait mânâları mümkün olduğunca çakıştırarak tek duygu haline getirebilmeliyiz. Korku ayrı, umut ayrı değildir, dikkatle incelediğinizde Korku ve Umut'un bir bütün olduğunu rahatlıkla görebilirsiniz. Onlar bir bedenın et ve kemiğı gibi beraber, tek bir mânâ oluştururlar. *Korku ve Umut* Fatiha'da da ayrı duygular olmayıp ikisi bir bütündür. Biz de onları tek bir duygu yapmalıyız, bizde de tek bir duygu haline rahatlıkla gelmelidir. Onlar "Şimdi korktum, şimdi umutlanıyorum" gibi ayrı yaşanan mânâlar değildir, beraber, iç içedirler.

Her olayın bir korku, bir de umut yanı vardır. Dolayısıyla, her olayın korkacağımız ve umutlanacağımız bir yanını bulup onları birleştirmeli, korku ve umudu bir bütün yapmalıyız. Böylece her korku, yanında mutlaka bir umut, her umut da mutlaka yanında bir korku taşımış olur.

Allah'a yönelirken, dua ederken Korku ve Umut'la dua etmek, Korku ve Umut'la yönelmek duanın makbul olma şartlarındandır. Bu hal, dünya ve ahiret hayatımız için önemli bir dua olan Fatiha Sûresi'nde, özellikle yedinci ayetinde iyice belirginleşmelidir ki Fatiha Sûresi'nin yedinci ayetini okurken *Korku ve Umut* taşıyan dua halimiz en üst seviyeye ulaşabilsin. Allah'a yönelirkenki halimizin, dua halimizin Korku ve Umut taşıması gerektiğini bize elbette Kur'an öğretiyor:

"Yanlarını yataklardan uzaklaştırırlar, korkarak ve tama' ederek (umarak) Rablerine dua ederler, kendilerini rızıklandırıdığımız şeylerden infak ederler." (Secde-16)

Korku ve Umut öyle iyi anlamamız ve mânâ çakıştırması yapmamız gereken kavramlardır ki bu anlayışı yakalayabilmemiz için Allah bize Kur'an'da şöyle bir misal verir:

"Korku ve ümide düşürmek için size şimşegi gösteren, yağmur yüklü bulutları meydana getiren O'dur." (Ra'd-12)

"Size korku ve ümit veren şimşegi göstermesi, gökten su indirip ölümünden sonra yeri onunla diriltmesi O'nun ayetlerindendir. Bunlarda düşünen bir kavim için elbette dersler vardır." (Rum-24)

Bu ayetler bize Korku ve Umut'u nasıl birleştireceğimizi de öğretiyor. Bize, mânâ çakıştırma yönteminin Kur'an'da var olduğu ve Kur'an'da kullanıldığı da gösterilmektedir.

Ayetteki şimşek örneğinin korku ve umutla ilişkisine bakalım. Düşünün ki uzun bir kuraklık dönemi yaşadık. Bu kuraklık sonucu uzun süre sudan, gıdalardan ve tarımdan mahrum kaldık. Bu halin getirdiği hasretle su ve yağmur bekliyoruz. Ve Allah'ın rahmeti ile bir bulut kümesi görüp umutlandık. Yağmur geliyor, ürünler çıkacak, suyumuzu içeceğiz, karnımız doycak diye umutlanmaya başladık. Bulut yaklaştı, umudumuz da arttı, zaten hasretle bekliyoruz. Ancak öyle bir şimşek çaktı ki onun çakmasıyla korktuk. Şimşek ne zaman çaksa, dikkat edin, hemen içinizde bir ürperme, bir korkma olur. Şimşegin kuvveti ile korkunuz doğru orantılıdır; ne kadar kuvvetli çakar ve ne kadar aydınlık oluştursa korku da o kadar kuvvetlidir. Fakat şimşek çaktığı zaman hissettiğimiz korku beslediğimiz umudu, beklediğimiz bereketi zihnimizden silmez. Şimşegin çakış anına kadar sadece umut ve sevinçle bulutlara bakarken, şimşek çaktığında umutla beraber bir de korku hissi yaşamaya başlarız. Bulutları görünce yaşanan ani sevinci, zihinden hızla geçen bereket duygusunu, şimşegin çakışıyla birlikte seni kaplayan ani korkuyla, çok yakın hissettiğin o tehlike duygusuyla aynı anda yaşarsın. O an korkumuzu ve içindeki rahmeti aynı anda yaşar, görürüz. Korkmuşuzdur, korktuğumuz bir şey vardır ama o korktuğumuz şeyden bize bir rahmet, bir bereket gelmektedir. Bize gelen rahmet ve bereketin içerisinde korku ve umut duygusunu, o güzelliği aynı anda yaşıyoruz. Böylece bu iki duyguyu harmanladığımız bir olay hissetmiş oluruz. Bu örnekle ayet bize

korku ve umudu birlikte yaşayabilmeyi ve onu tek mânâ yaparak o mânâyla Allah'a yönelmemiz mümkün olduğunu, bunun gerektiğini öğretiyor.

Bu mânâyı hissedeceğimiz bir yöntem:

“Hayır, gerçek onların sandığı gibi değil; kim bir kötülük kazanırsa ve de o hatası kendisini kuşatırsa, işte onlar ashabun nar’dır. Onlar orada ebedi kalıcılardır.” (El Bakara-81)

Çok korkutucu olan bu ayetin kapsamı bizi ilgilendiriyor diye düşünüp korkalım. Hatta öyle ki yalnızca beni ilgilendiriyor olabilir diye endişelenip korkumuzu çok yüksek bir noktaya taşıyalım; sanki ayet bize hitap etti, yalnızca bizi kapsadı gibi bir korku yaşamaya çalışalım: *Kimse yok ve sesleniş bize* gibi, doğrudan bize söylenmiş gibi...

Bir de müjde içeren bir ayet okuyalım, bu ayetin de doğrudan ve yalnız bize, kendimize hitap ettiğini düşünüp, hissedip o kadar umutlanalım:

“İman edip sâlih amel işleyenler ise ashabul cennet’tir. İşte onlar da orada ebedi kalıcılardır.” (El Bakara-82)

Nasıl da müjdeleyici bir haber! Bu müjdeleyici haberin bize ait olduğu, sadece bizi kapsadığı düşünülünce içimizi nasıl bir umut kaplar, nasıl ümitlendik değil mi?

Yaptığımız bu tefekkür sırasında her iki duyguyu da yaşadık. Bakara-81. ayette alabildiğince korku, 82’de ise pik yapmış bir umut, sevinç

yaşadık. Bu ayetlerin peş peşe oluşuna dikkat edin! Bize bir şeyi öğretiyor, diyor ki; *bu ayetleri okurken iki duyguyu harmanlayın. Birindeki duyguya sahip çıkıp diğerini ötelemeyin, yanlış olur!* İlkinde hitap bize değilmiş gibi ötelemek, ikinci ayetteki müjdeye ise sahip çıkmak yanlış olur. Her iki ayet te bize hitap ediyor. İki ayeti birlikte düşünüp; ilkin yaşadığımız korku duygusu ile sonra hissettiğimiz umut duygusunu harmanlayıp, oluşan o tek duyguyla olabilmeyi, sürekli bu duyguyla yaşayabilmeyi öğrenmemiz gerekiyor. Bu bir antrenmandı, 81’de korkmayı, 82’de umutlanmayı denedik. Bu hissedişleri nasıl cemedeceğimizi öğrenmek için önce korktuk, sonra umutlandık. Bu hal zamanla, aynı anda yaşanan tek duygu haline gelmelidir. Gelir inşaAllah.

Kazanacağımız o tek duyguyu esas duygu haline getirip sürekli o duyguyla Allah’a yönelmeli, o duyguyla “Allah” diyebilmeliyiz. Dualarımızı, salâtlarımızı, tüm ibadetlerimizi o duyguyla yapabilmeliyiz. Bu bize *Allah’tan sakınmayı* öğretir, hem de sakındığımız *Allah’a sığınmayı* öğretir. *Allah’tan Allah’a Sığınma’nın* duygusu Korku ve Umut’tur. Bu duygunun birlikte yaşanması bize Allah’tan yine Allah’a sığınmayı öğretir, bu çok önemli hali bize yaşatır. Korku ve Umut’un tek mânâ olduğu bir dua ve sesleniş vardır: *Allahım Senden Sana sığınırım; Euzü BiKE minKE*. Korku ve Umut’u “bir” yapmanın duası budur. Allah’a böyle yönelmek, ibadetlerimizi böyle yapmak, hatta hayatımızı böyle sürdürmek bize şükredebilmeyi öğretir, bu hal bize şükür kapısını açar.

“(O halde) Allah’dan ittika edin ki, şükredebilesiniz.” (Al-u İmran; 123)

SIRATULLAH

Sırat-ı Müstakiym Sıratullah’tır. Sıratullah ise Allah’a erdiren, Allah’a götüren yoldur. Allah’a erdiren yol olan sırat-ı müstakiym’in hedefi İhlâs Sûresi’nde açıklanır.

“Ve lem yekün leHU küfüven ehad; (dûniHi) O’na hiçbir küfuv mevcut değildir.” (İhlas-4)

İdrak edilmesi ve yaşanması gereken hedef cümle budur, anlaşılması gereken gerçek budur!

Bu hedefe giden yolun sizi hedefe götüren durakları vardır: *Duymal Yakîn, İlmel Yakîn, Aynel Yakîn, Hakkal Yakîn*. “Nefs Mertebeleri” diye bilinen bu tarifler hedefe giden yoldaki duraklardır. Başlangıç Duymal Yakîn’dir. Bilgiyi işitmek, duymak, işiterek öğrenmek. Henüz bilincine varmadan *böyle birşey varmış* demek. Daha sonra bilincine varıldığında, bu bilinç hal olduğunda, kişi o hali yaşayıp ilerlediğinde sırayla İlmel Yakîn, Aynel Yakîn, Hakkal Yakîn yaşanır. Ancak bütün bu mertebelerde, duraklarda geçerli olan bir kural vardır ki başlangıç kuralıdır: *Şehadet!* Hedefe giden yolun başlaması için gereken şey şehadettir, iş şehadetle başlar. Bu şehadet bütün mertebelerin bütün anları için devam eden vazgeçilmez en alt sınırdır.

Mertebe ne olursa olsun şu şehadet en zâhirî mecburiyet olarak devam eder: *Eşhedü en lâ ila-*

he illallah ve eşhedü enne Muhammeden AbduHU ve RasûluHU. Bu şehadetle yola çıkan talib hedefe ulaştığında bir şehadet daha yaşar: Eşhedü en lâ ilahe illallahul Ehadus Samedülleziyem yelid ve lem yuled ve lem yekün leHU küfüven ehad. İlk şehadetle başlayan ve bu şehadetle hedefe ulaşılan bu seyahatin gerçekleşebilmesi için duymal yakîn halden itibaren sana Allah'ın Nuru'nun ulaşması şarttır. Bu Hidayet Nuru'dur; "Allah dilediği kimseyi kendi nuruna hidayet eder" (Nur-35) ayetindeki nurdur. Kişiye ulaşan bu nur Sadr'da İslam nuru, Kalb'de İman nuru, Fuad'da Marifet nuru, Lüb'de Tevhid nuru olarak kendisini gösterir, bu şekilde faaliyet gösterir. Kul işte bu nurla Allah'a erdiren yol olan Sıratullah'da bir seyahat gerçekleştirir. Bu yolculuğun işaretlerini ayetlerde görürüz...

"Kıyamet Günü'ne Kasem ederim. Ve Nefs-i Levvame'ye Kasem ederim" (Kıyamet; 1, 2)

Kıyamet Günü ve Nefs-i Levvame birlikte! Allah, Kıyamet Günü'ne ve Nefs-i Levvame'ye yemin ederek bu iki kavramın çok önemli olduğunu, bunları önemsememiz gerektiğini, bunlardan bizim için önemli bir amel çıkaracağını öğretmektedir. Kıyamet günü bir insan için iki anı içerir, insanın kıyameti iki anla belirir; ölüm anı, ölümü tattığı an ve bir de hesap anı, hesap günü. Gerek ölüm anında gerekse hesap gününde kişiyi kurtaracak olan hayat tarzı nefsi levvame'dir, kişinin kurtuluşu nefsi levvame'den geçmektedir. Bu durumda, ayetin bize söylediği şudur: *Senin için korkunç anlar olan kıyametlerinde;*

ölümü tatmakla yaşadığın kıyamette ve hesap günü huzura geldiğin kıyamette kurtulanlardan olmak istiyorsan Nefs-i Levvame'yi önemse! Bu iki ayetten çıkan mânâ budur. Öyle olunca, nefs-i levvame'nin ne olduğunu araştırmak, öğrenmek ve onu hayat tarzı edinmek talib için çok önemli bir hedef haline gelir. Nefs-i Levvame'yi hayat tarzı edinen kişi içindir şu müjdeler:

“İman edip sâlih amel yapanlara gelince, onların kötülüklerini kendilerinden elbette kefaretleriz (sileriz) ve elbette yaptıklarının en güzeli ile kendilerini cezalandırırız.” (Ankebut-7)

“Ta ki; yaptıklarının en kötüsünü onlardan kefaretlesin (silsin) ve yapmakta olduklarının en güzeli ile ecirlerini onlara versin.” (Zümer-35)

“O azim günün dehşeti içerisinde böyle bir muamele görmek elbette çok önemlidir...”

“İşte bunlar; cennet ashabı içerisinde öyle kimselerdir ki; yaptıklarının en güzellerini onlardan kabul eder ve onların kötülüklerinden (vaz) geçeriz. (Bu) va'd edilmiş oldukları sıdk'ın karşılığıdır.” (Ahkaf-16)

Bu güzelliklerin daha da ilerisi vardır:

“Ancak tövbe eden, iman eden ve sâlih amel yapan müstesna. İşte; Allah, onların seyyie'lerini hasenata tebdil eder. Allah Ğafurur Rahıym'dir.” (Furkan-70)

Seyyie'nin Hasene'ye tebdil edilmesi nasıl dır, onu dünya hayatında nasıl anlarız? Seyyiati hasenata tebdil edilen kişiyi şöyle bir yorumla açık-

layalım: Allah onu razı olmadığı hallerden uzaklaştırır, razı olduğu hallerle hallendirir, Nuru ile nurlandırır, Ahlakı ile ahlaklandırır. O şu müjdeyi de içerir: *Dünyada veya hesap gününde, kişinin birikmiş olan seyyie yükünü misliyle hasenata çeviririz. Ama nefs-i levvame'ye girmiş, onu hayat tarzı yapmış kulu bekleyen asıl müjde şudur:*

“Ey, o Nefs-i Mutmainne! Radiye olarak, Mardıyye olarak Rabbine rucu’ et. (Seçkin) kullarım içine dâhil ol, cennetime dâhil ol.” (Fecr; 27-30)

Levvame sürecinde *Mutmain* olan nefs, Rabbine *Radiye* olarak, *Mardıyye* olarak dönecektir. Seçkin kulları göreceğiz, vasıflarına bakacağız.

“Rablerinin indinde onların amellerinin karşılığı, altlarında nehirler akan Adn cennetleridir; içlerinde ebedi kalıcılar olarak. Allah onlardan razı olmuş ve onlar da O’ndan razı olmuşlardır. İşte bu, Rabbinden haşyet duyan kimse içindir.” (Beyyine-8)

İN’AMDA BULUNULANLARA VERİLEN NİMET

Nefsi Levvame’yi hayat tarzı edinenin hedefi Allah’tan razı olmaktır, Allah’ın da ondan razı olmasıdır. Beyyine-8, iman edip sâlih amel işleyen kulu müjdeledi. Fecr-29 ise onu davet ediyor; seçkin kullarıma dâhil ol! Seçkin kullar Allah’ın in’amda bulunduğu kullardır. “*Sırâtalleziyne en’amte aleyhim*” ile istediğimiz zaten onların yoludur: *Allahım, bizi in’amda bulunduğun kullarına dâhil et, onlara verdiğin gibi nimet ver.*

Fatiha Sûresi, Allah'ın in'amda bulunduğu kullarına verdiği nimete talib olduğumuzu söylediğimiz bir duadır aynı zamanda...

"Kim Allah'a ve Rasûlüne itaat ederse, onlar, Allah'ın kendilerine in'amda bulunduğu Nebiler, Sıddıklar; Şehidler ve Salihler ile beraberdirler. Ne güzel arkadaşdır onlar. Bu fazl Allah'tandır. Aliym olarak Allah Kâfi'dir." (Nisa; 69, 70)

Lütfen dikkat edelim: Bize dünyada hayrlı bir nimet lütfedilmişse ona çok büyük bir özen ve çok dikkat göstermemiz gerekiyor. Çünkü:

"Bu böyledir. Bir kavim kendi nefslerinde olanı değiştirmedikçe, Allah onlara in'am ettiği nimeti değiştirmez. Ve Allah Semiy'un Aliym'dir." (Enfal-53)

Allah'ın kendilerine in'amda bulunduğu, nimet verdiği kulların kimler olduğu hep araştırılmış ve tartışılmıştır. Elbette bu, tereddüt içeren bir tartışma olmayıp seçkin kişileri örnek alabilmek içindir. Bir de onların dışındakileri, yani sapanları fark etmek ve onların halinden ibret alabilmek, korunabilmek içindir. Bu tartışmalar sırasında şu nokta dikkatimizden kaçmamalıdır.

"O gün kimden o (azap) çevrilip savılırsa, hakikaten ona (Allah) rahmet etmiştir. İşte apaçık kurtuluş budur." (En'am-16)

Hesap Günü için Kur'an; *azim ve dehşetli bir gün* diyor, bizi o gün için uyarıyor. Öyle bir günde azaptan kurtulan olabilmek bizim gibi sıradan insanlar için büyük bir nimet değil midir?

Lüb Sahipleri'nin şu yakarışını hatırlayın:

Eüzü billâhimineş şeytanir raciym Bismillahirrahmânirrahıym: “Rabbenâ ve âtinâ mâ veadtenâ alâ rusulike ve lâ tuhzinâ yevmel kıyâmeti, inneke lâ tuhliful miyâd”

“Rabbimiz Rasûllerine va'dettiğini bize de ver ve bizi kıyamet gününde rezil etme. Muhakkak ki; Sen, va'dinden caymazsın.” (Al-u İmran; 194)

Kıyamet Günü rezil olmayan kişi, kendisine nimet verilen kişi değil midir? O gün rezil olmayanlardan olmak, in'am edilmiş bir nimet değil midir? Bizim; “sırâtalleziyne en'amte aleyhim...” derkenki talebimiz demek ki bu:

Allahım, Ey Mâlikî YevmidDiyn! Hesap Günü azabından kurtulmuş olan kullarının yolunu bizlere lütfet. Hesap gününün dehşetinden korunabilmemiz ve azabından kurtulabilmemiz için bu dünya hayatında nasıl yaşamamız gerekiyorsa, bu hayat tarzını bize lutfediver.

“Nimet verilenler” derken zihnimiz ne tür bir nimetle meşgul? Nimet verilenleri ve önemini anladığımıza göre neye *nimet* diyoruz? Kurtuluş için gereken alt sınırı garantilediğimizi sanıp *nimet* olarak çok ileri halleri düşünmek doğru olmaz, en azından başlangıçta doğru olmaz. *Nimet* tanımı, kabulü ve düşüncesine en alt sınırdan başlamalıyız ki yanılmayalım.

Allah'ın in'amda bulunduklarını öğrendik; *Nebiler, Sıddıklar, Şehitler ve Salihler*. Tefsirciler bu sayılanlara İslam yaşantısı örneğindeki

Devr-i Saadet ehli olan Efendimiz (SAV)’in ashabını, Ashab-ı Kiram’ını da ekliyorlar. Elbette! Ancak bu ayeti okuyunca biz kendimiz için ne düşünmeliyiz? Bizim için hedef, Nebiler, Sıddıklar, Şehitler ve Salihler ile birlikte olabilmektir, hedefimiz onlarla birlikte olabilmek olmalıdır. Bu hedef için, kurtuluşun alt sınırı olan “Allah’a ve Rasûlüne İtaat” nimetine ulaşabilmiş olmalıyız. Çünkü ancak o zaman sayılan bu gruplarla birlikte olabiliriz. Zaten Nisa 69; “siz Allah’a ve Rasûlüne itaat ederseniz, Nebi, Sıddık, Şehit, Salih olursunuz” demiyor, “onlarla birlikte olursunuz” diyor. Sonuç, ya onlarla veya gazaba uğramış ve sapmışlarla olmak olunca sığıyoruz:

Gazaba uğramışların ve sapanların yoluna değil! Allahım, kıyamet günü bizi rezil edecek, azaba sokacak bir hayatı değil, azabını hakk etmişlerin yolunu değil!

Allah’ın razı olduğu bir hayat için kula düşen görevin içinde Allah’tan sakınmak, O’na sığınmak da vardır. Sakınmak, Allah’ın razı olmadığı şeylerden sakınmaktır. Allah’dan sakınmanın fiili uygulandığı budur ve çok değerlidir. Öyleyse, sakınacağın şeyi iyi tanımlaman ve tanıman önemlidir. Böyle olunca, şu kural önemle karşımıza gelir: Sakınacağımız konuda yapacağımız tanım Kur’an’a uygun olmalı, Muhammedî özellik taşımalıdır. Bunun için şöyle bir yol izleyebiliriz: Yapılacak tanımın veya amelin yani fikrin veya fiilin Sözde Tanrılık İddiası ile ilişkisi kurulmalıdır. Yani, yapacağımız tanım ve amel Yöneliş ve

İlişkiler'in, diğer deyişle; "*Amenü Billâhi ve Amilus Salihati*"nin neresindedir, bu belirlenmelidir.

Fatiha Sûresi'ndeki gazaba uğrayanlar da, sapmış olanlar da ortak bir noktada buluşmuşlardır ki Hakk Yol'dan ayrılmışlardır, bulundukları hal bâtıldır. Bu şu demektir: Her iki grup da Sözde Tanrılık İddiası içerisindedir, her iki grup da Allah'a ve yaratılanlara karşı mütekebbir fiillerde bulunuyordur.

Mağdubi aleyhim denilen gazaba uğrama hali vehmin zulmeti ile öyle hem dem olmaktadır ki, dûniHi zâhiri zann'lardan öyle sıyrılamamaktır ki; onlar bu halleriyle dünya ve ahirette Allah'tan uzakta kalırlar, bu hal onları nankörlükte çok ileri götürür, Allah'ın emirlerinde haddi aşarlar.

Dalalette/sapmış olanlar daha hümanist fikirlere sahiptirler ve kendilerince zâhirin arkasını görmeye çalışır, batınî mânâları önemserler. Ancak bir *Hakk yöntem* öğrenmedikleri için uydururlar, uydurduklarına inanırlar ve uydurdukları batınî fikirlerle Allah'a yönelirler. Böylece saparlar, Allah'a iftira ederler. Tanımladığımız bu iki grubu daha da somutlaştıralım:

Rasûlullah (SAV) buyurdular: "(Fatiha'daki) el-mağdûbi aleyhim (Allah'ın gazaba uğrayanlar) yahudilerdir; ed-dâliyn (sapıtanlar) da hristiyanlardır.

O gruplardan olmamak, o hallerin her türlü-sünden korunmuş, kurtulmuş olmak temennisi ile Fatiha'ya sarılıyor ve "Amin" diyoruz.

8.

ÂMİN

Fatiha Sûresi tamamlanınca “âmîn” deyişimiz çok ileri bir korku ve çok ileri bir umudu yansıtmalıdır. Böyle bir korku ve umudun en belirgin şekilde dile gelişi “âmîn” derken şekillenmelidir. Her *âmîn* deyiş korku ve umudun birlikte oluşturduğu duyguyu içermeli, her *âmîn* korku ve umut halimizi yansıtan çok özel bir duyguya bürünmelidir.

Âmîn ne demektir, bilmeliyiz. Âmîn, eminim demektir, *âmîn* demekle *eminim* diyoruz. Bu emin oluş şudur: *Allah'dan istedim, dilerse verecektir eminim. İstedğim yerden eminim. Eminim, Allah beni korktuğumdan korur. Eminim Allah bana umduğumu verir.*

Böyle yönelen, böyle yaşayan, yaşamaya çalışan kulları Rabbi şöyle müjdeliyor:

“Siz, insanlar için çıkarılmış en hayırlı bir ümetsiniz.” (Al-u İmran; 110)

“Gevşemeyin, mahzun olmayın; eğer mü’min iseniz, siz en üstünlersiniz.” (Al-u İmran; 139)

“De ki: Ey kendi nefsleri aleyhine israf eden kullarım! Allah’ın rahmetinden (Rahmetullah’tan) ümit kesmeyin. Muhakkak ki Allah bütün günahları mağfiret eder. Muhakkak ki O Ğafurur Rahıym’dır.” (Zümer-53)

“Kim mağfiret eder günahları; Ancak Allah...” (Al-u İmran;135)

“Haber ver kullarıma ki; Ben gerçekten Ğafurun Rahıym’ım.” (Hicr-49)

“Allah’tan mağfiret dile. Muhakkak ki Allah, Ğafurur Rahıym’dır.” (Nisa-106)

FATİHA ile fetih yolculuğumuzu bir dua ile tamamlayalım inşaAllah. Âmin:

Allahumme salli ala seyyidina Muhammedin ve ala âli seyyidina Muhammed. Cezallahu anna seyyidena Muhammeden ma huve ehluh.

Ya HU, ya men HU, la ilahe illa HU, ya men HU!

Allahım; Senin indinde makbul olmayan, razı olmadığıın, hoşnut olmadığıın ne tür hallerimiz varsa, ne tür davranışlarımız varsa, ne tür fiillerimiz varsa, Senin razı olmadığıın ne tür heva ve heveslerimiz, arzu ve isteklerimiz varsa, Senin razı olmadığıın ne tür fikir ve inanışlarımız varsa, bunların hepsinden korunmak ve kurtulmak için Sana sığınırız; Allahım, lütfen bütün bunlardan bizi kurtariver, bütün bunlardan bizi koruyuver, bütün bunları bizden uzak tutuver

Allahım. Doğuyu batıdan ayrı tuttuğun gibi, razı olmadığın bu halleri bizden uzak tutuver.

Bizlere, indinde makbul olan, razı olduğun, hoşnut olduğun halleri lutfediver, bizleri o hallerle hallendiriver Allahım. O halleri bize daim eyleyiver Allahım. Bizlere doğruları ilham ediver, doğruları kolaylaştırıver Allahım.

Allahım, bizde yanlış ve bâtil ne varsa, bizden onları uzaklaştırıver. Hidayetini bize acilen ulaştırıver ve daim eyleyiver, sırât-ı müstakıymini bize çok kolaylaştırıver Allahım.

İndinde makbul olan, razı olduğun, hoşnut olduğun şekilde inanmış, sâlih amel işleyen kullarından eyle bizi Allahım. Senden razı olmuş, Senin de razı olduğun kullarından eyle bizi Allahım. Salih kullarına lutfetmiş olduğun en yüksek mertebeleri bizlere de lutfediver Allahım.

Merhametin ve nurunla ebeden ve daimen bizleri sarıp sarmalayıver Allahım.

Allahım bize akıl fikir güzelliği, akıl sağlığı, ruh sağlığı, beden sağlığı lutfediver.

Allahım, bizlerin üzerinde cinnî ve şeytanî ne tür baskı, tesir, etki, sihir ve büyü var ise bizden onları uzaklaştırıver, bizleri onlardan kurtarıver, böyle şeylerden bizi daim koruyuver Allahım.

Allahım, vücudumuzda ne tür hastalık, rahatsızlık, ağrı sızı ve iltihap var ise bizden onları uzaklaştırıver, yok ediver. Bizlere sağlık sıhhat afiyet, rahatlık, ferahlık, huzur lutfediver Allahım.

Allahım, kalbimizde ne tür maraz varsa temizleyiver. Kalbimizden Ğıll'ı söküp ativer. Kalbimizi ve sadrımızı nurunla yıkayıp temizleyiver Allahım. Allahım kalbimizi ve sadrımızı nurunla dolduruver, bu hali bize daim eyleyiver. Huzuruna Kalb-i Selim ile gelenlerden eyleyiver bizi.

Allahım bize merhamet ediver, bağışlayiver, affediver. Bizleri koruyuver, kurtarıver, yardım ediver Allahım.

Allahım, inanan din kardeşlerimizin hastalarına acil şifa, dertlerine acil deva, borçlarına acil eda, yolcularına acil selametlik, işsizlerine acil iş, çaresizlerine acil çare, gelirsizlerine acil gelir lutfediver Allahım. Allahım, çok kolay olacak, çok güzel olacak, çok hayırlı olacak şekilde lutfediver.

Ya Zel Celal-i vel İkrâm, ya Vahhab, ya Latıf; lutfunla ihsan ediver Allahım.

Allahümme salli ala seyyidina Muhammedin ve Âdeme ve Nuhin ve İbrahim ve Musa ve İsa ve ma beynehum minen nebiyyine vel murseliyn. Salavatullahi ve selamuhu aleyhim ecma-ıyn. Birahmetike ya Erhamer Rahımiyn.

Ve kefa Billâhi Veliyyen ve kefa Billâhi Nasıyra, ve kefa Billâhi Veliyyen ve kefa Billâhi Nasıyra, ve kefa Billâhi Veliyyen ve kefa Billâhi Nasıyra.

Bi rahmetike ya Erhamer Rahımiyn, Bi rahmetike ya Erhamer Rahımiyn.

Eslemtü veciye lillahi, eslemtü li Rabbil ale-miyn. Bi rahmetike ya Erhamer Rahımiyn,

Vel Hamdu Lillahi Rabbil Âlemiyn...

Hakikat Yolcusu Talip için, bu yolun ilmini üç basamakta incelemek mümkündür.

Bu basamaklar; 1. "Tanrı" İlmi, 2. "B" İlmi, 3. "EhadüsSamed" İlmi diye isimlendirilebilir.

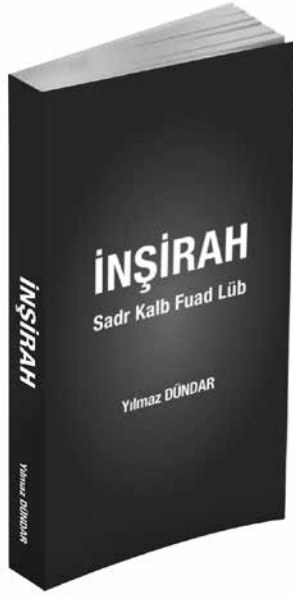
Tanrı İlmi öğretisinin talipte, geri dönüşsüz özellikte bir hayat tarzı haline gelmesi, diğer basamakların anlaşılabilmesi ve yaşanabilmesi için olmazsa olmaz bir şarttır. "Vehmin Zulmeti şartlarında Nefsin Şerri program" gereği "Sözde Tanrılık İddiası" ile dünyadaki yaşantısına başlayan insan, hakikate talip ise, Tanrı İlmi onun en öncelikli meselesidir.

Kitapçık bu amaçla, Tanrı İlmi'ni konu alan bir müfredat ile sunulmuştur.

kitap talebi için

www.birdusunyansimasi.com

birdusunyansimasi@gmail.com

Arz'da halifetullah dilenen insan, "Esfele Safiliyn" yapının gereği olarak hayata kalbinde maraz ile başlar. İnsanın, "Kalb-i Selim" için bu marazdan kurtulması gerekir. Kalbdeki bu maraz sebebiyle insan, "Allah Yokmuş Gibi" veya sanki "Allah VahidülEhadüsSamed Değilmiş Gibi" inanır ve buna göre yaşar. Bu marazdan kurtulmak ise, yalnız ve yalnız "Amentü Billahi ve Rasulihî" ve Salih Amel ile mümkündür. Reçete ise, Kur'an ve Efendimiz (sav)'in açıkladıklarıdır.

Bu kitapçık bu konuyu ele almak üzere Sadr, Kalb, Fuad ve Lüb organizasyonunu ilgili ayet ve hadisler çerçevesinde, bir reçete şeklinde dikkatlerinize sunmaya çalışmaktadır.

kitap talebi için

www.birdusunyansimasi.com

birdusunyansimasi@gmail.com

Ahzeni takviym üzere yaratılan insan, dünya hayatı için Esfele Sâfiliyn'e reddedilince idrakı da Allah'ı hakkıyla bilebilme bakımından aşâğılardan aşâğısına indi. Böylece insanda Allah'ı bilen ve bilmeyen vasıf oluştu. Kur'an, Allah'ı bilen insanı Billâhi algıda, yani ahzeni takviym; bilmeyen insanı da Dûnillah algıda, yani Esfele Sâfiliyn olarak tanımlamıştır. Dûnillah algıya sebep ise insanın kendisini Allah'ın dışında bir mekânda sanmasıdır. Dûnillah algı ile oluşan ilk zann ise "Müstakilen Varım ve Muhtarım" iddiasıdır. Dûnillah algı ve zann'larına göre bir hayat tarzının âhirette karşılığı cehennem yaşantısıdır. İnsan dünya hayatında iken Dûnillah algı ve zann'larından kurtulursa, dünya ve âhret azabından da kurtulmuş olur. İşte bu kitapçık "Dûnillah Algı"yı ve "Kurtuluş Yolu"nu Kur'an'dan öğrenmeye ve paylaşmaya gayret etmektedir Biiznillah.

kitap talebi için

www.birdusunyansimasi.com

birdusunyansimasi@gmail.com

*Bu kitapçıkta; Rabbimizin bize
ikram olarak buyurduğu “İyyâKE
na'budu ve iyyâKE nesta'iyın” sığınışıyla,
Hakk'a hicret için Hakk Yol'a çıkışın
Başlangıç Çizgisi olarak, Kur'ân'ın
öğrettiği “Âmenû Billahi ve Amilus
Salihâti” prensibi çerçevesinde,
“Müstakilen VAR ve Muhtar olmaksızın
hürüm” idrakıyla bir hayat tarzı
ele alınmıştır.*

kitap talebi için

www.birdusunyansimasi.com

birdusunyansimasi@gmail.com

*Bu kitapçıkta, her burç özelinde
o burç insanı için oluşan küfrün kıvamı
ve bu halden kurtuluşa yardımcı
olacak aralık kapılar tanımlanmaya
çalışılmıştır.*

kitap talebi için

www.birdusunyansimasi.com
birdusunyansimasi@gmail.com

Ef'al aleminde temel fiil "HİSSETMEK"; uygulayıcı fiil ise, HİSSETTİRMEK"tir. Ef'al aleminde de her türlü akış "His" üzerinde, "His"den oluşarak, "His" ile yürümektedir.

Kimlik kazanmış his yoğunlukları "mana"ları oluşturur. Allah Fıtratı üzere yaratılan ve Halifetullah olarak görevlendirilmiş insanın Kalbı ise fıtrat üzere manalar ihtiva ettiğinden ahseni takviym vasfı gösterir.

Dünya hayatına duniHî algı ile başlayan insan, zann'ları sonucu "Müstakilen Varım ve Muhtarım" iddiasıyla fıtrat üzere manalarına "ilahlık" formatı atarak da esfele safiliyn vasfı gösterir.

Sadrını "Müstakilen Varım ve Muhtarım" iddiasının hakimiyetinden, geri dönüşsüz şekilde, temizlemiş olan ve Billahi hal üzere bulunan veli zatın kalbındaki fıtrat üzere manalar fonksiyon kazanır, dolayısıyla veli zatın sunduğu bilgiler de fıtrat üzere manalar olur.

kitap talebi için

www.birdusunyansimasi.com

birdusunyansimasi@gmail.com

Esfele Safiliyn'e reddedilen insan, duniHİ algısının sebep olduğu zann'ları sonucu farkında olarak veya olmayarak sözde ilahlığını yaşıyor olması dolayısıyla daima bir ilah gibi düşünür ve konuşur.

İnsana ilahlık telkinini yapan Şeytanlık Patronaj Sistemi'dir.

Şeytanlık Patronaj Sistemi insana tesirini o insanın sadrındaki "Nefret Kökenli Kıyas Şeytanlık Zann Alanı" üzerinden gerçekleştirir.

Şeytanlık Patronaj Sistemi'ni ayakta tutan ve bu sistemin direği olan ise, insanın sözde ilahlık ilanı ve "Müstakilen Varım ve Muhtarım" iddiasıdır.

Bu sebepten, şeytan bu sistemin sürdürülebilirliğini sağlamak amacıyla insanın, sözde ilahlık iddiasına ve buna uygun düşünce ve hayat tarzına sınıksız bağlanmasını hedefler. İnsan da şeytanın bu hedefine bir ilah gibi düşünerek, konuşarak ve yaşayarak, yani küfür halini sözleriyle ve fiilleriyle savunarak destek sağlar. Böylece, sözde ilahlık iddialı yaşayan insan aslında Şeytanlık Patronaj Sistemi'ne avukatlık yapar.

Bu kitapçık, şeytana avukatlık yapan insanı bu avukatlık özellikleriyle tanıtmaya çalışmaktadır. Ayrıca, insanın kendisini hidayette zannederken "meğer şeytana avukatlık yapıyor olması" tehlikesine de ışık tutmaktadır.

kitap talebi için

www.birdusunyansimasi.com

birdusunyansimasi@gmail.com

Notlar:

Notlar:

Notlar:

Notlar:

Notlar:

Salât “Diyin”in direği, mü’minin miracıdır.
“Fatiha”sız salât olmaz, noksan olur.
“Amentü Billahî ve Rasûlihi” diyen mü’min için
salât hayat tarzı olunca, Fatiha da onun
biricik müracaat kitabı ve kurtuluş duası olur.
Kurtuluş kapısının açılmasına vesile olabilecek
en alt sınır ise, mü’minin salâtta Fatiha’yı okurken
“Mâliki YevmidDiyin” ve “İyyaKE na’budu
VE iyyaKE nesta’iyn” ayetlerini o anda
yaşayabilmesidir. Bu kitapçıkta “Talib” için,
bu en alt sınırı oluşturabilmek adına,
bir paylaşım sunulmaktadır.